

INDEX.

Indexes.

I. Index of proper names.

- a.* Names of sūmans.
- b.* Names of peoples and localities.
- c.* Ritualistic authorities.
- d.* Proper names of mythical, legendary and historical persons outside the pravara-praśna.
- e.* Proper names in the pravara-praśna.

II. Index of words.

Additions and corrections.

PREFACE.

The MSS. which have been consulted for this third volume of the Baudhāyana Śrauta sūtra are the following :

a. *Dvaidhasūtra.*

1. H, from the Haug collection at Munich, containing only the first two praśnas and the first kaṇḍikā of praśna 3.

2. Bu, a MS. from the collection Burnell belonging to the India Office, containing the complete text, without the sarvatomukhadvaidhas.

3. Be (see Preface to vol 1, p. viii).

4. B, the Bombay MS. (see Preface to vol. i, p. vii), giving only the last two praśnas.

5. Ben, copy from a Benares MS., containing the first praśna only.

6. D, a MS from Dhar, containing on 37 foll. the first two praśnas and the first kaṇḍikā of praśna 3. Nearly related with H

7. U, from Ujjain, in Nāgarī, on 59 foll., complete; the sarvatomukhadvaidhas on a separate leaf. This MS. belongs to the same collection and is written by the same hand, and on the same kind of paper, as all the other Baudhāyana MSS. from Ujjain (see Preface to vol ii, p. v)

8. G, this MS. has been found at Gwalior; for the use of this MS., like No. 6 and 7, I have to thank Prof Bhandarkar. These three MSS. were found in private libraries. The Gwalior MS. is written very neatly in Nāgarī and although far from faultless originally, it has been corrected with good judgment after a better text. The sarvatomukha is given apart.

9. C, No. 2188 of the Gov. Skt. MSS. Collection, Asiatic Society of Bengal containing on foll. 1-70 the first two praśnas and the beginning of praśna 3; much related to H. and D.

10. C', No. 1571 of the same collection, Nāgarī, paper; the text begins with xxi, 14 and runs to the end, without the sarvatomukha; nearly related to Be.

11. W, the MS. of the collection Whish, cp. Winternitz, a Catalogue of South Indian MSS. No. 94. Only partly collated.

The vivaraṇa of the Dvaidha is extant and known to me from several MSS., which, however, are far from exact. Of use were also the Prayogasāra by Keśavasvāmin, the bhāṣya composed by Sāyaṇa, who in his treatment of the darśapūrṇa-

māsa mentions and comments upon all the Dvaidha and Karmānta passages, which bear upon the text proper of Baudhāyana. By Ms. I indicate in the critical notes the Mahāgnisarvasva (see Preface to vol. ii, p. v), which treats equally of those Dvaidha and Karmānta sūtras that concern the agnicayana of the text proper.

b. Karmāntasūtra.

1. H, the Haug MS., complete.
2. Be, see Preface to vol. i, p. viii.
3. D, the Dhar MS., containing on 35 foll. the first two praśnas.
4. U, the Ujjain MS., 56 foll., śake 1761.
5. G, the Gwalior MS., on 46 foll.; corrected. The last three MSS belong to the same collections as those of the Dvaidha text.
6. M, the Mackenzie MS.; cp. Preface to vol ii, p. iv.
7. Ben, a copy of the Gov. Skt. Coll. at Benares; rather good and independent MS.
8. C, No 2188 of the Gov. Skt. MSS. Collection at the Asiatic Society of Bengal, Nāgarī, on paper, well written, 133 foll., containing on foll. 71-133 the first two Karmānta praśnas

Besides the vivarana of Bhavasvāmin and the remarks of Śiṣya and Keśavasvāmin, we possess a valuable bhāṣya on Karmānta I. 1-21 (No. 776a of the collection in the India Office, see Eggeling, Catalogue of the Sanskrit MSS. in the Library of the I. O., vol. i, p. 57) by Venkateśvara; the var. lect. of the text according to this work is indicated by me in the critical notes as Vt., that of the commentary given by Venkateśvara as Vc.

c. Prāyaścittasūtra.

1. H, the MS. Haug.
2. U, from Ujjain, on 25 foll., part of the same collection as mentioned above.
3. B, the Bombay MS.; see Preface to vol. i, p. vii, copy from an original, dated śake 1743.
4. Tr, the MS. from Trichinopoly, mentioned in the Preface to vol. ii, p. v.
5. C¹, a part of the text is found in the MS., mentioned under the MSS. for the Dvaidhasūtra (No. 10).

More or less help was got from Gopāla's Vivarana (Viv.) known to me from the MS. belonging to the India Office (No. 259b; see Eggeling, Catalogue, vol. i, p. 91). The text proper is here indicated only by the beginning words of each

sentence. I consulted also, without, however, getting much help from them, the *Prāyaścitta-pradīpa* (I.O. 1467A) and the *Prāyaścitta-candrikā* (I.O. 1572).

d. *Sulbasūtra*.

1. H, the MS. Haug.

2. U, from Ujjain, on 12 foll., part of the same collection as mentioned above

3. B, the Benares MS.; see Preface to vol. i, p. viii.

4. M, the Mackenzie MS.; see Preface to vol. ii, p. v.

I need not say, that the excellent edition with Skt commentary and English translation by Thibaut (in the *Journal "Pauit"* (vols. ix, x and vol i of the new series) has been consulted with good results. The readings accepted by Thibaut are indicated by me by T.

e. *Pravarasūtra*.

1. T, a copy from the Tanjore MS. No. 359; see Preface to vol. i, p. x.

2. M, being a complete copy of the *Smārtasūtra* in Grantha, copied for me somewhere in Madras through the kind mediation of Prof Hultzsch. It is, on the whole, a good MS.; at the end of it the pravara is found.

3. G, the Grantha edition of the *Baudhāyana smārtasūtra*, Madras, 1905, by Muddudiksita. This edition narrowly agrees with the MS M

4. Bu, the Burnell MS xcm (No. cxviii of the Catalogue of a collection of Sanskrit MSS., p 35) in Grantha. It contains also the pravarakhanda of the Vaikhānasa school. Independent, although rather bad MS

5. Be, copied by me from the Benares MS. 115, see Preface to vol i, p. vii

6. U, from Ujjain (see above), very narrowly related to the last-mentioned MS. from Benares; on 10 foll.

Other texts which have been used in constituting the *pravarasūtra* are:

The *Gotrapravaramañjarī* by Puruṣottama, a Colebrooke MS. belonging to the India Office (No 2316A, Egg No 1777). In the critical notes indicated by me as Pm. It contains shattered all over the work the whole pravara text of the *Baudhāyana*, on which it comments broadly. It treats at length also of the pravara sections of *Āpastamba* and *Āvalāyana* and of the pravaraśhyāyas of *Kātyāyana-Laugākṣi*. The comparison of this text is of use for the verification of several *nomina propria*. It is curious to perceive, that, although according to Puruṣottama the pravarakhaṇḍas of *Kātyāyana* and *Laugākṣi* are the

same, the Kātyāyana text known to us from the *Parīśiṣṭas* of the White Yajurveda (see Weber in the 'Verzeichniss der Skt. HSS der Kgl. Bibl. zu Berlin,' vol. i, p. 54-60) is different from that given by Puruṣottama. The one contributed to Laugākṣi is probably the pravaraḍhyāya of the Kathas; the text attributed by tradition to Kātyāyana (as given by Weber) agrees, with many various readings, however, on the whole with the pravaraḍhyāya of the Mānavas. I was kindly allowed by Prof. Knauer to use this text, which also is handed down to us in a very corrupted state.

A lengthy treatment of the pravara is given also by Gopināthadīkṣita in his *Satyāsādhahiranyakeśismārtasamskāratnamālā* (published in the *Ānandāśrama* series 1897) on pp. 415-453; by Anantadeva in his *Samskāraakaustubha*, pp. 179-196 of the lithographic edition, and by Raghunātha in his *Gotrapravarānirṇaya* (MS. I O. No 1781). These three texts are indicated by me in the critical notes successively as Rm., Sk, Pn. The three texts give a great many more names than are contained in the pravara-praśna of Baudhāyana, as they join, without any discrimination, to the names of the Baudhāyana text also those of other pravarakhandas. Moreover, they constantly put in the plural all the names found in the singular in our text.

Of some importance is a certain gotra list as handed down among the Deśasth brāhmaṇas in *Census of India, 1901, vol. i, India, Ethnographic Appendices*, by H. H. Risley, Calcutta, 1903, on pp. 120-122.

The text of this praśna is one of the most difficult to reconstruct. Rarely we find the proper names without variants. The MSS. can be divided into two groups: M (with G) T and Bu on one side, Be (with U) and Pm on the other. The other nibandhas seem to draw on Pm.

The pravara-praśna in the kalpasūtra of the Baudhāyanīyas was probably placed originally immediately behind the pitṛmedhasūtra and before the dharmasāstra. It is inserted there in M and in the Grantha edition; cp. the words of Puruṣottama in his *gotrapravarānirṇaya* '... i-ī' saumīkapā-
vārnāmāsū-
the Ujjain
indication

of the number is found. Even the number xxx of the Sulbasūtra is conjectural; on the cover of the MS. Ben. 115 is written इतिशो षडः. Although, then, the number of the praśnas cannot be given with certainty, their sequence, in the main, is firmly established.

It was originally my intention to include in this edition of

the Baudhāyana texts also the whole smārtasūtra. But I now prefer to give only the śrautasūtra; perhaps I may undertake later on a critical edition of this text, which indeed is now accessible, be it not in critical editions. One is the Grantha edition mentioned under the MSS. used for the pravara-praśna, the other has appeared at Mysore (1904) under the title: बोधायनग्रथसूत्रम्। *The Bodhāyana-gṛhya-sūtra* edited by L. Śrinivāsāchārya. On the other hand, I thought fit to edit the Sulbasūtra anew, even after the excellent work of Prof. Thibaut, because it had to be given to make the śrautasūtra complete, and also because my MSS. enabled me to give in some places a better reading than Thibaut's text presents. I have taken much pains to obtain a copy of a part of the Baudhāyana kalpasūtra, which must have existed, but seems to be lost now, viz. the hastrasūtra. Bhavasvāmin and Sāyana quote often from this text, as also does the commentary on the third book of the Taittirīya brāhmaṇa.

My design of publishing the vivaraṇa of Bhavasvāmin I also regret very much that I am compelled to abandon. The manuscript material is utterly insufficient. Perhaps I may in later times fulfill also this promise. For the time being I will try to fill up at least partially this gap, by adding to this third volume an index of words, giving, wherever it is possible, the explication of the commentators.

At the end of my task I have to express my sincerest thanks to all who kindly helped to procure me the material for my work especially to Dr. Thomas, Chief Librarian to the India Office, and to Prof. Bhandarkar. If this volume can now appear, it is chiefly due to their kind assistance.

W. CALAND.

UTRECHT, *January*, 1912.

द्वैधसूत्रम् ॥

उपवमथ इति^१ ॥ कथमु खलूपवमथं जानीयात्संध्यः
 स्त्रिदेवोपपाद्यो ऽथ ऽपूरि^२ नादशीति^३ माधु खलु संध्यः^४
 माधु^५ संधेरुपपादनं^६ ननु^७ खलु संध्यः सूत्रपादय^८ इव^९
 सर्वेषां त्वेव^{१०} संध्य इवेति^{११} म^{१२} ह^{१३} स्माह बौधायन

१ The constitution of the text of this first dvaidha being very difficult, I am not sure to have given everywhere the right reading and interpunctation.

२ Thus corrected according to the Vivarāṇa; पूरिषादशीति U Bu G D C; पूरिषदशीति Ben, कृषिषादशीति H, पूरिषदशीति Be

३ Thus (संध्यः) C U Bu G D, संध्य Be W, संध्या H Ben.

४ खलु ins. G (sec. m.) and C.

५ After *पादनं U Bu D G (pr. m.) C H Ben ins. यत्पौर्णमासीं यजते मद्यं वेदुपवमथो (यो) सन्निभ आदित्ये, this passage is not found in W and has been effaced in G. The vivarāṇa has nothing corresponding to it.

६ ननु W C; ननु Bu G D, न Be, missing in Ben H U; मथ the vivarāṇa (one copy), म (another copy).

७ सूत्रपादय इव W, सूत्रपादय इवः Bu; सूत्रपाद्य इव Be, सूत्रपाद्य (omitting इव) H U Ben D C G (pr. m.), सूत्रपादयः G (sec. m.). The vivarāṇa runs न च (var स) खलु संध्यः सूत्रपादयः सूत्रपादा खलु भवेद्यत् संध्युपपादनं (another copy भवित्यथ समधिशिष्यं यन्तर्भावे मद्यमुपपादनं) सूत्रपादः सूत्रपादं यतीति सूत्रविभुजादित्वात् (cp the Vārtt. on Pāp. III. 2 5.?).

८ त्वेव HU Be Ben W G (pr. m.) D C; वै Bu; वैव G (sec. m.); त्वेव the vivarāṇa (one copy), वैव (another copy).

९ Thus (इवेति मद्य) U and C only; इवेति मद्य D, स is not found in H Ben G (pr. m.), इवेति is not found in Bu G (sec. m.); इव Be, सन्ध्याद्यु च W. The vivarāṇa runs: एवं त्वित्ये ऽन्यो ऽप्यस्ति पच इति । स च स्माह बौधायनः ।

यत्रैतदुपवमतो ऽस्तमित आदित्ये पुरस्ताच्चन्द्रमा लोहिती-
 भवन्निवोदियात्तमणुपवमथं जानीयादित्य^१चो ह साह
 गालीकिरतिपन्नः^२ खल्वेव भवति^३ स^४ मंध्यं^५ वैवोप-
 पादयिषेत्यूर्ण^६ वाभियजेत^७ तस्य चेदुपवमतो ऽस्तमित
 आदित्ये पुरस्ताच्चन्द्रमा लोहितीभवन्निवोदियादारमताग्नि-
 होत्रेणेत्युक्त्वा पार्वणेन प्रकामेत^८स्थिते पार्वणे ऽग्निहोत्रं
 जुहुयादिति^९ नु^{१०} खलु पौर्णमास्याम^{११}थामावास्यायामिति^{१२}
 स ह साह बौधायनो ऽदृश्यमान एवोपवसेन्न दृश्यमान
 इत्येवं चैव खलु कुर्यादिति गालीकिरस्ति^{१३} तपि^{१४} दृश्य-

१ Thus (चतिपन्नः) D C G (sec. m.) and the vivarāṇa; गालीकि-
 रतिपन्नः or •रतिपन्नः the other MSS.

२ संसंधं Be, संसंधं D (pr. m.); संसंधे C; संसंधि Bu U; संसंधि H.
 (reading संसंधैवोप.), संसंधि Ben (reading संसंधैवोप.). Are we to read
 संसंधं? The vivarāṇa has. सह संसंधेन ।

३ Thus G and B (the last MS reading •धि• instead of •धि•);
 वैवोपपादयिषेत D C, वैवोपपादयिष्यन्तू Be, वैवोपपादयिषेतू U; •पाद-
 यिष्यन्तू• H Ben

४ पूर्णं Be Ben D C; पूर्णा Bu U G, पूर्णं H; पूर्णं the viv. (one
 copy), पूर्णा (another).

५ Thus Bu G (sec. m) D C U; •यात्कथन्तू H Be G (pr. m.)
 •यात्कोन Ben

६ Thus Ben G; •थोमावा• D C; H U Be om. कथ ।

७ Thus C U Be; •स्तिवापि GD; •स्तोत्वपि H, •स्तपि Ben; गाली-
 किरपि Bu

मान उपवसथो^१ यच्चैतद्राचीभिरुपपन्नो^१ ऽणुसुन्द्रमाः^१
परिनक्षत्रमुपव्युषं भवति न स थो भूते दृश्यते तंमप्युपवसथं
जानीयादिति^१ ॥

5. अग्नीनामन्वाधान^२ इति ॥ सूत्रमौपमन्यव्रीपुत्रस्य^३चो ह
५ स्माह बौधायनो विहव्याभिरग्नीनन्वादध्यात्तिसृभिस्त्रिसृभिरे-
कैकं ये नव ममामनेयुर^४थ ये ऽष्टौ प्रथमां वोत्तमां वा द्विर-
भ्यावर्तयेयुर^४थ ये दश तिसृभिस्त्रिसृभिरेकैकमन्वाधायोत्तरे-
णाहवनीयं तिष्ठन्निगदेदित्य^५चो ह स्माह शालीकिर्यो
नु खलु गार्हपत्यः मरुदन्वाहित एष भवति^६ यामयोनिर-
१० न्वाहार्यपचन^७ आहवनीयमेवैकं विहव्ययान्वादध्यादथात्तिशिष्टा
उत्तरेणाहवनीयं तिष्ठन्निगदेदित्य^५चो ह स्माहौपमन्यवो
विहव्याभिरेवाग्नीनन्वादध्यादेकैकमेकैकयात्तिशिष्टा उत्त-
रेणाहवनीयं तिष्ठन्निगदेदित्य^५चो ह स्माह मौद्गल्य आहव-
नीयमेवैकमन्वादध्यादग्निं गृह्णामि सुरथ यो मथोभूर्य
१५ उद्यन्तमारोहति सूर्यमङ्गे । आदित्यं ज्योतिषां ज्योतिरुत्तमः
यो यज्ञाय रमतां देवताभ्यः ॥ वसुधुद्रानादित्यानिन्द्रेण सह
देवताः । ताः पूर्वः परिगृह्णामि स्र आचतने मनीषथा ॥
दमामूर्जे पञ्चदशीं ये प्रविष्टास्तान्देवान्परिगृह्णामि पूर्वः ।

१ •द्राचीभिः० C U Ben Ba G, •द्राविभिः० H D, •द्रायाभिः० Be

२ Thus G D C and the vivarana, नृचंद्रमाः U; नचंद्रमाः H Ben Be; चंद्रमाः Ba.

३ अष्टान्वाधान C H.

अग्निर्ह्यवाडिह तानावद्धतु^१ पौर्णमासः हविरिदमेषां
मथीति पौर्णमास्यामावासाद्यः हविरिदमेषां मथीत्यमा-
वास्यायामित्य^२चो ह स्माह नैवेद्य आहवनीयमेवैकं विह्व-
यान्वादध्यान्तूष्णीमितरावयातिश्रिष्टा^३ उत्तरेणाहवनीयं तिष्ठ-
न्निगदेदिति^४ आह्वतीभिरेवाग्नीनन्वादध्यादिति राथीतरः^५ ॥

1. 3. आतञ्जनेष्विति ॥ स ह स्माह बौधायनो हविरातञ्जनाये-
तानि भवन्तीत्य^६चो ह स्माह शालीकिर्दधि खन्वातञ्जनार्थे^७
दृष्टं भवति^८ तस्मिन्नविद्यमान एतेषामेकेनातञ्जादिति^९ ॥ :

1. 7. व्रतोपायन इति ॥ स ह स्माह बौधायनः संग्रहकाले वा^१
व्रतमुपेयाद्धेतुषु वा दोह्यमानासु प्रणीतासु वा प्रणेष्यत्सु^२
हविःषु वासवेष्वित्य^३चो ह स्माह शालीकिः पूर्वद्युःकालं खलु
व्रतोपायनं भवतीति ब्राह्मणं वर्धिषा पूर्णमासे व्रतमुपेति-
वत्सैरमावास्यायामिति स^४ संग्रहकाल एव व्रतमुपेयादित्य^५-
न्वाधानप्रभृतीत्यौपमन्यवः^६ ॥

^१ After अवद्धतु Bu G ins. आयन्तु देवा सुमनस्यमाना (TS. I. 10. 3).

^२ After अतौ U H D C Be Ben and G (pr. m.) ins. आदधाति Be om. अथ, Bu has आदधाति श्रिष्टा; in his citation of this passage Sâyana has, rightly, no आदधाति ।

^३ Thus U G Be Bu; •यं Ben; •ये C; H om. •ये ।

^४ प्रणीयमावास्तित्यर्थः । शान्दसो यत्यः Sâyana.

^५ Om Bu D C and Sâyana.

अभ्युदितेषामिति ॥ स ह स्माह बौधायनः मिद्धैरेवा-
 मावास्त्रेहंविभिंरिद्धा^१ पुनरुपोय्य शो भूते कात्यामनभ्युदिता-
 मव्यापन्नां यजेतेत्य^२त्रो ह स्माह शालीकिर्येषां ब्राह्मणजेष्टि-
 स्तया अक्षयेद्वा पुनरुपोय्य शो भूते कात्यामनभ्युदितामव्यापन्नां
 यजेतेति^३ तु खलु मंनयतो^४ ऽथामंनयतः^५ ममानः कन्यो
 बौधायनस्या^६त्रो ह स्माह शालीकिरखेवैतानि^७ हवीऽपि
 अपयित्वा पुनरुपोय्य शो भूते कात्यामनभ्युदितामव्यापन्नां
 यजेतापि वोपवमथ एवातिप्रवर्धतेति^८ ॥

आच्छायन इति ॥ स ह स्माह बौधायनो वाचंयम एव
 १० शाखामाच्छेद्यादाचंयम एवाहरदेवं एवाहरित्येवं चैव खलु
 कुर्यादिति शालीकिनां ब्राह्मणेन च यथाचंमन्तर्हमन्नेव संभाषेत
 नान्नाह्मणेनेति^९ ॥

10. शाखाया आच्छेदन इति ॥ स ह स्माह बौधायन इपे
 त्वेति शाखामाच्छिन्द्यादूर्जे त्वेत्यनुमृज्यादान्वीचेत वेत्य^{१०}चीचेतै-
 ११ वेति शालीकिः^{११} ॥

१ एव is found only in Bu G (sec. m) and U (sec m.); cp. Rudradatta on Ap. ix. 4 3.

२ Thus G (sec m.); अप्पुतानि Ben, अप्पुदैतानि Bu; अक्षेतानि H G (pr. m.); अप्पुतानि C D; इहैवाक्षेतानि Be, but cp. the vivaraṇa : अप्पुवेत्यादि ।

३ Thus corrected according to Rudradatta on Ap. I. c.; •तिप्रवर्ध-
 सेति B U G (pr. m.), •तिप्रवर्धन इति G (sec. m.); •भिप्रवर्धेति H
 Ben; तिप्रवर्धेति Be; •भिप्रवर्धेति C.

10 वत्सापाकरण इति ॥ स ह स्नाह बौधायनो वायं स्येति
पु०म एवापाकुर्यादुपायव स्येति स्त्रियो^१ ऽथ यद्यन्यतरे
स्युर्नैव मन्त्रं परिजह्यात्स^२ ऽसृष्टेनैवेति शालीकिः^३ ॥ १ ॥

१.1 शाखायै मंचर इति । ऋगेणाहवनीयं मंचारयेदिति
बौधायनो^४ जघनेन गार्हपत्यमिति शालीकिरेप सर्वकल्पे ५
शाखायै मंचरः पयसां चान्यत्र प्रावर्गिकादित्यु^५ भयोरेवापरेण
प्रावर्गिकं मंचारयेदित्यौपमन्थवः^६ ॥

प्रवसतो याजमान इति ॥ स ह स्नाह बौधायनः
महयाजमानः खल्वयं यजमानः प्रवसति^१ स यत्र स्यात्तदेनं^२
मनसा^३ ध्यायेत्स^४ यदि विसृष्टित आगच्छेत्क्षतमनुमग्न्य १०
कर्मान्तेन प्रक्रामेदित्यु^५ चो ह स्नाह शालीकिर्यद्यस्य पुत्रो
वान्तेवासौ बालंकर्मिणः^६ स्यात्तं तत्र प्रेयेत्स^७ यदि विसृष्टित
आगच्छेत्क्षतान्तादा प्रक्रामेत्सा^८ वा^९ द्वियेतेभौ^{१०} त्वेव
यजमानभागं प्राश्नीयातामिति^{११} ॥ .

१ Thus Bu Be G (sec m.); तदेनं Ben U O G (pr. m.); तदेनं Sāyana.

२ Om. Be G (sec m.), Sāyana

३ *कर्मिण U Bu G (pr. m.), *कर्मिणे Ben C D; *कर्मिणो H, *कर्मिणो Be, *कर्मिणः G (sec m.); *कर्मिण Sāyana, (cp. *infra* xx. 20 and *Pitṛmedhasūtra* I. 1 (where the text is to be restored accordingly), II. 5 (ed Raabe, Leiden 1911, pag 9. 1).

४ Thus U only (sec. m.); प्रचयेत्स all the other MSS.; cp. the *vivarana*: तत्रानुष्ठापयेद्यजमानं कुर्विति ।

५ Thus hesitatingly emended (tnesis^१); मवादि• Be C G (pr. m.); नैवादि• MS. Tub. (MS. A. I. 317) and D; नैवादि• Ben; वादि• Bu H; *Vivarana* न वादिथेत ।

2. 5. इभावरिपोरूपकस्यन इति ॥ सूत्रमाचार्ययोर^१पराह्ये
पिदभ्यो दत्तेभावरिः संनद्येदित्याञ्जीगविः^१ श्वो भूते
श्विष्कृदन्त इत्यौपमन्यवः^१ ॥
2. 7. अमिदस्य प्रतितपन इति ॥ स ह स्माह बौधायनः
१ प्रतितपेदेवामिदमेवमश्वपर्शुः रजोऽपहननायेत्य^१चो ह स्माह
शालीकिर्न तेजमि तेजः प्रतितपेदश्वपर्शां खल्वेते मन्त्रा दृष्टा
भवन्ति^१ सो ऽश्वपर्शुमेव प्रतितपेन्नामिदं कुरापहननायेति^१ ॥
2. 11. प्रक्रमेष्विति ॥ स ह स्माह बौधायन आहवनीयादेवापे
षीन्वा चतुरो वा प्राचः प्रक्रमान्प्रक्रम्याय तां दिग्गमभिप्रव्रजेद्यत्र
१० बर्हिर्वेत्स्यन्मन्येतेत्याहवनीयादेव यथार्थं गच्छेन्न तु दक्षिणया
द्वारेति शालीकिः^१ ॥
2. 13. परिपवण इति ॥ स ह स्माह बौधायनस्त्रिरेव मन्त्रं
ब्रूयात्त्रिः कर्मावर्तयेदेवं यूपावटस्य^१परिलेखन एवः सोम-
क्रयणै पद एवमौदुम्बरा अष्ट एवमुपरवेष्विति^१ सकृदेव
१५ मन्त्रं ब्रूयात्त्रिः कर्मावर्तयेदिति^१ शालीकिः^१ ॥
2. 16. आच्छेदनेष्विति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^१ प्रत्यगाग्नीः खल्वेष
मन्त्रो दृष्टो भवति^१ मन्त्रप्रत्यभिमर्गनमेवैतास्यादिति
शालीकिः^१ ॥
2. 18. प्रस्तरस्य संनहन इति ॥ स ह स्माह बौधायनो ऽभ्यर्धा-
१० चैनः संनद्येदन्ध्र चैतस्मादयुग्मायुग्मं निधनानि कुर्यादित्य^१चो

ह स्माह शालीकिः प्रभूरस्य खलु मन्त्रप्रतिज्ञाभात्सर्वं
वर्द्धिमन्त्रं लभते न चैनमभ्यर्धात्संनद्येदेतच्चैवायुग्मतमः
स्यादिति^१ ॥

२. शुक्लस्य करण इति ॥ अधिकरणं चतुर्थं स्यादिति
वौधायनो^२ अधिकरणमेव तृतीयमिति शालीकिः^३ ॥

३. १. वर्द्धिषः संभरण इति ॥ स ह स्माह वौधायनो यान्यन्यानि
याजुषान्निधनानि तानि पूर्वाणि मन्त्रेण संभृत्याथोपरिष्टाद्या-
जुषं मन्त्रेणैव संभरेदित्यत्रो ह स्माह शालीकिर्यान्यन्यानि
याजुषान्निधनानि तानि पूर्वाणि तूष्णीं संभृत्याथोपरिष्टाद्या-
जुषं मन्त्रेणैव संभरेदित्यत्रो ह स्माहोपमन्यवो य एवा-
दिर्लवने संभरणे^४ सयाजुषमेवाप्ये मन्त्रेण संभृत्य तूष्णी-
मितराणि संभृत्य विपरिक्रम्य यन्त्रिं कुर्यादिति^५ ॥ २ ॥

३. ५. यन्त्रिकरण इति ॥ सूत्रं वौधायनस्य^६ समायच्छन्नेवेतं^७
मन्त्रं जपेदिति शालीकिः^८ ॥

३. ६. पश्चात्प्राञ्चसुपगूहतीति ॥ सूत्रं वौधायनस्य^९ पुरस्तात्-
प्रत्यञ्चमिति शालीकिः^{१०} ॥

३. ८. वर्द्धिषो निधान इति ॥ स ह स्माह वौधायनः स्फ्यं वा
शकसं वान्तर्वेदि निधाय तस्मिन्मन्त्रेण प्रतिष्ठाप्य ततो यथा-

१ मन्त्रेषु Be Bu G (sec. m) U (sec. m.), मन्त्रेण the other MSS.

२ Thus Ben G C U (pr. m) Sāyana, संभरणे H Be; संभरणेन Bu U (sec. m.). After this word U Bu ins. संभरेत् ।

३ Thus Be, च्छेवैवं H D C Ben G (pr. m.) U (pr. m.); च्छेव

Bu G (sec. m) U (sec. m) Sāyana

सुष्ठु निदध्यादिति ॥ यत्रैव निधास्यन्स्यात्तन्मन्त्रेणैव निदध्या-
दिति शालीकिः ॥

3. 12 परिधीनां करण इति ॥ स ह स्माह बौधायन उरः-
संमितो मध्यमः स्यादथेतरो वाङ्मात्रौ स्यातामिति ॥ सर्व

• ५ एव वाङ्मात्राः स्युरिति शालीकिः ॥

3. 12 इभस्य करण इति ॥ अनुषामिधेवीषां कुर्यादिति
बौधायनो ॥ उपरिमितमिति शालीकिः ॥

3. 14 वेदस्य करण इति ॥ वत्सजुं कुर्यादिति बौधायनो ॥
मृतकार्यमिति शालीकिस्त्विदृतमित्यौपमन्व ॥ ऊर्ध्वाद्य-

१० मित्यौपमन्ववीपुत्रः ॥

3 10 पिद्वयज्ञवर्हिषीति ॥ समूलमेतद्वर्हिर्भवतीति बौधायनः
पिद्वयज्ञमामान्यादिति ॥ महापिद्वयज्ञ एवैतद्वृष्टं भवत्यमूल-
मेवैतद्वर्हिः स्यादिति शालीकिः ॥

दष्टिसंनिपात इति ॥ स ह स्माह बौधायनो याः १

१५ काश्चेष्टयः १ समाने ऽहनि संनिपतेयुस्तन्नाय तन्नाय २ चासां १
वर्हिर्लावो गच्छेद्भूनं वासादथेत्तन्नेतन्ने ३ चासां २ व्रतमुपेत्य

१ Thus Be Bu G (sec. m) Sāyaṇa, त्व instead of तम् H Ben D C G (pr. m) U.

१ Thus Bu U G (sec. m.), चासाश्चेष्टयः Ben D G (pr. m.); चाश्चेष्टयः Be; चासाश्चेष्टयः C.

२ Thus G; तन्नायतन्नायतासां Bu; तन्नायतन्नायतासां U C D; तन्नायतन्नायतासां Be; तन्नायतासां Ben H.

३ वासादथेत् Bu G (pr. m) U (sec. m.).

४ Thus Bu Ben G U, नासां H, तन्वेसासां C D; तन्वेसासां Be

तन्त्रापवर्गे व्रतं विस्त्रजेतेत्ये^१चो^१ ह स्माह शालीकिर्याः^१
 काश्चेष्टयः^१ समाने ऽहनि संनिपतेयुः मह्यदेवासां^१ सर्वासां
 बर्हिर्लावो गच्छेन्नं वासाद्येदादित्यासां^१ व्रतमुपेत्य सर्वासां
 पारे^१ व्रतं विस्त्रजेतेति^१ ॥

17. पर्णत्सृष्ट्यां^१ निवपन इति ॥ सूत्रं शालीकिर^१चो^१ ह
 स्माह बौधायनस्तृतीयमन्यगार उदयेत्तृतीयमन्तर्वेदि निवपे-
 त्तृतीयेन वत्सानां धूननं^१ कुर्यादेवमिव हि पशूनां नेदी-
 यान्भवतीति^१ ॥

18. पौर्णमास्यामुपवेपकरण इति ॥ कुर्यादिति बौधायनो^१
 न कुर्यादिति शालीकिः^१ ॥

19. दोहनपवित्रस्य करण इति ॥ स ह स्माह बौधायनो
 मूले मूलानि बद्धा द्विगुणां^१ रज्जुं^१ संप्रमायाये^१ नियथीया-
 देवमस्यायमघैरभिसंपन्नं भवतीत्ये^१चो^१ ह स्माह शालीकिर्मूले

१ Thus C D H Ben G (pr m) U (pr. m.); विस्त्रजेदिति the other MSS

१ Thus Bu U G (sec. m) पायाश्चेष्टयः Ben D G (pr m) याश्चेष्टयः Be; मायाश्चेष्टयः C

१ See p 9, n. 4

४ परि H D C Ben

५ Thus Bu D; *स्यकासां or *स्यकासां the other MSS and Sāyana

६ Thus G (sec. m) U (sec. m.) and the prayoga of Venkatesvara; धूनं all the other MSS.

७ प्रादि ms G (sec. m.), instead of प्रादि U reads the first time प्रादि ।

मूलानि बद्धा^१ द्विगुणाः रज्जुः संप्रसार्य मूले परिद्धत्य^२
त्रिगुणाः रज्जुः संप्रसार्याग्निं^३ नियय्नीयादेवमस्याग्रमघैरभिमंपन्नं
भवतीति^४ ॥ ३ ॥

अग्निहोत्रोच्छेषणस्य करण इति ॥ य इ स्माह बौधायनो

५ यद्यस्याज्जेन^५ बौधेन वा प्रक्रान्तः स्यात्पयसैव ताः रात्रिं
जुहुयात्पयस एवाग्निहोत्रोच्छेषणं कुर्यादित्य^६त्रो ह स्माह
शालीकिनांसमाप्ते काम आवर्तयेद्यस्याज्जेन^५ बौधेन वा
प्रक्रान्तः स्यात्तस्य कृत्वा तस्यैवाग्निहोत्रोच्छेषणं कुर्यादिति^७ ॥

४ ५ मांनाय्यपात्राणां प्रोचण इति ॥ तृष्णीः मःस्कृताभिरङ्गिः

१० प्रोचेदिति बौधायनः^८ कमण्डलुगताभिरिति शालीकिः^९ ॥

४ ६ अथ जघनेन गार्हपत्यमुपविश्वोपवेपेणोदीचो ऽङ्गारा-
न्निहृदतीति ॥ सूत्रः शालीकेर^{१०}त्रो ह स्माह बौधायन-
स्त्रुष्णीमङ्गारान्निहृहेत्सर्व एवैषो ऽधिभ्रयणमन्त्रः स्यादिति^{११} ॥

१० दोहनपवित्रस्थाधान इति ॥ मन्त्रेण कृत्वा मन्त्रेण

१५ स्यात्सामादध्यादिति बौधायनस्त्रुष्णीं कृत्वा मन्त्रेण स्यात्सामा-
मादध्यादिति शालीकिर^{१२}धेन कृत्वार्धेन स्यात्सामादध्या-
दित्यौपमन्यवः^{१३} ॥

१ कना U C.

२ Thus Bu G; परिपय्य Be. In the other MSS. this passage is omitted, also by Sāyana.

३ पाणि ins. G (see m.)

४ Thus Bu G U Sāyana, यदा (instead of यदि) H Be C Ben.

५ मस्याज्जेन H Be, instead of ययस्या* ।

1. घेनूनामनुमन्त्रण इति ॥ स ह स्माह बौधायनं एकैका-
मेवासामनुमन्त्रयेताथामेकैकां दोहयेदित्यत्रो ह स्माह
शालीकिः सकृदेवैनाः सर्वा अनुमन्त्रयेताथामेकैकां दोहये-
दित्यत्रो ह स्माहौपमन्यवः सकृदेवैनाः सर्वा अनुमन्त्रयेत
सकृच्चैना^१ दोहयेदत्र चैव श्लोकान्परिनिस्तिष्ठेदित्येकैकामेवामा^२ । १.
सर्वेष्वसर्वेषु^३ कर्मणा परिनिस्तिष्ठेदित्यौपमन्यवीपुत्रः^४ ॥

15. श्लोकानामनुमन्त्रण इति ॥ सूत्रं शालीकेरीष्यातमौप-
मन्यवस्योत्रो ह स्माह बौधायन आतचैव श्लोकाननुमन्त्रये-
तत्रैव हि श्लोकानामन्तो^१ भवतीति^२ ॥

5. उत्तरामां दोहन इति ॥ विष्टुष्टवागनन्वारभ्योत्तरा १०
दोहयेदिति बौधायन^३ आनीयमान^४ एवानु चारभेत वाचं
च यच्छेदिति कात्यः^५ ॥

ib. दुग्धं लभमानस्येति ॥ वत्सापाकरणप्रभृतीन्मन्त्रान्साधये-
दिति बौधायन^६ आसेचनप्रभृतीनिति शालीकिः^७ ॥

5. 8 आतश्चन इति ॥ चतुर्थं सुव आनयेद्यावता मूर्च्छयिष्यन्म- १५
न्येतेति बौधायन^८ स्तृतीये सुव आनयेद्यावता मूर्च्छयिष्यन्मन्ये-
तेति शालीकिः^९ ॥

१ Thus Be G Sāyaṇa; सकृदेवैना H Ben D U, सकृदेवैना U.

२ Thus Be; सर्वेष्वसर्वेषु Ba; सर्वेषु (once) D G H Ben G U and Sāyaṇa.

३ Thus C H D G (sec m.) Ben Be; श्लोकानामन्तो Ben G (pr. m.); श्लोकानांशो U; श्लोकानामनुमन्तो Sāyaṇa.

४ Thus H Ben Be D G Sāyaṇa (viz. आतश्चनान्ते Sāy.); आतश्चनान्ते Ba D (sec. m.) U (sec. m.).

5. 10. अग्निहोत्रोच्छेषमभ्यातनक्रीति ॥ सूत्रं शालीकेर^१चो
ह स्नाह बौधायनो ऽग्निहोत्रोच्छेषमानीय हविरातश्चन-
मानयेदेवमस्योभयमभ्यातनं^२ भवतीति^३ ॥
5. 11. उदन्वतापिदधातीति ॥ उदन्वतापिधाय सर्वाः रात्रिं
५ परिश्राययेदिति^४ बौधायन^५ उदन्वतापिधाय भिक्षिता अपो
ऽपिदधादिति शालीकिः^६ ॥
5. 18. अग्नीनां परिस्तरण इति ॥ सूत्रमाचार्ययोरे^७चो ह
स्नाहौपमन्यव उपवमथ एवाग्नीन्यथोत्पन्नं परिस्तरणीयादेव^८ हि
ब्राह्मणं भवत्युपास्मिञ्छ्रो^९ यक्ष्यमाणे देवता वसन्ति य एवं
१० विद्वानग्निमुपस्तृणातीति^१ ॥
अग्निनाभजन इति ॥ आरण्यं चापश्याश्रीयादिति बौधा-
यनो^२ ऽप एवेति शालीकिर्न^३रण्यं नापश्ननेत्यौपमन्यवः^४
॥ ४ ॥ प्रथमः ॥
- 5 17. पाणिसंमर्शन इति ॥ उत्तरेणाहवनीयं तिष्ठन्पाणी संवृगे-
१५ दिति बौधायन^५ उत्तरेण गार्हपत्यमिति शालीकिः^६ ॥

१ Corrected, •भ्यातननं all the MSS. (also Sāyana) exc. Be which has •भ्यातनं ।

२ •भापयेदिति Ben H.

३ MSS. (exc. B and Sāyana) insert भूवे, which is effaced in D, cp TS, I. 6. 7. 3.

४ Thus Ben G D C, नापश्ननेत्य• HU; नाप्यापश्ननेत्य• Be; नाप्या-
पश्ननेत्य• Bn.

19. अग्नीनां परिस्तरण इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१ख्यांतमौप-
मन्यवस्थांचो ह स्माह बौधायनो गार्हपत्यमेवाग्रे पुरस्तात्परि-
स्तृणीयादथ दक्षिणतो ऽथ पश्चादथोत्तरत^१ एवमेवान्वाहार्य-
पचनं परिस्तृणीयादेवमाहवनीयमिति^१ ॥
- 3 1. पात्राणां सादन इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१चो ह स्माह ५.
बौधायन उत्तरेण गार्हपत्यं हणानि स्रुत्वीर्य^१ तेषु पात्राणि
सादयेदित्युत्तरतो ऽग्न्यगारस्य पात्राणि सादयेत्तेषां यथार्थ-
साददौतेति राधीतरः^१ ॥
6. 9. ब्रह्मण उपवेशन इति ॥ ब्यवेत्य दक्षिणेनाहवनीयमुप-
विशेदिति बौधायनो^१ ऽब्यवेत्यैव दक्षिणेनाहवनीयमिति १०
शालीकिः^१ ॥
यत्रमानस्योपवेशन इति ॥ ब्यवेत्य दक्षिणत उपविशेदिति
बौधायनो^१ ऽब्यवेत्यैव दक्षिणत उपविशेदिति शालीकिः^१ ॥
1. 6 9. षष्ठ्यायै स्तरण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^१ सोम एव
षष्ठ्याः स्तृणीयादिति शालीकिः^१ ॥ १५
6. 11. पविचयोः करण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^१ षष्ठ्यायास्तृणा-
नामित्यौपमन्यवो^१ ये^१ ऽन्ये^१ ऽनुपयुक्ताः कुशाः स्युस्तेषामिति
शालीकिः^१ ॥

१ Thus Be; षष्ठ्यायास्तृणानि. G (pr. m) Ba H; षष्ठ्यायास्तृणानि. U
G (sec. m); Ben is defective, C corrupt; षष्ठ्यायास्तृणानि. Sāyana.

१ Thus G (sec. m.) and Sāyana, येषाम् the other MSS.

1. 96. 3. म वाचंयमो भवति प्रणीतासु प्रणीयमानास्वा हविष्कृत इति ॥ अन्तर्हमन्नेतेषु संपातेषु संभाषेतेति बौधायनो^{११} विष्टृष्टवागिति शाल्मीकिः^१ ॥
1. 7. 11. होटृणां व्याख्यान इति ॥ सगृहानृतेस्वाहाकारानित्येक-
 ५ मृतेगृहानन्तःस्वाहाकारानित्येक^१ सर्वानित्येक^१ पूर्वः कस्यो बौधायनस्योत्तराबुभौ शाल्मीकेरिति^१ ॥
1. 7. 11. दशहोतृव्याख्यान इति ॥ प्रणीताः प्रणीय प्रत्यङ् द्रवन्द-
 गृहोतारं व्याचक्षीतेत्याचार्ययोर्भुष्टिमेव गृहीयन्नित्यौपमन्यवः^१ ॥
1. 7. 12. निर्वपण इति ॥ सूत्र^१ शाल्मीकेर^१त्रो ह स्वाह बौधायनः
 १० गकटादेव निर्वपेद्भुरौ व्यभिन्वृश्यासपासिं क्रामेद्विष्णुस्त्वा क्रमतामिति^१ पुरोडाशीयान्प्रेक्ष्याभिन्वृशेद्यच्छन्तां पञ्चेति^१ त्रिर्यजुषा मरुत्तूष्णीं चतुरवत्तिनां^१ त्रिर्यजुषा द्विस्त्रूष्णीं पञ्चावत्तिनां^१ सर्वानिव यजुषेति कात्यः^१ ॥ ५ ॥
- पञ्चावत्तस्य प्रक्रमण इति ॥ निर्वपणात्पञ्चावत्तं प्रक्रामेदिति
 १५ बौधायनो^{११} ऽवदानत इति शाल्मीकिः^{११} प्रदानत इत्यौप-
 मन्यवस्य^{११}तुष्प्राश्यादित्यौपमन्यवीपुत्रः^१ ॥
1. 8. 7. अतिशिष्टानामावपन इति ॥ तान्कोष्ठे^१ वा पत्वे वावपे-
 दिति बौधायनो^{११} ऽवैवैनानावपेयुरिति शाल्मीकिः^१ ॥
1. 3. 3. आच्यस्य निर्वपण इति ॥ सूत्र^१ शाल्मीकेर^१त्रो ह स्वाह

१ कोष्ठे or कोठे all (also the Vivarāṇa and Sāyana); only Bu मोठे (the Gṛhyasūtra II. 15 has मोठे वा पत्वे वा) ।

बौधायन श्रौषधस्थानं गत्वाच्यं निर्वपेदेवमस्य महं इविभिः
प्रोक्षणं लभत इति^१ ॥

12. परिदान इति ॥ यथानिरूपं परिददौतेति बौधायनो^१
ऽचो ह स्माह शालीकिरग्रे ह्यः रचस्वेत्येव ब्रूयाद्विष्णो
ह्यः रचस्वेति पयो^१ विष्णुर्हि पयसां गोप्ता भवत्यग्नि- १.
रौषधस्येति^१ ॥
- 13 प्रोक्षणीनामुत्पवन इति ॥ सूचं बौधायनस्य^१ निगदन्नेवै-
तामृचं चिरत्पुनयादिति^१ शालीकिः^१ ॥
19. पुरोडाशीयानां प्रोक्षण इति ॥ श्रवपाहशः प्रोचेदिति
बौधायनो^१ देवताः समनुद्रुत्य त्रिरेवेति शालीकिः^१ ॥ १०
- 9 2 पाचाणां प्रोक्षण इति ॥ सूचः शालीकेर^१चो ह स्माह
बौधायनः शुन्धध्वं दैव्याय कर्मणे पाचाणि^१ देवयज्याया इति^१ ॥
9. 4 अतिशिष्टानां परिश्रायन इति ॥ एता एव परिश्रायो-
रन्निति^१ बौधायनः^१ सिक्तेता अप उपरिष्टादभ्याः सःस्कुर्वी-
तेति शालीकिः^१ ॥ १५
- ib. कृष्णाजिनस्यावधवन^१ इति ॥ उपनिष्कम्याग्यगारादुत्तरे

१ Thus, as often in the Dvaidha, H Be and Sāyana; इनीया-
the other MSS.

१ Om. Be

२ Thus Bu Sāyana; •शाघीरन्निति U; •शाघीरन्निति C H Be Ben
G; •शाघीरन्निति D.

३ Thus (and cp *infra* XXIII. 4 and 6) G (sec. m.) Be, and the
vivarana; •धूयन Ben H G (pr. m.) U D C and Sāyana.

ऽपरे ऽवान्तरदेशे कृष्णाजिनमवधुनुयादिति^१ बौधायनो^{११}
ऽन्तरेवेतां दिग्गमिति शालीकिः^१ ॥

३. ६.

कृष्णाजिनस्थास्तरण इति ॥ स ह स्माह बौधायनो ऽवि-
सृजघेतत्कर्म कुर्यात्कृष्णाजिनावधवनादास्तरणादेवमुलूखला-
४ धूहनादा^१ पुरोडाशीयानामावपनादेवं सुमलस्यावधानादा
शूर्पस्थोपोहनादेवमधिवपनादा प्रस्कन्दनादेवं कपासोपधानादा
योगाभ्यूहाभ्यामेवं^२ प्रस्तर आ सुचाः सादनादेवमभ्रादानादा
खननादेवमौदुम्बर्याभिहोमादेवं यूप आ परिव्ययणादिति^३ ॥
यथोपपादमेवैतानि कर्माणि कुर्यादिति शालीकिः^१ ॥ ६ ॥

८. १०. पुरोडाशीयानामावपन इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^{११} पञ्च
सुष्टीन्यच्चावत्तिनामावपेदिति शालीकिः^१ ॥

१२. दृपदुपले दृपारवेणोच्चैः समाहन्तीति ॥ सूत्रं बौधाय-
नस्य^{११} शम्ययैवेति शालीकिः^१ ॥

१४. शूर्पस्थोपोहन इति ॥ सूत्रं शालीकेर^{११} चो ह स्माह
११ बौधायनसूष्णीः शूर्पमुपोहैत्समस्तेनैवास्मिन्मन्त्रेण पुरोडाशी-
यानुदपेदप्यष्टद्वमसि प्रति त्वा वर्षदृष्टं वेत्त्विति । ॥

१. धूनुया. Bu and Sāyana.

२. Thus (•धवनाद•) Be G (sec. m.); •धननाद• Ben; •यवनाद•
Ba; •धूननाद• the other MSS and Sāyana.

३. Thus C G (sec. m.), योगाभ्यूहाभ्या• Bu; योगान्यूहाभ्या• Sāyana;
योगाभ्यूहाभ्या• all the other MSS., but cp. *infra*, p. 19, l. 16.

४. Thus G D C Be; परिव्ययनादि• Bu, परिव्ययणादि• Sāyana; परि-
याचादि• U H Ben.

1. 15. अथोदङ् पर्यावृत्य परापुनातीति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ॥
यां कां चिद्दिग्मभि पर्यावृत्य परापुनातीति शास्त्रीकिः १ ॥
9. 17. तुषाणां निरसन इति ॥ सूत्रं शास्त्रीकेर^१चो ह स्माह बौधायनो ऽत एव यावन्मात्रानुपहत्य कृष्णाजिनस्य यौवात
उपवपेद्रक्षमां भागो ऽसीत्यथोदकमुपसृशेदिति १ ॥
10. 8. कृष्णाजिनस्य पुनरास्तरण इति ॥ सूत्रमाचार्ययोः ॥
प्राचीनग्रीवमुत्तरर्चमित्यौपमन्यवः १ ॥
- 10 17. पेषण इति ॥ सूत्रं शास्त्रीकेर^१चो ह स्माह बौधायनः
प्राणाय त्वेति प्राचीं प्रोहेदपानाय त्वेति प्रतीचीं ध्यानाय त्वेति
तिरश्चीं कर्षेदथ प्राचीं प्रोहेद्दीर्घामनु प्रसितिमायुषे धामिति १ ॥
कृष्णाजिने पिष्टानि प्रस्कन्दयेद्देवो वः सविता हिरण्यपाणिः
प्रतिगृह्णात्विति १ ॥ ७ ॥ द्वितीयः ॥
1. 11. 7. नैकचरौ धृष्टेरादानं विद्यते न वञ्छ्विति शास्त्रीकिर^१-
चोह स्माह बौधायन^१ आदित एव धृष्टिमाददौत धृष्टिरभि
ब्रह्म यच्छेति १ गार्हपत्यमभिमन्त्रयेतापाग्ने ऽग्निमामादं १
जहीति १ निष्क्रव्यादङ् सेधेति दक्षिणाङ्गारं निरस्येदथान्या-
स्कल्पयेदा^१ देवयजं वहेति १ तेषु चरुस्सालीमधिश्येद्भुवाभि
धृथिवीं दृष्टहायुर्दृष्टह प्रजां दृष्टह सजातानस्मै यजमानाय

१ Thus Bn C G (sec. m) U (sec m.) and Sāyana; all the other MSS औपमन्यवः ।

१ *यान्ते कल्पयेदा G (sec. m.) D C; all the other-MSS. have the plural.

पर्युहेत्यैनां प्रदक्षिणमङ्गारैः परिचिनुयान्निर्दग्धः रक्षो
गिर्दग्धा श्ररातय इति^१ स एवमेव सवायुस्यसालीरधि-
श्रयेदिति^१ ॥

चरुमुखेष्विति ॥ स ह स्नाह बौधायन आदित एव
१ धृष्टिमाददीत^१ मुख्यादेव भवान्माधयेदित्य^१चो ह स्नाह
शालीकिः कपालसंयोजने खलु धृष्टेरादानं भवति^१ स
कपालान्येवोपधास्यन्धृष्टिमाददीत^१ पुरोडाशादेव भवान्मा-
धयेदिति^१ ॥

10. कपालानामुपधान इति ॥ सूत्रमाचार्यथोर^१चो ह स्नाहौ-
१० पमन्यवो ययाम्नायं खल्वस्येवं कपालान्युपहितानि भवन्ति^१
य एवैषो ङ्गाराधिवर्ततो^१ मन्त्रसं प्रथमं कपालोपधानानां^१
कुर्यादथ तूष्णीमङ्गारमधिवर्तयेदिति^१ ।

एककपाले^१ द्विकपाल इति ॥ स ह स्नाह बौधायनो
यदि चैककपालो यदि च द्विकपालः सर्वैरेनं कपालमन्त्रै-
१४ रूपदध्यादित्य^१चो ह स्नाह शालीकिर्यथाधिकरणमेव कपाला-
नुपदध्यासं तु योगाभूधौ गमयेत्तपनमन्त्रं षाच ब्रूयाद्ब्रूणा-
मङ्गिरसां तपसा तपस्य तप्येयां तप्यध्वमिति^१ ॥

१ Thus C D Ben G (sec. m.) and Sâyana; *वर्तने U; वर्तने Bo H G (pr. m.).

१ Thus C D H Ben Bo G (pr. m.); *धर्मं Bu U G (sec. m.) and Sâyana.

१ Thus the rivarāṇa only; *कपालो the MSS.

- 2.3. कपालानां योग इति ॥ सूत्रमाचार्ययोर^१चो ह स्माहौप-
मन्यव एतैरेवास्यैतानि मन्त्रैर्युक्तानि यैरुपहितानि भवन्त्यथे-
तरो विमोचनमन्त्र एव स्यादिति ^१ ॥
12. 6. मदन्तीनामधिश्रयण इति ॥ तिरः पविचमप आनीया-
धिश्रयेदिति बौधायनो ^२ यथोपपादमिति शालीकिः ^३ ॥
- 2.11. संयवन^४ इति ॥ सूत्रं शालीकेर^५चो ह स्माह बौधायनः
प्रणीताभ्यः सुवेणोपहत्याप आनयेदेवं^६ मदन्तीभ्यस्ता उभ-
योरानीयमानाः प्रतिमन्त्रयेत समापो अद्भिरग्मतेति ^१ ॥
- 12.17. व्यभिमर्श इति ॥ स ह स्माह बौधायनो व्यभिमर्शेदेवै-
कहविरव^७ नानाबीजानीत्य^८चो ह स्माह शालीकिः सः स- १०
गात्खलु व्यभिमर्शा जायते ^१ नामसृज्यमानानि हवीषि
व्यभिमर्शेकहविः^२ ^३ को^४ हि नानाबीजानां व्यभिमर्श इति ^१ ॥
13. 3. आव्यस्य निर्वपण इति ॥ सूत्रं शालीकेर^५ख्यात^६

१ Thus only G (sec. m.), all the other MSS. (and the viva-
ranna and Sāyana) संयवन, but cp Sāyana's remark - संयवनमुदकपिष्टयोः
संयोजनं । तथा च सूत्रं (cp. I. 12. 16) प्रणीताभिः संयोजितः ।

२ Thus Bu Be G D G (sec. m.); आनयत एवं Ben; आनयत एवं
H G (pr. m.) U and Sāyana.

३ Thus H Be Ben and Sāyana; •देवैकं हविः• Bu O D U G (एक-
हविः एकद्रव्यकं हविः Sāyana).

४ Thus Bu; नैकहविः को H Ben G U; नैकहविष्को Bo; नैकहविष्को
C, नैकहविष्को D, नैकहविष्को Sāyana

५ cp. xx. 6 : 15 19.

बौधायनश्रौत्रो ह स्नाहौपमन्यवः सर्वाण्येव हवीऽपि परि-
निष्ठाण्याजं निर्वपेदिति ^१ ॥

13. 15. आयन्नियन ^१ इति ॥ जघनेन गार्हपत्यमाषेभ्यो निनये-
दिति बौधायनो ^२ ऽपेणातिहायेति^३ शालीकिर^४पेण वा
जघनेन वेत्यौपमन्यवः ^१ ॥ ८ ॥

14 6. स्फस्व मऽशान^१ इति ॥ सूत्रं शालीकिर^२त्रो ह स्नाह
बौधायनो य एष^३ स्फस्वोदसनो^४ मन्त्रज्ञं प्रथमं मऽश-
नानां^५ कुर्यादथ त्वष्णीऽस्वमुदसेदिति ^१ ॥

15. 4. वेद्यै परियहण इति ॥ सूत्रं शालीकिर^१त्रो ह स्नाह
बौधायनः श्रोणिं^२ प्रथमां परिगृह्णीयादथ दक्षिणमऽसमयो-
त्तरमिति^३ पुरस्तादेवेनां प्रदक्षिणं परिगृह्णीयादित्यौपन्यवः ^१ ॥

१ Thus (and cp. xxi. 4) Be and the vivaraṇa, चाप्येभ्यो नि. Ben U H G, चाप्यस्वनि. D C and Sāyana.

२ Thus Be (and cp. xx. 20, xxi. 4), पेषातिहायेनेति H Ben C D G (pr. m.) and Sāyana, पेषातिहाय निनयेदिति G (sec. m.) U (sec. m.); पेषात्पमौष्टं निनयेदिति Bu.

३ Thus (nomen actionis to संश्रयति) Bu only; संश्रय C D G (sec. m.) Ben Be and Sāyana; संश्रय U (sec. m.) and the vivaraṇa; संश्रयानं G (pr. m.); म्पद्ये H.

४ एष Ben Be C D G (sec. m.) U (pr. m.), एष H Bu G (pr. m.) U (sec. m.) and Sāyana.

५ Thus Be Ben C D; उदसने G Bu and Sāyana; उदसन H.

६ Thus Sāyana; संश्रयाना Bu; संश्रयानं G (sec. m.), U (sec. m.); संश्रयाना Ben; संश्रयाना C D; संश्रयाना H U (pr. m.) G (pr. m.)
The reading of Be is uncertain. Read मऽशानानां ?

७ दोषो some of the MSS.

15. योयुपन इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ॥ चतुर्थेन योयुपित्वा पञ्चमेनोद्गृहीयादिति शालीकिः १ ॥
1. प्रोक्षणीनामासादन इति ॥ स्फ्यस्य वर्त्मन्नुपनिनीयासादये-
दिति १ बौधायनो ॥ ऽनुपनिनीयैवेति शालीकिः १ ॥
5. इथावर्हिषोरूपसादन इति ॥ सूत्रं बौधायनस्योत्तरमिध- ५
मिति शालीकिः १ ॥ ६ ॥ तृतीयः ॥
7. वेदपरिवासनेष्विति ॥ पञ्चधा विभज्य सुचः संमृजेदिति १
बौधायनः ॥ समस्तैरेवाङ्गिरभ्याकारमिति शालीकिः १ ॥
19. प्राग्निचहरणस्य संमार्जन इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य १
त्वष्णीः संमृजेदिति १ शालीकिः १ संमृजेदित्यौपमन्वयः १ ॥ १०
1. सुक्यंमार्जनानामनुप्रहरण इति ॥ सूत्रं शालीकेर १ चो
ह स्माह बौधायनो ऽङ्गिरभ्युत्त्यासंचर उदस्येदुत्करे वै १ वमिध-
संनहनानीति १ ॥
7. 5. पत्रौनाः संनहन इति ॥ स ह स्माह बौधायन एकैका-
मासाः १ संनह्येदेकैकां गार्हपत्यमीचयेदेकैकामाव्यमवेचये- १५
दित्य १ चो ह स्माह शालीकिः सकृदेवैनाः सर्वाः संनह्येदेकैकां
गार्हपत्यमीचयेदेकैकामाव्यमवेचयेदित्य १ चो ह स्माहौपमन्वयः

१ Thus Bu G (sec. m.) and Sāyana; वर्त्मन्नुप. H C Bon U D G (pr. m.).

२ संमृजेदिति H Ben (thrice) U, D C (the first time), G (pr. m.); the other MSS. संमृजेदिति ।

३ एकैकामेवासां Bu G (sec. m.) U (sec. m.).

सद्यदेवैनाः सर्वाः संनह्येत्सद्यद्गार्हपत्यमीक्षयेदेकैकामाज्यमवे-
क्षयेदित्येकैकासेवासाः सर्वेणसर्वेण कर्मणा परिनिस्तिष्ठेदि-
त्यौपमन्यवौपुत्रः^१ ॥

ib. यन्यिकरण इति ॥ अवाचीनपाशमूर्ध्वनिर्माणनमित्या-
चार्ययोर्हूर्ध्वपाशमवाचीननिर्माणनमिति दीर्घवात्स्य^१ एवमिव
हि प्रजाः प्रजायन्त इति^१ ॥

पथ्यामविद्यमानायामिति ॥ स ह स्माह बौधायनो यज-
मानायतन आसीनो यजमान एवेतामन्त्राग्निगदेदित्ये^१षो ह
स्माह शालीकिः पत्नीसंयोजकाः खल्वेते मग्ना दृष्टा भवन्ति^१

१० तस्यामविद्यमानायां नैवेनानाद्रियेतेति^१ ॥

18. 4 अथैनामाज्यमवेक्षयतीति ॥ सूत्रं शालीकेरे^१षो ह स्माह
बौधायनः पथ्या तदवेक्षितमुपयच्छीत^१ तेजो ऽसीत्यथैन-
च्छकलेनापयत्य हरेत्तेजो ऽनु प्रेक्षीत्यथैनदाहवनीये ऽधि-
श्रयेदग्निस्ते तेजो मा विनैदित्यथैनद्रुत्वोत्तरेण प्रोक्षणीः

११ सादयित्वावेक्षितोत्पुनुयादाज्यवतीभ्यां^१ प्रोक्षणीरिति^१ ॥

18. 10. आज्यखावेक्षण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^१ सर्वैरेवावे-
क्षितमाज्यमुत्पुनुयादिति^१ शालीकिः^१ ॥

१ Thus all the MSS. exc. Bc 115 and U sec. m., which read
•यच्छेत् (•यच्छेत् Sāyana), but *infra* xxiv. 32 •यच्छेत् ।

१ •वेक्षितो• only Sāyana. MSS.: •वेक्षितो•, •वेक्षेतो• or •वेक्ष्यो• ।
All the MSS. and Sāyana and the *viv.* here and l. 17 पुनुया•, U
only both times (sec. m.) and C once •पुनीया• ।

१ Thus Bc Bc G (pr. m.) U C D; •अज्यमवेक्षितमु• Bon H G
(sec. m.) and Sāyana.

1. आज्यपहाणां^१ ग्रहण इति ॥ स ह स्माह बौधायनो ऽध्वर्युरे-
 वोभयैर्मन्त्रैर्गृहीयात्पौरोडाग्निकैश्च याजमानैश्च^२ याजमानैर्यज-
 मानो ऽनुमन्त्रयेतेत्यत्रो^३ ह स्माह शालीकिरध्वर्युरेवोभयै-
 र्मन्त्रैर्गृहीयात्पौरोडाग्निकैश्च याजमानैश्च^४ न याजमानैर्यज-
 मानो ऽनुमन्त्रयेतेत्यत्रो ह स्माहौपमन्यवो यथापि^५ पौरो-
 डाग्निका मन्त्रा नाभिनिवर्तन्त^६ एवमेवापि याजमाना मन्त्रा
 नाभिनिवर्तेरन्निति^७ ॥

13 इध्वावर्हिषः प्रोक्षण इति ॥ त्रिस्त्रिरेकैकं प्रोक्षेदिति
 बौधायनः^८ स कृत्सकृदिति शालीकिः^९ ॥ १० ॥

16. वर्हिषः प्रोक्षण इति ॥ सूत्रं शालीकिरत्रो ह स्माह^{१०}
 बौधायनस्त्रिष्टन्दिवे त्वेत्यपाणि प्रोक्षेत्प्रको ऽन्तरिचाय त्वेति
 मथान्युपविश्य पृथिव्यै त्वेति मूलानि^{११} सह सुचा पुरस्ता-
 त्प्रत्यक्षं पन्थिं प्रत्युक्ष्यातिशिष्टाः प्रोक्षणीर्निनयेद्दक्षिणायै
 श्रोणोत्तरायै श्रोणेः स्वधा पिहभ्य ऊर्ग्वव वर्हिषद्भ्य ऊर्जा
 पृथिवीं गच्छतेति^{१२} ॥

२५

१ Thus Be only; आज्यपहाणो Bu; आज्याणां the other MSS, but cp. xx. 23.

२ Most of the MSS. •संभवेति• ।

३ यथापि Be G (sec. m.); यथापिभिः Sāyana; यथा the other MSS.

४ •भिनिवर्तते U Bu G (sec. m.) Sāyana; the other MSS. without नि ;

५ Thus C D G (pr. m.) U (pr. m.) Be Ben H; •यतनै इति Bu G (sec. m.) U (sec. m.) and Sāyana.

20. सुच उदूहन इति ॥ अघेणात्मानमुदीचीमुदूहेदिति
बौधायनो ^१ अघनेनात्मानमुदीचीमुदूहेदिति शालीकिः ^१ ॥
20. 1. प्रस्तरे पवित्रे अपिसृजति यजमाने प्राणापानौ दधामीति
वा हृष्णीं वेति ॥ पूर्वः कल्पो बौधायनस्योत्तरः शालीकेः ^१ ॥
20. 2. तं यजमानाय वा ब्रह्मणे वा प्रयच्छतीति ॥ पूर्वः कल्पः
शालीकेरुत्तरो बौधायनस्य ^१ ॥
20. 3. शुश्वस्यायातन^१ इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ^१ शुश्वं विस्रस्य
दक्षिणे वेद्यन्ते सृणीयादिति शालीकिः^१ ^१ ॥
20. 7. वेद्यै स्तरण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्यैत एवैर्ना प्राचीं
^१ धातुग सृणीयादिति शालीकिः ^१ ॥
20. 8. परिधीनां परिधान इति ॥ स ह स्नाह बौधायनो
ऽध्यव्येद्विष्णुमुपोहेदुत्तरमित्य^१नीकमः सृष्टानेवैनान्परिदध्या-
दिति शालीकिः ^१ ॥
20. 12. अथ सूर्येण पुरस्तात्परिदधातीति ॥ सूत्रं बौधायनस्यै-
^१ ह्वनीयमेवैतेन यजुपोपतिष्ठेतेति शालीकिः ^१ ॥
20. 14. ऊर्ध्वं ममिधावादधातीति । सूत्रं बौधायनस्यैर्ध्वं एवैने
अभ्याधायानतिपातयेदिति^१ शालीकिः ^१ ॥

१ अघन Bn Be C

२ शालीकेः Be Ben H G (sec. m.).

३ Thus H Ben C D G (pr. m.) and Sāyana; •यानुनिपातये• Bn U G (sec. m.); •यानुपातये• Be; the verb seems to be a denominative to अनतिपात, cf. Sāyana: अतिपात आचवनीयादतिक्रम्य पातः । अ न कापः । अनतिपातयेत् अनतिक्रम्य पातयेत् ।

16. विधृत्योः करण इति ॥ सूत्रमाचार्यधोर^१त्रो ह स्माह दक्षि-
णाकारो राथीतर^२ उभे एवैते वेदिं^३ व्यतिषञ्चयेयातामिति^४
मध्यमाद्भातोरनन्तर्गर्भे^५ स्नातामित्यौपमन्यवः^६ ॥ ११ ॥
दोहनपवित्रस्यामादन इति ॥ विस्त्रस्य प्रस्तर आमादये-
दिति बौधायनो^७ ऽविस्त्रस्यैवेति शालीकिः^८ ॥
18. सुचाऽ मादन इति ॥ स ह स्माह बौधायन ईषत्प्रत्यव-
दतामिवोपभृतः^९ मादयेद्विधृतीभ्यां चैनामवगृह्णीयादित्य^{१०}त्रो
ह स्माह शालीकिरनुपूर्वा एवैनाः^{११} मादयेत्^{१२} चोपभृतं
विधृतीभ्यामवगृह्णीयादिति^{१३} ॥
14. हविषामुदासन इति ॥ अग्नेणानुदामितानि जघनेनोद्दा-
मितानीति बौधायनो^{१४} जघनेनानुदामितान्यग्नेणोदामिता-
नीति शालीकिर^{१५}पञ्चेदमित्यौपमन्यवः^{१६} ॥
20. प्रत्यञ्जन इति ॥ स ह स्माह बौधायन उभयानि प्रत्य-

१ राथीतर Sāyana.

२ Effaced in G.

३ Thus Ben H C D G and Sāyana, •रंतर्गर्भे Ben.

४ प्रत्यवदता• H Ben C D G (pr. m) U and Sāyana; प्रत्यवद्वृत्त
G (sec. m.), प्रत्यवद्विता• Bu, cp. xxii. 7.

५ Thus Bu G (sec m) U and Sāyana; एवैना आसा• Ben H C
G (pr. m.); एवैताऽ सा• Be.

६ Thus Bu G (sec. m.) U (sec. m.); •पपञ्चेदित्य• Be, •एवै
H Ben G (pr. m) U (pr m) and Sāyana, D and C defectiv
cp. xv. 30 s. f., xxii. 15 s. f

श्याञ्चरूणां चाशयान्कापालानि चेति ॥ कपालान्येवेति
शालीकिः १ ॥

कपालानामाध्वर्यवे १ विभोक इति ॥ उदास्य हवींषी-
त्यत्राचार्यो १ विमुञ्चतो १ ॥ भक्षयन्नेव १ भक्षणां पारे कपा-
५ लानि विमुञ्चेदित्यौपमन्यवः १ ॥

७ आघाराविति ॥ सूधं बौधायनस्य १ भीषू १ इव १ व्यतिषक्तो १
स्यातामिति शालीकिः १ ॥

८ मप्रैष इति ॥ अग्नीदग्नीनिति बौधायनो १ ऽग्निमग्नीदिति
शालीकिर १ शीत्परिधींश्चाग्निं चेत्यौपमन्यवः १ ॥

० १ अत्याक्रमण इति ॥ मध्येन प्रदास्यन्नत्याक्रमेद्दुत्वामुतो
दक्षिणेनेति बौधायनो १ दक्षिणेन प्रदास्यन्नत्याक्रमेद्दुत्वा-
मुतः मध्येनेति शालीकिः १ ॥

१ Thus only G (sec m.) Be and the vivarāṇa, •अशयनो all the other MSS.

१ Thus Bu G (sec m.) and, as it seems, the vivarāṇa; •आशयनो-
विमुञ्चतो Be G (pr m.); •आशयनोविमुञ्चेदभक्षय• the other MSS. and
Sāyana. About the interpunction and the meaning of this dvai-
dham I am uncertain.

१ Thus Bu (which, however, omits इव) and the vivarāṇa only,
which runs: •अभिमुष्येन सुवाते प्रवर्तयेते अभीषू रथी; •भिषूवति G
(sec. m.), U (sec m.); •भिषूयतिषक्तो C, •भिवतिषक्तो Ben H;
•भिष्यतिषक्तो D; Be corrupt. Sāyana reads अभिषक्तो and com-
ments. अभितः अतो सर्वादिकर्षवन्वित्ये (sic). Read •भीषू ?

३. 1. आश्रावण इति ॥ ओ श्रावयेति बौधायन " आ श्राव-
येति शालीकिः " श्रावयेत्यौपमन्यवः ' ॥
- 3 19. प्रवर इति ॥ सूचः शालीकेर^१ो ह स्माह बौधायन
उत्कर ऊर्ध्वायः स्फं निहत्य प्रवरं प्रवृणीयादचैव^२ च^३
स्फामुदस्येदुपरिष्ठाच्चोपसृगेदिति^४ ' ॥
24. 4 होतुर्वरण इति ॥ स ह स्माह बौधायनो यद्यस्य पिता
वाचार्यो वा व्यायान्वा होता स्यादुपाश्रयेतेषां गृह्णां
नामानि गृहीयादित्युच्चैरेव होतुनां गृहीयादिति
शालीकिः ' ॥ १२ ॥ चतुर्थः ॥
24. 13. अभिक्रामं जुहोतीति ॥ स ह स्माह बौधायनः^५ सर्व- १०
णाभिक्रामेत्यद्भामाङ्गतीभिः^६ स्वरेणोत्तरामुत्तरामाङ्गतिं व्याय-
सौव्यायसौ जुहुयादिति^७ पद्भामेवाभिक्रामः समानवाङ्गती-
जुहुयादिति शालीकिः " समानत्र तिष्ठन्नाङ्गतीभिरेवाभि-
क्रामेदित्यौपमन्यवः^८ " समानत्रैव तिष्ठन्प्रदक्षिणमनुदिशः
ज्ज्वा मध्ये स्वाहाकारं जुहुयादित्याञ्जीगविः^९ ॥

१ Thus H Ben G D G (pr. m.) U (pr. m.) Keś, •द्व चैव Be I (sec. m.) Sāyana, •द्व च Bu G (sec. m.)

२ •रिद्धावाप उपसृ• Bu G (sec. m.).

३ The text is given acc. to U (sec. m.) and Sāyana. In H I Ben D C the words of Baudhāyana are attributed to Śāliki; an vice versā, but cp the vivaraṇa of I. 16 init., where सर्वेषाभिक्रामे is cited as first vikalpa.

४ The MSS. present sometimes वाङ्गतिभिः sometimes वाङ्गतीभिः cp. xxii. 3, s.f.

५ एव before अभिक्रामेत् om. Bu Be D G (sec. m.).

14. 14. आज्यभागयोर्हाम इति ॥ पूर्वार्धं प्रतिमुखं प्रवाङ्गुज्ज-
यादिति बौधायनः " पूर्वार्ध एव प्रवाङ्गिति शालीकिः " ॥
14. 17. हविषामवदान इति ॥ म ह स्नाह बौधायनः पूर्वार्धा-
देवाये प्रथमं मुख्यस्य हविषो ऽवद्येदथापरार्धादेवमस्य प्रद-
१ छिण् हविषामवत्तं भवतीत्य^१चो ह स्नाह शालीकिरपरा-
र्धादेवाये प्रथमं मुख्यस्य हविषो ऽवद्येदथ पूर्वार्धादेवमस्य
प्राक्छिण्स्थानि हवींषि भवन्तीति " मध्यात्पूर्वार्धात्पश्चाधा-
त्पश्चावत्तिनामित्यौपमन्यवः^१ " ॥
- आहुतौनामायतन इति ॥ म ह स्नाह बौधायनस्त्रीण्ये-
- १० वैतान्यादिष्टस्थानानि भवन्त्याज्यभागौ स्त्रिष्टकत्वेतरा यथाव-
कागं जुहुयादिति " प्रष्टौरेवाहुतौर्जुहत्पूर्वार्धं स्त्रिष्टकत्वं जुहु-
यादिति शालीकिः " सुच्यमाघारपथमभिजुहुयादित्यौप-
मन्यवो " मध्ये प्रदक्षिणं मण्डलाकारमिति राघीतरः^१ " ॥
25. 5. उपांशुयाजस्य करण इति ॥ सूत्रं मौद्गल्यस्थोचो ह
- १५ स्नाह बौधायन औषधस्योपांशुयाजं कुर्यादग्नौषोमीयं पौर्ण-
मास्यां वैष्णवममावास्यायामित्य^१चो ह स्नाह शालीकिराज्य-
स्योपांशुयाजं कुर्यात्सौम्यं पौर्णमास्यां वैष्णवममावास्याया-
मित्य^१चो ह स्नाहौपमन्यव औषधस्यैवोपांशुयाजं कुर्यात्सर-
स्वतः पौर्णमास्यां सरस्वत्या अमावास्यायामित्यु^१भयचैवाज्यस्य

१ Instead of पश्चार्धात् G (sec. m.) and Sāyana अपरार्धात् ।

२ Thus G (sec. m.) DC and Sāyana; एषीतरः the other MSS.

वेष्णव^१ इति राथीतरो^२ ॥ ऽत्रो ह स्माह कौणपतन्त्रियस्य^३
स्याद्वेष्णवश्च स्यात्स्वयं चैव^४ यजमानः प्राश्रीयादिति^५ ॥

पञ्चमस्यावदानस्याभिवृद्ध्या^६ इति ॥ श्रावधस्याभिवर्धये-
दिति बौधायन^७ ॥ अन्यस्यैवेति^८ शालीकिः^९ ॥

मेघणस्थानुप्रहरण इति ॥ सूत्रं शालीकेर^{१०}त्रो ह स्माह^{११}
बौधायनो न मेघणन्यायेन वपाश्रपणौ अनुप्रहरेदिति^{१२} ॥

5. प्राग्निवस्यावदान इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^{१३} परिहरिष्य-
न्नेव^{१४} प्राग्निमवद्येदिति शालीकिः^{१५} ॥

अन्यहविष्यन्वाहार्यस्य^{१६} करण इति ॥ कुर्यादिति बौधा-
यनो^{१७} न कुर्यादिति शालीकिः^{१८} ॥ १०

6. अन्वाहार्यस्यासादन^{१९} इति ॥ अथेण यजमानं च ब्रह्माणं च
पर्याहृत्य दक्षिणस्याः श्रोण्यामामादयेदिति बौधायनो^{२०} ॥ इत
एव दक्षिणस्याः श्रोण्यामिति शालीकिः^{२१} ॥ १३ ॥

१ Thus all, r. विष्णव ?

२ Thus (कौणपतन्त्रि०) H D C G Be U (pr. m) and Sāyana; कौण-
पतन्त्रि० Ben, कौणपतन्त्रि० Ba, कौणपतन्त्रि० U (sec. m.).

३ चैव Bu U (sec. m) G (sec. m.); चैव all the other MSS. and
Sāyana

४ •इष्ट्या all.

५ Thus Ba Be G (sec. m); श्रावधस्याभिवर्धयेदिति all the other
MSS. and Sāyana

६ •श्रद्धिर् G (sec. m)

७ श्रावधस्य instead of श्रावध० H G U C.

८ Thus the Vivaraṇa; •स्य सादन the MSS.

- ib. अन्वाहार्यस्योदासन इति ॥ अग्रेण सुच उदक्षमुदामये-
दिति बौधायनो ११ जघनेन सुच उदक्षमिति शालीकिः १॥
27. 16. हविषश्छिष्टानामुदासन इति ॥ अग्रेण सुच उदक्षु-
दामयेदिति ११ बौधायनो ११ जघनेन सुच उदक्षीति ११
शालीकिः १॥
28. 9. अनूयाजानाः होम इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ११ प्रतीची-
रेवेता आङ्गतीः मः स्यापवेदिति शालीकिः १॥
28. 10. वाजवत्योर्यूहन इति ॥ म ह स्माह बौधायनो ऽष्टणथा
प्रतीचीमुपभृतं ११ प्रत्यूहेदङ्घ्रिष्वेनाः मः स्युगेदित्यत्रो ह स्माह
१० शालीकिः प्राचीनपुष्करे एवैने विकर्षे ११ चोपभृतमङ्घ्रिः
मः स्युगेदिति १॥
28. 17. प्रस्तरस्य ममञ्जन इति ॥ चिम्बिरेकैकस्याः ममञ्जा-
दिति बौधायनः ११ मः स्युहेदिति शालीकिः १॥
- I. 29. 3. प्रस्तरस्थानुप्रहरण इति ॥ म ह स्माह बौधायनो ऽध्वर्यु-
१५ रेवोभयैर्मन्वैरनुप्रहरेत्यौरोडागिकैश्च याजमानैश्च ११ याज-
मानैर्यजमानो ऽनुमन्त्रयेतेत्यत्रो ह स्माह शालीकि-
रध्वर्युरेवोभयैर्मन्वैरनुप्रहरेत्यौरोडागिकैश्च याजमानैश्च ११ न
याजमानैर्यजमानो ऽनुमन्त्रयेतेत्यत्रो ह स्माहोपमन्त्रो

१ उदक्षि Sāyaṇa only; उदक्षम् U Bu De G (Ben H D G om. this dvaidham altogether).

११ प्राचीमु• Sāyaṇa.

१० • विकर्षे Bu, कर्षे H. S

यथापि^१ पौरोडाशिका मन्त्रा नाभिवर्तन्त^२ एवमेवापि याज-
माना मन्त्रा नाभिवर्तेरन्निति^३ ॥

12. परिधीनामभ्याधान इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ॥ प्रस्थान^४
एवैनानभ्यादध्यादिति^५ शालीकिः^६ ॥
15. अथैनान्स्त्रावेणाभिजुहोतीति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ॥
प्रस्तरं चैव परिधीस्त्राभिजुह्यादिति शालीकिः^७ ॥
18. सुचोर्विमोक इति ॥ पूर्वः कल्पो बौधायनस्योत्तरः
शालीकेः^८ ॥
9. 2. पत्नीसंयाजेष्वन्विजां परिक्रमण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ॥
मर्ष एवोत्तरेण गार्हपत्यं परिक्रामेयुरिति शालीकिः^९ ॥ १४ ॥ १०
- 30 9 पत्नीनां संयाजन इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ॥ भ्रौवाज्येन
ध्वानेनैव^{१०} पत्नीः संयाजयेदिति शालीकिः^{११} ॥
अन्तर्धाय देवानां पत्नीः संयाजयेदिति बौधायनो ॥
ऽनन्तर्धायैवेति शालीकिः^{१२} ॥
पत्नीसंयाजेषु गम्युवाकस्य करण इति ॥ कुर्यादिति १५
बौधायनो ॥ न कुर्यादिति शालीकिः^{१३} ॥
- .32. 5. धृवाया श्राण्यायन इति ॥ स ह स्माह बौधायन उभावेव

१ यथा Bn G (sec. m.); यथापि the other MSS.

२ Without मि (cp. xx. 10-24. G) all.

३ प्रस्थाने वैशा. Ba U (sec. m.) G (sec. m.); *ने चैवा. Be; समाप्त-
वेदिना. C D (Sāyana: प्रस्थाने कर्मावसाने समिष्टयजुर्धेमान्मरमित्यर्थः)

४ एव om. Bn G (sec. m.) and Sāyana.

ध्रुवामाषाययेतामध्वर्युश्च^१ यजमानयेत्य^२ध्वर्युरेव ध्रुवामाषाय्य
मसिष्टयजुर्जुडयादिति शास्त्रीकिः^३ ॥

33. 9. मसिष्टयजुपो होम इति ॥ सूत्रमाचार्यघोर^४घो ह स्माह
गौतमः स्वाहा वाचीति ऊत्वा बर्हिपो धातूनाः संप्रलुप्य
ध्रुवायाः समञ्चानुप्रहत्याभिजुडयात्स्वाहा वाते धाः
स्वाहेति^५ ॥ १५ ॥ पञ्चमः ॥

अथातो ऽन्याधेयं व्याख्यास्यामः ॥

53. 6. संभारेद्विति ॥ सूत्र^६ राधीतराणाम^७घो^८ ह स्माह
बौधायनो नागनिहतं कुर्वीत घोररूपमिति^९ कुर्वीतिवाग्न-
१० निहतं^१ न तु मुञ्चकुलायं^२ न ह्येतस्यानुष्या विज्ञायत^३
इति शास्त्रीकिः^४ ॥

3. 10. पात्राणां करण इति ॥ स ह स्माह बौधायनस्त्वक्त-
आसेचनानि कारयेद्यतःपुष्कराण्येवमस्य प्राचीनपुष्कराः
सुचः मन्ना भवन्तीत्य^५घो ह स्माह शास्त्रीकिस्त्वक्तआसेचनानि
१५ कारयेन्मूलतःपुष्कराण्येवमस्य प्राचीनपुष्कराः^६ सुचः मन्ना
भवन्तीति^७ विज्ञायते तस्माद्वाचीनाया वनस्पतयः पृथिवीं
चिद्यन्तीति^८ ॥

१ Thus G (sec. m.) and Sāyana; •यायेताम• C G (pr. m.) Ben;
•यायेताम• H; •यायताम• D; •यायत्य• U Be.

२ रधीत• Bu

३ चिद्यन् U (sec. m.)

४ Thus G U D C Be; प्राचीन• Ben Ba H.

५ Thus (चिद्यन्तीति) Ba U C D G Ben; चिद्यन्तीति Be H.

मुचां प्रमाण इति ॥ वाङ्मात्राः स्युरिति बौधायनो ॥
 अरलिमात्रा इति शास्त्रीकिः ॥ प्रादेशमात्रा इत्यौपमन्यवः १ ॥
 सुचामाहतिविकार इति ॥ हस्योष्ठः १ स्युरिति बौधा-
 यनो ॥ वायसपुच्छा इति शास्त्रीकिः १ समुखप्रसेचना १ इत्यौ-
 पमन्यवः १ ॥

I. 54. 16; अम्बरीषस्य करण इति ॥ उत्तरतो ऽग्न्यगारस्याम्बरीषं
 कुर्यादिति बौधायनो ॥ यत्रैवाम्बरीषः स्यात्तद्गच्छेदिति
 शास्त्रीकिः १ ॥

I. 55. 12. अग्न्यगारस्य परिक्रमः १ इति ॥ दक्षिणेनेति बौधायन ॥
 उत्तरेणेति शास्त्रीकिः १ ॥

I. 55. 14. रोहिते चर्मणीति ॥ सूत्रं बौधायनस्योप्यरोहितः
 स्यादिति १ शास्त्रीकिः १ ॥

I. 55. 15 ब्रह्मौदनस्य १ मन्त्रामन्त्र इति ॥ मन्त्रवाग्भ्यादिति बौधा-
 यनस्यश्लीकः १ इति १ शास्त्रीकिः १ ॥

ib. ब्रह्मौदनस्य निर्वपण इति ॥ पवित्रवता पाषेण मन्त्रवन्त- १
 मिति बौधायनो ॥ ऽपवित्रेण तूष्णीकमिति शास्त्रीकिः १ ॥

१ हस्योष्ठ Ben H C D Bu G; हस्योष्ठ Be U.

१ Thus Be Bu G (sec. m) U (sec. m.); १ यत्रैवा H Ben C D G (pr. m.) U (pr. m.).

१ १ मन्त्रव G and U (sec. m.).

१ कुर्यादिति C D H Ben U.

१ Here and *infra* the MSS sometimes ब्रह्मो sometimes ब्रह्मो १ ।

१ Thus Be only; १ श्लीकमिति G (sec. m) Bu; तूष्णीमिति H Ben U C D G (pr. m.).

5. 4. ब्रह्मौदनस्य अपण दति ॥ पयमि अपयेदिति बौधायनो "
 ऽस्थितिं ग्राह्यीकिः ' ॥

नैवासिन्नामिञ्चेन्न निःषिञ्चेदिति बौधायनः " काम-
 मसिन्नामिञ्चेन्न निःषिञ्चेदिति ग्राह्यीकिर्विस्वाय^१ तः^२
 ५ सूपवन्तमित्यौपमन्यवः ' ॥

6. 6. ब्रह्मौदनस्योपस्तरण दति ॥ सूचं बौधायनस्य " नोप-
 स्तृणीतेति ग्राह्यीकिः ' ॥

10 ब्रह्मौदनस्योदासन दति ॥ सूचं बौधायनस्य^३द्विव पर्युप-
 विग्रेयुरिति^४ ग्राह्यीकिः ' ॥

12. १० ब्रह्मौदनस्योपोहन दति ॥ यज्ञो मोपनमत्विति वा दृष्यो^५
 वेति ' पूर्वः कल्पो बौधायनस्योत्तरः ग्राह्यीकेः ' ॥

ib. ब्रह्मौदनस्य प्राग्रन दति ॥ आर्षेया एव ब्रह्मौदनं प्राश्री-
 युरिति बौधायनो " य एव केच नियतपाना^६ इति कात्यो "
 ऽचो ह साक्षौपमन्यवो महर्लिज एव ब्रह्मौदनं प्राश्रीयुर^७
 १५ श्वेते^८ सतानुनघ्नियो भवन्तीति ' ॥

१ Uncertain; विस्वायत्तं U H Ben G D G (pr. m.), विस्वाय G (sec. m.); विस्वायत्तं Ba; विस्वाय सु सुत्तं Be.

२ Thus Du G and U (sec m.); ऽपविद्यैरन्निति the other MSS.

३ Uncertain; निपाना H Ben G (sec. m.) G D; निपक Bo; निपा-
 यना Ba; निपतपाना G (pr. m.) U; this seems to be the reading also
 of the vivarapa, according to which the meaning is: सचभीजनः ।

४ ऽचो Ben H G G and U (pr. m.).

५ After ऽश्वेते Be ins. प्रथमं, thus also Kes. in a citation of this
 passage.

- I. 57. 1. ममिधामभ्याधान इति ॥ सूत्रं ग्राहीकेर^१चो ह स्नाह
 बौधायनः मरुत्प्राग्निने ऽप्रत्यवमृष्टे ममिधो ऽभ्यज्यादध्यादि-
 त्य^१चो ह स्नाहैपमन्यवो ऽवैवेनाः पार्थेनः समज्य मादयेत्ते
 यदा सर्वं प्रात्रीयुरथैतां पार्थे^१ निर्णिज्योपस्यौर्यं यस्याध्या-
 मान्यमवशिष्टं न्यात्तत्सदभ्युन्नीय तेन ममिधो ऽभ्यज्या-
 दध्यादिति ^१ ॥
- I. 57. 13. गोः करण इति ॥ कुयांदिति बौधायनो ^१ न कुयां-
 दिति ग्राहीकेर^१पि वक्त्रोरपि कुर्वीतानु चैतंभ्य भवेत्पुण्या
 प्रशंसेति कात्यः ^१ ॥
- I. 57. 15. श्रण्योः प्रदान इति ॥ सूत्रमाचार्यघोर^१चो ह स्नाहैप-
 मन्यवो ऽपररात्र एवास्मा श्रण्यौ प्रयच्छेदं ददामीत्येव
 वाचं विसृजेदिति ^१ ॥
- I. 59 1. अम्यायतनानां परिलेपन इति ॥ सूत्रमाचार्यघोर^१चो ह
 स्नाहैपमन्यवो गार्हपत्यायतनमेवैकं परिलिम्बेत्तद्वि विदग्धं
 भवतीति ^१ ॥
- I. 59. 2 मंभाराणां निवपन इति ॥ सूत्रमाचार्यघोर^१चो ह स्नाहै-
 पमन्यवो गार्हपत्यायतन एवैनात्सर्वैर्मन्त्रैः परनिष्ठाष्य चेधा
 निवपेदिति ^१ ॥ १६ ॥
- I. 62. 9. दध्नस्य हरण इति ॥ स ह स्नाह बौधायनो ज्ञासुदग्ने
 प्रथमं हरेदथ नाभिदग्ने ऽथ घीवदग्ने ^१ प्राणाःस्तु नातिहरे-
 दित्यादिदान एवैता मात्रा अभिसंपादयेत्प्राणाःस्त्वैव नाति-
 हरेदिति ग्राहीकिः ^१ ॥

18. संभाराणामाक्रमण इति ॥ सूत्रं गालीके^१ चो ह स्माह
बौधायन एवमेवैतेन पुरस्तात्पत्यगावृत्तेन^२ दक्षिणेन पूर्वपदि-
नोत्तरतः पार्श्वतः^३ संभाराणामाक्रमयेद्यथाहितस्थाम्नेरद्भारा
अभ्यववर्तेरिति^४ ॥
20. ॥ अथस्य दान इति ॥ अध्वर्यव एतमग्निपदमथं^५ दद्यादन्वं
ब्रह्मण इति बौधायन^६ एतं^७ ब्रह्मणे^८ ऽन्यमध्वर्यव^९ इति
गालीकिः^१ ॥
3. 1. दधास्य निधान इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^{११} तूष्णीमेवेधं
निदध्यादिति गालीकिः^१ ॥
13. १०. सम्भावमथ्ययोः करण इति ॥ कुर्यादिति बौधायनो^{१२} न
कुर्यादिति गालीकिः^१ ॥
७. सम्भावमथ्ययोर्विहरण इति ॥ आहवनीयादेवैनौ विहरे-
दिति बौधायनो^{१३} यामाम्नेरिति गालीकि^{१४} निर्ममथ्यो स्याता-
मित्यौपमन्यवो^{१५} ऽचो ह स्माहौपमन्यवीपुत्रः सभायामेव
१५ सभं व्यपदिशेदावमथ आवमथीयं पर्वणि^{१६} चैनयो स्यालौ-
पाकौ अपथित्वा ब्रह्मणे जुञ्जयादित्ये^{१७} तदपि न कुर्यादित्या-
श्रीगविः^१ ॥

१ Thus G (sec m.) D G, *हवैव the other MSS.

२ Found only in Be and U (sec m.).

३ अथं given only by Bn and G (sec m.).

४ एवं instead of एतं Bn; the other MSS. are defective, leaving
out एतं प्रत्यये ।

५ पयथिपर्वणि U (sec m.).

63. 14. रथचक्रस्य करण इति ॥ कुर्यादिति वौधायनो^१ न कुर्यादिति शालीकिर^२चो ह स्माहौपमन्यवो रथमेवैतः संयुक्तं^३ प्राञ्चं प्रवर्तयेत्त^४मृत्विग्भ्यो दद्यादित्ये^५तदपि न कुर्यादित्याञ्जीगविः^६ ॥
- I. 64. 9. तनूनामनुदेश^१ इति ॥ प्रत्यधौत्यानुदिग्नेदिति^२ वौधा- यनो^३ पाले अग्ने घोरास्तनुवस्ताभिरमुं^४ गच्छेत्येव ब्रूया- दिति शालीकिः^५ ॥
- I. 64 11. विराजक्रमेच्चिति ॥ सूत्रं वौधायनस्य^१ नर्यं प्रजां मे गोपायेत्येव ब्रूयादिति शालीकिः^२ ॥
- I. 65. 2. पूर्णाङ्गत्यै हवन इति ॥ सूत्रं वौधायनस्य^१ परिश्रित एव^२ पूर्णाङ्गतिं जुहुयादिति शालीकिः^३ ॥ १७ ॥
- I. 65. 3. पूर्णाङ्गतौ तूष्णीमग्निहोत्र इति ॥ सूत्रं^१ राशीतराणा- म^२चो ह स्माह वौधायनः पूर्णाङ्गतिमेव जुहुयात् तूष्णी- मग्निहोत्रमिति^३ तूष्णीमग्निहोत्रमेव जुहुयात् पूर्णाङ्गति- मिति शालीकिः^४ ॥ १८
- I. 66. 3. दग्महोतुर्थाख्यान इति ॥ स ह स्माह वौधायनो यत्र कच हविर्निर्वण्यस्यात्सामिधेनीवांनुवत्स्यन्व्याचक्षीतैव तत्र दग्-

१ Thus Bu Be G (sec. m.) and Keś, संयुक्तं U H Ben C D G (pr. m.).

२ १ Thus Bu Ben H G C D; २ ऐग्ने the vivarana; ३ ऐग्ने Ben.

४ Thus Bu U (pr. m.); प्रत्याधौ H Ben Be U D U (sec. m.).

५ Thus Be Bu U (sec. m.); पाथामं instead of चक्रं Ben G C D U (pr. m.) H.

होतारमित्येवैतदान्धाधेयिकेषु^१ तन्त्रेषु दृष्टं भवतीति
शास्त्रीकिर^२सिन्धेवैतदाग्नेये ऽष्टाकपाले दृष्टं भवतीत्यौप-
मन्ववः^३ ॥

६. ५. तन्त्रकरण इति ॥ स ह स्माह बौधायनः यज्ञदशमामि-

५. धेनीकाः स्युर्वार्चन्नावाव्यभागानुचैर्देवता इत्य^४चो ह स्माह
शास्त्रीकिः सप्तदशमामिधेनीकाः सुर्वृधन्वन्नावाव्यभाग-
वुपाङ्गुदेवता इत्य^५चो ह स्माहोपमन्वव आग्नेये ऽष्टाकपाले
वार्चन्नावाव्यभागौ स्यातां वृधन्वन्तावैन्द्राणादित्ययो^६ रयि-
मन्तो^७ पुष्टिमन्तौ पवमानहविःपु वीतवन्तावन्वारमेत्या-
१० मिति^८ ॥

याजमानस्य करण इति ॥ अभीनामं^९ याजमानं कुर्या-
दिति बौधायनः ॥ कुर्याद्यथावकाशं याजमानमिति
शास्त्रीकिः^१ ॥

१ Thus Bu G U (sec. m.); एष्टेवैतद० H; एवैतद० Ben U (pr. m.);
एवेवैतद० Bo, वेवेवैतद० D C.— आग्नाधे० H Ben Bo U D G (sec.
m.); आग्नाधे० Bu G (pr. m.).

२ *धोरविमन्तो CD U (pr. m.) Ben; *धोरविमन्तो H; *धोरविमन्तो Be;
धोरविमन्तो Bu U (sec. m.). I am uncertain whether रयिमन्तो or
अतिरयिमन्तो is the right reading.

३ Thus Be Ben H CD G and U (pr. m.); औपर्वताव० Bu; इध-
र्वताव० G and U (sec. m.).

४ अभीनामं Be. The word seems to be absol. to अभिनामति ('to
change accordingly'). Vivarāga: अभिनाममोचिन्वा, correct per-
haps *मयूचिन्वा ।

- I. 66. 0 दक्षिणानां दान इति ॥ सूत्रं गालीकेर^१त्रो ह साह
बौधायनः सर्वा एवैता इष्टीर्दक्षिणावतीः कुर्यान्तिसृष्टिस्र
एकैकस्यां दद्यान्मिथुनावुत्तमायामिति ^१ ॥
- I. 66. 9. तन्त्रममास इति ॥ नास्ति तन्त्रममास आचार्ययोर^१त्रो ह
साहोपमन्वव आग्नेयो ऽष्टाकपालो ऽग्नये पवमानायं तत्रप्रथमं ५
तन्त्रं स्यादथाग्नये पावकायाग्नये शुचये तद्वितीयमधेन्द्राग्न-
यादित्यथ^१ चरन्तं^१ परीयातामिति ^१ ॥
- I. 67 15. दक्षिणानां दान इति ॥ सूत्रं गालीकेर^१ख्यातं बौधा-
यनश्रौत्रो ह साहोपमन्ववः सर्वा एवैता इष्टीर्दक्षिणावतीः
कुर्याच्चतस्रश्चतस्र एकैकस्यां दद्यान्मिथुनावुत्तमायामिति ^१ ॥ १५
अनन्वारब्धदर्शपूर्णमासस्य प्रायश्चित्तकरण इति ॥ कुर्या-
दिति बौधायनो ^१ न कुर्यादिति गालीकिः ^१ ॥
- I. 67 18 अनन्वारभेष्यामिति ॥ चतुर्होतारं सारस्वतौ होमावन्वार-
भेषिभित्येतदुपवस्ये कुर्यादथेतरदिष्यहनि कुर्यादिति बौधा-
यनस्य^१तुर्होतारं सारस्वतौ होमावित्येतदुपवस्ये कुर्यादथे- १५
तरदिष्यहनि कुर्यादिति गालीकिश्च^१तुर्होतारमेवोपवस्ये
कुर्यादथेतरदिष्यहनि कुर्यादित्यौपमन्ववः ^१ सर्वमेवैतदिष्य-
हनि कुर्यादित्यौपमन्ववीशुचः ^१ ॥ १८ ॥ षष्ठः ॥

१ Emended, 'द्यादित्यचरन्तं परीयातामिति U (see m.), 'द्यादित्यच-
चरन्तसपरिशादिति G (see m.); 'द्यादित्यचचतुरन्तं परीयादिति Bu;
'द्यादित्यच (or च) इत (or च) परीयातामिति (or सत्यादिति) the other
MSS

69. 1. अथातः पुनराधेयं^१ व्याख्यास्यामः ॥
69. 16. सर्पराज्ञीध्विति ॥ सूत्रं शालीकेर^२त्रो ह स्माह बौधा-
यनः सर्पराज्ञिया अग्निगार्हपत्यमादधातीति तं बह्विरा-
धाय सप्तम्बोपतिष्ठेतेति^३ ॥
70. 1. ५ पूर्णाद्धृत्यै करण इति ॥ कुर्यादिति बौधायनो^४ न
कुर्यादिति शालीकिः^५ ॥
70. 3. तन्त्रकरण इति ॥ सूत्रं शालीकेर^६त्रो ह स्माह बौधा-
यन उभयानि तन्त्राणि कारयेत्पौनराधेयिकानि चाम्बा-
धेयिकानि चाग्नेयमष्टकपालं निर्वपेत्तस्यासमुदिते अग्न्याधेय-
१. दक्षिणा^७ दद्यादग्नेयं पञ्चकपालं^८ तस्यासमुदिते पुनरा-
धेयदक्षिणा^९ दद्यादग्नेन्द्राग्नं चादित्यं^{१०} च^{११} चरुमयाग्निवारणं^{१२}
पारे^{१३} द्वादशाहस्य तन्त्रं^{१४} इति^{१५} ॥
0. 17 विभक्तीनां धान इति ॥ सूत्रं शालीकेर^{१६}त्रो ह स्माह
बौधायनः सर्वाःसर्वाःसमुक्ता^{१७} यजेतेत्याग्नेयीर्द्ध्वरा^{१८} विभ-
१५ क्तीर्द्धादित्यौपमन्यवः^{१९} ॥

१ पुनराधानं Bu

२ अक्षिणां Bu D C.

३ अक्षिणां Ba U Ben D C.

४ Emended; च is missing both times in B G (sec. m.), the
second च is missing in De D C Ben H U G (pr. m.).

५ परे H Ba Ben D C U G (pr. m.); पारे Be G (sec. m.).

६ इति is missing in all the MSS, which read तन्त्रो; the vivaraṅga
runs: द्वादशाहे गते तन्त्रद्वयी^{१५}तीति ।

७ Thus Ba G (sec. m.); सर्वाःसमुक्ता the other MSS.

८ Thus Be only, अग्नेयीर्द्ध्वरा the other MSS.

- I. 70. 12. पुरोडाशस्य परिहोम इति ॥ दैवतं परिजुहुयादिति
बौधायनः ॥ मस्त्रिष्टकत्कमिति शाल्लौकिः १ ॥
- I. 70. 14 स्त्रिष्टकतो निर्वचन इति ॥ स्त्रे स्थाने निर्नूयादिति
बौधायनः ॥ स्त्रे स्थाने निरुच्य कामं तत ऊर्ध्वं निर्नूयादिति
शाल्लौकिर^२धो ह स्माहौपमन्थवः पञ्चैतानि स्त्रिष्टकस्थानानि ३
भवन्तीति १ १ तेषु सर्वेषु निर्नूयादिति १ ॥
- I. 71. 17. अथापाचताग्नेर्नष्टारणीकस्य चेति ॥ सूत्रं शाल्लौकिर^२धो
ह स्माह बौधायनः कामं नष्टेषु वापद्यतेषु वाग्निषु नाद्रिये-
ताग्न्याधेयमाधानप्रभृति यजमान एवाग्नेयो भवन्ति १ तस्य
प्राणो गार्हपत्यो ऽपातो ऽन्वाहार्यपचनो घ्यान आहवनीयः १ १
काममुपावरोक्ष जुहुयादिति १ ॥
- I. 72. 3. अग्नीनां विहरण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्योधानप्रभृतेवेति
ऽजस्ताः स्मरिति शाल्लौकिः १ ॥
- I. 72. 17. पाचाणां सादन इति ॥ सूत्रं शाल्लौकिर^२धो ह स्माह
बौधायनः कूर्ध्वं वा तण्डेषु वा पाचाणि सादयेत्पसव्यं^३ दारुणा^३ १ १
दाहं संलीयमानं^३ भवतीति १ ॥

१ G. om इति ।

१ स्त्रेष्ट (meaning?) in Du.

३ Uncertain reading. Ba reads as given in the text; *सर्वं
दादया दाह सञ्चोय • G (see m.); *सर्वं दादया दाह (see m. दादया)
सञ्चोय • U; *सर्वां दादया दादराधोय • Ben H; *सर्वं दादया दादया
सञ्चोय • Be; *सर्वं दादया दादराधोय • D C; *सर्वं दादया दाह सञ्चोय •
G (pr m.).

दयोर्दाम इति ॥ स ह स्नाह बौधायनो यदि पूर्वा^१
 भेषं नीयादत्तरया^२ प्रायश्चित्तं कुर्वीताथ यद्युत्तरा^३ भेषं
 नीयादुभयं^४ भेषद्वयं^५ स्यादन्यथा प्रायश्चित्तं कुर्वीतेत्य^६चो ह
 स्नाह शास्त्रीकिर्यतरा कतरा चिद् भेषं नीयादुभयं^७ भेषद्वयं^८

१ स्यादन्यथैव ततः प्रायश्चित्तं कुर्वीतेति^९ ॥ १६ ॥

10. अभिज्वलन इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^{१०} गार्हपत्यादङ्गारे-
 णाभिज्वान्य त्रिः पर्यग्निं कुर्यादिति शास्त्रीकिः^{११} ॥

13. वर्तमं कुर्वन्नुदगुद्दामयतीति ॥ सूत्रं^{१२} शास्त्रीकेर^{१३}चो ह
 स्नाह बौधायनस्तत्रैव^{१४} त्रिः प्रतिष्ठापयन्निबोद्दामयेत्त्रय इमे

१० लोका^{१५} एष्वेव लोकेषु प्रतिनिष्ठतीति^{१६} ॥

18. उदयन इति ॥ पूर्णान्वानूचो वेति^{१७} पूर्वः कण्यो बौधा-
 यनस्योत्तरः शास्त्रीकेः^{१८} ॥

१ पूर्वा G (sec. m.), पूर्वा Be, पूर्वया H Ben U C D, पूर्वया Ba

२ Emended; नैयादु. H Ben U D C, नैयादु. Be G (sec. m.)

३ नरया Be G (sec. m.), नरया H Ben U C D G (pr. m.);

नरया Ba.

४ नैयादु. H Ben Ba U C D G (pr. m.), नैयादु. Be G (sec. m.).

— Thus G (sec. m.), नुभयं Ba; नुभयै Be; नुभये the other MSS.

५ घोर (घोरं, घेरि) छतं Ben H U G (pr. m.) C D.

६ नैयादु. Ba U C D G (pr. m.); नैयादु. Ben H; नैयादु. G (sec. m.) Be. — नुभय (instead of नुभयं) H Ben U D C.

७ Thus Ba Be; तत्रतत्रेव Ben G U D C, तत्रतत्र H.

८ Thus (and ep. XX. 22) Ba G and U (sec. m.); न्यामीति H Ben O Be, G and U (pr. m.), न्यामीति D.

- . 73. 20. संमर्श^१ इति ॥ स ह स्नाह बौधायन उभय^२ संमृशेद्यच्च
म्याख्या^३ सुगतं चेति " सुगतमेवेति शालीकिः ^१ ॥
- I. 74. 4. अथ जघनेन गार्हपत्यमुपसादयतीति ॥ सूत्रं बौधायन-
स्यायेणातिहायेति^४ शालीकिः ^१ ॥
- I. 74. 20. हवन इति ॥ स्वयं व्यवेत्य जुहुयादिति बौधायनो ^१ ॥
यद्यस्य पुत्रो वाक्नेवामी वालंकर्मीणः^२ स्यात्स दक्षिणत
अमीनो जुहुयादिति शालीकिः ^१ ॥
- ib. आहुत्योर्होम इति ॥ पूर्वापरे जुहुयादिति बौधायनः ^१ ॥
प्रष्टी^३ इति शालीकिः ^१ ॥
- I. 75. 8. द्विरुपमृज्य दिर्निमृजेदिति बौधायनः ^१ ॥ सहदुपमृज्य ^{१०}
दिर्निमृजेदिति शालीकिः ^१ ॥
- I. 76. 2. द्विरङ्गुल्या प्राग्गोदङ् पर्यावृत्य प्राचीनदण्डया सुचा
भक्षयतीति ॥ सूत्रं बौधायनस्त्रौदीचीनदण्डया भक्षयेदिति
शालीकिः ^१ ॥

^१ Thus Bn Be and the vivarana; संमर्शं H Ben G U D C.

^२ Thus (and cp XX 8. 21. 4) Ba G and U (sec m.)
•तिहायेति Be, •विहायेति Ben G (pr. m); •विचार्यति HU (pr m
D C corrupt)

^३ Thus G U (sec m.); वालंकर्मीणः Ben; वालंकर्मीणः H, वालंकर्मीणः
Bn, वालंकर्मीणः Be; cp XX. 2: 6. 12.

^४ Thus G (sec m) and the vivarana; प्राची H Ben Be U D C;
प्राचीनी Bn; cp. XX. 13. 29. 11. .

9-18.

निर्णिज्य सुचं निष्टयाद्भिः पूरयित्वादमुद्दिशतीति^१
जघनेन गार्हपत्यमपो निनयतीदमहमग्नौ वैश्वानरे ऽमृतं
जुहोमि स्वाहेत्यचित्वाभचिताङ्गतिमिति वेति ॥ पूर्वः कल्पो
बौधायनस्योत्तरः शालीकेः^१ ॥

3. 18.

- १ आग्निपावमानीभिरुपस्थान इति ॥ स ह स्माह बौधायनः
संवत्सरं यथोपस्थितमाहवनीयमुपस्थाय तत आग्निपावमानी-
भिर्गार्हपत्यमुपतिष्ठेताथ गायत्रीभिरथ द्विपदाभिरथ श्वो
भूते यथायथमित्ये^१ चो ह स्माह शालीकिर्धत्माक् चोर्ध्वं चाग्नि-
पावमानीभ्यस्तेन संवत्सरं यथोपस्थितमाहवनीयमुपस्थाय तत
१० आग्निपावमानीभिर्गार्हपत्यमुपतिष्ठेताथ गायत्रीभिरथ द्विप-
दाभिरथ श्वो भूते यथायथमित्ये^१ वमौपमन्यवो^२ न वास्यात
ऊर्ध्वमाग्निपावमान्य आहवनीयमागच्छेयुर्न गार्हपत्यः^३
स्वाध्यायार्था एवास्यात ऊर्ध्वः^४ स्युरिति^५ ॥ व्याहृतीभिरुप-
स्थाय भर्तुं वः^६ प्रकेषः^७ अद्वा मे मा विगादित्येव ब्रूया-
१२ दित्याञ्चीगविः^१ ॥

9. 4.

आग्निःष्विति^१ ॥ स ह स्माह बौधायन आत्मने प्रथम-

१ उद्दिशतीति found only in Bn and G (see m) Be and U (see m.) have instead बहिर्. About the constitution of the text of this dvaidham and its meaning I am uncertain.

२ All the MSS etc. G (see. m.) om. एवम् ।

३ All the MSS. ins. शालीकिर्, which in G is effaced.

४ Effaced in G.

५ चाग्नीष्विति MSS.

माशमीताथ जातेभ्यो ऽथ तन्तव इत्यत्रो ह स्नाह शाली-
किजांतेभ्यः प्रथममाशमीताथात्मने ऽथ तन्तव इत्यत्रो ह
स्नाहोपमन्यवो ऽजातेख्वात्मने^१ च तन्तवे चेति " काममपि
सायंप्रातराशमीतेत्यौपमन्यवीपुचः ' ॥ २० ॥

I 79. 10. पिण्डपिढ्यज्ञस्य करण दति ॥ स ह स्नाह बौधायन
अदित एव प्राचीनावीतं कुर्वीत^१ स प्राचीनावीत्येव
स्यादाऽङ्गतीनाः होमादाऽङ्गतीर्होथ्यन्यजोपवीतं कुर्वीत^१ स
यजोपवीत्येव स्यादा सहदाच्छिन्नस्य स्तरणात्सहदाच्छिन्नः
स्तरिथ्यप्राचीनावीतं^२ कुर्वीत^१ स प्राचीनावीत्येव स्यादा
प्राजापत्यायै^३ यजोपवीत्येव प्राजापत्ययर्चा गार्हपत्यमुप-^४
तिष्ठेतेत्यत्रो ह स्नाह शालीकिरादित एव प्राचीनावीतं
कुर्वीत^१ स प्राचीनावीत्येव स्यादा प्राजापत्यायै^३ यजोपवीत्येव
प्राजापत्ययर्चादद्देयादिति^५ ॥

त्वणौ^६ सहदत्पूय सहप्रोक्ष्य सहद्विविष्कृद्रूपं कुर्या-
दिति बौधायनः " सहदेवैनात्सुफलीकृताङ्गत्वा पवित्रवत्याः^७
स्यात्प्रामोष स्यात्प्रोषकः अपयित्वाभिघार्योऽश्चमुदामये-
दिति शालीकिः^८ ।

१ The avagraha given only by G (sec. m.); to the reading
ऽजातेषु the vivarana also seems to point.

२ सतीथ. H Be

३ Thus G (sec. m.); •र्चादेयादिति Ben H C D G and U (sec.
m.); •र्चादद्देयादिति Bn; •चाददेयादिति Be U (pr. m.).

४ Effaced in G.

5. आहुतीनां होम इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ॥ नात्र मध्यममाहुतिं जुहुयान्मेक्षणमेव तृतीयं सादिति शालीकिः १ ॥

9. महदाच्छिन्नस्य स्तरण इति ॥ उपनिश्रम्यान्वगारादधिणे

१ पूर्वं स्वान्तरदेशे महदाच्छिन्नं सृणीयाद्द्विषणतश्चोल्मुकमुपनिदधादिति बौधायनो ॥ ५न्तरेवैतां दिशमिति शालीकिर्न चात्रोल्मुकमुपनिदधादिति १ ॥

11. पिण्डानां दान इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१चो ह साह बौधायनः परस्तादेवामुतो स्वांचो ऽपसलैः पिण्डान्दद्यादिति १ ॥

20. याज्जनाभ्यञ्जने मनसो निरुव^१ इति ॥ पूर्वः कल्पो बौधायनस्योत्तरः शालीकेः १ ॥^२

18. पिण्डानामनुप्रहरण इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१चो ह साह बौधायनो ऽत्रैवैते पिण्डाः परिशयीरमुच्छ्रिया ह्येते भवन्ति

१५ पिष्टभिर्भक्षता इति १ ॥

अतिशिष्टस्य प्राशन इति ॥ स्वयं यजमानः प्राशनीयादिति बौधायनः ॥ पुत्राय वान्तवासिने वा दद्यादिति

१ विचंद्रया. MSS. exc. G (sec. m.).

२ निश्चयम् G.

३ No vikalpa is found in the text proper of Baudh.

४ Thus H Ben G D G (pr. m.); सर्वज्ञ इति B., भक्षता इति G (sec. m.), भक्षता इति Bu.

शालीकिः " पर्वी प्राशयेत्प्रजास्येषा^१ भवतीत्यौपमन्यवो^२
 ऽङ्गुल्या यावन्मात्रमवप्रायाधेतरं दशावतुप्रहरेदित्यौपमन्यवो-
 पुत्रो^३ भस्मोत्कर उदास्य संप्रच्छादयेदित्याश्रीगविर^४पोः^५
 ऽभ्यवहरेदिति मौद्गल्यः^६ ॥ २१ ॥

I. 82 4. आशयणस्य तन्त्रममास इति ॥ नास्ति तन्त्रममास^१ ५
 आचार्ययोर्^२ओ ह साहौपमन्यवः सौम्यं^३ निरुषायेतराणि
 हवींश्चि निर्वपेदेवमस्य चरुमुखानि^४ हवींश्चि भवन्तीत्य^५ओ ह
 साहौपमन्यवोपुत्रो ऽतिपातादावापिक एव सौम्यः स्यादन्तरेण
 वैश्वदेवं चैककपालं च निर्वपेदित्य^६ओ ह साहाश्रीगविस्त्री-
 षेतानि^७ हवींश्चि भवन्ति^८ चय इमे लोका^९ एष्वेव लोकेषु^{१०}
 प्रतिष्ठति^१ श्यामाकेनैवास्य प्रस्तरेणैतदाप्तं भवतीति^१ ॥

I. 82 6. अज्यानीनाः होम इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^१ पुरस्ता-
 त्स्विष्टकृतो ऽज्यानीरुपजुहुयादिति शालीकिः^१ ॥

ib. आशयणहविषाः अपण इति ॥ पथसि अपयेदिति
 बौधायनो^१ ऽप्सिति शालीकिः^१ ॥

१ Thus Ben Be G U D C, प्राजास्येषा Bu; प्रजास्येष H

२ मं (before प्रच्छाद.) om. H Ben D C U G (pr. m)

३ इति ins. G and U (sec. m), but ep. XX. 18. 40. 4.

४ चरुं ins. H Ben U C D G (pr. m).

५ •मुखानि Bu D G (sec. m.)

६ Thus (निर्वपेद्) Ben H Be U D C, आशयणद् Bu; effaced in G.

७ Thus without एष, U C D Ben D G (pr. m.) and Ke^६; षीकेषी-
 तानि Be Bu G (sec. m.).

आद्यथ ए पक्कपालस्य^१ करण^१ इति ॥ कुर्यादिति
बौधायनो^१ न कुर्यादिति शालीकिः^१ ॥

तन्त्रकरण इति ॥ स ह स्माह बौधायनः पञ्चदश-
शामिधेनीकाः स्युर्वार्चप्रावाज्यभागवुच्चैर्देवताः^१ कुर्याद्याज-
५ मानमित्य^१ चो^१ ह स्माह शालीकिः मपदशशामिधेनीकाः
स्युर्ध्वन्नावाज्यभागवुपाशुदेवताः^१ कुर्याद्याजमानमिति^१
॥ २२ ॥ सप्तमः ॥

२०. त्रिपरिधान^२ इति ॥ स ह स्माह बौधायन आहवनीये-
नैकेन त्रिपरिधाय^३ प्रव्रजेत्प्रोष्य पुनरागम्य^४ सर्वैर्मन्त्रैराहव-
१० नीयं प्रत्युपतिष्ठेतेत्य^१ चो^१ ह स्माह शालीकिर्धियोपपन्नमेवाग्नि-
भिर्विपरिधाय^३ प्रव्रजेत्प्रोष्य पुनरागम्य^४ सर्वैर्मन्त्रैरेकैकं
प्रत्युपतिष्ठेतेति^१ ॥

अनुपस्थाय प्रव्रजितस्येति ॥ यत्र सृरेत्परोक्षं तत एनं
नित्येनोपतिष्ठेतेति बौधायनो^१ न^१ चेत्सरेत्प्रोष्य^४ पुनरागम्य^४
१५ नित्येनैवेति शालीकिः^१ ॥

१ कपालकरण H Ben U D C G (pr. m.).

२ Thus U Be G (sec. m.), the other MSS. या (or य)मान इति ।

३ परिदान and परिदाय D C

४ अत्य Bu, Ben, H U G D C; अस्य Be.

५ अस्य Bu and the vivarana; अस्य Be; अत्य Ben H G U C; D defective.

६ स चेतसः Be Bu G and U (sec. m.), स चैतसः D C.

७ अत्य U H Ben G D C, . . .

३. ९. प्रवसथाङ्गताविति^१ ॥ स ह स्नाह वैधायनो यदि कृतं प्रायश्चित्तं स्यान्नाद्रियेत तत्र होतुमेष यथकृतं स्यात्तद्वैनां^२ जुहुयादित्य^३ चो ह स्नाह शास्त्रीकिर्यं प्रत्याघातप्रायश्चित्ता भेषाः^४ सुदान्देव तत्र प्रायश्चित्तानि स्युर्य ये ऽप्रत्याघात- प्रायश्चित्ता भेषाः^५ स्युर्नैवेनामाद्रियेतेत्य^६ चो^७ ह स्नाहौपमन्ववो यदि चैव कृतं प्रायश्चित्तं स्याद्यदि चारुतं जुहुयादेव तत्र प्रवसथाङ्गतामिति^१ ॥

84 15. विराजक्रमेष्विति ॥ पूर्वः कन्पो वैधायनस्योत्तरः शास्त्रीकेः^१ ॥

I. 85. 6 अपामाचमन इति ॥ दिर्मन्वेषाप आचामेत्सकृत्तूष्णी-^१ मिति वैधायनः^२ महन्मन्वेषाप आचामेद्विस्रृष्णीमिति शास्त्रीकिः^३ ॥

I. 85. 8. शास्त्रीकरण इति^१ ॥ स ह स्नाह वैधायनः सर्वा एवेता देवताः साक्षिणीः कुर्वीताग्ने व्रतपते व्रतं चरिष्यामीत्य^२ श्रिवै देवानां व्रतपतिरित्येतदेव^३ नातिमन्येतेति^४ शास्त्रीकिः^५ ॥ १५

१ Thus emended; प्रवसथाङ्गता (श्री)मिति D C Ben H U (pr. m.); प्रवसथाङ्गताविति U (sec. m.); प्रवसथाङ्गताविति G (sec. m.); प्रवसथाङ्गतामिति Ba

२ चैना MSS.

३ श्रेष्ठा MSS.

४ Thus CH Ben G U (pr. m.) D (sec. m.), नैवेनामा Be; नैवेनामा Ba D (pr. m.); नैवेनामा U (sec. m.).

५ साक्षी Ba H and the risaruna (one copy); साक्षि Ben Be C D G U and the risaruna (another copy).

६ Thus Ba Ben U G D C; देवानातीमन्येतेति H; देवानामि Be.

1. 17;
36. 5. कपाले नष्टे भिक्षे वेति ॥ सूत्रमाचार्ययोर^१त्रो ह
स्नाहौपमन्यवो मनो ज्योतिर्जुषतां त्रयस्त्रिंशत्तन्त्रव इत्येते
स्रुवाङ्गती इत्याथान्यदपिसृजेद्दूर्मा देवाः अथेत्येति^१ स एष
मन्त्रो भवति सं त्वा मिच्छामि यजुषेति^१ पयो वाच्यं
५ वासिष्मतेतेनैव मन्त्रेण सः मिच्छेदिति^१ ॥
17. 3. आज्यग्रहाणां ग्रहण इति ॥ स ह स्नाह बौधायनो
ऽध्वर्युरेवोभयैर्मन्त्रैर्गृहीयात्पौरोडाशिकैश्च याजमानैश्च^१ याज-
मानैर्धजमानो ऽनुमन्त्रयेतेत्य^१त्रो ह स्नाह शालीकिरध्वर्यु-
रेवोभयैर्मन्त्रैर्गृहीयात्पौरोडाशिकैश्च याजमानैश्च^१ न याज-
१० मानैर्धजमानो ऽनुमन्त्रयेतेत्य^१त्रो ह स्नाहौपमन्यवो यथापि
पौरोडाशिका मन्त्रा नाभिवर्तन्त^१ एवमेवापि याजमाना
मन्त्रा नाभिवर्तेरन्निति^१ ॥
1. 14. परिधीनां परिधान इति ॥ स ह स्नाह बौधायनो
ऽध्वर्युरेवोभयैर्मन्त्रैः परिदध्यात्पौरोडाशिकैश्च याजमानैश्च^१
१५ याजमानैर्धजमानो ऽनुमन्त्रयेतेत्य^१त्रो ह स्नाह शालीकिरध्वर्यु-
रेवोभयैर्मन्त्रैः परिदध्यात्पौरोडाशिकैश्च याजमानैश्च न याज-
मानैर्धजमानो ऽनुमन्त्रयेतेत्य^१त्रो ह स्नाहौपमन्यवो यथापि
पौरोडाशिका मन्त्रा नाभिवर्तन्त^१ एवमेवापि याजमाना
मन्त्रा नाभिवर्तेरन्निति^१ ॥
3. 2. १० समिधोरभ्याधीयमानयोर्जपतीति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^१
सर्व एवैषो ऽग्नियोजनो मन्त्रः स्वादिति शालीकिः^१ ॥ २३ ॥

- I. 88. 5. अथ भृशुं॑वः सुवरित्यग्निहोत्रमेताभिव्याहृतीभिर्हपसादये-
दिति ॥ स एवमेव संवत्सरेसंवत्सर इति सूत्रेण शालीकेर^१चो
ह स्नाह वौधायनो यस्याः रात्र्यामादित उपसादयेत्संवत्सरे
पर्यवेते तस्यामुपसाद्य न तत ऊर्ध्वमाद्रियेतेत्य^१चो ह स्नाहो-
पमन्यवो ऽग्राहृदः खल्वस्यैव^१ संवत्सरो भवति । यस्याः
रात्र्यामादित उपसादयेत्संवत्सरे पर्यवेते या ततः पूर्वा रात्रिः
स्यात्तस्यामुपसाद्य न तत ऊर्ध्वमाद्रियेतेति^१ ॥
- I. 88. 11. दर्शपूर्णमासावाप्तभमान एताभिव्याहृतीभिर्हवीश्रय्यामाद-
येदिति ॥ स एवमेव संवत्सरेसंवत्सर इति सूत्रेण शालीके-
र^१चो ह स्नाह वौधायनो यस्यां पौर्णमास्यामादित आसा- १०
दयेत्संवत्सरे पर्यवेते तस्यामासाद्य न तत ऊर्ध्वमाद्रियेतेत्य^१चो
ह स्नाहोपमन्यवो ऽग्राहृदः खल्वस्यैव^१ संवत्सरो भवति ।
यस्यां पौर्णमास्यामादित आसादयेत्संवत्सरे पर्यवेते या
ततः पूर्वा पौर्णमासी स्यात्तस्यामासाद्य न तत ऊर्ध्व-
माद्रियेतेति^१ ॥
- I. 88. 15. चातुर्मासान्याप्तभमान एताभिव्याहृतीभिर्हवीश्रय्यामादये-
दिति ॥ स एवमेव संवत्सरेसंवत्सर इति सूत्रेण शालीकेर^१चो
ह स्नाह वौधायनो यस्यां पौर्णमास्यां वैश्वदेवहवीश्रय्यामादये-

१ एवं (एव) instead of एव Be G U C D Bu; the passage is missing in H Ben.

१ एव Be H Ben U; एवं Ba D G C.

संवत्सरे^१ पर्यवेते तस्यां^१ वैश्वदेवहवीं^१ यथासाद्य^१ न तत ऊर्ध्वमाद्रियेतेत्य^१चो ह स्नाहौपमन्यवो ऽभ्याहूढः खल्वसैव^१ संवत्सरो भवति^१ यस्यां पौर्णमास्यां वैश्वदेवहवीं^१ यथासाद्ये-
संवत्सरे पर्यवेते या ततः पूर्वा पौर्णमासी स्यात्तस्यां^१ शुना-
: ११ शीरीयहवीं^१ यथासाद्य न तत ऊर्ध्वमाद्रियेतेति^१ ।

21. व्याहृतीनां धान इति ॥ पूर्वः कल्पो बौधायनश्रौतः
शालीकेः^१ ॥

15. प्राश्नीचे ऽवदीयमाने जपतीति ॥ सूत्रं^२ मैत्रेयं^२ शी-
षार्ययोः^२ प्राश्नीचे ऽवदीयमाने जपत्यग्निर्मां दुरिष्टात्पात
१० सविताघ्नं^१ सादिति^१ ॥

17. यजमानभागे यो मे ऽन्ति दूरे ऽरातीयति तमेतेन
जेपमिति ॥ सर्व एवैष ख्रिष्टकदनुमन्त्रणो मन्त्रः सादि-
त्यौपमन्यवः^१ ॥

2. 6. वेदे यजमानं वाचयतीति ॥ सूत्रं^१ शालीकेर^१चो ह^१
११ स्नाह. बौधायनो वेदे यजमानं वाचयति वेदो ऽसि वित्ति-

१ In G this passage has been changed in the following way.
•सादयेदिति स संवत्सरे पर्यवेते तस्यां शुनाशीरीयहवीयासाद्य, in U it runs.
•सादयेत्संवत्सरे पर्यवेते तस्यां पौर्णमास्यां शुनाशीरीयहवीयासाद्य; possibly G
and U are right in reading (l. 1) शुनामीरीय* instead of वैश्वदेव* ।

. १ एवं Bon G.

२ Thus Bu G (sec. m.); खल्वसैवसाद्य* the other MSS.

रन्नि विदेयेति^१ यद्यद्वाद्वाक्यस्याभिधायेत्तस्य^२ नाम गृह्णीया-
त्तदेवास्य सर्वं वृद्धं इति^३ ॥

अथ यदि यजमानः सुरापो वा भवति प्रवसति वेति ॥
स ह स्नाह वौधायनः प्रवसतः प्रक्षरेणैवास्य सह यजमान-
भागमनुग्रहरेहुवायै वाज्येन पर्युपस्तीर्य जुह्वामवधाय जुहु-
यात्प्रक्षरभृयं^४ यजमानभागो गच्छतौत्य^५चो^६ ह स्नाह
शालीकिरादित एव न सुरापेण मःसृज्येत^७थ चेतःसृज्येत
मन्त्रानु हैनं वाचयेत्किमु भवान्^८ भवयेदिति^९ भवयेच्चैव
भवानित्यौपमन्ववः^१ ॥

I. 93. 7. आदित्यस्योपस्थान इति ॥ उपनिष्क्रम्याग्न्यगारादादित्य-^{१०}
मुपतिष्ठेत्तेति वौधायनो^{११} ऽत्रैव तिष्ठन्निति शालीकिः^१ ॥

पौर्णमास्यामुपवेपस्य करण इति ॥ कुर्यादिति वौधायनो^{१२}
न कुर्यादिति शालीकिः^१ ॥

I. 94. 9. व्रतविभगं इति ॥ मन्त्रेणाप आचम्य मन्त्रेण व्रतं विसृजे-
तेति^{१३} वौधायनस्त्^{१४}ष्णीमप आचम्य मन्त्रेण व्रतं विसृजेतेति^{१५}
शालीकिरु^{१६}पवेपेण चरित्वा व्रतं विसृजेतेत्यौपमन्ववः^१ ॥

१ एद् twice in Ba G (sec. m.), once in the other MSS.

२ •स्यं U Bu G (sec. m.); भागं Ben H C D G (pr. m.); Be uncertain.

३ गच्छती G (sec. m.).

४ भवानभक्ष• Bu, भवान्भक्ष• Be

५ Here and *infra* only Be has the medium, the other MSS. have the active.

2. यज्ञस्य पुनरात्मनं जपतीति ॥ सूत्रं बौधायनस्यैवनीय-
सेवेतेन यजुषोपतिष्ठेतेति शास्त्रीकिः ¹ ॥ २४ ॥ अष्टमः ॥

1. अथातः पशुबन्धं व्याख्यास्यामः ॥

स ह स्नाह बौधायनः सोपवसथा इष्टिपशुबन्धा इति ¹¹

५ सोपवसथा¹ वा¹ सद्योयज्ञा¹ वेति¹ शास्त्रीकिः ¹ ॥

इष्टिकरण इति ॥ पशौपशावेधाग्नेयेनाष्टाकपालेन यजे-
तेति बौधायनो ¹¹ बभ्रुकर्णां चैवेतदजवगायां² च दृष्टं
भवतीति शास्त्रीकिः ¹ ॥

स्फो यूपो भवतीति ॥ स्फप्रकार³ एवायं चपालवान्यूपो

१० भवतीति बौधायनो ¹¹ ऽस्फ⁴ एवायमग्न्यगारिको ऽचपालो
यूपः स्यादिति शास्त्रीकिः ¹ ॥

विशाखो यूपो भवतीति ॥ ऊर्ध्वं⁵ रगनाकालाह्ने⁶ शाखे
चतुरश्रे चतुरश्रचपाले⁷ स्यातामथेतरो ऽष्टाश्रियूपः स्यादिति

† Thus G (sec. m.) and Du (the last MS. reading, however, *यज्ञो); सोपवसथासद्योयज्ञाद्येति Ben U D C, सोपवसथासद्योयज्ञाद्येति H; सोपवसथो सद्योयज्ञाद्येति Be, cp. Rudradatta on Ap. VII. 6. 3.

१ *दजवगा* Bu G (pr. m.), *दजावगा* Ben U C D G (sec. m.), *दप्रवगा* Be, *दंडावगा* H.

२ स्फाकार G D, स्फकार C.

३ Thus Be (without, however, the avagraha); *धायन (or नः) स्य the other MSS.

४ *शाखाहे MSS.

५ Thus Be; चतुरश्रचपाले H; चतुरश्रे (हे)चपाले the other MSS.

बौधायनः " ग्राखैवेयमचयाला स्यादथेतरो ऽष्टाश्रिर्धूपः
स्यादिति शालीकिः ' ॥

I. 107. 6. सकृत्करण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य " व्रीहीणामपि
कुयादिति शालीकिः ' ॥

I. 107. 8. षड्दोतुर्हाम इति ॥ सूत्रं बौधायनस्यौपवसथ एव षड्दोतारं
जुहुयादिति शालीकिः ' ॥

I. 107. 10. धूपाङ्गत्यै हवन इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१चो ह स्याद्
बौधायन आश्वं चारणी चादाय यूपस्थान्तिके ऽग्निं मथित्वा
यूपाङ्गतिं जुहुयादिति ' ॥

I. 108. 4. आम्रस्यनस्याभिघोम इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१चो ह स्याद् १०
बौधायन एवमेव जुह्वामन्तर्धाय हिरण्यमभिजुहुयादनस्यते
गतवत्सो विरोह स्वाहेति ' सहस्रवह्या वि वयं रुहे-
मेत्यात्मानं प्रत्यभिमृश्रीताथोदकं^१ स्पृशेदिति ' ॥

I. 108. 12. यूपस्थावाहन इति ॥ यः प्राङ् वोदङ् वा पद्येत तमावा-
हयेदिति बौधायनो " यां कां चिद्दिशमभि पद्येताव्यापन्न- १५
येक्यादावाहयेदेवेति शालीकिः ' ॥

I. 108. 13. वेद्यै करण इति । सूत्रमौपमन्यवीपुत्रस्याचो ह स्याद्
बौधायनो रथसंमिता स्याद्रथालेण पश्चात्तिरस्यौ रथेयया

^१ Thus (and cp Vol. I, p. 108, 7, medium) Ba G (sec. m);
•स्यस्यौ• Be; •स्येदि• the other MSS

१ यांकांदिशमं G (sec m).

प्राची रथयुगेन^१ पुरस्तात्तिरश्च्युत्तरयुगेनोत्तरनाभिरिति^२ ॥
चतुर्निमिता वा स्यात्सर्वतो वा दशपदा विराट्मंपन्नेति^३
शालीकिः^४ ॥ २५ ॥

19. 3: चत्वारस्य परिलेखन इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१चो ह
५ स्माह बौधायन एवमेव परिलिखन्वाद्यतः^२ पुरस्ताच्चोत्तरत-
थालिखेदिति । ॥

लोकाम्नीनाः हरण इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१चो ह
स्माह बौधायन उत्तरवेद्यामाग्नीध्रमुपवेश्य^२ ततो लोकाग्नी-
धरेदित्युद्देशादेव लोकाग्नीधरेदित्यौपमन्यवः^३ ॥

0 1. १० उत्तरवेद्यै परिमाण इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१चो ह स्माह
बौधायनो रथसंमताथामेव धौरेयग्रन्थ्या परिमिमौत^२
नात्र मध्यमा वेदिर्भवतीति^३ ॥

1. 4;
13. आख्यातं यूपान्नस्य परिलेखनम् ॥

१ •पुगेण Bu.

२ उत्तरयुगेण all the MSS. (exc. H sec. m.) and the vivarana.

३ Thus G; विराट्मंपन्नेति U (sec. m.); विराट्मंपन्नेति H Ben D Bo
CU (pr. m.); विराट्मंपन्नेति Ba.

४ Thus Be DC; •लिखन्वाद्यतः H; •लिखन्वाद्यतः Ben; •लिखन्वाद्यतः
Ba; •लिखन्वाद्यतः G (sec. m.) U.

५ Thus Ba and a bhāṣya in the Bombay MS. class I B 5; •प्रमु-
पविश्य Be; •प्र उपविश्य Be; HUDC, •प्र उपविश्य G.

६ Thus Bu G (pr. m.); •मिमौते the other MSS.

- I. 110. 1. उत्तरवेद्या अलंकरण^१ इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^२ पूर्व-
धुरेवोत्तरनाभिं परिनिस्त्रिष्टेदिति शालीकिः^३ ॥
- I 110. 13 स्फोनाशौधो निघ्नन्वेति होतुः पदानीति ॥ सूत्रं
शालीकेर^४चो ह स्माह बौधायनः पदात्पदं पाशुसूनुपसूहृत्य^५
तानुत्तरेणोत्तरनाभिमतिकिरेदिति^६ ॥
- I. 110 16 उत्तरवेद्ये प्रोचण इति ॥ सूत्रं शालीकेर^७चो ह स्माह
बौधायनो मन्त्रानुदिग्मं चेनां प्रोचेन्मन्त्रानुलोकं चेति । ॥
- I. 110. 20. अतिशिष्टानां निनयन इति ॥ वेद्यै दक्षिणेऽश्वे निनये-
दिति बौधायन^८ उत्तरवेद्या इति शालीकी^९ रथसंमि-
तायामेव दक्षिणमश्वमुपनिनयेदित्यौपमन्यवः^{१०} ॥
- I 111. 1. उत्तरवेद्यै व्याघारण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^{११} प्रत्य-
नीकेध्वेनां^{१२} व्याघारयेदिति शालीकिर^{१३}क्षुण्यैव व्याघारयन्मध्ये
ऊनोत्तरमश्वमभिजुहुयादित्यौपमन्यवः^{१४} ॥
- I. 111. 11. इधस्य निधान इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ॥ तृष्णीमेवेधं
निदधादिति शालीकिः^{१५} ॥
- I. 111. 14. अधराहुतीनां होम इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^{१६} चत्वारि
षतुर्होतानि जुहुयादिति शालीकिः^{१७} ॥
- I. 112. 11. वृषदाज्यदहस्यै संमार्जनसादन इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^{१८}

१ *कार Bu Be

२ *नमपसंरत्य Be; *नपसत्य GU (sec. m.); *सुपसंरत्य Bu H Ben U
(pr. m.) DC.

३ इधस्योके• Bu Ben HC; इध्वोके• Be; पश्वोके• D; प्रत्योके•
GU, the vivaraṇa and the bhāṣya.

लभेतौपमन्वते^१ संमार्जनसादने इति शालीकि^२र्न संमृजेदि-
त्यौपमन्वतः^३ ॥

13. पृषदाज्यस्य ग्रहण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^४ इदयान्तेन
गृहीयादिति शालीकिः^५ " सःसृज्याज्यं च दधि चैतैः पञ्च-
५ भिर्गृहीयादित्यौपमन्वतो^६ " ऽत्रो ह स्माहौपमन्ववीपुत्रस्त्रुणी^७
दिरुपस्तौर्यं सर्वैर्मन्त्रैर्दधानीय त्स्त्रुणीं द्विरभिघारयेदिति^८ ॥

पृषदाज्यस्य प्रायश्चित्तकरण इति ॥ ग्रहणादया^९चरणा-
दत्रैवास्य^{१०} प्रायश्चित्तं कुर्वीतेति बौधायनः^{११} सादनादया^{१२}
चरणादत्रैवेति^{१३} शालीकि^{१४}र्न तु श्रुपितमात्रं^{१५} इत्यौपमन्वतः^{१६} ॥

13 7 १० यूपस्य प्रक्षालन इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^{१७} त्स्त्रुणीमेव
यूपं प्रक्षालयेदिति शालीकिः^{१८} ॥

3. 10. यूपस्य प्रोक्षण इति ॥ स ह स्माह बौधायनः स्वरुगनं
रैत्रावरुणदण्डं यूपशकलः^{१९} क्षिरणमुदपात्रमित्येतस्मिन्निधाय
यूपं प्रोचेदित्येवं यूपेन यूपसंयोजनानि प्रोचेत्पशुना पशु-
१५ संयोजनानीति शालीकिः^{२०} ॥

१ Thus the vivarāṇa; *तौपमन्वते Bu; तौपमन्वतः the other MSS.;
cp. Kāty. V. 4 28.

२ Or are we to write *दयाचरणा? The meaning of this passage
is not clear to me.

३ च्च effaced in G.

४ Meaning and reading uncertain; इदयान्तेन इ० G (sec m) and
the bhāṣya; श्रुपितमात्रे the vivarāṇa; प्रथमपात्र इ० Bu; इदयान्तेन इ०
Bo; परिव्रजसाधमि० Bou HODG (pr. m.); पतिकमाच० U.

113. 18. यूपस्य परिक्रमण^१ इति ॥ दक्षिणेनेति बौधायन^{११}
उत्तरेणेति शास्त्रीकिः^१ ॥

I 114. 2. यूपस्याञ्जन इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^{११}ग्निष्ठाग्नेवेति
शास्त्रीकिः^१ ॥

उदपाचस्योपनिनयन इति ॥ प्रदक्षिणमुपनिनयेदिति
बौधायनो^{११} यथोपपादमिति शास्त्रीकिः^१ ॥

I 114. 16. यूपस्य परिव्ययण इति ॥ विरेव मन्त्रं ब्रूयात्तिः कर्मा-
वर्तयेदिति बौधायनः^{११} मधुदेव मन्त्रं ब्रूयात्सहस्रकर्मिति^१
शास्त्रीकिः^१ ॥

१०. नाभिदग्ने परिव्ययतीति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^{११} मधुदेव^{११}
इति शास्त्रीकिः^१ ॥ २६ ॥

I. 114 21. स्वरोरवगूहन इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^{११}ग्निष्ठां प्रतीति
शास्त्रीकिः^१ ॥

I. 115. 2: पशोरुपाकरण इति ॥ सूत्रमौपमन्यवौपुत्रस्य^{११}चो ह स्माह
बौधायन एवमेवोपाकुर्यान्न तु जोषयेदिति^{११} जोषयेच्चैव जुञ्ज-^{११}
याचोपाकरणायेति शास्त्रीकिर^{११}चो ह स्माहौपमन्यव एवमेवेनं
पुरस्तात्प्रत्यगावृत्तं^{११} बर्हिभ्यां च मन्त्रशाखया चाभिषेधेदित्स्यां^{११}
च मन्त्रशाखायाः हृदयं निधायवचेदिति^१ ॥

१ Thus Ben HDCUG (pr m.) and the vivarapa; *काम G (sec m), *कम Ba Be

१ ब्रूयात्तिः कर्मणि G (sec. m.)

१ Thus DGU; *दत्तं Ba; *दत्तं the other MSS.

१ Thus H Ben DCB G (pr m.) and the vivarapa; *भिषेधेदे G (sec. m.); *निषेधेदे U; B has a lacuna.

5. 9. अरण्योः समञ्जन इति ॥ सूत्रं गालीकेरत्रो ह साह
 बौधायनो ऽग्नेर्जनिवमसीति शकलमाददीत^१ वृषणौ स्य
 इति दूर्वे^२ वा शकले वा^३ निदध्यादुर्वग्नभीत्यधरारणिमा-
 ददीत^४ पुच्छरवा इत्युत्तरारणिमथेने आष्यस्थान्याः समञ्य^५
 १ घृतेनाक्ते वृषणं दधातामिति समवदध्यादिति^६ ॥
15. पशुरगनाया आदान इति ॥ मन्त्रेणाददीतेति बौधा-
 यनस्य^७ ष्णीमिति गालीकिः^८ ॥
18. पशोरभिधान इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^९ धीवायामेवा-
 भिदध्यादिति^{१०} गालीकिः^{११} ॥
5. 10. १. पशोर्नियोजन इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^{१२} यूप एव पशुं
 नियुञ्ज्यादिति गालीकिः^{१३} ॥
- 2b. पशोः प्रोक्षण इति ॥ वृष्योः सःस्रताभिरद्भिः प्रोचे-
 दिति बौधायनः^{१४} कमण्डलुभिरिति^{१५} गालीकिः^{१६} ॥
10. 7. पशोः समञ्जन इति ॥ सूत्रं गालीकेरत्रो ह साह
 १७ बौधायनो ललाटे सूत्रं प्रतिष्ठाप्यामुच्छिन्दःकर्षेदा दक्षिणायै
 श्रोणेरिति^{१८} ॥

१ पूर्व Be Ben U (pr. m.).

२ शानुनिदध्या Be U (sec. m.).

३ Thus HD; समञ्य U Ben; सद्यथ्य C; समञ्याद् Be; समनसि Bu G (sec. m.).

४ Thus G and U (sec. m.) and the vivarapa; धीवायामेवमभि the other MSS.

५ Thus D Bu; कमण्डलभि GUC (sec. m.); शानुदक्षभि the other MSS.

स्वरश्नस्योत्पादन इति ॥ यूपः स्वरश्नमुत्पादयेदिति
बौधायनः " पशुरिति शालीकिस्तन्त्रमित्यौपमन्यवो " देवते-
त्यौपमन्यवौपुत्रः ॥ २७ ॥ नवमः ॥

- I. 116. 13. अत्याश्रावण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य " सोम एवात्या-
श्रावयेदिति शालीकिः ' ॥
- I. 117. 2. पशोः समञ्जन इति ॥ स ह स्माह बौधायनो यथा^१
समञ्जान्^२ तथा^३ विशस्यान्^३ त्वेता^३ श्रुतस्यावधेदिति "
यथोपपादमिति शालीकिः ' ॥
- I. 117. 4. पशोः पर्यग्निकरण इति ॥ सहशामित्रं पर्यग्निं कुर्या-
दिति बौधायनो " यदन्यच्छामित्रादिति शालीकिः " पशुं १०
चाञ्चानि चेति राघीतरः " पशुमेवेत्यौपमन्यवः ' ॥
- I. 117. 6. अपाव्यानाः होम इति ॥ स ह स्माह बौधायन एकं
प्रथमे पर्याये जुहुयाद्दे मथमे द्वे उत्तम इति " यथोप-
पादमिति शालीकिः ' ॥
- I. 117. 12. उपप्रेषाश्रावण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य " नाश्रावधे- ११
दिति शालीकिः ' ॥
- I. 117. 17. पशोर्निहनन इति ॥ प्रतीचीनग्निरसमुदौचीनपादमिति

१ यथा and तथा (instead of यथा and तथा) some of the MSS.

२ समञ्जानया Bu.

३ विशस्यान् all; विशसने न कुर्यान् (the vivarav; cp. Āp. VII. 14. 13 and Bhāradvāja VI. 11: या चक्ष्मा धारा तथा पशुं समञ्जि तथैव चविशः श्रुतस्यावधेदिति विशसि यथाकामो विशसन इत्यपरम् ।

बौधायन " उदीचीनग्निरसं प्रतीचीनपादमिति शालीकिः "
 प्राचीनग्निरसमुदीचीनपादमित्यौपमन्यवः ^१ ॥

18. 8. पशुरगनाया उदसन इति ॥ चात्वाले रगनामुदस्येदिति

18. 9. बौधायनो " ऽद्विरभ्युक्ष्यासंचर^१ इति शालीकिः ^१ ॥

५ पथ्या उदानयन इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१ चो ह स्माह
 बौधायनो ऽनवां प्रेक्षीत्येनां प्रणयेदयेनामादित्यमुदीच्यानवां
 प्रेक्षीत्येव प्रणयेदिति ^१ ॥

3. 10. अपामवेक्षण इति ॥ उपरिष्ठाच्चात्वालस्यावेक्षयेदिति
 बौधायनः ^१ पार्श्वतः पशोरिति शालीकिः ^१ ॥

20. 6 १० बर्हिषः समञ्जन इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१ चो ह स्माह
 बौधायनस्तथाक्तमेवेतरत्खादितरत एवेनदत्त्वा निरस्येद्रचसां
 भागो ऽपीत्यथोदकं सृष्टेदिति ^१ ॥ २८ ॥

वपायाः प्रदान इति ॥ आज्यसुवा वा स्युर्हिरण्यं वा^१
 द्वितीये चतुर्थं चेति " पूर्वः कल्पो बौधायनस्योत्तरः शालीकेः ^१ ॥

21. 4. १५ पशुपुरोडागस्य निर्वपण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ^१
 पशुमालभ्य पुरोडागं निर्वपेदिति शालीकिः ^१ ॥

21. 5. पशोः प्रथ्यावन इति ॥ हृदयजिह्वे^१ प्रथ्यावयेदिति
 बौधायनो " हृदयमेवेति शालीकिः ^१ ॥

^१ द्विरभ्युक्ष्या H Ben DCG (pr. m.).

^२ Found only in G and U (sec. m.) and the vivaraṇa; cp. also Rudradatta on Āp. VII. 20 9.

^३ हृदयं जिह्वे Bu G and U (sec. m.) Keś.; हृदयं जिह्वे U (pr. m.);
 हृदयजिह्वा D.

121. 10. हृदयस्य श्रपण इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१चो ह स्माह
बौधायनः शूलपाकमेवेनच्छ्रपयेद^२चैव हृदयशूलं परिनिस्त्रिष्टे-
दुपरिष्टाच्च मन्त्रेणोपसृजेदिति^३ ॥
- I. 121. 13. पशुपुरोडागस्येडाया श्रवदान इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१चो
ह स्माह बौधायनो निरवदायैवास्य स्त्रिष्टकृतमिडामत्रघेदेव^४
सवनौयानामिति^५ ॥
- I. 122. 2. इडसूनस्य करण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^६ बर्हिष्येव
प्रक्षमाखायाश्च हृदयं निधायवाद्येदिति शालीकिः^७ ॥
- I. 122. 3. पशोः संवदन इति ॥ सूत्रं^८ शालीकेर^१चो ह स्माह
बौधायनः^९ पृष्ठाभिकामेत्पूषा^{१०} मा पशुपाः पाल्विति^{११} द्वितीयं^{१२}
पृष्ठाभिकामेत्पूषा^{१३} मा प्रपथे पाल्विति^{१४} तृतीयं पृष्ठाभिकामे-
त्पूषा^{१५} माधिपतिः पाल्विति^{१६} ॥
- I. 122. 9. पशोरभिघारण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^{१७} पृषदाज्येन
हृदयमभिघारयाज्येनेतराण्यभिघारयेदिति शालीकिः^{१८} ॥
पशोरासादन इति ॥ पञ्चहोत्रासादयेदिति बौधायन-^{१९}
सू^{२०}ष्ठीमिति शालीकिः^{२१} ॥
- I. 122. 17. पशोरवदान इति ॥ स ह स्माह बौधायनो हृदयस्य

१ संश्लेषः सू. G (sec. m) U Du; संश्लेष (पः) सू. Bo G (pr. m.)
DO Ben H (मन्त्रेणोपसृजंमम् the vivarana).

२ प्रथमं ins DC.

३ Thus Du G (sec. m.); •निकामे. U Bo Ben H; •निष्ठादि. DC,
but cp Ap. VII. 23. 6 अभिघारणति with Rudradatta's remark.

जिज्ञासा ब्रह्म इत्येतेषामेवानुपूर्वमवद्येत्तृतीयं^१ चात्रावदानं
पञ्चावत्तिनां कुर्यादित्यत्रो ह स्माह शालीकिः सर्वेषामे-
वानुपूर्वमवद्येत्त्र चात्र द्वितीयमवदानं पञ्चावत्तिनां कुर्या-
दिति^१ ॥ २६ ॥

123 9. ५ पशोः संगमं इति ॥ स ह स्माह बौधायन उभ-
यानि^१ संमृद्येभ्यश्चावद्येत्सुग्गतानि चेति^१ सुग्गतान्येवेति
शालीकिः^१ ॥

13 13. कुम्भतः श्रौणातीति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^१ समस्तेनैवास्य
पार्श्वेन वमाहोमश्च श्रौणीयादिति^१ शालीकिः^१ ॥

13 16. १० पशोः प्रतिपरिहरण इति ॥ प्रतिपरिहरेदिति^१ बौधा-
यनो^१ न प्रतिपरिहरेदिति शालीकिः^१ ॥

13 17. अत्याक्रमण इति^१ ॥ सूत्रं बौधायनस्य^१ जघनेनोत्तर-
वेदिं परिक्रम्याश्चावद्येदिति शालीकिः^१ ॥

14 4. दिगां प्रतीज्याया इति ॥ सूत्रं शालीकेरत्रो ह स्माह
१५ बौधायनः पुरस्तादनस्पतेः समान्यो दिगः प्रतियजेद्दिगे
स्वाहेति^१ ऊत्वोपतिष्ठेत्^१ स्वाहा दिग्भ्यो नमो दिग्भ्य इति^१ ॥

१ एतेषाम् Ba G (sec. m.) ; एषाम् the other MSS.

२ Thus Ba G (sec m.);^१ सर्वादि the other MSS.

३ विबोधादिति Ba, बोधातीति the other MSS.

४—५ The words प्रतिपरि... *क्रमण इति left out by all the MSS.
exc. Ba and G and U (sec m.).

६ *तिष्ठते MSS.

- I. 124. 7. वनस्यतेत्यर्थाया इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य " पृषदाज्या-
चतुर्गृहीतेन चरेदिति शालीकिः ^१ ॥
- I. 124. 13. वनिष्ठोराधान इति ॥ षडवत्तः संपाद्येदिति बौधा-
यनः " सकलमेवेति शालीकिः ^१ ॥
- I. 124. 18. श्रापयजेदिति ॥ सूत्रं शालीके^२चो ह स्माह बौधायन ^१
श्राध्वनीयादेवोदीचो ऽङ्गारान्निर्वृत्य तेषूपयष्टोपयजेदिति ^१ ॥
- I. 125. 2. गुदहृतीय इति ॥ एकादशधा हृत्वोपयष्टोपयजेदिति
बौधायनो " ऽपच्छेदमिति^३ शालीकिः " समस्तमेवेनमनु-
प्रक्षत्य^४ सर्वैर्मन्त्रैरनुमन्त्रयेतेत्यौपमन्यवः ^१ ॥
- I. 125. 4. अथ बर्हिषि हस्तौ निमार्ष्टिति ॥ सूत्रं बौधायनश्रापो ^१
ऽप्यक्षा^५ अत्रानयेयुरिति^६ शालीकिः ^१ ॥ ३० ॥
- I. 125. 6. स्ररोर्होम इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य " चतुर्गृहीते ऽवधाय
जुष्टयादिति शालीकिः ^१ ॥
- I. 125. 10. पत्नीनां संयाजन इति ॥ सूत्रं बौधायनश्राज्येनैव^७
पत्नीः संयाजयेदिति शालीकिः^८ ^१ ॥

^१ ऽपच्छेदमिति Ben, with प the other MSS. and the vivaraṇa op. XX. 12; 26. 12, XXII. 15 s. f.

^२ शैवेतमनु Bu G (sec. m); शैवेतदनु H Ben Be CDUG (pr. m)

^३ अक्षा अत्रानये G (sec. m.) Ben; अक्षा अत्रानये CD; अक्षा अत्रानये Bu; अक्षा अत्रानये H; अत्रानये Be; अक्षा अत्रानये U.

^४ अक्षा अत्रानये instead of शौधायनस्य and शौपमन्यव instead of शालीकिः G (sec. m)

25. 11. उत्तानायै जाघन्यै देवानां पत्नीर्यजति नीच्या अग्निं
गृहपतिमिति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ॥ सर्वमेवैतदुत्तानायै
जाघन्यै कुर्यादिति शालीकिः १ ॥
25. 12. उत्तानायै जाघन्यै होत्र दडामवद्यति^१ नीच्या^२ अग्नीधे^३
५ पडवत्तमिति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ॥ सर्वमेवैतदुत्तानायै
जाघन्यै कुर्यादिति शालीकिः १ ॥
25. 15. फलीकरणहोमस्य करण इति ॥ कुर्यादिति बौधायनो ॥
न कुर्यादिति शालीकिः १ ॥
25. 16. ध्रुवाया आप्यायन इति ॥ स ह स्नाह बौधायन उभावेव
१० ध्रुवामापाययेतामध्वर्युश्च यजमानश्चेत्यध्वर्युरेव ध्रुवामापाय्य
ममिष्टयजूषि जुहुयादिति शालीकिः १ ॥
१६. ममिष्टयजुपाह होम इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ॥ त्रीणि
चतुर्गद्दीतानि जुहुयादिति शालीकिः १ ॥
26. 6. हृदयशूलस्योदासन इति ॥ कुर्वीताच समिचाश्च दुर्मिचा-
१५ येति बौधायनो ॥ न कुर्वीतेति शालीकिः १ ॥
26. 10. समिधां करण इति ॥ सर्व एवाद्गाः सपलागाः कुर्वीर-
क्षिति बौधायनो ॥ यजमानस्यैव पत्नी चेति शालीकिः १ ॥
26. 14. वहिषः पर्युपोषण इति ॥ वेद्ये दक्षिणे ऽह्ने पर्युपोषे-
दिति बौधायन ॥ उत्तरवेद्या इति शालीकिः १ ॥

१ Thus G (sec. m.); दडां समवद्यति the other MSS.

२ नीच्याग्नीधे Bu GDC; नीच्याग्ने H Den U.

126. 16. सक्तुहोमस्य करण इति ॥ त्रीन्सक्तुहोमान्कुर्यादिति
बौधायन " एकमेवेति शाल्बीकिः " प्रदास्य एव सक्तुहोमेन
चरेदित्यौपमन्यवः ' ॥
- I. 127. 6. आख्यातं देवतानामुपस्थानम् ॥
II. 54. 10.
- I 127. 8. यूपस्थोपस्थान इति ॥ सूत्रं बौधायनस्याहवनीयमेवेतेन *
यजुषोपतिष्ठेतेति शाल्बीकिः ' ॥
- I 127. 10. समन्वानयन^१ इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य " नाद्रियेतेति
शाल्बीकिः ' ॥
- I. 127. 13. पूर्णाङ्गत्यै करण इति ॥ कुर्यादिति बौधायनो " न
कुर्यादिति शाल्बीकिः ' ॥
- I. 127. 14. दक्षिणायै दान इति ॥ धेनुं वानद्वाहं वा दद्यादिति
बौधायनो " अन्यद्वैकधनमिति शाल्बीकिरन्यद्वैकधनमिति
शाल्बीकिः ' ॥ ३१ ॥ दशमः ॥

॥ इति विश्वः प्रश्नः ॥

* Thus B a HGUC and the vivarapa; समन्वानयन B; समन्वा-
नयन B; समन्वान D.

१ On the praśna-number cp. Preface to Vol. II, p. ii.

3. 1.

अथातश्चातुर्मास्थानि व्याख्यास्यामः ॥

स ह स्नाह बौधायनो यावज्जीवप्रयुक्तान्येव चातुर्मास्थानि
स्युरन्तर्भिद्युनानि^१ प्रथमे त्वेव संवत्सरे व्रतं चरेदित्यत्रो ह
स्नाह शालीकिः सांवत्सरिकाण्येव खलु^२ चातुर्मास्थानि ब्रह्म-
१ चर्यवन्ति भवन्तीति^३ ॥ यथाप्रयोगमित्यौपमन्यवः^४ ॥

3. 5.

पयमां मन्त्रामन्त्र इति ॥ उभये सायंप्रातर्दोहा मन्त्रवन्तः
स्युरिति बौधायनमूर्च्छीका इति शालीकिरत्रो ह स्नाहौप-
मन्यवो यत्प्राक्शोमेज्यायै चातुर्मास्थिकानि पयांसि तूष्णी-
कानि स्युरथोर्ध्वं^५ शोमेज्यायै मन्त्राग्लभेरन्नित्यत्रो ह
१ स्नाहाञ्जीगविः पञ्चैतानि पयांसि मन्त्रवन्ति भवन्ति^६
दर्शपूर्णमासयोर्मेवावरुष्टामिचायां दाचायण्यज्ञे कौण्डपा-
यिन्ये सौचामष्टामिति^७ ॥

3. 8.

वैश्वानरपार्जन्यथोः^८ करण इति ॥ कुर्यादिति बौधा-
यनो^९ न कुर्यादिति शालीकिः^१ ॥

3. 9. १५

फासृग्न्यां वा चैश्यां वा पौर्णमास्यां विश्वेभ्यो देवेभ्यो
वक्त्रा अपाकृता भवन्तीति ॥ सूत्रं बौधायनस्योद्गयन आपू-
र्यमाणपदस्य पुण्याह इति शालीकिः^१ ॥

१ Om. H Bo.

२ Thus H Ben Bo G (pr. m.) U DC Keś, स्युरन्तर्भिद्युनानि Bu; अथ effaced in G.

३ Thus Bu; संचं G; संच the other MSS.

४ भवन्तीति Bu Be G (sec. m.).

५ Thus U (sec. m.); *पार्जन्यायाः the other MSS.

I. 128. 7. प्रसूमयं^१ प्रसूरमिति^२ ॥ सूत्रं बौधायनस्य^३ सर्वमेवेतद्वर्हिः
प्रसूमयः स्यादिति शालीकिः^४ ॥

I. 128. 12. पञ्चहोतृहोम इति ॥ सूत्रं बौधायनस्योपवसथ एव पञ्च-
होतारं जुहुयादिति शालीकिः^५ ॥

I. 131. 5. प्रयाजानामनुमन्त्रण इति ॥ चतुरस्रतुर्भिरनुमन्त्र्य^६ पञ्चमे-
नेतराननुममिषादिति^७ बौधायनस्य^८ चतुरस्रतुर्भिरनुमन्त्र्य सर्वेषां
पारे पञ्चमेनानुमन्त्रयेतेति^९ शालीकिः^{१०} ॥

एककपालानां मन्त्रामन्त्र इति ॥ मन्त्रवन्तः स्युरिति
बौधायनस्य^{११} षोडशैका इति शालीकिः^{१२} ॥

एककपालानामवदान इति ॥ स ह स्नाह बौधायन-^{१३}
यातुर्मांसिकानामेष नावद्येद्येतेरेषामवद्येदित्य^{१४} चो ह स्नाह
शालीकिस्तन्त्रहराणामेषावद्येद्येतेरेषां^{१५} नावद्येदित्य^{१६} चो ह
स्नाहौपमन्त्रवो य एव वैश्वदेवपरुषि तस्य नावद्येद्येतेरेषा-
मवद्येदिति^{१७} ॥

१ •सयः प्रसूर इति MSS. exc. Bn U (pr. m) and the vivarana; the
accusative as XXIII. 18; चापैः सूत्रं कनच्यकृमिति ।

२ Thus Be; चतुर्भिरचतुरो G (sec. m.); चतुरस्रतुर्भिरचतुरो G (pr. m)
चतुर्भिरचतुर्भिरचतुर्भिरन् D; चतुर्भिरचतुर्भिरन् Ben C.

३ •मृषमीषादिति Bn G (sec. m.); ममीषादिति (without चम्) Ben
HDC; पंचमीषादिति Ba.

४ •संशयेदिति MSS

५ •हराचमेवा• Be U (sec. m.); •हराचमेवा• Ben; •हरवानामेव G
(sec. m.); •हरैचमेवा• Bn; •हरचमेवा• HU (pr. m.); •हरचमेवा• G
(pr. m.), •हराचमेवा• O (sec. m.).

साम्बयजुपोर्हरण इति ॥ व्यतिचारः साम्बयजुषी हरेया-
तामिति^१ बौधायनः " महेति शालीकिः ' ॥

आज्यस्यावेक्षण इति ॥ दार्शपौर्णमासिकायै दक्षिणत
उपविश्य दक्षिणमवेक्ष्योत्तरमवेक्षेतेति बौधायनो " वेदिमंधा-
वुपविश्य दक्षिणमवेक्ष्योत्तरमवेक्षेतेति शालीकि^२मैधत^३ इत्यौ- ५
पमन्यवः ' ॥

I. 133. 8. ऐषीकः शूर्पमिति ॥ सूत्रं बौधायनस्य " दभंमयं वा
कुग्रमयं वेति शालीकिः " प्रत्यक्षमित्यौपमन्यवः ' ॥

I. 137. 12. शूर्पस्थानुप्रहरण इति " अनुप्रहरेदिति बौधायनो "
नानुप्रहरेदिति शालीकिर^४ङ्गिरभ्युच्य भुञ्जीतेत्यौपमन्यवः ' ॥ १०

I. 138. 8. आमिचयोरवदान इति ॥ सूत्रं शालीकिर^५चो ह साह
बौधायन आमिचयोरवदाय मेपीमवदध्यान्^६ शमीपर्णकरी-
रसक्तनामवधेद् घामोक्ता ह्येते भवन्तीत्यु^७त्तमेनावदानेन सर्व
विश्लोपः^८ ममवदध्यादित्यौपमन्यवः^९ ' ॥ २ ॥

.133. 4 (P) भादत्यै चर्याथा इति ॥ सूत्रं बौधायनस्योत्तर एवाग्नौ १५
भादत्या चरेदिति शालीकिः ' ॥

^१ Thus (and ep. XXV. 1 s. f) Bu Ben HGU; इत्यामिति DC; हरेतामिति Be.

^२ मध्य Bu G (sec. m.).

^३ Thus H Ben DC; मेपुपद. Bu; मेपावुपद. Be G and U (sec. m.).

^४ Thus Bu Be U (sec. m.); •श्लोपमवदध्या• H Ben. G; •श्लोप-
मवधा• D; •श्लोपमवधा• C.

139. 4. मास्ये मेचणस्थानुप्रहरण इति ॥ अनुप्रहरेदिति बौधा-
यनो नानुप्रहरेदिति शालीकिः^१ ॥
40. 10. अत्रमृथ इति ॥ सूत्रमाचार्ययोरे^२दो ह स्नाहौपमन्य-
वस्तुषेय मिष्कामेन चावमृथमवेयादिति^३ ॥
५. आख्यातमुद्रकान्तस्य प्रत्यसनम्^४ ॥
आख्यातमाप्तवनम्^५ ॥
40. 14.
67. 16. आख्यातः समिधां करणम् ॥
41. 15. अनौक्यतस्य निर्वपण इति ॥ पाणिमर्मनेनादित्य-
स्योद्यमाकाङ्क्षेतेत्याचार्ययो^६मुष्टिमेव ग्रहौथन्नित्यौपमन्यवः^७
१०. साकः रग्निभिः प्रहरेदित्यौपमन्यवीपुचः ॥ एष एवापि
सांतपनस्य प्रदेश एष क्रैडिनस्य ॥
41. 18. गृहमेधीयस्य मन्त्रामन्त्र इति ॥ मन्त्रवाग्भ्यादिति^८
बौधायनसू^९ष्णीक इति शालीकिः^१ ॥
गृहमेधीयस्य निर्वपण इति ॥ पत्रिचवना पात्रेण मन्त्रवन्त-
११ मिति^९ बौधायनो^{१०} ऽपवित्रेण तृतीयकमिति शालीकिः^१ ॥

१ Of these two draishas the first seems to refer to Vol. I. 261. 17; the second, according to the vivaraṇa, to III. 67. 16; चाङ्गवर्गं स्तानम् । अमथं (५० द्वेषः समिधां करणं आख्यातं सर्वं वा ऋषीयजमानो वेत्तवन्त्यदिशाख्यातमस्ति यस्य विलया चर्तमेवाख्यानं तत्रावष्टीयवपनमनस्यकं स्यात् ।

२ मचदत्य इति DC; मचवस्थादिति H.

३ मचवदिति U (sec. m.).

- I. 141. 20. गृहमेधीयस्य अरण इति ॥ पयसि अययेदिति बौधायनो " ऽश्विति शालीकिः ' ॥
 शाकलानां करण इति ॥ कुर्यादिति बौधायनो " न कुर्यादिति शालीकिः ' ॥
- I. 141. 22 गृहमेधीयस्यामादन इति ॥ दात^१ एव वर्द्धिष्यामादये-^२दिति बौधायनो " ये ऽन्ये ऽनुपयुक्ताः कुशाः सुफोष्विति शालीकिः ' ॥
- I. 142. 1. गृहमेधीयस्य चर्वाया इति ॥ उपाशु चरेदिति बौधायन " उच्चैरिति शालीकिः ' ॥
 शाकलानामनुप्रहरण इति ॥ अनुप्रहरेदिति बौधायनो " १० नानुप्रहरेदिति शालीकिः ' ॥
- I. 142. 5. प्रतिवेशस्य अरण इति ॥ अन्वाहार्यपचने अययेदिति बौधायनो " यामाग्राविति शालीकिः ' ॥
- I. 142. 10. पूर्णदर्व्यस्य^३ होम इति ॥ सूत्रमाचार्ययो^४श्चतौरुक्त्वा ब्रह्मणो द्विकारे^५ जुहुयादिति गौतमः ॥ ३ ॥ प्रथमः ॥ १४
- I. 143. 19. महापितृयज्ञस्य वर्द्धिषीति ॥ समूलमेतद्वर्द्धिर्भवतीति बौधायनस्तत्र नास्ति प्रत्यभिर्माण इति " सातिशेषं भव-

१ दात Ben H (as patic from दति); दप Be; C D om. दात दप; विष्णु (G and U (sec. m)), thus (var विष्णु) the vivarāṅga

२ *दर्व्यस्य Bu, the vivarāṅga; *दर्व्यस्य H Ben Be G U D C.

३ *चार्य H G D C U (pr. m.); *कार्यभिः U (sec. m.).

४ Thus H Ben G U D C; Be defect.; सशेष Bu.

तौति शालीकिस्तत्र सिद्धः प्रत्यभिमर्शन इति ॥ निर्मूल-
लूनमेवैतल्लुनुयादित्यौपमन्यवः १ ॥

14. 16. अथेतदभिवान्यायै दुग्धमर्धपात्रमिति ॥ सूत्रं बौधायन-
स्थाय यदि कनीयः स्यादङ्गिरभ्युन्नोयेति २ शालीकिः १ ॥

14. 9. १ तेषां प्रौहिष्वेव हविष्कृतमुदादपत्यपोद्यच्छन्ते यवा-
निति ॥ सूत्रं शालीकिर १ चो ह स्माह बौधायन आवपन-
प्रवृत्ति यत्रेषु मन्त्रकर्माभ्यावर्तत तन्त्रं तु हविष्कृत २
स्यादिति १ ॥

145. 1. आप्यनिनयन इति ॥ जघनेन गार्हपत्यमाप्येभ्यो निनये-
१० दिति बौधायनो १ ऽप्येणातिहायेति शालीकिर १ ऽप्येण वा जघ-
नेन वेत्यौपमन्यवः १ ॥

145. 2. वेद्ये करण इति ॥ उपनिष्कम्याग्यगाराहृच्छिणे १ पूर्वं
ऽवान्तरदेशे कुर्यादिति बौधायनो १ ऽन्तरेवैतां दिग्मिति
शालीकिर १ न्वाहार्यपचनमेवाभित इत्यौपमन्यवः १ ॥

145 3. ११ अन्वाहार्यपचनस्योपसमिन्वन इति ॥ स्त्रे स्थान उपसमि-
न्वीरन्निति बौधायन १ दधमेवातिप्रणयेयुरिति शालीकिः १ ॥

१ सुनुया• Be G and U (sec. m.); सुनीया• Ben H Ba C D G
and U (pr. m.).

१ Thus G U D H C; without अमि Be; •भ्युन्नोयेति Ben Bu.

१ •ष्कृतं स्यादिति G U C D H Ben; ष्कृतं स्यादिति Be; •ष्कृतं स्यादिति
Ba; cp XXI, 16, XXII, 11.

१ हविषे Bu G; हविष Ben Be U D C.

- I. 145. 12. आज्यग्रहार्थां दृष्ट्वा इति ॥ पञ्चगृहीतानि वा दृष्ट्वी-
तानि वा सूरिति बौधायनः ॥ पञ्चगृहीतान्येवेति शालीकिः १ ॥
प्रक्षारस्य मन्त्रामन्त्र इति ॥ ग्रहणं चैवास्य न्यसनं च
द्वण्योक्तः स्याद्येतरन्मन्त्रवत्स्यादिति बौधायनः ॥ संभरणं
चैवास्य न्यसनं च द्वण्योक्तः स्याद्येतरन्मन्त्रवत्स्यादिति २
शालीकिः ॥ यद्यन्येतरन्मन्त्रवत्स्यादिति
त्यौपमन्त्रवः १ ॥
- I. 145. 13. चिरपसलैः परिष्कृत्यन्ययेतीति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ॥
यद्योपसनेनैव सःसृणीयादिति शालीकिः १ ॥
वेद्यै स्तरण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्यैवावदमं त्वा सृष्टा- २
मीत्येव ब्रूयादिति शालीकिः १ ॥ ४ ॥
- I. 145. 17. परिधीनां परिधान इति ॥ सूत्रं शालीकेरु ॥ चो ह स्याद्
बौधायनः सर्वान्परिधीन्परिदध्यात्पिंशकमंषि क्रियमाणे
दक्षिणतश्चोत्तरमुपनिदध्यादिति १ ॥
- I. 146. 2. हविषामुदासन इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ॥ यथाश्रुतमेव १ ॥
हवींश्चुदासपेदिति शालीकिः १ ॥
हविषां संचरोः ॥ अथ गंथेति ॥ दक्षिणेनेति बौधायन ॥
उत्तरेणेति शालीकिः १ ॥

१ संचरसं Bc

२ Thus G (sec. m.); यावन्मन्त्र, the other MSS.

३ Thus all exc. Bc (दक्षिणतोत्तरमुपनिदध्यात्पिंशकमंषि) ।

४ Thus G and U (sec. m.), D; यथाश्रुत, the other MSS.

५ सचरो all the MSS. exc. Bc (संचरे), the sivaraya has also the nominative.

विपरिक्रामन्त्येते ष्वत्विजो विपरिहरन्ति हवींषीति ॥
 सूत्रं बौधायनस्य ॥ नात्र हवींषि विपरिहरेयानामिति १
 शालीकि^१भात्र हवींषि विपरिहरेयानामध्वर्युश्वेवाग्नौधस्य १
 विपरिक्रामेतामित्यौपमन्यवः १ ॥

१ आश्रावण इति ॥ श्रो स्वधेति बौधायन ॥ आ रुधेति
 शालीकिः १ स्वधेत्यौपमन्यवः १ ॥

प्रवर इति ॥ सूत्रमाश्रावणैर्दिद्वांश्चकित्वन्नित्यौप-
 मन्यवः १ ॥

आख्यातं पिण्डानां दानम् ॥

१० आख्यातमाञ्जनाभ्यञ्जनयोः ॥

आख्यातं पिण्डानामनुपहरणम् ॥

त्रैयम्बवाणां मन्त्र मन्त्र इति ॥ मन्त्रवन्तः स्युरिति
 बौधायन^१सूत्र्यीका इति शालीकिर^२येनानेककपाल एव श्रप-
 येदित्यौपमन्यवः ॥

११ एकोस्तुक्तस्य हरण इति ॥ अन्वाहार्यंपचनाद्दुरेदिति
 बौधायनो ॥ यामाग्नेरिति शालीकिः १ ॥

एतस्मादाय गार्हपत्यसुपतिष्ठन्त इति ॥ म ह स्माह
 बौधायन उभय^३ एष^३ मन्त्रो भवत्याध्वर्यस्य याजमानयेति १
 याजमान एवेति शालीकिः १ ॥

१ Thus all; read probably विपरिहरेयानामिति ।

२ Thus Be; *कानेशत नि० the other MSS.

३ Thus G D C H Bo; U (pr. m.); उभयस्य एव U (sec. m.); उभ-
 यस्य ए एव Bo; उभवेर Ba.

- I. 152 5. दैवम्वक्राणामुत्खेदन^१ इति ॥ सूत्रं शालीके^२र^३चो ह
स्माह बौधायनस्त्रिरेवाथतिषजन्वरोत्य^४ चिह्नखिदेङ्गाय त्वा
भगाय^५ लेति^६ ॥ पू ॥
- I. 152 10. अथेनाव्यजमानस्याञ्जनावपतीति ॥ सूत्रं शालीके-
र^१चो ह स्माह बौधायनो यजमानस्त्वैकस्य मन्त्रेणावपेनू^२त्सी^३
पत्ये च^४ भगक्रामायै चेति^५ ॥
- I 153. 1. अथेनाञ्जुत ओष , नीललोहिताभ्यां सूत्राभ्यां त्रियथ
शुक्ले वा स्वाणौ विगावायां^१ वा बध्नातीति ॥ पूर्वः कल्पो
बौधायनस्योत्तरः शालीकेः^२ ॥
- I. 153. 5. उदपात्रस्योपनिनयन इति ॥ प्रदक्षिणमुपनिनयेदिति १०
बौधायनो^१ यथोपपादमिति शालीकिः^२ ॥
- I. 153. 20. शुनाश्रीरौपयष^१ इज्याया^२ इति ॥ सूत्रं शालीके^३र^४चो
ह स्माह बौधायनो य एवात ऊर्ध्वमापूर्यमाणपत्र आगच्छे-

१ •मुत्खिदन् G (sec. m.) Be and the vivarana; •मुत्खिदन् Ben Bu.

२ Thus G and U (sec m) and the vivarana (अथतिषजन्वरोत्ये
दन्); •त्रिरेवत्यिष• the other MSS.

३ Thus Be G and U (sec. m), भवेन Ben H D C G and U
(pr. m.).

४ चे (sic) Be, all the other MSS. om the word.

५ Thus Ben H U D C; विगावायां Be Bu G (sec. m.).

६ •पयष इज्याया Ben C; पयषा इज्याया U D; शुभया इज्याया H;
पयषाया Be G (sec. m.) and the vivarana.

'त्तस्मिञ्कुनामौरीयपरुषा यजेत' चयोदशस्यैवेतन्नामस्यापी-
ष्यार्थे दृष्टं भवतीति ॥

वेद्यै करण इति ॥ दार्.पौ.र्.मामिकी स्यादिति बौधा-
यनः १ पाशुवन्धिकीति शालीकिः १ ॥

१ दक्षिणानां दान इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१चो ह साह
बौधायनो हिरण्यं वैश्वानरे दद्यात्तेनं पार्जन्ये द्वादश वैश्वदेवे
द्वादश वरुणप्रघामहविःषु तिस्र आनीकवते तिस्रः सातपने
चतस्रो गृहमेधीय ऋषभं पूर्णदर्व्ये^२ तिस्रः क्रोडिने द्वादश
महाहविःषु तिस्र आदित्ये द्वादश शुनामौरीयहविःष्वि-

१ त्व^१चो ह साहोपमन्यवश्चतःषष्टिद्यातुर्मासदक्षिणाः समाघ्राता
भवन्ति १ ताद्येन्नाधिगच्छेद्दामा^२स्तेतावन्ति मन्थान्दोदनान्वेता-
वतो^३ दद्यात्तेनो ह्यैवेतं काममवाप्नोतीति^४ ॥

चातुर्मास्यानामन्त इति ॥ सोमान्तानि स्युरिति बौधा-
यनः १ पशुन्तानोति शालीकिः १ सवनेषा यजेत्त्यौप-

१५ मन्यवः १ ॥ ६ ॥ द्वितीयः ॥

१ चयोदशस्यैवेतन्नाम. Be H G U (pr. m.); चयोदशस्य चैवेतन्ना. U
(sec m.); चयोदशस्य -- चैतन्ना. Bu, चयोदशस्य वैतन्ना. Ben' C U. —
•पौष्याये Ben G U D C; •नीष्याये Be; •भीष्याये Bu, •पौष्याये H.

१ Thus G; •दर्व्ये the other MSS.

१ Thus G U D C and Kol; संघान्दोदनान्वेतावतो Ben; सव.न्दोदना-
न्वेतावतो Bu; संघान्दोदनान्वेतावतो H; सव.न्वेतावतो Be (cp. Vol. I.
43. 15).

४ इति is not found in my copies.

1. 157. 7. अथाथ प्राङ्मुखस्य दक्षिणं गोदानमङ्गिरसन्नोति ॥ सूत्रं
बौधायनश्रौतसूत्रस्य मन्त्रेण कुर्यादिति शालीकिः^१ ॥
1. 158 1. अश्विन इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१चो ह स्माह बौधा-
यनो महीनां पयोऽनौत्यादाय वचोधा अमि वचो मयि
धेहीत्यभञ्जीतेति^१ ॥
1. 158 4. अश्विन इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१चो ह स्माह बौधायनो
वृत्रस्य कनीनिकासीत्यादाय चतुष्या अमि चतुर्म पाही-
त्याञ्जीतेति^१ ॥
1. 158 5. चिरनिधाव दिक्षरभ्यु पञ्च कृत्व आङ्ग इति ब्राह्मणं
पञ्च कृत्व एव दक्षिणं पञ्च कृत्व उत्तरमिति ॥ पूर्वः कन्यो १०
बौधायनस्योत्तरः शालीकेः ॥
1. 158 7. पवन इति ॥ स ह स्माह बौधायनस्त्रीभ्यःप्रवर्गान्कृत्वा
तेषामेकेन प्राणदेशे पनयेद्येतरेण नाभिदेशे स्येतरेण
गुणकदेशे^१ स्यैनान्यद्भिरभ्युच्छोदञ्चुत्विदेदित्य^१चो^१ ह स्माह
शालीकिर्द्वाभ्यां पवयति त्रिभिः पवयतीत्येतैरेनमेकविंश-^{१२}
त्यावगाहप्रः^३ पवयित्वाथेनान्यद्भिरभ्युच्छोदञ्चुत्विदेदित्य^१चो ह

^१ Thus Ke^s only; पाहीत्यङ्ग इति G U, •न्याञ् इति D C; the other MSS. corrupt. An optative is required.

^१ Instead of अशिष्टेत्, the reading of Bc (and once अशिष्टे • Bu). here and infra, the MSS. have अशिष्टेत् ।

^२ Uncertain; G (sec. m) as given in the text, पवयतीत्येकमेकं विंशत्या • Bc; पवयतीत्युत्तरैरेनमेकविंशत्या • U; पवयतीत्युत्तरैरेकमेकविंशत्या • H; पवयतीत्युत्तरैकविंशत्या • C D; Bc wholly corrupt.

स्नाहौपमन्यवः समसौरेवैनं 'प्राणदेशे पवयेच्चित्पतिस्त्वा पुनातु
वाक्पतिस्त्वा पुनातु देवस्त्वा सविता पुनातुच्छिद्रेण पवित्रेण
वमोः सूर्यस्य रश्मिभिरिति ' देवतायां देवतायामतिवाच्या-
ङ्गिरभ्युक्ष्योदशुक्विदेदिति^१ ॥

५ अथैनं सव्ये पाणावग्निपात्येति ॥ दक्षिणं इति प्रोक्तं^२ ॥
पूर्वः कन्यो बौधायनस्योत्तरः शालीकेः^३ ॥

अथैनमयेणाहवनीयं पर्याणीयेति ॥ जघनेनेति प्रोक्तं^४ ॥
पूर्वः कन्यः शालीकेरुत्तरो बौधायनस्य ॥

पत्न्या उदानयन इति ॥ सूत्रं शालीकेर^५चो ह स्नाह

१० बौधायनः शुचिमेवैनां पवयित्वा सर्वयर्चादानीय जघनेन
गार्हपत्यमुपवेशयेदिति^६ ॥

पत्न्या दीक्षणे इति ॥ सूत्रमाचार्ययोर^७चो ह स्नाहौप-
मन्यवः प्रायणीये हविष्कृतन्ते पत्नीं दीक्षयेदिति^८ ॥

न यज्ञमानं व्रतमुपनयतीति ॥ सूत्रं शालीकेर^९चो ह

१५ स्नाह बौधायनः सौमिके तन्त्रे पौरोडाशिकं याजमानमभ्या-
वर्तेतान्यत्र यज्ञस्य पुनरालम्भादिति^{१०} ॥

न पत्नीं संनहतीति ॥ सूत्रं शालीकेर^{११}चो ह स्नाह
बौधायनो दीक्षणीयायामेनां संनह्य स^{१२}स्थितायां विमु-

^१ Thus Be; एष not found in G (pr. m) Ba H U D C; एनं not in G (see m)

^२ देवतायां once in Ba D H O.

^३ दक्षिण Ba and one copy of the vivatapa.

आध्वरिकेण मह याजमानेन^१ तन्त्रेतन्त्रे वातं^२ ऊर्ध्वं पौरो-
डाशिकेन कर्मणाभिगमनञ्चेदिति^३ ॥

159 15 भ्रुवाया आप्यायेन इति ॥ म ह स्नाह बौधायन उभा-
वेव भ्रुवामापायायेतामध्वर्युश्च यजमानयेत्य^४ध्वर्युरेव भ्रुवामा-
पाय्य दौचाङ्गतौजुङ्गयादिति शालीकिः^५ ॥

1 159 16 दौचाङ्गतौनाऽ होम इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^६ चतुर्थ्या^७
पञ्चमौमनुद्रुत्य जुङ्गयादिति शालीकिर^८चो ह स्नाहौपमन्यव
शकृत्यै प्रयुज इति तिस्रो जन्तरा इत्वा मरस्त्वै पृष्णे ऽग्रय
इत्यपातौत्यापो देवोऽंघनीविंशमभुव इत्येता जुङ्गयादथौ-
द्ग्रहणमिति^९ ॥ ८ ॥ तृतीयः ॥

1 160 10 कृष्णाजिनयारिति ॥ दाभ्याऽ समुञ्जिताभ्या^{१०} क्षीरये-
दिति बौधायनो^{११} ऽयं यद्यन्यतरत्याद्द्विषणमीर्म प्रतिषीये-
दित्येकमेव^{१२} कृष्णाजिनऽ स्यादिति शालीकि^{१३} ॥

1 160 11 शकृत्कृष्णयो ममर्गेन इति ॥ शक्रे ऽङ्गुष्ठो भवति
कृष्णे ऽङ्गुलिरित्येवऽ शकृत्कृष्णे ममर्गेदिति बौधायन^{१४} ॥

१ याजमानः G and U (sec m) and the variant: यजमानः the other MSS

२ वात G (sec m) U Be the variant:

३ चतुर्थ्या G (sec m) D

४ Thus G (sec m only) समुञ्जिताभ्यां the other MSS

५ † faced in G

६ इति before एकमेव found in G only (sec m) *

पृथेनैवेतं^१संधिः संमृगोदिति शालीकिर^२पेननेकाङ्गुल्यैव संमृ-
गोदित्यौपमन्यवः^३ ॥

13 छप्पाजिनस्याभिसर्पण इति ॥ सूचं शालीकिर^४त्रो ह
स्नाह बौधायनः पूर्वं वोत्तरं वार्धचं विगृह्णीयान्तृतीयेन मध्य-
५ देशं गच्छेदिति^५ ॥

17,
3 5 आख्यातं ग्रन्थिकरणम्^६ ॥

22 अथास्य प्रदक्षिणमुष्णीषेण शिरो वेष्टयतीति ॥ सूचं
बौधायनस्य^७ वासुसैव संपच्छन्नः स्यादिति शालीकिः^८ ॥

1. 4 छप्पाविपाणायाः प्रदान इति ॥ सूचं शालीकिर^९त्रो ह

१ स्नाह बौधायनः समस्तेनैवास्मै मन्त्रेण छप्पाविपाणां प्रयच्छे-
नूष्णीं वेद्यन्तमुद्धन्यान्ूष्णीं केशान्तमुपसृगोदिति^{१०} ॥

1. 9 दण्डस्य प्रदान इति ॥ सूचमाचार्यघोर^{११}त्रो ह स्नाहौप-
मन्यवः समस्तेनैवास्मै मन्त्रेण दण्डं प्रयच्छेत्सूपस्या देवः वन-
स्पतिरूर्ध्वो^{१२} मा पाद्योदृच इति^{१३} ॥

1. 11. 14 अथैनं यज्ञस्यान्वारभं वाचयतीति ॥ सूचं शालीकिर^{१४}त्रो
ह स्नाह बौधायनो मष्टिकरणाः खल्वेते मन्त्रा दृष्टा भवन्ति

१ Thus corrected in accordance with the *vivarana*, which runs
प्रथमेन (*sic*) दक्षतलेन, प्रथमेनैवेतं G (see ml.); इमेनैवेतं Bu, इयमेवैन
U H D C.

२ Thus Be; before *संधौ* H 109 इति; D U G C abbreviate the
mantra, giving only the first and the last words

३ Thus Be, O D U G H Bu add यज्ञमानः प्रविष्टकानि, apparently
a reminiscence of the text proper (Vol. I., 101, 12).

स्वाहा यज्ञं मनसा स्वाहा द्यावापृथिवीभ्याः स्वाहोरोरन्त-
रिवात्स्वाहा यज्ञं वातादारभ इति ^१ ॥

I 161 13 सुष्टिकरण इति ॥ वाचोपमसंयुक्तं सुष्टिकरणं स्यादिति
बौधायन ^२ आवान्तरदीक्षायै विसर्गादिति शालीकिः ^३ ॥

I 161 14 आवेदन इति ॥ यथावर्णमावेदयेदिति बौधायनो ^४
ऽदीक्षिष्यायं ब्राह्मण इत्येव ब्रूयादिति शालीकिः ^५ ॥

I. 162 14 व्रतदोहन इति ॥ सूत्रं बौधायनस्यर्षापरदारिकमेव
यजमानव्रतं स्यादिति शालीकिः ^६ ॥ १ ॥

I 163 8. यजुषोरनुषङ्ग इति ॥ आ कृष्याजिनप्राशनादनुषङ्गता-
मिति ^७ बौधायन ^८ आवान्तरदीक्षायै विसर्गादिति शाली-
किर ^९ दक्षिणानयनादित्यौपमन्यवः ^{१०} ॥

I. 163 11. संवेशनयजुषीति ^{११} ॥ सूत्रं शालीकिर ^{१२} चो ह आह बौधा-
यनो ऽपे लः सु जागृहीत्येव संविशेद्भूतयिष्यन्नप आचामेद्देवी
धियं मनामह इति ^{१३} ॥

I 164 12. अथ सनीहाराप्रहिणोतीति ^{१४} ॥ अन्यत्रोपश्रुयोरिति ^{१५}

^१ Thus G (sec. m.) and the vivarana, वाचोपमसं. Be H U G (pr. m.); वाचोपमसं. DC, वाचोपमसं. Bu.

^२ उपराहा U D H Be C; cp. XXI. 19 init.

^३ अजेतामिति H Bu G U D C; अजेदिति Be.

^४ Thus Be, the vivarana and Keß; दक्षिणादानादि. H Bu G (sec m.) U D C, दक्षिणादानादि. G (pr. m.).

^५ यजुषीरिति H, यजुषी इति U D C.

^६ सनी. Be; सनि. Bu G; संनि. D U C; सन्. H.

बौधायनो " ऽन्यत्रोषैरिति' शालीकिः ' सर्वान्यजसिद्धय
इत्यौषमन्ववः ' ॥

11. संवेग्नयजुःप्रबुद्धयजुःप्रयाणयजुःपर्याणयजुरिति' ॥ अनु-
पङ्गीष्तेतानि' भवन्तीति बौधायनः " सहास्रतान्येवैतान्यङ्गे"

५ वा रात्रिये वा स्युरिति शालीकिः ' ॥

16 दक्षिणां प्रतिघृह' इति ॥ म ह स्याह बौधायनो यस्य
कस्य च जातस्य मन्त्रेण प्रतिगृहीयात्पुनरप्यागत' मन्त्रेणैव
प्रतिगृहीयादित्य' चो ह स्याह शालीकिर्यस्य कस्य च जातस्य
मन्त्रेण प्रतिगृहीयात्प्रतिगृहीतमेव तस्य स्यादागन्त्रेवास्यात'

१० कर्ध्वं मन्त्रेणैव प्रतिगृहीयादिति ' ॥

21. अविज्ञातायै दान' इति ॥ पूर्वः कस्यो बौधायनस्योत्तरः
शालीकिः ॥

१ न्यचानोदिति U D C H, on the instrumental cp Speyer
Sanskrit Syntax § 107.

१ *पर्याण' instead of *परियाण' all

२ Thus Bu U G (sec. m) and the vivaraga, अनुपङ्गीष्तेतानि
H G (pr. m.); अनुपङ्गास्तेतानि Be, D C corrupt

३ सहास्रं twice U Be

४ प्रतिघृह G and U (sec. m.) and the vivaraga, *घृह G (pr.
m.) U (sec. m.) and the other MSS

५ Thus H G (pr. m) U D C; *द्यातं G (sec. m.), *द्यातं Bu;
*द्यातं Be

६ Reading, meaning and interpunction doubtful, स्यादागन्त्रेवा-
स्यात G (sec m); स्यादागन्त्रेवास्यात G (pr m); स्यादागन्त्रेवास्यात Be,
स्यादागन्त्रेवास्यात U; *दागन्त्रेवास्यात D; स्यादागन्त्रे C.

७ विदाम U D Be C, the passage is missing in H.

- I. 165. 10. प्रयाण इति ॥ पूर्वः कल्पः शालीकेरुत्तरो बौधायनस्य ॥
- I. 165 12 अथ यद्येनं यान्तं व्रतनवेत्तोपाधिगच्छतीति ॥ मयित्वाग्नी-
न्विद्यत्य व्रतयेदिति बौधायन ॥ उत्तरतो ऽरणी निधाय^१
दक्षिणतः परिश्रित्य व्रतयेदिति शालीकिः ॥
- I. 165 14. अथ यद्यपर्याणा अप उपाधिगच्छतीति ॥ सूत्रं शाली-
केर^२चो ह स्माह बौधायनो यत्रैवापर्याणा अप उपाधिगच्छे-
त्तज्जपेद्देवीरापो अपां नपाद्य कर्मिर्हविष्य इन्द्रियावान्मदि-
न्तमन्तान्चो^३ गृह्णामीति ॥ चोन्लोष्टानाददीत ॥ तेषामेक-
मुदकान्ते निदधान्तं वो मावकमिषमित्यथान्यं ध्वंसयन्ननुद्र-
वेदच्छिन्नं तन्तुमित्यथान्यमुदकान्ते निदध्यात्पृथिव्या अनु १०
मेषमिति ॥ सं वा गृहते सं वा तरति ॥ सेतुमेव छत्वात्ये-
तीति ब्राह्मणम् ॥ १० ॥ चतुर्थः ॥
- I. 166. 11 रोहिते चर्मणीति ॥ सूत्रं बौधायनस्याथरोहितं स्यादिति
शालीकिः ॥
- I. 166 12. अशुशुगृहणे हिरण्य इति ॥ कुर्यादिति बौधायनो ॥ न ११
कुर्यादिति शालीकिः ॥
- I. 167. 2. देवयजनस्याध्यवसान इति ॥ सूत्रनाचार्ययोर^४चो ह
स्माक्षौपमन्यवः पुरस्तादेवैतन्नैविध्यगतेषु देवयजनमध्यवसे-
दिज्ञायते सा वा इयं सर्वैव वेदिरिति ॥
- I. 167. 4.
III 20. 9. आख्यातं प्रायणीयस्य निर्वपणम् ॥

१ After निधाय U Be ins. तस्या, G D नस्य ।

२ नाम्नो G D C Be. the variant; चो H U; Bu defective

67. 12. प्रायणीयस्य अपण इति ॥ पयमि अपयेदिति बौधायनो " ऽष्विति शालीकिः ' ॥
67. 13. प्रायणीयस्याभादन इति ॥ पड्भुवाभादयेदिति बौधायन-
स्त्रीष्णीमिति शालीकिः ' ॥
67. 14. प्रायणीयस्य चर्याया इति ॥ उपाशु चरेदिति बौधा-
यन " उच्चैरिति शालीकिः ' ॥
- 69 11 आदित्यस्योदीचण इति ॥ हिरण्यमन्तर्धायादित्यमुदीचये-
दिति बौधायनो " ऽनन्तर्धायैवेति शालीकिः ' ॥
- 69 13 सोमक्रयष्टा अतिविक्षन इति ॥ मदमः काले ऽतिविक्षये-
१० दिति बौधायन " उपरवकाश्च इति शालीकिः ' ॥
- 70 15 सोमक्रयष्टौ पदस्यानुनिक्रमण^१ इति ॥ अतिक्रान्तायै षष्ठ्या-
कालं दक्षिणस्य पूर्वपदस्यानुनिक्रमेदिति^१ बौधायनो " महा-
वेदिमेवातिक्रान्तायै यस्यैव^१ कस्य^१ चेति^१ शालीकिः ' ॥
- 70 21 सोमक्रयष्टौ पदस्य परिलेखन इति ॥ सूच्य^१ शालीके-
१५ र^१चो इ आह बौधायन रूपेण च ऋष्यविषाणया च पदं
परिलिखेदन्तरतः ऋष्यविषाणा स्यादिति ' ॥ ११ ॥
- 70 10. उदपात्रस्योपनिनयन इति ॥ प्रदक्षिणमुपनिनयेदिति
बौधायनो " यथोपपादमिति शालीकिः ' ॥

१ •मुनिक्त• all (C D only •मुनिष्क•); this reading (given by Tr) is also to be restored VI. 12: 169 16, see TS VI 1 8 1.

१ यस्यैव कस्ये चेति Ba G. (=cc. m.), यस्यै कस्य चेति Be; यकस्य चेति C H D G (pr m)

- I. 171. 1. राज उपस्थान इति ॥ म ह साह बौधायन उपमा^१
 नामेयमोषधिर्भवति^१ तां दूर्ती कुर्वीतेष ते गायत्रो भाग
 इति से सोमाय ब्रूतादेष ते वैष्टुभो भाग इति से सोमाय
 ब्रूतादेष ते जागतो भाग इति से सोमाय ब्रूताच्छन्दोमानाः
 सासाज्यं गच्छेति से सोमाय ब्रूतादित्यत्रो^२ ह साह
 शालीकिः प्रत्ययः खल्वयः राजा भवति प्रत्ययवदेवोपतिष्ठे-
 तेष ते गायत्रो भाग एष ते वैष्टुभो भाग एष ते जागतो
 भागश्छन्दोमानाः सासाज्यं गच्छेति^१ ॥
- I 171 9 राजो मान इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^३ निगदन्नेवेतामृचं
 पञ्च कृत्वो मिमीतेति^१ शालीकिः^१ ॥ १०
- I 172. 5. राजः पणन^२ इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^३ गवा ते
 प्रौणानीत्येव ब्रूयादिति शालीकिः^१ ॥
- I. 172 8 अजाया उपनिग्रहण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^३ नुपनि-
 गृह्णन्नेवाजां मन्त्रं जपेदिति शालीकिः^१ ॥
- I. 197. 1. मैत्रावरुणस्य दण्डप्रदान इति ॥ सूत्रमाचार्ययोरे^३चो ह १५

१ Instead of उपसा नामेय. H C D U read उपस्थाना ऋष. (—
 ऋषधिर्भे. G (sec m.), ऋषधीर्भे. H Bu G D U (pr m.); ऋषधीर्भिर्भे.
 Be U (sec m)

२ The mantras are given partially abbreviated in the MSS

३ मिमीते इति or मिमीत इति MSS.

३ Thus Bu G (sec m.) and the vivaraṅga, पण Be H C D U G
 (pr. m)

आहोपमन्वः सोमविक्रयिणमुदकुम्भेनोपवृत्त्याचैव^१ मैत्रावस-
णाय दण्डं प्रयच्छेदिति^१ ॥

73 11. राज्ञः प्रत्यानहन इति ॥ अन्तर्लोम्ना चर्मणा प्रत्यानघे-
दिति बौधायन^१ ऊर्ध्वं प्रीवेण वहिलोम्नेति शास्त्रीकिः^१ ॥

73. 21 * ईषाया अन्वारगा इति ॥ सूत्रं बौधायनश्रौतान्वारम्भेवेषां
प्रत्यङ् द्रवन्मन्त्रं जपेदिति शास्त्रीकिः^१ ॥

74. 2. राज्ञः परिवहण इति ॥ प्रदक्षिणं परिवहेदिति बौधा-
यनो^१ यथोपपादमिति शास्त्रीकिः^१ ॥

75 7 राज्ञः प्रत्युपस्थान इति ॥ स इ आह बौधायनो ग्रीहि-

१० भित्तिरणीभ्यां च राजामन्द्या च राजानं प्रत्युपतिष्ठेतेत्य^१ चो इ
आह शास्त्रीकिरजेन च कर्णगृहीतेनोन्मुकेन^१ च^१ राजामन्द्या
च राजानं प्रत्युपतिष्ठेते^१ सोऽग्रीपोमीयः पशुः स्यात्प्रोहः^१
स्यात्तूपरः स्यात्प्राण्डः स्याच्छ्रामुमाम्भ्रात्पीवाग्न्यादिति^१ विभा-
यते^१ ॥ १२ ॥

१ सोमकपचम् instead of सोमविक्रयिणम् G (sec. m.), सोमकयिणम्
U D H C — *भेजीपवृत्त्या* Ba G (sec. m.), *भेजीपवृत्त्या* C D H
(sec. m.), *भेजीपवृत्त्या* H (pr. m.).

१ *ग्रीहेन सोमहेन* U D H C; *ग्रीहेन सोमहेन* G.

१ प्रोहः Ba G and the visarany, जोमः H D C C.

१ श्रामुमान् G Ba, var., fails in H C; D Be are defective.—पीवाम्
Ba U (pr. m.), var.; पीवाम् Be U (sec. m.); पीवाम् H; D C
defective; fails in G (sec. m., first hand invisible). N. B. nomin.
पीवाम् as Movable, not पीवा ।

आतिथ्यस्य बर्हिषः मूस्कार इति ॥ अग्निदादानप्रमृती-
 न्नान्नाद्याघयेदिति बौधायनः " प्रुत्त्वप्रमृतीनिति शास्त्रीकिः "
 संभरणप्रमृतीनित्यौपमन्त्रः । ॥

- I. 174 12. आतिथ्यस्य निर्वपण इति ॥ सूत्रं शास्त्रीकेर^१चो ह स्याद्
 बौधायन उभो विमुच्य राजानं प्रपाद्यातिथ्यं निर्वपेदिति । ॥
- 175 14 राज्ञः परिचर्याया इति ॥ सूत्रं शास्त्रीकेर^१चो ह स्याद्
 बौधायन ऋचैव राजानं परिचरेदृचार्थमुपनिगृह्येति । ॥
- 175 17 अर्हण इति ॥ यथागतमर्हयेदिति बौधायनो " राजान-
 मर्हपितृर्भिजो^१ ऽर्हयेदिति शास्त्रीकिः । ॥
- I. 175 19. आतिथ्यस्य करण इति ॥ पुरोडाशस्य गौस्य स्नातामिति ।
 बौधायनः " पुरोडाश एवेति शास्त्रीकिः । ॥
- I. 176 10. आञ्जगृहणं गृहण इति ॥ चतुर्गृहीतानि वा पञ्च-
 गृहीतानि वा स्युरिति बौधायनः " पञ्चगृहीतान्येवेति
 शास्त्रीकिः । ॥
- I. 176 16. आतिथ्यस्यासादध इति ॥ चतुर्होचामादयेदिति बौधा-
 यनस्य^१श्रीमिति शास्त्रीकिः । ॥
- I. 176 19. आतिथ्यस्य चर्याया इति ॥ उपांशु चरेदिति बौधा-
 यन " उच्चैरिति शास्त्रीकिः । ॥
- I. 177 10. तामुनप्रस्य भक्षण इति ॥ सूत्रं शास्त्रीकेर^१चो ह स्याद्

^१ यथावत्तम्. instead of राजानम्. G U, C-D and II are defective.

बौधायनो निगुप्तमेवैनं^१ निधाययित्वा व्रतकाले मतेन मह
भक्षयेदिति^१ ॥

78 19. औपसदस्य वर्हिषः सःस्कार इति ॥ अमिदादानप्रभृती-
न्मान्नान्साधयेदिति बौधायनः^१ शुक्लप्रभृतीनिति शालीकिः^१

५ संभरणप्रभृतीनित्यौपमन्यवः^१ ॥

६ उपसदां मन्त्रागच्छ इति ॥ मन्त्रवत्यः स्युरिति बौधायन-
सू^१ष्णीका इति शालीकि^१र्थापर्याज्यं^१ तत्तूष्णीक^१ स्यादथे-
तरन्मन्त्रवत्स्थादित्यौपमन्यवः^१ ॥ सर्वमेवैतत्कर्माहृता धुर्यादि-
त्यौपमन्यवौपुत्रः^१ ॥

26. १. आहुतीनाः होम इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^१ प्राचीरे-
वैता आहुतीः सःस्थापयेदिति शालीकिः^१ ॥

18 उपसदा^१ होम इति ॥ सूत्रं बौधायनस्या^१नित्याकस्मैवोप-
सदो^१ जुहुयादिति शालीकिः^१ ॥

सूत्रं परिश्रायन इति ॥ अहोरात्रं परिश्रायोरन्विति

१५ बौधायनो^१ ऽहरेवेति शालीकिः^१ कर्मणःकर्मणः प्रयुञ्जीते-
त्यौपमन्यवः^१ ॥ १५ ॥ पञ्चमः ॥

१ निगुप्तं Bu G and U (sec m), the viv, निगुप्तं Be U (pr m.)
G (pr m) H D C.

१ Thus G (sec m) only, the vivarana of the text proper, and
Ke^१ (पर्याज्यम् = प्रधानम् Viv). All the other MSS are more or less
corrupt.

१ Thus Bu H G D C; १ सदो Be U.

१ Thus Bu H U G (pr m) D C; १ सदा G (sec. m.), १ सदं Be

- I. 182. 13. स्तव्यजुषो हरण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्योपरवकान्ना-
दथाग्नीध्रो हरेदिति शालीकिः ¹ ॥
- I. 183. 1; III 57. 4. आख्यातं चात्वालस्य परिलेखनम् ॥
- III. 57. 7. आख्यातं लोकाग्नीनाः हरणम् ॥
- I. 215. 5
(?) स्फविघनानामुपस्थान इति ॥ सूत्रं शालीकिरत्रो ह
स्नाह बौधायनो ऽग्निवत्युत्तरं परिघाहं परिगृह्य योयुयित्वा
तिर्यञ्चत् स्फः स्तन्वा यजमानमुत्करे स्फविघनानुपस्था-
पयेदिति ¹ ॥
- अग्नीषोमीयस्य वर्हिषः सःस्कार इति ॥ अग्निदादान-
प्रभृतीन्मन्त्राभ्याधयेदिति बौधायनः ^२ शुक्लप्रभृतीनििति ^१
शालीकिः ^३ संभरणप्रभृतीनिव्यौपमन्यवः ¹ ॥
- अग्नीषोमीयस्य पशोरनुसवण्याया इति ॥ अनुसंभ्रजेदिति
बौधायनो ^४ नानुसंभ्रजेदिति शालीकिः ¹ ॥
83. 18 इषावर्हिषोरुपसादन^५ इति ॥ सूत्रमाचार्यधोरत्रो ह
स्नाहौपमन्यवो ऽधैवास्ना अग्नीनायेषावर्हिराहरेत्तदादाय ^६
प्राडित्यात्कुशसुत्थं पृथ्याकालं प्राड् सृणन्गच्छेदिति ^१ ॥

^१ उपवर्षण the 'vivarana.

^२ Thus G (sec. m.) Be; प्रादित्यात्कुश. Ba. प्रादित्यात्कुप. C'.
प्रादित्यात्कुश. U G (pr. m); प्रादित्यात्कु. H; प्रादित्यात्कुश. D C.

^३ Thus G C U C'; अग्निनामन्त्रं. Ba; सपननामन्त्रं. H; सृणन्नामन्त्रं. Be
सृणन्नामन्त्रं. D.

4. 3. हविर्धानयोरभावर्तन^१ इति ॥ काष्ठानि^२ वा द्वेषानि
वान्तर्धायाभावर्तयेदिति^३ बौधायनो^४ अनन्तर्धायेवेति^५
शालीकिः^६ ॥
34. 4. हविर्धानयोः प्रोक्षण इति ॥ त्वष्णीश्च सःस्रताभिरङ्घ्रिः
प्रोचेदिति बौधायनः^७ कमण्डलुभिरिति^८ शालीकिः^९ ॥
13. वर्तनोरभिहोम इति ॥ सूत्रमौपमन्यवौपुत्रस्त्रीवो ह
स्माद् बौधायनो दक्षिणस्य हविर्धानस्य वर्तनिमभिजुङ्घया-
त्सर्वा^{१०} अक्षधुर उपाङ्ग्यात्सर्वतय परिमृशेदित्य^{११}वो ह स्माद्
शालीकिः सर्वा एव वर्तनीरभिजुङ्घयात्सर्वा अक्षधुर उपाङ्ग्या-
१० त्सर्वतश्च परिमृशेदिति^{१२} ॥
- 35, 36. मेथ्योर्निहनन इति ॥ स ह स्माद् बौधायनो दक्षिणस्य
हविर्धानस्य दक्षिणतो मेथीं निहन्यादन्तरस्य दक्षिणत इति^{१३}
दक्षिणतश्चोत्तरतयेति शालीकि^{१४}मेथ्य इत्यौपमन्यवः^{१५} ॥
86. 10. द्वावाङ्गनां परिधीवण^{१६} इति ॥ सर्वान्दवाङ्गान्द्वन्द्वेण परि-
१६ धीव्येदिति बौधायनः^{१७} पूर्वोपूर्वाविति शालीकि^{१८}दक्षिणौ-
दक्षिणावित्यौपमन्यवः^{१९} ॥ १४ ॥

१ अथवर्तये G (sec. m.) and the vivarana, this might, after all, be the correct reading also VI. 24: 184. 3. (अथवर्तयेदिति)

२ Thus G (sec. m.) C', नास्तर्धाः the other MSS.

३ कमण्डलुभिः G (see m.), cp Pān. IV. 1. 71.

४ Emended; वर्तन्यामभिः H Be G U D C', वर्तन्या अभि Bu.

५ Thus C D H G (pr. m.), अविष्य Be C'; अथव Bu G (see m.) and the vivarana.

- I. 189. 1. श्रौदुम्वर्या अभिहोम इति ॥ सूत्रमौपमन्यवीपुत्रस्त्रीचो ह
 स्नाह बौधायन एवमेव जुह्वदन्तर्धाय^१ हिरण्यमभिजुहुया-
 दित्युभयोरेव विशाखयोर्हिरण्ये^२ निधायामिजुहुयादिति
 शालीकिः^३ ॥
- I. 197 ४. वसतीवरौणां यज्ञ इति ॥ सूत्रं शालीकेर^४चो ह स्नाह
 बौधायन उभयतःशुक्रा आदित्यवतीर्वसतीवरौर्गृहीयात्ताः
 शुक्रास्ताभिराप्याथयेत्ताभिरभिपुण्यादिति^५ ॥ धिष्ण्याशुष्य
 वसतीवरौर्गृहीयादित्यौपमन्यवः^६ ॥
- I. 190. 18. उपरवाणां परिलेखन इति ॥ त्रिस्त्रिरेकैकं परिलिखे-
 दिति बौधायनः^७ सप्तसप्तदिति शालीकिः^८ ॥
- I. 191. 7. उपरवपाःसूनाः हरण इति ॥ सूत्रं शालीकेर^४चो ह
 स्नाह बौधायनो यजमानस्याधस्यदसुपोषोत्करः इत्वोप-
 स्पृशेदिति^९ ॥
- I. 192. 1. उपरवाणां प्रोक्षण इति ॥ त्रिस्त्रिरेकैकं प्रोचेदिति
 बौधायनः^७ सप्तसप्तदिति शालीकिस्तस्मिन्नपो ज्वनयेत्तस्मि-^{१०}
 न्यवान्प्रस्कन्दयेदित्येवमेवैतन्नविधं कर्म कुर्यादित्यौपमन्यवः^६
 सर्वमेवैतत्कर्मावृता कुर्यादित्यौपमन्यवीपुत्रः^१ ॥

१ •दन्तर्धाय G (sec m.), rightly?

२ Thus Bu G, the viv. and Kes, •शं Be H U D C C'.

३ •भाभिरवाप्याः G (sec m.).

४ Thus Bu C' U G D G (sec. m.), इत्वो• H; इत्वो• Be

- l-14 धिष्णियानां निवपन इति ॥ म ह स्माह बौधायनो
 वेशन्त आग्नीध्रीयं निवपेदेषन्ते माजालीयं^१ धिष्णियाद्गु-
 षोदीचीनमश्स्यतां^२ कुर्यादित्य^३चो^४ ह स्माह शालीकिरन्तर्व-
 द्याग्नीध्रीयं निवपेदन्तर्वदि माजालीयं^१ धिष्णियाद्गुण^५न^६
 * चोदीचीनमश्स्यतां^२ कुर्यादिति^३ ॥
- l 10. वेद्यै स्तरण इति ॥ सूत्रं शालीकेर^७चो ह स्माह
 बौधायनस्तथो दक्षिणतन्त्रय उत्तरतो मध्ये सप्तमः पृष्ठ्या-
 कालं^८ प्राञ्च स्तृणन्तो गच्छेयुरिति^९ पुरस्तादेवैनां प्रत्यञ्च
 स्तृणन्तो ऽभ्यवक्रामेयुरित्यौषमन्त्रवः^{१०} ॥
- l 11. १. अग्नीषोमीयस्याज्यानां यक्षणे सादन इति ॥ सूत्रं
 बौधायनस्य^{११} पदौशाल एवाग्नीषोमीयस्याज्यानि गृहीया-
 न्तानि खरे सादयेदिति शालिकिः^{१२} ॥
- l 13. समन्वानयन इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^{१३} नाद्रियेतेति
 शालीकिः^{१४} ॥

१ Thus here and l. 5 G (see m), •संसां Be C', •संस्थितां Bu
 •संस्थितान्कुर्यां U H D C G (pr m.)—Instead of धिष्णियान् H U D
 here and l 4 धिष्णियं ।

२ Thus C D C' G (see. m.) Bu, नृयानयोचीनमं Be, नृयोदी-
 चीनमं H.

३ Between पृष्ठ्या and कालं Bu G and U (see. m) ins. •स्तरणं,
 Be C D C' Keś. omit the word; in H this dvandham is missing.—
 •कालं U G D Keś. and cp XXI. 14. 94. 16, •काले Bu C', काले Be.

- I. 194. 4. अर्धस्ननव्रतप्रदान इति ॥ ममन्वानीय^१ वाममन्वानीय^१
वा^१ पुराणगार्हपत्यमर्धस्ननव्रतं प्रयच्छेदिति बोधायनो^१ ॥
नार्धस्ननव्रतं प्रयच्छेदिति शालीकिः^१ ॥
- I. 195. 1. वैमर्जनानां होम^१ इति ॥ सूत्रं बोधायनस्य^१ चत्वारि
चतुर्गृहीतानि जुहुयादिति शालीकिः^१ ॥
- I. 195. 7. वसतीवरीणामनुस्रहरण इति ॥ अनुस्रहरेदिति
बोधायनो^१ नानुस्रहरेदिति शालीकिः^१ ॥
वपानां परिहोम इति ॥ तांतां परिजुहुयादिति
बोधायन^१ आदितशान्ततयेति शालीकिः^१ ॥
हृदयशूलानामुदामन इति ॥ एकैकश उदामयेदिति^१
बोधायनः^१ सर्वान्शुहेति शालीकिः^१ ॥
- I. 198. 3. वसतीवरीणां परिहरण इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१त्रो
ह स्नाह बोधायन एवमेवैनाः परिहरन्नयेण थूप^१ सादयित्वा
जघनेन गार्हपत्यमुपमाद्याग्नीध्रे मन्वा अभिष्टश्रेयज्ञे
जागृतेति^१ ॥ १५ ॥ षष्ठः ॥
- I. 200. 5. भवनीयस्याज्यानां ग्रहणे सादन इति ॥ सूत्रं बोधाय-
नस्याग्नीध्रे^१ एव भवनीयस्याज्यानि गृहीयान्तानि खरे साद-
येदिति शालीकिः^१ ॥

१ In some of the MSS. समन्वानीयवत् is found once only, but in the vivarāna. समन्वामयनात्प्रागुर्ध्वं वा ।

१ परिहोम H Ba D C U G (pr. m.), without परि Be G (sec. m) and the vivarāna, C. वेदमंमर्जनानां होम ।

१ •ग्नीध्रेषु U, •ग्नीध्रेषु D C (omitting श्व)

00. 17. श्रौदुम्बराणां महापरिधीनां परिधान इति ॥ सूत्र-
माचार्ययोर^१त्रो ह साहोपमन्यवः सुहृन्ता एवैते स्युरिति ^१ ॥
201. 4. राज उपावहरण इति ॥ सूत्रमाचार्ययोर^१त्रो ह साहो-
पमन्यवः प्रातःमवन एव सर्वेभ्यः मवनेभ्यो राजानमुपावह-
१ रेदिति ^१ ॥
201. 7. पञ्चदोतुर्हाम इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ^१ चतुर्होतार-
१ क्त्वा पञ्चदोतारं जुहुयादिति शाल्लोकिः ^१ ॥
11. 10. प्रातरनुवाकस्योपाकरण इति ॥ सूत्रमाचार्ययोर^१त्रो ह
१ १भाहार्तभागीपुत्रमूष्णीकेनैककपालेन^१ प्रातरनुवाकमुपाकुर्या-
१ दिति ^१ ॥
11. 16. मवनीयानां निर्वपण इति ॥ सूत्रमाचार्ययोर^१त्रो ह
साहोपमन्यवः प्रातःमवन एव सर्वेभ्यः मवनेभ्यः मवनीया-
श्विर्वपेदिति ^१ ॥
11. 17. तेषां व्रीहिव्वेव हविष्कृतमुडादयत्तुपोयच्छन्ते यवानिति ॥
१ सूत्रं शाल्लोकिर^१त्रो ह साह बौधायन श्रावपनप्रभृति
यवेषु मन्त्रकर्माभ्यावर्तत तन्त्रं तु हविष्कृत^१ स्यादिति ^१ ॥
आप्यनिनयन इति ॥ जघनेन गार्हपत्यमाप्येभ्यो निनये-

१ संभागिपुत्रं G (sec. m.).

२ Thus Bu G (sec m.) the 'vivatana', •मूष्णीकेनैकै CHUDG
(pr. m.); •मूष्णीकेकपालं Be C'.

३ हविष्कृत G U; हविष्कृत D H C; हविष्कृत Bu; हविष्कृत Be C',
cp. XXI. 4: 75. 7; XXII. 11.

दिति बौधायनो^१ ऽग्नेतिष्ठयेति शालीकिर^२ग्ने वा
जघनेन वेद्यौपमन्यवः^३ ॥

I. 202. 1 पात्राणां सादन इति ॥ सूत्रं शालीकिर^२चो ह स्माह
बौधायनः खरे पात्राणि सादयेत्तेषां यथार्थमाददीतेति^३ ॥

I. 203. 9 अथैकधनाभ्युत्थातौन्द्राय वो जुष्टान्गृह्णामीति वा दृष्णीं^४
वेति ॥ पूर्वः कल्पो बौधायनस्योत्तरः शालीकेः^५ ॥ १६ ॥

I. 203. 14 अक्षोः प्रस्कन्दन इति ॥ होतृसमसादवाप्तुं प्रस्कन्दयेदिति
बौधायनो^६ वामतौवरात्कलगादिति^७ शालीकिः^८ ॥

I. 203. 21 क्रतुकरण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^९ यथाकृत्वेवास्य
क्रतुकरणानि कुर्यादिति शालीकिः^{१०} ॥

I. 204. 8 दधिग्रहस्य ग्रहण इति ॥ सूत्रं शालीकिर^२चो ह स्माह
बौधायन औदुम्बरेणैतं पात्रेण गृह्णीयाद्बुद्ध्वा चेतत्पात्रमत्रै-
वानुग्रहरेदिति^३ ॥

I. 205. 2 दक्षिणायै दान इति ॥ सूत्रं द्वैधमेवैतद्भवति ॥

I. 205. 7 तासु निग्रभासु यजमानं वाचयतीति ॥ सूत्रं^४
शालीकिर^२चो ह स्माह बौधायन ऊरौ वोरमि वोपनिगृह्य
तासु निग्रभासु यजमानं वाचयतीति^५ ॥

I. 205. 17 राज्ञो निर्वपण इति ॥ सूत्रमाचार्यधोर^६चो ह स्माहौ-
पमन्यवः प्रातःश्वन एव सर्वेशः श्वनेभ्यो राजानं
निर्वपेदिति^७ ॥

- 206 11 सो ऽऽशौ स्क्वे वाचयतीति ॥ सूत्रं बौधायनस्यैषाऽशा-
वेवाऽशौ स्क्वे वाचयेदिति शालीकिः ¹ ॥
- 208 16 उपाऽश्वन्तर्यामयोर्हेम इति ॥ सूत्रं बौधायनस्यैभावेवो-
दिते जुहुयादिति शालीकिरु^१भावेवानुदिते जुहुयादित्यौ-
५ पमन्यवः ॥
- 07 11;
09 8 आशयणस्य ग्रहण इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१चो ह साह
बौधायनो द्वयोर्धारयोः प्रातःसवने ऋहीयात्तिष्ठणं माध-
दिने सवने चतस्रणं तृतीयसवन इति ¹ ॥
१1. 18. द्रुष्णानुमन्त्रणीयास्विति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ^१ सुवा-
१० हतीरेवैता^१ जुहुयादिति शालीकिः ¹ ॥ १७ ॥
- 212 4. पवमानग्रहाणां ग्रहण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ^१
मजुष्टान्परिमृज्य सादयेदिति शालीकिः ¹ ॥
- १12 13. संतनीनाऽ^१शोम इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१चो ह साह
बौधायनो वसतीवरौरथेतैर्मन्त्रैरवनयेदिति ¹ ॥
- 212 8 १५ पवमानानामुपाकरण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ^१ सदस
एव बर्हिषी आदायोपाकुर्यादिति शालीकिः ¹ ॥
- १12 1१ ब्रह्मण उपवेशन इति ॥ यथा सदस्येवमुपविशेदिति
बौधायनो ^१ यथा दर्शपूर्णमासयोरेवमिति शालीकिः ¹ ॥

१ Thus, and cp XXV. 18, H D C U G, •रेवैता Bu, •वैता Be C'.

१ Thus (with न) G (see. m.) U; संतनीना the other MSS., cp

- I. 212. 14. यजमानस्योपवेशन इति ॥ यथा सदस्येवमुपविशेदिति
बौधायनो ^१ यथा दर्शपूर्णमासयोरेवमिति शालीकिः ^१ ॥
- I 212 19 अथोद्गात्रे वा प्रस्तोत्रे वा बर्हिषी प्रयच्छतीति ॥ पूर्वः
कन्दो बौधायनस्योत्तरः शालीकेः ^१ ॥
- I. 213 19 षड्दशमयोरुपसृरणमसि भिद्युनस्य प्रजात्या इति वा ^१
दृष्णी वेति । पूर्वः कस्यः शालीकेरुत्तरो बौधायनस्य ॥
- I. 213 5 षड्दश्यां प्रस्तुतार्था वाचयतीति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ^१
यस्यामेव कस्यां चिदाचयेदिति शालीकिः ^१ ॥
- I 213 16 सप्तस्रोतुर्होम इति ॥ सूत्रं बौधायनस्यानुसवनमेव सप्त-
होतारं जुहुयादिति शालीकिः ^१ ॥
- I 213 19. धिष्णियानां विहरण इति ॥ स ह स्माह बौधायन
आग्नीध्रीयादङ्गारानादाय^१ तत आग्नीध्रीये प्रस्कन्दयेदथानु-
पूर्वमितरेषु ^१ धिष्णियान्विद्वत्योदीचीनसस्यतां^२ कुर्यादित्य^३ चो
ह स्माह शालीकिराग्नीध्रीयादङ्गारानादाय तत आग्नीध्रीये
प्रस्कन्दयेदथानुपूर्वमितरेषु ^१ धिष्णियान्विद्वत्य न चोदीचीनसस्य- ^{१४}
स्यतां^२ कुर्यादिति ^१ ॥

१ •ग्नीध्र• and •ग्नीध्रीय• the MSS promiscuous; the vitarana and
Kcs always •घीध्रीय• ।

२ Thus G D C U (pr. m) धिष्णियान् U (sec m.), •सस्यतां H;
•सस्यतां Bu; Be C' defective

३ Thus U (sec m.) D C C', •सस्यतां G (sec. m.); •सस्यतां Bu,
सस्यतां H Be U (pr. m) G (pr. m.).

५४. 1. धिष्णियानां व्याघारण इति ॥ पूर्वः कल्पो बौधायन-
स्योत्तरः शालीकेः ॥

स्वरुग्गनस्योत्पादन इति ॥ यूपः स्वरुग्गनमुत्पादयेदिति
बौधायनः " पशुरिति शालीकिस्तन्त्रमित्यौपमन्ववो " देवते-
त्यौपमन्ववौपुत्रः ^१ ॥ १८ ॥ सप्तमः ॥

५ 16 मर्षण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्योपरदारिक^२ एव यजमानः
स्यादिति शालीकिः ^३ ॥

तार्तीयसवनिकेषूपक्यविघहेष्विति ॥ स ह स्माह बौधा-
यनः प्रमर्षदेव तार्तीयसवनिकेभ्य उक्यविघहेभ्यः षोडशिनो^४
१० रात्रिपर्यायेभ्यो रायंतराय मंधय इत्य^५चो ह स्माह शाली-
किस्तृतीयसवनातिवृद्धिरेवैषा^६ भवति ^७ यदेव तृतीयसवने
प्रमर्षेत्तत्रमन्वे^८ तेषा^९ स्यादिति ^{१०} प्रातःसवन एव सर्वेभ्यः
सवनेभ्यः संप्रमर्षेदित्यौपमन्ववः ^{११} ॥

7 13. आमिन्वायै मन्त्रामन्त्र इति ॥ मन्त्रवती च स्यात्सर्वाणि
१५ च सवनान्यनुसमिन्नादिति^{१२} बौधायनस्तृष्णीका च स्यात्स-

१ *पराशरि* U D C H Be C'; cp XXI. 9 86. 7

२ *श्रिदे G Be; *श्रिनि Bu H U C D C'

३ *नातिवृद्धि* Be G (sec. 1a.), *नातिवृद्धि* C D U, *नमवृद्धि* H G
(pr. m.); *नातिवृद्धि* Bu C' and the svarana

४ *मेवैतेषु G (sec m.), *मेषां H.

५ *नुसमीया* MSS

वांषि च सवनान्वनुसमियादिति^१ शालीकि^२मंश्वती च
स्यात्प्रातःसवने वैवेषा स्यादित्यौपमन्यवः^३ ॥

I. 217. 11. सवनोयानामुदासन इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^४ नाना-
पाथीवैव^५ सवनोयानुदासयेदिति शालीकिः^६ ॥

I. 217. 16 प्रातः प्रातःभावस्येति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^७ प्रातःभावस्येत्येव
ब्रूयादिति शालीकिः^८ ॥

सवनोयानामनुसंहरण इति ॥ अनुसंहरेदिति बौधा-
यनो^९ नानुसंहरेदिति शालीकिः^{१०} ॥

I. 216. 8 प्रतिनिर्याद्याणां^{११} ग्रहण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^{१२}
द्विदेवत्येभ्य एव प्रतिनिर्याद्यान्निगृह्यतीयादिति^{१३} शालीकिः^{१४} ॥ १०

I. 218. 13 आघार इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^{१५} यद्वादेवैतमाघार-
माघारयेदिति शालीकिर्द्रोणिकश्चात्परिश्रुना पात्रेणेत्यौप-
मन्यवो^{१६} यजुरेवैतस्येवैतमाघारमाघारयेदित्याञ्जीगविः^{१७} ॥

१ •नुसमीया• MSS

२ Thus Be C' and the vir., •पात्रेषु Bu G U D C Kes ; •पात्रेषु H

३ •निर्या Be C' H U D C G (pr m.); निद्या• Ba G (sec. m.) and
the virarana

४ निर्याद्यापिगृही• G (sec m.) but the r effaced, Be H C D U
•निर्याद्यापिगृही• Bu, •निर्याद्यापिगृही• C'; •निर्याद्यापिगृही• Kes; con-
probably (with Kes.) •निर्याद्यापिगृहीयादिति ।

५ Thus G (sec m.), •वैवमाघार• Be H U C D; •वैवमाघारवे• C
•वैवमाघारवे• G (pr. m.) Kes.; •वैवदेवैवमाघारमा• Ba.

220. 9 म॒ऽऽवावस्यापिधान इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ॥ यावानेव^१
म॒ऽऽवावः स्यात्तमपिदधादिति शालीकिः १ ॥
- 220 14 चमसानामायातन^२ इति ॥ अग्रेण सुचः^३ प्राच^४ आयातये-
दिति बौधायनो ॥ जघनेन सुच उदीच आयातयेदिति
शालीकिः १ ॥ १६ ॥
221. 4 ग्रहयोः संधान इति ॥ अरन्नौ च ग्रहौ च मंद्घाता-
मिति बौधायनो ॥ ग्रहावेवेति शालीकिः १ ॥
- 22 12 शुक्रवतो मन्यिवत इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ॥ मन्यि-
वत इत्येव ब्रूयादिति शालीकिः १ ॥
- 22 20. १. मन्यिम॒ऽऽवावस्य होम इति ॥ सूत्रं शालीकेर^५चो ह
स्माह बौधायन आश्वनीयादेवोदीचो ऽङ्गराच्चिर्वत्यं तेषु
मन्यिनः^६ म॒ऽऽवाव^७ जुहुयादिति १ ॥
दोषकचमसाना^८ होम इति ॥ म ह स्माह बौधायनः
शुकामन्यिभ्यामेनांसह महज्जुहुयाद्विरभ्युत्तीतानित्यं^९चो ह
स्माह शालीकिर्नैनाञ्जुकामन्यिभ्या^८ सह महज्जुहुयाद्विरेवा-
भ्युत्तीतानिति १ ॥

१ यावानेव U D C, यावानेव Be; यावानेव H

२ *मायमन MSS. and the vivaraṇa.

३ Thus G (see m) Bn; सुच उदीच H U C, सुच only, Be D C'.

४ मंघिमंघा G (see m.)

५ Thus G (see. m) and C' only; दोषकचमसाना the other MSS. and the vivaraṇa.

I. 223 17 द्विदेवत्यानां भक्षण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य " प्राणेषूप-
निराहं द्विदेवत्यान्मन्त्रयेदिति शास्त्रीकिं दीर्घमन्त्रेषुवैनामन्त्रये-
दित्यौपमन्यवः^१ ॥

I. 224 7. अथैतानि द्विदेवत्यापान्नाण्यरिक्तानि करोतीति ॥ सूत्रं
बौधायनस्य " मोमेनेवैतान्यरिक्तानि स्युरिति शास्त्रीकिः^१ ॥

I. 224 10 अथैनानि दक्षिणस्य ऋविधानस्योत्तरस्यां वर्तन्त्याः सादय-
तीति ॥ सूत्रं बौधायनस्याधस्तादेवैतान्युपहस्यस्य^१ सादयेदिति^२
शास्त्रीकिः^१ ॥

वाचि वाचं दधामीति^३ वा तृष्णीं वेति ॥ पूर्वः कस्यो
बौधायनस्योत्तरः शास्त्रीकेः^१ ॥

होत्रकचमसानां प्रतिभक्षण इति ॥ प्रतिमन्त्रयेदिति
बौधायनो " न प्रतिमन्त्रयेदिति शास्त्रीकिः^१ ॥

I. 229. 6. प्रत्यभिर्गर्शन इति ॥ सूत्रं शास्त्रीके^१ चो ह साह
बौधायनो भक्षयन्नेव^३ भक्षाणां पारे प्रत्यभिर्ग्रीतेति^१ ॥

१ दीर्घमन्त्रेषु MSS, only C' मन्त्रेषुवैना., ep XXV. 20

२ Uncertain. *न्युपहस्यसासाद* G (sec m), all the other MSS.
न्युपहस्य सासाद. The vivarana. *अथसादेव दक्षिणस्योपहस्यस्य प्रोपकस्य-
समीपे; could उपहस्यस्य be the correct reading?^२

३ Thus Bu C D G U C'; दधामीति H Be. In the text proper no
vrikalpa of the kind here mentioned, is found; neither is the yajus
to be traced in any text. Perhaps this dvaidham is to be taken
together with the foregoing one

४ Thus G (sec m) and the vivarana, भक्षयन्नेव Bu; भक्षयेद्वैव H
Be U D G (pr. m) C C'.

- 293 1. ऐन्द्राग्नस्य ग्रहण इति ॥ सूत्रमाचार्ययोर्^१चो ह स्माह
दीर्घवाक्स्यो सुख्येनैनं पात्रेण गृह्णीयादिति ^१ ॥
- 229 1 नाराशंसानामनुप्रक्रम्यन इति ॥ अनुप्रक्रम्येरेन्निति
बौधायनो ^१ नानुप्रक्रम्येरेन्निति शालीकि^१नेनानुपोयञ्चैर-
१ चनेत्यौपमन्यवः ^१ ॥ २० ॥ अष्टमः ॥
- १ 13. माध्यन्दिनीये ऽभिषव इति ॥ नवकालोनवकालो ऽभिषुत्य
निषाममुपेयुरिति बौधायनो ^१ ऽपरिमितमिति शालीकिः ^१ ॥^१
35. 9 मरुत्वतीयथोर्ग्रहण इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१चो ह स्माह
बौधायन उपरिष्ठादेवाग्रयणाद्गृह्णीयादिति ^१ शालीकोको ह्येष
१ भवतीति ^१ ॥
6. 10. अष्टम्यां प्रसुतायां वाचयतीति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ^१
यस्यामेव कस्यां पिदाचयेदिति शालीकिः ^१ ॥
- 37 3 दधिघर्मस्य ग्रहण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्याग्नीध्र एनं
गृह्णीयादिति शालीकिः ^१ परिश्रित्योभयतः शान्तिं कृत्वा-
१ ग्नीध्र एवेत्यौपमन्यवः ^१ ॥
- दधिघर्मस्य चर्याया इति ॥ उपाशु चरेदिति बौधा-
यन ^१ उचैरिति शालीकिः ^१ ॥
10. दधिघर्मस्य भरण इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१चो ह स्माह

१ After this deadham G U D H G in* प्रातःपवन स्वैवा स्वादित्योप-
मन्यवः सवनीयानुदापन इति सूत्रं श्री० अ० नानापात्रेष्वेव सपनीयानुदापयेदिति
शालीकिः । op. XX1. 19: 104 3.

बौधायनो ऽवप्रभक्षणेनैवेतरे भक्षयेयुर्यजमान एव प्रत्यक्षं भव-
चेदरक्षे^१ ऽनुवाक्येन^२ मन्त्रेणेति^३ ॥

240 20 दक्षिणानामत्याकरण^४ इति ॥ सूत्रं शालीकेर^५चो ह
स्माद् बौधायन एकामेव दक्षिणां दक्षिणापथेनात्याकुर्थादथे
तरा^६ यथावकाशं गच्छेयुरिति^७ ॥

संचर^८ इति ॥ नीतासु दक्षिणासु^९ यथार्थं मंचरेर-
न्निति बौधायनो^{१०} नामस्थिते सोमे ऽध्वर्युः प्रत्यङ् मदी
ऽतीयादिति शालीकिः^१ ॥

I 259 7 दृष्टविधाण्याः प्रासन इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^{११} नीतासु
दक्षिणासु चात्वाले दृष्टविधाणां प्रास्येदिति शालीकिः^१ ॥ १०

I 241 9 आत्रेयस्य संवदन^{१२} इति ॥ सूत्रं शालीकेर^५चो ह
स्माद् बौधायनस्त्रिरेवाव्यतिपजन्पृच्छेत्क^{१३} आत्रेयः क आत्रेय
इति^१ ॥ २१ ॥

१ Thus G U (pr. m.), v1v, Keś; •द्येनानुवा• Be U (sec. m.);
•द्येनवा• Bu H D C, •द्येवानुवा• C'

२ Thus Be C' Bu and the vivarāṇa (one copy) •त्याक्रमण U H G
D C and the vivarāṇa (another copy).

३ •कुर्थाद• Be Bu C'; •क्रास्येद• U H G D C.

४ मंचरए Bu.

५ Between दक्षिणासु and यथार्थं the MSS. exc. Be C' and Keś;
ins. चात्वाले, clearly interpolated from the following dvaidham

६ Thus Bu C' G (sec. m.), the vivarāṇa; संवादन Be H C U D G
(pr. m).

७ Thus Bu Be G C'; चिद्व्यति• H U D C

- 1 13 दक्षिणानां दान इति ॥ स ह स्नाह बौधायनो मह-
 लिंग्भ्य एना^१ दद्यान्न होत्रकाननुसंचरेरन्निति ^{११} न च होत्र-
 काननुसंचरेन्न च सदस्याय दद्यान्न ह्येतस्यानुस्या विज्ञायत
 इति शालीकिः ^१ ॥
- 12 8.1 मरुत्वतीययोर्होम इति ॥ स ह स्नाह बौधायनो यमे-
 वाभ्यर्च्युञ्जयात् षड्दृतानुषड्दृतः स्यादथेतरो ऽनुषड्दृतः^१
 स्यादित्युभावेवाननुषड्दृतौ^२ स्यातामिति शालीकिह^३भावे-
 वानुषड्दृतौ स्यातामित्यौपमन्यवः ^१ ॥
- 2 13 द्वितीयस्य मरुत्वतीयस्य ग्रहण इति ॥ सूत्रमाचार्यधोर^१धो
 १० ह स्नाह दौर्घवाक्ष्यो मुखेनैनं पात्रेण गृह्णीयादिति ^{११} ॥
- 13 5 नारागमानामनुप्रकम्पन इति ॥ अनुप्रकम्पयेरन्निति
 बौधायनो ^{११} नानुप्रकम्पयेरन्निति शालीकि^{११}नैनानुषोचच्छेर-
 यनेत्यौपमन्यवः ^१ ॥
41. 2 सौम्यस्य मन्त्रामन्त्र इति ॥ मन्त्रवान्स्यादिति बौधायन-
 १५ स्त^{११}ष्णीक इति शालीकिः ^{११} सौम्य एव मन्त्रवान्स्यात्तूष्णीक
 एककपाल इत्यौपमन्यवः ^१ ॥
- 5 11 तार्तीयसवनिके ऽभिषव इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ^{११} यदा-
 ष्याययति तेनाऽऽशुमदित्येव ब्रूयादिति शालीकिः ^१ ॥

१ एना Bu G; एनां H Be C' U D C; एव the vivarana

११ Emended, नामुव* or मानव* MSS.

१ Thus Be C' U; भावेवानु* H D C; भावेव षड्दृतानुषड्दृतौ G
 (see. m.).

- I. 245. 19 आदित्यग्रहस्य ग्रहण इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१चो ह स्माह
बौधायनः पुरस्तादेनमभियवाङ्घ्रिष्यान्नुष्णी^२ गृतातङ्गमव-
नयेदिति ^१ ॥
- I. 246 12 आदित्यग्रहस्योदाहणन इति ॥ अर्धर्चश उदाह्रन्यादिति
बौधायन ^१ अर्चयेति शालीकिः ^१ ॥
- I. 247. 11. मैत्रावरुणस्य अयण^१ आग्निरो^२ ऽवनयन^३ इति ॥ सूत्रं
शालीकेर^१चो ह स्माह बौधायनः श्रीणीयादेव मैत्रावरुणं
पयसाग्निरमवनयेदिति ^१ ॥
- I. 248 5. नवम्यां प्रस्तुतायां वाचयतीति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ^१
यस्यामेव कस्यां चिदाचयेदिति शालीकिः ^१ ॥
- I. 249. 17,
250 6. होत्रकाणा^२ संतर्पण इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१चो ह
स्माह बौधायनो ऽनुसवनमेव होत्राः^३ संतर्पयेदिति ^१ पञ्च
प्रातःसवने षण्मास्यदिने सवने सप्त तृतीयसवन दत्यौष-
मन्यवः ^१ ॥
- I. 251. 1 औपासनेष्विति ॥ स ह स्माह बौधायनो ऽनुसंम्रज्यौपा- ^१
सनामनुमन्त्रयेत चमसेभ्यश्च पुरोडाशप्रकलानुपास्येद्च दैव

१ पुरस्तादेवाभि० G (sec. m.), पुरस्तादेवमभि० D C H

२ Emended; अयसाग्निरोवनयन Bu G and the vivarana; अयसाग्नि-
रोत्वनयन H U D C; अयसाग्निरोवनयन Be C'.

३ होत्रकाणां Be G (sec. m.) C', the vivarana; होत्राणां Bu; होत्राणां
G (pr. m.); होत्राणां H U D C

४ होत्राः Bu G (sec. m.); होत्रकान् Be C' H U D C G (pr. m.).

षड्भुतारं व्याचचीतेत्यत्रो ह स्माह शालीकिरनुसंभ्रज्यैवौपा-
मनाननुमन्त्रयेत पार्श्वतस्वमेभ्यः^१ पुरोडाशशकलानुपास्येदुप-
रिष्टाच्च षड्भुतारं व्याचचीतेति^१ ॥ २२ ॥ नवमः ॥

1. 251 6 सावित्रस्य ग्रहणे सादन इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^१ सजुष्टं

परिमृज्य सादयेदिति शालीकिः^१ ॥

1. 252. 5. तदन्यतो-मदं प्रतिगृणातीति ॥ सूत्रं बौधाघनस्य^१ मदा
मोद^१ इवेत्येव^१ प्रतिगृणीयादिति शालीकिः^१ ॥

252 11. नाराशूभानामनुप्रकम्पन इति ॥ अनुप्रकम्पयेरन्निति
बौधायनो^१ नानुप्रकम्पयेरन्निति शालीकि^१ नैनानुपोद्यच्छेत्-
१० सनेत्यौपमन्यवः^१ ॥

सौम्यस्य चर्याया इति ॥ उपाशु चरेदिति बौधायन^१
उच्चैरिति शालीकिः^१ ॥

1 253 5 सौम्यस्य परीज्याया इति ॥ स ह स्माह बौधायनो यदि
चैव^१ समस्तौ यदि च विद्वतावशाविष्णु उपाशुश्चैव स्याता-
१५ मिति^१ समस्तावुपाशु विद्वतावुच्चैरिति शालीकिः^१ ॥

248. 12 तार्तीयमवनिकानां धिष्णिधानां विहरण इति ॥ सूत्रं
शालीकेर^१त्रो ह स्माह बौधायनश्चरित्वा वाचरित्वा वा सौम्ये-
नाङ्गारैश्चतुर्धिष्णियान्विहरेदिति^१ ॥

१ पार्श्वतः om. Bo C'.

२ मोदित्वेव G (sec m) only

३ हव om. Be Bu D U (pr. m).

- I. 254. 6. पाद्वीवतस्य श्रयण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ^१ दध्ना वा पयसा वा पाद्वीवतस्य श्रीणीयादिति शालीकि^२धिष्ण्यानां व्याघारणश्रेयेणाज्जेन पाद्वीवतस्य श्रीणीयादित्यौपमन्यवः ^३ ॥
- I. 254. 14. पत्न्या उद्दानयन इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^४त्रैवाम्नीतापो-
हिष्ठीयाभ्य इति शालीकिः ^५ ॥
- I. 255. 14. तदुभयतो-मदं^६ प्रतिगृणातीति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ^७
मोदा मोदं इवेत्येवं^८ प्रतिगृणीयादिति शालीकिः ^९ ॥
- I. 255. 17. ध्रुवस्य प्रत्यावन इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ^{१०} सर्व एवैषो
ऽवनयनमन्त्रः स्यादिति शालीकिः ^{११} ॥ २३ ॥
- I. 256. 14. चमसानामायातनं^{१२} इति ॥ पूर्वः कल्पो बौधायनस्योत्तरः ^{१३}
शालीकेः ॥
- I. 256. 15. तेषु चौःस्त्रीःश्च दूर्वायन्वीं प्रास्यत्येकैकं च दर्भपुञ्जीक्ष-
मिति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^{१४}द्विरेवैते दक्षाः^{१५} स्युरिति शालीकिः ^{१६} ॥
- I. 256. 21. औपयलेष्विति ॥ सूत्रं शालीकेर^{१७}चो ह स्नाह बौधा-
यन आग्नीध्रादग्नीयोमौयस्य^{१८} च सवनौयस्य चाङ्गारानाहरे- ^{१९}
ष्वाभिवाग्नेचावस्थौ वशाया इति ^{२०} ॥

१ *मदं all, against VIII, 15 255. 14.

२ मोदयेत्य G B C C'

३ *मापयन्न all exc C

४ ? दक्षा Bu C', दक्ष्या G (see m.), दक्षा Be, H U D C omit the word altogether. The vivaraṇa has: चद्विरेव साधयो दर्भनौया इति ।

५ Thus, and comp. vol. I l c., H G U (pr m) C D, the vivaraṇa; *ग्नीषीया* Be C' U (see m) Bu Ke'

258. 8. मिन्दाङ्गत्योर्होम इति ॥ सूत्रमाचार्ययोर्^१चो ह स्नाहोप-
मन्यवः पुरस्तान्मिन्दाङ्गती जुहुयान्मिन्दाङ्गती ऊत्वा हारि-
योजनं यद्दं गृह्णीथादिति ^१ ॥
58. 10 शाकलैश्चर्याया इति ॥ सूत्रं शाकलीकेर^२चो ह स्नाह
५ बौधायनो यावन्त्येनाऽपि ह्यनान्यभिविजानीयात्तेषामवयजन-
मसीत्यभ्यादध्यादिति ^१ ॥
- 58 15. आदित्यस्योपस्थान इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^३हवनीयमेवै-
तेन यजुषोपतिष्ठेरन्निति शाकलीकिः ^१ ॥
- 259 8 कृष्णविषाणायाः प्रासन इति ॥ पूर्वः कन्पो बौधायन-
१० स्योक्तः शाकलीकैः ॥
- 59 12. अवभृथ इति ॥ सूत्रमाचार्ययोर्^४चो ह स्नाहोपमन्यवो
१ ष्वैवैन^५ स्यण्डिले कुम्भमित्थं प्ररोष्य स्यालीमित्थं यावोवाय-
व्येन चावभृथमवेयादिति ^१ ॥
- 61 12 यावोवायव्यस्य प्रज्ञावन इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ^६ प्रज्ञा-
१५ न्योदाहरेयुरिति शाकलीकिः ^१ ॥ प्रज्ञास्त्रैवेता स्यालीसदाहरे-
युस्तास्तेतानि देविकाहवीऽपि अपयेयुरिति बौधायनः ^७
प्रज्ञावयेयुरेवेति^८ शाकलीकिः ^१ ॥ २४ ॥
- १ कृष्णाजिनस्य प्रज्ञावन इति ॥ सूत्रं शाकलीकेर^२चो ह
स्नाह बौधायनः कृष्णाजिनसुन्मुष्याद्द्विरभुक्ष्य पुत्राय वान्ते-

१ ष्वैवैत्वं Bu G D C, ष्वैवैत्वं H U (pr. m.), ष्वैवैत्वं U (sec. m.),
ष्वैवैत्वं Be C'.

२ एव only in G (sec. m.).

वासिने वा दद्यात्सुचोपधानं^१ वैनत्कुर्वीतापि वैनेन पुनर्दीक्षे-
तापि वैनेन पुनर्यजेतेति^१ ॥

I. 262. 6 उदयनीयस्य बर्हिषः सःस्कार इति ॥ असिदादान-
प्रभृतीन्मन्त्रान्माधयेदिति बौधायनः^२ शुश्वप्रभृतीनिति
शाल्कीकिः^३ संभरणप्रभृतीनित्यौपमन्यवः^४ ॥

ib. उदयनीयस्य निर्वपण इति ॥ सुचि वावधाय^५ चाम-
कापः स्यान्त्यां^६ वा सचामकापायां^७ निर्वपेदिति^८ ॥ पूर्वः
कस्यो बौधायनस्योत्तरः शाल्कीकेः^१ ॥

I. 262. 9 उदयनीयस्य अपण इति ॥ पयमि अपयेदिति बौधा-
यनो^२ ऽश्विति शाल्कीकिः^१ ॥

चरोरनुपरिहरण इति ॥ अनुपरिहरेदिति बौधायनो^२
नानुपरिहरेदिति शाल्कीकिः^१ ॥

उदयनीयस्यासादन इति ॥ षड्द्वौत्रामादयेदिति बौधा-
मनस्त्र^३ ष्णीमिति शाल्कीकिः^१ ॥

उदयनीयस्य चर्षाया इति ॥ सूत्रं बौधायनस्योहवनीय^४
एवोदयनीयेन चरेदिति शाल्कीकिः^१ ॥

I. 263. 2, 5. अनुबन्धस्य^५ करण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^६ मैत्रावरु-

१ सुचोपधानं all the MSS., सुचोप. Keś; सुचां निधानार्थं धृति. the
vivarana

२ वासिर्धापि H D G U C C'.

३ स्यान्त्या G (sec m.) Bo C'.

४ *कापयेति G (sec m.); *कापयेदिति C'

५ अनु. G (sec. m.) C' and the vivarana, अनु. the other MSS

ष्णामिच्छया^१ यजेतेति शालीकिर^२चो ह स्माहौपमन्त्रवो ऽजं^३
पशुमथत्रालभेतै^४काद्ग्रथयाजं त्वेव तन्त्रं मंतिष्ठापयिषे-
दिति^५ ॥

वपानां परिहोम इति ॥ तांतां परिजुष्टयादिति बौधा-
५ यन^६ आदितश्चान्ततश्चेति शालीकिः^७ ॥

हृदयशूलानामुद्दामन इति ॥ एकैकं उद्दामयेदिति
बौधायनः^८ सर्वान्सहेति^९ शालीकिः^{१०} ॥ २५ ॥

उच्चण^{११} इति ॥ सर्वान्गोपशूनुस्रयेदिति बौधायनो^{१२}
ऽन्यत्रर्षभाच्च वशाथै चेति शालीकिः^{१३} ॥

1. 263 5. १० आमित्राथै मन्त्रामन्त्र इति ॥ मन्त्रवतो स्यादिति बौधा-
यनसू^{१४}ष्णीकेति शालीकिः^{१५} ॥

1 263 6 मैत्रावरुणै परिधिष्विति ॥ सूत्रं शालीकिर^{१६}चो ह स्माह
बौधायनः पूर्वं स्थणे सदसो वा हविर्धानयोर्वा भित्त्वा वैदल-
कान्परिधीन्मैत्रावरुणै^{१७} कुर्यादिति^{१८} ॥

१ वा ins G

२ ज Bu.

३ सर्वाणि instead of सर्वान् some of the MSS , some omit चह ।

४ Fihur G (see nr) and the vivarana of our manuscript; जडिण
a copy of the vivarana of the text proper; अनुप Bu, उच्चरण
Be C' U (sec. m), उच्चयण C D H U (pr. m) G (pr. m.) and a
copy of the vivarana of the text proper.

५ वै(वै)दलकान् all (and thus also the Karmānta, XXV 26), exc.
G (sec. m), which has वैदलान् ।

- I. 263. 8 उद्वमान इति ॥ सूत्रं बोधायनस्य ^१ पूर्णाङ्गत्यैवोद्वम्ये-
दिति शालीकिः ^१ ॥
- I. 263. 12 दक्षिणायै दान इति ॥ सूत्रं बोधायनस्य ^१ नात्राकाम-
नियतं^१ देयमिति शालीकिः ^१ ॥
- I. 263. 13. देविकाहविषां करण इति ॥ सूत्रमौपमन्यवौपुत्रस्त्रीत्रो ह ^१
स्नाह बोधायनस्त्रीण्वन्ध्यस्य पशुपुरोडाशमनुवर्तैरस्त्री-
ण्वुद्वसानौयामिति ^१ सर्वाण्येवान्वन्ध्यस्य पशुपुरोडाशमनु-
वर्तैरन्निति शालीकिर^१ऽङ्गेनैव देविका यज्ञेतेत्याश्वीगविः ^१ ॥
- I 264 5. अग्निभिः प्रत्यवमान इति ॥ अजस्रैः प्रत्यवम्येदिति बोधा-
यनो ^१ ऽरण्योः समारोहेति शालीकिः ^१ ॥ १०
- I 264. 7. अग्निहोत्रयोः प्रतिहोमः इति ॥ प्रतिजुहुयादिति बोधा-
यनो ^१ न प्रतिजुहुयादिति शालीकिर्न प्रतिजुहुयादिति
शालीकिः^१ ॥ २६ ॥ दशमः ॥

॥ इत्येकविंशः^१ प्रश्नः ॥

१ Uncertain reading; नात्राकामयतो G (sec. m.), नात्राकामनितं
Be C' (but न् corrected into व); नात्रकामनियतं U, नात्रकामनियतं H;
नात्रकामनिधनं D, नात्रकामनिधनं C', नात्रकामनियति Bu. The vivarana,
although my copy of it is rather bad, seems at least to point to
वकाम as it runs इतरोकामस्यानिहतो नियमः ।

२ The repetition of the finishing words not found in the MSS

३ On the praśna- number cp. Preface to Vol. II, p. II.

1. 1. अथातोऽग्निं कथं व्याख्यास्यामः ॥
- .. 11. खरस्य करण इति ॥ उत्तरपूर्वं ज्वान्तरदेशे कुर्यादिति
बौधायन " उत्तर एवेति शालीकिः ' ॥
1. 20. सावित्राणां होम इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य " सप्तह्या-
१ यत्र चतुर्गृहीतं जुहुयादिति शालीकिः ' ॥
- . 2. 6. गर्दभरशनाया आदान इति ॥ मन्त्रेणाददीतेति बौधा-
यनस्त्रुणीमिति शालीकिः ' ॥
- 1 9. वल्मीकवपायै निधाने वैश्वस्योपवेशन इति ॥ सूत्रं
शालीकेर^१चो ह साह बौधायनो वल्मीकवपां निदध्यान्
१० वैश्वस्योपवेशयेच्च खनिः^१ स्यात्तद्गच्छेद्यस्तत्र पृच्छेत्तं प्रति-
ब्रूयादिति ' ॥
- II. 3. 6 खनन इति ॥ अर्धचंशः खनेदिति बौधायन " अर्धचंति
शालीकिः ' ॥
- . 3. 10. पुष्करपर्णेनोत्तरदण्डेन मःस्तृणातीति ॥ सूत्रं बौधाय-
१४ नस्य " यथोत्पन्नेनैव मःस्तृणीयादिति शालीकिः ' ॥
- . 3. 14. पिण्डानां हरण इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१चो ह साह
बौधायनः सर्वाभिः सर्वाभिश्चतुर्दशैरेदिति " गायत्रीभिर्दशैरेत्त्रि
ष्टुभिः सादयेदित्यौपमन्यवः ' ॥
1. 4. 8. अश्वस्यात्याघमन इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१चो ह साह
१० बौधायनस्त्रुणीमश्वमत्यायच्छेत्सर्व एवैष गर्दभमन्तः स्यादिति ' ॥

१ खनि or खनी the MSS. खनि. भाविना सूत्र the Mahāgnisarasvata.

- II. 4. 12. द्यावापृथिव्योः ममीक्षण इति ॥ उभे पद्भ्याममीक्षेतेति
बौधायनस्त्रिरेवेति शालीकिः " प्राच्यां दिशि मंधिमौच-
माण एतं मन्त्रं जपेदित्यौपमन्त्रवः ' ॥
- II 4. 10. अपो रग्ने अभ्यवहरन्त्यपि वाङ्गिरस्युच्य भुञ्जत इति ॥
पूर्वः कश्यो बौधायनस्योत्तरः शालीकेः ' ॥ १ ॥
- II. 5. 11. उखानां करण इति ॥ म ह स्माह बौधायनो ऽषाढाम-
प्येतस्ये याजुष्ये पादमात्रौ^१ कुर्याद्यावन्मात्रौ चादायेष्टका-
सृत्तिकायामपिसृजेदेवमस्य^२ सर्वा ऽग्निर्याजुषो भवतीत्यै-
कामेवोखां मन्त्रेण कुर्यान्नूष्णीमितरे इति शालीकिः ' ॥
सर्वासु भिवास्तु प्रत्यय इति ॥ म ह स्माह बौधायनः १०
ममाविचं मन्त्रकर्माभ्यावर्तयेदिति^३ ॥ यदन्यत्कावित्रेभ्य इति
शालीकिः ' ॥
- II 6. 4 अथादत्त एकविंशतिं वृष्णो अश्वस्य शकृत्पिण्डानभि-
मग्निं पचनमिति ॥ सूत्रं बौधायनस्य " यस्यैव कस्य चाश्व-
स्याददीतेति शालीकिः ' ॥
- II. 6 5 उखानां धूपन इति ॥ सूत्रं बौधायनस्यपरिमितैर्मन्त्रैर्धू-
पयेदिति शालीकिः ' ॥

१ पाद० B U and G (sec. m.) Ba; पद० Be C' U and G (pr. m)

२ ऽष्टकायामिति० B G (sec. m.); the vivarana सर्वेष्टकार्याणां (या
the Ms.) इति, the Ms सर्वेष्टकार्याणां (या the Ms.) इति कायाम् ।

३ Thus G, U (sec m.) and the Ms.; संपाकर्म० B; मंधकर्मण्यवर्त०
Ba, कर्माभ्यावर्त० Be C'.

- I. 6. 11. उखानां प्रवृञ्जन इति ॥ सूत्रं बौधायनस्यै^१ कामेवोखां
मन्वेण प्रवृञ्जात्तूष्णीमितरे इति शालीकिः^१ ॥
- I. 6. 14 ताः प्राचीवेदीचीवांयातयतीति ॥ पूर्वः कस्यो बौधा-
यनस्योत्तरः शालीकेः^१ ॥
- II. 6. 15. १ पचन इति ॥ स ह स्नाह बौधायन उखा चक्षुभान्मण्ड-
लेष्टका गार्हस्थ्यं महावीरं लोकं पृष्णा इत्येतद्गार्हपत्यात्पचे-
द्वेतरद्गामाग्नेरिति^१ यत्किं चेष्टकोक्तं ग्रामाग्निना तत्पचेद्-
विरुक्तं गार्हपत्यादिति शालीकिः^१ ॥
- II. 8 7. पशुश्रीषाणां करण इति ॥ प्रत्यक्षाणि वा मार्त्तिकानि
१० वा म्युरिति बौधायनः^१ प्रत्यक्षाण्येवेति शालीकि^१ हिरण्मया-
नीत्यौपमन्यवो^१ वायव्यशिरसि वैतान्मन्त्रान्निगदेदित्यौप-
मन्यवौपुत्रः^१ ॥
- II. 9 4 चिरपससैः पर्णशाखया परिकर्पतीति ॥ सूत्रं बौधाय-
नस्यानुपरिकीर्षेव माषान्यमगाथाभिः परिगायेदिति
१५ शालीकिः^१ ॥
- II. 10. 9. आघार इति ॥ उभाभ्यां मन्त्राभ्यामेतमाघारमाघार-
येदिति बौधायनो^१ हिरण्यगर्भः समवर्तताय इत्येतथैवैतमा-
घारमाघारयेदिति शालीकिः^१ ॥ २ ॥ प्रथमः ॥
अनिष्टप्रथममोमस्याध्वरदौघाङ्गतीनाः होम इति ॥
१० अध्वरदौघाङ्गतीर्ज्ज्वलाग्निका जुहुयादिति बौधायन^१ आग्निका
एवेति शालीकिः^१ ॥
- I. 11. 12 वैराजीपु दीक्षास्विति ॥ स ह स्नाह बौधायनो नामं-

वत्सरः सोम्यचैराजीर्दीचाः कुर्वीत ' कामः मंवत्सरः
 सोम्यचैराजीर्दीचाः कुर्वीत ' मंवत्सरं वा मत्वेकाहिकं^१
 कुर्वीतिकाहिकस्त्वेवाग्निरिति^२ शालीकिः^३ ॥

II. 13. 7. काम्यस्यान्वधानं^४ इति ॥ जाते काम्यमन्वदध्यादिति^५
 बौधायनः^६ " पुरस्तादेवेति शालीकिः^७ ॥

II. 13. 18. औदुम्बरीणाः समिधामभ्याधानं इति ॥ सूत्रं शालीके-
 र^८चो ह स्माह बौधायन एकामेव समिधं पञ्चर्चेनाभ्याद-
 ध्यात्तदेव रात्रोऽग्नौ स्यादिति^९ ॥

II. 15. 14. अन्नपतीयाद्यै समिधो ऽभ्याधानं इति ॥ सूत्रं शालीके-
 र^{१०}चो ह स्माह बौधायनो ऽन्नपतीयां प्रतिममेधनीयां वैष्ण-
 वीमित्येता अभ्यादध्यादिति^{११} ॥

II. 16. 2. वासुप्रविष्णुक्रमयोः संनिपात इति ॥ अहरहः संनिपातये-
 दिति बौधायन^{१२} " आदितश्चान्ततयेति शालीकिः^{१३} ॥

उख्य उदाते प्रायश्चित्तकरणं^{१४} इति ॥ स ह स्माह बौधा-

१ Thus G U C' and the Ms., मत्वेकाहिकं B Du; मत्वेकाहं Bc.

२ According to the vivaraṅga of this dvaidham, given in Ms. the इति, which is missing in all the MSS, ought to be inserted before ऐकाहिकस्त्वे ।

३ Thus U (sec m) C'; •स्यान्वधानं the other MSS.

४ Thus B Bq C' Bu G (sec. m.) U (sec. m.); •स्यदध्या• G (pr. m.) and the Ms

५ प्रायश्चित्तकरणं G (sec m.) U

यनः प्रवृज्य परिदायाकार्काङ्क्षतिभिरभिजुङ्गयाद्येतरत्कर्मावृता
 कुर्यादित्ये^१चो ह स्माह शालीकिः प्रवृज्य परिदायाकार्काङ्क्षति-
 भिरभिजुङ्गयान्न चेतरत्कर्मावृता कुर्यादिति ^१ ॥

1. 16. 19. प्रयाण इति ॥ स ह स्माह बौधायन उभयेन प्रयाया-
 * दाध्वरिकेण चाग्निकेण चेत्याग्निकेनैवेति शालीकिः ^१ ॥

165. 15. अथ यद्यपयाणा^१ अप उपाधिगच्छतीति ॥ सूत्रं शाली-
 केर^१चो ह स्माह बौधायनो यत्रैवापयाणा अप उपाधिगच्छे-
 त्तद्गम प्रवेग्येन च विगर्भं तां कुर्याद्यावन्मात्रं चादाय
 प्रत्यवद्ध्यात्ममद्य भस्मना योनिमित्यथेतरत्खालीषु वा सतेषु
 १० वानुनिधापयेदिति ^१ ॥

17. 13. देवयजनस्याध्ववसान इति ॥ स ह स्माह बौधायन
 उभयेनाध्ववस्येदाध्वरिकेण चाग्निकेन चेत्याग्निकेनैवेति
 शालीकिः ^१ ॥ ३ ॥

18 14. संभाराणां निवपन इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१चो ह स्माह
 १५ बौधायनो भस्म चैवोषाश्च मन्त्रेण निवपेत्तूष्णीमितरौ
 संभाराविति ^१ ॥

[19 4. गार्हपत्यचिताविति ॥ सूत्रं शालीकेर^१चो ह स्माह
 बौधायनो ऽग्निघृणं स्वयंचितिं श्रेतकृष्णयोरभिमर्गनमधि-
 द्रवणमवद्रवणमिति^१ सर्वमेवैतत्कर्मावृता कुर्यादिति ^१ ॥

१ Thus here and infra all.

१ Thus Bo C' and cp. XXIII. 15, *धिद्रवणावद्रवण इति B
 *धिद्रवणावद्रवणे इति U (sec m.) Ms; *धिद्रवणमिति Bu G U (pr. m.).

साहसं चिन्वीत प्रथमं चिन्वानः पञ्चचितीकं चेति ॥ म
ह स्माह बौधायनः समाप्यैताश्चतुर्थं चिन्वानो जानुद्वयं घात
ऊर्ध्वं प्रत्याददौत पञ्चचितीकं चेत्य^१चो ह स्माह शालीकिः
समाप्यैताश्चतुर्थं चिन्वानो घ्रीवद्वयं चैवात ऊर्ध्वं प्रत्याददौतैक-
चितीकं चेति ॥

वात्सप्रविष्णुकमयोः मंनिपात इति ॥ म ह स्माह बौधा-
यनो यद्यह^१ वात्सप्रमुपवसये संपद्येत वात्सप्रेणोपस्थाय मंनि-
वपेताथ यदि विष्णुकमा उपवसये संपद्येरन्विष्णुकमैः क्रमिन्वा
वात्सप्रेणोपस्थाय मंनिवापेन प्रक्रामेदित्य^१चो ह स्माह शाली-
किर्यद्यह^२ वात्सप्रमुपवसये संपद्येत वात्सप्रेणोपस्थाय शो भूते १.
मंनिवपेताथ यदि विष्णुकमा उपवसये संपद्येरन्विष्णुकमैः
क्रमिन्वा वात्सप्रेणोपस्थाय शो भूते मंनिवापेनैव प्रक्रामे-
दिति ॥

II. 20. 3 तस्यामन्यवावेक्षमाणो दधिद्रव्यान्प्रास्यत्यमुं ते शुचि दधा-
मीति वा तूष्णीं वेति ॥ पूर्वः कस्यो बौधातनस्योत्तरः १५
शालीकेः ॥

II 20. 5 अथैनाह सिकताभिः पूरयित्वा दध्नोपरिष्ठात्संप्रच्छाद्येति ॥
सूत्रं बौधायनस्य ११ सिकताभिरेवैनां^१ पूरयित्वोत्तरे शास्त्रा-
खण्डे निदध्यादिति शालीकिः ॥

१ Thu. Bu U G (sec. m.) Be C'; यदिह B G (pr. m.), यदि Ma.
१ २वैनां Bu Be C'; २वैनां B G U Ma.

- II. 20. 7. शिष्यस्यादान इति ॥ मन्त्रेणाद्दीतेति बौधायनस्य^१ षी-
मिति शालीकिः^१ ॥
- I. 20. 15. नैर्चतौनामुपस्थान^१ इति ॥ कुर्वीतात्र तथादेवतसूददोक्षे^१
इति^१ बौधायनो^१ न कुर्वीतेति शालीकिः^१ ॥
- I. 20. 17.^१ उदपात्रस्योपनिनयन इति ॥ प्रदक्षिणमुपनिनयेदिति
बौधायनो^१ यशोपपादमिति शालीकिः^१ ॥
- II. 21. 1. गार्हपत्यस्योपस्थान इति । सूत्रं बौधायनस्य^१ हवनीय-
मेवैतेन यजुषोपतिष्ठेरन्निति शालीकिः^१ ॥ ४ ॥ द्वितीयः ॥
21. 19^१ स्तम्बयजुषो हरण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^१ परवकाशा-
१० द्यत्राग्नीध्रो हरेदिति शालीकिः^१ ॥
- I. 57. 4. आख्यातं चान्वास्तस्य परिलेखनम् ॥
- I. 57. 7. आख्यातं लोकाग्नीनां^१ हरणम् ॥
- I. 94. 5. आख्यातं स्फ्यविघनानामुपस्थानम् ॥
21. 17. कार्ष्णाग्निनीनामुपमोचन इति ॥ पूर्वः कस्यो बौधायन-
१५ स्योत्तरः शालीकेः^१ ॥
- I. 22. 6. वज्रिणौनामुपधान इति ॥ सूत्रं^१ शालीके^१ चो ह स्माह
बौधायनो ज्येण यूपावटीयं^१ गङ्गं तिष्ठन्भनुरधिज्यं कृत्वा
प्राञ्चं वाणं प्रविध्येत्तमनुद्रुत्याम्भानमुपदध्यादेवं दक्षिणत एवं
पश्चादेवमुत्तरत इति^१ ॥

१ •मुपधान most of the MSS.

२ Thus B G ; •दोषे इति Ba ; •दोषे इति Be ; •दोषयति U
(sec. ra.), Ms , C' uncertain

- I. 23. 2. ऐन्द्रिया^१ उपधान इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ॥ पुच्छ
ऐन्द्रीमुपदधादिति शालीकिः^१ ॥
- I. 23. 8. उदपात्रस्योपनिनय इति ॥ प्रदक्षिणमुपनिनयेदिति
बौधायनो ॥ यथोपपादमिति शालीकिः^१ ॥
- ib दर्भस्तम्बस्योपधान इति ॥ वाक्त्रा समुद्र उपदधात्विति वा
दूष्णीं वेति ॥ पूर्वः कल्पो बौधायनस्योत्तरः शालीकिः^१ ॥
- I. 23. 10. दूर्वेष्टकाया उपधान इति ॥ स इ स्माह बौधायनो
दूर्वया वा महोपदधादूर्वां^२ वैवेति^२ ॥ मन्त्रदूर्वेविषा स्यादिति
शालीकिः^१ ॥
- II. 23. 13. औदुम्बरं युगलाङ्गलमिति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ॥ दार्ढ्य- १०
वृक्षमेवैनत्कुर्यादिति^३ शालीकिः ॥ पुरुषा एवैतद्युगलाङ्गलं
पुरस्तादाददते ऽध्वर्युः पश्चादिति बौधायनः ॥ प्रत्यक्षमेवैत-
त्संयुज्य ह्यपेदिति शालीकिः^१ ॥
- II. 24 1 कर्षण इति ॥ संप्रत्याहारं^४ ह्यपेदिति बौधायन ॥ आवा-
जश^५ इति शालीकिः ॥ ५ ॥

१ Thus Be G (pr. m.), ऐन्द्र्या Ba B G (sec m); ऐन्द्रियासु• Bu.

२ Thus C'; दूर्वाविशेति B Be G; विशेति U (sec. m); वेति U (pr. m.).

३ Thus C' the Viv. and Ms. •वृक्ष• the other MSS.—•मेवैतत्कु-
G Ms, •मेवैतत्कु• Be C'.

४ Thus Be C'; संप्रत्याहारं Ba G, संप्रत्याहारं U, प्रत्याहारं B.
संप्रत्याहारं the Viv.

५ Thus B G U and the Viv.; आवाजं Ba, आवाज Be C'. Mean-
ing uncertain

23. 16 गीयुगानामनुमन्त्रण इति ॥ तत्तदेवानुमन्त्रयेदिति बौधा-
यनः ॥ सर्वाणि महेति शालीकिः १ ॥
- 24 10 सर्वोषधस्य वपन इति ॥ अर्धचंगो वपेदिति बौधायन ॥
अचर्चेति शालीकिः १ ॥
- 25 11 ४ इतरमितरत्र विपरिहरतौतरमितरचेति ॥ सूत्रं बौधा-
यनस्योददान एवैतां दिग्गमभिमंसादयेदिति शालीकि^१थजुषा
यजुर्विपरिहरेदित्यौपमन्यवः १ ॥
- 26 8 म दर्भपुञ्जीलानि पयःप्रोक्षे ऽवधाय तैः प्रोक्षत्यग्नीन्वो
ऽग्निभ्यो जुष्टाग्नांशमीति वा तूष्णीं वेति । पूर्वः कन्वो
१० बौधायनस्योत्तरः शालीकिः १ ॥
- 27 १ कुशोष्टकानामुपधान इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ॥ पत्तपुच्छे-
खेवैना^१ उपदध्यादिति^१ शालीकिः १ ॥
नानामन्त्रासु दिग्गो भजमानास्त्विति ॥ तथादेवतेनानु
क्रम्य पारे सूददोहमः कुर्वीतेति बौधायनस्तामेवेष्टकां
१४ परिनिस्तिष्ठेदिति शालीकिः १ ॥
दृष्टकागणानामुपधान इति ॥ तथादेवतेनानुक्रम्य पारे
सूददोहमः कुर्वीतेति बौधायनस्तामेवेष्टकागणं परिनिस्तिष्ठे
दिति शालीकिः १ ॥
3. 8. 10. अभिमर्शं ऽभिहोम इति ॥ सूत्रमाचार्ययोर^१वो ह साहौ-

१ Thus B G U (400 m.), •पुच्छेतामुप• Bii, •पुच्छेष्टका
पप• Bp C.

यमन्यवः पुरस्तादभिमर्गाभिहोमाभ्यां तयादेवतसूददोहमः^१
कुर्वीतेति^१ ॥

II. 29 15. मर्षगिरम^२ उपधान इति ॥ पूर्वः कन्पो बोधायनस्यो-
त्तरः शालीकिः ॥

II. 30 10. शौदुमरं चोलुखलमुमलमिति ॥ सूचं बोधायनस्य^३ ॥
दार्ढ्यवृत्तमेवैनत्कुर्यादिति^४ शालीकिः^१ ॥ ६ ॥

II. 30 11. सर्वोपधस्यावहनन इति ॥ मन्त्रेणावहन्यादिति बोधायन-
स्य^३ षीमिति शालीकिः^१ ॥

II. 30 17. उखानामुपधान इति ॥ सूचं बोधायनस्य^३ कामेवोखां
मन्त्रेणोपदध्यात्तूष्णीमितरे इति शालीकिः^१ ॥ १०

II. 31 13. पशुगौर्षाणामुपधान इति ॥ मथ उपदध्यादिति बोधा-
यनो^३ ऽन्तेषु तस्य व्यूहोपदध्यादिति शालीकिः^१ ॥

अथर्वगिरम उपधान इति ॥ पुरस्तात्सर्वतोमुखमणेषु
स्वयमावृणामच नवर्चमथर्वगिर उपदध्यादिति बोधायनो^३
नाथर्वगिर इति शालीकिः^१ ॥ १५

II. 33 12. सर्वतोमखस्योपधान इति ॥ सूचं बोधायनस्य^३ अनुदिगमेव^४
गायत्रीरुपदध्यादिति शालीकिः^१ ॥

१ Thus all the MSS ; *दोहो Ms.

२ *गिर MSS etc. C

३ *सूचं MSS etc. U C' and Ms , *मेवैत MSS etc U

४ Thus Be C' U (see. 10) and the Vic.; the other MSS, om. एव ।

3 15. अङ्गानामुपधान इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ^१ विज्ञाते-
खेवाङ्गेखङ्गान्युपदध्यादिति शाल्कीकिः ^१ ॥

31 2 अथभस्योपधान इति ॥ सूत्रं शाल्कीकेर^१चो ह स्याद्
बौधायन ईषत्प्रत्यवदत्तगिरममेनमुपदध्याद्यथर्षभो^१ वाशितु-
१ सुपतिष्ठतीति^१ ॥

अतीतानामिष्टकागणानामुपधान इति ॥ आधिसुपदधा-
दिति^१ बौधायनश्चित्यन्त इति शाल्कीकिः ^१ ॥

व्रतप्रदान इति ॥ मध्यंदिने व्रत प्रयच्छेदिति बौधायन-
श्चित्यन्त इति शाल्कीकिः ^१ ॥ ७ ॥ तृतीयः ॥

1 35 1 1० पुरीषचित्तेरुपधान इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ^१ पूर्वसुरेत
पुरीषचित्तिं परिनिश्चिष्टेदिति शाल्कीकिः ^१ ॥

अश्रावभित्तस्तिष्ठेतां ऊष्ण उत्तरः^१ श्वेतो दक्षिण^१ इति ॥
अश्वेवाभ्यां तिष्ठज्ञां घाममाहारयेदिति बौधायनः ^१ काले-
कालं एवैनावुदानयेयुरिति शाल्कीकिः ^१ ॥

30 1 1१ वाल्मखिल्यानामुपधान इति ॥ उपरिष्ठाद्वालखिल्या उप-
दध्यादिति बौधायनः ^१ पार्श्वत इति शाल्कीकिः ^१ ॥

१ Thus (प्रत्यवदत्त) U (i (pr. m.) C' and Ms., प्रत्यवदत्त • Ba, प्रत्यवदत्त • Be G (sec. m.), प्रत्यवदत्त • B

१ Thus G and Ms., वाशितुसुप. or वाशितानुप. the other MSS

१ Thus B G U (sec. m.), M* and the Var., अधि • Ba अधि • Bo C' U (pr. m.).

१ उत्तरत G C and the Var.

१ दक्षिणत B G.

- II 41 1 सृष्टीनामायातन^१ इति ॥ अग्रेण स्वयभादृशामुदीचीरेना
 आयातयेदोत्तरस्मात्पक्षमधिः सर्वतो^२ वेति^३ ॥ पूर्वः कन्यो
 बौधायनस्योत्तरः शालीकिः^४ ॥
- II 41 5. षुष्टीनामुपधान इति ॥ सूत्रं शालीकेर^५त्रो ह स्माह
 बौधायनः पुरस्तादेनाः प्रतीचीरुपदध्यात्पुरस्ताद्धि प्रतीची
 रात्रिर्युञ्जतौति^६ ॥
- II 42 18 तामां पुरीषवतीं मध्य उपदधातीति ॥ म ह स्माह
 बौधायनः पुरीषेण वा सहोपदध्यात्पुरीषं^७ वैवेति^८ ॥ मन्त्र-
 पुरीषैवैषा स्यादिति शालीकिः^९ ॥
- II 42 20 वैराजानामुपधान इति ॥ पूर्वः कन्यो बौधायनस्योत्तरः १०
 शालीके^१ ॥
- II 43 9 याजसेनीनामुपधान इति ॥ पूर्वः कन्यः शालीकेरुत्तरो
 बौधायनस्य ।
- II 43 21 घृतेष्टकानामुपधान इति ॥ म ह स्माह बौधायनो घृतेन
 वा सहोपदध्याद्घृतेन वाभ्यञ्जेति^{११} मन्त्रधृता एवैताः स्युरिति १५
 शालीकि^{१२} घृतपिण्डानेवात्रोपदध्यादित्यौपमन्यवः^{१३} ॥

१ Thus U' (see. 10), Ms., the Viv. (one copy); *मायतन the other MSS

२ Thus Ms. and the Viv., सर्वत इति वेति Ba B G U (pr. m.) सर्वत इवेति U (see. m.) Be C'

३ Thus G., *ववेति B Be Ba., *वेतिवेति U., *वेतिवेति C'.
 *पदवेति the M.

दृष्टकानामावापस्यान इति ॥ अन्तरेण व्योतिभ्रतीथ
भूतेष्टकासैतदिष्टकानामावापस्यानं भवतीति ॥ स ह स्माह
बौधायनः संवेशनयजुः प्रबुद्धयजुः प्रधाणयजुरपर्याणयजुः
मामिधेनीराप्रौरतीताश्चेष्टकांगणानत्रोपदध्यादित्यत्रो^१ ह
१ स्माह शालीकिर्नानिष्टकं मन्त्रमिष्टकावदापादयेदतीतानेवेष्ट-
कांगणानत्रोपदध्यादिति^१ ॥

15. 1. पौर्णमास्या उपधान इति ॥ सूत्रं बौधायनश्रौत्तर
एवाश्चे पौर्णमासोमुपदध्यादिति शालीकिः^१ ॥

15. 6. नक्षत्रेष्टकानामुपधान इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१त्रो ह
१ स्माह बौधायनः प्रतितारकं चाक्षेष्टका उपदध्यान्तत्रतत्र च
रोक्षयेदिति^१ ॥

15. 15. सर्वतोमुखस्योपधान इति ॥ सूत्रं शालीकेर^१त्रो ह
स्माह बौधायनो व्यवेत^१ खल्विदं कृष्णस्याभिमर्गनेन^१ भवति^१
सर्वतोमुखमुपधास्यञ्छ्वेतमथमभिमृगेदिति^१ ॥

15. 3. १. वर्धनेष्विति ॥ सूत्रं शालीकेर^१त्रो ह स्माह बौधायनो

१ Before चाक्षेष्टका Bu Be C' G (pt. m) U (sec. m) ms एतद्व
एतद् here and 1 6; B G (sec. m.) and the Ms om. these
words

१ •पानयेदितिना• some

१ व्यवेतं Be U (sec. m) Ms (= अक्षयिनं , अवेतं B G, व्यवेतं C'
अपोवेतं Bu

१ •मर्गनं the Ms

यावन्नि वर्धमानि समाने ऽहनि मंनिपतेयुः सर्वेषां पारे
तथादेवतसूद्दोहमः कुर्वीतेति ^१ ॥ ८ ॥ चतुर्थः ॥

I 47. 9 अथ प्रोचणीषु हिरण्यशक्ताग्रत्वात्पूर्व^१ चिभ्यो ऽपरि-
मितानिति महस्रमिति प्रोक्तं ॥ पूर्वः कन्पो बौधायनस्योत्तरः
शालीकेः ^१ ॥

II. 48. 9 गतरुद्रीयस्य होम इति ॥ सूत्रमाचार्ययोः ^१ पूर्वम्निवे-
वानीके जुड्यादिति गौतमः ^१ ॥

II 49. 8 नमस्कारैरुपम्यान इति ॥ म ह स्माह बौधायनः मध-
नुष्क एवोपतिष्ठेतोत्तरस्या एव दिश आहृत्यैतेनैव यथेतमेत्य
पश्चात्प्राङ् तिष्ठन्पूर्वांमुपतिष्ठेत्य^१चो^२ ह स्माह शालीकिर्द- १०
त्त्रैव धनुरुपतिष्ठेतस्यै चैव दिश आहृत्यैतेनैव यथेतमेत्य
पश्चात्प्राङ् तिष्ठन्पूर्वांमुपतिष्ठेत्येति^१ ॥

II 49. 15 परिविच्यमाने यजमानं वाचयतीति ॥ सूत्रं शाली-
केर^१चो ह स्माह बौधायनः परिविच्यपरिविच्यैवाश्वनि
कुम्भं निदध्याद^१शस्त्रे चुदमुं ते श्मश्चत्वित्यभिनिर्दिशे^२ ११
दिव्यादिति ^१ ॥

II. 50. 3 विकर्षण इति ॥ अर्धर्चशो विकर्षेदिति बौधायन ^१
ऋचर्चन्ति शालीकिः ^१ ॥

१ आवपति instead of प्रत्यस्यति Be C.

२ Thus (कर्षांश्च) Be C and the Vn., अर्धश्च all the other MSS.
and the Ms

- I. 52. 3. स्वयमाहृषायै व्याघारण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्यौग्नि-
चतुरश्रामेनां व्याघारयेदिति शाल्मीकिः^१ ॥
- I. 53. 1. वैश्वानरमाहृतानां मन्त्रामस्य इति ॥ मन्त्रवन्तः प्युरिति
बौधायनस्यौष्णीका इति शाल्मीकि^२ वैश्वानर एव मन्त्रवान्स्था-
५ न्णौष्णीका माहृता इत्यौपगम्यवः^३ ॥
- I. 53. 6. अनीकवतस्य होम इति ॥ सूत्रं बौधायनस्यौहवनीय
एवानौकवतं जुहुयादिति शाल्मीकिः^४ ॥
- I. 54. 1. अथैनं संचितमाव्यप्रोक्षेण प्रोचतीति ॥ सूत्रं शाल्मीके-
र^५त्रो ह स्माह बौधायनो मन्त्रानुदिशं चैनं प्रोचन्मन्त्रा-
१० नुष्णोकं चेति^६ ॥
- I. 54. 1. इधमस्य निधान इति ॥ स ह स्माह बौधायन उभये-
नेभं निदध्याटाध्वरिकेण चाग्निकेन चेत्यौग्निकेनैवेति
शाल्मीकिः^७ ॥ ६ ॥
- I. 55. 1. प्राकलैः परिधान इति ॥ आहवनीयं परिदध्यादिति
१५ बौधायनः^८ पुच्छमेवेति शाल्मीकिः^९ ॥
- I. 55. 5. सुवाङ्मयोः करण इति ॥ कुर्यादिति बौधायनो^{१०} न
कुर्यादिति शाल्मीकिः^{११} ॥
- I. 55. 7. पूर्णाङ्गत्यै^{१२} करण इति ॥ कुर्यादिति बौधायनो^{१३} न
कुर्यादिति शाल्मीकिः^{१४} ॥
- I. 55. 8. १०. अत्र जुहुवानमा दिशो ध्यायेदिति^{१५} ॥ दिग्भ्यो ऽहमग्नि-

१ Thus Ms. only, पूर्णाङ्गत्योः the MSs; पूर्णाङ्गतिकरण the Vat.

२ इति om. all exc. Ms.

मभि^१भंभराणीति वा तूष्णीं वेति ॥ पूर्वः कन्वो बौधायन-
स्योत्तरः शालीकिः^१ ॥

II. 56 8 प्रसेकस्यायातन^१ इति ॥ पूर्वः कन्वः शालीकिस्ततो
बौधायनस्य ॥

II. 56 10 तस्मिंश्चतुर उपसृणान आहेति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^१ ।
नोपसृणीतेति शालीकिः^१ ॥

II. 56 12 प्रसेकस्यानुप्रहरण इति ॥ अनुप्रहरेदिति बौधायनो^१ ।
नानुप्रहरेदिति शालीकिः^१ ॥

II. 56 13 ब्रह्मौदनस्य श्रपण इति ॥ अग्न्याधेयवच्छ्रपयेदिति बौधा-
यन^१ एतस्मिन्नेवेति शालीकिः^१ ॥

II. 56 14 ब्रह्मौदनस्य प्राशन इति ॥ उत्तरे श्रोष्यन्ते प्राश्रीयुरिति
बौधायनः^१ पुच्छमेवाभित इति शालीकिः^१ ॥

II. 57. 4 वातनामाना^१ होम इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^१ वात-
मथवाञ्जलिना जुहुयादिति शालीकिः^१ कृष्णाजिनपुटेन
जुहुयादित्यौपमन्यवः^१ ॥

II. 57. 9 शाकसानामनुप्रहरण इति ॥ अनुप्रहरेदिति बौधायनो^१ ।
नानुप्रहरेदिति शालीकिः^१ ॥ १० ॥ पञ्चमः ॥

II. 57 12 अग्निधिष्णियानामुपधान इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^१ मवां
एव याजुषीरुपदधादिति शालीकिः^१ ॥

१ The two aksaras अम effaced in G

१ यतन MSS exc Be G.

६. २. नानाबीजानां निर्वपण इति ॥ निर्वपणेनानुपमेत्य^१
 व्यभिसृष्टेदिति^२ बौधायनस्त^३त्तदेव हविः परिनिस्त्रिष्टेदिति
 शालीकिः^४ ॥

तेषां त्रीह्रिष्वेव हविष्कृतमुदादयत्युपोद्यच्छन्ते यवामिति ॥

५ सूत्रं शालीकेर^५चो ह स्माह बौधायन आवपनप्रभृति यवेषु
 मन्त्रकर्माभ्यावर्तत तन्त्रं तु हविष्कृत^६ स्यादिति^७ ॥

आयनिमयन इति ॥ जघनेन गार्हपत्यमाषेभ्यो निनये-
 दिति बौधायनो^८ ऽयेणातिहायेति शालीकिर^९येण वा जघ-
 नेन वेत्यौपमन्यवः^{१०} ॥

१० मचरुपशुपुरोडाशा^{११} एवेतरेषां हविषामिडा अवस्तेद-
 भ्यर्धदिति^{१२} मपशुपुरोडाशानां वेति ॥ पूर्वः कल्पो बौधा-
 यनस्योत्तरः शालीकेः^{१३} ॥

८ ७. अत्याक्रमण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^{१४} मह स्त्रियुक्तता-
 त्याक्रमेदिति^{१५} शालीकिः^{१६} ॥

१० १५ अभिपेक इति ॥ सूत्रमाशयंयोर^{१७}चो ह स्माहौपमन्यवः

१ • उपमेत्याभिसृष्टेदिति U (sec m.).

२ Thus G (sec. m) Ba Be C' Ms., •कृत B G (pr m.) U; cp. XXI, 4, 75 7, XXI, 16 99, 16

३ •पशु. om B G U' (pr. m.) the Vir — •डाश B Ba G U (pr. m.) the Vir.; •डाश Ba C' U (sec. m.).

४ Thus (and cp II. 71. 5) B G B; •दत्यर्धदिति Be C' •दत्यर्धेदिति

• Rn.

५ Thus U (pr m) C', the Vir; स्त्रियुक्तता. the other MSS.

पुरस्तात्स्विष्टकृतो यावदाम्नातेनाभिषिञ्चेन्नात्र कृष्णाजिनं न
 रक्कौ^१ न पार्थानि भवन्ति कुशानेव सःस्त्रीर्यं तेस्विनमभि-
 षिञ्चेदिति^१ ॥

- II. 58. 18;
 59. 8. योगे विमोक इति ॥ अहरह्युञ्जादहरहर्विमुञ्चेदिति
 बौधायनो^१ ऽहरह्युञ्जादन्ते विमुञ्चेदिति शालीकिर^१दिति ५
 एव युञ्जादन्ते विमुञ्चेदित्यौपमन्यवः^१ ॥
- II. 59. 11. क्रतुकरण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^१ यथाकल्पेवास्य क्रतु-
 करणानि कुर्यादिति शालीकिः^१ ॥
- II. 59. 13. ऐकादग्निनानां^१ पशूनामुपाकरण इति ॥ सूत्रं बौधा-
 यनस्यै^१कयूप एवैकादग्निनान्यशूनुपाकुर्यादिति शालीकिः^१ १०
 ॥ ११ ॥
- II. 59. 17. वपानां परिहोम इति ॥ तांतां परिजुहुयादिति बौधा-
 यन^१ आदितश्चान्ततश्चेति शालीकिः^१ ॥
- II 60. 3. अश्वश्रावप्रापण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^१ माध्यंदिन
 एव सवने ऽश्वमवप्रापयेदिति शालीकिः^१ ॥ .
 पशूनामासादन इति ॥ पशुंपशुं पश्वहोत्रासादयेदिति १५
 बौधायनो^१ मुख्यमेवेति शालीकिः^१ ॥
 हृदयशूलानामुदासन इति ॥ एकैकत्र उदासयेदिति
 बौधायनः^१ सर्वान्सहेति शालीकिः^१ ॥

१ Thus Bc C' U (sec. m); रक्कौ the other MSS. .

१ C' and the Viv. एकाः ।

62. 1. आमिवायै मन्त्रामन्त्र इति ॥ मन्त्रवती च स्यादध्यव-
दानीया चेति बौधायनसू^१ष्णीका च स्यादध्यवदानीया चेति
शालीकि^१मन्त्रवती च स्यात्तन्त्रहरया चैनया निरूढया यजे-
तेत्यौपमन्यवः ^१ ॥
62. 6. १ देविकाहविषां करण इति ॥ कुर्यादिति बौधायनो ^१ न
कुर्यादिति शालीकिः ^१ ॥ १० ॥ षष्ठः ॥
- . 1. अथातो वाजपेयं व्याख्यास्यामः ॥
चिन्वीत वाजपेये ऽग्निमिति बौधायनो ^१ न चिन्वी-
तेति शालीकिः ^१ ॥
63. 3. १. औदम्बरश्च रथचक्रश्च सप्रदशरमिति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ^१
दार्ढ्यावृचमेवैनत्कुर्यादिति^१ शालीकिः ^१ ॥
63. 12. खादिरौं विट्शी^१ वध्रैर्युतामुपकल्पयत^२ इति ॥ सूत्रं
बौधायनस्य ^१ बस्ताजिनं चैवात्रोपकल्पयतीत शतमानं च
हिरण्यमिति शालीकिः ^१ ॥
- 63 13 १५ म गीशस्य जघन्याहःसु पुरस्तादापाकौ पौर्णमास्ये दीचत
इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ^१ शरदि वाजपेयेन यजेतेति
शालीकिः ^१ ॥

१ *रथः G (sec. m.).-- *मेवैनत् G (pr. m.) U, *मेवैतत् the other MSS.

२ Thus G and the Viv ; विट्शी Be, विट्शी B, विट्शी U, विट्शी Be, विट्शी C' (pr. m.), विट्शी (sec. m.)

३ Thus G, वध्रैर्यु. Be, वध्रैर्यु. C', वध्रैर्यु. B, वध्रैर्यु. U, दध्रैर्यु. B, वध्रैर्यु. the Viv. (one copy), वध्रैर्यु. (another)

- II. 64 4; 65. 10. माविचाणाः होम इति ॥ पूर्वः कल्पो बौधायनस्योत्तरः
शालीकेः ॥
- II. 64. 12. वाजपेयिकायै सुरायै मंधान इति ॥ सूत्रमाचार्ययोर्^१त्रो
ह स्नाहौषमन्यवो यत्रैव सुरा स्यात्तत आहारयेदिति ^१ ॥
- II. 65. 4. सो ऽरद्विमात्रेऽरद्विमात्रे वा विपश्चाति धनुर्वष्टीर्वा प्रवे- ५
ष्टयतीति ॥ पूर्वः कल्पो बौधायनस्योत्तरः शालीकेः ॥
- II. 65. 5. गोधूमं चषालमिति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ^१ गोधूमपिष्टा-
नामपि कुर्यादिति शालीकिः ^१ ॥
- II. 66. 2. दुन्दुभीनामामञ्जन इति ॥ सूत्रं देधमेवैतद्भवति ॥
- II 66. 14. क्रतुकरण इति ॥ सूत्रं शालीके^१त्रो ह स्नाह बौधा- १०
यनो ऽतिरात्रमप्यत्र क्रतुसुपेयात्समानपत्रे चैनं संतिष्ठा-
पयिषेदिति ^१ ॥ १३ ॥
- II. 66. 16. पञ्चैद्भानतिशास्त्रान्गृह्णातीति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ^१ सर्व
एवैते^१ सोपयामा^१ यश्नीत्या^१ भवन्तीति शालीकिः ^१ ॥
- II. 67 10. सुरायहाणां यज्ञ इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ^१ सजुष्टा- १५
न्यरिमृष्य^१ सादयेदिति शालीकिः ^१ ॥

१ Thus G and the Viv. (one copy), गोधूमं Bn; गोधूमं the other MSS.

१ Thus Be C' U (sec. m); संनिपतिषेदिति B G; संहिपतिषेदिति Ba.

१ Thus G C'; एवैते U, एवैतेः B Be; Bn defective.

१ सोपयाममयी. U.

१ Thus Be C'; सजुष्टा. Bn U, सजुष्टा. B G.

- . 67. 12. द्वित्रेषि^१ वा चित्रेषि^१ वोदीच आयातयतीति ॥ पूर्वः
कस्यो बौधायनस्योत्तरः शालीकेः ॥
- I. 68 1. पङ्गना आदाय यूपमभिप्रेयादिति बौधायनः " पञ्च
रगना आदाय यूपमभिप्रेयादिति शालीकिश्च^१तसो रगना
५ आदाय यूपमभिप्रेयादित्यौपमन्यव " एकासेव रगनामा-
दाय यूपमभिप्रेयादित्यौपमन्यवीपुत्रो " ऽग्रीषोमीयरगनाया-
मेव नियुञ्जादित्याञ्जीगविः ^१ ॥
- I. 66. 2. वाजपेयिकानां पशूनामुपाकरण इति ॥ ऐकादग्निना-
नुपाकृत्य^१ वाजपेयिकानुपाकुर्यादिति बौधायनो " वाजपेयि-
१० कानेव नैवेकादग्निनिति शालीकिः ^१ ॥
- . 3. प्राजापत्यानामुपाकरण इति ॥ एकैकञ्च उपाकुर्यादिति
बौधायनः " सर्वान्सहेति शालीकिः ^१ ॥
- . 70 ३ वपानां परिहोम इति ॥ तानां परिजुहुयादिति बौधा-
यन " आदितश्चान्ततश्चेति शालीकिः ^१ ॥
- १५ इद्वयशूलानामुदासन इति ॥ एकैकञ्च उदासयेदिति
बौधायनः " सर्वान्सहेति शालीकिः ^१ ॥
- 72 15,
. 15. रथानामभियोजन इति ॥ सूच्य^१ शालीकेर^१चो ह स्माह
बौधायनो य एवैष सन्वत्सेपणो मन्वत्सं प्रथममभियोजनानां
कुर्याद^१य त्वष्णीमद्यान्समवचिपेदिति ^१ ॥
- . 76. 5.१० काष्ठागमन इति ॥ स ह स्माह बौधायनः प्रदक्षिण-

१ द्वित्रे० and चित्रे० G (sec. m.).

२ एका० the Viv.

मावृत्तैतां^१ काष्ठां गच्छेयुरथामुतो ऽपमलैरावर्तेरन्नित्यं^२ चो ह
 स्नाह शालीकिरपमलैरावृत्तैतां^३ काष्ठां गच्छेयुरथामुतः
 प्रदक्षिणमावर्तेरन्निति^४ ॥ १४ ॥

II. 79. 14. अथ यजमानं तार्यं परिधापयतीति ॥ सूत्रं बौधायन-
 स्त्रीभे एवैते यजमानं परिधापयेदिति शालीकिः^१ ॥

II. 80. 2. अत्रिया आयातन^२ इति ॥ पूर्वः कल्पो बौधायनस्योत्तरः
 शालीकेः ॥

II. 80. 5. तां दृग्भिः कल्पै^३ रोहतीति^४ ॥ सूत्रं बौधायनस्यैतरेव
 मन्त्रैः प्रत्यवरोहेदिति शालीकिः^५ ॥

II. 81. 2 अत्रास्त्रै प्रत्यवरोहणत^६ आधन्दीं निदधातीति^७ ॥ सूत्रं १०
 बौधायनस्य^८ वस्ताजिनं चैवास्यात्र^९ प्रत्यवरोहेच्छतमानं^{१०} च
 हिरण्यमिति शालीकिः^{११} ॥

१ Thus both times C' only, •इत्येतः both times G and B the second time; इत्येत B the first time, all the MSS. (exc. C') •त्यं, not त्ये ।

२ Thus B G, आयातन the Viv, आतन Bu, आधान Be C'.

३ Thus G U C' (sec m.) and the Viv ; •स्योरोहं Bu, •स्यैरोहं B Be

४ Thus only the Viv., प्रत्यवरोहण the MSS.

५ Thus the Viv., निमित्तीतीति Be, निमित्तीति C', प्रत्यवदधातीति B Bu G U

६ Thus B U G ; वैयास्यश्च Bu ; च only Be C, अथ seems superfluous

७ Before यजमानं B Bu U G ins. इति ।

- II. 81. 5. अथैनमेतयामन्त्या सद आवहन्या वा व्रजतीति^१ ॥ पूर्वः
कल्पो बौधायनस्योत्तरः शास्त्रीकेः ॥
- II. 81. 8. अतिघाद्याणां भक्षण इति ॥ पूर्वः कल्पः शास्त्रीकेरुत्तरो
बौधायनस्य ॥
- I. 83. 10. ५ प्राजापत्यानां भक्षण इति ॥ पूर्वः कल्पः शास्त्रीकेरुत्तरो
बौधायनस्य ॥
- II 84 2 गुदद्वतीयेष्विति ॥ द्वेदे अत्र गुदद्वतीये उपयष्टोपयजे-
दिति बौधायनो^{११} ऽपच्छेदमिति शास्त्रीकिः^{१२} " समस्तान्येवैता-
न्यनुप्रदत्त सर्वैर्मन्त्रैरनुमन्त्रयेतेत्यौपमन्यवः^{१३} ॥ १५ ॥ सप्तमः ॥
- II. 85 1. २. अथातो राजसूयं व्याख्यास्यामः ॥
चिन्वीत राजसूये ऽग्निमिति बौधायनो^{१४} न चिन्वीतेति
शास्त्रीकिः^{१५} ॥
- II. 85 9 पुनरभ्युष पिष्टानि कृत्वाहारयेदिति बौधायनस्तथा-
भ्युषान्येवैतानि^{१६} स्युरिति शास्त्रीकिः^{१७} ॥
- I 85 10 १४ नैर्ऋतस्य मन्त्रामन्त्र इति ॥ मन्त्रवाग्स्यादिति बौधायन-
स्तूष्णीक इति शास्त्रीकिः^{१८} ॥
- I 85. 12. एकोल्लुकस्य हरण इति ॥ अन्वाहार्यपचनाद्दुरेदिति
बौधायनो^{१९} यामाग्रेरिति शास्त्रीकिः^{२०} ॥
- II. 86 1 नैर्ऋतस्य होम इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^{२१} विस्त्रुमिका-
२० काण्डाभ्यामेवं परिगृह्य जुहुयादिति शास्त्रीकिः^{२२} ॥

१ व्रजतीति G B, व्रजितीति Bu; U Be C' corrupt.

२ Thus G; •भ्युषान्ये• U, •भ्युषान्ये• B, •दाप्तान्ये• Be C'.

- II. 86. 3 दक्षिणानां दान इति ॥ अहरहर्दद्यादिति बौधायन ॥
 आदितश्चान्ततश्चेति शालीकिः १ ॥
- II. 86 3. उदपात्रस्योपनिनयन इति ॥ प्रदक्षिणमुपनिनयेदिति
 बौधायनो १ यथोपपादमिति शालीकिः १ ॥
- II. 86. 5. स्वाहा नमो य इदं चकारेति ॥ सूत्रं बौधायनस्थान्त- ५
 मथत्र स्वाहाकारं परिणयेदिति शालीकिः १ ॥
- II. 87. 1. संतनीनामनुप्रयोग इति ॥ स ह स्माह बौधायनो यदह-
 रिष्या वा पशुना वा यजेतापि तदहः संतनो १ प्रयुञ्जीतेत्य १ चो
 ह स्माह शालीकिरहरहराश्रावणार्थं खल्वेते दृष्टे भवतो १
 यदहरिष्या वा पशुना वा यजेत न तदहः संतनी १०
 प्रयुञ्जीतेति १ ॥
- ib. चातुर्मास्यानामनुप्रयोग इति ॥ स ह स्माह बौधायनो
 यदहश्चातुर्मास्यानि प्रयुञ्जीतापि तदहः संतनी प्रयुञ्जीतेत्य १ चो
 ह स्माह शालीकिरहरहराश्रावणार्थं खल्वेते दृष्टे भवतो १
 यदहश्चातुर्मास्यानि प्रयुञ्जीत न तदहः संतनी प्रयुञ्जीतेति १ ॥ १४
- II. 88. 17. आख्यातं पञ्चधौयस्य करणम् १ ॥ १६ ॥
- II. 89. 3 अथोपवेष्टेणाङ्गारान्समूहतीति ॥ सूत्रं शालीकेर १ चो ह
 स्माह बौधायनस्त्रुष्णीमङ्गारान्समूह्यायेनांस्ववाङ्गतिभिरभिजु-
 ङ्गयादग्ने १ रचोन्ने स्वाहेति पञ्चभिर १ च प्रष्टिवाहिनः १ रथं
 दद्यादिति १ ॥

१ Here and infra some of the MSS. read संतनोः (संतनो).

१ अवाङ्गनो • Be U C', अवाङ्गत्या • Bn.

89. 11. अपामार्गसकूनाः होम इति ॥ सूत्रः शालीकेर^१वो ह
 स्नाह बौधायनः समस्तेनैवास्मै मन्त्रेणापामार्गसकूनुडया-
 त्तूष्णीः सुवमनुप्रदरेत्तूष्णीमुपोत्तिष्ठेदिति^२ ॥
89. 15. देविकाहविषां करण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^३
 * सोमः सोममनुवर्तरन्निति शालीकि^४नं देविकाहविभिर्भयजे-
 दित्याञ्जीगविः^५ ॥
91. 3. अग्निभिः प्रत्यवधान इति ॥ अजस्रैः प्रत्यवस्येदिति बौधा-
 यनो^६ ऽरण्योः समारोह्येति शालीकिः^७ ॥
 पथमः समासेष्वन इति ॥ दृतौ वा विनाडे^८ वा समा-
 १० मिञ्जेदिति बौधायनो^९ नवायां कुम्भ्यामिति शालीकिः^{१०} ॥
92. 14. स्वयं कृतेष्विति ॥ सूत्रः शालीकेर^{११}वो ह स्नाह बौधा-
 यनो गोन्यामप्रमृदितानां^{१२} कुशानां वर्धिः संनद्येत्स्वयंपति-
 तानां काष्ठानामिधं^{१३} यदेव येद्ये रूपः सा वेदिर्दृतिं वा
 विनाडं^{१४} वा रथ आघाय परिवहेद्यत्तत्र नवनीतमुत्सीदे-
 १५ त्तदाज्यः स्यादिति^{१५} ॥
- 93 2. मैत्रावार्हस्यत्यस्य निर्वपण इति ॥ ममानचतुर्मुष्टीं स्याता-

१ *मुपोत्तिष्ठेदिति G U C'. *मुपतिष्ठेदिति B Ba Be; probably H. 89

12 उपोत्तिष्ठति is the correct reading.

१ विनाडी G U C'. विनाडे the other MSS. and the Viv

३ Thus Be C' and comp. the Viv. * जयां नियमयमनेन शान्तितातां
 कुशानां; गोन्यामप्रमृ. G B Ba, येन्यामप्रमृ. U.

४ विनाडं or विनाडं MSS.

मिति बौधायनो " नानाचतुर्मुष्टौ स्यातामिति शालीकिः ' १

॥ १७ ॥ अष्टमः ॥

II. 94 2. रोहिते चर्मणौति ॥ सूत्रं बौधायनस्यारोहितः
स्यादिति शालीकिः ' ॥

शोमकथणेषूपैते^१ नित्याः श्रुते स्युरिति बौधायन " एत ५
एव श्रुतमाः स्युरिति शालीकिः ' ॥

II. 94. 8. वमतौवरीणां ग्रहण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य " मार-
स्वतौरप्यच वमतौवरीर्गृहीयादिति शालीकिः ' ॥

II. 94 18. आग्नेयस्यैन्द्राग्र उपालम्भो भवतीति ॥ सूत्रं बौधायन-
स्यैन्द्राग्र एव सवनैयः स्यादिति शालीकिः ' ॥ १०

पात्राणां करण इति ॥ यथानिर्भेदं पात्राणि कारयेदिति
बौधायनः " प्राकृतान्येवैतानि स्युरिति शालीकिः ' ॥

II. 98 1. मारस्वतीनामभिहोम इति ॥ सूत्रं शालीकेर^२चो ह
स्माद् बौधायनो याभ्यामेतदृग्भ्यां वहन्तौरभिजुडयात्ताभ्यां
ग्रहेग्रहे जुडयादय त्र्यणौः मारस्वतीरभिजुडयादिति ' ॥ ११

II. 98. 7. अभिषेचनीयानां ग्रहाणां ग्रहण इति ॥ सूत्रमाचार्ययो-
र^३चो ह स्माद्द्वौपमन्थवः पुरस्तात्सदमो ऽभिषेचनीयाग्रहा-
गृह्यीयादिति ' ॥

II. 99. 16;
102. 9 धनुषः प्रदान इति ॥ पूर्वः कन्धो बौधायनस्योत्तरः
शालीकेः ॥ १०

100. 9 मासुतस्यैकविंशतिकपालस्य कपालोपधान इति ॥ ऐष्टि-
कैरुपधाय गणैरुपदध्यादिति वौधायनो " गणैरेवेति
शालीकिः ' ॥
100. 9 अमिन्नाथै मन्त्रामन्त्र इति ॥ मन्त्रवती स्यादिति वौधा-
यनस्य "सीकेति शालीकिः ' ॥ १८ ॥
101. 2 क्लौषस्य स्यान इति ॥ अन्तर्वेदि तिष्ठेदिति वौधायनो "
बहिर्वेदोति शालीकिः ' ॥
103. 7. मणूनां करण इति ॥ औदुम्बर औदुम्बरेण लोहेन
प्रच्छन्नः स्यादिति वौधायन " औदुम्बर एवेति शालीकिः ' ॥
107. 4. १. • तस्मिन्मह संग्रहीत्रा रथवाहने रथमादधातीति ॥ सूचं
वौधायनस्वाधावणामेवैक' संग्रहीता स्यादिति शालीकिः ' ॥
108. 14 स्फ्यस्य प्रदान इति ॥ सूचश्च शालीकेरत्रो ह स्याद्
वौधायनो यजमानस्यैवैकस्य मन्त्रेण मप्रयच्छेन्नूपणीमितरे
मंप्रयच्छेरन्निति ' ॥
109. 1 १५ अज्ञाणां करण इति ॥ सौवर्णाः स्युरिति वौधायनो "
राजता इति शालीकि¹⁶नागदन्ता³ इत्यौपमन्यवो " वैभीतका
इत्यौपमन्यवीपुत्रः ' ॥
- ib अथास्मै पञ्चाक्षानपच्छिन्न प्रयच्छतीति ॥ सूचश्च शाली-

१ Thus G; •सुधातृपानि C', •स्यायावपानि• U, •स्य चरानपानि• B Be.

16 Bu this dvandva is missing

३ •यदीरंजिति G U C'.

३ Thus G B Bu U; •दंस्या Be C'.

केर^१धो ह स्माह बौधायनो येनास्यानुपपन्नः स्यात्तं तत्रापि-
सृजेद्दिशो ऽभ्यः राजाभूदिति ^१ ॥

II. 111. 8. अथ विपुवति दर्भस्तम्बे जुहोतीति ॥ सूत्रं बौधा-
यनस्य ^१ यत्रैव दर्भस्तम्बः स्यात्तद्गच्छेदिति^१ शालीकिः ^१
॥ १६ ॥ नवमः ॥

II. 111. 14. अग्नीनां हरण इति ॥ अग्नस्तान्दरेदिति बौधायनो ^१
ऽरण्योः समारोहेति शालीकिः ^१ ॥

ab. 'वेद्यै करण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ^१ पूर्वापूर्वा वेदि-
भवतीति शालीकिः ^१ ॥

II. 112. 10. अग्नेन तौर्यादानीय पवयित्वा पुण्डरिसजिनमुदानी- ^{१०}
येति ॥ स ह स्माह बौधायन उभयानि पुण्डरिकाणि
करयेत्सौवर्णानि च नादेयानि चेति ^१ नादेयान्येवेति
शालीकिः ^१ ॥

II. 112. 13. निदधत्यस्मा एतद्द्विविहच्छिष्टं व्रतभाजनमिति ॥ सूत्रं
बौधायनस्य ^१ नात्र हविहच्छिष्टं व्रतभाजनं निदधादिति ^{११}
शालीकिः ^१ ॥

I. 112. 17. सोमक्रयणेषूपैते^१ नित्याः स्युरिति बौधायन ^१ एत एव
स्युरिति शालीकिः ^१ ॥

१ नभ instead of नत् Be G'.

१ Thus B G U (pt m.), *पुपे Be, *पुपित्ति Be G' U
(see. B).

श्रौपमदा^१ हविषां मन्त्रामन्त्र इति ॥ मन्त्रवन्ति^२
स्युरिति बौधायनसू^३ष्णीकानीति^२ शास्त्रीकिः ^१ ॥

3. 14 श्रोग्नेयस्य प्राजापत्यस्वरपर उपालम्भो भवतीति ॥ सूत्रं
बौधायनस्य ^४ प्राजापत्य एव मवनीयः स्यादिति शास्त्रीकिः ^१ ॥

4. 11. ^५ भार्गवो होता भवतीति ॥ आदित एव भार्गवः होतारं
वृणोतेति बौधायनो ^६ दृगपेय एव भार्गवो होता स्यादिति
शास्त्रीकिः ^१ ॥

शतं ब्राह्मणाः पिबन्तीति^७ ॥ यजमान^८ एकशततमः
स्यादिति बौधायनो ^९ यजमान एव शततमः स्यादिति
शास्त्रीकिः ^१ ॥

11. 7 दक्षिणानां दान इति ॥ एता एव ब्राह्मणभिविहिता^६
दक्षिणा दद्यादिति बौधायनो ^७ एतन्मुखः महस्रमिति
शास्त्रीकिः ^१ ॥ २० ॥

15. 1 तेषामुत्थानेष्विति ॥ गच्छेयुरावभृथादिति बौधायनो ^८
^९ ऽप्युपोमान्ता इति शास्त्रीकि^{१०}ध्रुवान्ता इत्यौपमन्थवः ^१ ॥

15. 8. हविषोहविष इहा वार्हस्पत्यमभिघारयतीति ॥ वार्ह-

^१ Thus G B and the Viv ; उपमदि U, श्रौपमदानां C', श्रौपमर्हो Bn ;
Be defective.

^२ •वंत MSS.

^३ Thus G and U (pt. m.), सूष्णीका इति B G (see m.), सूष्णीकेति
C', सूष्णीकानिति Bn.

^४ ep T B; I. 8. 2. 2

^५ Before यजमान G B ins. यो, U वे ।

^६ •भिहिता Be C'

स्यत्यस्यापीद्वा^१ बार्हस्पत्यमभिघारयेदिति बौधायन^२ इत-
रेषामेव हविषां न बार्हस्पत्यस्येति शालीकिः^३ ॥

II 115. 13 उच्चैरादित्याया आश्रावयत्युपांशुं^४ मारुत्या इति ॥
आदित्याश्रावणप्रभृत्युपांशुयेतरदुच्चैरिति^५ बौधायन^६ आ
मारुत्याश्रावणप्रभृत्युपांशुयेतरदुच्चैरिति शालीकिः^७ सर्वो-
च्चैरादित्या सर्वोपांशु मारुतीत्यौपमन्यवः^८ ॥

II 115. 15 मातृदूतेष्विति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^९ मं^{१०} ते^{११} ऽभौ^{१२} प्राहृषी-
दित्येव ब्रूयादिति शालीकिः^{१३} ॥

II. 117 14 द्विरात्र इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^{१४} यजनौये^{१५} ऽहन्पूर्व-
महर्भवत्युत्तरस्त्रिभुत्तरमिति शालीकिः^{१६} ॥

II. 118 5 देविकाहविषां करण इति ॥ कुर्यादिति बौधा-
यनो^{१७} न कुर्यादिति शालीकिर्न कुर्यादिति शालीकिः^{१८}
॥ २१ ॥ दशमः ॥

॥ इति द्वाविंशः प्रश्नः ॥

१ Thus G and the Vir., *सापीत्वा B, सपिद्वा U. C' Be corrupt.
Du defective.

२ Thus G, all the other MSS more or less corrupt.

३ Here and infra all the MSS इतर instead of इतरद् ।

४ Emended; *आश्रावयो Be C' U (sec. m.), *आश्रावयो Bu, *आश्रावये
G, *आश्रावये B, cp XXIII. 2 and T Be. 1. 8. 3 4. दूताग्रपिबोति ।

५ Thus all.

६ In the MSS, no repetition of the final words.

119. 1. अथात इष्टिकल्पं व्याख्यास्यामः ॥
 स ह स्माह बौधायनः पञ्चदशमामिधेनीकाः स्युर्वर्चद्वा-
 वाच्यभागावुच्चैर्देवता इत्यत्रो ह स्माह शास्त्रीकिः सप्तदश-
 मामिधेनीकाः स्युर्द्वधन्वन्तावाच्यभागावुपाऽऽग्नुदेवता इति ^१ ॥
- ५ याजमानस्य करण इति ॥ सऽसिद्धमिष्टिपथे^१ याजमानं
 कुर्यादिति बौधायनः ^१ कुर्याद्यथावकाशं याजमानमिति
 शास्त्रीकिः ^१ ॥
121. 3 अग्नये पथिकृते पुरोडाशमष्टाकपालं निर्वपेथो दृगं पूर्ण-
 मामयाजौ मन्त्रमावास्यां वा पौर्णमासीं वातिपाद्येदिति ॥
- १० स ह स्माह बौधायनः पाथिकृतं निरुष्य वैशानरं द्वादशकपा-
 लमनुनिर्वपेद्यतिपन्नां प्रतियजेदित्यत्रो ह स्माह शास्त्रीकिः
 पाथिकृतं निरुष्य वैशानरं द्वादशकपालं समानतन्त्रमनुनिर्व-
 पेन्न चातिपन्नां प्रतियजेदित्यन्यतरेकैव महानिपन्नां प्रति-
 यजेदित्यौपमन्यवो ^१ इत्रो ह स्माहाञ्चौगविर्वि वा एतस्य
 १५ यज्ञच्छिद्यते यस्य तन्त्रे प्रतन्ते इत्यन्तन्त्रे^१ प्रतायते ^१ य एवैषो^१
 इत्युत^१ आग्नेयो ऽष्टाकपालस्तमेव पौर्णमास्यां वामावास्यायां
 वा पाथिकृतं कुर्यान्न चातिपन्नां प्रतियजेदिति ^१ ॥
121. 7. अग्नये षतपतये पुरोडाशमष्टाकपालं निर्वपेद्य आधि-

१ •सिद्धमिष्टिपथे G, •सिद्धमिष्टिपथे B, •सिद्धिमिष्टिपथे H, सिद्धिमिष्टिपथे Bu,
 •सिद्धमिष्टिपथे Be C'.

१ मन्त्रं MSS

१ Thus C'. इवैषोऽन्य U, इवैषोऽन्य B G Be, इवैषोऽन्य Bu.

ताग्निः समप्रत्यमिव चरेदिति ॥ आधानप्रभृत्येवैतदुक्तं भव-
तीति बोधायनो " इन्द्राहितेषु चैवोपममाहितेषु चाग्निध्विति
शाल्लोकिः ^१ ॥

II 121. 9. अग्नये रत्नोद्रे पुरोडाशमष्टाकपालं निर्वपेद्यत् रत्नाग्नि
मचेरन्निति ॥ इन्द्राग्निहोत्रमिष्टिः सःस्थापयेदिति बोधा- ५
यनः " सःस्थितायामिष्ट्यामग्निहोत्रं जुहुयादिति शाल्लोकिः ^१ ॥

II. 121 17. अग्नये रुद्रवते पुरोडाशमष्टाकपालं निर्वपेद्भिचर-
ध्विति ॥ स इ स्माह बोधायनो लोहितोष्णीषा लोहित-
वाससश्चर्त्विजः प्रचरेयुरिति " याज्यापुरोऽनुवाक्याभ्यामेवैतदुक्तं
भवतीति शाल्लोकिः ^१ ॥ १०

II 121. 18 अग्नये सुरभिमते पुरोडाशमष्टाकपालं निर्वपेद्यस्य गात्रो
वा पुरुषा वा प्रमौयेरन्यो वा विभीयादिति ॥ स इ स्माह
बोधायनः प्रोक्षणीषु च गन्धानावपेयुर्गन्धवन्तश्चर्त्विजः प्रच-
रेयुरिति " याज्यापुरोऽनुवाक्याभ्यामेवैतदुक्तं भवतीति
शाल्लोकिः ^१ ॥ ११

II. 122 7. अग्नये कामाय पुरोडाशमष्टाकपालं निर्वपेद्यं कामो नोप-
नमेदिति ॥ स इ स्माह बोधायनो या तत्राद्याता स्यान्तां चेन्नि-
र्वपतः कामो न समृधेताथैव^१ कुर्यादित्येपैव सार्वकामिकी
स्यादिति शाल्लोकिः " कामेकाम एषा^२ स्यादित्यौपमन्यवः ^१ ॥

II 124. 1. अग्नये व्योतिभ्रते पुरोडाशमष्टाकपालं निर्वपेद्यस्याग्नि-

१ • देवं G U Be, देवं B C'. • धेवं Bu

२ एषा G, एवैषा U, all the other MSS एषा ।

सूद्रतो ऽऽते ऽग्निषोच उदायेदिति ॥ सूत्रं गालीकेर^१चो ह
 माह बौधायनो मन्यनमधिमन्यनमुपममित्थनमित्येताग्न्ता-
 न्निगदेदिति^१ ॥

124 17.

वैश्वानरं द्वादशकपालं निर्वपेत्युचे जात इति । म ह
 माह बौधायन उत्थितायां निर्दशायां वैश्वानरं द्वादश-
 कपालं निर्वपेत्स^२न्नावस्य च कुमारं प्रलेहयेदिति^३ जात-
 मेव विदित्वेति गालीकिर्न च स^२न्नावस्य कुमारं प्रलेहये-
 दित्य^३नन्तरे पर्वणीत्यौपमन्यवः^४ ॥ १ ॥

. 125. २

विपर्यस्तहविषीति ॥ मातः^२ प्रथमं मन्वकर्म^३ लभेतेति
 १. बौधायनो^१ ऽवदानन इति गालीकिः^२ प्रदानत इत्यौप-
 मन्यवश्चा^३त्पुष्याद्यादित्यौपमन्यवीपुत्रः^४ ॥

125. १

वैश्वानरं द्वादशकपालं निर्वपेदायतनं गत्वेति ॥ यत्रैव
 यतिथ्यमाणः स्यात्तदायतनं^१ तद्गत्वा वैश्वानरं द्वादशकपालं
 निर्वपेदिति बौधायनः^२ स्वस्थानेधेवाग्निष्विति गालीकिः^३ ॥

. 126. ३. १४

यथा रज्ज्वोत्तमां गामाजेदिति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^१मा
 ते ऽग्नौ पाद्वीपौदित्येव^२ नूयादिति गालीकिः^३ ॥

१ The words after प्रलेहयेदिति only in C and U (see m). Be has of them only बौधायनस्यचो; the other MSS. omit the opinion of Apamanyava.

२ मातः Be

३ तर्ष Be G' (pr m.)

४ Thus C' U (see nt), प्रवीपी the other MSS; cp XXII, 21 and XIII, 10-125. 5

II. 127. 10. वषट्त्वजानपीथे संनद्धेदिति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ¹¹ वत्सव-
जानामप्यत्र बर्हिः संनद्धं भवतीति शास्त्रीकिः ¹ ॥

II. 128. 7. आग्नावैष्णवमेकादशकपालं निर्वपेदभिचरन्निति ॥ सूत्रं
बौधायनस्य ¹¹ प्रत्यभिचरन्तमेव विदित्वेति शास्त्रीकिः ¹ ॥

ib. सारस्वतमाज्यमिति ॥ मन्त्रनिष्पन्नमेतद्दृत्^१ स्यादिति
बौधायनस्य ¹¹ षष्ठीकमिति शास्त्रीकिः ¹ कालेकाल एवैतद्दुवा-
ज्याद्गृहीयादित्यौपमन्यवः^१ ¹ ॥

II. 128. 17. अध्वरकल्पायामिति ॥ स ह स्माह बौधायन इडान्तं
प्रथमं तन्नं कुर्यादेवं द्वितीयं तृतीयेन महावशेषं वर्तयेदि-
त्यत्रो ह स्माह शास्त्रीकिरा प्रणीनात्प्रथमस्य^१ तन्नस्य परि-
श्राययेदेव^१ द्वितीयमेव^१ तृतीये^१ तृतीयेन महावशेषं वर्तये-
दिति ¹¹ सपूर्णपात्रविष्णुकमा^१ इत्यौपमन्यवः^१ ¹ ॥

II. 129. 7. यो ब्रह्मवर्षमकामः स्यात्तस्मा एतद् सोमारौद्रे चरुं

^१ तन्निष्पन्नं B G; तन्निष्पन्नं U, तन्निष्पन्नं Bn; संभिन्नस्य Be,
संभिन्नं C'.

^१ पुत्राज्यात्स्य G U (see m.), पुत्राज्यात्स्य B U (pr. m.); पुत्रा-
ज्यात् Be C'; प्रयास्य Bn

^१ Thus Be C' U; प्रणीनात् B G (pr. m.), प्रणीनात् प्रं G (see. m.),
Bn defective

^१ Thus G B; कुर्यादेवं U Be C'; Bn defective

^१ वर्षं तृतीये om, B G

^१ ऋसादित्यौ C' U (see. m.).

तिथ्यापूर्णमासे निर्वपेदिति ॥ उपवस्यौये ऽहनिर्वपेदिति
बौधायनो " यजनौये ऽह्निति शालीकिः ' ॥

129. 11.

आज्यं प्रोक्षणमाज्येन मार्जयन्त इति ॥ सदकुम्भा आज्य-
सुवं प्रत्यक्षेदिति बौधायनः ' प्रोक्षणं चैव मार्जनं चाज्येन'
कुर्यादयेतरदङ्घिः कुर्यादिति शालीकि^१यत्किं चाङ्घिः कार्यः
स्यात्सर्वं तदाज्येन कुर्यादित्यौपमन्यवः ' ॥

16.

यदि विभीयाद्दुश्चर्मा भविष्यामीति सोमापौष्णं च हं
निर्वपेदिति ॥ विज्ञातेषु रूपेषु निर्वपेदिति बौधायनः "
पुरस्तादेव शङ्कमान इति शालीकिः ' ॥

130 7. १.

अर्धेध्विति ॥ सः स्थितायामिष्ट्यामर्धानभ्यादध्यादिति बौधा-
यनो " ऽसैव परिशयौरन्निति शालीकिः ' ॥ २ ॥ प्रथमः ॥

130 15

विपर्यस्तहविपीति ॥ मारुतः प्रथमं मन्त्रकर्म लभेतेति
बौधायनो " ऽवदानत इति शालीकिः " प्रदानत इत्यौप-
मन्यवर्शातुष्याश्यादित्यौपमन्यवौपुचः ' ॥

130 17 १५

मारुतीभ्याः होता यजतीति ॥ स ह स्नाह बौधायन
आदित एव होता मरुत आवाहयेदमुवाचनतो ऽध्वर्युरिति "
याज्यापुरोऽनुवाक्याभ्यामेवैतदुक्तं भवतीति शालीकिः ' ॥

31. 19

आदित्येभ्यो भुवदज्ञश्च हं निर्वपेद्भृतिकाम इति ॥ सूचः
शालीकेर^१वो ह स्नाह बौधायनः सर्वाः सपदाः सर्वाः समा-

१० विधाः सर्वाः समयूखेभ्या इति ॥

132 2

पदपाः सूनाः हरण इति ॥ सूचः शालीकेर^१वो ह

स्नाह बौधायनः समस्तेनैवास्त्र^१ मन्त्रेण पदपाश्रू^२श्चलोत्तर-
वर्ग्यं^३ श्रावपेदथ^४ तूष्णीमुरस्यनुनिनयेदिति^५ ॥

I 133 16 शतः सुवर्णानि ह्यणलानि भवन्तीति ॥ सूत्रं बौधा-
यनस्योपश्रुतान्येवैतानि^६ स्युरिति^७ शाल्मीकिः परिहारये-
चैषामिति^८ ॥

II. 134. 3 चत्वारिषत्वारि कृष्णहान्यवद्यति चतुरवत्तस्याप्या इति ॥
न ह स्नाह बौधायनो यान्यवत्तानि स्युर्जुहुयादेव तान्यथ
यानि भक्षार्थानि स्युस्तद्भवत्हीतान्येव^९ तानि स्युरथेतराणि
समावष्टो विभजेरन्नियं^{१०} चो ह स्नाह शाल्मीकिर्यान्यवत्तानि
स्युर्जुहुयादेव तान्यथ यानि भक्षार्थानि स्युस्तद्भवत्हीतान्येव^{११} १.
तानि स्युरथेतराणि प्राग्निवहरण श्रोथ ब्रह्मणे परिहारये-
दिति^{१२} ॥

II 137. 21. यः पापयज्ञमृहीतः स्यात्तस्मा एतमादित्यं चरुममा-
वास्यायां निर्वपेदिति ॥ उपवसथीये ऽहश्चिर्वपेदिति^{१३} बौधा-
यनो^{१४} यजनीये ऽहश्चिति^{१५} शाल्मीकिः^{१६} ॥

१ *सु Be C' U' (see m), *सु Be U' (pr m), *सु G H.

२ Thus (and cp. vol II, 104 2) G, *सु the other MSS

३ बौधायनस्योपश्रुता G U, *नय श्रावण B, *श्रावणस्योपश्रुतान्य Be, *श्रावणस्योपश्रुतान्येवैतानि C', but cp. the Viti. उपवसथेन तानि भवन्तीति । गतवसथीये कर्मानि वाधिकानि वेति ।

४ Thus the Viti (ब्रह्मणे to be understood), पतिहारः the MSS.

५ Thus G, स्युश्चयः the other MSS.

६ In-stead of इदम् (thus B G Bu) the other MSS, इति ।

40. 9 मांसहण्यै परिधिष्विति ॥ ऐष्टिकैः परिधाय पौरोडा-
शिकैः परिद्धादिति बौधायन ॥ ऐष्टिकैरेवेति शालीकिः १ ॥
- 40 11. आहुतीनां होम इति ॥ सूचं शालीकिरे^१चो ह स्माह
बौधायन श्रौदुम्बरेः पाचैरेता आहुतीर्जुहुयाद्भुता चैतानि
१ पाचाण्यत्रैवानुप्रहरेदिति १ ॥
41. 1 आज्यस्यावेक्षण इति ॥ सूचं बौधायनस्य ॥ यन्नवर्मेत्तन्नव-
नौतमभवदित्येतैरेवाज्यमवेक्षितमुत्पुत्र्यादिति १ शालीकिः १
॥ ३ ॥
- 42 12 यावतो ऽस्याप्रतिगृहीयात्तावतो वारुणांश्चनुष्कपाला-
१० न्निवंपेदेकातिरिक्तानिति ॥ म ह स्माह बौधायनो वैश्वानरे-
णैकं प्रतिगृहीयादेवं दौ^१ गणं तु प्रतिगृह्य कुर्वति^२
बहुपुं वारुणानेकातिरिक्तानित्ये^३चो ह स्माह शालीकि-
वैश्वानरेणैकं प्रतिगृहीयात्तु दौ^४ गणं तु प्रतिगृह्य
कुर्वति न^५ तु द्वयोर्बहुपु वा वारुणानेकातिरिक्तानिति १ ॥

१ अनुयाद्य again all

१ About the correct reading and the meaning of this dvandva I am uncertain; •णैकं B U Bu, •णैकं Be G, •णैकः C'.

२ एवं C' U, एवं the other MSS.

३ दौ गणे Be B G, दौगुणं C', दामणे B, दौगुणं U (see m.)

४ MSS. uxu Be C' ins. तु. U (see m) ननु ।

५ न ms. Bu

६ U again दौगुणं, एवं the other MSS., गुणं C'

७ न given by Be C' U (see m), not by B Bu G U (see m)

- II. 143 2. आमिवाधै मन्त्रामन्त्र इति ॥ मन्त्रवती स्यादिति बौधा-
यनस्य^१ षीकेति शालीकिः^१ ॥
- II. 143 15. पुनः समूहति समूह्यावद्यतीति ॥ सूत्रं बौधायन^२ स्यैतरेव
मन्त्रैः प्रतिमसूह्यावद्येदिति शालीकिः^१ ॥
- II 144 7 अयस्त्रिंशत्कपालं पुरोडाशं निर्वपतीति ॥ सूत्रं बौधा-
यनस्य^३ मंदिग्धपुरोडाश एवैष स्यादिति शालीकिः^१ ॥
- II 146. 3
(147. 17). वर्षाङ्गस्यस्याभिहोम इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^४ यत्रैव
वर्षाङ्गस्यः स्यात्तद्भस्त्रेदिति शालीकिः^१ ॥
- II. 148 4 कृष्णाग्निस्त्वावधवन^५ इति ॥ अन्तर्वेदि तिष्ठकृष्णाग्नि-
मवधुतुयादिति बौधायनो^६ बह्विर्वेदोति शालीकिः^१ ॥ १०
- II. 145. 6 अञ्जःसवकारौर्ध्वं करण इति ॥ कुर्यादिति बौधायनो^७
न कुर्यादिति शालीकिः^१ ॥
- II. 151 1. स्र्श्वर्गे^८ प्रायश्चित्तकरण इति ॥ सूत्रमाचार्यधोर^९ चो इ
स्माद्दौषमन्त्रो यो नु खस्वाहवनीयो ऽत एवैष उद्भूतो
भवति^{१०} ग्रामयोनिरन्वाहार्यपचनस्तत्र^{११} नास्ति प्रायश्चित्तं^{१२}
प्रशस्तो हि वृथाग्निमश्र्श्वर्ग इति^१ ॥
- इतीश्वरा^{१३} इमा इष्टयो व्याख्याताः ॥ ४ ॥ द्वितीयः ॥

१ Thos G, *स्यावधवन U, *स्यावधवन Bu Be C', *स्यावधवन B, *स्याव-
धवन the Vir.

२ संवर्गे B Ba G

३ सववा Re C'.

४ इतीश्वरा B C' Be.

154. 5.

अभिक्रामं जुहोतीति ॥ कियति नु खल्वेतदुक्तं भव-
तीति ॥ पञ्च प्रयाजा इति बौधायनो " यत्राक् शास्ताया
इति शालीकिः ^१ ॥

55. 16.

यदि पशोरवदानं नश्वेदाज्यस्य प्रत्याख्यायमवद्येदिति ॥
* म इ स्नाह बौधायनो यदि पशोरवदानं नश्वेद्यद्येकं यदि हे
आज्यस्य^१ प्रत्याख्यायमिद्धा तत्त्वत्वा^२ पुनर्यजेतेत्य^३ चो ह स्नाह
शालीकिर्यदि पशोरवदानं नश्वेद्यद्येकं यदि हे आज्यस्य^१
प्रत्याख्यायमिद्धा तत्त्वत्वा^२ क्तमेव मन्येताय यदि भूयो ऽथैवं
कुर्यादिति ^१ ॥

57 २ १०

मः भव इति ॥ यत्र कच नाया^१ वा^२ नदी^३ स्यादन्तरे-
णोदयकवती^४ वामः भवस्तवेति बौधायनो " यत्र कचन
शब्दा न मः सृज्येरममः भवस्तवेति शालीकि^५ यत्र कचनान्त-
रेणेयादमः भवस्तवेत्यौपमन्यवः^६ " प्रश्नयोरेव जनपदयोरमः-

१ Some of the MSS आश्रयैव ।

२ न ios B.

३ After क्त्वा G B ins. न पुनर्यजेत (or *नेति), but cp infra XXIII. 8

४ Thus G B (नाया नायां the Vir.), नायाया नदीव Ba U (pr. m.); नायायायादी U (sec m), नायायायां नदी C'; नायायाया नदी Be

५ Thus G and B (the latter only *ति); *रेणोदयकवती Bu U, *रेणोदयती Be C' (pr. m.), *रेणोदापयती C' (sec m.) The Vivaraṇa: उदकमकवती (P) भावः यस्मो पादः । उदकपादवती ।

६ Thus B G Ba U (pr. m.), कचनोदकमंतरेणेयाद* U (sec. m.), कचनोदकमंतरेणेयाद* C', *नोदकमंतरेणेयाद* Be; but in the Vivaraṇa there is no mention made of water; परस्परमकवतीयकरा मन्वेदिति ।

मन्त्रत्रेत्यौपमन्यवीपुत्रो^१ नाविदिषाणयोः मन्त्रो विद्यत
इति कागलेयब्राह्मणं^२ भवतीत्याश्रीगविः^३ ॥

II. 157. 3 अभिभूतीनां^४ होम इति ॥ आध्वरा ऊत्वा माघाय-
णिकां जुहुयादिति बौधायनः^५ माघायणिकां एवेति
शालीकिः^६ ॥

II. 162. 16 दीर्णमृत्तेष्विति ॥ सूत्रं शालीकेर^७चो ह स्माह बौधा-
यनो याभ्यामेतदृग्भ्यां^८ पूतमृदाधवनीययोर्जुहुयात्ताभ्यां^९ यद्दे-
यद्दे जुहुयादथ तूष्णीं^{१०} सः स्यावमवनयेदिति^{११} ॥

II. 167. 6 नित्ये ग्रहणे वैष्णवीमृशमनुवर्तयतीति ॥ सूत्रं बौधा-
यनस्य^{१२} पृषदाज्य पर्वेणानुवर्तयितव्या भवतीति शालीकिः^{१३} ॥ १०

II. 169. 5 म उक्तमुक्तं वेव प्रतिगीर्योक्त्यां इत्याह मवनः मवनं
वेति ॥ पूर्वः कण्यो बौधायनस्योत्तरः शालीकेः^{१४} ॥

II. 171. 8
(172. 14) पृष्यग्रहाणां ग्रहण इति ॥ सूत्रं शालीकेर^{१५}चो ह स्माह
बौधायनो यत्र कश्चेतान्यहानि मंगच्छेद्युर्गृहीयादेव तत्र पृष्य-
ग्रहानिति^{१६} मन्त्रसुर एवेते दृष्टा भवन्ति^{१७} मन्त्रसुर एवेना-
मृत्नीयादित्यौपमन्यवः^{१८} ॥

१ Thus B G Be C'. •स्यंभ्रा• Ba. •शेयारा• U (pr. m.), •स्यरा•
U (see m). •शेयारा• the Vitarapa

२ माघा• the MSS

३ Thus (and cp infra p. 157, 8) G Ba U (pr. m.), •आनेषश्•
Be U (see m). •आनेषश्• B यवानेषश्• C'.

४ पूतमृदाधवनीयेषु• U (see. m.). पूतमृदाधवनीयेषु• G B U (pr. m)

५ एवेनश्• all.

71. 16 पृष्ठयग्रहाणां भक्षण इति ॥ म ह साह बौधायनो
 अनुमवनभक्षेण^१ चैवेनाग्भक्षयेन्नित्येन चेति^२ नित्येनैवेति
 शालीकिः^३ ॥
- 173 7 अशूनां प्रवृद्धणं इति ॥ एकैकगः प्रवृष्टेदिति^४
 १ बौधायनः^५ सर्वान्महेति शालीकिः^६ ॥ ५ ॥
- 73 12 आधवन^७ इति ॥ व्यतिचारमाधुमुयादिति बौधायनो^८
 यथाधविचमिति शालीकि^९मैचयेदित्यौपमन्यवः^{१०} ॥
174. 9 अश्रोहाम इति ॥ सूत्रं शालीकेर^{११}चो ह साह बौधा-
 यनो याभ्यामेतदृग्भ्यामुपसृगेत्ताभ्यामेनं जुष्टयादथ तूष्णी-
 १० मुपसृगेदिति^{१२} ॥
- 175 1 पृश्निग्रहाणां ग्रहण इति ॥ पूर्वः कच्यो बौधायनस्योत्तरः
 शालीकेः ॥
76. 13 तेन कचमुपोषतीति ॥ सूत्रं बौधायनस्यौपेनैवाप्यत्र
 कचमुपोषेदिति शालीकिः^{१३} ॥
76. 16. (४) अथभो गोषु जीर्यतीति ॥ सूत्रं शालीकेर^{१४}चो ह साह
 बौधायनो यमप्यन्यं वहिस्तन्वात्पशुमास्तमेत तत्राप्येतानि
 कुर्यादुपाकरणीययोर्वपायां देवतास्त्रिति^{१५} ॥

१ अनुमवनभक्षेण B G U (pr m); अनुमवनभक्षय Bu, अनुमवनभक्षयेदेवेना-
 E (sec. m.) C'; Be corrupt

२ Thus (cp XIV. 12 173 7) B Bu G and the Vis., प्रवृष्टय Be,
 प्रवृष्टय U C'.

३ पवचे or पवचे. the MSS etc. G

४ अथाधवन Bu.

- II 178. 9 अष्टापद्यै गर्भस्य वसाहोम इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ११ न
गर्भस्य वसाहोमं जुहुयादिति शालीकि^१नं च गर्भस्य वसाहोमं
जुहुयात्तेषां न खिष्टकृतमित्यौपमन्यवः १ ॥ ६ ॥ तृतीयः ॥
- II 179. 9. अजवशाया उपाकरण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ११ वाय-
व्यैवैनासुपाकुर्यादिति शलीकिर^२त्रो ह स्माह ज्यायान्का- १
त्यायनो यथाप्युपाकरण उपाकरणं नृदत एवमेवाप्युत्तरे
मन्त्रा नुद्येरन्निति १ ॥
- II. 180. 5 यदाल्पभायामभ्यो भवतीति ॥ स ह स्माह बौधायनो
यद्यद्वान्तश्रिता^३ अहृष्या मेघाः स्युः सःस्यापयेवाथ चेत्कृष्णाः
स्युरथैवं कुर्यादित्य^४त्रो ह स्माह शालीकिर्यद्यह नादित्य- १०
मन्तर्दधुः^५ सःस्यापयेदेवाथ चेदेनमन्तर्दधुरथैवं^६ कुर्या-
दिति ११ नाल्पभायामसःस्यापनं^७ विद्यत इति गौतमः १ ॥
- . 180. 17. जयेष्विति ॥ पूर्वः कल्पो बौधायनस्योत्तरः शालीकेः ११ ॥
- II. 181.
15, 16. अभ्यातानेष्विति ॥ पूर्वः कल्पः शालीकेरुत्तरो बौधायन-
स्योत्रो ह स्माहौपमन्यवो ऽभ्यातानाञ्जयात्वाद्भृत इति सुवा- ११
ऊतीरेवैता जुहुयाद्दधुश्चैयुश्च दर्शपूर्णमासावभ्यातानाञ्जयात्वाद्भ-
भृत इति १ ॥

१ ? यद्यद्वान्ताश्रिता Be C', यद्यद्वान्तश्रिता B G U, यद्यद्वान्तश्रिता Ba

२ Thus U, यद्यद्वान्तश्रिता B G Be C', यद्यद्वान्तश्रिता Ba

३ Thus Be C' U (sec. m.); एनम् om. B Ba G U (pr. m.),
•दधुश्चैयुश्चै• C'.

४ नाल्पभा G U.— •दर्शपूर्णमासे Ba, but the Viv. has अजवशाया ॥

- 182 2. शम्यापरिधिष्विति^१ ॥ शम्यैव शम्यापरिधीःकुर्वादिति^२
बौधायनः^३ प्राकृता एवैताः^४ स्युरिति शालीकिः^५ ॥
182. 7 द्विःस्वाहाकारः राद्रभृतो जुहोतीति ॥ विद्याहं जुहुया-
दिति बौधायन^६ हे दे सुवाहुतौ इति शालीकिः^५ ॥
11. 182.
11 sqq. * अधिदेवने जुहोति रथमुखे जुहोति रथनाद्यां^७ जुहोतीति ॥
सूत्रं बौधायनस्य^८ तद्ग्रीन्वेतानि^९ स्युरिति शालीकिः^५ ॥
- 183 15. नैयघोध श्रौदुम्बर आश्रयः श्राद्ध इतीभो भवतीति ॥
सूत्रं बौधायनस्य^८ पृथगेवैतानीधान्भ्यञ्ज पृथग्भ्यादध्यादिति
शालीकिः^५ ॥
184. 2 १. यदाचः कूरं तेन वपद्करोतीति ॥ सूचः शालीकेर^{१०}चो
ह श्राद्ध बौधायन उदञ्चित्वारमिश्रमर्कपर्णेन^{११} मष्टं जुहु-
याञ्जहीति वा कडिति वा वपद्कुर्यादिति^५ ॥

१ Thus Bu C' and the Viv. , शम्याः प० the other MSS

२ Conjecturally (Viv. : शमीदृचम्य शम्याकाराः) ; शम्याधै शम्यान्परि-
B G U, शम्यैव शम्यान्परि० Bu, शम्याधै परि० Be C'

३ एवैताः all.

४ नाद्यां Bu U C'.

५ Thus C' U (sec m.), *नदपित्येव Be; *तदन्वै० B Ba G U
(pr. m.). The Viv. : रव (r. एत) दग्रीन्वे (r. न्वे) य । एतेन्वेव हीमाः ।
नाश्रयप्रिलक्षणेति ।

६ Emended, उदञ्चित्वा० Be, उदञ्चिदत्वा० C', दुदञ्चनत्वा० B G, दञ्चि-
तत्वा० Ba, उदञ्चिदत्वा० U.

७ am. Be C'.

II. 187. 8. प्रभव इति ॥ स ह स्नाह वैधायन उभयेन
प्रसौद्यादासिष्टीयाभिश्च सावित्रेण चेति ॥ सावित्रेणैवेति
शालीकिः १ ॥ ७ ॥

II. 187.
16 sqq. अतिक्रामेच्चिति १ ॥ पूर्वः कल्पो वैधायनस्योत्तरः शालीकेः ॥

II. 188.
10 sqq. अतीमोचेच्चिति १ ॥ पूर्वः कल्पः शालीकेरुत्तरो वैधा-
यनस्य ॥

II. 191. 2. प्राणपहाणां घृहण इति ॥ सूत्रं वैधायनस्य ॥ संवत्सर एवेति
दृष्टा भवन्ति १ संवत्सर एवेनाग्निहोत्रादिति शालीकिः १ ॥

II. 192. 10 तां दुग्ध्वा ब्राह्मणाय दद्याद्यस्याश्वं नाद्यादिति ॥ सूत्रं
शालीकेर १ चो ह स्नाह वैधायनः प्राक् चेद्विजिज्ञासायै १
निधीदेदथैवं कुर्यादिति १ ॥

II. 195. 3. यस्याहवनीये ऽनुदाते गार्हपत्य उदायेदिति ॥ सूत्रं
शालीकेर १ चो ह स्नाह वैधायनः समस्तमेतमग्निं सते समुप्य
दक्षिणेन विहारं पर्याहृत्य गार्हपत्यस्थायतनाद्गमोदाय शक-
त्पिण्डेन परिलिप्य न्युप्योपसमाधाय ज्वलन्तमाहवनीयमुद्धृ- १
त्याहवनीयस्थायतनाद्गमोदाय शकत्पिण्डेन परिलिप्य न्युप्योप-
समाधाय समिद्धत्याहवनीये षट् सुवाङ्मतीर्जुङ्गयादुद्गुध्वामे

१ Thus G (sec m.) and the Vir ; *कने* the other MSS. Vol. II. 187. 15 is to be corrected इतिक्रामाद्यः ।

१ चतो • Be C' and the Vir, इति • the other MSS.

१ Thus B G and the Vir., प्राक्चेद्विजिज्ञासायै Bu, प्राक्चेद्विजिज्ञासायै C', प्राक्चेद्विजिज्ञासायै U.

त्वमग्ने सप्रथा अग्नि मनो ज्योतिर्जुपतां तन्तुं तन्वन्तुदु त्वं
पित्रमिति । ॥

I. 196.
? ३११.

अतिरिक्तघोमेध्विति ॥ पूर्वः कल्पो बौधायनस्योत्तरः
शास्त्रीकेः ॥

198 1.५

ध्रुवे परिशीणे प्रायश्चित्तकरण इति ॥ म ह स्माह
बौधायनः प्राक् चेद्वभृथाच्छन्दोगवङ्गुचेपु लभेरन्नभावर्तयेयु
स्ततश्चाणि स्युस्तत्कृत्वा पुनर्यजेतेत्यत्रो ह स्माह शास्त्रीकिः
प्राक् चेद्वभृथाच्छन्दोगवङ्गुचेपु लभेरन्नभावर्तयेयु स्ततश्चाणि
स्युस्तत्कृत्वा कृतमेव मन्येतेति । ॥

199 6.१•

अज्ञां ग्रहण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य " यदेवानन्तरमहः
स्यात्तस्मिन्मैत्रावरुणायाग्यहाग्गृहीरञ्चिति शास्त्रीकिः । ॥

200. 3.

यूपे विहृटे प्रायश्चित्तकरण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्या-
न्तस्तन्वमेव यूपे विहृटे प्रायश्चित्तं कुर्यादिति शास्त्रीकिः । ॥

21. 11.

यस्य सोम उपदस्येसुवर्षः द्विरण्यं देधा विच्छिद्यर्जीषे
१५ इत्यदाधुनुयाज्जुहयादन्यदिति ॥ सूत्रं बौधायनस्य " षड्धि-
रण्या एवासात ऊर्ध्वं मुख्याश्चमसा ह्येरेन्नभुञ्जीयेरञ्चिति'
शास्त्रीकिः । ॥

22. 19.

आदारघोमेध्विति ॥ सूत्रं बौधायनस्यादारघोमेनेवाप्य-
न्यमागमघेरञ्चिति' शास्त्रीकिः । ॥

१ Corrected; ऋद्विरञ्चिति B G Bu U (pr. m.), •स्युपनौरञ्चिति or
•रञ्चिति Ba C' U (sec. III).

२ Thus B G; •नवाप्यन्यमाग• Bu, नैवाप्यन्यमाग• Be C' U (sec m).

II. 203. १ आग्निःश्विति ॥^१ आग्निषो ऽनुवर्तेरन्निति बौधायन[॥]

एता^२ एवाग्निषः स्युरिति शालीकिः^३ ॥ ८ ॥ चतुर्यः ॥

II 245.
1 ६११

अथातो द्वादशाहं व्यख्यास्यामः ॥

II. 247 १ चिन्वीत द्वादशाहे ऽग्निमिति बौधायनो^१ न चिन्वीतेति
शालीकिः^२ ॥

अतिघाह^३ इति ॥ स ह स्नाह बौधायनो गृहपतिरेवा-
रण्योः^४ समारोपयेदेतदतिघाहस्य रूपं भवतीत्य^५ चो ह स्नाह
शालीकिः पृथगेवारणीषु समारोपयेरगृहपतेरेव प्रथमस्य
मथित्वा ज्वलत्सु ज्वलतो ऽपि^६ विष्टजेरन्नित्येतदतिघाहस्य^६
रूपं भवतीति^१ ॥

II 245. 7. संनिवाप^१ इति । स ह स्नाह बौधायनः संनिवस्यन्तो
ऽग्नये ब्रह्मण्वते पुरोडाशमष्टाकपालं निर्वपेयुरग्नये चववते ऽग्नये
चववत इत्य^२ चो ह स्नाह शालीकिरग्निसंयोजनी^३ खल्वेष्टिर्भ-

१ Before आग्निषो U has (rightly?) आग्नीश्वेव (i f आग्निःश्वेव,) C' reads; आग्नीश्वेवाग्नीश्वित्याग्निषो।

२ Thus B U C', the Vir.; एत the other MSS

३ Thus U (sec m.) and C' originally, अतिघाह the other MSS.

४ Thus G B, गृहपतेरेवा. Ba Bo C', गृहपतिना. U.

५ Thus B Ba G, *नोनिष्ट. Ba, ज्वलत्सुज्वलतोपनिष्ट. U (sec m).

६ Thus B G and cp. XXVI 12, संनिवापन U (sec m.) C' Bc, संनिवाप Ba.

७ Thus B Be; *सजना Ba G U C'.

वति^१ यत्रैवाग्निं चेष्यमाणः स्यात्तत्रैनां निर्वपेदिति^२ प्राजापत्यं^३
पशुपुरोडाशमनुवर्तयेतेत्यौपमन्यवः^४ ।^५ ॥

11. पवन इति ॥ एकैकं एवैनान्यवयित्वैकैकं उदानये-
युरिति बौधायनः^६ महदेवैनान्यवयित्वैकैकं उदानयेयुरिति
४ शास्त्रीकिः^७ महदेवैनान्यवयित्वा सर्वान्सोदानयेयुरित्यौप-
मन्यवः^८ ।
6. शर्षप्यवरण इति ॥ स ह स्माह बौधायनो ये केचन
समानगोत्रा अन्यवेता अन्यथागोत्राः^९ स्युरेकशर्षप्यश्च^{१०} वरणं^{११}
एव तेषां वरणं स्यादित्यत्रो ह स्माह शास्त्रीकिर्यदि^{१२} चैव
१० व्यवेता यदि^{१३} चायवेताः^{१४} समानगोत्रा एकशर्षप्यवरणं^{१५} एव
तेषां वरणं स्यादिति^{१६} ॥
13. व्रतधुत्विति ॥ समातच्य समावच्छो विभजेरन्निति बौधा-
यनः^{१७} वृथमेवैषां^{१८} व्रतदुघः स्युरिति शास्त्रीकिः^{१९} ॥

१ प्राजापत्यस्य the MSS

२ Thus U (sec. m.). •नुवर्तयेत्यौ• B G U Be. •नुनिर्वपेतेत्यौ• C',
•नुवर्तयेत्यौ• Bu.

३ ? अन्यथागोत्रा Be, अन्यथागोत्रा C', अन्यथागोत्रावा Bu, अन्यथा अगोत्रावा
U, अन्यथा अगोत्रा G B, अन्यथागोत्रा the Viv. (one copy), अन्यथागोत्राः
(another copy)

४ स्युरेक शर्षप्यवरणं C', स्युरेक शर्षप्यः समानगोत्रा एकावर्षं चरणं Be

५ Only in C' B and U (sec. m.).

६ •वर्षंवरणं or चरणं U Be C'. On the whole difficult passage cp.
Āp. XXI. 3. 4.

७ एव om. G and the Viv.

- II. 247. 1. षष्ठ्यासुपसद्युत्तरवेदिः संनिवपन्तीति सूत्रमाचार्ययोरपि^१
वैकादश्यामिति विधिः^१ ॥
- II 247. 7. वसतीवरौणामभियहण^२ इति ॥ सूत्रं शास्त्रीकेर^३चो
ह स्नाह बौधायनो यदि मातिशेषः कलशः म्यात्तृष्णी-
मवनयेद्यु वै मर्वश एव लेपः ममवनीतः स्याद्दशैवं^४ कुर्यादिति
शास्त्रीकिः^५ ॥
- II. 247. 12. सो ऽत्र^६ वैव^७ यज्ञस्य पुनराहभं जपति यज्ञायज्ञीयस्य^८
वा स्तोत्रे शंयुवाके वेति ॥ यूवंः कत्यो बौधायनस्योत्तरः
शास्त्रीकिः^९ ॥
- II. 249. 1. विवर्तयन्ति परिधीननुप्रहरति^{१०} प्रस्तरमिति ॥ सूत्रं बौधा- १०
यनस्यानुप्रहरेदेवाच प्रस्तरपरिधीनिति शास्त्रीकिः^१ ॥ ६ ॥
- II. 248 5 निमौन्याध्वर्युदपाः^{११} जुहोतीति । सूत्रं बौधायन-
स्यान्वीचमाण एव जुहुयादिति शास्त्रीकिः^१ ॥

१ Before अपि Be ms. अचोचजापोपमन्यवो, C' अचो० वो, U अचोचजाच
बौधायनो । cp XXVI. 12

१ Thus B G; •मिति वाधिः Ba; मिति नातिः U. •मिवक्तं Be C'.

३ Thus the Viv and cp. XXVI. 12; •मदिपहस्य Be C', •मिति
पहस्य the other MSS.

४ Thus Be G, •दशैव C', •दशवैवं Ba B U

५ Thus B U G Ba the Viv (one copy); वैव Be C' the Viv
(another copy).

६ •हरति Be G Ba U; •हरति Be C'.

७ Read •पाः शं?

18. 1. गिन्यैरुपाकरण इति ॥ स ह स्माह बौधायन उभयेनो-
पाकुर्याद्द्विर्भ्यां च गिन्यैश्चेति " गिन्यैरेवेति शालीकिः ' ॥
- 19 15. न्यूह्वन इति ॥ विराजा^१ वा प्रतिपत्सु न्यूह्वयति^२ शस्ते^३
वेति^४ ॥ पूर्वः कल्पो बौधायनस्योत्तरः शालीकेः ॥
- 19 4 * निर्मग्न्यस्य मन्त्रामन्त्र इति ॥ मन्त्रवान्मरादिति बौधा-
यनसू^५ष्णीक इति शालीकिः ' ॥
दक्षिणानां होम इति ॥ स ह स्माह बौधायनो
जुहुयादेवाहुतीर्जपेत्प्रत्ययमन्त्रानित्य^६त्रो ह स्माह शालीकिर्जु-
हुयादेवाहुतीर्न तु^७ प्रत्ययमन्त्राञ्जपेदिति " ये केच दक्षिणा-
१० युक्ता मन्त्राः स्युर्नैवानानाङ्घ्रियेतेत्यौपमन्यवः ' ॥ १० ॥
पञ्चमः ॥
22. 6 अविवाक्य इति ॥ अविवाक्यमेतदहर्भवतीति बौधायनो "
विब्रूयादेवेति^८ शालीकिः ' ॥
22. 11 अचामुद्धरण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य " यथाप्रकृति-
११ मेवाध्वर्युः कुर्याच्छन्दोगबहुचा एव प्रतिसुर्वीरन्निति^९
शालीकिः ' ॥

१ विराजां G C', विराजा B_o B_u, विराजां U, विराजां B

२ ०र्धति all exc C'.

३ गिन्यैश्चेति all.

४ Found in B_o C' U G (see, m.), the other MSS. om५ Thus corrected, निमू• B G, निमू• B_u, निमू• B_o C' U (see, m.),
निमू• U (pr. m.)

६ प्रतिसुर्वीरन्निति B G U (pr. m.)

. 255. 13

सर्पण इति ॥ कृष्णाजिनान्तैः सर्पन्त उत्तरं हविर्धान-
मुपस्पृशेयुरिति बौधायनो^१ नोपस्पृशेयुरिति शालीकिः^१ ॥

. 257.
५११

आग्रयणेष्विति ॥ वाचंघमो ऽध्वर्युः पूर्वान्ग्रहस्थान्
गृहीयादिति^१ बौधायनो^१ विष्टष्टवागिति शालीकिः^१ ॥

स^१ शुकं गृहीत्वा धारयति यावदितरौ ग्रहौ गृह्णातीति ॥ ५
सूत्रं बौधायनस्य^१ यंयं गृहीयात्तं परिमृज्य सादयेदिति
शालीकिः^१ ॥

यहाधानेवमुसंभ्रज्याया^१ इति ॥ अनुसंभ्रजेदिति बौधा-
यनो^१ नानुसंभ्रजेदिति शालीकिः^१ ॥

II 258 1.

पशुकन्धेष्ठिति ॥ सर्वे कन्या बौधायनस्यै^१न्द्राग्रपशून्धेवा- १०
चीनरात्रिमत्ताणि भवन्तीति शालीकिः^१ ॥

II. 261. 2.

तेषां यानि समहाव्रतानि तानि माग्निचित्यान्धेते-
राण्यौत्तरवेदिकानि स्युरिति बौधायनो^१ एकाहिकस्त्वेवाग्नि-
रिति शालीकिः^१ ॥

II. 262. 12

आचीयेष्ठिति^१ ॥ अभिजिदिपुवान्विश्वजिद्गममहर्महा- १५

१ पदस्थानाग्र्यं B

२ ए given only by U (sec. m) C' and the Vir.

३ Thus B G (sec. m) C' (sec. m) U; जायोजनाधानेव Be, पदस्थानेष्वं Bu; the Vir. यहा आधोयनो ष्विति ।

४ Thus (heteroclitic locative? from आचीयन्) Be C' U (cp Āp. XXIII, 9, 6 आच्यन्ति); आचीयेष्ठिति B G the Vir; आचीये ष्विति Bu.

प्रतमित्येतान्याचीयन्ति^१ भवन्तीति बोधायनो^२ यान्यन्यानि
 पृष्ठ्याभिप्रवेभ्य इति शालीकिर्य^३ानि चान्यानि पृष्ठ्याभिप्रवेभ्यो
 दशमाच्चाङ्ग इत्यौपमन्यवः^४ प्रायणीयारम्भणीयावमिजिदि-
 पुवान्विश्वजिद्दशममहर्षहाप्रतमुद्यनौयो ऽतिराच इत्येतान्य-
 * छावाचीयन्ति^५ भवन्तीति गौतमः^६ ।

35. 5. पशुकन्येव्विति ॥ सर्वे कन्या बोधायनस्ये^७कादग्नि-
 पशून्येव सांवसरिकाणि मन्त्राणि भवन्तीति शालीकिः^८ ।

36. 9 वाणः प्रततन्तुर्भवतीति ॥ सूत्रं बोधायनस्य^९ वीणैवैषा^{१०}
 तन्त्रीभिः^{११} प्रततमा^{१२} स्यादिति शालीकिः^{१३} ।

१० अहर्गणे माहाप्रतिकाना^{१४}ग्निचानां करण इति ॥
 कुर्यादिति बोधायनो^{१५} न कुर्यादिति शालीकिः^{१६} ।

अहर्गणे शिखानामनुप्रवपण इति ॥ अनुप्रवपेरन्निति
 बोधायनो^{१७} नानुप्रवपेरन्निति शालीकिः^{१८} ॥ ११ ॥ षष्ठः ॥

१ •तान्यचीयन्ती Bu, •तान्याचीयानि B G, the other MSS wholly corrupt, cp XXVI 17

२ •हावचियन्ति U, •हावचीया Be, •हावचीय C', •हावचीयानि B G, •छावाचियन्ती Bu

३ वाणैवैषा C', वीणैवैषा Be, U (sec. m.), वीणैवैषा G, वीणैवैषा Bu B, वीणैवैषा U (pr m)

४ Thus G U C'; नवाभिः Bu, नौभिः Be, नवभिः B.

५ Uncertain; प्रततमा B Bu G U (pr m) C' (sec. m.), प्रततन्तु Bo U (sec. m), प्रततन्तु C' (pr m.)

६ Thus B G Be, महा• or मह• Bu U U' and the Vty.

II 277, 14. दशरात्राय दीव्यमाणो दशहोतारः ऊवा दशरात्राय दीव्यत इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ॥ मशहोतारः ऊवा दशहोतारं जुहुयादिति शालीकिः ॥ इति नु माह्वणवान् ॥

अथ गोवल्दशरात्रो ऽतिरात्रः पृथयः षडहो वाजपेयो महाप्रतं चातिरात्रश्चाष्टमे ऽङ्गि वाजपेयः १ ॥ तत्र देवमुवाः १ हविषां करण इति ॥ कुर्यादिति बौधायनो ॥ न कुर्यादिति शालीकिः १ ॥ यस्त्रिंशस्य षशुपुरोडाशमनुवर्तेरचित्यौपमन्वः १ ॥

विलुप्यमाने पृथये षडहे शिन्पानां करण इति ॥ कुर्यादिति बौधायनो ॥ न कुर्यादिति शालीकिः १ ॥ १०

L. 281 16 एकपष्टिरात्रे वैश्वकर्मणादित्यथोर्षहण इति ॥ उत्तरे चिंशद्रात्रे गृहीयादिति बौधायनः ॥ संवत्सर एवैतौ दृष्टौ भवतः १ संवत्सर एवैतौ गृहीयादिति शालीकिः १ ॥

I. 283 2 औदुम्बरः षोडशिपात्रमिति ॥ सूत्रं बौधायनस्य १ खादिरमेवेति शालीकिः १ ॥ ११

II. 283. 15 अतिरात्रपशूनामुपाकरण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य १ सारस्वतौमेवोपाकुर्यादिति शालीकिः १ ॥

१ Thus U C'; •चाष्टमो भवतीति वाजपेयस्य Bn; चाष्टमेनाजपेयस्य B G Be

१ •पशु• om. B Be G

१ Thus G U C' and the Vw , चादित्यपशुथोर्षहण B Ba; •षोदित्यथोर्षहण Be

पोडगिवतां चमसानां भक्षण इति ॥ व्यक्तान्भवयेदिति^१
वौधायन^२ इन्द्रपीतानिति शास्त्रीकिः^३ ॥

रात्रिपर्यायेषु मुख्यानां चमसानामभिमर्शन इति ॥
सूत्रं शास्त्रीकेर^४चो ह स्माह वौधायन इन्द्राय त्वापिशर्व-
रायेत्येव मुख्यंमुख्यं चमममभिमृगेदिति^५ ॥

11. आश्विनस्य मन्त्रामन्त्र इति ॥ मन्त्रवाग्न्यादिति वौधा-
यनस्य^६श्लोक इति शास्त्रीकिः^७ ॥

० आश्विनस्य चर्याया इति ॥ सूत्रं शास्त्रीकेर^४चो ह स्माह
वौधायनः पुरस्तात्तिरोश्चक्रियानां^८ चमसानां चर्याया^९
१० असुवाश्विनेन^३ चरेदिति^१ ॥

8. तिरोश्चक्रियानां^८ चमसानां भक्षण इति ॥ अनुष्टुप्-
छन्दसा भवयेदिति वौधायनो^{११} जगतीच्छन्दसेति
शास्त्रीकिः^१ ॥

11. गृहहतीयेष्विति ॥ एकादशधा ह्यलोपयष्टोपयजेदिति
१५ वौधायनो^{११} ऽपच्छेदमिति शास्त्रीकिः^{१२} ममन्तान्येवैनाम्यनुप्रदत्त
सर्वैर्मन्त्रैरनुमन्त्रयेत्तद्योपमन्त्रवः^१ ॥ १० ॥ सप्तमः ॥

1 एकादशिन्यै संगदान इति ॥ सूत्रं शास्त्रीकेर^४चो ह

१ Thus Ba Bc C' and the Viv, मुख्यमाम्. B G U.

२ Thus Ba and Viv, च्यन्त्रानां or च्यन्त्रिणां the other MSS.

३ Thus G only; चर्याया इत्यवाचि. C' U (see m), चर्यावासुवाचि.
the other MSS.; चर्याया also the Vivarupa

स्नाह बौधायन एकादशाग्नीषोमीया एकादश मवनीया
एकादशानूवन्धा^१ इति^१ ॥

II. 292 2. उपशयस्य मन्त्रामन्त्र इति ॥ लभेत ग्रामे नारण्य
इति बौधायनो^२ लभेतारण्ये न ग्राम इति शास्त्रीकि^३ नैव
ग्रामे नारण्य इत्यौपमन्त्रवः^४ ॥

II. 294, 16. उपशयस्योपासन इति ॥ सूत्रं बौधायनस्यैवोत्तरत^५
उपास्येदिति शास्त्रीकिः^६ ॥

II. 296. 4. पाद्वीवतस्य परिलेखन इति ॥ शालामुखीयः शकुम-
भिपरिलिखेदिति बौधायन^७ उत्तरत एकादशिन्यै पाद्वीवतं
मिनुयादिति शास्त्रीकिः^८ ॥

II. 296. 5. त्वाष्टस्य मन्त्रामन्त्र इति ॥ मन्त्रवाग्यादिति बौधाय-
नस्य^९ ष्यीक इति शास्त्रीकिः^{१०} ॥

II. 296. 6. त्वाष्टस्योत्सर्ग इति ॥ सूत्रः शास्त्रीकेर^{११} चो ह स्नाह
बौधायनो ऽभिपर्यशिक्षतमेनमन्तरेण चात्वालौत्करावुदहुपनि-
क्रमस्याङ्गिरभ्युक्ष्य^{१२} यजमानस्याजास्रपिसृजेदिति^{१३} ॥

II. 296, 11. त्वाष्टस्य चर्याया इति ॥ उपाशु चरेदिति बौधायन^{१४}
उचैरिति शास्त्रीकिः^{१५} ॥

II. 297 4. पुनश्चिताविति ॥ सूत्रः शास्त्रीकेर^{१६} चो ह स्नाह बौधा-

१ • शानुबंधा MSS

२ Thus G U and a citation in the Ms; उत्तर the other MSS.

३ Thus B Be C' G U (sec. m.); • निष्क्रमसा • U (pr. m.), • निष्क-
सर्गा • Bn; • निष्क्रमसा • a citation in the Ms.

यनो यमप्यग्निं चिचानोऽपजानीयात्तस्मिन्नुपरि^१ पुनश्चितिं
चिनुयादुत्तरतश्च यूपधूपं मिनुयादिति^१ ॥

१०. १०. कौण्डपायिनीयास्त्रिष्टिचिति ॥ अग्न्याधानप्रतिपत्का
दृष्टान्ताः संतिष्ठेरन्निति बौधायन^{११} आन्यभागप्रतिपत्का
१ दृष्टान्ता इति शालीकिः^{११} सपूर्णपात्रविष्णुक्रमा इत्यौपमन्ववः^१ ॥
११ ११ पिण्डपितृयज्ञस्य दान इति ॥ अहरहर्दद्यादिति बौधा-
यन^{११} आदित अन्ततश्च मामस्येति शालीकिः^१ ॥ १४ ॥
१०१. ३ होतृणां व्याख्यान इति ॥ अथहानृतेस्त्राहाकारानित्ये-
कमृतेयहानन्तःस्त्राहाकारानित्येक^{११} मर्वानित्येकं ॥ पूर्वः
१० कल्पो बौधायनस्योत्तरौ शालीकेः^१ ॥
१ म पौर्णमासीपुष्यौर्णमासीषु शुक्लद्वादश कृत्यः
संवत्सरे जुहुयादित्येतदेकममावास्यापौर्णमासीस्त्रित्येतदेक^१
मर्वास्त्रित्येतदेकम् ॥ पूर्वः कल्पो बौधायनस्योत्तरौ^{११}
शालीकेः^१ ॥
११ चयन्ति^{११}श्चिन्ताविति^{११} ॥ सूत्र^{११} शालीकेर^{११}चो ह

१ Doubtful. G and the Vir. read as given in our text; चिन्ता-
भोयजा० C', चिन्ताभोयजा० U; चिन्तानोपजा० the other MSS We
expect an optative derived from the root च्वा, cp. प्कानानः XVII
17: 207. 5. The Vir. periphrases by चोः only.

१ *मन्तस्त्राहाकारा० MSS., but cp. XX. ५: 5. 5

१ चभौ ins. B De G (sec. m.)

* Thus C', G U (sec. m.) the Vir. and a citation in the Ms.,
*चिन्ताचिन्ता० B Be, *चिन्ताचिन्ता० Bu.

स्नाह बौधायनो ऽग्निग्रहणं स्वयंचितिं श्वेतकृष्ण-
योरभिमर्गनमधिद्रवणमवद्रवणमिति^१ मर्वमेवैतत्कर्मावृता
कुर्यादिति^१ ॥

II. 303. 5. अहरहृष्टिताविति ॥ सूत्रं शालीकेर^१त्रो ह स्नाह
बौधायनो ऽग्निग्रहणं स्वयंचितिं श्वेतकृष्णयोरभिमर्गनम- ५
धिद्रवणमवद्रवणमिति^१ मर्वमेवैतत्कर्मावृता कुर्यादिति^१ ॥

II. 307. 13. रयसकचित्तौ पुरीषस्योपधान इति ॥ पुरीषस्यान्ताङ्कु-
र्यादिति^१ बौधायन^१ दृष्टकास्त्रेव पुरीषस्यान्तं^१ गच्छेदिति^१
शालीकिः^१ ॥ १५ ॥ अष्टमः ॥

II. 310. 2 रोहिते चर्मणीति ॥ सूत्रं बौधायनस्याप्यरोहितं १०
स्यादिति शालीकिः^१ ॥

उभयनीतस्य करण इति ॥ उभे^१ ऋचौ^१ द्विरभ्यावर्तये-
दिति बौधायनः^१ सकृदेव ब्रुवन्दिर्ब्रूयादिति^१ शालीकिः^१ ॥

१ Thus B G Be Ba and a citation in the Ms. (cp also XXII. 4-121. 18), C' reads 'मर्गनाधिद्रवणमि', U. om 'मवद्रवण' ।

१ Thus G Be; पुरीषस्यान्ताङ्कुर्यां U, पुरीषस्यान्ताङ्कुर्यां B, पुरीषस्योन्ताङ्कुर्यां C'; Ba defective.

१ Hesitatingly corrected; पुरीषस्यान्तद्वे G, पुरीषस्यान्तद्वे Be, पुरीषस्यान्तद्वे C', पुरीषस्यान्तद्वे U.

१ उभौ ऋचौ B G, उभवे ऋचौ Be C', उभयो ऋचौ Ba, उभये ऋचौ U (see m.) The two ऋचौ, according to the Viv. वायुः पूतः प्राङ्मोम. etc. and वायुः पूत... इत्यङ् मोमः etc., T B; II. 6. 2 2-3.

१ ब्रुवन् om Be C' U G (pr m.); ब्रुवन् ब्रुवन् Ba

प्राङ् सोमः प्रत्यङ् सोमः^१ प्रत्यङ् सोमः प्राङ् सोम^१
इति ॥ पूर्वः कल्पो बौधायनस्योत्तरः शालीकेः ॥

310. 4
899.

सौचामणिकायै सुरायै संधान इति ॥ सूत्रमाचार्ययोरे^१चो
ह स्नाहौयमन्यवो यत्रैव सुरा ख्यात्तत एवाहारयेदिति^१ ॥

12, 14. ५

सुराग्रहाणां ग्रहण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^१ पयोग्रहा-
नप्यत्र गृहीयादिति शालीकेः^१ ॥

113. 4

ताश्चघनेन सुगृह्णान्प्राप्तो वोदीचो वायातयतीति ॥
पूर्वः कल्पो बौधायनस्योत्तरः शालीकेः ॥

सुरासोमस्य संचर इति ॥ दक्षिणेन दक्षिणोत्तरेणावनये-
१० दिति बौधायन^१ उत्तरेण दत्त्वा दक्षिणेनावनयेदिति
शालीकेः^१यंत एवैनं हरेत्तत एवैनमवनयेदित्यौपमन्यवः^१ ॥

14

पावमानीभिरुपस्थान इति ॥ पावमानीभिरुपस्थाय
पिष्टणां याज्यानुवाक्याभिरुपतिष्ठेरन्निति बौधायनः^१ पिष्टणा-
मेव याज्यानुवाक्याभिर्न पावमानीभिरिति शालीकेः^१ ॥

14. १५

अवभृथ इति ॥ सूत्रमाचार्ययोरे^१चो ह स्नाहौयमन्यवः
शूलैश्च मासरेण चावभृथमथेयादिति^१ ॥

आख्यातमुद्कान्तस्य प्रत्यसनम्^१ ॥

आख्यातमासवनम्^१ ॥

10.

आख्यातस्य समिधां करणम् ॥

१ Thus G only, प्राङ् सोमः प्रत्यङ् सोमः प्राङ् सोम B, प्रत्यङ् सोम
प्राङ् सोम Be C' U, प्राङ् सोम Bu.

१ See remark on XXI. 3-73 5, 6

- II. 327. 15. वैमृधस्थानुनिर्वपण इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ॥ नानिद्धा
प्रथमसोमेनानुनिर्वपेदिति शाल्मीकिः १ ॥ १६ ॥
- II. 328. 12. पौर्णमासीमेव यजेत भ्रातृव्यवानामावास्यामिति ॥ उभ-
यत्र पौर्णमासहविर्भिर्यजेतेति १ बौधायनो ॥ नामावास्यायां
किंचन यज्ञरूपं कुर्यादिति शाल्मीकिः ॥ पिण्डपितृयज्ञेन २
चरेदित्यौपमन्यवः १ ॥
- II. 328. 15. साकंप्रस्थायीयेन यजेत पशुकाम इति ॥ सूत्रं शाल्मी-
केर १ चो ह स्माह बौधायनः सुग्भ्यामेव पुरोडाशं जुहुयाच्च-
मसेन भानाय्यमिति १ ॥
- I. 329. 11. नागतश्रीर्महेन्द्रं यजेत १ चयो वै गतश्रियः शुश्रुवान्पा- १०
मणी राजन्यस्तेषां महेन्द्रो देवतेति ॥ न यो ऽन्य एतेभ्यो
महेन्द्रमियच्छेत् १ स संवत्सरमिन्द्रमिद्धा महेन्द्रेज्यां २ लभेतेति
बौधायनो ॥ ऽत एवापि संवत्सरमिन्द्रमिद्धा महेन्द्रेज्यां २
लभेतेति शाल्मीकिः १ ॥
- II 329. 16. संवत्सरमिन्द्रं यजेत १ संवत्सरं हि व्रतं नातीति ॥ १५
सूत्रं शाल्मीकेर १ चो ह स्माह बौधायनो यस्याममावास्याया-

१ Thus B Bu, पौर्णमासी • Be U G; C' injured.

१ Thus (इयच्छेत् and cp. XVII. 19: 329 13: इयच्छेत्) the Vivaraṇa only; महेन्द्रं यियच्छेत् G (sec. m) B, महेन्द्रमियच्छेत् Bu, •इयच्छेत् Be C', •इं यच्छेत् U (pr. m.).

२ Thus B Bu G C'; महेन्द्रेज्यां Be U

मादित इन्द्रं यष्टुं प्रक्रामेत्संवत्सरे^१ पर्यवेते तस्यां महेन्द्रं
 यजेत^१ सो ऽत ऊर्ध्वं महेन्द्रयान्वेव स्यादित्यत्रो ह स्याद्यौ-
 पमन्यवो ऽभ्यारूढः खल्वस्यैव^२ संवत्सरो भवति यस्याममा-
 वास्यायामादित इन्द्रं यष्टुं प्रक्रामेत्संवत्सरे^१ पर्यवेते वा ततः
 * पूर्वामावास्या स्यात्तस्यां^३ महेन्द्रं यजेत^१ सो ऽत ऊर्ध्वं महे-
 न्द्रयान्वेव स्यादिति^१ ॥

331 7. दासायणयज्ञेन सुवर्गकामो यजेत^१ पूर्णमासे संत्येन्मै-
 चावहृष्यामिन्नयामावास्यायां^४ यजेतेति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^१
 वैश्वधमण्यत्रानुनिर्वपेदिति शालीकिः^१ ॥

31. 14. १०. सांनाय्यस्य भक्षण इति ॥ सूत्रं शालीकेरत्रो ह स्याद्
 बौधायनो यजमान एवैतमर्धमाममनुनिधाय सांनाय्यं भक्षये-
 दिति^१ ॥

332 1. आमिवायै मन्त्रामन्त्र इति ॥ मन्त्रवती स्यादिति
 बौधायनसूत्रोक्तेति शालीकेः^१ ॥

332 G. ११
 332. 3 इडादधे चतुश्चक्र उपाशुश्याजस्य करण इति ॥ कुर्या-
 दिति बौधायनो^१ न कुर्यादिति शालीकिः^१ ॥ १७ ॥
 नवमः ॥

344. 1. दृष्टसतिमवे दाक्षिणानां होम इति ॥ अनुसवनं दाक्षिणानि

१ Thus (प्रक्रामेत्) C' U and a citation by Sāyana; प्रक्रामेत् G (sec. m.), प्रक्रमेत् Bu Be, प्रक्रमेत् B G (sec. m.)

२ Thus U C', खल्वस्यै B, खल्वस्यैव Bu, खल्वस्य G; Be is defective.

३ स्यान् given only by Sāyana in his citation.

* वा ms. Be B U

जुहुयादिति बौधायनो माध्यादिन एव सवने दाक्षिणानि
जुहुयाद्दामौत्येवेतरयोः^१ सवनयोर्न्र्यादिति शास्त्रीकिः^१ ॥

II. 346 8 द्विरष्टेन घृतमुत्पुनातीति ॥ मन्त्रनिष्प्रमेतद् घृतं स्या-
दिति बौधायनस्य^१ ष्णौकमिति^१ शास्त्रीकिः^१ ॥

II. 349. 6. अनुद्धते^१ वेद्यै दक्षिणत आहवनीयस्य रहत श्लोचं प्रत्य-^५
भिषिञ्चतीति ॥ सूचं बौधायनस्य^१ कृष्णाजिनमयवास्तृत्या-
भिषिञ्चेदिति शास्त्रीकिः^१ ॥

II. 350. 2. माषैः पूर्णं कमण्डलुमिति ॥ शौवर्णः शौवर्णेमाषैः पूर्णः
स्यादिति बौधायनो^१ मार्त्तिक^१ एव धान्यमाषैरिति
शास्त्रीकिः^१ ॥

I. 354 16 मग्नदश मारुतीः पृथ्वीर्वत्सतरीरालभत इति ॥ पृथगेवासां
मनोताः स्युः पृथक् पशुपुरोडाश इति बौधायनः^१ पृथगेवासां
मनोता स्युरेकः पशुपुरोडाश इति शास्त्रीकिरे^१ कैवासां मनोता
स्यादेकः पशुपुरोडाश इत्यौपमन्यवः^१ ॥

II. 356. 3. अग्निष्टुतीन्द्रस्ततीति ॥ सूचं बौधायनस्य^१ यथाप्रकृति-^{१५}
II 358. 9. मेवाध्वर्युः कुर्षाच्छब्दोगवकृषा एव प्रतिविकुर्वीरञ्जिति
शास्त्रीकिः^१ ॥

I 360. 10. अतिरिक्तस्तोत्रेष्विति ॥ पूर्वः कल्पो बौधायनस्योत्तरः
शास्त्रीकेः ॥

१ Thus B G Bu and the Viv.; ददामौ•Be U C'.

१ Thus G B; दक्ष्योक्त इति B, दक्ष्योक्ति B C' U.

१ Thus the Viv.; •इते U G, •इते Be C', •इत B.

१ मार्त्तिक G U C' De and Viv.; शार्त्तिक B, शार्त्तिक Bu.

[३६२. ३,
२०.] धनुषः प्रदान इति ॥ पूर्वः कल्पः शालीकेरुत्तरो बौधा-
यनस्य ॥

एकाहानामन्त इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ^१ सृत्युसवान्त
इति शालीकिः ^१ ॥

[३६७. ३.] निदधत्यग्ना एतद्द्विविरुच्छिष्टं ऋतभाजनमिति ^१ ॥ सूत्रं
बौधायनस्य ^२ नात्र द्विविरुच्छिष्टं ऋतभाजनं ^१ निदध्यादिति
शालीकिः ^१ ॥

[३६६. १
१११] अथास्याः मद्यस्त्रियामनुक्रियां परिक्रियामतिक्रियां प्र-
वर्गस्य करण इति ॥ कुर्यादिति बौधायनो ^२ न कुर्यादिति
शालीकिः ^१ ॥

[३६५. १०.] ऋवानसो ऽधिषवणे फलके पुरुषास्यस्य वृषणाविति ॥
सूत्रं बौधायनस्य ^२ ऋवानसो ऽप्यत्रारणी कुर्यादिति
शालीकिः ^१ ॥

[३६६. २.] म यं कं च^१ यहं गृह्यात्येवमेवैनं गृह्णाति ^१ यद् किं च
पात्रं मादयत्येवमेवैन्सादयतीति ॥ सूत्रं बौधायनस्य ^२ यंयं
यहं गृह्णीयान्तं परिमृज्य सादयेदिति शालीकिः ^१ ॥

[३७०. ८,
१२;
३७७ १४;] श्वेतमश्वं ददाति ^१ श्वेतां वडवां ददात्यश्वमसितं ददाति ^१
गभिंणीं वडवां ललामीं ददात्यनहुच्छतं ^१ ददाति ^१ त्रय-

१ Thus B Bn G (sec. m.); •भोजन• Be O' U G (pr m).

१ चन G (sec. m.) and the Vir, चनं B

२ Thus O' only (sec m.), all the other MSS. corrupt (•त्यनदुर्धं-
द्वयं ददाति, •त्यनदुर्धं ददाति, •त्यनदुर्धं ददाति द्वयं ददाति).

I. 379. 11; स्त्रिंशत्तं निष्कान्ददाति^१ सोमचमसं ददाति^१ हिरण्यं
382. 11;
388. 9; चमसं ददाति^१ राशिकृतं^२ धान्यं ददाति^१ मरायकृतं^३ धान्यं
406. 8, 9.

ददातीति^३ ॥ एतानि च नित्यानि च दद्यादिति बौधायन^४
एतान्येवेति शालीकिः^५ ॥ १८ ॥

१ अथातः सर्वतोमुखं व्याख्यास्यामः ॥

चिन्वीत सर्वतोमुखे ऽग्निमिति बौधायनो^४ न चिन्वी-
तेति शालीकिर^५चो ह स्माह मौद्गल्यः पूर्वस्मिन्नेवाग्निचय
इतरेषु चाविवाः स्युरित्येतदपि न कुर्यादित्याञ्जीगविः^६ ॥

अरण्योः समारोपण^७ इति ॥ सूत्रमाचार्यथोर^८चो ह स्माह
गौतमो गृहपतिरेव प्रथममरण्योः^९ समारोपयेत्^{१०} इतरे सत्त् १०
इति^१ ॥

१ निष्कं ददाति MSS., but cp. XVIII. 38: 388. 9.

२ Thus Be C' Bu U, रामी० B G (sec. m.)

३ इति found in C' only.

४ The words एतान्येवेति शालीकिः are repeated in Be Bu U W C', indicating the end of a prāśna.

५ This kapdikā is not found in Be C' Bu W U; in U it is given on a loose page. The text of this, doubtless later added, chapter is given according to B G (where it is given secunda manu), a complete citation in Keśavasvāmin's prayogasāra (K) and a ditto (I) in a MS. belonging to the India Office (Catalogue by Eggeling Vol. I, p. 87) The Vīvarāna of this chapter is missing equally.

६ ० रोचय G B.

७ प्रथमम् om. K.

८ ० रोचयेत G B, ० रोचयंत K.

शालाया इति ॥ प्राकृतेन^१ प्रक्रमेण नौयान्मध्ये गार्हपत्य
इति ॥ सूत्रं बौधायनस्त्रीचो ह स्माह शालौकिः विपदेन
प्रक्रमेण सर्वत इति^२ ॥

त्रिष्टमाद्यां दिशि भवति पञ्चदशो दक्षिणतः सप्तदशः
१ पश्चादेकविंश उत्तरतः^३ सर्वतो वा ज्योतिष्टोमः^४ सर्वे^५
ज्योतिष्टोमदक्षिणा इति ॥

प्रवर्गस्य करण^६ इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^७ नोक्त्ये^८
प्रवृत्त्यादिति शालौकिः^९ ॥

याजमान इति ॥ अभौनाम^{१०} याजमानं कुर्यादिति बौधा-
१० यनः^{११} कुर्याद्यथावकाशं याजमानमिति शालौकि^{१२} च ऽग्निम-
स्काराः^{१३} मृस्ताङ्काममितरत्तन्प्रेणेत्यौपमन्ववः^{१४} ॥

अग्न्यन्वाधान इति ॥ सूत्रं बौधायनस्त्रीचो ह स्माह
शालौकिर्गार्हपत्यः^{१५} महदन्वाहितः श्राद्धामयोनिरन्वाहार्य-

१ प्रल० U K I.

२ म. B G, मत् U K I.

३ Thus I, सर्वे K, सर्वतो U, सर्वतो वा B G

४ प्रक्रमेण U K I

५ भाष्ये B G

६ अभिनाम B G, but cp XX. 18., 39. 11, the other MSS. om. this word

७ संस्काराणां U

८ मान om B G; instead of नोक्त्ये U तस्यांशम् ।

९ पत्यस्य B G

पचन आहवनीयः^१ सहदन्वाधाय ततो यथार्थं गच्छे-
दिति^२ ॥

भक्षण इति ॥ सूत्रं वैधायनस्य^३ सर्वः समवधाय सह-
देव^४ भक्षयेदिति^५ शालीकिः^६ ॥

माजंन इति ॥ सूत्रं वैधायनस्य^७ सहदेकस्मिन्निति^८
शालीकिः^९ ॥

लोकाग्नीनां हरण इति ॥ सूत्रमाचार्ययोरे^{१०}चो ह स्याह
दीर्घवाक्यः^{११} पूर्वस्मिन्नेव याजमानः स्यादिति^{१२} ॥

क्रतुपशूनां करण इति ॥ सूत्रं वैधायनस्य^{१३} क्रतुपशव
ऐकादग्निनाश्च विकल्पन्त इति शालीकिः^{१४} ॥

समञ्जन इति ॥ सूत्रमौपमन्यवीपुत्रस्य^{१५} यावन्त सोमा-
स्तावत्कालः प्रचरण्णा समनकीति वैधायनः^{१६} ॥

दधिपह इति ॥ सूत्रं मौद्गल्यस्य^{१७} पयसा वाज्येन^{१८} वेति ॥
पूर्वः कल्पो वैधायनस्योत्तरः शालीकिः^{१९} ॥

अथ्यदाभ्ययोर्ग्रहण इति ॥ सूत्रं वैधायनस्य^{२०}चो ह स्याह^{२१}

१ After 'नीयं' G ins वंनं, B नं; U K I om चाम. ...नीयं and read स्यात्तं सहद. (thus K I), स्यात्तसहद. (thus U).

२ इति inserted by me.

३ सहदेव om B; न G instead of these words;—भक्षयेदिति U.

४ मौद्गल्यस्य U K I.

५ दीप. U K I.

६ शालीकिः U K I.

७ U K I om. the first वा।

शालीकिर्वाजपेये दादशाहे मन्त्रे ताण्डिनामयन उद्भिदि बल-
भिदीति तस्य स्यादित्येवमेव पृश्निपद्यैः प्राण्यहेरिति^१ ॥

षोडशप्रघाणां^२ ग्रहण इति ॥ सूत्रं बौधायनश्रौतसूत्रं
गृहीयुरिति शालीकिः^३ ॥

* अतिघाह्याणां होम इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^४ " माहेन्द्र-
स्यानुवपद्धारमुपवृज्जयुरिति शालीकिः^५ ॥

षोडशिन स्तोत्रमुपाकरोतीति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^६ " येन
केन चिदिति शालीकिः^७ ॥

षट्पदशूलानामुद्गमन इति ॥ एकैकम् उद्गमयेदिति
१० बौधायनः^८ " मर्वांसुहेति शालीकिः^९ ॥

अवभृथ इति ॥ सूत्रं बौधायनस्य^{१०} " प्राञ्च एवावभृथम-
वेयुरिति^{११} शालीकिः^{१२} ॥

१ The reconstruction of the text of this dvandva is wholly uncertain. I have given the reading presented by B which, however, has उद्भिद्वलभिदिति and adds शालीकिः at the end. Thus also G. U K I have ताण्डिनामयने ऽ ताण्डिनामयन, indicating the beginning of a new kandikā, moreover the following words run thus in U उद्भिद्वलभिदित्येवमेव इति. in K उद्भिदि बलभिदित्येवमेव इति, in I उद्भिदि बलभिदि लभ्येदितिपुनरितिप्राण्यहेरिति त्वेवमेव इति ।

२ षोडशिनं प्र. B G

३ शालीकिर् U K I.

४ श्रौतसूत्रम् U K I.

५ शालीकिः U K I.

६ Thus G, *ष्टमभ्यवेत् U K I, *ष्टमवेति D.

७ मोतयो U K I.

अरण्योः समारोपण^१ इति ॥ सूत्रमाचार्यथोर^२त्रो^३ ह आह
 गौतमो^४ गृहपतिरेवारण्योः समारोपयेत्तत^५ इतर इति^६ ॥
 १६ ॥ दशमः ॥

॥ इति त्रयोविंशः प्रश्नः ॥

१ Thus K I, समारोपण U, समारोप्य B G.

२ सूत्रं शास्त्रिकेरथो U K I.

३ बौधायनो U K I

४ •रोपये• B G

५ Thus B G, तत इतरं यथाथं गृह्येयुर्गन्ध्याः U K I.

कर्मान्तसूत्रम् ॥

- पञ्चतयेन कल्पमवेत्तेत क्वन्दसा ब्राह्मणेन प्रत्ययेन न्यायेन
 म॒स्य्यावगेनेति ^१ क्वन्दसेति यद्वोचाम यथान्नायप्रणिधीदं
 पूर्वमिदमुत्तरमित्यथापि मन्त्र एव स्वयं कर्म प्रव्रूते ^१ कर्मा-
 नुवादो भवति ^१ यथैतद्भवति प्रथमगाद्धिपणा बर्हिरच्छोर्वन्त-
 ५ रिचमन्विहि देवस्य त्वा संवितुः प्रमवे ऽश्विनोर्वाङ्म्यां पूष्णो
 हस्ताभ्यामग्रये जुष्टं निर्वपामीति ^१ यच्छन्दसा न शक्नुयात्क-
 न्यघितुं ब्राह्मणेन तच्चिकल्पयिषेद्ब्राह्मणसु हेवैनाम्नन्वानप्रजा-
 तान्विदधातौदमनेन करोतौदमनेनेति ^१ यथैतद्भवतीषे नोर्जे
 त्वेति शाखामाच्छिनन्ति वायव स्योपायव स्येति वत्सानपा-
 १० करोतीत्याप्यमन्त्राणि कर्माणि विदधाति ^१ यथैतद्भवत्यष्टासु
 प्रक्रमेषु ब्राह्मणो ऽग्निमादधीतैकादशसु राजन्यो द्वादशसु
 वैश्व इत्येवं व्यवस्थावर्णसंयोगार्थो एतत्प्रत्ययेनेति क्वन्दो-
 मङ्गुचाध्वर्युप्रत्ययेनेति ^१ यथो एतद्व्यायेनेति प्राकृते तन्त्रे प्राकृतं
 न्यायमनधिगच्छन्त्यामन्यायं प्रतीयादयमिहार्हताऽ समारम्भ
 १५ दति ^१ यथो एतत्स्य्यावगेनेति सोमे ऽपहत आदाराऽय
 फासगुनानि चाभिपुण्यादिति ^१ चतुष्टयेन मन्त्रा वर्तन्ते स्तुत्या
 निर्दग्नेनाग्निपा नैव स्तुत्या नाग्निपा न निर्दग्नेनेति चतुर्थमथेमे
 पञ्च हविराकारा औषधं पयः पशुः सोम आज्यमिति ^१ ॥१॥

तेषां पृथक्पृथग्धर्माः पृथगधिकरणानि ^१ यथाधिकरणं

मन्त्रा दृष्टान्ताच्च मिथः स॒मादयेदनादेशाद्येनयेन^१ यद्भुविः
 स॒मिधेत्तेनतेन तत्कुर्यात्तत्तस्याधिकरणमुक्तान्यधिकरणानि^२
 यज्ञ इति^३ किमुपज्ञो यज्ञः श्रद्धोपज्ञो माङ्गल^४ इति^५ क
 उ खलु यज्ञ इति^६ पुरुष इति^७ का उ खलु देवता
 दीचेति^८ वागिति^९ का उ खलु पथ्या स्वप्तिरिति^{१०}
 वागेवेति^{११} का उ खल्वेकाक्षरा गायत्रीति^{१२} वागेवेति^{१३} क
 उ खलु यज्ञस्यारम्भः का प्रतिष्ठेति^{१४} विज्ञायते^{१५} स्वाहा यज्ञं
 मनसा स्वाहा द्यावापृथिवीभ्याः स्वाहोरोरन्तरिचात्स्वाहा
 यज्ञं वातादारभ इति^{१६} वात एव यज्ञस्यारम्भो वातः
 प्रतिष्ठेति^{१७} ॥ २ ॥ प्रथमः ॥ १०

कथमु खल्वेतज्जानीयादिदं तन्त्रमयमावाप इत्यन्वन्वाधा-
 नप्रभृति तन्त्रमान्यभागाभ्यामन्यचौषधान्तस्मिन्तन्त्रे सत्यावा-
 पस्थानानि भवन्ति यथैतद्धेनूनां दोहनं कपास्तानामुपधानः
 सुभयजुषो हरणमान्ययहा^१ इति यच्च किंचाभिनिवपत्यूर्ध्व-

१ Thus H Ben G U D C Vt, Vc, the Viv. (one copy); संसाधये.
 Be, the Viv. (another copy). The meaning, according to Vc., of
 न मिथः संसाधयेत् is: न मिथयेत् ।

२ Thus C U H G (pr. m.) Vt Vc and the Viv.; मांगलिक Ben
 Be, मांगलिक G (sec. m.), मांगल D.

३ वा ins. G U (pr. m.) H.

४ In TS. I. 2, 2, 3.

५ *पहा Bo G U, *पाहा Ben D (sec. m.), *पाहाः H, पहा D (pr.
 m.), *पह C, पाह Vt.

- माज्यभागाभ्यामेव मध्यत आवापो भवति यस्मिन्नेतद्भूवीऽ-
 थोषन्ते तस्मिन्नेवावापजानि^१ तन्त्रस्थानं^२ भजन्ते यथैतन्नाशित्रं
 यजमानभागब्रह्मभागौ स्त्रिष्टकच्छेदा चेत्यवदानत आवापो
 भवति तन्त्रं तु प्रदानतः^३ क उ खलु तन्त्रमावापभूयं गच्छ-
 ४ त्यावापो वा तन्त्रभूयमिति^४ मैत्रावाहंस्यत्ये ऽप्यन्यस्मिन्स्त्रिष्टकमु
 ह निर्वपणतो भवत्यावाप उ प्रदानतो^५ ऽथ वाहणीपुं^६ च
 संज्ञानीक्षां^७ चावापो ह निर्वपणतो भवति तन्त्रं तु प्रदा-
 नतो^८ ऽनूयाजप्रभृति तन्त्रमा समिष्टयजुषो होमात्किं देवत्या
 उ खल्वनूयाजा भवन्तीत्याग्नेया इत्येव ब्रूयादिजायते तं देवा
 १० आहुतौभिरनूयाजेष्वन्विन्दन्यदनूयाजान्यजत्यग्निमेव तस्य-
 मिद्भू इत्यृतुदेवता उ खलु प्रयाजा भवन्तीति^९ ॥ ३ ॥
 द्वितीयः ॥

- कियत्यः पाकयज्ञसंस्थाः कियत्यो हविर्यज्ञसंस्थाः
 कियत्यः सोमसंस्था इति^१ ऊतः प्रऊत आऊतः शुलगवो
 १२ बलिहरणं प्रत्यवरोहणमष्टकाहोम इति सप्त पाकयज्ञसंस्था
 इत्यपरिमिता उ हैके ब्रुवते^२ यच्च किं चान्यत्र विहाराद्ब्रुयते
 सर्वास्ताः पाकयज्ञसंस्था इत्ययं हविर्यज्ञसंस्था अन्याधेय-

१ एव om. H G U (pr. m) C;— *जानीति G (sec. m) U (pr. m)

२ Ben Be in ४ पंच ।

३ Thus (sc. इष्टिषु) D and C only; वाहणेपु the other MSS.

४ Thus Ben C and Vc.; संज्ञानीगूर्णी D; the other MSS, and the Viv. (one copy) and Vt. संज्ञान्येष्टां; संज्ञानेष्टां the Viv. (another copy).

मग्निहोत्रं दर्शपूर्णमासावाययणं चातुर्मास्यानि दाक्षायण्यज्ञः
 कौण्डपायिन्य^१ इति^१ शौत्रामणिमु हैके ब्रुवते^१ ऽथ सोम-
 मःसा^१ अग्निष्टोमो ऽव्यग्निष्टोम उक्थः षोडशी वाजपेयो
 ऽतिरात्रो ऽशोयाम इति सप्त सोममःसा^१ यदग्निष्टोमस्य
 क्रतुकरणं तदव्यग्निष्टोमस्य^१ यदुक्थस्य तत् षोडशिवजपेय-
 योर्यदतिरात्रस्य तदशोयामस्येति^१ सप्तानां सोममःसानां
 द्वे सत्राणि न गच्छतो वाजपेयश्चाशोयामस्येति^१ ॥ ४ ॥

कथमु खल्वेतज्जानीयादियं पूर्वा ततिरियमुत्तरेति^१ या
 प्रकृतिः सा पूर्वा ततिर्य यदिदधाति सोत्तरा ततिरम्या-
 धेयं पूर्वा ततिः पुनराधेयमुत्तरा ततिर्दर्शपूर्णमासाविष्टीनां^{१०}
 पूर्वा ततिः सर्वाः काम्या इष्टय उत्तरा ततिरैन्द्राग्रो निरूढ-
 पशुबन्धानां पूर्वा ततिः सर्वे काम्याः पशव उत्तरा ततिर्व्यो-
 तिष्टोमः सोमानां पूर्वा ततिः सर्वे सोमा उत्तरा ततिः^१
 ग्रेनचिदग्नीनां पूर्वा ततिः सर्वे काम्या अग्रय उत्तरा तति-
 द्विरात्रो ऽहीनानां पूर्वा ततिः सर्वे ऽहीना उत्तरा तति-^{१५}
 द्वादशाहो ऽहर्गणानां पूर्वा ततिः सर्वे ऽहर्गणा उत्तरा तति-
 र्गौवामयनः सावसरिकाणां सत्राणां पूर्वा ततिः सर्वाणि
 सावसरिकाणि सत्राण्युत्तरा ततिः^१ कियन्ति नु खलु गवा-
 मयनानि भवन्तीति^१ विज्ञायतेः यथैतन्मासि षष्ठमुत्तमे

१ कुण्डपायिन्य Be, कौण्डपायिन्य the Vir. (one copy), कौण्डपायिनि D.
 १ om. M Ben U (pr. m.) D C Vt.

- मासि सङ्कल्पेष्टान्युपेयुर्दशमास्यं तृतीयः^१ सप्त गाम्या ओपधयः
 सप्तारण्याः^२ सप्त गाम्याः पशवः सप्तारण्याः^३ सप्त कृन्दाः सि
 चतुस्ताराणीति^४ सप्त गाम्या ओपधयस्त्रिंशत्सप्तौदियवाः
 प्रियङ्गवो ऽणवो गोधूमाः सप्तमे^५ कुलत्यानु^६ हैके ब्रुवते^७
 १ सप्तारण्याः श्यामाकाश्च नीवाराश्च जर्तिन्नाश्च गवीधुकाश्च
 गार्मुताश्च वास्तानि^८ च धेणुयवाश्च सप्तमे^९ कुलविन्दानु हैके
 ब्रुवते^{१०} सप्त गाम्याः पशवो गोश्रयमजाविकं पुरुषश्च गर्दभ-
 योद्दश्च सप्तमे^{११} ऽथतरमु हैके ब्रुवते^{१२} सप्तारण्या द्विखुराश्च
 श्यापदानि च पत्तिणश्च मरीच्यपाणि च हस्ती च मर्कटश्च
 १० नादेया सप्तमे^{१३} सप्त कृन्दाः सि चतुस्ताराणीति गायत्र्युष्णि-
 गनुष्टुर्^{१४} दहती पङ्क्तिस्त्रिष्टुब्जगतीति^{१५} ॥ ५ ॥ तृतीयः ॥
 अथेदं चयं भवति कर्माभ्यावर्ति देवताभ्यावर्ति संख्या-
 भ्यावर्तीति^{१६} माविचं तु खल्विदं कर्माभ्यावर्ति भवत्येय देवता-
 भ्यावर्ति ध्रुवाञ्च द्रोणकल्मशः सर्वष्टोत्थय^{१७} संख्याभ्यावर्ति चिः
 ११ पृच्छति ष्टतः हवीरः शमितरित्यथापि राज्ञो मानं^{१८} क
 च यस्तु मन्त्रमन्तरितं कन्ययेत्स्यानादा स्यानं प्रजिज्ञामीता-
 भिरूषेण^{१९} वा प्रौढेण वेति^{२०} स्यानात्स्यानमिति यद्वोचाम

१ Thus M Bo Ben; कुलित्यानु H G (sec. m) U D C, कुलत्यानु Vt.

२ वास्तानि G (sec. m.), वास्तानि D C. According to the Viv.

वास्तुकम् (Chenopodium) is meant.

३ •धुम् M only.

४ i. सप्तारण्या कास्येभिः (Vc), cp. TS II. 3. 7, 1.

५ प्रजिज्ञासेत U, •दित Vt Vc Ben

यो ऽन्तरौ मन्त्र आम्नातः स्यात्तेनैतच्छ्रुत् कल्पयेत्पूर्वकालेन
 वोत्तरकालेन वेति ^१ यथो एतदाभिरूपेणेति यथैतद्भवत्या-
 ग्रासानः सुवीर्यश्च रायस्योपश्च स्वश्रियम् । दृहस्यतिना राधा
 स्वगाह्यतो मह्यं यजमानाय तिष्ठेति ^१ यथो एताप्रौष्ठेप्यग्नि-
 कल्पः खल्वयमिष्टकाभूयान्ममास्नातस्तत्र ^१ यो मन्त्रो ऽन्तरितः
 स्यादिष्टकाभूयमेनमापादयेत् ^१ ॥ ६ ॥

अथायमथमेध आहुतिभूयान्ममास्नातस्तत्र यो मन्त्रो
 ऽन्तरितः स्यादाहुतिभूयमेनमापादयेत्त्राप्रक्रान्तं प्रक्रमयेन्न
 प्रक्रान्तं कर्म ^१ तूष्णीं कर्मणाभिपूरयिषेदिति ^१ नाप्रक्रान्तमिति
 यद्वोचाम बर्हिर्लवनः खल्वयश्च ह्रस्वो मन्त्र आम्नातो भवति ^{१०}
 दीर्घसु कर्म ^१ न कर्मणो हेतोर्मन्त्रो ऽभिनिवर्ततायायं पशो-
 र्विगमनो ह्रस्वो मन्त्र आम्नातो भवति दीर्घसु कर्म ^१ न
 कर्मणो हेतोर्मन्त्रो ऽभिनिवर्ततायास्याश्च स्वमादृषायां दीर्घो
 ह मन्त्र आम्नातो भवति ह्रस्वसु कर्म ^१ न कर्मणो हेतोर्मन्त्रो
 विरम्येद्यथो ^१ एतच्चियंजुषा महानूष्णीमिति ^१ लोकाग्नीश्च ^{१५}
 तेषामुपश्रुत्य क्षम्ययजुयेति ^१ यथो एतत्पञ्चकलो यजुषा

१ यथम् given by Ben D G U (pr. m) Vc, om by H Be G U
 (sec m) — On दृहकाभूयान् V comments. दृहकाभिर्भयान् वक्षलः दृहकोप-
 धानप्रश्चुर इति यावत् ।

१ Thus Be G U Vt Vc, विरम्येत्तयथो Ben C D, विरम्येत् यथो H ;
 V. comments : न विरम्येत् न विरम्येत् विकरणयत्यपञ्चान्दसः ।

पञ्चकलस्त्रुष्णीमिति राजन्तेषां मानमुपश्रुत्येति^१ 'यथो एत-
त्सकृद्यजुषा सकृन्तूष्णीमिति राजन् एव^२ तेषां^३ मानमुपश्रु-
त्येति^४ ' यथो एतच्चतुरो सुष्टौन्त्रीहीणां निर्वपतीति द्वौ
देवतायै खिष्टशते तृतीय इडायै चतुर्थ इति सर्व एवैतेषां

५ ब्राह्मणवन्तः^१ ॥ ७ ॥ चतुर्थः ॥

अथात आदेशकारितानि व्याख्यास्यामो^१ ऽनादिष्टो
ऽग्निरपि तु यथैतद्भवत्यधिदेवने जुहोति रथमुखे जुहोति
रथनाभां जुहोति चतुष्पथे जुहोति वर्त्मनोर्जुहोत्याप्रश्चने
जुहोति पदे जुहोत्यजाथां जुहोत्यजस्य दक्षिणे कर्णे जुहोत्य-
१० अस्य दक्षिणे शृङ्गे जुहोति ब्राह्मणस्य दक्षिणे हस्ते जुहोति
दर्भस्तम्भे जुहोत्यप्सु जुहोत्यौदुम्बर्यां जुहोति वल्मीकवपायां
जुहोत्यौपामने जुहोत्युत्तपनीये जुहोति शामित्रे जुहोत्याग्नी-
ध्रीये जुहोत्यन्वाहार्यपचने जुहोति गार्हपत्ये जुहोतीत्यना-
१५ दिष्ट^२ आहवनीय एव होतव्यमनादिष्टो ऽध्वर्युरपि तु यथै-
तद्भवत्युजेता जुहोति प्रतिप्रस्वाता जुहोतीत्यनादिष्टे^३ ऽध्वर्युणैव
होतव्यमनादिष्टं पाचर्मपि तु यथैतद्भवत्यञ्जलिना जुहोति

१...१ This clause is found in D U Be G (see m) only, it is commented upon by Bhavusvāmin.

२ Thus D; रथेषां U Be G; some of the MSS. here and supra instead of उपश्रुत्य read उपश्रित्य, which is perhaps the preferable reading, but cp. Ve; उपश्रुत्य समीपे शुक्तिं दत्त्वा ।

३ इति supplied by me

४ इति found in G only.

दभ्यमपूस्यादयाज्यमयाजयत्सादितं^१ कर्म तद् द्वाभ्यित^१
 इत्येतेषामेकस्मिन्नतिवरणं वावरणं वा भवतीति^१ ताप्ये-
 वृणीताव्यापन्नाङ्गानेव वृणीत^१ कं नु खल्वेषां प्रथमं
 वृणीत^१ यो ऽस्य मपूस्ततमः^१ स्यात्तं प्रथमं वृणीत^१
 तेन मचिवेनान्याग्लिष्येत^१ यद्यु वे यथाच्येष्टं ब्रह्माणं प्रथमं
 वृणीताथ होतारमथोद्गातारमथाध्वर्युं^१ ब्रह्मणो वानन्तर-
 मध्वर्युं^१ पूर्वं वोत्तरं वा यथाकर्म चेक्यात्सृष्टेन धनेनत्विजः
 प्रतिमंत्रसीत^१ त्रौष्यधिकरणान्यत्विजां विनापि^२ यच्छे^१

१ Thus (अभ्यमपूस्यात्) all. I guess this word to be a corruption from an original अभ्यमपूस्त. The commentaries find the word अभ्य 'sickness' in it V. आभिमुख्येन रोगवत् बाधकत्वेन स्थितः। The Viv.: आत्मानं (var. अमीनं) जिघांसति। अभ्य रोगे। आभिमुख्येन रोगवत् (var. रोगवत्) स्थितिः। अभ्यमपूसा इति छेष्टं स्थितः (var. छेष्टः) रोगत्वेन स्थितः।— सादितं all the MSS. etc. Be (सार्तं), G (sec m. छीदं) and U C (यस्त्वितं), कुत्सितं, however, seems to be the periphrase of our word in the commentaries; V. सादितं कुत्सितं कर्म सेनाभिचार्यजनादि। Perhaps the original reading of our passage has been: स्वेपमचादी-दभ्यमपूस्यादयाज्यमयाजयत्सादितं कर्म तद् द्वाभ्यितेति। द्वाभ्यित 3rd sing. root aor. mod. from आतिष्ठते। Moreover instead of the impf. अपा-जयत् we expect an acrist.

१ मपूस्ततमः D and U (sec m.).

२ Thus (विनापि यच्छे) all (also Vt, Vc). etc. C, which has विना यियच्छे; the correct reading (see the Viv. and the Bhāṣya: यद्यु-मिच्छामि) seems to be either विना यियच्छे (see the reading of C) or विनापीयच्छे (इयच्छे for regular यच्छे, cp. the remark on XXIII, 17; 176, 13).

ऽज्याग्नियि^१ भार्यामक्षपीति^१ को नु खल्वृत्तिषु धर्म इति^१
 य आचार्य इति^१ कथमर्हेण इति^१ ॥ १२ ॥

आगमआगम इत्येकम्^१ तु मुखच्चतुसुख इत्येकम्^१ संवत्सरस्य
 पार इत्येकं^१ यज्ञाधिगम इत्येतदपरं^१ को नु खल्वृत्तिजां
 धर्म इति^१ न न्यस्तमार्त्विज्यं कुर्यान्नानुष्ठातं^१ नावकीतो
 याजयेन्नावृत्तो याजयेन्नातिवृत्तो याजयेन्नानूद्देश्यं^१ याजयेन्न
 नीतदक्षिणं^१ याजयेन्नापरपक्षे याजयेन्नाति याजयेन्न सृतं याज-
 येन्न चिकिषिनं याजयेन्न परिखातिक्रान्तं^१ याजयेन्नान्तगं

36. 7.

१ Thus Be G and U (set m) and both copies of the Viv ;
 अग्निवि U H Ben, Vt Vt, C corrupt, the Viv राजकुलधोरादिभिः
 हृतमर्षस्यो ऽसि, the Bhāṣya राजाद्युपद्रवादिना हृतमर्षस्यो ऽसि ॥ On अग्ना-
 ग्नियि for original अज्याग्नियि cp Indog Forsch XVIII. 421, M S L.
 XIV 192 See also infra XXIV 18 : 202 2

१ Thus G Ben U D G (pt m) Vt, and cp. T Br. III 11. 8 8
 with the remark of Sāyana a. h 1, नूद्देश्यं Be, the Viv (one
 copy) ; नूद्देश्यं G (set m) C, the Viv, (another copy) ; नूद्देश्यं H.
 The Viv. अन्विजां यज्ञे ऽन्यस्मै चोद्देश्य करोति, (the Bhāṣya. अन्यस्य कुल-
 मुद्देश्य स्वयमस्तत्त्व. सत्या यजति तम् ।

१ Thus (as Sāṅkh 6rs. V. 1. 10) G C, the Viv. ; नीचदक्षिणं (as
 Āśv. gṛha. I 23 20) the other MSS The Bhāṣya (दक्षिणानयमानकरं
 यस्य कस्य चिदन्विको जुषपतो सत्यां तस्यान्विज्यं न कुर्यादित्यर्थः) and the Vita-
 rana (दक्षिणादानोत्तरकालम्) derive वात from नयति, it is rather the
 partic. from न्येति ; cp नीतस्य XVIII 41 393 7.

१ परिषा Be Ben C D V

याजयेन्नाग्यजं^१ याजयेन्नाननूचानं याजयेदपि वैतेषां^२ तं
याजयेद्यः कपालान्युपहन्याहुत्तिप्रेचे वर्तमाने^३ तदपि दाशतये
विज्ञायते ऽवत्यां शुन आन्तापि पेचे न देवेषु विविदे
मर्द्धितारम् । अपशं जायाममधीयमानामधा मे श्येनो
मध्वाजभारेति^४ नैतेषामयाज्यः महस्रदक्षिण इति^५ ॥ १३ ५
॥ सप्तमः ॥

53. 3. ऊषाश्च भिकताश्चेति^१ ये भस्मारा इवोषाः स्युप्तानाहा-
53. 4 रयेदारण्यस्य वराहस्य विहतादाहारयेदारण्यस्याखोरुत्करादा-
हारयेद्यो ऽनुपदासी स्रुदः स्यात्तत आहारयेत्स्रुदे ऽविद्यमाने
53. 6. कुक्षीरसुषिरादाहारयेदग्रनिहते ऽविद्यमाने श्रौतहतमाहा- १०
53. 7. रयेद्वातहतं वा^१ चिन्नियस्याश्चत्यस्येति^२ येन घामो वा नगरं
53. 9. वा नदी वा तीर्थं वा जायते तत आहारयेदश्वं पूर्ववाह-
मिति^३ युवानमित्येवेदमुक्तं भवति^४ वीन्द्रिरण्यशक्कानिति^५
पडिमाङ्कारयेत्सौवर्णां^६ उपासनार्थां^७ राजता अतिप्रदानार्थां^८

१ Thus Be, भानजं G D C Viv., Vt; शक्यजं H; Ben om the word; the Bhāṣya. पूर्वोक्त (see छेच) देशजातम् । शुद्रक्षिणामुत्पन्नमित्यन्ते ।

२ Thus H Be U (sec. m.) the Viv. ; वैतेषां Ben G C U (pr m) and Vc (अपि च अपि वेत्यर्थः) ।

३ Uncertain reading H G U (sec m.) Be (only शककोनिति) and U (sec , only शककानिति) read as given in the text ; वीन्द्रिरण्यशक्का (शकला D C) ङ्कारयेद्यो • Ben D C ; वद्विरण्यशकान्कारयेद्यो • Vt. Are we to correct : वद्विरण्यशकानिति । वीष्नीनिमाङ्कारयेत् ?

४ Thus Ben G H D G (pr. m) Vt, उपासाम • Be G (sec. m.) the Vivaraṇa.

10.

उभौ मानुषेणालङ्कारेणालङ्कृतौ भवतो ऽहत्वायमाविति ' सर्वं एवान्यो मानुषो ऽलङ्कारो ऽन्यत्र नलदादातायैवैतदुदाहरन्ति ' स्रजमु हैके प्रतिषेधयन्ति ' ॥ १४ ॥

ताः संवत्सरे पुरस्तादादध्यादिति ' अथे षडहे द्वादशाहे

५ वा ' संवत्सरे ऽपर्यवेत उदायति कथं तत्र कुर्यादिति ' पुनरेव ब्रह्मौदनम् समुत्पापयेदा समिधामभ्याधानान् त केशशशु वापथीत ' पुरस्तात्संवत्सरे^१ मंचवीत ' प्रायश्चित्तार्थ एष उक्तो^२ भवति ' स यावत्कृत्वा उदायेदेवमेव कुर्यात्पर्यवेते नोपनमेदेवमेव कुर्यादुपनमत्युपवसथमविप्रमृति कर्म तायते ' १०

9 4.

१० द्विब्रह्मौदनमु^३ हैके ब्रुवत उच्छेपणीयो हेतरः^४ मान्वकरण उत्तरो ' ऽथ संभारेषूपान्निवपन्यददस्रज्जमपि कृष्णं तन्मनसा ध्यायेत्तदपीहेति ' सामानि चेन्न प्रत्यधीयीत धोनीर्निगदेदपि वा व्याहृतीभिरपि वा द्विकारेण ' प्रणीतालोकेन

14.

रथचक्रं प्रवर्तयेत्तस्य चेदादधानस्य पुरस्ताच्चन्द्रमा दृश्येत कथं

१५ तत्र कुर्यादिति ' यः कर्मान्त आरभ्यः स्यात्तं परिनिष्ठाप्य कर्मान्तेनोपरमेच्छो भूते परिनिष्ठादिद्यैय चेदिधे ऽध्याहिते

१ Thus Be G ; *सालेवैतसंवत्सरं U (sec. m.) ; एतत् (एतत्) not found in Ben U (pr. m.) D O Vt. ; in H the whole passage is left out.

२ Found in G Be U (sec. m.) only.

३ Thus G Be U Ben ; द्विब्रं० H G D C, the Viv.

४ Thus Be U (sec. m.) the Viv. ; हीतरः Ben H G C U (pr. m.)

Vt, द्वितर D.

दृश्येत कथं तत्र कुर्यादिति ^१ पूर्णाङ्गत्यन्तं कर्म कृत्वा कर्मान्ते-
नोपरमेच्छो भूते परिनिस्तिष्ठेदिति ^१ ॥ १५ ॥ अष्टमः ॥

53. 13. अथात ऋतुनक्षत्राणामेव मीमांसा ^१ ऋतुनेवाग्रे व्याख्या-
स्यामो ऽथ ह्यन्दाः सौति ^१ वसन्ते ब्राह्मणो ऽग्निमादधीत यीशे
राजन्यः शरदि वैश्वो वर्षासु रथकार इति ^१ सर्वेषां त्वेव *
वसन्त आधानः सर्वेषां रोहिण्यां ^१ यथावर्णं त्वेव ह्यन्दाः-
स्यापि तु तु खलु कामनियुक्तान्यग्याधेयानि भवन्ति ^१ यथै-
तद्भवति ह्यक्तिकास्त्रग्निमादधीत रोहिण्यामग्निमादधीत पुनर्व-
सोरग्निमादधीत पूर्वयोः फल्गुन्योरुत्तरयोः फल्गुन्योश्चित्राया-
53 16 मिति ^१ सद्यस्कास्त्रान्येतानि भवन्ति ^१ यीशे राजन्यः शरदि १०
वैश्व इति नैते सद्यस्काले भवतो ^१ ऽथात आर्तिजान्यग्या-
धेयानि व्याख्यास्यामो ^१ विपक्षे आपूर्यमाणपक्षे विपक्षे ऽपक्षी-
यमाणपक्ष इति ^१ विपक्षे आपूर्यमाणपक्षे आदधानो यावान-
चावकाशः ^१ स्यात्तमभिविदधीत ^१ पौर्णमास्यां तु ^१ सद्यस्कालं ^१
विपक्षे ऽपक्षीयमाणपक्षे आदधानो ^१ नात्रावकाशः ^१ काङ्क्षणाय ११
विद्यते ^१ सर्वमेवैतद्दहः सद्यस्कालं कुर्याच्चतुर्होतारः सारस्वतौ
होमावन्वारभेष्टिमिति ^१ ॥ १६ ॥

१ भवंतीति Be.

१ Thus G Be H U (see m.), the other MSS. and the Vir. om.
च १ :

१ Found in Be U (see. m) only.

१ आदधीते यावानचावकाशः U (see. m) only. Are we to read आदधाने
with Vc ?

अथ पौर्णमासवैश्वधाभ्यामिद्वामावास्यामेव ततः काङ्क्षेदथ
चेदमावास्यायाः मद्यस्कालममावास्यान्तमथ गारस्रतो धोमौ

I 65. 2.

जुहुवृचैवर्चमुपसंद्धादेवं पूर्णदर्वं^१ एवं वाप्तोप्यतीथे^२ कथमु
खलु पूर्णाङ्गतिं जुहुयादग्नेये श्रियथै वायवे ऽन्तरिक्षाय सूर्याय

I 85. 3. ४

दिवे वह्णयाद्वाः स्वाहेति जुहुयादग्नेदं तृष्णौमग्निहोत्रमग्नि-
संस्कारार्थं दृष्टं भवति^३ तदाज्येनैव जुहुयाद्वाचीनमवह-
ज्योर्धमुन्नाड्युभे एवैते मायंप्रातरग्निहोत्रे प्रतिजुहुन्मन्यत

I 66. 3.

श्रौपवसथिकाथै रात्रेः^४ मामिधेगौरनुवच्छन्दग्नेहोतारं व्याख्याय
व्याहृतीरुक्ताथ^५ हिंक्षुयादथानुब्रूयादेतदथानुपूर्व्या^६ भवति^७

- १० कथमु खल्वग्न्याधेये सोम इति^८ पूर्णाङ्गत्यन्तं कर्म कृत्वा
शालामध्यवस्त्रेद्वीक्षणीयामग्नेयो ऽष्टाकपालो ऽनुवर्तत प्रायणी-
यामैन्द्राग्रथादित्यश्च^९ चक्षरातित्यामग्नेये^{१०} पवमानाय पुरोडाशो
ऽष्टाकपालो ऽग्नीषोमौयस्य पशुपुरोडाशमग्नेये पावकायामग्नेये
शुचये प्रातःसवनौयानन्वारभेष्टिरपि वा सर्वांश्चेवाग्न्याधेयि-
११ कानि हवींषि परिनिष्ठाथ शालामध्यवस्त्रेदुद्वसानीया-
मन्वारभेष्टिरिति^{११} ॥ १७ ॥ नवमः ॥

१ कथ om Be.

२ ० पूर्व H

३ Thus G U (see m.) and cp. XX, 19 : 20, 24; ० मैद्वाग्रथादित्य-
श्च ० U Vt. ० मैद्वाग्न्यादित्यश्च ० Be.

४ Thus Be only (see अनुवर्तत), cp. the Viv. उद्वसानीयानन्वार-
मन्वारभेष्टिः । All the other MSS and V. उद्वसानीयायानन्वार ० ।

I 70 13 जेताथ संनयेच्छेताक्षरा भवन्तीत्यक्षरपङ्क्तौ^१ एताश्चतस्र एकेका

I 71 12 पञ्चविंशत्यक्षरा^२ तच्छतमधेदं द्वितीयाधेयं^३ कतरन्नु

खन्विदसुपिनिश्रयतीत्यग्याधेयं वा पुनराधेयं वेत्यग्याधेय-

I 72 1.मित्येव ब्रूयाद्दद्यापद्धताग्नेर्नष्टारणीकस्य च^४ तद्धौदनेनैव प्रति-
पद्यते^५ मिद्धमग्याधेयम्^६ ॥ १६ ॥ दशमः ॥

L 1. 4 अथेनौ दर्शपूर्णमासौ पौर्णमास्युपक्रमावमावास्यामष्टा-
वाचार्या^७ ब्रुवते^८ तत्रोदाहरन्तूर्ध्वं मध्यरात्रात्पौर्णमास्यां
चन्द्रमाः पूर्यते^९ स एतं चापररात्रं पूर्णं भवति सर्वं चाह-
रत्तरस्याश्च रात्रेरा मध्यरात्राद्दद्यामावास्याया^{१०} उपवसधीये
ऽहन्यूर्ध्वं मध्यंदिनाच्चन्द्रमसमादित्यो लभते^{११} स एतं चापराहं^{१२}
लब्धो भवति सर्वां च रात्रिमुत्तरस्य चाङ्ग आ मध्यंदिनादेतं
सन्धिमभियजेतेति^{१३} रात्रिहं पौर्णमास्याः मधेया भवत्य-
हरमावास्यायां^{१४} द्वे पौर्णमास्यौ द्वे अमावास्ये^{१५} पूर्वापूर्वा पौर्ण-
मासीमुत्तरामुत्तराममावास्या^{१६} या पूर्वा पौर्णमासी मानुमति-

१ •पङ्क्तौ H Be G Ve; •पङ्क्ता Ben Vt, •पङ्क्तय U C, पङ्क्तय D; cp. TS I, 5, 2, 1, the four aksarapunktis are TS. IV, 4, 4, w-z

२ Thus G Be Ben the V_{iv}. (and thus is to be read also III, 3 : 71, 17 instead of द्वितीय आधीर्न), 'द्वितीयमग्याधेयं' H U D C V.

३ Found in Ben D G U C only.

४ Thus U G D C Be V and the V_{iv}; पौर्णमासोप• H Ben, see also Pitrmedhasūtra I, 1-16

५ अथ found in Be G (sec. m) U and the V_{iv}

६ •मभिसौ G and U (sec. m).

योत्तरा सा राका या पूर्वाभावास्या सा मिनीवाली योत्तरा
सा कुङ्गायत्री वा अनुमतिस्त्रिष्टुयाकेति पौर्णमास्यै नामधेये
जगती मिनीवात्यनुष्टुप् कुङ्गरित्यभावास्यायै नामधेये ॥ २० ॥

अथायं चन्द्रमाः षोडशकलस्तस्य^१ पञ्चदशभिः^२ पक्षो^३

५ ऽभिविहितो^४ भवति^५ षोडशी त्रिषं कला वज्रधा विप्रविष्टा
ब्राह्मणेष्वस्वोपधीषु वनस्पतिषु पशुष्विति^६ स यदेतानि
यज्ञे क्रियन्ते तेनैषा संभ्रियते^७ ऽथोपवसथस्थानानि चतुर्दशी
पञ्चदशी षोडशी^८ न तु त्रयोदशी सप्तदशी भवतः^९ सो
ऽयमाहिताग्निरुपवसथीये ऽह्नुरा प्रातरग्निहोत्रात्पिह्यानुप-
१० सादयेदन्वाधानार्थान्प्रतोपायनीयं^{१०} पाचयीत^{११} तस्याग्निर्भौ
भवतः^{१२} सर्पिर्मिश्रं दधिमिश्रमचारलवणमपिशितं^{१३} सर्वमेवै-
तदहः^{१४} कौशौधान्यं^{१५} वर्जयेदन्यत्र तिलेभ्यस्तस्य ब्राह्मणं प्रति-

१ Thus Be H, G and U (sec. m.), *कलः स षोडशभिर्दशभिः
D C, *कलः शनिर्दशभिः Ben, *कलः स पञ्चदशभिर्दशभिः Vt.
Vc. शक्यपक्षे स चन्द्रमाः पञ्चदशभिः पक्षोभिस्त्रिष्टुभिः प्रतिपद्यतेतिपौर्णमासीपर्यन्ते
विद्यतः कल्पितो भवति ।

२ Thus (पिंश्यान्) U H D C and a citation by Sāyana; पिंश्यान् Be
Vt Vc, पिंश्यादि the Viv., पिदश्यान् Ben G Sāyana शूलकाष्ठविद्येयान,
Venkatesvara शूलकाष्ठानि, Bhavasvāmin : काष्ठानि शूलानि ।

३ Thus (चारलवणम्) Be D and a citation by Sāyana; *चारलवणं
H, *चारमलवणं G U C, Vt, Vc.

४ Thus H G Be U (sec. m.) and a cit. by Sāyana; एव om Ben
D C V.

५ Thus (and cp. II. 20 : 67, 1) G Ben, कोशी(मि)• D C U H V
Be and a citation by Sāyana.

पाद्यान्नीयात्रैतदहः शूद्रायोच्छिष्टं दद्यात्पव्या एवैतदहश्च्छिष्टं
 दद्यान्नामन्वाह शयीत न स्त्रियमुपेयात्कामं त्वेवोपरि शयीत
 स्त्रियं त्वेव नोपेयाद्भूतचारौ त्वेव स्यात्स यदि केशश्शु वाप-
 यियमाणः स्यात्केशश्शु वापयित्वा लोमानि स्रष्टव्यं नखानि
 निकृन्तयीत^१ स्यादादभञ्जीताञ्जीत^१ दीवायै रूपं कुर्वीता-

L 1. 5.
 III. 3. 4. श्रौतान्वाद्वाद्वापस्यं कृत्वा गार्हपत्यमूर्ध्वङ्गुरन्वाहार्यपचनं प्रह
 आहवनीयं तिष्ठन्द्वाग्नौ निगदेदिति^१ ॥ २१ ॥ एकादशः ॥

अन्वाहिताञ्चेद्गय उदायेयुः भवनीयं गार्हपत्यस्याहवनीय
 उदाते भस्मोदाय शकृत्पिण्डेन परिलिप्य क्वलन्तमाहवनीय-
 मुद्गत्य न्युपोपसमाधाय पुनरन्वाधाय व्याहृतीभिरुपतिष्ठेताय^{१०}
 यदन्वाहार्यपचनं उदायेदेवमेवैनं हरेद्गतां ह्येषा देवता
 यदन्वाहार्यपचन इति^१ पुनरन्वाधाय व्याहृतीभिरुपतिष्ठेताय

II. 193. 17.
 ६११ यस्याग्निमनुद्गतं सूयोऽभ्यस्तमियाद्वाभुदियादा यथासूत्रं
 वा कुर्यादपि वा संतनी^२ जुहुयान्नो ज्योतिर्जुषतां त्रय-
 स्त्रिंशत्तन्त इत्येते सुवाङ्गती कृत्वा व्याहृतीभिरुपतिष्ठेता-^{१५}
 थाभ्यस्तमिते वारुणीं सुवाङ्गतिं कृत्वा व्याहृतीभिरुपतिष्ठे-
 तांथाभुदिते मैत्रीं सुवाङ्गतिं कृत्वा व्याहृतीभिरुपतिष्ठेता^१
 व्याहृतीभिरेवान्वाहार्यपचनमथारण्योरग्निषु समाहृडेष्वात्मानि

१ यदन्वा Ben H, यदन्वा B G U, यद् om. C.

१ See XIV, 24 : 193, 19 sqq

१ Thus (cp III, 14 : 84, 9) Be G D U; संतनि II, संतनी C,
 संतनि Ben.

वाध्वगते न प्रायश्चित्तमाचार्या ब्रुवते^१ तत्रोदाहरन्ति काम-
मात्मनि ममाहृदेष्वरण्योरुपावरोह्य मन्येदपि वामात्यं विद्वत्य^२
तस्मिन्नुपावरोह्य जुहुयादप्यारण्योः ममाहृदेषु मथित्वाग्नी-
न्विद्वत्य जुहुयादपि वामात्यं विद्वत्याग्नीन्तरारणी^३ निधाय
* जुहुयात्^४ ॥ २२ ॥

यथा राजविश्रासेव^५ निमन्थ्यो वृथाग्नेस्तित्तिद्रुसेके^६ ब्रुवते^७
यावति कृष्णमृग उपविशेत्तावद्वरार्थी^८ ध्वगतो^९ विहारो^{१०}
१. 7.
5. 9.

१ Ben H U D मथित्वा instead of विद्वत्य; विद्वत्य मथित्वा Re, G om.
pr. m. विद्वत्य, see m मथित्वा ।

२ Thus H Be G D U (sec. m), Ben U (pr m) ins मथित्वा
before विद्वत्य।— अंतरारणी Be G U, अंतरापि Ben H, अंतराणी D. In
C this whole passage runs as follows अपि वामात्यं मथित्वा तस्मिन्नुपाव-
रोह्य जुहुयादप्यारण्योः ममाहृदेषु मथित्वाग्नीन्विद्वत्य जुहुयादपि वामात्यं मथित्वा
विद्वत्याग्नीन्तरारणी विधाय जुहुयात् ॥ २२ ॥ Cp also Rndr on Āp IX.
3 3

३ राज्ञा• Ben C and one copy of the Viv, this seems to be the
better reading.

४ Thus Ben D U (pr. m.) C and the Viv.; तत्र सिद्ध• Be H G U
(sec. m.) About the meaning of these words I am uncertain

५ Uncertain reading. G as given in our text; •वरार्थोध्वगतो H;
•वरार्थोध्वगती U; •परार्थोध्वगते C; •परार्थोध्वगते Ben, •वरार्थोध्वगती
Be, •परार्थोध्वगती D. The Vivaraṇa runs •तावद्वरार्थी कथन्नावस्थानत
कृत्वा न (one copy om. न) भवति अर्धे द्वादशसु विश्रासेन्वित्याद्यपेर्विहार-
(•विहार another copy) भूतिक्रमः ।

नुपूर्व्यं भवत्येमानि^१ त्रीणि पलाशजातानि भवन्ति शृङ्गाको
लोमशको व्रततिरिति^१ लोमशकस्यैवैषा^१ केत्तव्या भवति^१
यावन्मात्रे गौर्निकर्षेत^१ न^२ तत^२ ऊर्ध्वं क्तिन्द्याद^१ श्रव्यात
ऊर्ध्वं स्यात्सं यद्यु ह्यग्निहोत्रोच्चेपणात्ममाद्येत्तत्पुनरेवाग्नि-
होत्रं जुहुयादथेमाः सांनाय्यदुहः षड्वमाः^३ समाघाता
भवन्ति^१ ताद्येत्तिन्न एव स्युः प्रथमां वोत्तमां वा चतुर्वि-
गृह्णीयादथ चेद्दे एव स्यातामितरेतरां त्रिस्त्रिविगृह्णीयादथ

I. 5 5 चेदेकैव स्यात्तामेव षड्वृत्तो विगृह्णीयाद्विष्टवृत्तवागनन्वारभ्यो-
त्तरां दोहयेदित्यपरिमितानामेवैतदुक्तं भवतीति^१ ॥ २३ ॥
द्वादशः ॥

I. 6 2. द्वादश द्वन्द्वानि दर्शपूर्णमासयोस्तानि संपाद्यानीति^१
स्फ्यश्च कपालानि चेति षड्^१ वत्सं घोपावसृजत्युखां चाधि-
ययतीति षड्^१ तानि द्वादशाभावास्थायामेवैतत्संनयत्^१

१ Only Be has रति after भवति ।

२ Thus U (sec. m.) and a citation by Sāyana, एव om. D Be C H G; एवैषा om. Ben.

३ Equally uncertain. निकर्षेदेतत् U (sec. m.), निकर्षेते न तत् a citation by Sāyana; निकर्षेतेत् G D, निकर्षेतत् Ben, निकर्षेतेत् C, निकर्षेदेत् Be U (pr. m.), निकर्षेतत् H

४ Thus G U, प्रमाद्येत्षु Ben C D, प्रमाद्येत्षु Be, प्रमाद्येत्षु the other MSS. The Viv. om. तन्, as also Rndr. on Āp. I. 11. 1.

५ षड्वराः D C and a cit. by Sāyana.

६ After शृङ्गीयान् G and U (pr. m.) 129 चिर्मन्त्रेय विष्टुषीम् ।

७ दोहयत्य instead of दोहयेदित्य Be G U, दोहयितादित्य C

८ एव om G and U (sec. m.), H Be.

- उपपद्यते नासंनयतो^१ ऽथेयं दार्शपोर्णमामिकी^२ वेदिर्यज-
मानमात्री भवत्यपरिमिता वा^३ यथासन्नानि हवीऽपि संभ-
वेदेवं तिरथौ^४ प्राञ्चौ वेद्यऽभावुन्नयत्याहवनीयस्य परि-
गृहीत्यै^५ प्रतीची श्रोणी निरूहति गार्हपत्यस्य परिगृहीत्यै^६
५. पुरस्ताद्ऽह्वीयसी पश्चात्प्रथीयसी मध्ये संनततरा भवतीत्येव-
मित्रं हि योपेति^७ तस्यै वदतीयतीं खनति^८ प्रजापतिना
यजमानमुखेन संमितामा प्रतिष्ठायै खनतीति^९ द्यङ्गुलं खेये-
त्येकेषां^{१०} अङ्गुलं खेयेत्येकेषां^{११} चतुरङ्गुलं खेयेत्येकेषां^{१२}
मीतामात्रीत्येकेषां^{१३} रथवर्त्ममात्रीत्येकेषां^{१४} यावत्पार्ष्णिथै
१०. श्वेतमित्येकेषामेतदेव सदन्येषामनुनिक्रान्तरं भवति^{१५} नैता
मात्रा अतिखनेद्दक्षिणतो वर्षोयसीं करोति^{१६} पुरीषवतीं
करोति^{१७} प्राचीमुदीचीं प्रवणां निस्तिष्ठन्ती^{१८}तौयन्तं^{१९} गृह्णा-
तीति प्रक्षरस्य वदति^{२०} ॥ २४ ॥

संनखमात्रो गृहीतव्य इत्येकेषां^{२१} विश्रास्तो^{२२} गृहीतव्य

१ दशंपूर्वमा० G, दशंपोर्णमा० Be; cp V 5: 133. 13.

२ इति found in H G U only.

३ G Ben H and a citation by Sāyana ins इति, but cp TS. II, 6. 4. 2, TDr. III. 2. 9, 10.

४ Thus Ben U (pr. m.) and a citation by Sāyana; निस्तिष्ठन्तीतीर्थं D H C, निस्तिष्ठन्तीर्थं U (sec. m.) G Be.

५ Thus H U (pr. m.) and Sāyana (twice, in a citation); विश्रास्तो Ben, विश्रास्तो Be G U (sec. m.), the Viv.; C D om. this passage Sāyana (and Bhavasvāmin) remarks. विश्रास्तः विश्ररपदेशः श्वेदन-
प्रदेशो यज्ञमित्यर्थः, Bhav. adds • सर्वत्र दूहणं रथोक्ता ।

इत्येकेषां^१ सुग्दण्डमात्रो ग्रहीतव्य इत्येकेषां^१ सुवदण्डमात्रो
ग्रहीतव्य इत्येकेषामुर्वसिमात्रो^२ ग्रहीतव्य इत्येकेषामङ्गुष्ठपरुषा^३
संमितो^३ ग्रहीतव्य इत्येकेषामपरिमितो ग्रहीतव्य इत्येकेषा-
मिद्यतीर्भवन्तीति समिधां वदति^४ प्रादेशमात्रैरेवेता उक्ता
भवन्त्यनेन संमिताः कार्या इत्याहुरनेन ह्यपे प्रजापतिः प्रजा १

I. 6 11. असृजतेति^१ किं देवत्ये उ खलु पवित्रे किंपूते भवत इति^१
वैष्णवौ वायुपूते इत्येव ब्रूयादनेखच्छिन्ने स्यातां^१ प्रणीताः
प्रणयन्ननयापः प्रणयामीति पृथिवीं मनसा ध्यायेत्समान्येतानि
कुर्यात्प्रणीता आहवनीयं ब्रह्माणमिधावर्द्धिरिति यज्ञस्य गिर

I. 8 18. इत्येत्दाचक्षते^१ किंप्रोचिता उ खलु प्रोचिष्यो भवन्तीति^१ १०
विज्ञायते ब्रह्मवादिनो वदन्यद्भिर्हवीष्यि प्रौचीः केनाप

I. 9 11 इति^१ ब्रह्मणेति^१ ब्रह्मप्रोचिता एव भवन्ति^१ हविष्कृदेहीति
ब्राह्मणस्य वदति हविष्कृदाग्रहीति राजन्यस्य हविष्कृदाद्रवेति
वैश्वस्य^१ हविष्कृदेहीति पर्जन्य एवैष उक्तो भवत्यथाप्युदा-

I. 9. 12. हरन्ति हविःसंस्कारमीमेवैतदाहेति^१ दृपदुपले वृषारवेणोच्चैः ११
समाहन्तीति^१ विज्ञायते ब्राह्मणमुच्चैः समाहन्तवा आह

१ Thus (सर्वसि, not सर्वसि) all Sāyana remarks: हान्तसो ह्यसः ।

२ Thus Sāyana (cit), •परुषमात्रो Ben, •परुषसंमितो Be G, •परु-
संमितो U G (sec. m.), •परुषमितो H. Sāyana comment: •अङ्गुष्ठस्य परु-
षसं परुषा संमितः अङ्गुष्ठपरुषपरिमाण इत्यर्थः ।

३ Thus Ben Sāy., •संस्कारानि • D C, •संस्कारानि • U (pr. m.), •संस्का-
रिण्ये • Be H G U (sec. m.). Sāyana remarks: हविःसंस्कारिण्यस्य मुखं
हविष्कृतं इति संस्कारिणीति हान्तसः ।

विजित्यै^१ यावन्तो ऽस्य भ्रातृभ्या यज्ञायुधानामुददतामुप-
 शृण्वन्ति ते^२ पराभवन्तीति^३ द्विर्द्विर्दृषदि^४ मक्षत्स्रक्षदुपस्त्रायां^५
 नवक्षत्वः संपादयतीति विज्ञायते^६ ॥ २५ ॥ त्रयोदशः ॥

11. 8. अपाग्ने ऽग्निमामादं जहौति^१ को नु खल्वामाद्भवती-
 ५ त्यपराग्निरेवैष उक्तो भवति^२ निष्कव्यादः^३ सेधेत्यादहनग्नि-
 रेवैष उक्तो भवत्या देवयजं वहेत्याहवनीय एवैष उक्तो भवति^४
 को^५ नु^६ खलु कथवाहन इत्यन्वाहार्यपचन इत्येव ब्रूयाद्वि-
 ज्ञायते यद्ग्रे कथवाहन पितृन्यक्ष्यतावृध इति^७ कुतो नु
 13 14 खलु पिष्टानि संवेत्कृष्णाजिनादित्येव ब्रूयात्संवपन्पिष्टानि
 १० वाचं यच्छति^१ तामविदहन्तः^२ अपयतेत्येव वाचं विसृजते^३
 यो विदग्धः स नैर्च्छतो यो ऽगृतः स रौद्रो यः गृतः स
 13. 13 सदेव इति^४ साधुगृतः^५ अपयतीत्येवेदमुक्तं भवति^६ सं
 ब्रह्मणा पृथ्यस्वेति^७ विज्ञायते वाग्वै ब्रह्म^८ वाचैवैनमेत-
 13 16. त्संप्रणक्ति^१ क उ खलु हविः प्रकृ^२ अपयत इति^३ यदेवै-
 १५ तदाप्येभ्यो^४ निनयत्येकताय स्वाहा द्विताय स्वाहा त्रिताय

१ U (sec m) ins. खर्चे but cp TBr. III. 2. 5 9.

२ द्विः nud स्रक्षत् once H Sây., यद्वत् once G.

३ Thus Ben C D U (pr m.), Sâyana, क उ H, क उ Be U (sec. m.), क G.

४ With the visarga Ben G U D C Sây, without Be H, I. 10 : 13. 9 is to be corrected accordingly.

५ ब्रह्मा H Be G U (sec. m.).

६ प्रनं G D C U (sec. m.), Sâyana (cit)

७ Thus Ben U (pr. m.), Sâyana (twice) ; यदेवैतदाप्येः D C, यदेवै नमाप्येः Be U (sec. m.), यदेवैतदाप्येः G H.

स्वाहेति^१ को नु खल्वेकतः को द्वितः कस्मित इति^१ पिता
पितामहः प्रपितामह इत्येके^१ पृथिव्यन्तरिचं द्यौरित्येके^१
ऽग्निरादित्यो वैद्युत इत्येके^१ ॥ २६ ॥

अग्नेस्तपो ज्यायाऽभो भानर आमन्नित्येक^१ अथ
एतन्नामधेया^१ बभ्रुरित्येके^१ ते देवा आग्नेयस्मृजतेत्याप-
नामधेया^१ देवा भवन्ति^१ क्व खलु पौर्णमास्यां पितृभ्यो

1. 19 19 दौयत इति^१ यदेवैतच्छ्रोत्रोर्निनयतीति^१ किमभिधारितं .

1. 87. 2 नु खल्वान्यं भवतीति^१ सत्याभिधारितमित्येव ब्रूयाद्विज्ञायते

1. 87. 4 सत्येन त्वाभिधारयामि तस्य ते भवीयेति^१ पञ्चानां त्वा
वातानां यन्त्राय धर्वाय गृह्णामीत्यनुदिशं वाता^१ विष्वग्वात १०
एवैषां पञ्चमो भवति^१ पञ्चानां त्वर्तूनां यन्त्राय धर्वाय
गृह्णामीति हेमन्तशिशिरावच समामं गच्छतः^१ पञ्चानां त्वा
दिशं यन्त्राय धर्वाय गृह्णामीतीयमेवासामूर्ध्वां दिक् पञ्चमी
भवति^१ पञ्चानां त्वा पञ्चजनानां यन्त्राय धर्वाय गृह्णामीति
देवा मनुष्या असुरा राक्षसा^१ गन्धर्वा एवैषां^१ पञ्चमा १५
भवन्ति^१ चरोस्त्वा पञ्चबिलस्य यन्त्राय धर्वाय गृह्णामीत्यय-

१ Thus (•लंके) C only. •स्येवे all the other MSS. and cit by Sāy.

२ सर्वनाम• Ben C D ; अथयसर्जनाम• Be.

३ Thus G H Be U (sec. m.), •त्यापानाम• Ben D C U (pr. m.)
Sāyana.

४ Thus G U D C and cit. Sāyana यदेवै• Ben, यदेवै• Be

५ इति om. G.

६ Thus Ben U D C, एषां H Be G, एदेषां a cit. by Sāyana.

मेवैष आकाशयुरुः पञ्चविलो भवति^१ दिशो ऽस्य पञ्च
विलानि भवन्ति वायुर्मन्त्रणमित्यत्राणुदाहरन्ति मन्त्रर
एवापि चरुः पञ्चविलो भवत्युतवो ऽस्य विलानि भवन्ति
वायुर्मन्त्रणमिति^१ ॥ २७ ॥ चतुर्दशः ॥

- ५^१ अथाध्वर्योश्च होतुश्च प्रपदनमन्तरेण वेद्युत्करो प्रागावृत्तो^१
23. 18. ऽध्वर्युः प्रपद्यते प्रत्यगावृत्तो होताध्वर्युरनन्तरो ऽग्नेः स्यादार्ध-
यममंप्रजानामस्य प्रवरं ब्रूहीति मभुव्यङ्गरतवन्मनुवदित्येव
ब्रूयादिज्ञायते मानव्यो हि प्रजा इति ब्राह्मणं^१ पुरोहित-
प्रवरो^१ वा^१ राज्ञो^१ ऽथाप्रजातधन्पुराचार्यामुय्यायणमनुब्रवी-
25. 16. १. ताचार्यप्रवरमु^१ हैव^१ प्रवृणीताथ होतारं प्रवरयेत्यथसा दैवत-
मभिवर्धयेद्ब्रूया स्त्रिएकतं अतिषज्यैवाङ्गुली^१ अवद्येद्ब्रूयुषपर्व-
मात्राणि^१ दैवतान्यवदानानि भवन्ति ज्ञायाऽमि सौविष्ट-
हतान्यैडानि च^१ चतुर्धाकरणानि^१ ब्रह्म^१ प्रतिष्ठेति^१ ज्ञत्वा

१ प्रागावृत् G U

२ Thus Be U (pr m.) Sāyana, •प्रवरोव C D, •प्रवरेण (omitting
वा) H Be G (sec. m.) U (sec m). Is राज्ञा to be read ?

३ थाप्रज्ञान G (sec. m.) D C U, the Viv. and Sāyana; अप्रज्ञान-
Be Ben H G (pr m).—•बन्धोर C and Sāyana.—•प्रवीत- all
(Sāyana alone •ब्रूवीत), cp Āp XXIV. 10 17.—•प्रवरमुषैव C D and
Sāyana; •प्रवरमुषैव G (sec. m.) U (pr. m), •प्रवरमुषै Ben, •प्रवरमनुषैव
Be U H; cp Āp. l. e.

४ Thus G U D C and Sāyana; •वाङ्गुली अथ H Ben, वाङ्गुलीरव-
Be. The Viv. also has the dual

५ These words are effaced in G.

I. 26. 8. स्विष्टकृतं सुचमद्भिः पूरयित्वाः परिधिं निनयेद्वैश्वानरे
हविरिदं जुहोमीति^१ किमु खल्वममुदितं^२ भवतीति प्रागा-
नूयाजिकात्संप्रैषादित्येव ब्रूयात्^३ ॥ २८ ॥

किंदक्षिणमग्निहोत्रं दर्शपूर्णमासौ काम्या इष्टयः पशुवन्ध
इत्युपदोहदक्षिणमग्निहोत्रमित्येके^४ श्रावदक्षिणमग्निहोत्र-
मित्येके^५ यत्सायं जुहोति रात्रिमेव तेन दक्षिणां कुरुते^६
यन्नातरहरेव तेन दक्षिणं कुरुते^७ यत्ततो ददाति सा
दक्षिणेति^८ इदं होरात्रयोर्ददातीत्येवेदमुक्तं भवत्यथ दर्शपूर्ण-
मासयोरन्वाहार्यथ पुरोडाशस्य च^९ चतुर्धाकरणं^{१०} विज्ञायते^{११}
दक्षिणैवाश्रैषाथो यज्ञस्यैव छिद्रमपि दधातीति^{१२} यथैवाद्ः^{१३}
सौम्ये ऽध्वर आदेशमृत्विग्भ्यो दक्षिणा नीयन्त एवमेवापि

II. 120. 4. दक्षिणं पुरोडाशं चतुर्धा कृत्वा वर्हिषदं करोति^१ वामोदक्षिणाः
काम्या इष्टयो या^२ अनादिष्टदक्षिणा^३ गोदक्षिणः पशुवन्धो^४

III. 32 10 नित्यो ऽन्वाहायो^१ यथो एतच्छन्नीकेः कल्पं वेदयन्ते पत्नी-
संयात्रेषु सर्व एवोत्तरेण गार्हपत्यं परिक्रामेयुरित्यनभ्यावृत्त्यै-^२
वाव फलौकरणहोमो होतव्यो भवत्यथ द्वैके राकां च सिनी-
वालीं च कुहं चानुमतिं च पत्नीहोमं च नारिष्ठौ च होमौ

१ •दितानि H U G (pr. m.) Ben, •दिता C.

२ Given by U (pr m) only and by Sāyana in a citation

३ See TS. I. 7. 3 1.

४ यथैवश Ben, यथापि Be

५ Thus Ben G (sec. m), पाथानादि• H U D C G (pr. m.), इष्टय
अनादि• Be, cp. XIII. 1 : 120 4.

पुरस्ताद्गृहपतेरुपजुङ्गति सं पत्नी पत्या सुकृतेन गच्छतां यजस्य
 युक्तौ धुर्यावभूताम् । संजानानौ विजहतामरतीर्दिवि ज्योति-
 रजरमारभेताः स्वाहा ॥ दश ते तनुवो यज्ञ यज्ञियास्ताः
 प्रीणास्तु यजमानो हृतेन । नारिष्ठयोः प्रशिपमौडमानो
 * देवानां दैव्ये ऽपि यजमानो ऽमृतो ऽभूत्स्वाहा ॥ यं वां देवा
 अकल्पयसूर्जो भागः शतक्रत्व । एतदां तेन प्रीणानि तेन
 तप्यतमः हृहौ स्वाहेति । ॥ २६ ॥ पञ्चदशः ॥

72. 3. अथेदमग्निहोत्रं सायसुपक्रमं प्रातरपवर्गमाचार्या ब्रुवते ।
 तत्रोदाहरन्ति ज्योतिषी इमे संनिपतिते भवत आदित्यस्य
 १० चाग्नेश्च । ते न अवेयात्सायमाहवनीयसुद्धरन्पुरस्तात्प्रत्यङ्मुखो
 निवपेत्प्रातराहवनीयसुद्धरन्पश्चात्प्राङ्मुखो निवपेत्सायमग्निहोत्रं
 होयन्नग्रेण परीत्य जुहुयात्प्रातरग्निहोत्रं होयन्नपरेण परीत्य
 72. 6. जुहुयादेवमस्यैते ज्योतिषी अव्यवेते भवतो । ऽथायसुद्धरण-
 मन्त्रो वाचा त्या होत्रा प्राणेनोद्वावा चक्षुषाध्वर्षुणा मनसा
 १५ ब्रह्मणा श्रोत्रेणाग्नीधैतैस्त्वा पञ्चभिर्देवैर्ब्रह्मन्तिग्मिरुद्धरामि भूर्भुवः
 सुवर्द्धियमाण उद्धर पात्रानो मा यद्विद्वान्यथ विदाः-
 यकार । अज्ञा यदेनः कृतमस्ति पापः सर्वस्मान्मोद्धृतो मुञ्च
 तस्मादिति सायः । राधिया यदेनः कृतमस्ति पापः सर्व-
 2. 12 स्मान्मोद्धृतो मुञ्च तस्मादिति प्रातरग्निं निदधात्यमृताङ्गति-
 * ममृतायां जुहोम्यग्निं पृथिव्याममृतस्य जित्यै । तथानन्तं

I. २६. ८. स्विष्टकृतं सूचमग्निः पूरयित्वा न्तःपरिधिं निनयेद्वैश्वानरे
 हविरिदं जुहोमीति^१ किमु खल्वममुदितं^२ भवतीति प्रागा-
 नूयाजिकात्मंप्रैषादित्येव ब्रूयात्^३ ॥ २८ ॥

किंदक्षिणमग्निहोत्रं दर्शपूर्णमासौ काम्या इष्टयः पशुवन्ध
 इत्युपदोहदक्षिणमग्निहोत्रमित्येके^४ शरावदक्षिणमग्निहोत्र-
 मित्येके^५ यत्सायं जुहोति रात्रिमेव तेन दक्षिणां कुरुते^६
 यत्प्रातरहरेव तेन दक्षिणं कुरुते^७ यत्ततो ददाति मा-
 दक्षिणेति^८ यदहोरात्रयोर्ददातीत्येवेदमुक्तं भवत्यथ दर्शपूर्ण-
 मासयोरन्वाहार्यश्च पुरोडाशस्य च^९ चतुर्धाकरणं^{१०} विज्ञायते^{११}
 दक्षिणैवास्त्रैषाथो यज्ञस्यैव छिद्रमपि दधातीति^{१२} यथैवाद्ः^{१३}
 सौम्ये ऽध्वर आदेशमृत्विग्भ्यो दक्षिणा नीयन्त एवमेवापि

II 120 4. दक्षिणं पुरोडाशं चतुर्धा कृत्वा बर्हिषदं करोति^१ वासोदक्षिणाः
 काम्या इष्टयो या^२ अनादिष्टदक्षिणा^३ गोदक्षिणः पशुवन्धो^४

III. ३२. १० नित्यो ऽन्वाहायो^१ यथो एतच्छाल्मौकेः कल्पं वेद्यन्ते पत्नी-
 संयाजेषु सर्वं एवोत्तरेण गार्हपत्यं परिक्रामेयुरित्यनभ्यावृत्त्यै-
 वाच फल्गुकरणहोमो होतव्यो भवत्यथ हैके राकां च सिनी-
 वाली^२ रमन्ति^३ पत्नीहोमं च नारिष्ठौ च होमौ

तस्मिन्काले ऽस्य पिण्डं निष्पृणयाद्दधं चेदमगोत्रस्य दायमुप-
यच्छेत^१ कथं तत्र पिण्डदानं भवतीति^१ स्त्रियो दत्त्वा प्रतिवेशं
वर्हिं स्त्रीर्वा वर्हिःप्रभृति पिण्डं दद्यादपि वागार एव स्यात्सौ-
पाकः^२ श्रपयित्वा वर्हिःप्रभृत्येव पिण्डं दद्यात्कथमु खलु
पुत्रिकापुत्रस्य पिण्डदानं भवतीत्येतत्ते ऽमुष्यै तत मम पिता-
मह ये च त्वामन्वेतत्ते ऽमुष्यै पितामह मम प्रपितामह ये च
त्वामन्वेतत्ते ऽमुष्यै प्रपितामह मम प्रप्रपितामह^३ ये च
त्वामन्विति^४ प्रविदानकल्पेन वा दद्यात्स्वधा पितृभ्यः पृथिवी-
पद्भ्यः स्वधा पितृभ्यो ऽन्तरिक्षपद्भ्यः स्वधा पितृभ्यो दिविपद्भ्य
इति^५ पितृश्रेत्पितामहस्य प्रपितामहस्येति नामानि न
जानीयात्कथं तत्र पिण्डदानं भवतीति^६ प्रविदानकल्पेन वा
दद्यादपि वेतत्ते तत ये च त्वामन्वेतत्ते पितामह ये च
त्वामन्वेतत्ते प्रपितामह ये च त्वामन्वित्युत्तर आयुषि लोम
१. ८१. २ हिन्दैतेति^७ कस्मिन्नु खल्वेतत्काले केत्तयं भवतीत्यूर्ध्वं
षट्षष्टिभ्यश्च^८ वर्षभ्यो ऽष्टाभ्यश्च मासेभ्य इत्येतस्मिन्नेवैतत्काले
केत्तयं भवतीति^९ कथमु खल्वनाहिताग्नेः पिण्डपितृयज्ञो
भवतीत्यनिरुद्धः^{१०} स्यात्सौपाकः^{११} श्रपयित्वाग्निमुपसमाधाय

१ यज्ञोक्त G (sec. m.) only, cp. XX, 10: 23, 12

२ Thus G (sec. m.) only; all the other MSS. om. the first. प्र ।

३ Thus Ben C U (pr. m.); षट्षष्टिभ्यो D, षट्षष्टिभ्यो H G U (sec. m.), षष्टिभ्यो Be.

४ Thus Ben D C U (pr. m.); भवति om. H Be G U (sec. m.).

I. ४६. ५ भवति^१ म खिद्येदं प्रायश्चित्तं मध्ये^२ पतितमाश्विनो द्विक-
पालस्तमन्तमेव^३ परिणये^४ द्वौचणीयायां चेन्नग्नेप्राथणीयामनु-
वर्तत^५ प्रायणीयायां चेन्नग्नेदातिथ्यामनुवर्ततातिथ्यायां चेन्न-
ग्नेदग्नीयोमीयस्य पशुपुरोडाशमुत्तरमुत्तरं^६ तन्मनुवर्ती^७
स्याद्य चेदग्निद्वौचणीयायां नग्नेत्कस्मिन् खल्वेन काले^८
निर्वपेदिति^९ दौचाहुती^{१०} ख्वेतस्मिन्नेन काले निर्वपेदपि वा

III. ५४. ४ प्रागौद्गहणाद्यथो एतद्वौधायनस्य कल्पं वेदयन्ते प्रवमतः
प्रस्तरेणैवास्य सह यजमानभागमनुग्रहरेद्भुवायै वाग्येन पर्यु-
पस्तीर्य^१ जुहुवामवधाय जुहुयात्प्रस्तारभूयं यजमानभागो गच्छ-
तीति प्रवमतः प्रस्तरेणैवास्य सह यजमानभागमनुग्रहरेदिति^२ ।
॥ ३३ ॥ सप्तदशः ॥

III. ५५. ४ अथायं पशुः सोपवमथस्तस्य कः कर्मण उपक्रमो भवती-
त्यजस्रैरग्निभिरुदवसाय पशुतोतार^१ हुत्वा यूपाहुति^२ हुत्वा
यूप^३ मयजुषं हुत्वा^४ वेदिं विमाय प्रतोपायनीयमशित्वाग्नी-
नन्वाद्द्याहुतमुपेयादि^५भाषर्हिः मंन्ह्योपवसेद्य प्रातराग्नेयेना-^६
ष्टाकपालेन यजेतेति नु वौधायनस्य कल्पो^७ नाग्नीनन्वा-

१ नथ H Be G U D C.

२ Thus (•सप्तमेव) G H U (sec m.), •सप्तमेव C, •सप्तमेव Be,
•सप्तमेव Ben U (pr m.) D.

३ Thus Ben U (pr. m.) D C; •मुत्तरमुत्तरं नचेमनु• Be U (sec.
m.), •मुत्तर नचेमनु• H G (pr. m.), •मुत्तरं नचेमनु• G (sec. m.).

४ वा ins G Be U (sec m.) H, not Ben D C.

५ The words पशुतोतारं unto हुत्वा are given by G (sec. m.) after
उपेयान् (l 15)

दध्यान्न व्रतमुपेयात्पाणी संमृश्रीत^१ परिकृणीयात्पात्राणि
निर्णिज्य म॒मादयेद्ब्रह्माणं दक्षिणत उपवेशयेत्तूष्णीं^१ प्रणीते
तौत्तरवेदिके मन्वेणोपविशेत्प्रोक्षणीः म॒स्कृत्य पात्राणि
प्रोक्षेदाज्यं निरुष्याधिश्रित्य पर्याग्निं कृत्वा स्फुरहस्तः प्राडेत्य
४ स्तम्बयजुर्हरैस्त्रिद्वमत ऊर्ध्वमथ शालीकेररण्योरग्नौसमा-
रोक्षोदवसाय मयित्वाग्नीन्विद्धत्यैवमेव^२ षडुतारः कृत्वा
यूपःकृत्वा कृत्वा यूपः सयजुषं कृत्वा वेदिं विमायाग्नीन-
न्वादध्याद्ब्रतमुपेयादिभ्रावर्हिः संमृश्रीत्पाणी संमृश्रीत^१ परि-
१. वेशयेत्तूष्णीं^१ प्रणीते तौत्तरवेदिके^२ मन्वेणोपविशेत्प्रोक्षणीः
म॒स्कृत्य पात्राणि प्रोक्षेदाज्यं निरुष्याधिश्रित्य पर्याग्निं कृत्वा
गार्हपत्यं आज्यं विलाप्योत्पृथक् सुचि चतुर्मुखीतं गृहीत्वा
समिद्धत्याहवनीये पूर्णाकृत्वा कृत्वा स्फुरहस्तः प्राडेत्य स्तम्बय-
जुर्हरैस्त्रिद्वमत ऊर्ध्वम्^३ ॥ ३४ ॥

55. 9. १५. स्फुरो यूपो भवतीति^४ कथमु खल्वस्य खररधिमन्वने^५
यूपप्रकले^६ इति^७ भवन्तीत्येतस्यैवावतत्तुयादपि वान्यस्य

१ Thus Ben C D U (pr. m.), तूष्णीकं G Be H U (sec. m.)

२ After विद्धत्य (G ins. (on the margin)). षडुतारं कृत्वा यूपं सयजुषं
कृत्वा वेदिं विमाय प्रतोषायनीयमग्निवाग्नीनन्वादध्याद्ब्रतमुपेयादिभ्रावर्हिः संमृश्रीत्पा-
त्राणि । ३ त्वेवौत Be.

४ Not wholly certain; *मंथनेयूपप्रकले इति Ben U C D G (pr. m.),
*मंथनयूपप्रकले इति H G (sec. m.), *मंथनेयूपप्रकलमिति H. The Viva-
rapa, although not clear, gives *मन्थने as *tiyayasapiamī*. It seems
more probable we have here a dual.

तज्जातीयस्य वृक्षस्य कुर्याद्वचपाल एष भवति^१ प्रोक्षणप्रभृति
 मन्त्रान्साधयेदा परिव्ययणान्तृनोयवेलायां परिव्ययेदेवमुपर-
 मंमितायां^१ पञ्चारत्विप्रभृतयः पशुवन्धिका यूपा भवन्त्या
 नवारत्वेनवारत्विप्रभृतय आग्निष्टोमिका यूपा भवन्त्येकविंशत्य-
 रत्वेत्यैरत्विद्यतुररत्विवां निरुद्धपशुवन्धस्य पालाशो यूपः^१
 किमु खलु प्रवमतः पशुवन्धः मिधती ३^१ न मिधती ३^१ इति^१
 मिधतीत्येक आङ्गर्थ हैक आङ्गर्न मिधतीति^१ लोकाग्नी-
 खल्विमान्द्वितीयमन्याधेयं ब्रुवते^१ न^१ तु^१ खलु^१ प्रवमतः
 पशुवन्धः मिधतीति^१ ॥ ३५ ॥ अष्टादशः ॥

कियन्नु खलु पशुवन्धे याजमानं भवतीति^१ व्रतोपायन-^१
 व्रतविमर्जने^१ यज्ञस्य पुनरात्मना^१ आज्यावकाशसु हैके ब्रुवत
 उपप्रेषायावण इति^१ किं देवत्यं^१ नु खल्विदं भवतीति^१
 मृत्युदेवत्यमित्येव^१ ब्रूयादधेमाः पशुवन्धे षट् प्रोक्षन्तिमन्त्रो
 ह^१ मन्त्रवत्यस्तिमृष्टृष्णीका^१ यवमतीरिन्द्रघोषवतीः पशु-
 प्रोक्षणीरिति तृष्णीकाः^१ पशुपुरोडाशीयप्रोक्षणीः पाचप्रोक्ष-^१
 णीरिध्वावर्हिःप्रोक्षणीरिति मन्त्रमृष्टृष्णीकाः^१ पशुवन्धे चेदा-

१ Plati signs only in Ben C D U.

२ नटुषलु Be G, नटुषलु Ben, ननुषलु H, नषलु U C. न D.

३ व्रतोपायने Be (instead of •पायन•)।

४ Thus corrected (in accordance with the TS.): •देवतं or देवतं
 the MSS

५ इ U (sec. m.).

- ज्यभागावुदाजिहीर्षत्कस्मिन्नु खल्लेनौ काले यजेदिति ।
 स्वाहाकृतिप्रैषेण चरित्वा प्राग्वापयै । पुरस्तात्स्वाहाकृतयो वा
 अन्ये देवा उपरिष्टात्स्वाहाकृतयो ऽन्य इत्यादित्यस्यैवैते रश्मयः
 121.3 प्राचीनास्य प्रतीचीनास्य भवन्ययायं पशुपुरोडाशस्तस्य कः
 ५ कर्मण उपक्रमो भवतीति । जघनेन गार्हपत्यं स्फं निद-
 ध्यात्स्फोपरि पार्श्वे । पाश्यां व्रीहीनावपेक्षूर्पादानप्रभृति
 कर्मान्तायत आशनिनयनान्तो । जघनेन गार्हपत्यमापेभ्यो
 निनयेत्त्रोक्षणीरुषेण पुरोडाशीयानि^१ पिष्टानि मयौयादेव^२
 मवनीयानां । यथो एतद्वौधायनस्य कल्पं वेदयन्ते ॥ ३६ ॥
- 64 १. निरवदायेवास्य स्निष्टकृतमिडामवद्येत्कथमत्र चतुरवत्तं
 भवतीत्युपस्तौर्यं पुरोडाशं द्वेषा कृत्वाभिधारयेदेवमस्य^३ चतु-
 रवत्तं भवत्यथ द्वैक आचार्या एकादश धर्मान्यशुबन्ध उता-
 टयन्धम्यन्वाधानं व्रतोपायनं पृष्ट्यां प्रणौतां याजमानमाज्य-
 भागौ प्राग्निं यजमानभागवद्भ्रभागौ चतुर्धाकरणं विष्णु-
 १५ क्रमानिति । कियन्नु खलु पशुवन्धे दर्विहोमा दृष्टा भवन्तीति ।
 22 17. पङ्कता यूपाहति स्तोत्रा दिशांप्रतीज्यौपयज इति । किंदि-
 24 7. वत्या उ खलु मनोता भवतीत्याग्नेयीत्येव ब्रूयात्किं देवत्य उ
 खलु वनस्पतिर्भवतीति । वैष्णव इत्येव ब्रूयाद्विज्ञायते वैष्णवा
 वै वनस्पतय इत्यंयाशुदाहरन्ति यज्ञो वै विष्णुरित्यंघायं

१ पुरो. Ben G (sec. m.). प्रीतो. the other MSS.

२ Thus U H Be G ; संयुयादेव Be, संयुत्यादेव C.

३ मत्र Ben U (pr. m.). D C

पशुः सार्वचैष्टुभो भवत्येकादश प्रयाजा एकादशानूयाजा
 एकादशकपालः पशुपुरोडाश एकादशावदानान्येकादशोप-
 याजा इत्येवं पशुः सार्वचैष्टुभो भवति^१ यथो एतच्छालीकेः
 कल्प^२ वेद्यन्ते ऽरण्योरग्नौश्ममारोह्योदवस्येत्तं^३ चेत्तत्र चेष्टन्त-
 मादित्यो ऽभ्यस्तमिदात्कथं तत्र प्रायश्चित्तं^४ सिध्यती^५ न^६
 सिध्यती^७ इति^१ सिध्यतीत्येक आङ्ग^८रथ द्वैक आङ्ग^९नं
 सिध्यतीति^१ यज्ञाभिपरीत एष^२ आकाशो भवति^१ नैव
 सिध्यतीतीन्वा^३ अयं पशुः सार्वचैष्टुभो व्याख्यातः^१ ॥ ३७ ॥
 एकोनविंशः ॥

अथातः काम्यान्यशुभ्याख्यास्यामः^१ को नु खल्वेषा-^{१०}
 सुपाशु भवतीति^१ य एवाश्वमेधिकाः प्राजापत्याः सावित्राः
 सारस्वताः पौष्णा याम्याः पिबदेवत्या द्यावापृथिव्या वायव्याः
 सौर्या वेश्वकर्मणा इति^१ गर्भिण्यो भवन्तीति कथमत्र प्राय-
 श्चित्तं सिध्यती^२ न सिध्यती^३ इति^१ सिध्यतीत्येक आङ्ग^४रथ
 द्वैक आङ्ग^५नं सिध्यतीत्येतत्सृष्टय एता भवन्ति^१ नैव सिध्य-^{१५}
 तीत्यादित्यां गल्हां गर्भिणीमासुभत इत्यृषिनामधेयमेवैत-

१ The kalpa of Sāhiki here alluded to I have not traced in our Dvaiddhapraśnas; the prāyaścitta is, according to the Vivatana, the one treated of in XIV. 24 mit.

२ Thus G (see m) De; •ममारोह्यो• the other MSS

३ Plati signs not given by all the MSS. Here and infra.

४ एष om. H Ben C.

५ सिध्यतीतीन्वा II, सिध्यतीतिन्वा (or वा) or सिध्यतिन्वा the other MSS.

द्भवत्यपन्नदती^१ भवतीत्यहीनदतीत्येवेदमुक्तं भवत्यथेयं दशर्षभा
 संवत्सरमभि विहितार^२ प्राजापत्य^३ एवैषां कद्रुर्दशमो भव-
 तीति^४ कयमत्र ब्रह्मचर्यं मिथ्यती^५ न सिध्यती^६ इति^७
 मिथ्यतीत्येक आऊरय^८ हैक आऊरं सिध्यतीति^९ मंतिष्ठते^{१०}
 नैव सिध्यतीति^{११} पर्यारिणो भवतीति^{१२} परिहारसूरित्येक
 आऊरय^{१३} हैक आऊरतुजैवैषोक्ता भवति^{१४} वेहदित्येतामा-
 चचते^{१५} ॥ ३८ ॥

मोमापौष्णं जेतमालभेतेति^१ त्रयाणामेवैष उक्तो भवत्य-
 याप्युदाहरन्ति यस्मिन्मो धयतीति^२ त्वाष्ट्रं वडवमालभेतेति^३
 १० यमेवैतं पुमांसं मन्तमधिरोहति स वडवो^४ विषम आल-
 भेतेति^५ देवयजन^६ वा विषमं स्याद्यस्मिन्वा पशुमालभेतापि
 चौषधीनां च मन्त्रावालभत इत्युदकान्त इत्येक आऊरय^७
 हैक आऊः प्रावृषि वा शरदि वेति^८ यस्याश्विने तस्यमाने
 सूर्यो नाविर्भवति सौर्यं वडरूपमालभेतेति^९ प्रायणीये
 १५ शेटतिरात्रे न दृश्येतारक्षणीयस्याऊः सवनौयस्योपालम्भं

१ Uncertain, इत्यहीनाम० Be, इत्यहीनाम० Ben C G D, इत्यहिम० H,
 इत्यहिनाम० U (pr m), इत्यहिननाम० U (sec m.). Read perhaps
 इत्यहीनामधेय० ?

२ Thus Ben C D G (pr m), विहितारः Be U H G (sec. m.)

३ Thus Ben C U D G (pr m.), एष्या Be H G (sec. m.).

४ इति only in Be.

५ Before देष० all the MSS exc Be ins. यद् or ष ।

I. 69. 2.

कथमु खलु यावज्जीवप्रयुक्तानां चातुर्मास्यानामनुप्रयोगो भवतीति^१ फाल्गुन्यां वा चैत्र्यां वा पौर्णमास्याः शुनामीरीयपरुषा यजेताथ वैश्वदेवायोपवर्षेद्वैश्वदेवेनेद्वा पौर्णमामवैश्वधाभ्यां यजेताथ चेदिष्ट्या पशुना सोमेन वा यजेत कथं

५ तत्र कुर्यादिति^१ प्रतिक्रियेतस्य पक्षस्य शुनामीरीयपरुषा यजेताथैतेषामेकेन यजेताथ वैश्वदेवायोपवर्षेद्वैश्वदेवेनेद्वा पौर्ण-

ib. मामवैश्वधाभ्यां यजेतेति^१ यथो एतद्वौधायनस्य कल्पं वेदयन्ते यावज्जीवप्रयुक्तान्तेव चातुर्मास्यानि स्युरन्तर्मिथुनानि^१ प्रथमे लेव मंत्रसरे व्रतं चरेदिति कथमचेष्टिपशुवन्धा इति^१

१० कामभिष्ट्या कामं पशुबन्धेनेति^१ क उ खलु चातुर्मास्यानि ममामं गच्छन्तीति^१ राजसूये च चातुर्मास्येषु च सोमेष्वित्येव ब्रूयादथाप्युदाहरन्ति द्वादशाहे ऽपि चातुर्मास्यैर्यजेत^१ वैश्वदेवेनेद्वा^१ चतुर्थ्यां वरुणप्रघामैरष्टम्यां च^१ नवम्यां च साकमेधैर्द्वादश्याः शुनामीरीयपरुषा यजेतेति^१ विज्ञायते मंत्र-

130. 5. ११ स्रप्रतिमा वै द्वादशरात्रयो भवन्तीति^१ त्रिष्टद्वर्हिर्भवतीति^१ त्वष्णीकानि हान्तराणि भवन्तीति मन्त्रवदु^१ह^१वाद्यमेतदेव^१

134. 3 सदम्यचेष्टिसंनिपाते^१ विपरीतं भवतीति^१ क उ खलु करम्भ-

१ Before वैश्व. D G U C ins प्रथमायां, which, strictly spoken, is superfluous

१ च om. U G D Ben C and Rudradatta on Āp. VIII. 1 2; it is found in Be H and the Vivarana

१ Thus G; D Ben (pr. m.) U (pr. m.) C present the same reading, leaving out only च; U (sec. m.) Ben (sec. m.) Be ins. एतदु between मन्त्रवदु and उ; H reads as G, only •तदेववाद्यमेतदेव•, Ben •वदेमदुवाद्यमेतदुपमदन्त्ये•, Be ••वदेमदुवाद्यमेतदुपमदन्त्ये• ।

पात्राणि प्रथमं मन्त्रं जभन्त इति^१ प्रोक्षण^२ इत्येव^३ ब्रूयात्सह
हविर्भिः करम्भपात्राण्यभिपर्यग्निं कुर्यात्^४ किं देवत्यानि तु खलु
करम्भपात्राणि भवन्तीति^५ वारुणानीत्येव ब्रूयाद्विज्ञायते
ऽन्यमेव^६ वरुणमवयजत इत्यसं^७ प्रेत सुदानव इति गृहान्प्रेते-

III. 72. 1. तेत्येवेदमुक्तं भवति^१ तौ व्यतिचारु स्तम्बयजुषी हरेयांता-
मित्यामुतश्च^२ यन्तं^३ प्रतिप्रस्थाताध्वर्युं परिगृहीयात्सह^४ निह-
शस्य प्रतिप्रस्थातापो निःषिथ्याध्वर्योराज्यस्य^५ वाचयेदधेभ्रयो-
रतिप्रणयनादादायाध्वर्युः स्वमिधमपकस्यैव तिष्ठति^६ ॥ १ ॥

अथायं प्रतिप्रस्थातान्तरेणेभ्रं^१ चाहवनीयं चोपातीत्य
स्वमिधमाददीत^२ तावपमलैः^३ पर्यावृत्येभ्रौ हरेयातामथा-
मुतः^४ प्रदक्षिणमावृत्येभ्रौ प्रतिष्ठाप्यैतेनैव यथेतमेत्य प्रतिनि-

१ Thus Be G (sec. m.), the Viv.; प्रोक्षणाप्रवृत्तौन्देव U G (sec. m.)
Ben H, प्रोक्षणाप्रवृत्तौन्देव D, प्रोक्षणाप्रवृत्तौन्देव C.

२ Thus all, cp the Calcutta edition of TS, vol. II, p 41, l. 5
from bottom (TBr. I. 6. 5. 4 P)

३ •यान्तं Be G U (pr. m.).

४ Thus G U (sec. m.) and the Viv.; प्रतिगृह्य D C U (pr. m.)
Be Ben; H om the prepos., cp. Ap. VIII. 5. 12.

५ •ध्वर्युः H Ben (pr. m.) — After वाच्यस्य C D Be G U (pr. m.)
ins. च, U (sec. m.) चार्धम् ।

६ Thus Ben H U (sec. m.) and the Vivasana, •आतीन्ते Be
G C U (pr. m.) D

७ Thus G U C and the Viv., the other MSS. om. तौ ।

८ परिहरेयाताम् U (sec. m.).

138. 4

वेष्टयते प्रतिप्रस्थातान्तरेण वेदी प्राचीनमुपयमनीहारो^१ ।
 ऽथेमा अर्ध्वर्याः प्रोक्ष्यो दक्षिणेन प्रतिप्रस्थातारं परिगृह्णा-
 मादयेद्देवमेताभिरनभिपरिद्धतो भवत्यथेयं^२ मारुती दक्षिणं
 वेदिं गच्छति सप्तमी^३ हविषामधिशीयते^४ । कथमेतयाथ-
 ५ वेतानि भवन्तीति^५ प्रतिकृत्येनामघेण दक्षिणेन^६ हवींश्व-
 नभिघारितामुदामयेदथैना पुनरधिश्रित्याभिघारितामुदा-
 स्यान्तर्वशमादयेद्देवमेतान्यथवेतानि भवन्त्यथ^७ प्रतिप्रस्थाता
 मारुत्यै देवतस्य मरुदेवानुवाचयेत्सकृदाश्रावयेद्येनान्यार्ध्वर्याः
 कृतानुकारो भवतीति^८ तद्यदिहाश्रावयतीष्ट^९ यजतीति

73. ४

१० तत्प्रतिप्रस्थाता कृतानुकार एव भवत्यथेदं मारुत्ये मेचण-
 मघेणोत्तरवेदिकमग्निं^६ परिगृह्णानुग्रहेद्यथो^७ एतदौपमन्यवस्य

१ Thus G U C D, •यमनिहारो the other MSS

२ इति after भवति ins D U Ben C

३ Uncertain reading and meaning, the Vivarana of this passage is missing. G (sec m) reads as given above; सप्तम्यथ हविषामधिशि^३ Ben (pr m) C, सप्तम्या हविषामधिशि^३ (or थ)यते Be U (sec m) Ben (sec m) G (pr m), सप्तम्यथविषमिथयते H

४ Instead of दक्षिणेन (thus G, Ben sec m. B-) दक्षिणा U (sec. m), दक्षिणानि C Ben (pr. m) U (pr. m.) H D.

५ Thus Ben (sec. m) G (sec m.), the last MS ins इति also after •श्रावयति H (only •वयति) and the Viv. (reading यदी) ' तद्यदादा' Ben (sec m), तद्यदाश्रावयतीष्ट Be, तद्यदिहाश्रावयतीति तन्- प्रतिप्रस्था • C.

६ •पेषीत्तर • Be H.

७ पर्याहृत्यानु • U (sec. m)

कल्पं वेदयन्ते तुषैश्च निष्कासेन चावमृथमवेयादिति देवतं
प्रदाय खिद्युत्तं प्रयच्छेत्तुषान्मंप्रकीर्यादकान्तं प्रत्यस्तेष्विद्वद्धमत

I. 141. 18. ऊर्ध्वमघायं गृहमेधीय आज्यभागप्रतिपत्केडान्तः^१ मंतिष्ठते^१

III. 74 10. तत्र नास्ति प्राश्निचं^१ तूष्णीं^२ ममक्ताञ्जाकलान्परिधीनशा-

I. 143 18. वनुप्रहरेद्भिवान्यायामविद्यमानायाः मंघिनीचीरं दोहये-

दिति^१ ॥ २ ॥ प्रथमः ॥

I. 143. 17. अघायं महापितृयज्ञस्तस्य कः कर्मण उपक्रमो भवतीति^१

वर्हिर्यजुषा कुर्याद्देवानां पितृणां परिपूतमग्निं देवपितृवर्हिमां

त्वान्वाङ्मा तिरक्पर्वं ते राध्याममित्यपहतो ऽरुः पृथिव्यै देव-

पितृयजन्या इत्यपहतो ऽरुः पृथिव्या अदेवपितृयजन इत्येव- १०

मेतेष्वधिकरणेषु कुर्याद्यत्र देवाश्च पितरश्च संनिगच्छेयुः^१

पाणी संमृश्रीत^१ परिस्तृणीयात्पात्राणि निर्णिज्य स्रसादये-

द्वद्वाणं दक्षिणत उपवेश्याच्चेवोत्तरत उदपात्रं निधाय जघनेन

गार्हपत्यः स्वं निदध्यात्स्फोपरि^१ पार्श्वे^१ पाश्यां व्रीहीना-

वपेच्छूर्पादानप्रभृति कर्मान्तस्तायत आथान्तो^१ जघनेन १५

I. 147. 4 गार्हपत्यमाषेभ्यो निनयेद्विपरिक्रामन्थेत ष्टलिजो^१ ऽध्वर्यु-

रनन्तरो ऽग्नेः स्याद्यथ यजमानो ऽयं ब्रह्मायाग्नीध्रो^१ ऽपि

१ Thus G U D Ben C, *त्केडान् Be, *त्केडान् H; read *प्रतिपत्क्व
रकान्तः P

२ Thus (and cp. XXI. 3. 74 10) Ben U H, *कजा. 1) G.
*कजा. G (see m.) Be

३ निधाय instead of निदध्यात् Ben U (see. m.).

वाग्नीध्र एवानन्तरो ऽग्नेः स्यादथ यजमानो ऽथ ब्रह्मायाध्वर्यु-

1b विपरिहरन्ति हवींश्च्येण पुरोडाशं धाना जघनेन धानाः

करभ्रमित्येवं विपरिदत्तानामेवेतेषां हविषामेकैकमुदास

येत्^१ क उ खलु त्रैधम्बका निरुणन्त इत्युदास्य हवींश्चि

१ रुद्रायाम्बिकायै जुष्टं निर्वपामीति यस्य मन्त्रवन्तः^२ कायेति

कायं निर्वपेत्कायानुब्रूहीत्यनुब्रूयात्कं यजेति यजेत्क उ खलु

53 1 त्रैधम्बकाणां मौविष्टकं भवतीति^३ यद्देवातो मृत आस-

जतीत्यसमुदित ऋषभं ददातीति^४ महाहविषामेवैषो ऽसमु-

दिते^५ दातव्यो भवति^६ सर्वमेव याजमानं पितृयज्ञ उक्तो-

१० देत्पशुबन्धे मौस्ये ऽध्वरे ऽन्यत्रत्रोत्पत्तिवचनात्सर्वं^७ एवाग्नि-

याजमानो ऽग्निचये सर्वमेवाग्न्याधेयच्छन्दो^८ याजमानमग्न्या-

धेये^९ ॥ ३ ॥ द्वितीयः ॥

56 1 अग्निष्टोमेन यक्ष्यमाणः प्रज्यमात्मानं कुर्वीत^१ येनास्या-

कुशलं^२ स्याप्तेन कुशलं कुर्वीत^३ यान्यृणान्युत्थितकाष्ठानि

१५ स्युप्तानि व्यवहरेदनुज्ञापयीत वा^४ स पुरस्तादेवोपकल्पयते

१ इति an Ben H

२ Emended; समुदितो MSS.

३ Thus U Ben C D H; न्यतत्रोत्पत्तिः G and the Vir., न्यतत्रोत्पत्तिः Be

४ Thus G U (sec. m) and the Vir.; •धेयच्छन्दो H Ben D C, •धेयच्छन्दो Be.

५ Thus (and cp XXIV. 12. 195 8) Be D U C, •स्याकुशलं G, •स्याकुशलं Ben H

1 156. G. प्रभूतं दृणवृशं पश्याज्यं म्यान्ममत्रं कुम्भं च कुरौरं चेति ।
 विदलमु ह कुम्भं भवति जालमु कुरौरं द्वादशगतं दक्षि-
 णानां विजायते कन्दोगत्राङ्गणं वीरहा वा एष देवानां यः
 सोममभिषुणोतीति शतेन वीरं निरवदयते दशभिर्दश
 प्राणान्यैकादशी तथात्मानं यैव द्वादशी सा दक्षिणेत्येष
 हैक एकविंशतिदक्षिणेन यजन्त एकविंशं यजायजिष-
 मिति वदन्तो इय हैके सप्तगुना यजन्ते सोमक्यत्प्रतिथि-
 मय्यनूवन्ध्यास्यतस्त्रो मथ्यतस्तदपि दशगतये विजायते प्र सप्त-
 गुमृतधीति सुमेधानिति ॥ ४ ॥

156. १ अथातो देवयजनकल्पः स एतद्देवयजनकल्पं जोषयते ।
 पुरस्तादुदकमनूषरमनुपहितमविष्टगदार्थनिरिणमसुषिरमभङ्ग-
 रमवल्कीकं वडलौषधिं यत्रान्याश्रन्या शोषधयो व्यतिषक्ताः

१ दक्षिणेत्येष Be Ben (sec. m) On this passage cp. Pañc br. XVI 1. 12.

१ After •ग्रह• G ins (on the margin), •धौषेत्य, thus also the Vīcarana.

२ See Rgveda X 47. 6

३ •नूपहितम्• Be G (sec. m), the Vir.; •नूपहितम्• the other MSS.—•विष्टगदार्थनि• G and one copy of the Vir.; •विष्टगदार्थनि• Ben and another copy of the Vir.; •विरंदापंनि• U, these MSS. point to a reading अविष्ट(स)गदारि; •विष्टगदौषधिमि• D, •वि(पि)षध-
 दौष(धे)मदस° Ben C H D; these MSS point to a reading अवि-
 ष्टगदार्थम्. Both readings occur equally in Baudh. pitṛmedha I. 4-
 7. 14 (cp. Hir. pi. sū. I. 1 : 33. 3). Gāṛya Gopālayajvan
 comments अविष्टगदारि एष विविधं दारणं प्रदरादिकं विदारणं न विष्ट
 त्रविष्टगदार्थम् ।—वडलौषधि G U D C, the Vir; •वधी Be •वधिकं Ben
 •वधीकं H

सुः प्रागुदक्प्रवणं यथा चालालसारिणीरापः सुनांतिप्रवणं
यस्मादन्यत्पुरस्तात्समन्निकं देवयजनं न विन्देयुस्तदेतां प्राची-
नवृशां शालां मापयन्ति^१ छत्तिकाः खल्विमाः प्राचीं
दिशं न परिजहति^२ । तामां संदर्शनेन मापयेदित्येतदेकं^३ ।

५ श्रोणासंदर्शनेन मापयेदित्येतदेकं^४ चित्रास्वात्योरन्तरेणेत-
दपरं^५ दिव्यतीकाशा भवतीति^६ । द्वाभिरेवैषां दिव्यती-

56. 11.

काशा भवत्यथाप्युदाहरन्ति^७ वृशानामेवातीकाशाकुर्वा-
दिति^८ । द्वौ स्तोमौ प्रातःमवनं वहत इति^९ । वितृत्पञ्चदशौ
प्रातःमवनं वहतः^{१०} पञ्चदशमप्रदशौ माध्यन्दिनं सवनं^{११}

६ सप्तदशैकविंशौ तृतीयसवनमेष एव मध्यतुष्टोमो भवति^{१२}
चत्वारो हि स्तोमा भवन्त्येष एव सप्तादशस्तोमो^{१३} भवति^{१४}

. 88 17

७ द्वादश हि स्तोत्राणि भवन्ति^{१५} यथो एतदौपमन्यवस्य कल्पं
वेद्यन्ते पुरस्तादेवैतच्चैविध्यगतेषु देवयजनमध्यवस्येदिज्ञायते
मा वा इयं सर्वैव वेदिरिति^{१६} ॥ ५ ॥ तृतीयः ॥

159 9 १५

अथेममाग्नावैष्णवमेके प्रागप्युदीचायै ब्रुवत उपरिहादा^{१७} ।

१ MSS, exc. II. •जहति (•जाहन्ति Be)

२ भवतीति MSS, but दिव्यतीकाशा is adj., so शाला ।

३ •वैशं MSS.

४ Thus (भवति) U only, भवत्य• H, भवतीत्य• all the other MSS.

५ See TS, VII 1 1 1.

६ Thus C and the Viv., all the other MSS. unanimously •स्तोमो ।

७ Om G U D C.

८ Thus Be G U D Ben (sec. m.); उपरिहादायं H Ben (pr. m.)
and the Viv. one copy another, sec. m., originally reading
उपरिहादायं; the Viv. explains यथा कल्पे ।

क उ खलु दीक्षणीयायै वहिर्धनुषा कुर्यादिति व्युपनिधाय^१

I. 159. 10 संभारान्प्राक् पाणिभंभर्गान् यजमानं व्रतमुपनयति न पक्षीः

संनहतीत्यध्वरदीक्षायै व्रतं प्रणुदते^२ सर्वैषा व्रतोपायनीया

I. 159. 11 भवतीष्टिरयमु पक्षीसंनहनं^३ न यजमानभागं करोति न

ब्रह्मभागमित्याशीःसंयोजनावेवैतावुकौ^४ भवतः^५ किमुपक्रम-

माणो यज्ञमाग्निं वदेदित्यथापि सुभिक्षो व्रतोपायनीयस्य

भवतीति^६ कस्यै^७ किं सुभिक्षायावद्येद्यजमानभागस्य खलू-

त्सादनाद्ब्रह्मभाग उत्सीदति^८ संयुक्तौ ह्येतौ यजमानभागब्रह्म-

I. 159 12 भागाविति^९ न वहिर्घदं पुरोडाशं करोति नान्वाहार्यं याच-

तीति^{१०} दक्षिणोक्तावेवैतावुकौ^{११} भवतो^{१२} ज्या उ खल्विह १०

ib. दक्षिणाः प्रतिख्याता भवन्ति^{१३} न फलीकरणहोमेन चरति

न समिष्टयजुर्जुहोतीत्यन्तपरिक्रमिणावेवैतावुकौ^{१४} भवतः^{१५}

I. 159 13 किमुपक्रममाणो यज्ञमन्तं परिणयेदिति^{१६} न पूर्णयात्रे यज-

मानं वाचयति न विष्णुकमाश्रमंत इत्यवस्थोक्तः खलु पूर्ण-

१ Thus Be G (sec. m) and the Vir a h. 1 and as cited elsewhere; the prep. वि om. D U Ben H C

२ Thus Be U (sec. m) G (only •वै•), इव H U (pr. m), •संयोजनाव•• D, •संयोजनावेवैतावु• Ben and a citation by Sāyana; •संयोजनावेवैतावु• C.

३ The Vir. seems to read तस्यै ।

४ Thus Be G U (sec. m.) Ben (sec. m) and the Vir.; दक्षिणो-
क्तावेवैतावु• Ben and U (pr. m), दक्षिणोक्तावेवैतावु• D, दक्षिणोक्तावेवैतावु• C, तत्रवसोक्तावेवैतावु• H.

५ 'क्रमवादे' D C, 'प्रतिख्याते' Be.

पाचो भवत्यन्यः खल्विहावभ्यः प्रतिख्यातो भवत्यन्तपरि-
क्रमिणो विष्णुकमाः^१ किमुपक्रममाणो यज्ञमन्तं परिणये-
दिति^१ ॥ ६ ॥

59. 13. द्वादश वात्सवन्धान्युदयच्छन्निति^१ कतमानि खल्वि-
मानि वात्सवन्धानि भवन्तीत्येता एव सुवाङ्मतीरन्यत्र स्वाहा-
60. 10 कारादित्यथाप्युदाहरन्ति समानसंख्यानो ऽग्निर्दक्षिं तिस्रो
देवतास्तानि द्वादशाधिदं ह्यणाजिनं नौरुक्तं^२ भवत्याप्य जाम्बे-
163 5 तत्पार्श्वत एवाभिर्षेदक्षिणं प्रति रभं यथा नावं^३ नक्तं चेद-
मेध पग्नेदाहवनीयमेवैतेन यजुषोपतिष्ठेतायेमानि देवाणि
१० व्रतानि सायमुपक्रमाणि प्रातरपवर्गाण्यथौपसदानि प्रातरूप-
164 २ क्रमाणि सायमपवर्गाण्यथेदं^४ दैच^४ व्रतं परिश्रित्यैव व्रतयेदा-
हवनीय एवैतपुराग्निहोत्रं ह्यथे स मानुष्यास्यतीति^५
॥ ७ ॥ चतुर्थः ॥

१ Sec TS. VI 1. 2 5

२ अिदक्षि G (sec m.), निदक्षि Be, ग्रीनिति U (sec m.), अिनिति C,
अिरिति the other MSS.

३ Sec TS I 2 2. ० (last pāda)

४ Thus Ben (pr. m.) G (sec. m.), 'दितद्वि' 'दितदैच' H C U D
G (pr. m.) Ben (sec. m.).

५ Thus H, सन्ननुष्यास्यतीति Be Ben, स मानुष्यासीदिति C U D G (pr.
m.), सन्ननुष्यासीदिति G (pr. m.). The Vivarīna seems to have
read as C, etc.: स आहवनीयोऽनुष्यासीत् आनीयमस्य ह्यमानं दृष्टेति,
but we expect a future: 'if the Āhavaniya sees that I offer
somewhere else, it will...'

1. 167. 3. अथायं प्रायणीयस्तस्य कः कर्मण उपक्रमो भवतीति^१
 वर्धिर्यजुषा कुर्याद्यदि पुरस्ताद्यजुष्कृतः स्यात्पाणी मन्त्रगीत^१
 परिस्तृणीयात्पात्राणि निर्णिज्य मःसादयेद्द्रव्याणं दक्षिणत
 उपवेश्यात्रैवोत्तरत उदपात्रं निधाय जघनेन गार्हपत्यः स्फं
 निदर्थास्फोपरि पात्री^१ पात्र्यां त्रौहीनावपेच्छ^१पादानप्रभृति
 कर्मान्तस्तायत आ प्रस्त्रान्दनात्प्रस्त्रान्तं कर्म कृत्वाहवनीये
 सुवाङ्गतिः इत्वोपनिष्कम्य संप्रैषमुक्त्वाभिप्रपद्य तिरः पवित्रमप
 आनीयाधिश्रित्य तिरः पवित्रं तण्डुलानावापेद^१थाज्यं निर्वपे-
 द^१थाज्यमधिययेदुभय पर्यग्नि कृत्वा स्फ्यहस्तः प्राडेत्य नाम-
 यजुर्हरेत्सिद्धमत ऊर्ध्वः^१ गन्धन्तः^१ प्रायणीयः संतिष्ठते^१
 को नु खल्वस्य कर्मणो ऽवशेषो भवतीत्या सुचा विमोकात्रं
 चरुषविषामाप्यनिनयनं विद्यत इति^१ स्यालीभिश्चैव चरुं
 I. 169. 20 निर्वपेदिति नु^१ बौधायनस्य कल्पः^१ किं देवत्या उ खलु
 पदाङ्गतिर्भवतीत्याग्नेयौत्येके^१ वैष्णवीत्येके^१ प्राजापत्येत्येके^१
 I. 172 19 वाग्देवत्येत्येव^१ द्रुधात्कृष्णयोर्णामुकया भोमविकथिणमन्तरेण^१
 I. 172. 15 भूमके^१ विध्यति^१ राजानं प्रत्यपोर्णुते यजमानः ॥ ८ ॥

१ गंधुवंतः G D C U (pr. m.), गंधवत् Be.

१ Effaced in G.

१ Om Be H

१ Thus H, *देवतेत्येव the other MSS.

१ Thus G U (sec. m.) and the Vir (both copies); धनेके Be, धूमशके Ben H Ke^s, धुकोवोमध्ये C D; cp. Bandh. grhs. I 1: चष्टि-
 शान्तानरेण धूमके हर्षेण संनारि ।

वयः उपर्णा उपभेदुरिन्द्रमित्येतयाद्य यदि न सोमविक्रथी
 स्वाद्रेण यूपावटकालं पलाशाखां निहत्य समुपनह्य राजानं
 पलाशाखायाः समामज्योपासीताय यदि कश्चित्प्रभवसंयुक्तं
 व्याहरेद्विप्रमिति वा त्वरध्वमिति वा कुरुतेति वा^१ तद्राजा-

73. 19 नमाददीत^१ न संवादा आवर्तेरन्यं सोमविक्रथी स्वाद्रेण

74. 14 प्रथमा सुव्रह्मण्योकारान्तैवैषोक्ता भवत्युपायमातिथ्यस्तस्य कः

कर्मण उपक्रमो भवतीति^१ वहिर्घञुषा कुर्याद्यदि पुरस्ता-

दयजुष्कृतं स्वात्पाणी संवृणीत^१ परिसृणीयात्पात्राणि

निर्णिज्य सःसादयेद्ब्रह्माणं दक्षिणत उपवेश्य दक्षिणमनद्वाहं

विमुच्यात्रैवोत्तरत उदपाचं निधाय जघनेन गार्हपत्यं स्पर्शं

निदर्थात्स्फोपरि पार्श्वी^१ पात्र्यां व्रीहीनावपेच्छूर्पादानप्रमृति

कर्मान्तस्तायत आ प्रस्कन्दनात्प्रस्कन्दनान्तं कर्म ह्यलोत्तरमन-

द्वाहं विमुच्य राजानं प्रपादयेत्सिद्धमत्राग्निष्टोमिकां कर्म

75. 19 जानौयादा संप्रैषात्कृष्णाजिनावधवनेनैवातिथ्यं^२ प्रतिपद्यते^१

१२ सिद्धमत ऊर्ध्वम्^१ ॥ ६ ॥ पञ्चमः ॥

न दर्भपुञ्जीलमुद्ब्रह्मेति^१ कतरन्नु खल्विदं दर्भपुञ्जीलं

भवतीति^१ यदेवैतद्गोदानयोर्निदधातीति^२ सप्त गिरीन्वा-

त्सेति^१ कतमे तु खल्विमे गिरयो भवन्तीति^१ प्रयाजानू-

१ वेति or वोति MSS. exe H; om C.

२ श्वोमिकं G U; D C.

३ धवने G and the Vir.; यवने Be, उपतिने Ben, धूजने.

1) U C.—तिथ्यं G, तिथ्य Be, तिथ्यस्य the other MSS

याज्ञा^१ एवैता उक्ता भवन्तीति दौवणीयायाः प्रायणीयाया
 आतिथ्यायाः श्रौषोमीयस्ये^२षाषुदाहरन्ति^३ दौवणीया प्राय-
 णीयातिथ्योपसदो ऽश्रौषोमीयः सप्तम इति^४ यज्ञो देवेभ्यो
 निलायतेति^५ कतमो नु खल्वयं यज्ञो भवतीति^६ य एवैष
 इद्वान्त आतिथ्यः संतिष्ठते^७ तं देवा हस्तान्स्पर्शभ्येच्छन्ति^८
 यदेवैतत्तानूनग्रं समवष्टुशन्तीति^९ तमिन्द्र उपर्युपर्यत्यक्राम-
 दिति^{१०} यदेवैतदुपसङ्गिश्चरन्तीति^{११} तमेभ्यो यज्ञ एव यज्ञ-
 माहरदिति^{१२} कतमो^{१३} नु खल्वयं यज्ञो यज्ञमाहरदिति^{१४}
 दौवणीया प्रायणीयातिथ्यै^{१५}ष एव यज्ञो यज्ञमाहरदिति^{१६}
 वराहो ऽयं वाममोष इति^{१७} सुत्यमङ्गां वर्षिष्ठं^{१८} तद्यज्ञमानं^{१९}
 वामं वसु मुष्यातीति^{२०} के नु खल्व्वातिथ्यस्यानूयाजा^{२१} भव-
 न्तीत्युपसद इत्येव नूयात्किं देवत्या उ खलूपसदो भवन्ती-
 त्या^{२२}मेघ इत्येव नूयात्किं यमु खलूपसदासुपक्रमो भवतीति^{२३}
 बहिर्धनुषा कुर्याद्यदि पुरस्तादयजुष्कृतं^{२४} स्यात्पाणीं संमृशति^{२५}
 परितृण्णीयात्पात्राणि निर्णिज्य स्रसादयेन्मदन्तौः स्रक्षत्य^{२६}
 पात्राणि प्रोचेदाव्यं निरुष्याधित्रित्य पर्यग्निं कृत्वा स्फ्यहस्तः
 प्राडेत्य स्रस्रयजुर्हरेत्सिद्धमत ऊर्ध्वं^{२७} यथा प्रकृत्यामेवं प्रथ-

१ नूयाज्ञा MSS

२ श्रौषोमीयस्य चेत्यथा G U (see. m)

३ सम् found in Be G U D C only

४ From कतमो unto याहरदिति missing in G H, इति missing in Ben C Be D U

५ इति missing in G U C

मायामुपमदि सुचः सादयेदभूढा द्वितीयस्यामभूढतरासृती-
यस्या^१ संवरमाणा इवोपमद्भिः प्रचरेयुर्नाकनमाद्रिये-
रन्मचाङ्गुलिः^२ सुवमादायास्यन्निवोपमदं जुष्टयादिति^३
॥ १० ॥ घष्ठः ॥

- ४ क उ खल्वग्रीषोमीयस्य बर्हिर्यजुषा कुर्यादित्युदास्य
३१ १३ प्रवर्ग्यं प्रागाहवनीयस्य प्रणयनात्सवनीयेभ्यस्य वत्सानुपाकुर्या-
ञ्चवच्छिन्न आहवनीये गार्हपत्ये पददतीथमुपवपेदेवमुपय-
३३. १४. जनीष्वधेयमौदुम्बरी^४ स्मृणा यजमानेन संमिता कार्या
भवत्यथायं यूषो यजमानस्यारत्निभिर्विमितो भवति^५
१० यद्योपर^६ इत्येके^७ ऽत्रो हैवैतानि^८ कुर्याद्युपावटं तु^९ परि-
१४ ११ लिख्य पाणी मंष्ट्रशीत^१ परिसृणीयात्पात्राणि निर्षिञ्च्य
सप्रमादयेत्त्रोचणीः सप्रकृत्य पात्राणि प्रोक्षेदाञ्च्यं निरुष्या-
धिश्रित्य पर्यग्निं कृत्वा म्रुचः संमार्ष्टि^१ ता उत्तरवेदिः
हरन्ति प्रोचणीश्याथ प्रतिप्रस्थाता पत्नीमभिमनंहेत्पौरोडा-

१ •दतरासृ• H Ben U Be, •दतरासृ• G, •दतरासृ• D C

२ Thus G D Ben CU (pt m.), •मपंगुलि Be, •मपंगुलीभिः U (sec. m.). H defective. The Viv परिष्टचीतमूलं प्रसरमादाय ।

३ Between उपवपेदेवम् and उपयममौषु H Ben ins. रभम्, not G U Be D C

४ Conjectural reading ; यद्योपर इत्येके G C Be U. यद्योपरइत्येके Ben, यद्योपर इत्येके H, यद्योपर इत्येके D, योपर इ• the Viv.

५ हैवैतानि all the MSS, with त^१ the Viv. (one copy) = वस्यमापानि ।
६ om. H

शिकेनाथैनां गार्हपत्यमीचयेदैनामाज्यमवेचयित्वाज्येनाद्-
 वेत्पत्न्या^१ तदवेचितमुपयच्छीत^२ तेजो ऽमीत्यथैनच्छकले-
 नोपयत्य हरेत्तेजो ऽनु प्रेक्षीत्यथैनदाहवनीये ऽधिशयेदग्निस्ते
 तेजो मा विनैदित्यथैनद्ब्रह्मोत्तरेण प्रोचणीः सादयित्वावेचे-
 तोत्पुनुयादाज्यवतीभ्यां प्रोचणीः^३ प्रसिद्धसाहवनीयसकाशे ५

I. ७7. 11. षषदाज्यवत्याज्यानि गृह्णीतेति भिद्भमत ऊर्ध्वं^४ यथो
 एतच्छास्त्रीकेः कल्पं वेदयन्ते पत्नीशाल एवाग्नीषोमस्याज्यानि
 गृह्णीयात्तानि खरे सादयेदिति^५ समन्वानीय वाममन्वा-
 नीय^६ वा पुराणगार्हपत्यं पाणी संदृशीत^७ परिसृणीयात्पा-
 चाणि निर्भिज्य मःसादयेत्प्रोचणीः मःसृज्य पाचाणि प्रोचे- १०
 दाज्यं निरुषाधिश्रित्य पर्यगि कृत्वा सुषः संमार्ष्टि^८ ता
 अथैव सह मःसादयन्ति प्रोचणीश्च^९ न^{१०} प्रतिप्रस्थाता
 पत्नीमभिसंनह्येत्यौरोडाशिकेन^{११} नैनां^{१२} गार्हपत्यमीचयेदै-
 नामाज्यमवेचयित्वाज्येनाद्भवेत्पत्न्या तदवेचितमुपयच्छीत तेजो
 ऽमीत्यथैनच्छकलेनोपयत्य हरेत्तेजो ऽनु प्रेक्षीत्यथैनद्गार्हपत्ये १५
 ऽधिशयेदग्निस्ते तेजो मा विनैदित्यथैनद्ब्रह्मोत्तरेण प्रोचणीः

१ 'नोदरे' instead of 'मादरे' G here and infra l. 14 Is उदरेत्
 the better reading?

२ Thus here and l. 14 G Be D C Ben U (sec. m.), 'यद्देन H U
 (pr. m.)

३ Only given by G U (sec. m.)

४ Thus G U D Be, C H Ben om

५ Thus Be C only, the other MSS. om. न reading 'आशिकेनेनां।

मादयित्वावेवेतोत्पुत्तुयादाज्यवतीभ्यां प्रोक्षणीः प्रसिद्धं गार्ह-
पत्यसकाशे षुषदाज्यवन्धाज्यानि गृहीत्वा ॥ ११ ॥

194. 17.

- परिकर्मिभ्य उत्पदाय ब्रह्मणे राजानमुत्पद्यच्छेत्संप्रच्छन्नेषु
सुवाङ्गती^१ जुहुयात्संप्रच्छन्नाश्चैव गच्छेपुराह्वनीयाद्राजा
१ दक्षिणार्धः स्यादथाग्निरथ पावोवायव्यानुत्तरार्धांन्याज्यान्वपि
वाग्निर्दक्षिणार्धः स्यादथ राजाय पावोवायव्यानुत्तरार्धांन्ये-
वाज्यानि^१ पूर्वया दारोपनिक्रम्योत्तरेण मदः परीत्याग्नीधा-
गारे ऽग्निं निधायामिहुत्य प्रोक्षणीहस्त उत्तरेणाग्नीध्रीयं
धिष्णियं प्रतिपद्यते^१ ऽन्वञ्च आञ्चैराह्वनीये हुत्वेभं प्रोक्ष्य
१० वेदिं प्रोक्ष्य बर्हिः प्रोक्ष्य बर्हिरासन्नं प्रोक्ष्योपनिनीय
पुरस्तादाश्ववालं प्रस्तरं गृहीत्वा पञ्चविधं बर्हिं स्त्रीत्वं प्रस्तर-
पाणिः प्राङ्भित्त्वा कान्तयमयान्परिधीन्परिधायोर्ध्वं समिधा-
वभाधाय बर्हिर्भुष्टिं विष्टती प्रस्तरमित्येतत्समादाय प्रदक्षि-
णमावृत्य पूर्वया द्वारा हविर्धानं प्रपद्योत्तरार्धं खरस्य बर्हि-
११ भुष्टिः स्तृणीयाद्बर्हिषि विष्टती^१ विष्टत्योराश्ववालं प्रस्तरं^१
प्रस्तरे जुह्वं^१ बर्हिषीतरा^१ एता असदन्निति समभित्त्वा
वपस्पृश्य ब्रह्मणो राजानमादाय पूर्वया द्वारा हविर्धानं

१ सुवाङ्गतीकुं • MSS, but cp the V1v. ऋधोम कुपाण रनि (TS. I. 3.

4 a and b).

२ प्रतिपद्यते Be G U D C, प्रतिपद्यते Ben, •यमतिपद्यते H

प्रपादयेदात्मानमभिपरिहरमाण^१ इव^१ मिद्वमत ऊर्ध्वम्^१
॥ १२ ॥ सप्तमः ॥

क उ खलु शिन्धवदिभावर्हिरपवर्गं गच्छतीत्यग्नीषोमीय
इत्येव ब्रूयात्क^१ उ खल्वग्नीषोमीयः सुत्यमहरनुमनेतीति^१
मद्यस्त्रियामित्येव^१ ब्रूयात्क^१ उ खलु प्रवर्ग्यः सुत्यमहरनुमने-
तीति^१ मद्यस्त्रियामित्येव^१ ब्रूयात्का उ खलु देवता
सुब्रह्मण्या प्रथमाह्वयत इति^१ वागेव वाचमाह्वयतीति^१ क

I. 197 2. उ खलु पितापुत्रीया^१ सुब्रह्मण्या प्रथमाह्वयत इत्यग्नीषोमी-
यस्य ऊतायां वपायां परिहृतासु वसतीवरीषु द्वितीया^१
प्रातरनुवाके तृतीया^१ दक्षिणानामु इ काल एक आह्वयन्ती- १०

I. 197. 8. त्वय यो वीडितः कुम्भसं याचतीति इदं इत्येवेदमुक्तं

I. 198. 17. भवति^१ पयस मकूःश्च कुरुतेति अरण्ये एवेते उक्ते

I 199 1 भवतश्चतस्रो रजनाश्चतस्रो वपाश्रपणीर्द्वयमिध्मावर्हिरिति
मवनीयस्य चानूबन्धस्य चैतानि भवन्ति^१ काश्चतस्र स्याली-
र्वायथाः मोमग्रहणीरित्यादित्यस्यान्दुम्यस्यान्वायणस्याली १५
ध्रुवस्यालीत्यथेमानि द्वादशोर्ध्वपाचाणि भवन्ति दधिग्रहपाच-
मपाश्चन्तर्यामयोर्द्विदेवत्यानाश्च शुक्रामन्थिनोश्चतुपात्रे आदि-

१ Thus Ben C Be G D U (sec. m.), •जानमपरिह• H, •जानमभिमि-
परिह• U (pr. m.)

१ Thus Ben C G (sec. m) U (pr. m.), •मिद्वयामित्येव H Be U
(sec. m.)

१ •पुत्रिया G U

त्यस्यात्या श्रीपशयं पात्रमुत्थस्यात्या श्रीपशयं पात्रमथेम
 एकादश चमसा भवन्ति यजमानस्य ब्रह्मणो होतुरुद्गातु-
 र्नेत्रावरुणस्य ब्राह्मणाच्छसिनो ऽच्छावाकस्य मदसस्याग्नीधः
 पोतुर्नेष्टुरिति ^१ तेषां त्सहणि मरुपाणि कारयेन्नैयग्रोधानां ^१
 ५ विजायत उत्तरस्यां ^१ ततो ^१ यदत्सहकैस्यमसैर्भचथन्ति न्यधो-
 धचमसैरित्येतस्मान्नैयग्रोधा एव भवन्ति ^१ रग्निश्च ^१ म ^१ इत्य-
 दाभ्य एवैष उक्तो भवत्यधिपतिश्च म इति प्राजापत्य एष
 दधिग्रहो भवति ^१ मारस्वतश्च मे पौष्णश्च ^१ म ^१ इति ^१
 वसतीवरीरित्येक आङ्गरेयं चैक आह राजसूयिक एष
 १० महाग्रहो भवति ^१ पोषणादु ^१ ह ^१ पौष्णो भवति ग्रहणादु ^१
 मारस्वत इति ^१ ॥ १३ ॥ अष्टमः ॥

अथेदं महारात्रिकं कर्म ^१ तस्य कः कर्मण उपक्रमो
 भवतीति ^१ हस्तपादाग्रसान्धान्तरेण चात्वालोत्करो देवय-
 जनमभि प्रपद्यन्ते ^१ तेषां यथासंग्रैषं विहितानि कर्माणि
 ११ भवन्त्यथाध्वर्युराग्नेय्यर्चाग्नीध्रमभिमृशेद्वैष्णव्या हविर्धानमित्यथो-
 परमत्यथैष आग्नीध्रः पूर्वः पत्नीशालं द्रुत्वाग्नीतुपसमाधाय

१ The first citation from the *uttarātathik* seems XVIII 21
 300 13, the second I have not been able to point out

१ चमस H; Ben om. म ।

१ Thus G D U C, पोष्णश्च म H, पोष्णश्चेति Ben, पोष्ण इति Be.

१ Thus G U; पोषणादु ह H D C, पोषणाददि Ben Be

१ Thus emended. पशुपानु G U Ben Be. पशुपानु C पशुपानु D,
 पशुपाल H.

संपरिह्यीर्य पात्राणि निर्णिज्य सःसाद्याज्यं विस्त्रायोपास्ते^१
 ऽपरः^२ प्रतिप्रस्थाता प्रोचणीः सःकृत्य पात्राणि प्रोवेदान्यं
 निरुध्याधिश्चित्य पर्यग्निं कृत्वा सुषः संमार्ष्टि^३ ता उत्तरवेदिः
 हरन्ति प्रोचणीश्चाथाध्वर्युराग्नेय्यर्चा सुषो ऽभिमृशति^४
 संमृष्टानि द्विधा पात्राण्यभिमृच्छन्त^५ इति^६ वायव्या
 वायव्यान्येन्द्रा^७ सदो^८ ऽथैष उन्नेता वावोवायव्यः संप्रदात्य
 द्रोणकलशे दशापवित्रे समवधाय दक्षिणस्य हविर्धानस्य
 पुरोऽवः सःसादयत्युपकल्पयते प्रतिप्रस्थाता षषदाव्याय
 दद्याग्नीध्र इध्मावर्हिर्ह्रसदादयत्यथ प्रतिप्रस्थाता पन्नौमभि-
 संनह्येत्पौरोडाशिकेनाथैनां गार्हपत्यमीचयेदथैनामाज्यमवेच- १०
 यित्वाज्येनाद्भवेत्पत्न्या^९ तदेवेचितमुपयच्छीत^{१०} तेजो ऽमीत्य-
 थैनच्छगलेनोपयत्य हरेत्तेजो ऽनु प्रेहीत्यथैनदाहवनीये
 ऽधिश्रयेदग्निस्ते तेजो मा विनैदित्यथैनद्वृत्लोत्तरेण प्रोचणीः
 सादयित्वावेचेतीत्युनयादाज्यवतीभ्यां प्रोचणीः प्रसिद्धमाहव-

१ ऽपरः U (pr. m.), परः D C, अपरः Ben (pr. m.), अपरः the other MSS. H. wholly corrupt.

२ Uncertain reading: *सकृत Ben., *सकृत G (sec. m.), *सकृत G (pr. m.), *सकृत Be C U, *सकृत D, *सकृत D. The Vis. (one copy) *सकृत changed into *सकृत, and thus also the other copy.

३ *चैन्द्रिया G C.

४ *नोद्रवे • ngain G.

५ *सकृत G (sec. m.), U (pr. m.) D C Ben., *सकृत G (pr. m.) Be H U (sec. m.)

नौयसकाग्रे ष्टपदाज्यवन्त्याज्यानि गृह्णीते ^१ भिद्मन्त ऊर्ध्वम् ^१
॥ १५ ॥

०४. १७

अथ गालीकेरेवमेवैषां यथामंप्रैषं विहितानि कर्माणि
भवन्त्याध्वर्युराग्नेय्यर्चाग्नीध्रमभिमृशेद्वैष्णव्या हविधानमित्य-
१ थोपरमत्यथैष आग्नीध्रः पूर्वः पत्नीशालं द्रुत्वाग्निमुपसमाधाय
संपरिसौर्यं पात्राणि निषिञ्च्य सःसाद्याज्यं विस्राप्योपास्ते ^१
ऽपरः प्रतिप्रस्थाता प्रोक्षणीः सःस्रुत्य पात्राणि प्रोक्षेदाज्यं
निरुष्याधिश्रित्य पर्यग्निं कृत्वा सुचः संमार्ष्टि ^१ ता आग्नी-
ध्रः हरन्ति प्रोक्षणीश्चाध्वर्युराग्नेय्यर्चां सुचो ऽभिमृशति ^१
१० संमृष्टानि द्विधा पात्राण्यभिमृच्छन्त ^१ इति ^१ वायव्या वाय-
व्यान्वेन्द्र्या ^१ सदो ^१ ऽथैष उवेता धावोवायव्यः संप्रचान्द्य
द्रोणकलगे द्वापत्रिचे समवधाय दक्षिणस्य हविधानस्य
पुरोऽक्षः सःसादयत्युपकल्पयते प्रतिप्रस्थाता ष्टपदाज्याय
दध्याग्नीध्रं दध्यावर्हिरुपमादयति ^१ न प्रतिप्रस्थाता पत्नीमभि-
१५ संनक्षेत्पौरोडाशिकेन ^१ नैनां ^१ गाक्षपत्यमीक्षयेद्दैनानामाज्यम-
वेत्तयिन्नाज्येनाद्रवेत्पत्न्या ^१ तद्वेदितमुपयच्छीत ^१ तेजो ऽभौत्य

१ •स्रुत्यत Be G, स्रुत्यत U C, •स्रुत्यत D, H and Ben abbreviate this passage

१ •वेन्द्रिया G U C, •वेन्द्रिया Be

२ Thus G (pl. m.) D Be C Ben; •नैनां G (sec. m.) H;

•वेत्तयिन्नां U (sec. m.)

३ •नोद्वे• again G.

४ •यच्छीत all (H abbreviates)

यैनच्छकलेनोपयत्य हरेत्तेजो ऽनु प्रेहौत्यैनदाग्नीध्रीये
 ऽधिययेदग्निस्ते तेजो मा विनैदित्यैनद्रुतोत्तरेण प्रोक्षणीः
 मादयित्वावेत्तेतोत्पुनुद्यादाज्यवतीभ्यां प्रोक्षणीः ^१ प्रमिद्धमाग्नी-
 ध्रीयमकाग्ने पृषदाज्यवन्थाज्यानि गृहीत्वा परिकर्मिभ्य
 उग्रदाय प्रोक्षणीहस्त उत्तरेणाग्नीध्रीयं धिष्येय प्रतिपद्यते ^१ ।
 ऽन्वच्च आज्यैरथेषां प्रोक्ष्य वेदिं प्रोक्ष्य बर्हिः प्रोक्ष्य बर्हिरामघ्नं
 प्रोक्ष्योपनिनीय पुरस्तात्प्रस्तरं गृहीत्वैकविधं ^२ बर्हिः स्तीलां
 प्रस्तरपाणिः प्राङ्भिसृष्यौदुम्बरान्परिधीन्परिधायोर्ध्वं ममि-
 धावभ्याधाय बर्हिर्मुष्टिं विष्टती प्रस्तरमित्येतत्समादाय
 प्रदक्षिणमावृत्त्य पूर्व्या द्वारा हविर्धानं प्रपद्योत्तरार्धं खरस्य ^३
 बर्हिर्मुष्टिः सृणीयाद्बर्हिषि विष्टतौ ^१ विष्टत्योः प्रस्तरं ^१ प्रस्तरे
 जुहं ^१ बर्हिषीतरा ^१ एता अमदन्निति ममभिसृष्य योगेन
 युनक्ति ^१ मिद्धमत ऊर्ध्वम् ^१ ॥ १५ ॥ नवमः ॥

किमग्निहोत्रो दौक्षितः किमौषमदः किप्रसृत इति ^१
 विज्ञायते व्रतमेव दौक्षितस्याग्निहोत्र ^१ घर्मोच्छ्रितमौषमदस्यो- ^१
 पाश्चनार्यामौ ^१ प्रसृतस्य ^१ यो हानुदिते स सायमाग्निहोत्र-
 भक्तिर्य उदिते स प्रातरग्निहोत्रभक्तिः ^१ किं दर्शपूर्णमासं

१ The three words एक • व • क्ष लीं effaced in G

२ Thus G U D C Be, •पषदसुपाश्चं H, •पषदमस्यपाश्चं Ben, the Vīṣṇava also has औषपदस्य ।

३ Thus Be G U (see m.), the Viv, •दर्शपूर्णमासस्य H दार्शं (or दर्शं) पौर्णमासस्य (or पष) H D C Ben (pr m.), all without इति ;
 •साय इति Ben (see m.), •दर्शपौर्णमास इति U (pr. m.)

१०. ११

इति^१ विज्ञायते पौर्णमासं यज्ञमग्नीषोमीयं पशुमकुर्वत
 दाग्नं यज्ञमाग्नेयं पशुमकुर्वतेति^२ यथो एतद्वैपमन्ववन्व कल्पं
 वेद्यन्ते प्रातःमवन एव सर्वेभ्यः मवनेभ्यः मवनीयान्निर्वपेत्कृ-
 द्पक्षितान्नेव कपालानि म्दुरा ममभिवाचनात्सृष्ट्यं कर्म
 ३ तायते^३ तेषामेकैकमुदासयेदनुमवनं येनयेन प्रचरियन्स्या-
 द्पि वा व्यभिमृष्टानां पिण्डानां परिणाययीतेतयोः^४ मवनयो-
 र्यथेककपालश्चिकीर्षितः^५ स्यात्प्रातःमवनिर्करेव^६ वर्तयेत्कृतान्ता-
 त्पौरोडाग्निकं कर्म प्रत्याददीतेतरयोः^७ मवनयोरनुमवनमङ्गा-
 राधूमनेनैव कपालेषु प्रतिपद्येत^८ मिद्धमत ऊर्ध्वम्^९
 १० ॥ १६ ॥ दशमः ॥

१०. ११

यथो एतद्वैधायनस्य कल्प वेद्यन्ते उभयतःशुक्रा आदि-
 त्यवतीर्वमतीवरीर्गृह्णीयात्ताः शुक्राप्ताभिराप्याययेत्ताभिर-
 भिपुण्यदिक्तुपर्यर्धं ह्यंत्तचममं ह्यत्वेत्येतेनैवापि तृतीयेन
 वर्तयेत्तृतीयोरपः पूर्वथा द्वारा हविर्धानं प्रपादयेद्द्वोत्तचममीया
 ११ वमतोवरीया मैनावरणचममीया इति दक्षिणेन होतार
 परिगृह्णापरया^१ दारैकधनानेतस्मिन्त्य काले सर्वश एव मैवा-

१ Thus Ben, प्रायवे C D, तावत H (reading यथाम् instead of तेषाम्), वर्तयेत् G De U (see m.) and the Vir.

२ इतरयोः Be'G (pr m), उभययोः Ben C U D G (see m.)

३ यद्येक H and the Vir, यदेक G U Ben Be, C defective.

४ मवनिर्के G U D, Vir, मवनीर्के the other MSS

५ उभययोः MSS

६ परिगृह्णाया Be U.

वरुणचमभोयाः पर्यस्येनृतीयं वमतीवरीणामवनयेनृतीयमेक-
 1. 190, 12. धनानामेवमस्य प्राक्केवलः शुक्रो भवति ' सोमग्रहं गृहीयाद्-
 द्वावर्चसकामस्येत्यनिरुप्तस्यैवैष राज्ञो यश्चैतयो भवति ' का
 उ खलु देवताः प्रथमं सोमं भक्षयन्तीत्याप इत्येव ब्रूया-
 दिज्ञायत उपुङ्गताः सोमस्य पिवतोपङ्गतो युष्माकं सोमः ५
 पिवत्विति ' क उ खलु सोमस्य सोमपीयो भवतीति ' ५
 विज्ञायते यत्ते सोमादाभ्यं नाम जागृवि तस्मै ते सोम
 सोमाय स्वाहेत्येष एवापि सोमस्य सोमपीयस्येषां संनिपति-
 तानामानुपूर्वतेति ' १ निघाभ्यासु वाचयित्वादाभ्येन चरेदयो-
 पां गृह्णवन्माददीतीयं राजानं निर्वपेत्सिद्धमत्राग्निष्टोमिकं १०
 कर्म जानीयादा फलकघोरभिमर्शनात्फलके अभिमृश
 पृथ्विभिस्यरेदथ प्राणयज्ञैश्चरेदथां गृह्णुपमंगृहीयादथां शुना
 चरेदथोपां शुना ' काले ज्ञान्यामेण ' सिद्धमत ऊर्ध्वम् ' १
 ॥ १७ ॥ एकादशः ॥

111 101 7. यथो एतद्विधाधनस्य कर्त्वं वेदयन्त श्राययणस्य गृहणे ११
 द्वयोर्धारयोः प्रातःभवने गृहीयान्तिष्ठणां माध्यंदिने भवने
 चतसृणां तृतीयमवन इत्युपांश्चन्तर्यामयोश्च सः स्रावः संततश्च
 शुक्र एते द्वे प्रातःभवने ' संततश्चैव शुक्र श्राययणस्योदचनेन

१ Thus G U D, •पातिमासा• H Ben, •पतिमास• C, •पोभानां Be—
 •मानुपूर्वतेति G U (see m.), •मानुपूर्वते H, •वानुपूर्वतेति Be, •मानुपूर्वतेति
 Den U (pt. m), •मनुपूर्वतेति C D.

च^१ तृतीया मास्यंदिने मवन^१ आदित्यस्यास्थामतिश्रियो^१
 राजादित्यगृहस्य च सञ्ज्ञाव आग्रयणस्यैवोदचनेन^१ च चतुर्थी
 तृतीयसवने^१ संपूतः राजानं चयेण श्रीणीयात्पयसा सक्तु-
 मिर्दिरण्येनेति^१ म यं कं चन ग्रहं गृह्णात्युभयत^१ उदवुधः
 ५ हिरण्यश्रयणमेवैनं करोति^१ तिष्ठता यद्वा होतव्या अन्यत्र
 101. 9 प्राजापत्याच्च मन्विमञ्जवाचेति^१ यथो एतच्छाक्तीकेः कल्प
 वेदयन्ते द्रुमानुमन्त्रणीयास्त्विति सुवाङ्मतीरेवेता जुहुयात्क-
 क्षिन्नु स्वप्नेनाः काले जुहुयादिति^१ संतनीर्द्धैतस्मिन्नेनाः^१
 212 6 काले जुहुयादित्यथोच्चेतरित्याह प्राज्ञः राजानं पूतमृतमभि
 १० संपवयताद्दशाभिराधवनीयं मृदा न्युद्धतादित्युक्तमग्रेषु^१ एष
 श्रेत^१ आवकाशेभ्यो^१ स्वकाशेषस्याय दशाभिरेवैनं^१ मृदा
 न्युद्धति^१ ॥ १८ ॥

ममानं कर्माधिनाद्गृहादित्या^१ धिष्णियव्याघारणसंपा-

१ Given by G U D only

२ *आस्था अति० Ben H

३ एष om. Be G U D

४ मृहीयादिति instead of मृह्णाति Be G (sec. m).

५ संतनीर्द्धैतस्मिन्नेनाः Be, संतनीर्द्धैतस्मिन्नेनाः H

६ Thus Ben H, *न्युद्धः सं० the other MSS.

७ येने G U D C, यने Be, दाने Ben, H. corrupt.

८ Thus G (sec. m) U D, दशाभिरेवैनं C, दशाभिरेवैनं the other MSS

९ Viv. * ममानं कर्माधिनाद्गृहादिति यवीचते (eg. XI ३ 67. 17) तत्रा-

यनेव विधिः ।

- I. 213 20 तादित्येष समुद्देशो^१ भवति^१ कथमु खलु धिष्णियानां
यथान्युपं व्याधारणं भवतीति^१ विभुवे प्रवाहणाय स्वाहेति
व्याधार्यं रौद्रेणानीकेन पाहि माग्ने पिष्टहि मा मा मा
I 214 8. हिष्णीरिति^१ सप्त वृणीत इति^१ होतैवैषाः सप्तमो भवत्य-
हर्गण उत्तरेखहःसु प्रातःसवनिकं प्रमर्षणं कथं स्यादित्या-
हवनीयोपस्थानप्रभृतीत्येव ब्रूयात्सकृत् स्फविघनानामुपस्थानं^१
- I. 217. 6. कथमु खल्वेषां विसृष्टितसंचरः स्यादित्यन्तरेण होतश्च
धिष्णियं ब्राह्मणाच्छर्मिनश्च ये ऽधिष्णिया^१ अथ धिष्णिय-
वन्तः स्वस्वमेव धिष्णियमुत्तरेण परिक्रामेयुर्येमावध्वर्यु-
अचमसौ^१ भवतः^१ क उ खल्वेतयोर्भक्षो भवतीति^१ होत्स- १०
मस इत्येव ब्रूयात्क उ खल्वितिजासेकाहे सोमं न भक्षयन्ती-
त्युक्तेता यादस्तुब्रह्मण्य इत्येव ब्रूयात्क उ खलु सत्ते
दीक्षिता भक्षयेयुरिति^१ नेष्टुश्चमस उक्तेता भक्षयेत्च्छावाक-
चमसे यावस्तुदुहात्चमसे^१ सुब्रह्मण्यो^१ ऽपि वा सर्व एवाग्नी-
ध्रचमसे भक्षयेयुर्विजायत उत्तरस्यां ततो^१ तेषां य एवाग्नीध्रः १५
स यावस्तुस सुब्रह्मण्यः स उक्तेतेति^१ ॥ १६ ॥ द्वादशः ॥

I. 217. 11.
II. 104. 7.

यद्यो एतद्वौधायनस्य कल्पं वेदयन्ते समानपाठ्यामेव

१ २२३ G (sec. m.)

१ Thus H Ben (pr m) C D U (pr. m). ०सिन्धो Ben (sec m.)
Be G U (sec. m.)

१ ०द्वादशमसे H only.

१ See XVII 21 : 301. 2

मवनीयानुद्दामयेत्पुरोडागस्यैवैषो ऽन्तद्द्वारो दृष्टो भवति^१ ।

मध्यतः पुरोडागमुपन्तीर्णाभिधारितमुद्दामयेत्पुरस्ताद्द्वाना

दक्षिणतः करभं यथात्परिवापमामिचामुत्तरतः^१ कथमु

२१७. १३ खल्लेषां मंचरौ^१ स्यादिति^१ प्रजातो हविष्मथो^१ ऽथापरं^१

१ पूर्वघा द्वारोपनिर्द्धत्यापरया द्वारा सदः प्रपाद्याघेण कर्तृन्

जघनेन धिष्णिघानुत्तरेणाच्छावाकस्य धिष्णियं पर्याद्धत्या-

न्यस्यै प्रदायेतेनैव यथेतमेत्योत्तरेण सदः परीत्य पूर्वघा

द्वारोपनिर्द्धत्योत्तरेणाप्रीधीयं पर्याद्धत्यान्तर्वघासादयेद^१ध्वर्यु-

येद्भुविधानं^१ प्रपन्नः स्यदपनिक्राम मा त्वाभिपरिहारिष-

२१८. १२ १० मित्येव ब्रूयाद्यथो एतद्वौधायनस्य कन्यं वेदयन्ते दिदेवत्ये-

पूत्तरतस्तिष्ठते प्रतिप्रस्थात्रे प्रतिनिर्घाद्य^१ प्रयच्छतीति यदा-

ध्वर्युः पुरोडागान्प्रत्यङ् हरेत्तद्भुविधानं प्रपद्यमानं प्रतिप्रस्था-

तारं परिगृह्णीयाद्द्वहावादायोपनिक्रामय^१पनिक्रान्तस्यैवाध्व-

र्युर्घहावाटन्ते^१ ऽपरेण परिक्रान्तायोत्तरतस्तिष्ठते प्रतिप्रस्थात्रे

१ ०तीति Ben.

२ Thus Ben C U and G (pr. m) the Viv (one copy), संचरि D H the Viv. (another copy), संचारी Be G (sec. m), संचर U (sec m). The Viv., सचरणं मंचरी इमं न तस्यास्ति मंचरी (०रि) गार्गः cp. XXVI. 24

३ Thus H G (pr m) Kes', the other MSS. in ३ यथ before अध्वर्युः

४ प्रतिनिर्घा Ben Be and one copy of the Viv

प्रतिनिर्घाच्छं^१ प्रयच्छतीति^१ इत्या व्यवनीयं^१ प्रद्विणमावृत्य^१
 प्रतिप्रस्थाताध्वर्युं परिगृहीयाद^१धाध्वर्युः प्रतिप्रस्थातारं प्रत्यङ्
 द्रवन्पात्रेण^१ मिद्धमत ऊर्ध्वमंशेने द्विदेवत्या अननुवपद्वारा
 भवन्ति^१ क^१ उ खल्वेपामनुवपद्वारो भवतीति^१ विज्ञायते
 द्विदेवत्यानृतुयाजान्यश्च पाद्वीवतो यद्दः । आदित्यपद्द- ५

III 106. 2. माविचौ^१ तान्म^१ मानुवपद्वृथा^१ इति^१ यथो एतदौपम-
 न्यवस्य कल्पं वेदयन्ते द्विदेवत्येषु दीर्घमन्त्रेणैवैनाम्भचयेद्भृदेहि^१
 माविशेति प्रतिपद्य क्रले द्वाय रायसोपाय सुवीरताया
 इत्यातः^१ प्रत्याभिसृशते मा मा राजन्विषीभियो मा मे
 हार्दि त्रिषा वधीः । वृषणे शुभायाद्युषे वर्चस इत्यथानु- १०
 भवनमन्त्रेणैव^१ भवनमुखीयान्भचयेदिति^१ ॥ २० ॥ चयोद्दशः ॥

क उ खलु वसतीवरस्य स्तोत्रभक्तिर्भवति शस्त्रभक्तियेति^१
 विश्वरूपासु हाम्य स्तोत्रभक्तिर्भवति प्रातरनुवाके^१ ह शस्त्र-
 भक्तिः^१ क उ खलुपाश्चन्तर्यामयोद्विदेवत्यानां स्तोत्रशस्त्र-

१ प्रतिनिर्घा^१ Ben Be und one copy of the Vir.

१ नीयाप्रदक्षिणं^१ G U D C

१ क उ U Be Ben C, Viv, क G H.

१ माविच Be Ben (sec. m.), माविचान् Ben (pr. m)

१ Thus G (pr. m) U D C and ep. Aśv. Śis. v. 5 21 (Vait. sū. 20
 4); मास्तानुवप^१ Be (pr. m), मास्तानुवप^१ G (sec. m), मास्तानुवप^१
 H, ममास्तानुवप^१ Be

१ मन्त्रेणैव^१ Be G.

१ मन्त्रेणैव^१ B^१ G U (sec. m.)

१ वाको^१ Be G O U (sec. m.).

द्विनाराश्रुसं प्रातःसवनं च माध्यंदिनसवनं. चैकनाराश्रुसं
 द्वतीयसवनं^१ चत्वार्युञ्जीयमानसूक्तानि^२ भवन्तीति^३ सवन-
 मुखेषु^४ चाच्छावाकचमसे^५ च^६ त्रयो दीर्घभवाः^७ क उ
 खलु प्रवर्ग्यः सुत्यमहरनुसमेतीति^८ दधिघर्म इत्येव ब्रूया-
 I. 234. 1. त्किमुपपदाः^९ सौम्यस्य परीञ्चेति^{१०} तिरस्यर्मफलके घ्राणो-
 दादयतीति^{११} शृङ्गाभिषव इत्येतदाचचते^{१२} कथमु खलु
 रथंतरपृष्ठे माहेन्द्रं ग्रहं गृह्णीयान्महाः इन्द्रो य ओजसेत्येतया
 गाथया माहेन्द्रं गृह्णीयादथ इहृत्पृष्ठे मह्यं इन्द्रो नृवदा
 चर्षणिप्रा इत्येतया विष्टुभा माहेन्द्रमथोभयपृष्ठे^{१३} यया पृष्ठं तथा
 गृह्णीयात्पुरोरुचमितरां कुर्यादिति^{१४} ॥ २२ ॥ चतुर्दशः ॥ १०

कथमु खलु सवनौयस्य पशोश्चर्याया उपक्रमो भवती-
 तोडसूभः सःसौर्यं पृषदाज्यं विहृत्य^{१५} जुहाः समानीया-
 न्तरेण चालालोत्कराबुदङ्गुपनिष्क्रम्य संवदेताभिघारयेदामा-
 दयेत्पशुं पञ्चहोत्रा चतस्रूपसृणीते^{१६} मनोताप्रमृत्तिनेडान्तेन
 चरेत्सिद्धमत ऊर्ध्वमथोक्थ्यविषहेषु य एव प्रातःसवनिको^{१७} २५

१ •युञ्जीयमानसिद्ध• Ben H, •युञ्जीयमानसिद्ध• Be, •युञ्जीयस्य• C.

२ इति om. G.

३ Thus, hesitatingly, emended. सवनमुखेष्वच्छावाकच (•कय•) मध्ये
 सवनेच C U D; सवनमुखेष्वच्छावाकचमसे च सवनमुखेषु G (MS. m.); सवन-
 मुखेष्वच्छावाकचमसे च सवने च Be Ben; सवनमुखेष्वच्छावाकचमसेचसवने च H

४ After माहेन्द्रम् G U D ins. प्रथम् ।

५ Thus H, विहृत्य the other MSS. (G is indistinct).

६ •सावनेको or •सवनीको some of the MSS.

चिच्छिदुः सोम राजन्नित्यवमृथयजूषि जुहोतीति^१ । कत-
मानि खल्विमान्यवमृथयजूषि भवन्तीति^१ । यदेवैनदाहव-
नीये शाकलैश्चरन्ति देवकृतस्यैनसो ऽवयजनमसि मनुष्यकृत-
स्यैनसो ऽवयजनमसि पितृकृतस्यैनसो ऽवयजनमसीत्यवमृथा-

261. 5. १ ऊताविति^१ कतमा उ खल्वियमवमृथाऽऽतिर्भवतीत्यप उद्गृह्णा^१ ।

जुहोति यज्ञस्य त्वा यज्ञपते हविर्भिः । सूक्तवाके नमो-
वाके विधेम स्वाहेति^१ तिष्ठन्त एवावमृथेन प्रचरेयुः^१

61. 17. पराडावृत्तः प्रपदेनोदकान्तं प्रत्यस्येत्सिद्धमत ऊर्ध्वम्^१

॥ २४ ॥ पञ्चदशः ॥

202. 6. १^० अथायमुदयनीयस्य कः कर्मण उपक्रमो भवतीति^१

वर्हियंजुषा कुर्यात्पाणी संमृश्रीत^१ परिसृणीयात्पात्राणि
निर्णिञ्च्य सःसादयेद्ब्रह्माणं दक्षिणत उपवेश्यात्रैवोत्तरत उद-
पात्रं निधाय जघनेन गार्हपत्येऽ र्ष्यं निदध्यास्फोपरि
पात्रौ^१ पात्र्यां व्रीहोनावपेच्छूर्पादानप्रभृति^१ कर्मान्तस्तायत

१५ आ प्रस्कन्दनात्प्रस्कन्दनान्तं कर्म कृत्वा तिरः पवित्रमप
अनीयाधिश्रित्य तिरः पवित्रं तण्डुलानावपेदथाऽर्घ्यं^१ निर्व-
पेदथान्यमधिश्रयेदुभयं पर्यग्नि कृत्वा जघनेन गार्हपत्यमौप-
मदायां वेद्याः स्रग्भयजुर्हरेत्सिद्धमत ऊर्ध्वं^१ तस्य शृतस्था-
सादनं^१ दक्षिणं परिधिसन्धिमपरं विमुच्य दक्षिणं वा परि-

१ See TS, VI 6. 3. 1

१ Thus G U M D C, उदत्य Ben इत्य H

१ From आवपेक्षां• unto तण्डुलान् om G Bo and Ben (sec. m.).

धिमयेण प्राञ्चं प्रायणोयमामादयेत्प्रत्यञ्चमुदयनीयमग्निमुखा
अत्र देवता रज्यन्ते ^१ गंयन्त ^२ उदयनीयः संतिष्ठत ^३ ॥ २५ ॥

I. 263. 2 अथ यदि पशुरूपकृतः स्यात्पाणी संमृग्रीत ^१ परि-
कृणीयात्पात्राणि निर्णिञ्च्य म॒सादयेत्प्रोचणीः म॒स्रस्त्य
पात्राणि प्रोचेद्दा॒व्यं नि॒श्याधि॒श्रित्य पर्यग्निं कृत्वा स्फ॒साद-
दीत ^१ संप्रैषप्रभृति पाशुषन्धिकं कर्म तायते ^१ सिद्धमत ऊर्ध्व ^१

III. 114. 17. यथो एतच्छालीकेः कस्य वेदयन्ते मैत्रावरुणामिन्द्रया यजेतेति
तस्यै मह सवनीयेर्वत्सापकरणं ^१ मह सायदोहमुदयनीयेन
चरित्वा पाणी संमृग्रीत ^१ परिकृणीयात्पात्राणि निर्णिञ्च्य
म॒सादयेत्प्रोचणीः म॒स्रस्त्य पात्राणि प्रोचेद्दथ प्रातर्दाहं ^१
धेनूर्दाहयेदथैना ^२ गार्हपत्ये अपयित्वानभिघारितामुदासयेद-
थाव्यं ^३ निर्वपेदथाज्यमधिश्येदुभयं पर्यग्निं कृत्वाहवनीये
वैदलकान्परिधौग्परिधायथैना ^४ पुनरधिश्रित्याभिघारिता-
मुदास्त्रान्तर्वेशासादयेदथाग्रये सोमाथेत्याज्यभागाभ्यां चरेदाव्य-
भागान्तं कर्म कृत्वा दक्षिणे वेद्यन्ते केगश्शु वपते नखानि ^५

१ Thus write G M U (sec. m.), अमुधंतः Be U (pr. m.) C, अरवंत
H, अंयुत D.

२ Thus M Be Ben, वत्सानामपाक • G U D C, वत्सापाक • H.

३ •ने Ben (pr. m.) Be.

४ Thus H U D C G (pr. m.) Ben (pr. m.); •नानभिघारितशु • M,
•नाभिघारितशु • G (sec. m.) Be Ben (sec. m.).

५ वैदल • M only.

263. 9.

निहन्तते^१ ऽथाव्यभागप्रतिपत्केडान्ता^१ संतिष्ठते^१ ऽथेयमुदव-
 सानौयोपांशु भवति पुनराधेयधर्म^१ चि^१ सक्तन्महावेद्यै
 स्त्वय्यजुषो हरणमसंनद्धा पत्नी यज्ञपुच्छमन्वास्ते^१ ॥ २६ ॥
 षोडशः ॥

- १ अथेममग्रिचयं अुपसत्कं षडुपसत्कं द्वादशोपसत्कमिति^१
 चिन्ते^१ स यदि साहस्रं अुपसत्कं चेष्यमाणो भवति पूर्वाह्णे
 प्रवर्गोपसद्धानां प्रचर्य प्रथमां चितिं सपुरीषामुपधाय संचि-
 ताहुती^१ जुहोति^१ द्वितीयां चितिं सपुरीषामुपधाय
 संचिताहुती जुहोति^१ शो भृते प्रवर्गोपसद्धानां प्रचर्य तृतीयां
 १० चितिं चतुर्थीं चितिं पञ्चमीं चितिं षष्ठीं चितिं सपुरीषा-
 मुपधाय संचिताहुती जुहोत्यौपवसथिकैव तृतीयाय यदि
 साहस्रं षडुपसत्कं चेष्यमाणो भवति पूर्वाह्णे प्रवर्गोपसद्धानां प्रचर्य
 प्रथमां चितिं सपुरीषामुपधाय संचिताहुती जुहोति^१ शो^१
 भृते प्रवर्गोपसद्धानां प्रचर्य द्वितीयां चितिं सपुरीषामुपधाय
 १५ संचिताहुती जुहोति^१ स एवमेव पञ्चाहमौपवसथिकैव षष्ठ्यं
 यदि साहस्रं द्वादशोपसत्कं चेष्यमाणो भवति यथासूत्रं^१ तथाय

१ न वाच्यं Ben H.

१ Thus G Ben C D, •धर्म्यं चि U, •धर्म्यं चि M, •धर्म्यं चि H, •धर्म्यं चि Be.

१ कं वेति Ben H.

१ Here and infra some of the MSS. read •हुती जुहो• ।

१ The passage from शो unto जुहोति om. M Be, in G it is effaced.

१ यथासूत्रमथ H G (see. m).

यदि द्विषाहस्रं^१ श्युपसत्कं चेष्यमाणो भवति पूर्वाह्ने प्रवर्ग्यो-
पसद्भ्यां प्रचर्य प्रथमां चितिः सपुरीषामुपधाय संचिताहुती
हुत्वाहार्याः सपुरीषामुपदधाति^२ द्वितीयां चितिः सपुरी-
षामुपधाय संचिताहुती हुत्वाहार्याः सपुरीषामुपदधाति^३
श्वो भूते प्रवर्ग्योपसद्भ्यां प्रचर्य द्वितीयां चितिं चतुर्थीं चितिं
पञ्चमीं चितिः षष्ठीं चितिः सपुरीषामुपधाय संचिताहुती
हुत्वाहार्याः^४ सपुरीषामुपदधात्यौपसधिकैव द्वितीयाय यदि
द्विषाहस्रः षडुपसत्कं चेष्यमाणो भवति पूर्वाह्ने प्रवर्ग्योपसद्भ्यां
प्रचर्य प्रथमां चितिः सपुरीषामुपधाय संचिताहुती हुत्वा-
हार्याः सपुरीषामुपदधाति^५ श्वो भूते प्रवर्ग्योपसद्भ्यां प्रचर्य
द्वितीयां चितिः सपुरीषामुपधाय संचिताहुती हुत्वाहार्याः
सपुरीषामुपदधाति^६ स एवमेव पञ्चाहमौपसधिकैव षष्ठ्या
यदि द्विषाहस्रं द्वादशोपसत्कं चेष्यमाणो भवति पूर्वाह्ने
प्रवर्ग्योपसद्भ्यां प्रचर्य प्रथमां चितिमुपधायाद्यसपुरीषा^७
एताः रात्रिं वसति^८ श्वो भूते प्रवर्ग्योपसद्भ्यां प्रचर्य
पुरीषामुपधाय संचिताहुती हुत्वाहार्याः^९ सपुरीषामुपदधाति^{१०}

१ द्विषा० and द्विषा० the MSS. promissus; thus also चिषा०, चिषा० ।

२ Thus Be G M, - उपधाय the other MSS.

३ चार्यं M here and infra each time.

४ From श्वो unto •दधाति effaced in G.

५ Most of the MSS. *ins* सपुरीषाम् after चितिम्, but cp. the fol-
lowing chapter.

६ हुत्वा देहे आचार्ये सपुरीषे उप० M.

स एवमेव यथासूत्रं तथा वर्तमानः पुरीषंपुरीषमुपधाय
संचिताङ्गती ङ्गत्वाद्देव्याः सपुरीषामुपदधात्यौपवसथिकैव
द्वादशौ^१ ॥ २७ ॥

- अथ यदि त्रिषाहस्रं च्युपसत्कं चेष्यमाणो भवति पूर्वाङ्गे
५ प्रवर्ग्यौपसद्गां प्रचर्य प्रथमां चितिः सपुरीषामुपधाय संचिता-
ङ्गती ङ्गत्वा दे आहार्यं सपुरीषे उपदधाति^१ द्वितीयां
चितिः सपुरीषामुपधाय संचिताङ्गती ङ्गत्वा दे आहार्यं
सपुरीषे उपदधाति^१ शो भूते प्रवर्ग्यौपसद्गां प्रचर्य तृतीयां
चितिं चतुर्थीं चितिं पञ्चमीं चितिः षष्ठीं चितिः सपुरीषा-
१० मुपधाय संचिताङ्गती ङ्गत्वा देदे आहार्यं सपुरीषे उपदधात्यौ-
पवसथिकैव तृतीयाथ यदि त्रिषाहस्रः षडुपसत्कं चेष्यमाणो
भवति पूर्वाङ्गे प्रवर्ग्यौपसद्गां प्रचर्य प्रथमां चितिः सपुरीषा-
मुपधाय संचिताङ्गती ङ्गत्वा दे आहार्यं सपुरीषे उपदधाति^१
शो^१ भूते प्रवर्ग्यौपसद्गां प्रचर्य द्वितीयां चितिः सपुरीषा-
१५ मुपधाय संचिताङ्गती ङ्गत्वा दे आहार्यं सपुरीषे उपदधाति^१
स एवमेव पञ्चाहमौपवसथिकैव षष्ठ्यथ यदि त्रिषाहस्रं
द्वादशोपसत्कं चेष्यमाणो भवति पूर्वाङ्गे प्रवर्ग्यौपसद्गां प्रचर्य
प्रथमां चितिमुपधायाध्यस्तपुरीष एताः रात्रिं वसति^१ शो
भूते प्रवर्ग्यौपसद्गां प्रचर्य पुरीषमुपधाय संचिताङ्गती ङ्गत्वा
२० दे आहार्यं सपुरीषे उपदधाति^१ स एवमेव यथासूत्रं तथा

१ ङ्गत्वा देदे आहार्यं सपुरीषे उपः M

१...१ Effaced in G.

वर्तमानः पुरीषंपुरीषमुपधाय संविताञ्जतीं ज्ञत्वा देवे आहार्यं
 मपुरीषे उपदर्धात्प्रीषवस्यिकैव दादशी^१ कथमु^२ खल्वन्त-
 रूपसत्कं वह्निरुपसत्कमन्तर्वह्निरुपसत्कमिति विजानीयादै^३ चस्य
 संवत्सरस्य दादशावश्रिय राजानं क्रीणीयात्सोऽन्तरुपसत्कः^४
 संवत्सरे पथवेते राजानं क्रीणीयात्स वह्निरुपसत्को^५ दैचस्य
 संवत्सरस्य षडवश्रिय राजानं क्रीणीयात्साद्योपसदः स्युन्नरय
 षड्रात्रः सोऽन्तर्वह्निरुपसत्कः^६ ॥ २८ ॥ सप्तदशः ॥

II. 1. 8 मृदमेताऽ समां विलेन करोतीति^१ समां भृत्वां

II. 1. 16. निदधातीत्येवेदमुक्तं भवत्यथैतावश्वगर्दभावुत्तरत उपस्थापयति^१
 पुरस्ताद्वा प्रत्यञ्चौ^२ स यदि पुरस्तात्प्रत्यञ्चौ दक्षिणे ऽथ
 उत्तरो गर्दभो^३ ऽथ यद्युत्तरतः पूर्वं ऽथो^४ ऽपरो^५ गर्दभो^६
 ऽग्निभ्यः पशूनाकभत इति^७ पशूनां पशूनां प्राक्ष्णं भवति^८
 स यद्यु^९ हैतान्यशूनुपाकरोत्या वह्निय उपामनात्पाशुवन्धिकं
 कसं वर्तयित्वा शिराऽसि प्रच्छिद्यापो देहानभ्वहरेयुरपो

१ Thus U G (pr. m.) C Ben (pr. m.) H M D, इव G (sec. m.)
 Ben (sec. m.)

२ इति given by G U and a citation in the Mahāgnisarvasva.

३ समा D H U (pr. m.) G, समं M U (sec. m.) Ben (sec. m.) De.

४ Thus (singul.) U (sec. m.) the Vir and the Mahāgni-
 plural the other MSS.

५ Thus (चोपरो) M D C U (pr. m.) the Vir. and Ms, अउत्तर
 Be Ben G U (sec. m.); H corrupt.

६ यस्य M (i.e. yady aha).

- देहानभ्यवहरन्तीति विज्ञायते^१ मासमेतं^२ ब्रह्मचर्यं चरति^३
 सो ऽधःसंवेश्यमाश्रमाश्रम्युपायो भवति पूर्वदीचेत्येतामाचचते^४
 4. 7. चयोदशमेवैतं मासमभि दौचमाणो मन्यते^५ ऽव कृष्णाजिने
 यजमानं वाचयति सुष्टौ चैव न करोति वाचं च न यच्छ-
 १ तौति^६ कृष्णाजिनप्रभृति कर्मान्त एष भवत्यावेदनात्प्रयमाया-
 सुपसदि वेदिं विमिमीते^७ स्तन्वयजुर्हरतीति^८ कर्मवश-
 16. कारितमेवैतद्भवत्यथ^९ संभारेपूपान्निवपन्यददसन्द्रमसि कृष्णं
 तन्मनसा ध्यायेत्तदपीहेति^{१०} ॥ २६ ॥
4. 1. उत्तरमुत्तरं प्रति वलीवर्दमुत्तरामुत्तराः शीतां कृपन्स-
 3. 9. 1 वीपधं वपस्त्रयमाट्टणावकाशं नावक्रामेदित्यथ^{११} हैके^{१२} पुरुषे
 7. 8 च स्वयमाट्टणायां च भाम गायन्ति^{१३} किमु खलु स्वयमाट्ट-
 णानिकोतं भवतीति^{१४} हिरण्येष्टका मण्डलेष्टका रेतःसिगित्तेव
 ब्रूयाद्यथमिष्टकागणमुपदध्यात्तंतं न व्यवेधाद्दक्षिणेन दक्षिण-
 सुत्तरेणोत्तरं^{१५} स यदि दक्षिणतः पुरस्तादेष्टका उपदधा-
 १५ दपसत्तरैवावर्ततांथ यद्युत्तरतः पश्चाद्वा प्रदक्षिणमावृत्य
 15. स्वयमाट्टणासेवाभिमुख इष्टका उपदधात्कृत्तिका उपदधा-

१ Thus D C M (sec. m.) Ben Ms; मासमेकं Be H G U M (pr. m.).

२ पूर्वा दी० Ben H.

३ मिमीते Ben H.

४ एव om. M G D C; नद instead of एतद् Ben (sec. m.) Be.

५ नावक्राम? M D C; H U (pr. m.) Ms, नातिक्वा? G U (sec. m.)

Be Ben.

६ All the MSS. ins. भ्रुवते, only Ms. om.

तीति ' कतमा उ खन्विमाः छत्तिका भवन्तीति ' विद्युत्
इत्येव ब्रूयादस्रवणार्थे^१ बौधायनस्याशावग्रौ पुनश्चितिः^२ मह
सा न पुरीषचितिः पथ्या चित्या वृद्धिजेति^३ वृद्धिजैवेति

. 45. 17. शात्तौकिः^४ षष्ठं प्रच्छादमाहरमाणः कस्मिन्नु खन्वेत्काञ्च
आहरेदिति^५ नञ्चेष्टका उपधायेत्येव ब्रूयात्^६ चिभिः कर्म-
भिरभिप्रैति पुरीषस्योपधानेन साहस्रवता प्रोचणेन धेनुकरणे-
नेति^७ सो ऽष्टाभिः कर्मभिरभिप्रैत्युत्तमे संचिताङ्गतौ शत-
रुद्रीयं नमस्काराः परिषेचनं विकर्षणं संपाङ्गनीः मानभिद्-
पस्थानमनुशंसनमिति^८ ॥ ३० ॥ अष्टादशः ॥

[133] 1. अथ किं नानाबीजानां निर्वपणे तन्त्रमिति^१ सुगादानं १.
तन्त्रं शूर्पादानं तन्त्रं^२ धूःप्रभृतयः प्रकटमन्त्राः सर्वे तन्त्रं
भवत्या^३ सावित्राद्बीजबीजमभ्यावर्तते सावित्रं^४ तन्त्रं
दृग्गहोताभिप्रव्रज्जनं परिदानमिति तन्त्रं भवति^५ तन्त्रं
दृष्ट्याजिनावध्वनं तन्त्रमुलूखलाधूहनं तन्त्रं पुरोडाशीयाना-
मावपनं तन्त्रं सुसलस्यावधानं तन्त्रं शूर्पस्योपोहनं तन्त्रं १५

१ • दास्यवदा • some of the MSS. and the citation in Viv. ; but ep-
the vivarana itself: स्रवति वै सा तां खन्वीमिति (TS. v. 4, 10. 3)
दोषनिर्हाराणां पुनश्चितिरिति ।

२ किं and इति only given by U (sec. m.) G (sec. m.), Ms., the
other MSS. om. these words.

३ Before धूः M Bo Ben D C G (pr. m.) ms. प्रत्योषर्षं प्रत्योषर्षं or
प्रत्योषर्षं (i.e. प्रत्योषर्षं ?).

४ Thus H Bo G D C Ms; भवत्या Ben U M.

३२. १३. हविष्कृदावपनप्रभृतिमन्त्रो बीजं बीजमभ्यावर्तते प्रस्कन्दनान्तो^१
 ययो एतच्छालीकेः कल्पं वेदयन्ते सह खिष्टकृतात्याकामे
 १३४ १. दित्येकादशप्रयाज एवैतदुपपद्यते न पञ्चप्रयाजे^२ ययो एतदौ-
 पमन्यवस्य कल्पं वेदयन्ते पुरस्तात्खिष्टकृतो यावदाघातेना-
 भिपिञ्चेन्नात्र कृष्णाजिनं न इक्ष्यौ न पार्यानि भवन्ति
 कुशानेव मूस्तौयं तेष्वेनमभिपिञ्चेदिति^३ कथमु खनु
 मन्त्रिणामभिषेक आवर्तत इत्यभिषेक आवेदनं प्रथमे ऽज्जभि-
 षेकः प्रथमे ऽज्जश्वस्यावघ्रापणमादितयान्ततद्य वहिष्यवमान-
 मास्तावे सुवीरन्नहरर्ष्यज्ञायजियस्य^४ स्तोत्रे द्वाभ्यामभिमृगे-
 दिति^५ ॥ ३१ ॥

कथमु खल्लेकादग्निनानां^६ पशूनां चर्याया उपक्रमो भवती-
 ती^७ उखनुः मूस्तौयं पृषदाव्यं विद्यत्य जुज्ञाः समानीयान्तरेण
 चालान्तील्करावुदङ्गुपनिष्कस्य मन्वेताभिघारयेदामाटयेत्वश^८
 पञ्चशोत्रा चतसृपूपसृणोते^९ मुख्यस्य पशोर्देवतमवदाय^{१०}

१ Corrected acc to the Dvandva, तेभ्येवमम. MSS (तेभ्येवम. M, तेभ्य. H)

२ Thus, with the Sūhita, G Be Ben. •दृष्टाय• H U D M C.

३ Thus (खल्लेकाः) MSS. (इवादिग्निनाम् M.)

४ •दामाटये• not found in Be and effaced in Ben, but cp. XXV.

५ int—पशूनां seems, here and further on, to have been changed
 to पशूनाम् in G.

६ •देवमम• M U Be, the Vic. •देवमम• H G D C Ben.—After
 ए M. in. •षष।

वृक्षमेदो यूषन्नवधाय तेन जुह्वं प्रोर्णुयाद्यूप्योपसिच्याभि-
 धारयेदथोपमृतिं स्विष्टकृते^१ सर्वेषां व्यङ्गाणां सक्तसक्तस्वि-
 ष्टकृते समवदाय वृक्षमेदो यूषन्नवधाय तेनोपमृतं प्रोर्णुया-
 द्यूप्योपसिच्य^२ नाभिधारयेदथ^३ इदं जिह्वां वत्सनिम
 मतस्य^४ वनिष्ठुमिति^५ पाव्या^६ समवधाय यूष्योपसिच्य
 नाभिधारयेदथ कसे वा चमसे वा वमाहोमं गृहीत्वा
 यूष्योपसिच्याथाभिधारयेत्संश्लोत्पशुं^१ पार्थिवं वमाहोमं
 I. 123 13 प्रयौयान्नास्तः^२ कुम्भतो^३ जघनेनोत्तरवेदिं परिक्रम्याथावये-
 चान्याया अर्धेचं प्रतिप्रस्थाता वमाहोमं जुहुयात्परिगि-
 य्याच दिग्भ्यो^४ ऽथेतरदमाहोमहवन्वा^५ समवनयेदपङ्कते हवि-
 जुहोति^६ सो ऽनिद्वैव स्विष्टकृतमुदङ्गत्याक्रम्य जुह्वां चैव
 वमाहोमहवन्वां चोपसृणीते^७ द्वितीयस्य . पशोर्देवतमवदाय
 वृक्षमेदो यूषन्नवधाय तेन जुह्वं प्रोर्णुयाद्यूप्योपसिच्याभि-
 धारयेदथोपमृतिं^१ स्विष्टकृते सर्वेषां व्यङ्गाणां सक्तसक्तसम-
 वदाय वृक्षमेदो यूषन्नवधाय तेनोपमृतं^२ प्रोर्णुयात्समवत्त-^३

१ Not given by G U D M

२ •सिच्याभिधा• G, •सिच्यानाभिधा• H.

३ Thus D Ben C U (pr. m.), मतस्य G M U (sec. m.), मतस्य H.

४ Thus we ought to read also IV. 9. 123. 7.

५ Here and farther on the MSS. write संसः सक्तः सोसः संसः सक्तः ।

६ •शेषशो• M.

७ After •मृतं G H M ins. यूष्योपसिच्य नाभिधारयेत्, U ins. यूष्यो-
 पसिच्य नाभिधारयेदथ इदं जिह्वां वत्सनिम मतस्य वनिष्ठुमिति पाव्याः ; C is
 incomplete.

- मेतद्यूपोपसिच्य^१ नाभिघारयेत्तथैव^२ क॒से वा चमसे वा
वसाहोमं गृहीयाद्यूपोपसिञ्चेदथाभिघारयेत्संमृशेत्पशुं^३
पार्श्वेन वसाहोमं प्रथीयान्म॒स्तः कुम्बतो^४ जघनेनोत्तरवेदिं
परिक्रम्याश्रावयेद्याज्याया अर्धर्चे^५ प्रतिप्रस्राता वसाहोमं जुञ्ज-
यात्परिगिष्याच्च दिग्भ्यो^६ वषट्कृते हविर्जुहोति^७ स एव-
मेव सर्वेषां पशूनाम्^८ स यत्र वारुणस्य स्त्रियकृते ऽवधेत्त-
द्विरभिघारयेत्संमवत्तमेवैतद्यूपोपसिच्यथाभिघारयेत्तथैव क॒से
वा चमसे वा वसाहोमं गृहीयाद्यूपोपसिच्यथाभिघारयेत्संमृ-
शेत्पशुं^९ पार्श्वेन वसाहोमं प्रथीयान्म॒स्तः कुम्बतो^{१०} जघनेनो-
त्तरवेदिं परिक्रम्याश्रावयेद्याज्याया अर्धर्चे^{११} प्रतिप्रस्राता वसा-
होमं जुञ्जयात्परिगिष्याच्च दिग्भ्यो^{१२} ऽथेतरदसाहोमहवन्याम्
समवनयेद्वषट्कृते हविर्जुहोत्ययं पुरस्तादनस्यतेः समान्यो
दिग्भ्यः प्रतियजेदथ वनस्पतिना चरेदथ स्त्रियकृता^{१३} सिद्धमत
ऊर्ध्वं^{१४} यथो एतदौपमन्यवस्य कल्प वेदयन्ने मैत्रावरुणामि-
त्र्या निरूढया यजेतेति सिद्धमत्रौपवमथिकं कर्म जानौ-
याद्यथामावास्यायां संनयतो ऽन्यत्र पिण्डपितृयज्ञात्मवत्सरं

१ समवनयेवैत० M, समवनमेतद् D, Ben om. समव० unto 'घारये०
(1. 2).

२ एवं om. M, probably rightly.

३ Between दिग्भ्यो and वष० M H Ben U ins. तथैव कसे वा चमसे
वाचनयेद्, in Ben and U these words are effaced; G (partly secunda,
partly prima manu) तथेतेतरदसाहोमहवन्यां समवनयेद् ।

न कंचन प्रत्यवरोहेन शीर्षमाहं खादेन्न वयसां माहं
नाग्निं चित्वा रामामुपेयान्नाग्निचिद्वर्षति धावेद्यदि^१ धावेदु-
पवर्तेतान्नाद्यमेवाभ्युपावर्तेत^२ इति ब्राह्मणम्^३ ॥ ३२ ॥
एकोनविंशः ॥

- II. 63. 8. अथास्मिन्वाजपेथे सप्तदशानाह रथानां त्रयस्त्रयोऽश्वान्त^४
- II. 63 11. एकपञ्चाशत्सुत्तरतः प्रष्टिं नियुञ्ज्याच्चतुर्विंशतिं^५ पशूनि-
- II. 64. 4. त्वग्नीषोमीयस्यानूवन्ध्य चतुर्विंशौ भवतो^६ इथ वै भवति
सावित्रं जुहोति कर्मणःकर्मणः पुरस्तादिति^७ दौर्घणीयां
निर्वस्यन्सावित्रं जुहोतीति^८ सावित्रादेव सावित्रं भवति^९
- II 64 7 दौर्घाङ्गतीर्होयन्सावित्रं जुहोतीति^{१०} सावित्रं इत्वा दौर्घा-
- II. 64 8 इतोऽङ्गयात्प्रायणीयां निर्वस्यन्सावित्रं जुहोतीति^{११} सावि-
- ib. 9. त्रादेव सावित्रं भवत्यन्तर्हिरण्या^{१२} होयन्सावित्रं जुहो-
- ib. 10 तौति सावित्रं इत्वान्तर्हिरण्यां^{१३} जुञ्जयात्पदेन चरित्वा
राजानं क्रीनोद्यातिथ्यं निर्वस्यन्सावित्रं जुहोतीति^{१४} सावि-
- ib 11 त्रादेव सावित्रं भवति^{१५} प्रथमाभ्यां प्रवर्णोपसङ्गां प्रचरिष्य-
- ib. 13 सङ्गां प्रचरेन्महावेद्यै पूर्व परिग्राहं परिग्रहोयन्सावित्रं
- ib 14. जुहोतीति^{१६} सावित्रं इत्वा स्पृशमाददीताहवनीयं प्रणेष्य-

१ यदि धावेद्य om. most of the MSS

२ Thus G (sec m), •विंशतिः Be, •विंशतं Ben, •विंशं D H M G (pr. m.), विंश U O.

३ •षां G (pr. m.) U (sec. m.) Be H ; •षां Be U (pr. m.) M.

४ •षां U (sec. m.), •षां the other MSS.

- ib. ऋविचं जुहोतीति^१ सावित्रं ऊत्तेभ्रमाददीत^१ रथवाहने
- ib. सदोषविधानि संमेयन्साविचं जुहोतीति^१ सावित्रं ऊत्ता
64. 15. रथवाहने सदोषविधानि संमिनुयाद्ग्रीषोमौ प्रणयेन्साविचं
65. 1. जुहोतीति^१ सावित्रं ऊत्ताग्रीषोमौ प्रणयेत्पुपमुच्छ्रिय-
 ५ यन्साविचं जुहोतीति^१ सावित्रं ऊत्ता प्रोचणीराददीत^१
- b. 6. स्वर्वन्तं यूपमुत्सृज्याग्रीषोमीयं पशुमुपाकरिष्यन्साविचं जुहो-
 तीति^१ सावित्रं ऊत्ता वहिषी आददीत^१ तस्य प्रसिद्धं
- b. 8. वपथा चरित्वा वसतोवरीयंशोयन्साविचं जुहोतीति^१ सावित्रं
- b. 9. ऊत्ता कुम्भमाददीत^१ पशुपुरोडाशं निर्वप्यन्साविचं जुहो-
 १० तीति^१ सावित्रादेव साविचं भवति^१ ॥ ३३ ॥
63. 5. त्वपरश्चतुरथिभंवतीत्यनुदिशमश्री^१ स्थापयित्वाग्निष्ठां च
60. 10. सूर्यस्यां च संमिनुयात्पञ्चैन्द्रानतिग्राह्यान्टच्चातीति^१ सर्वं
68. 2. एवैते मोपयामा गृहोतन्या भवन्ति^१ मास्त्या प्रचर्येतासं-
 ज्ञपथेदिति^१ तन्त्रमुल्मुकहरणं तन्त्रमधियुगैषो ऽभ्यावर्तेत^२
- १५ संज्ञप्रशोम ऊर्ध्वं^३ वहिषी^४ भिन्द्यात्साहाकृतिप्रैष आद्यं देधा
71. 9. विभजेदुभयभागिन्य स्तोकीया^१ अथेदं रथचक्रं प्रादेशमात्रं

१ Thus Ben H, & the other MSS.

२ Before दृष्टा. Ben H Be ins एवान्: the word is missing in M D C and effaced in G.

३ Corrected; •वर्तंत U, •वर्तंत Be, •वर्तंवे the other MSS.

४ Thus G U (see. m.) H Ben (pr. m), ऊर्ध्वं वहिषी Ben (see. m.) C, ऊर्ध्वं वहिषी Be, वोर्ध्वं वहिषी M.

11. 7. १. भूमेरुच्छ्रितं^१ भवत्यपरेण परीत्य पक्ष्मी संमृशतीति रथवर्के
11. 7. 2. एवैते संमृशत्यदाहाजिसृतो^२ दक्षिणापथेनोपातीत्येति सूत-
11. 7. 3. राजन्वा एवैत उक्त्वा भवन्ति^३ माहता अपेणाहवनीयं परी-
11. 7. 4. त्येति चक्षुसंघर्षीतार एवैत उक्त्वा भवन्त्येव यजमानं तार्थं
- परिधापयतीत्याज्येनैवैतक्षुसं^४ वासो भवत्यदाह्युदाहरन्ति एषा
- नाम वृषाक्षेयामेवैतद्भवत्येमेनं वाजपेयः सर्वमन्नदशमेके^५.
- बुवत^६ आदेयादेव इहसामैरुविश्रमं वैष्णवीषु शिपिविष्ट-
- वताषु सुवीरधिति^७ ॥ ३४ ॥ विश्वः ॥

॥ इति पञ्चविंशः प्रश्नः ॥

अथायश् राजसूयो ऽर्धमप्रदशैर्मासैः संतिष्ठते ऽर्धषोड-

शैर्वा^१ तस्मिन्शोमसः^२ः पञ्चैकाद्या^३ अहीनो द्विरात्रः^४ पद्

काला^५ अष्टौ यूपाः षड् द्वाग्निष्टोमिका द्विपशौ^६पशुवन्धे^७

सौत्रामण्यामष्टमस्तावन्त एवावभृथाः^८ क उ खलु हविषो

४६. ३. ५ हविर्निरूप्यत इत्यानुमत इत्येव ब्रूयात्कृष्णं वासः कृष्णतूपं दधि-

४७. ११. षेति^९ कृष्णदशमित्येवेदमुक्तं भवति^{१०} काममिच्छा पशुवन्धेनेति^{११}

संतन्येष्टोद्वाययणेन वा पार्वणेन वा यजेत^{१२} कथमु खलु साक-

मेधपरुषीति^{१३} महाराचे पूर्वा संतनिः श्वो भूत उत्तरा प्रदोषे^{१४}

किसु खल्वसमुदितं भवतीति^{१५} प्रागनूयाजिकात्संप्रैषादित्येव

५१. १ १० ब्रूयाद्वाहस्यत्यं चरुं निर्वपति ब्रह्मणो गृह इति^{१६} योऽन्यो

५१. १६ याजमानासंयुक्तो^{१७} ब्राह्मणो^{१८} भवति^{१९} भगाय चरुं वावातायै

५२. १. गृह इति^{२०} यान्या महिष्या^{२१} एव^{२२} सुभगा भवति^{२३} नैर्घृतं

५७ चरुं परितृप्ते गृह इति^{२४} दुर्भगैवैषोक्ता भवति^{२५} पौष्णं चरुं

१ Thus M only; पंचशै काह H, पंचाहैकाद्या (18 पच षड रकाद्याः) पंचाहैकाह Ben U, पंचाहैकाहिनी De

२ माला MSS.—द्विरात्रसैका the Vivaraṇa

३ Thus G (sec. m.) and the Viv °पशुपशुवन्धे De, °पशुपशुवन्धे G (pr. m.) Ben U H, °पशुपशुपशुवन्धे M.

४ Uncertain reading, याजमानासं M Be Ben, याजमानसं H U G (pr. m.), याजानसं G (sec. m.). The Viv. : शोन्याजनसंयुक्तः and यन्या. जनासंयुक्तः ।

५ After ब्राह्मणो Ben G H U ins. ब्रह्मा, M ब्रह्म; this word is miss. ing in Be and has been effaced in G and Ben.

६ Conjectural reading. महिषैव H De U Ben, महिषैव M, महिषे G (omitting एव) .

भागदुघस्य गृह इति^१ महानचिक^१ एवैष उक्तो भवत्यथायु-
दाहरन्ति यो भागज्ञाभौ^२ दोग्धि स एवैष उक्तो भवति^३
द्वादशाहेन^४ रत्निना^५ ष्वी^६पि^६ चयोद्गो^७ मैत्रावार्हस्त्यं^७
ज्ञाहो ऽवग्निष्ट एतस्यैव^८ पूर्वपक्ष^८ तस्मिन्मंतनीभ्यां यजेताय
चेदुक्त्ये ऽभिषेचनीये ऽग्निं चिन्वीतैतस्मिन्नेव द्विरात्र आग्नि-
कानि सावित्राणि ङ्खोखाः संभृत्य पशुग्रीर्षाणि च वायथेन
पशुना यजेत^९ ॥ १ ॥

- .L. 97. 7. अपां पतिरवीत्यपांपतीयाः^१ समुद्रिद्याणमेवैता उक्ता
भवन्ति^१ मरुतामोज स्येति निवेष्ट्या^२ श्रवर्तानामेवैता^३ उक्ता
भवन्ति^३ सूर्यवर्चस स्येत्यभिदृष्ट्याः^४ प्रसन्नानामेवैता उक्ता^५
भवन्ति^५ गक्ररौ स्येति^६ गोरु^६ जरायोरेवैता^७ उक्ता भवन्ति^७
- I. 111. 15. सो ऽचैवाग्नेयेनाष्टाकपालेन यजेतेति^१ सद्यः संतिष्ठमान उक्त्य
एतत्सूत्रं भवत्यथ चेदतिप्रवर्धेत तदानीमेवाग्नेयेनाष्टाकपालेन

१ Thus Be Ben (sec. m.); महानचिक G (sec. m.) and one copy of the Viv; मरुतामोज H U G (pr. m.) Ben. (pr. m.) and another copy of the Vivarana; मरुतामोज M.

२ भौ M Ben, भि Be H G U

३ प्राची M.

४ इहो M. इहो all the other MSS

५ एव om. M.

६ Thus G U M, वेष्ट्या Be Ben, वेष्ट्या H.

७ आष्टकानां or आष्टकानां MSS.

८ Thus all, against अनिदृष्ट्याः of the text proper.

९ जोदस्य seems to have fallen out.

१० Conjecturally; गोरजरायो^१ M, गोरजरायो^२ G (pr. m.), गोरजरायो^३ Ben (sec. m.), गोरजरायो^४ Ben (pr. m.), गोरजरायो^५ H Be U, गोरजरायो^६ G (sec. m.).

114. 4. यजेत^१ श्यो भूते सारस्वतेन^१ दशदशाच चमसमभिसंजानत
इति^१ श्लोचमसे चोद्गाचमसे च सप्तसप्ताथेतरेषु नवनव^१
117. 1. प्रसर्पणप्रभृतय एवैते^१ भवन्त्यशुपोमान्ता^१ अयायं प्रतीचीन-
स्तोमः केशवपनीयो ऽतिराचः^१ षोडशिको भवति^१ तस्य
१ हाग्निष्टोमिकानि स्तोत्राष्टावृत्तानि भवन्त्येकविंशो बहिष्य-
वमानः सप्तदशान्याज्यानि माथ्यंदिनश्च पवमानः पञ्चदशानि
पृष्ठान्यार्भवत्य^१पवमानस्त्रिवृद्यज्ञायज्ञियमित्य^१थ^१ प्रतीचीन-
स्तोमाथ केशवपनीयायातिरात्राय दौचते^१ तस्य षड् दौचाः
7. 14 यदुपमदस्त्रयोदशां प्रसृतश्चतुर्दशामुद्वमानमथैतस्मिन्नेव पचा-
१० वशेषे व्युष्टये^१ द्विरात्राय दौचते^१ स एतां चैका^१ रात्रिं
पूर्वपचस्य दौचितो भवति द्वे चापरपचस्य^१ तासां^१ द्वादशो-
पमदो^१ ऽथोपवसत्य^१थोपवसथीये^१ ऽहन्यमावास्यायां^१ पूर्वमह-
18 2 भवत्युत्तरस्मिन्नुत्तरमिति^१ संतिष्ठते व्युष्टिर्द्विरात्रो^१ ऽथो-
त्तरा^१ गालामध्वस्त्रेदे^१थ सथित्वाग्नीविहृत्योदयनीयायाग्नि-

१ Thus Ben. हवे M, हते H Be G U

१ Thus M G (sec. m.), भवति Ben, भव the other MSS.

१ च om. H Ben.

१ Thus M only, व्युष्टि the other MSS.

१ Thus G (sec. m., first hand invisible) and the Viv., which comments: द्वातीयप्रभृतौनाम्, तस्यांसा H U, तस्यांसा Be, तस्य M, Ben, defective.

१ Thus, hesitatingly, emended; थोपवसत्यहान्योपवसथीयेभवतिमावा^१ G (pr. m.), थोपवसत्यहान्योपवसथीयेभवतिमावा^१ Ben, थोपवसथीयेहन्यमावा^१ G (sec. m.), थोपवसथीयेहन्योपवसथीयेमावा H Be M (the last only "सथे-ममा^१"), थोपवसथीयेहन्योपवसथीयेमावा^१ U.

१ Thus, here and further on, M only; "द्विदि" all the other MSS.

ष्टोमाय^१ दौचिते^१ तस्य तिस्रो दौचास्त्रिष उपषट्ः सप्तम्यां
 प्रसृतः^१ संतिष्ठत एष^१ उदयनीयो^१ ऽग्निष्टोमः महस्रदचिणो^१
 ऽथैतस्मिन्नेव पञ्चावशेषे चत्रस्य धृतिनाभिविधत्ते^१ देविकाह-
 विभिस्त्रैधातवीथया मौचामण्येति^१ संतिष्ठते राजसूयो
 ऽर्धसप्तदशैमांसैरे^१थ शालीकेः केशवपनीयान्तस्ते^१ ऽर्धपोडशाः^१
 ॥ २ ॥ प्रथमः ॥

अथातो ऽञ्जस्रवः^१ प्रसिद्धमेव प्रथमो ऽर्धमासः संतिष्ठते^१
 पञ्चाहेन चातुर्मास्यानि ब्रूहेन संतनी अष्टमे ऽहनीन्द्रतुरीयं
 नवमे ऽङ्गि पूर्वाणि देविकाहवी^१थि दशमे ऽङ्गुत्तराण्येकादशे^१
 द्वादशे त्रयोदश इति चिष्युक्तेषुतुर्दशे वैशानरो द्वादश- १०
 कपालः पञ्चदशे वाहणो यवमयवृत्तरिति मासो^१ द्वादशाहेन
 रत्विना^१ इवी^१थि त्रयोदशे मैचावाहंस्तयं ब्रूहेन संतनी
 अर्धमासेनाभियेचनीथ उक्थ्य इति द्वौ मासावर्धमासेन
 सप्तदशो दशपेथो ऽर्धमासं दौचितो^१ दौचितप्रतीति त्रयो
 मासा^१ अर्धमासेन प्रतीचीनप्तोमः केशवपनीयो ऽतिरात्रो १५
 ऽर्धमासेन युष्टिर्द्विरात्र इति चत्वारो मासा^१ अर्धमासेन
 चत्रस्य धृतिरिति^१ ते ऽर्धपञ्चमा^१ अथ शालीकेः^१ सप्ताहेन

१ Thus M; 'विष्टुत्तोदयनीयाया' or यथा° the other MSS.

१ स्वमुपपन्नधानीया Ben.

१ Thus G (see m.) and the Vir.; °भिषते Do U, °भिषियते Ben.
 °भिषीयते M.

१ Thus M Be G (see. m.), °चौदशः H U G (pr. m.), °चौदश Ben.

१ चक्रुत् Do Ben.

१ Effaced in M.

मनुब्रूयादिति धाय्याल्लोक एता धातव्या भवन्धाग्नेयः सर्वा
 गायत्र्यः^१ सर्वाणि कृन्दाः सन्ब्रूयादपरिमितमनुब्रूयादिति
 धाय्याल्लोक एवैता धातव्या भवन्ति^२ नैताः सर्वा गायत्र्यो^३
 गायत्र्यो पुरोऽनुवाक्या भवति विष्टुग्याञ्चा^४ पुरस्ताद्भक्त्वा
 पुरोऽनुवाक्या भवत्युपरिष्ठाद्भक्त्वा याञ्चा^५ मूर्धन्वती पुरोऽनु-
 वाक्या भवति नियुक्त्या यजत्युपाः शुयाजमन्तरा यजतीति^६
 दर्शपूर्णमासयोरेवैतदुपपद्यते नान्यत्र^७ ॥ ४ ॥ तृतीयः ॥

श्रयेनाः कान्या इष्टयो निष्पुरोषेषैव प्रयोक्तव्या भवन्ति^१
 स^२ संवत्सरं पयोव्रतः स्याद्वादमाहं वा यावद्वा^३ श्शीत^४
 तासां याः समानसंयोजना एकां चेत्तासां निर्वपेत्सर्वा एवैता १०
 निर्वपत्या भवन्ति ययो एतदनायुक्तो^५ ऽग्निपरिचरो ऽन्वमुद्धृत्य
 पुनरपुद्धरति^६ कथमत्र प्रायश्चित्तं^७ सिध्यतीर् न सिध्यतीर्
 इति^८ सिध्यतीत्येक आङ्गरेय हैक आङ्गर्न सिध्यतीति^९
 निर्दिष्टभागो वा एतयोरन्वो ऽनिर्दिष्टभागो ऽन्व इत्युभावु^{१०}
 ११. १२५. ३. खन्विमावनिर्दिष्टभागौ भवतो^१ नैव सिध्यतीति^२ तन्त्रं^३
 छष्टेरादानं^४ गार्हपत्यसकाशाद्दृष्टिमाददीत^५ तथाहवनीये^६
 वैश्वानरस्य कपालान्मुपदध्यात्^७ प्रदक्षिणमावृत्य गार्हपत्ये माहृतस्य

१ Found in Ben H, the other MSS. om. the word.

२ Thus G, यावद्वा श्शीत Be, यावद्वाश्वशीत M U, यावद्वादश्वशीत H
 याव -- शीत Ben

३ Thus Ben Be G (sec. m.); *मुयुक्तो H G (pr. m.) U, *मुयुक्तो M.

४ Thus G M U; उभाउ H Be; Ben defective.

५ तथा^१ G (sec. m.).

- कृतानि पिष्टानि समुष्य^१ संयुत्य^१ व्यभिमृश^१ पिण्डौ^१ कृत्वा-
 षेण^१ मारुतस्य पिण्डं पर्याहृत्याहवनीये वैश्वानरमधिपृच्छ्या-
 त्प्रदक्षिणमावृत्य^१ गार्हपत्ये भासतं त्वचं ग्राहयित्वेमं त्वचं
 ग्राहयेदमुं पर्याग्निं कृत्वेमं पर्याग्निं कुर्यादसु^१ अपयित्वेमं अप-
 * येदपि वोभयमेवोभयत्र कुर्यात्तस्य श्रुतस्यासादनं दक्षिणं^१
 परिधिसंधिमपरं^१ विमुच्य दक्षिणं वा परिधिमघेण^१ सिद्ध-
 25. 11. मत ऊर्ध्वमेतस्मिन्वा एतौ मृजाते यो विदिषाणयोरन्नम-
 26. 22. त्तौतौतरमितरेणेत्येवैष^१ उक्तो भवति^१ यं मृधो ऽभि प्रवे-
 पेरन्नाष्ट्राणि वाभि समियुरिति^१ प्रतिवेशा राजानो मृधः^१
 27. 15. १० स्व एव जनपदा^१ राष्ट्राणि विशो^१ यो हतमनाः स्वयंपाप
 इव स्यादिति^१ सति वस्त्रे हतमनाः स्वयंपाप इव स्यादिति^१
 27. 21. साधुरूपे कुले स्वयंपापो^१ यस्यै प्रत्तमिव सन्न प्रदीयेतेति^१

१ Thus Do M, संयुत्यनूद्यभिमृश U G, समुष्यसंयुत्यपिण्डौ व्यकृत्वाषेण Ben, संयुक्तनूद्यभिमृश H.

१ Thus (अधिपृच्छ्यात्) Ben, अधिपृच्छ्यात् M, अधिपृच्छ्यात् G H U, अधि-
 पृच्छ्यात् Be, cp XXVI G-279. ७ अधिपृच्छन्; it is synonymous to
 अधिपृच्छ्यात् ।

१ Om. Ben.

१ Thus all the MSS. exc M, which has परिधिसंधिमन्वितरं; is
 अपरं to be cancelled? A prayoga omits it

१ Thus G (sec. m), °द्वनतौतरमितरेणेत्येष U, °द्वनतौतरमितरेणेत्येष
 Ben, °द्वनतौतरमितौतरमितौतरमितरेणेत्येष M, °द्वनमितरमितौतरमितरेणेत्येष रवैष Be,
 °मितरेणेत्येष H (partly defective)

१ वा ins. G.

- II. 123. 17. प्रत्नमनुपाकृत^१ प्रतिवध्यमानमेवैतद्भवत्य^२यास्यामध्वरुकव्याया-
मिडान्तो^३ प्रथमं तन्त्रं कुर्यादिवं द्वितीयं^४ तृतीयेन सहावशेषं
वर्तयेत्कथमत्र भवा इति^५ तत्रतत्र वा भवयेदपि वा
- II. 130. 4 सर्वासाः समवदाय ऊत्तान्तो^६ भवयेदन्वहोवा देय इति ।
- II. 130. 7. यजमास्यैवैष शौठादातव्यो भवति^७ वेदिं परिगृह्यार्धमुद्ध-^४
- II. 131. 6 न्यादर्धं नेति^८ दक्षिणं वा वेदेरर्धमपरं वेत्यै^९द्रस्यावदाय
वैश्वदेवस्यावशेदयेद्द्रस्योपरिष्ठादिति^{१०} हे एवेते अवदाने षष्ठे
- II. 131. 9. भवत^{११} उपाधायपूर्वयं^{१२} वाशो दक्षिणेति^{१३} प्रवेणतो^{१४}
वान्तो वा ताघाणि वा नीलानि वा सूत्राण्युपहितानि^{१५}
- II. 131. 13 भवन्त्यपि बोधानरञ्जुरेवैषोक्ता भवन्त्यास्याः सज्जानेष्ट्या^{१६} १०
सकृदेवानुवाचयेत्सकृदाश्रावयेद्देष्टुं शक्यं याज्यानुवाक्ये भवतः^{१७}
॥ ५ ॥

१ Thus Be; °मनापकृतं M G (pr. m.), °मनापाकृतं Ben H U,
°मनापाकृतं G (pr. m.); °मनापाकृतमप्रति °G (sec. m.).

२ Thus (प्रतिवध्यमानं) M G U, प्रतिवध्य' the other MSS. (G,
अप्रतिवध्य° sec. m.).

३ Thus Ben, ऊत्तान्तो G U M, ऊत्तान्तो H.

४ Thus (cp. XIII. 20: 131. 5) M only, उपाधाय' the other MSS.
and the Viv.

५ Thus M Be, प्रतिवेणतो Ben. प्रवशो H, प्रववतो G U, प्रवतः the
Viv. (both copies).

६ Thus Ben M Be °वतानि G H U.

७ Thus Ben Be U G, संजानेष्ट्या M H, the correct reading seems
to be (see XXIV. 3: 187. 7) सज्जानेष्ट्या ।

132. 16.

अथ वै भवति यदि नावगच्छेदिममहमादित्येभ्यो^१ भागं
निर्वपाम्यामुष्मादमुष्ये विग्रो ऽवगन्तोरिति निर्वपेदिति निरु-
ष्योपरमति^२ परिदानान्तं कर्म कृत्वायैताग्नीहोक्कृष्णाजिने
समुष्योत्तरार्धे ऽम्यगारस्यासञ्चयेदथावगते स॒ष्मादयेत्प्रोचण-

133. 15.

प्रभृतिना कर्मणा प्रतिपद्येत्^३ सिद्धमत ऊर्ध्वं^४ यथा नख-
निभिन्नायासेव॒ शतकृष्णलायां^५ पुरा वा तण्डुलानामावप-
नाद्रुक्कामत्रदध्याच्छृतमुत्तरमपि^६ वैन॒ शतमेव सुवर्णरजताभ्या॒

136. 9.

रुक्काभ्यां परिगृह्णान्तर्वेद्यामादयेदग्नेयस्य च सौम्यस्य चेन्द्रे
समाशेषयेदिति^७ व्यभिष्टृष्टानां पिण्डानां पुराधिपृच्छना-

138. 12.

त्समाशेषयितव्यं^८ भवति^९ सर्वेषामभिगमयन्नवद्यतीति^{१०} सदै-

140. 17.

वतस्य^{११} सस्त्रिष्टकस्यैवेदमुक्तं^{१२} भवत्यथो खनु यावतीः समा
एथ्यन्मन्येत तावन्मान॒ स्यादिति^{१३} त्रि॒श्रद्धर्षयेस्यात्सप्रतिमानं
कुर्वीत^{१४} चत्वारि॒श्रद्धर्षयेस्यात्षष्टिमानं कुर्वीत^{१५} एवैतस्याभि-

१ इरम् instead of इमम् Bo Ben H M.

२ Probably इति has fallen out

३ अषदध्यात् Ben M, उपदध्यात् Bo G U H.

४ Thus ('धिग्रंजनात्) M G (sec. m.), 'धिग्रजनात् U H G (pt. m.),

'धिग्रजनात् Bo; Ben is defective; cp. अधिग्रजान् XXVI 5: 277. 2.

Bhavasvāmin gives the periphrase: प्रागधिग्रयथात् ।

५ Thus U G Ben, 'नीतिषदैवस्य M, 'नीतिषदैवतस्य H, 'तिनीडे-
दैवतस्य Be.

६ Thus M only; सस्त्रिष्टकस्ये^{११} Be, सस्त्रिष्टकस्ये^{१२} or सस्त्रिष्टकस्ये^{१३} the
other MSS.

- IL 142. 12. वृद्धिकल्पो^१ ' इय वारुणेषु च संज्ञानैष्ठा^२ च स्रष्टदेवानुवाच-
- IL 142 16. येत्स्रष्टदाश्रावयेत्स्रष्टदाणाः समानदेवता^३ आपोनश्रौयं चरुं
पुनरेत्य निर्बधेदिति^४ को नु खल्वपां नपाद्भवतीति^५ वैद्युत
- IL 145. 12. इत्येव ब्रूयात्कृष्णमधु चेति^६ पौत्तिकमित्येवेदमुक्तं^७ भवत्यन-
स्त्रिगधमिति^८ त्रिवलीकमित्येवेदमुक्तं^९ भवत्यथाप्युदाहरन्ति^{१०}
- IL 149. 13. त्रिच्छदिष्कमित्येवेदमुक्तं^{११} भवति^{१२} यथा त्रिधातावेव^{१३} ;
संदिग्धपुरोडाशस्यावदानकल्पः^{१४} ॥ ६ ॥ चतुर्थः ॥
- IL 152. 2. स सर्पानसृजतेति^{१५} मामा एवैतं^{१६} उक्ता भवन्ति^{१७} स
- IL 155. 10 वयाः स्रष्टजतेति^{१८} छन्दाः स्रष्टैतान्युक्तानि भवन्ति^{१९} स वैव
- IL 155. 13. स्यादिति^{२०} पुराणगार्हपत्यमभ्युपदिशन्ति^{२१} तस्य पशुवेलाया- १०
मुल्लुकमादाय दक्षिण्या द्वारोपनिर्हृत्य दक्षिणेन सदः परीत्य
दक्षिणेन माजांलीयं धिष्णियं पर्याहृत्यान्तरेण यूपं साहव-
नीयं शोपातिहृत्यान्तरेण चानालोत्कराबुदङ्गुपनिर्हृत्य तेन
पशुः अपयेयुर्यं यदाहवनीयादुल्लुकः स्यादपया तत्सहा-

१ स्रष्ट om. M; Ben Do are defecti; e here.

२ संज्ञानैष्ठा again M G U H, see above

३ पौत्तिकं M Ben, पौत्तिकं the Viv. (one copy), पौत्तिकं G U,
पौत्तिकं H Bo and another copy of the Viv.

४ 'वद्धिकं' Ben H, 'वद्धिकं' Bo M G U.

५ Thus Ben; त्रिवलीकं M, त्रिवलीकं Bo, त्रिवलीकं H G U.

६ त्रिधातावेवं Bo, त्रिधातावेवं M, त्रि (or 'त्रै') धातवोदेषं the other
MSS.

७ Thus M only, एवैतं all the other MSS.

156. 14. हरेयुः^१ किंदेवत्यानि खल्वपायानि भवन्तीति^१ हे प्राजा-
पत्ये आग्नेयं वायव्यं वैश्वदेवमितीष्टर्गो वा अध्वर्युर्यजमान-
स्येष्टर्ग इत्युष्णापमित्येवेदमुक्तं^२ भवत्यथापुदाहरन्यध्वरुर्वैष
उक्तो भवत्यासन्त्यान्मा मन्त्रात्पाद्भि कस्याश्चिदभिग्रह्या इत्यु-
५ व्याहारो ह^३ वा आमन्यो मन्त्रस्तृष्णात्मा पाश्चीत्येवेदमुक्तं
160. 14. भवति^४ तन्नाद्यत्रवास्तु नाभ्यवेत्यमित्यहोरात्रावित्येकं^५ याव-
दग्रयः शीताः^६ स्युरित्येतदेकं^६ यावदेनमभिवर्षेदित्येतदपरं^७
163. 9. द्वौ समुद्रौ विततावजूर्यावित्यहोरात्रावेवैतावुक्तौ भवतः^८
पर्यावर्तते जठरेव पादो इत्युदरे पादा इत्येवेदमुक्तं भवति^९
१० तयोः पश्यन्तो अतियन्त्यन्यमपश्यन्तः सेतुनातियन्त्यन्यमित्यहः
पश्यन्तो अतियन्ति रात्रिं स्वप्नेन सेतुनातियन्त्यन्यमिति^{१०}
163. 10. हे द्रधसी मतती वस्त एक इत्यादित्यो ऽहोरात्रे वस्त इत्ये-
वेदमुक्तं भवति^{११} तिरोधायैत्यसितं वसानः शुक्रमादत्ते अरु-
हाय जार्या इति^{१२} रात्रिं वसानस्तिरोधायैति शुक्रमादत्ते
167. 8. १५ ऽहरित्येवेदमुक्तं^{१३} भवति^{१४} कौटावपन्नस्येति^{१५} कतमो तु
167. 10. खल्वयं कौटो भवति^{१६} य एवैष पिण्डान्ध्वर्वर्तयतीति^{१७} नित्ये

१ Thus (लष्णापम्) M G U H and the Viv. (periphrase: दर्शो वा उदुक्तं वा); उदुक्तं Be, उ-पं Ben.

२ Only given by M Be.

३ All the MSS. om. the visarga and Be reads मित्वा ।

४ अरतिं MSS.

५ इति ins. M G U

ग्रहणे वैष्णवीसृचमनुवर्तयतीति^१ प्रपदाव्य एवैषानुवर्तयि-
तथा^२ भवति^३ ॥ ७ ॥

- II. 171. 8. अथातो ऽतिपाञ्चान्याख्यास्वाम^१ इमे चैव^२ प्रष्ट्याति-
याज्ञाः पथैत्रा वाजपेये^३ परःप्रामानशार्वाक्यामानस्य भूयिं
वैपुवते^४ वैश्वकर्मेणादित्यौ गवामयने^५ प्राजापत्यो महाभ्रते^६ १
वार्हस्पत्यां वृहस्पतिसवे^७ वैश्वेधे चोद्धिदि च लिपिमति च
वृषा सो अश्रुः पवत इति च^८ दावशमेधे महिमानावा-
देग्रादेवाशस्य वपां महिमाभ्यां^९ परिजुहुयात्कथमु खलु
परःसाक्षां भवो भवतीति^{१०} इद्रवद्गणस्य सोम देव ते मति-
विदो माध्दिनस्य सवतस्य त्रिष्टुप्कन्दभो^{११} ऽद्विरोषधीभिः १
पौतशौवधीभिः प्रजाभिः पौतस्य प्रजाभिः प्रजापतिना
पौतस्य मधुमत उपहृतस्योपहृतो^{१२} भवयामीत्येव एवावाक्या-
I. 177. 18. वामावृत्तो भवो^१ ऽष्टाप्रूद्धिरथं दक्षिणेत्येष्टापिप्लकमित्येवेद-
मुक्तं भवति^२ द्वौ श्वेद्भर्तौ स्यातां दादग्रपूट् स्यादको व

१ Thus M, नुवर्ति(र्त्नी)तथा Be G H, °नुवर्तयित्यर्थे U, नुवर्तया Ben.
२ इति ins. M G U.

३ चैव MSS.; the Viv. points to चैव ।

४ Thus (with °ना) all (only ऋषीभ्यां Ben), also the Vivampa.

५ ...x Thus acc. to the Viv. and cp. Ap. XXI. 21. 4. The MSS. more or less corrupt.

६ Thus Be G U; °ष्टाप्लकं M; °ष्टाप्रूद्धिरप्लकं H; Ben altogether corrupt. Is पिप्लक = पिप्लव ? or are we to read पुप्लक ? The same word occurs VII. 6; 209. 18.

महाकोशः स्याद्वाववान्तरकोशौ स्यातामथास्त्रिगर्भाया^१ आन्वे-
नैवैतान्वस्थानि^२ समुदायुत्य मध्यमेन पर्णान्तःपरिधि निन-
येद्गर्भुवः सुवरिति^३ ॥ ८ ॥ पञ्चमः ॥

1. 180. 5.

यदासन्धायामभ्रौ भवतीत्यासन्धायाम् चेदभ्रः स्यात्स्रष्ट्या-

५ पयेदेवाथ चेदुपाकृतायामधः स्यादन्यसेतस्त्रिस्थान उपाकृत्यो-

180. 12.
899.

त्तरममेघसंपन्नमेतयागमयेरन्नित्येमे^४ जया अभ्याताना^५
राष्ट्रभृत्^६ इत्याहिताग्नेस्थानाहिताग्नेस्थान्यत्र विहाराहृष्टा भव-
न्त्यभिसमारम्भान्वेनानाचार्याः^७ प्राक् स्त्रिष्टकत उपजुह्वत्यष्टौ

वसव इति^१ कतमे नु^२ खल्विमे वसवो भवन्तीति^३ पृथिव्य-

१० न्तरिचं घौरग्निर्वायुरादित्यश्चन्द्रमा आप इत्येते ऽष्टौ वसव^४

एतेषु वा इदं सर्वं प्रतिष्ठितं यदिदं किंच^५ य एवं वेद

प्रत्येव तिष्ठत्येकादश रुद्रा इति^६ प्राणा एवैत^७ उक्ता भवन्ति^८

द्वादशादित्या इति^९ मासा एवैत^{१०} उक्ता भवन्ति^{११} पञ्च

गृह्यन्ते नवनव गृह्यन्ते पञ्चधा विगृह्यन्ते^{१२} नवनवाऽऽश्वी

१ Uncertain reading, °गर्भाया the Viv.; °गर्भयाजमान्वेना° Ben, गर्भ-
याजमान्वे° M, °गर्भान्वेना° Be G U, गर्भान्वेना° H

२ °स्थानि G Be and the Viv., °स्थानि M U Ben, °स्त्रिणि H.

३ Thus (°नरमेव°) M, °नरमेव° or °नरमेव° the other MSS., but
cp. the Vivarana. उत्तरस्त्रिमेघपरिति ।

४ Thus M; जया अभ्यातानावाष्ट° Be G U, जयाभ्यातानावाष्ट° Ben H.

५ Thus, in accordance with the Viv., G; °विषमारम्भा° M Be,
°विषमारम्भा° U Ben H.

६ Om. M.

७ Thus both times M and G (sec. m.); रवैता the other MSS.

- भवन्त्यथ य एव द्यमो मन्त्र एतेषामेवैषो ऽभिरहणाथी^१
 C. 192. 10. दृष्टो भवति^१ तां दुग्धा ब्राह्मणाय दद्याद्यस्यान्नं नाद्या-
 II. 196. 2. दिति^१ मैत्राय प्रत्यवस्थितायैवैषा दातव्या भवति^१ किंदे-
 वत्या उ खन्वतिरिक्तसोमा^१ भवन्तीति^१ यं यं यद्मभ्यतिरि-
 चेरः सत्तदेवत्या^१ एव स्युरित्येतेदेकमथापरं^१ विज्ञायत उ^१
 खत्वेषां^१ ब्राह्मणमथ कस्मादेतरो यज्ञ आ सः स्यातो रित्येतन्ना-
 II. 199 5 दैन्द्रावैष्णवा एव भवन्ति^१ तेन श्रौतीभवता षडहसः स्यां
 काङ्क्षेषुरिति^१ षडहब्राह्मणमेवैतद्भवत्यथ चेदहः संयोग^१ एव-
 मापद्यते^१ यथापि नव मध्यमानि सांवत्सरिकाण्यहानि संनि-
 गच्छेयुस्तदानीमेवैमः श्रौतीकृत्वा संचिनुयुरथ चेदुद्यनीये^१
 ऽतिरात्रं^१ एतदेव^१ प्रजा वै सत्तमासत तपस्यमाना अजु-
 ङ्घतीरिति^१ तत्पृच्छन्ति^१ कतमत्तत्तत्तं^१ भवतीति^१ यदेवै-

१ Thus M and the Vir.; all the other MSS. स्य instead of सि^१
 १ तिरिक्त सोमो भवतीति M Ben (the last without रति), 'तिरिक्त-
 सोमा भवतीति the other MSS

१ ० देवता MSS

१ Thus G M U H, खल्पिषां खले Be, खलेब्राह्म Ben. The last reading seems to point to खलेषां ब्र, cp. the Vir.: खलेषां ब्राह्मणम्; but the Brāhmana here cited is to be found TS. III. 3. 7 3.

१ Thus M and the Vir.; 'संयोगं एवमा' G U, संयोगमेवमा M Be H.

१ Thus M; तिरात्रे एतदेव H U (sec. m.) तिरात्रदेव G U (pr. m.)
 तिरात्रोत्तरेव Ben, तिरात्रे एवैव Be.

१ पृच्छन्ति M only (cp. XIV. 1: 152. 5), पृच्छन्ति all the other MSS.

१ Thus corrected; कतमत्तं M₁Be U H, कतमत्तत्तं Ben G (sec. m.).

तदनाहिताग्रयो वृथाश्रमः श्राम्यन्त्येतत्सत्रं^१ भवतीति^१
 ॥ ८ ॥ पष्ठः ॥

[204. 2.

204 10

आश्विनं प्रागाश्विनमिति^१ कियन्नु खल्वश्विनं भव-
 तीति^१ द्वियोजनं वा यावद्वाश्वो ऽह्ना गच्छेद्विस्तावा^२ वेदि-
 ५ भवतीत्याग्निं प्रक्रमस्य चतुरश्रकृतस्याह्णयामानमाददौत^१

स प्रक्रमः स्यात्तेन वेदिं विमिमौतापि वा विःश्रत्याश्र
 रथाचाणामेकविःश्रत्याश्र पदानामष्टाङ्गुलस्य च^३ चतुर्विःश्रं
 भागमाददौत^१ स प्रक्रमः स्यात्तेन वेदिं विमिमौते^१

विस्तावो^५ ऽग्निर्भवतीति^५ चयः सप्तविधाः^१ स एकविःश्रति-
 विधो^१ ऽथेतौ हृदौ मध्यतो देवयजनस्य जोषयत इति^१

. 204 5.१०

किमर्थो^५ खल्विमौ हृदौ भवत इत्यश्रवावनो ऽ दक्षिण
 आवश्यक उत्तरो^१ द्वौ दासावनुजायै च पुत्रो ऽन्वाधेयायै

208. 18

चेति^१ यो ऽस्य पितुरनुजायाः पुत्रः स पुरस्तान्नयत्यथ यो
 208. 19. ऽस्य मातुरन्वाधेयायै पुत्रः सो^० ऽपरो^० जरत्पूर्वया स्यं

209. 8.१५

जानु वेष्टयित्वेत्युपधानरज्जुरेवैषोक्ता भवति^१ शतं वै^० तस्या

१ Thus Ben H U G (pr m) श्राम्यन्त्येतत् M श्राम्यन्त्येतत् Be G (sec. m).

२ कियन्नु खल्व ins Be M, कथं नु खल्व H

३ स्तावान् M Be

४ च given only by M and G (sec. m), cp. XXX. 4 s fin.

५ विस्तावान् वेदिर्भ M Be, विस्तावावेदिर्भ H.

६ नु ins. Ben.

० Thus G M Be; सोऽथो H U, सोऽथो Ben.

० Are we to supply वै also XV. 5: 209 8 or to accept that the Karmānta points directly to T Br. III. 8. 9. 3 ?

- I. 209. 11. राजपुत्रा इति^१ प्रतिष्ठिता एवैत उक्ता भवन्ति^१ यतः^१
- II 211. 5. राजानो^१ उषा इति^१ राजन्या एवैते नाभिषेच्याः^१ भवन्त्येषां^१
 सावित्रमष्टाकपालं प्रातर्निर्वपतीत्येषैः^१ प्रथमा सावित्री^१
 वैश्वदेवपत्न्यि द्वितीयापराष्टे तृतीयै^१ तद्वैकाहिकं कर्म
 जानीयादुत्तरतश्च देवयजनादुदवस्त्रेच्चातुर्मासिकानां पशूना- १
- II. 217. 18. मेवं^१ वायव्याय^१ पश्च एवं त्वपराय^१ सप्ताहान्वेतयेत्या यजत
 इति^१ कथमत्र भद्रा इति^१ तत्रतत्र वा भक्षयेदपि वा पुर-
 स्तादेवैतस्मै सप्ताहाय^१ यूपमावाये^१ राज्जुदालमग्निष्ठं^१ मिनो-
 तीति^१ स्नेहातक इत्येवेदमुक्तं भवत्येषाण्युदाहरन्ति राज्जु-
 दालमग्निष्ठं मिनोति भूषणव्याया अपचत्यै^१ पौतुद्रवावभितो १०
- II. 223. 5 भवतः पुण्यस्य गन्धस्यावसद्ध्या इति^१ तृतीयं दक्षिणानां ददा-
 तीत्याग्निकानामु^१ च^१ तृतीयं कामप्रेण सह तृतीयमतिरात्रे
- II. 223. 14. तृतीयं^१ चतुष्टोम एष भवति^१ चतुस्वरौय^१ एष^१ चतु-
 ष्टोमो भवति^१ ॥ १० ॥

१ Read यतमराजान १

१ Conjectural reading. नाभिषेच्या M, नाभिषिच्या the other MSS.

१ Thus G Be; M om एवं, reading त्वेषा; •त्वैवैष U II, त्वैवैष Be.

१ मेवं M G U.

१ •वाये Be H U.

१ इति 10a M.

१ Reading and inter-punctuation dubious; •वायेराज्जु M, •वायेनराज्जु G, •वायेन राज्जु • the other MSS

१ Thus G M Be; •जानापुत्राचतं U H, Be defective.

१ इत्येके ins. M only.

१ •दोषा एष G and the Vir., •दोषादेव M Be, •रया (or •या) देव Be U H.

225. 7. एकस्यै स्वाहा दाभ्याः स्वाहेति^१ कथमु खल्वेताननु-
230. 8. वाकाञ्जुडयादिति^१ यथाप्रकृत्यस्तथानन्तरायः^२ होतव्यासु-
र्विष्णुतिः रग्ना आदाय यूपानभ्यायन्ति चतस्रश्चतस्र इतरे
परिकर्मिण इति^३ कथमेतासु नियुञ्जादित्वंश्चरुपरो
५ गोमृग इति ते त्रयः समानरग्ना^४ रराथेषु तिस्रः^५ पर्य-
ञ्जेषु पञ्चाग्रे ऽनौकवते रोहिताञ्जिरनङ्घानित्येतेष्वष्टौ^६
सोमाय खराञ्जे ऽनोवाहावनङ्घाहावित्येतेषु सप्ताथैतेषां त्रय-
स्तयः समानरग्ना^७ मुख्यैषैषां चतुर्थी भवति^८ समानं
कर्मा पर्यग्निकरणात्पर्यग्निकृतानामेतेषां पशूनामूनविष्णुति-
१० इत्सृज्यन्त^९ एकचत्वारिंशत्तमतिग्नियन्ते^{१०} द्विचत्वारिंशत्त-
मेषाः^{११} शासा^{१२} भवन्त्यथे^{१३} ऽथ^{१४} द्वौ समासं गच्छतो^{१५} ऽथेत-
रेषां प्रतिपशु^{१६} संपद्यन्त^{१७} इन्द्राग्निभ्यामोजोदाभ्यामुष्टाराविति^{१८}
235. 6. प्रासञ्जावेवैतावुकौ^{१९} भवतो^{२०} ऽथैतस्मिञ्कृत्स्नलिशर्ष^{२१}

१ •तथानन्तराय MSS (only G. •नन्तर see m and M. •तथांतरायं)।

२ इति supplied by me.

३ •नितिवेष्वष्टौ G U Be.

४ कन om. M, कना read Be U.

५ श्वेषां instead of रषां G U H.

६ Thus M; रसा G Be, शासा Ben U H

७ Thus M Be G (sec m), •थेन Ben, यन U H.

८ Thus Be G, •पशुः or •पशुं the other MSS.

९ •पद्यवे Ben H.

१० Thus G M Be; सप्रसंया• Ben, सप्रासंया• U H.

११ Thus (यन्मलिशर्षं चा•) M, •शर्ष Be Ben H U, •वशाशुपि• G (sec. m.).

- II. 209. 11. राजपुत्रा इति^१ प्रतिहिता एवैत उक्ता भवन्ति^१ ग्रतः^१
- II. 211. 5. राजान^२ उया इति^१ राजन्या एवैते नाभिषेच्या^३ भवन्त्यथ
सावित्रमष्टाकपालं प्रातर्निर्वपतीत्येवै^४ प्रथमा सावित्री^५
वैश्वदेवपक्षि द्वितीयापराश्वे तृतीयैतद्वैकाशिकं कर्म
शानीयादुत्तरतश्च देवयजनादुदवस्त्रेऽत्तुमांसिकानां पशूना- १
- II. 217 18. सेव^६ वायव्याय^६ पशव एवं त्वपराय^६ सप्ताहान्वेतयेष्या यजत
इति^१ कथमत्र भवा इति^१ तत्रतत्र वा भवयेदपि वा पुर-
स्तादेवैतस्मै सप्ताहाय^७ यूपमाश्राये^७ राज्जुदालमग्निष्टं^७ मिनो-
तीति^१ श्लेष्मातक इत्येवेदमुक्तं भवत्यथाप्युदाहरन्ति राज्जु-
दालमग्निष्टं मिनोति भूणहत्याया अपहत्यै^८ पौतुङ्गवावभितो १.
- II. 223. 5. भवतः पुण्यस गन्धश्चावहृद्या इति^१ तृतीयं दक्षिणानां ददा-
तोत्यांशिकानामु^९ च^९ तृतीयं कामश्रेण सह तृतीयमतिरात्रे
- I. 223. 14. तृतीयं^१ चतुष्टोम एव भवति^९ चतुश्चरीय^{१०} एष^{१०} चतु-
ष्टोमो भवति^१ ॥ १० ॥

१ Read गतमराजान ?

२ Conjectural reading, नाभिषेया M, नाभिषिद्या the other MSS.

३ Thus G Ben, M om एव, reading तेषा; *त्येवैव U H, त्येवैव Be.

४ सेव M G U

५ *वापि Be H U.

६ इति ins M.

७ Reading and interpunction dubious; *साधेराज्जु M, *साधेतराज्जु G, साधेग् राज्जु the other MSS.

८ Thus G M Be; *शानानुदाहर्त्त U H, Ben defective.

९ इत्येके ins M only.

१० *तीया एष G and the Viv; *तीयाश्च M Be, *रया (or *पा) एष Ben U H.

225. 7. एकस्मै स्वाहा दाभ्याः स्वाहेति^१ कथमु खल्विताननु-
 226. 8. वाकाञ्जुडयादिति^१ यथाप्रकृत्यस्तथानन्तरायः^२ होतव्याश्चतु-
 विंशतिः रशना आदाय यूपानभ्वायन्ति चतस्रश्चतस्र इतरे
 परिकर्मिण इति^३ कथमेतासु नियुञ्जादित्यंशसुपरो
 ५ गोमृग इति ते त्रयः समानरशना^४ रराथेषु तिस्रः^५ पर्य-
 श्लेषु पश्चाद्ये ऽनीकवते रोहिताञ्चिरनङ्गानित्येतेष्वष्टौ^६
 सोमाय खराञ्जे ऽनोवाद्वावनङ्गाहावित्येतेषु सप्तथैतेषां त्रय-
 स्रयः समानरशना^४ मुख्यस्यैषां चतुर्थी भवति^७ समानं
 कर्मा पर्यग्निकरणात्पर्यग्निलतानामेतेषां पशूनामूनविंशति-
 १० इत्सुव्यन्तं^८ एकचत्वारिंशत्प्रतिग्नियन्ते^९ द्विचत्वारिंशत्-
 सेषाः^{१०} शासा^{११} भवन्त्येते^{१२} ऽव^{१३} द्वौ समासं गच्छतो^{१४} ऽथेत-
 रेषां प्रतिपशुं संपद्यन्तं^{१५} इन्द्राग्निभ्यामोजोदाभ्यामुष्टाराविति^{१६}
 6. प्रासङ्गावेवैतावुक्तौ^{१७} भवतो^{१८} ऽथेतन्निष्कल्लिगर्भं^{१९}

१ •नथानन्तराय MSS. (only G •नतरा see m and M. •नथान्तरायं)।

२ इति supplied by me

३ •नित्येतेष्वष्टौ G U Be

४ जन om. M, कना read Be U.

५ स्येषां instead of रेषां G U H.

६ Thus M, ग्ना G Be, शासा Ben U H

७ Thus M Be G (see m), •येन Ben, यत U H.

८ Thus Be G, •पशुः or •पशुं the other MSS.

९ •पद्यते Ben H.

१० Thus G M Be; सप्रसङ्गा Ben, सप्रसङ्गा U H.

११ Thus (इन्द्रमल्लिगर्भं वा) M, •गव Bo Ben H U, •वशाग्निं G (see, m.).

- आशुपिष्टानि^१ संयुक्त्याशुकानामेवैतानि त्रीहौषां पिष्टानि
 शस्त्रलिप्तेप्रणा संयुतानि^२ भवन्ति^३ पृथक् प्रतिप्रभ्यातारो ऽव-
 II. 240. ४ चन्ति^४ तेषां मैत्रावरुणा एवातुन्न्युयुय्वार्येवैतानि प्रदानानि^५
 भवन्ती^६ लुवदाय स्वाहा वलिवदाय स्वाहेति^७ सूर्याचन्द्रमसा-
 वेवैतावुक्तौ भवतो^८ ऽथाप्युदाहरन्ति संवत्सरो वा इलुवर्दः^९
 II. 242. ५ परिवत्सरो वलिवर्द इति^{१०} तस्य मूर्ध्नि जुहोति^{११} जुम्भाय
 स्वाहेति^{१२} किं देवत्या उ खन्वियमाहुतिर्भवतीति^{१३} वारुणौ-
 II. 242. 10. त्येव ब्रूयात्किं किदीविर्विदीगय इति^{१४} विदिदिहौविकीदौ^{१५} ह
 II. 243. ४ किं किदीविर्भवति^{१६} पृथक् उ^{१७} पतंगो^{१८} विदीगयो^{१९} ऽयेता-
 न्यश्रुतपाकरोत्वाग्नेयमैन्द्राग्रमाश्विनमिति^{२०} यमा एवैते कागाः^{२१}
 समानयोनयो भवन्ति^{२२} तेषामुक्तं चरणं यथैकादशिनानां
 II. 244. २ पशूनां^{२३} किं देवत्या उ खल्वृतपशवो भवन्ती^{२४} तृतदेवता
 इत्येतदेकमथापरमाग्नेयाः प्रथमा ऐन्द्रा द्वितीया वैश्वदेवा-
 स्तृतीया मैत्रावरुणाश्चतुर्था वारुण्यत्याः पञ्चमाः सावित्राः षष्ठाः
 संवत्सराय निवचम इति प्राजापत्याः^{२५} ॥ ११ ॥ सप्तमः ॥ ११

१ Thus (मन्त्रलिपिर्बन्धा) M, •यच Be Ben H U, •वशाशुपि• G (sec. m.).

२ संयुता Ben, संयुक्तानि the other MSS.

३ om. Be.

४ All the MSS. exc. G ins. इति ।

५ Wholly uncertain reading. I have accepted the reading given by Be; विदीदिहौविहौ M, विदिद्विहौविकीदौ U, विदिदिहौविकीदौ H, विद् - - दिक्काहुति Ben, विदिभिः किदिहेति G (sec. m.).

६ Thus Be, उत्रेदीविदी• M, उपचमदीविदी• the other MSS.

I. 245. 1.

अथायं द्वादशाह उभयविधो भवत्यहीनो वा सत्त्वं वा^१
 स^१ यद्यु^१ हैको^२ दीचते ऽहीनो भवत्यथ यदि बहवः सत्त्वं^१
 यदि चेवाहीनो यदि च सत्त्वं उभयैवोभयतोऽतिरात्रो भव-
 त्यन्यतरतो ऽतिरात्रा ह्यहीना भवन्त्युभयतोऽतिरात्राणि

५ मन्त्राणांदिशादेवोभयतोऽतिरात्रो ऽहीनो भवत्यादिशाक्तुं^१
 सत्त्वं मनिरात्रं यथैतदग्निष्टोभायनम् सारस्वतमयनं^३ विश्व-

I. 245. 7.

सृजामयनमिति^१ कथमु खल्वेषां संनिवापः स्यादिति^१
 सावित्रेभ्यः प्रथमम् संनिवपेरन्तुत्वा सावित्राणि विषमारोह्या-
 ग्निहोत्राणि जुहुयुरथ वायव्याय पशवे संनिवपेरन्वायव्येनेष्टा

१० विषमारोह्यैवाग्निहोत्राणि जुहुयुरथ यदि^१ दीक्षणीयायै
 संनिवपेरन्तेषां तत्संन्युप्तान्येव^५ सूर्युदवसानीयाद्भुदवसायैव^६
 प्रतिवेशा यज्ञपुच्छानि कुर्वीरन्कथमु खलु संदीक्षिता विष्णु-
 क्रमान्क्रमेरन्निति^१ मन्त्रापाशाभिपरीता^९ वा क्रमेरन्नपि वा

१ Thus Ben, यद्यद्येको the other MSS

२ Before द्वादशाह G (sec. m.) ins द्वादशाहनतिरात्रोऽहीनो भवति;
 the Viv. makes no mention of these words.

३ Thus U G (pr. m.) Ben, सत्त्वं मयनं the other MSS, only H:
 सारस्वतायन ।

४ यद् M G U H.

५ तत् instead of तत् G U, वेत्तत् H.

६ सूर्युदवसाना • Ben, सूर्युदवसानीयात्पु (यु) दव • Be M, सूर्युदवसानी-
 यादुवसाय H, सूर्युदवसानीयादुदवसाय G; cp. Āp. XXI. 2. 15.

७ Thus, hesitatingly, emended; •पाशाभिपरीता MSS. and the
 Y^१ r.

- पाशानभिसंधिताभिक्रमः^१ आद्याह^२ क्रमस्त्राथाह^३ क्रमस्त्रे-
 II. 247. 1. त्यतिगुरुस्तथा^४ कल्पः स्याद्यथो एतसूत्रं भवति पष्ठ्यामुपसद्यु-
 III. 164. 1. न्तरवेदिः मंनिवपन्त्यपि^५ वैकादश्यामित्यनग्निचय एवैतदुप-
 II. 247. 11. पद्यते न साग्निचये^६ कथमु खल्वेषामहीनमंततिर्भवतीति^७
 वसतीवरीणामभिघृष्टेनाभ्यर्तुः मंतनोतीष्वावर्हिषोरुपकल्पनेन *
 च पयसा विश्रामनेन च वाचो^८ यम्येन^९ ब्रह्मातिप्रैषेण होता
 पुनरभ्यासेन च सुमद्वाण्यघोज्ञाता^{१०} यज्ञस्य पुनरालम्बेन यज-
 मानः^{११} प्रचरन्त एवैतद्ब्रुवाज्यः समाददते^{१२} ऽयेमानि सव-
 नानि बर्ही^{१३}पि संचिनयुस्तेषां महारात्र उत्थायाग्नीध्र
 आज्यानि गृह्णन्तो ब्वलयेरन्निति^{१४} ॥ १२ ॥ अष्टमः ॥ १०
 II. 248. 3. कथमु खलु दिवा प्रातरनुवाकस्याङ्ग उपक्रमो भवतीति^१
 तत्पत्नीमंथाजान्तं वा हृदयशूलान्तं वाहः कृत्वा समुपनद्य
 राजानं काले वसतीवरौरभिगृह्याहीनमंततिं कृत्वा धावो-
 वायव्यः संप्रचाल्य द्रोणकलशे दशापवित्रे समवधायाग्नीध्रं

१ Thus H U (without the visarga); पाशानभिः पर्वेदिभः Ben, पाग्निनीःपंधिभ्राभिक्रमः M Be G (the last two omitting the visarga at the end).

२ Thus G (which has only both times •द्याहं instead of आह); instead of the second क्रमस्त्रेति Be H U have: क्रम इति, M: क्रमस्य इति ।

३ Thus H only; •वपन्त्यपि G U Ben, •वपन्त्यपि M Be.

* वाचयम्येन M. Is वाचयम्येन the correct reading?

५ Thus G (see m.), •व्याघोज्ञाता all the other MSS.

६ Oxi. M.

द्रुत्वा समिद्धारा यन्त्याद्यत्य समिध^१ आहवनीय उपसाद-
यन्ति^१ परिधतासु वसतीवरीखाहतायाः सुब्रह्मण्यायाः
सवेशनीयाः समिधो ऽथाधायेभावर्धिः संनह्य पयाःसि
विशिष्याग्नीध्रं द्रुत्वाग्नीध्रे संवेशनरूपाणि कृत्वा मातःकर्मणा

५. प्रतिपद्यते^१ प्रसिद्धेन महारात्रिकेण^१ सिद्धमत ऊर्ध्वमुप-
स्तम्भनं वा एतद्यज्ञस्य यदतिपाह्याश्चक्रे पृष्ठानीति^१ चिबृ-
च्चैकविंशस्य चक्रे आग्नेय उपस्तम्भनं^१ पञ्चदशस्य त्रिणवस्य
चक्रे ऐन्द्र उपस्तम्भनं सप्तदशस्य^१ त्रयस्त्रिंशस्य^१ चक्रे सौर्य
उपस्तम्भनं^१ यथो एतद्वौधायनस्य कल्पं वेदथन्ते निर्मग्न्यो

65. 5.

१०. मन्त्रशान्भवतोत्याध्वर्यवा एवात्र मन्त्रा आवर्तन्ते नाग्निमन्य-
नीयाः^१ स्वयमृतुयाजमेवैतदहर्भवति^१ नैतदहरन्योन्यस्यर्तुयाजं
यजतीति^१ ॥ १३ ॥

250 9.

आथाव्याध्वर्युरन्यस्मै गृहं प्रदायैतेनैव यथेतमेत्य जघनेन
हविधानि उपविश्यर्तुसंप्रैषमुक्त्रोपोत्याय ऊत्वा व्यवनीय प्रद-

१५. त्रिणमावृत्य यत्रायाचीत्तन्नाडासौनो होद्वभचं भवयेत्प्रत्य-
ङ्गामोनो^१ ऽध्वर्युभचं^१ पारुच्छेपौर्हीता गृह्णति वालखिल्या
मैत्रावरुणो विहरति वृषाकपिं^१ ब्राह्मणाच्छुभो गृह्णत्येवया-

31 10.

१ M G Be U ins. आग्नीध्र ।

२ पञ्चदशस्य Be.

३ Thus Ben; *चिंशत्य the other MSS.

४ इति ins. U H, it is effaced in G.

५ Thus M; प्रत्यम the other MSS

६ *रूपीर्ध M.

- मरुतमच्छावाकः^१ किंकमां^२ तर्ह्यध्वर्युर्भवतीति^३ प्रत्यागृणा-
 II. 252. 11. तीत्येव^४ ब्रूयाद्य^५ एता अध्वर्युरनुष्टुभ उद्भृत्याहरति ताद्यतसो
 गायत्र्यस्त्रास्तिसोऽनुष्टुभः^६ सोम राजवेक्ष्वरोहेत्येतस्ये गायत्र्ये
 पदमात्रेण राजानमुपावहरेत्कथमु^७ खलु दग्ममद्वर्भत्वा^८
 सर्वचतुर्विंशं^९ च भवति^{१०} चिष्टोमं^{११} चान्यत्र^{१२} षष्ठीऽन्तोमा-
 दिति^{१३} चतुर्विंशो वहिष्यमानः पञ्चदशं ब्रह्मसामं^{१४} त्रय-
 स्त्रिंशमग्निष्टोमसाम^{१५} तामामु^{१६} ह नवागच्छन्ति^{१७} ताद्यत-
 विंशतिः संपद्यन्त^{१८} एतदेवापि दग्ममद्वर्भत्वा^{१९} सर्वचतु-
 II. 256. 8. विंशं^{२०} च भवति चिष्टोमं चान्यत्र षष्ठीऽन्तोमादित्युपसृज- १०

१ Thus emended, किंकमतिर्ह्यं. Ben, किंकमांश्च. Be G U, किंकमां-
 नसृष्ट. M, किंकमांश्च. H.

२ Thus G (sec. m.). प्रत्यागृणाती M Be U H, वक्ष्यायासीतीत्येव Ben.

३ Thus Ben and the Vir. only; भवतीति or भवति the other
 MSS.

४ Thus (and cp. XXVI, 16 init.) M Ben Be, सर्वचतु. G U H.

५ Om. G H Be

६ Thus G M Be; भवतिषिष्टद्विष्टोमं U H, भवतीत्यग्निष्टोमं Ben.

७ Thus M Be (Ben defective), वा अन्यत्र G U H.

८ साम U (sec. m.) M G.

९ Doubtful and conjectural reading, नवागृणन्वागच्छति Ben, तासां-
 नुष्टुभसामाच्छती M, तासांनुष्टुभसंति G U H, Ben defective. The mean-
 ing is clear; चतुर्विंशानां मध्ये (१ मध्ये) नव पञ्चदशसु प्रविष्यन्ते । तथा तयोः
 (i.e. the pañcadaśam brahmasāma or pañcadaśam mādhyandīnam
 paramānam and the trayastriṅśam agniṣṭomasāma) चतुर्विंशं भवति ।

१० Thus G only (भवेत्वा), भवेत्वा all the other MSS.

११ सर्वचतु. Ben Be H

न्मात्रे वसं धारयन्मरणो धयन्निति ^१ किंदेवत्या व सन्निय-
माऽऽतिर्भवतीति ^१ प्राजापत्येत्येव ब्रूयादिति ^१ ॥ १४ ॥

॥ नवमः ॥

VII. 2.
8.

अथेमं दादृगाहं महापरेव प्रतियूषामकस्य नवाहानि
१ प्रतियूषं गच्छन्ति यान्यन्यानि प्रायणीयोदयनीयाभां दश-
माञ्चाङ्गो ^१ ऽथ ^१ छन्दोमाहत् ^१ पडेव ^१ स्वस्थानो ^१ हि ^१
प्रथमस्त्रिराचो ^१ गायत्रीप्रातःसवने ^१ प्रथमे चिराचे ^१ ऽष्टौ
छन्दो ^१ ऽथे प्रथममुपाह्वयभिपवमभिपुण्यादेकादश छन्दो
द्वितीयं ^१ दादृग छन्दमृतीयं ^१ महा ^१ इन्द्रो नृवदा चर्षणिप्रा
१० इत्येतया त्रिष्टुभा माहेन्द्रं मृच्छोयाददभेभिः सवितः पायु-
भिद्वमित्येतया जगत्या सावित्रमष्टाकपात्ताभ्यातःसवनीया-
न्कुयादेकादशकपात्तान्माध्यंदिनीयान्दादशकपात्ताहृतीयमव-
नीयान्सुमहृष्टेन गायत्रच्छन्दसा प्रातःसवनीयानाचयेद्ब्रुव-
हृष्टेन त्रिष्टुप्छन्दसा माध्यंदिनीयानादित्यवहृष्टेन जगती-

१ ? Thus Bo U H, पददोमाहा पडेव M, यत्पददोमपडेव G, वषदसन्
पडेव Ben; the Vivaraṇa also has पदसन् पडेव ।

१ मस्यस्थानो Ben, स्वस्थानो M

१ Thus B G M, द्वि U द्विन् Ben H

१ Thus, in accordance with the Vivaraṇa, U, प्रथममस्त्रिराचो the
other MSS.

१ गायत्री प्रा० G.

१ Instead of चिराचे here and in the similar passages further
on some of the MSS. (Ben H U) तिराचे ।

च्छन्दसा एतौयसवनीयानित्यथ जगतीप्रातःसवने^१ द्वितीये
 चिराचे द्वादश कृत्वो ऽथे प्रथममुपाह्वयमिषवमभिपुण्याद्दष्टौ
 कृत्वो द्वितीयमेकादश कृत्वस्तृतीयं^१ महाह्व इन्द्रो य श्रीजसे-
 त्येतया गायत्र्या माहेन्द्रं यद् गृह्यीयादांममद्य सवितरित्ये-
 तथा त्रिष्टुभा सावित्रं^१ द्वादशकपालाग्रप्रातःसवनीयान्कुर्वा-^१
 दष्टारूपालान्माध्वादिनीयानेकादशकपालाह्वस्तृतीयसवनीयाना-
 दित्यवद्गणेन जगतीच्छन्दसा प्रातःसवनीयान्मन्त्रयेद्सुमद्गणेन
 गायत्रच्छन्दसा माध्वादिनीयान्वुद्गवद्गणेन त्रिष्टुप्छन्दसा द्विती-
 यसवनीयानित्यथ^१ त्रिष्टुप्प्रातःसवने^२ द्वितीये चिराच एकादश
 कृत्वो ऽथे प्रथममुपाह्वयमिषवमभिपुण्याद्द्वादश कृत्वो द्वितीय-^{१०}
 मष्टौ कृत्वस्तृतीयं^१ महाह्व इन्द्रो य श्रीजसेत्येतां गायत्रीं चिर-
 भावर्तयेदनुपयामाह्व^१ सा जगती संपद्यते^१ तथा माहेन्द्रं
 गृह्यीयाद्द्विरष्टपाणिभूतय इत्येतया गायत्र्या सावित्रमेकाद-
 शकपालाग्रप्रातःसवनीयान्कुर्वाद्द्वादशकपालान्माध्वादिनीयानष्टा-
 कपालाह्वस्तृतीयसवनीयान्वुद्गवद्गणेन त्रिष्टुप्छन्दसा प्रातःसव-^{१५}
 नीयान्मन्त्रयेददित्यवद्गणेन जगतीच्छन्दसा माध्वादिनीया-
 न्वसुमद्गणेन गायत्रच्छन्दसा एतौयसवनीयानिति^१ ॥ १५ ॥
 ॥ दशमः ॥

१ Corrected; अयनीयाः G M Bc, जयन्त्याः H U; Ben has a lacuna.

२ इति om. Ben G U.

३ Thus M Bc; त्रिष्टुभ्याः Ben U H G (pr. m.), त्रिष्टुभ्याः G (sec. m.).

61. 12

i. 262. 8.

ii. 11,

B.

अथायं वैपुवतो लभेत मासगणानामित्येकं श्राद्धः सप्त-
 दश दौचा द्वादशोपसदो वैपुवतं त्रिंशत्तमं^१ कथमु खलु
 गोश्रायुभ्यां सोमा^२ भवन्तीति^३ गोर्नु खलु पञ्चदशो
 वहिष्यवमानस्त्रिवृन्धाज्यानि सर्वसप्तदशो^४ माध्यंदिनः^५ सवनः
 सर्वैकविंशं तृतीयमवनः^६ भोक्थ्यमथायोस्त्रिवृद्वहिष्यवमानः^७
 पञ्चदशान्याज्यानि सर्वसप्तदशं^८ माध्यंदिनः सवनः सर्वैकविंशं
 तृतीयमवनः^९ भोक्थ्यमथेमौ विश्वजिदभिजितावग्निष्टोमौ
 सत्तगतौ भवतः^{१०} के^१ नु^२ खल्वेतयो सोमा^३ भवन्तीत्यभि-
 जिनु^४ खलु द्युदयश्चतुरावृत्तो^५ इथ विश्वजिचतुर्दयस्त्या-
 वृत्तः^६ कथमु खल्वेकविंशतिगर्भो भवतीत्यभिजितमुपेत्य
 पृष्ठ्यः पडहमुपेयुरथ चोन्परःसाधो इथ वैपुवतमथ चोन्पत्य-
 क्साधो इथावृत्तं पृष्ठ्यः पडहमथ विश्वजितं^७ कथमु खलु
 गोश्रायुषी विद्यते जानीषादिति^८ पुरस्तादभिजितो गामु-
 पेयात्स्वस्वान एवायुर्भवतीति^९ क्रियन्तो नु खलु गवामघने

१ Thus Be G U and the Viv. ; सोमा भवतीति H, सोमो भवतीति M.

२ Thus Be M, सर्वेषु G U H Ben

३ Thus G (sec. m. ; अंदिनात् all the other MSS

४ *भक्तं MSS.

५ Thus M Be; सर्वेषु G U Ben, सर्वेषु H.

६ कोनु M H U Be G (pr. m.), कोनु G (sec. m.), कोनु Ben.

७ Thus M Ben G; *सो भवतीति H U Be.

८ *चतुरावृत्तः M H Be (the last two *अन), Ben defective.

९ इति Supplied by me.

ऽग्निष्टोमा भवन्तीति^१ ज्योतिरग्निष्टोमस्त्रिष्टुदग्निष्टोमो विश्व
जिदभिजितावग्निष्टोमौ वैपुवतं दशममहर्महाप्रतमिति षष्ठेति
इ वा इदं गवामयनं प्रजातस्तोमं ब्रुवते^१ तस्य होत्तरं पञ्च
आवृत्तं भवति यदन्यद्गोष्रायुभ्यां च दशरात्राच्च^१ अन्नोका-
नवावृत्तान्यङ्गान्गृहीयात्^१ ॥ १६ ॥

- अथेमा दात्रिष्टुतमेकादशिन्यो गवामयने^१ तेषां^१ पूर्व-
म्निन्यक्षमि षोडश निष्ठीयन्ते सप्तदश^१ एकादशिन्ये वार्ह-
११. २६५. ११. सप्त्यो वैपुवते^१ भवनीयः संपद्यते^१ तस्य नवाङ्गान्यपशुकान्य-
तिरिच्यन्त इति^१ कतमानि खन्विमान्यङ्गानि भवन्तीति^१
पृथक्स्य षडहस्योत्तराणि त्रीणि त्रयस्कन्दोमा दशममहर्महा- १
११. २६२. १२. व्रतसुदयनीयो ऽतिरात्र इत्यभिष्ववाद्याचीयन्ति च तदङ्गि-
रगामयनमिति^१ पृथ्यानामत्र स्थाने ऽभिष्ववानेव दधाति^१
पृथ्याद्याचीयन्ति च तदादित्यानामयनमित्यभिष्ववानामत्र
स्थाने पृथ्यानेव दधात्यग्निष्टोमाद्याचीयन्ति च तत्प्रजापते-
रयनमित्युभयेषामत्र पृथ्याभिष्ववानां स्थाने ऽग्निष्टोमानेव १

१ Thus M G Ba Ben U, तथां H, cp. Ap. XXI. 23. 2

१ Thus G (sec. m.) and the Viv.; षड्वा ins. M Ben, षा ins. Ben U
G (pr. m.), H. defective; meaning and interpunction uncertain;
cp Ap XXI. 23. 2.

१ Thus M U Be H Ben; •वत् H G (sec. m.), •वतेः G (pr. m.),
•वतेः Ben.

267. 9. दधात्याघाटौभिः^१ पिञ्जोलाभिः^२ कर्करोकाभिरित्याघायो^३
ऽह^४ कोलोठो^५ भवन्ति^६ पिञ्जोला^७ उ ह वीणाकाणभ्रशा^८
267. ५. वीणा^९ उ कर्करोकासं^{१०} काल एव ग्रह्यादणत्तीत्यादद्यादि-
त्येवेदमुक्तं भवति^{११} ॥ १७ ॥ एकादशः ॥
- १ अथ वै भवति ब्रह्मवादिनो वदन्ति स त्वै यजेत यो
ऽग्निष्टोमेन यजमानो ऽथ सर्वस्तोमेन यजेतेति^१ चत्वारि
पञ्चदशान्याज्यानि^१ तौ दौ चिष्टग्रदगौ^१ तयोरितरस्त्रिष्ट-
स्त्रिष्टग्रदगौ तिस्र उपास्यति^१ तौ दौ त्रिणवचयस्त्रिष्टौ^१
269. 16. गायत्रं पूर्वं ऽहन्माम भवति त्रैष्टुभमुत्तर इति शोतुराज्य-

१ Thus G M U, •द्विभिः Be H

२ Thus (पिंजा•) H U G (sec. m.), पिञ्जो• (G (pl. m) Be M,
पिञ्जो• Ben.

३ कर्करो• Ben, कर्करि• the other MSS —•शायोरह Ben H U, •शोपह
Ben, •घादघोरह M, •घादउह G

४ ? कोलोठो H, कोलोठा G, कोलोठो M U, वालोठो Ben, कोलोथो Be
(compound of काञ्च-थोठ ?)

५ Thus M H U, पिञ्जोला Be G पिञ्जोला Ben.

६ ??? Thus read U H Be (with var. •भ्रशा), वीणाकाणभ्रशा M,
वीणाकाणभ्रशा G.

७ Thus G only; वीणाया Be H U M, वीणाका Ben.

८ MSS., exc. Ben, कर्करिका•; perhaps the form with short : is,
after all, preferable.

९ Emended in accordance with the text proper; instead of
•हवथो• the MSS. read हवथो• ।

- I. 270. 6. नेतानि^१ संपादयेदेवनेवोत्तरे ऽग्निं होतुरेवाञ्च^२ ' अथास्त्रैषां^३
सहस्रतम्यन्यतएनी कण्डूकृतोपकृप्ता^४ भवतीति^५ मू^६शेविते-
त्येवेदंमुक्तं भवति^७ ' कश्चिन्नु खलु काले लक्षणां पशौर्हौं
- II. 273. 7. वार्धप्रौं दद्यादिति^१ ' संघामं जिला राजन्य एनां^२ दद्यात्कंसु
खलु गर्गत्रिरात्रेणर्तुमुखेषु विद्धतेन यजेतेत्यापाठे वा^३ आवणे
वा पचे ऽग्निष्टोमेन वा^४ यजेत^५ ' तत्पद्मीसंघाजानं वा च्चदय-
शूलानं वाहः कृत्वा समुपनह्य राजानं काले वसतीवरौरभि-
मृच्छाद्दीनसंततिं^६ कृत्वा यावोवायय्य^७ संप्रवाच्य द्रोणकलशे
दशापवित्रे समवधायाम्नीधं द्रुत्वा समिद्धारा यन्वांच्चत्य
समिध आहवनीय उपमादयन्ति^८ ' परिद्धतासु वसतीवरी-^९
व्याहृतायाः सुत्रह्यष्यायाः संवेष्टनीयाः समिधो ऽभ्याधाये-
धावर्हिः संनह्याविशिष्य^{१०} पयाःस्युपवसन्त्यथ श्वो भूते सव-
नेष्ट्या यजेत^{११} ' तत^{१२} साम्यजुर्हरति^{१३} ' स एवमेवाहरहर्वसती-

१ Thus G U H, होतुराद्यानि Be, होतुराद्यानि इतानि M, होतुरानि-
तानि Ben.

२ वा० M.

३ Thus Ben M U, कंडूकृती० Be, *कंडूकृतो० G H.

४ एतां Be.

५ Om. all exo. Ben.

६ Is वा to be cancelled?

७ *शरोभिः परिच्छा Ben II.

८ Thus G Be U H; *अवित्रि० the other MSS.

९ नह om. M. Ben; are we to remove it or to read as infra (k.

19). नच च ?

वरीः परिहरमाणश्चतुरो मासः सवनेष्ट्या यजते ^१ नाग्निहोत्रं
जुहोति न दर्शपूर्णमासाभ्यां यजते ^१ इय चतुर्थु मासेषु पर्य-
वेतेषु परिहृतासु वसतीवरौष्वाहतायाः सुप्रहृष्ट्यायामहरहः
संवेशनीयाः समिधो ऽभ्याधायेभ्नावर्हिः संनद्ध पयाःसि

१ विग्निष्योपवसन्ति ^१ ॥ १८ ॥

अथ श्वो भूत उक्थ्येन यजते ^१ तत्तथैव पत्नीसंयाजान्तं
वा हृद्यशूलान्तं वाहः कृत्वा समुपनद्ध राजानं काले वसती-
वरौरभिष्टद्धाहीनसंततिं^२ कृत्वा गावोवायथ्यः संप्रचाल्य
द्रोणकलशे दशापवित्रे समवधायाम्नीध्रं द्रुत्वा समिद्धारा

१० यन्त्याहृत्य समिध आहवनीय उपसादयन्ति ^१ परिहृतासु
वसतीवरौष्वाहतायाः सुप्रहृष्ट्यायाः संवेशनीयाः समिधो
ऽभ्याधायेभ्नावर्हिः संनद्धाविग्निष्यं पयाःस्युपवसन्त्यथ^३ श्वो भूते
सवनेष्ट्या यजते ^१ तत्र तथैव न^४ स्तत्रयजुर्हरति ^१ स एवमे-
वाहरहर्वसतीवरौः परिहरमाणो ऽपराःश्चतुरो मासः^५ सव-
१५ नेष्ट्या^६ यजते ^१ नैवाग्निहोत्रं जुहोति न दर्शपूर्णमासाभ्यां
यजते ^१ इय चतुर्थु मासेषु पर्यवेतेषु परिहृतासु वसतीवरौ-
ष्वाहतायाः सुप्रहृष्ट्यायामहरहः संवेशनीयाः समिधो ऽभ्या-
धायेभ्नावर्हिः संनद्ध पयाःसि विग्निष्योपवसन्त्यथ श्वो भूते

१ वरीभि. परिष्ट्य. G U.

१ Thus M U G; संनद्ध पर्यासि विग्निष्योप. the other MSS.

२ न read by all the MSS, but seems to be expunged in M.

३ Thus M U H; सासात्तव. Ben G, मासात्. Ben.

II. 273 1 इतिरात्रेण यजते सयज्ञपुच्छेनायेताः सहस्रतमो प्राची
 १११. बोदीची वावर्तयःस्रया^१ विहारं चात्मानं च न यवेयादिति^१
 ॥ २६ ॥ द्वादशः ॥

किंदक्षिणा उ खल्वहीना भवन्तीत्यहर्गणोऽहर्गणः सहस्र-
 दक्षिणः स्यादित्येतदेकमेकमहः सहस्रदक्षिणः स्यादित्येत- ५
 देकं^१ द्वादशतदक्षिणः स्यादित्येतदेकं^१ यथाश्रद्धदक्षिणः
 स्यादित्येतदपरमादेशदेवै^१ तस्मिन्नतिरात्रे सहस्रमनुविहितं
 ददाति^१ द्वादशप्रभृतयो ऽहीना भवन्त्यैकादशराचादधेमा-
 न्यहीनाभिपरीतानि^१ सत्ताणि भवन्ति यथैतत्संत्वरगर्भं^१
 एकादशराच^१ उभयविधो हि भरतद्वादशाहो^१ द्वादशाग्नि- १०
 III. 163. 10. श्रोमा रथंतरवानाकः^१ स ह भरतद्वादशाहो^१ ऽधोऽन्तोमेपु
 चित्तप्रथममहः स्वात्पञ्चदशं द्वितीयः सप्तदशं तृतीयमेकविंशं
 चतुर्थमितौद्वेकमथापरस्त्रित्तप्रथमस्याहः^१ प्रातःसवनं पञ्चदशं
 माध्यंदिनः सवनः सप्तदशं तृतीयमवनमथ^१ द्वितीयस्याहः

१ Thus M; वावर्तयस्रया G, वावर्तयस्रया U Ben H.

२ Thus G; •श्रीनाभिः परै (or रि) तानि the other MSS.; •श्रीना-
 पित्तानि or •श्रीनाचरित्तानि the Visarāna; cp. infra k. 21 a. 5n.

३ Thus Ben; यथेन्द्रो the other MSS

४ •द्वितीयो or द्वितीयो MSS.; the following is doubtful; •इन्द्रया-
 परस्त्रित्त G U Ben U M, but in M व is effaced, •इन्द्रयापरं सर्वस्त्रित्त
 Ben. The Vis. has •परस्त्रित्त; if this is the correct reading, we
 ought to correct also एकम् into एको ।

५ The MSS. here are defective; the passage has been restored
 by me according to Sāyana on TS. VII. 1. 8 (ed. Calc. Vol. VII,
 198).

पञ्चदशं प्रातःसवनं सप्तदशं माध्यंदिनं सवनमेकविंशं
 द्वितीयसवनमथ द्वितीयस्याह्नः सप्तदशं प्रातःसवनमेकविंशं
 माध्यंदिनं सवनं त्रिणवं द्वितीयसवनमथ चतुर्थस्याह्न एक-
 विंशं प्रातःसवनं त्रिणवं माध्यंदिनं सवनं त्रयस्त्रिंशं
 द्वितीयसवनम् ॥ २० ॥

- 8.12. अथेम औपसदाः पुरोडाशाः शूर्पादानप्रभृतय
 आप्यान्ताः १ सुवाङ्मत्या चैनाम्सश्च सकञ्जुङ्गयादौपमन्यवीयेन १
 75. 8. कल्पेनाग्नेयानेककपालाननुसरस्वति १ प्राञ्चो यान्तीत्याहवनीय-
 सकाशाच्छ्रम्यां प्रास्तेत्सां यत्र निपतेत्तद्गार्हपत्यस्यायतनं
 १०. स्यात्प्राचीनं १ तत आहवनीयो १ ऽथ यद्यपर्याणा अप उपा-
 धिगच्छेयुरपोनग्नीयं चरं द्वितीयमवनीयानामनुनिर्वाप्यं कुर्यु-
 रथोपोत्तरेद्युः समाप्यत्वेव १ श्रम्यां प्रास्तेद्यद्वा भवन्ति पञ्चाहा
 70. 5 भवन्तीत्यभिप्रवानामेवेते १ ऽपच्छेदा १ भवन्त्यष्टमे ऽङ्गि वाज-
 पेय इति १ तत्र यदेव सुत्याभिपरौतं वाजपेयिकं कर्म

१ Thus Ben, १० चवेन the other MSS

१ Thus G (sec. m) only; अनुसरस्वती all the other MSS. and my two copies of the Vīvarāṇa.

१ कुर्वन्ति instead of स्यात् G (sec. m.).

१ ? Thus M G; १ लैव U H; समाप्यत Ben, समाप्यत्वेव Be; the Viv. gives the periph: उच्यते समादे(दे)स्यत् ।

१ Uncertain; १ वीतेपच्छेदा Be, १ वीतेपच्छेदा H, १ वीते-च्छेदा Ben, १ वीतेपच्छेदा U and G (pr. m.), १ वीतेमपदा G (sec m), १ वीतेपच्छेदा M. The Vīvarāṇa periphrases: अभिप्रवानामेवान्ते लोपे (or १ वान्तलोपे) न प्राच्याः ।

१ इति Supplied by me.

I. 279. 11. तत्कुर्याद्विधेदः सः सदा मयनमच्छन्दोमं^१ भवतीति^१ विज्ञा-
यतं^१ उ खल्वस्य छन्दोमभक्तयश्चतुर्विंशं^१ चतुश्चारिंश-
मष्टाचतुर्विंशमिति^१ ॥ २१ ॥ त्रयोदशः ॥

II. 283. 1. अथायमतिराच उभयविधो भवत्यहीनो वैकाशो वापि
तु खल्वस्याहीनस्यैव रूपं^१ द्वादशोपसदो जेकमहरभि- १
विधत्ते^१ ऽयैकाहस्यैव रूपः^१ सद्यसतीवरीर्गृह्णाति सद्य-

I. 285. 13. त्यशुनुपाकरोत्येकं^१ क्रतुकरणः^१ समयाविधिते सूर्ये द्विर-
ण्येन षोडशिन सोममुपाकरोतीत्यर्धांस्तमित इत्येवेदमुक्तं^१
भवति^१ तस्य चेदनुपाकृत आदित्यो ऽभ्यस्तमियाद्गार्हपत्ये तिस्रः
सुवाङ्गतीर्जुङ्गयाद्भुवः सुवरित्यथ यस्योक्थ्ये ऽतिरिच्येताति- १
राचं कुर्वीतेत्यतिक्रान्ताः खल्वस्य दीक्षोपसदो ऽतिक्रान्तं क्रतु-
करणमतिक्रान्तः षोडशिनो ग्रहणमथ तदानौमेव षोडशि-
पात्रमुपकल्प्य तिस्रभिर्चग्निर्गृह्णीयादथैतेन^१ पुरस्ताद्वावि-
पर्यायेभ्यश्चरेत्तत्रैवमेव संप्रैषः^१ प्रतिप्रस्तान्तराघयणवृत्तीयं गुद-

१ Thus (and cp TS. VII. 4. 2. 3, Pañc br. XXIII. 19. 8) M G U H; •यनञ्दोमं Be, •यनञ्दोम Ben.

१ r. विज्ञायत ?

२ Thus G (sec. m.), जेकम• Be, जेकम• M Ben G (pr. m.) U (sec. m.), जैकम• H.—Instead of अभिविधत्ते (thus M Be G U), Ben: अभि-
विधत्ते, H, अभिविधे। The Viv.: अहीनरूपं द्वादशोपसद्वेकमहरभि-
वनाश्लं च ।

३ Thus M G U Be; •त्यक् Ben, स्तेव H.

४ इति om. all exc. M.

५ Thus M Ben; •यैवेन G Be U.

६ प्रषः M G U.

द्वतीयानि^१ जाघनीः षपदाव्यं गोपायाग्नीदाश्विनं ते द्विक-

200. 11. पालः प्रृतमप्यपररात्रे ऽस्त्विति^१ कस्मिन्नु खलु काल आश्विनो

द्विकपालो निरुप्यत इति^१ तार्तीयमवनिर्कैर्वा पुरोडाशैः^१

सहापि वा पुरस्तादुत्तमस्य रात्रिपर्यायस्य^१ चिद्वद्वै स्तोमाना-

309. 11. * मवमस्त्रिवृत्परम इत्यतिरात्रब्राह्मणमेवैतद्भवत्यथेयः^१ शौचा-

मणिकी सुरा पादकिष्वा^१ वा^१ भवत्यपि वा पञ्चिका^१

ग्रथ्याणि च तोक्त्राणि^१ चेति^१ यवानामु^१ ह^१ ग्रथ्याणि

309. 15. भवन्ति श्रीशैणामु ह तोक्त्राणि^१ मापानु नम्रङ्गरथायं कारो-

तरो दाहमयो वा वैदजो^१ वा मृन्मयो वा चर्मणा त्वेवाभि-

१० विदि^१ स्यादथः^१ सुतासुतीति^१ सुतमु^१ हास्यामुच भवत्या-

331. 7. सुतमु^१ हास्येह भवत्यथास्मिन्दाचायणयज्ञे कुर्यादुपाः^१शुयाज-

मिति^१ ॥ २२ ॥ चतुर्दशः ॥

१ Om. G U H Be.

१ पश्यते H, पोरुडाशै M

१ पादकीष्वा H U, पाकीष्वा G, पादचिष्वा M, पादचिष्वा Be The Viv.,

although corrupt, mentions the word किष्वा ।

१ वा om. H Be.

१ •वि both times G Be, once •वि once •नि M, •नि both times

Ben H U.

१ यवानां H Ben ; read perhaps यवानाम् ।

१ वैदजो M H U Ben, वै G Be.

१ Thus all exc. Ben (•विदि). The Viv. seems to give the
paraphrase. कर्मया (r. च•) बन्धोयः (var. बन्धोयः) ।

१ r. सुतमहास्या• ?

१० •भवत्यसुतमु Ben, भवत्यासुतमो M Be H.

- II. 292. 1. अथास्यामेकादशिन्यां यूपान्तिस्तन्त्रं यामौ ह्यते^१ ऽथा-
 ब्रह्मज्जा संचारिणी^१ सप्तसर्गकं^१ कर्म तद्भवत्यग्निष्ठां^२ प्रथम-
 स्यात्त्रिंशद्भक्तदाह्न्याद्विदितीषस्य त्रिस्तृतीयस्यैवमेवेतरेषामनु-
 पूर्वं छेदकज्ञाय च^३ वेदिविमानं^४ दशानां च रथाचाणा-
 मेकादशानां च पदानामष्टाङ्गुलस्य च^५ चतुर्विंशं भागमाद-
 II. 293. 9. दौत^१ च प्रक्रमः स्यात्तेन वेदिं विनिमीतायेमावुपस्थावानौ
 चतुरङ्गुलमात्रेण विक्रष्टमौ^२ स्यातामयेतरे रथाचान्तराला^३
 I. 293. 10. एव स्युरित्यथ वै भवत्युपरसंमितां मिनुयात्पितृलोककाम-
 I. 293. 12. स्येति यावत्यग्निष्ठस्योपरं^४ तावन्नात्रा इतरे भवन्ति^५ चषाञ्च-
 संमितामिन्द्रियकामस्येति यावदग्निष्ठस्य रथना तावन्नात्रा^६
 I. 293. 13. इतरे भवन्ति^१ सर्वान्समाप्रतिष्ठाकामस्येति सर्वान्समाप्रतिष्ठा-
 II. 293. 14. कामस्य करोति^१ ये त्रयो मध्यमास्ताञ्चमान्यशुकामस्येति
 II. 294. 1. तान्समान्यशुकामस्य करोति^१ यतिषजेदितरानिति^२ च एवमेव
 II. 294. 3. दक्षिणमुत्तरमित्यष्टौ यूपान्यतिषजत्यथ वै भवति यं कामयेत
 प्रमायुकः स्यादिति गर्तमितं तस्य मिनुयादत्तरार्थं वर्षिष्ठमथ^३

१. सप्तसर्गकं Be. Instead of सप्तसर्गकं इति a citation in the Mahāgni-
 sarvasva gives संस्येति कर्म ।

२. Thus according to Ms. (text and comm) ; •ग्निष्ठांतस्यात्त्रिंशत् the
 MSS.

३. Om. Ben Be U; cp. XXX. ३.

४. विप्रश्च. M Ben.

५. •चांतस्यादा M Be, चांतस्यादा H.

६. Thus MSS.; १. यावदग्निः ?

७. M Ben ins. सविषजति ।

294. 6.

ह्रसीयाऽसमित्युत्तरार्थमत्र वर्षिष्ठं मिनोति दक्षिणार्थं ह्रसी-
याऽसमेप वै गर्तमिदस्यैवं मिनोति ताजक् प्रमीयत इति
ब्राह्मणं^१ दक्षिणार्थं वर्षिष्ठं मिनुयात्सुवर्गकामस्याय ह्रसीयाऽ-
समिति ॥ २३ ॥

- * अङ्गुष्ठपर्वमात्रेणाङ्गुष्ठपर्वमात्रेणोत्तरमुत्तरं यूपः ह्रसी-
याऽसं मिनुयादपि वा यूपवटानामेवैता माचा अतिखनेदपि
वोपशयसेवोपनिदधते^१ ताभिर्माचाभिरभिसंपादयेत्कथमु
खलु यूपवटाऽस्य परिलिखतो यूपः स्योच्छ्रयतः^२ पशूः स्यो-
पाकुर्वतः संचरी^३ स्यादित्यन्तरेणाग्निष्ठं^४ चोपस्थावानं चोपा-
१० तीत्य जघनेनोत्तरवेदिं परिक्रम्यान्तरेणाग्निष्ठं^५ चैवोपस्थावानं
चोपातीत्यैकैकं परिलिखेदोच्छ्रयेदोपाकुर्यादापि वा यद्यं
परिलिखेदोच्छ्रयेदोपाकुर्यादा तंतं न व्यवथादक्षिणेन दक्षिण-
मुत्तरेणोत्तरमपि वा सर्वानेवापेण यूपान्परीत्यैकैकं परिलि-
खेदोच्छ्रयेदोपाकुर्यादा^६ अतिपङ्क^७ तेन पूर्वाः संपद्यन्त^८ एवं

१ • निघण्टे U.

२ • यूपतां M, • द्रयतो Ben U

३ Corrected, कः संचरी M G Be H, क संचरी Ben, कंसंचरी U. The Mahāgnisarvasva संचरः (without कः) संचरी (cp also XXV. 20 : 251. 4) has the meaning of मार्गः (Viv.).

४ • ष्टी most of the MSS.

५ Thus M and a citation in the Ms, • पाग्नि the other MSS.

६ एव given by Ben only.

७ • पङ्के Ben, • पङ्ग Ben, • पङ्गं II.

व्यतिपक्रानानेवैतेषां पशूनां^१ पञ्च दक्षिणार्धान्यशुनुपक्रम्यैव^२
 स्यापयेयुर्वात्स्यं प्रथममत्यानयेयुरथानुपूर्वमितरानन्तरेण चा-
 त्वाखोत्कराबुदङ्कुपनिष्क्रम्य^३ प्रस्रान्वा^४ निष्पन्दुरपि वा मण्डली-
 कृतास्तेषां वषा उत्सिद्धाहरेयुर्यथा^५ वषाभिर्विहारं चात्मानं

I. 296. 3. च न व्येयुर्वाद्यं पाद्वीवतो ऽङ्गुष्ठपर्वमात्रेणोत्तरार्धाद्युपाद्गुसी-^६

याः स्यादपि वा यथात्राङ्गणमवाङ्नाभिमचषालमनवस्तीर्ष-

. 297. 15. मयेदं^७ सर्पाणामयनं स्तोमतो विकृतं भवत्येदं विश्व-

. 298. 11. सृजामयनं कथमिदानीन्तनेषु स्यादिति^८ गतं दौचाः गत-

सुपसदः सद्सं^९ प्रसृतः^{१०} । १४ ॥ पञ्चदशः ॥

I. 299. 10. अयेदं कुण्डपायिनामयनमग्निहोचपूर्वमेके ब्रुवते सोमपूर्व-^{११}
 सुपयन्ति^{१२} तत्पत्नीसंयाजान्तं वा चदशुलान्तं वाहः कृता

१ Om Ben Be.

२ पशून् ms. all the MSS. exc Ben (cp. XVII. 14 : 295. 10).

३ *दक्षमय्य G U.

४ Thus Ben only and Ms. (प्रस्रानुक्तकमाश्विनान्), and the Vivarana (प्रस्रान्यथा शिवानि (sic) स्युः); प्रतिप्रथावा U (pr. m.), प्रति-
 प्रस्रान्वा the other MSS.

५ Thus the Ms. (तेषां संज्ञानां वषाः सद्संयुंवा उत्सिद्धाः परिकर्मिश्च
 चात्रवनीर्यं प्रति बयेयुः); उत्सिद्धेयुंवा the MSS.

६ अनवस्थितम् instead of अनवस्तीर्षम् G (sec. m.).

७ These words are missing in G Be U H; प्रसृतं M, प्रसृतं Ben.

८ Uncertain reading; *सुपयन्ति G (sec. m.) Ben; *सुपसं U L,

*सुमयं M, *सुवेवसं Be; the Viv. : च दश चारुषोयमसः ।

- समुपनद्ध राजानं काखे वसतीवरीरभिष्टद्याहीनसंतति^१ कृत्वा
 पावोवायव्यः संपत्वास्य द्रोणकलगे दद्यापवित्रे समवधायानीभ्रं
 द्रुत्वा समिद्धारा यन्त्याहृत्य समिध आहवनीय उपमादयन्ति^१
 परिहृतासु वसतीवरीव्वाहृतायाः सुव्रक्षणायाः संवेगनीयाः
 * समिधो ऽध्याधायेभावाह्विः संनह्याविशिष्य पयाःसुपवसन्त्य
 शो भूत आमावास्त्रेन हविषा यजते^१ तत्र न स्रम्बयजुर्हरति^१
 त एवमेवाहरह्वंसतीवरीः परिहरमाण आष्टाविश्रतिमह्या-
 न्यामावास्त्रेन^१ हविषा यजन्ते^१ नाग्निहोत्राणि जुह्वति न
 पौर्णमासौ यजन्ते^१ स यत्र द्वतीयसवने धिष्णियान्विहरति
 १० तदजस्रं मार्जालीयं करोति^१ समासत्रेषु हविःषु गार्हपत्ये
 करम्भपात्राण्यभिपर्याग्न कृत्वा तैर्मार्जालीये प्रचरति^१ गार्हपत्य
 एव पिण्डपितृयज्ञः अपयित्वा तेन मार्जालीय एव प्रचरति^१
 प्रतिपूरुषमुवेवैषां^२ प्रवराप्रवृणीत^१ एकैकस्यैवैषां त्रयस्त्रयः
 पिण्डास्ते पञ्चदश^३ महापितृयज्ञे स्त्रीर्ण^४ बर्हिर्भवति न वेदि-
 १५ मालिखति^५ न स्रम्बयजुर्हरति नाज्यानि गृह्णीते^१ स यत्र

१ Emended (cp. XXVI. 18, 19); •वरीभिः परिष्टद्या• UH, वरीरभि-
 परिष्टद्या• M G Ben, •वरीभिपरिष्टद्या• Be.

१ Emended; •विश्रतिरहा• MSS.

२ Thus M G UH and the Viv.; •पुदप• Ben Be.—•मुवेवैषां my
 conjecture (उवेव = उ एव), •मुवेवैषां MSS. exc. G (•मुवेवैषां) ।

३ पंचदश M Ben Be.

४ स्त्रीर्ण M Be H.

५ After लिखति Ben ms. न चरति ।

द्वितीयभवने धिष्णियान्विश्रति तदजसं माजालीयं करोति^१
 समासज्ञेषु हविःपु मार्चपत्ये महापितृयज्ञहवींश्चि अपयित्वा
 तैर्माजालीये प्रचरेदाहवनीये मास्त्या प्रचरेदन्तमेवावक्ष्यः^२
 परीयाद्विद्वतीया^३ वेदिर्भवति प्रक्रमाणासु च द्वितीयं नवमसु^४
 भूमेर्भागो भवतीति^५ ॥ २५ ॥ षोडशः ॥

I. 302. 12. अथ पञ्चहविषमिष्टिमिद्वान्वहं पुनरावृत्तमेकैकेन हविषा
 यजेतैकं चेहे वा हविषी पर्यवेते स्थातामंथ संवत्सरः समा-
 प्येत कथं तत्र कुर्यादिति^१ प्रतिवृत्तैतस्य पक्षस्य पञ्चहविष-

I. 302. 16. मिष्टिं निर्वपेदथ संवत्सरतमे ऽग्निं पञ्चहविः स्थादिति^१ प्रथमे
 दादशाहे ऽग्निं चिन्वीतेति^२ प्रथमे दादशाहे ऽग्निं चिन्वान- १०
 चतुरहं प्रथमयोपसदा गच्छेच्चतुरहं मध्यमयाष्टाहोनश्च संव-
 त्सरमुत्तमयाथे तराश्चतुरहोनाश्चतुरहोनानेकैकया^३ चतुर-
 चतुरो^४ मासान्प्रत्याददीत^५ चतुरहं प्रथमयोपसदा गच्छे-
 चतुरहं मध्यमया चतुरहमुत्तमयापि वा चतुरश्चतुर एव
 मासानेकैकयोपसदा गच्छेदित्युत्तमे^६ दादशाहे ऽग्निं चिन्वी- १५
 तेत्युत्तमे दादशाहे ऽग्निं चिन्वानो ऽष्टाहोनश्च संवत्सरं प्रथम-

१ Thus M (see m.) G, *रेदंतमयावक्ष्यः Ben; *रेदंतमेवावक्ष्यः U H,
 *रेदंत एवावक्ष्य Ben; ep. the Virarana: अथचयोऽन्तं वक्षेत् ।

२ Thus (परीयात्) M Ben; प्रतीयात् the other MSS.

३ नवमंथ Ben.

४ Instead of दत्तयान् (thus Ben M the Vir.) दशान् H Be G U.

५ Thus G U M H Be; चतुरश्चतुरहोनात् Ben.

६ इति om. G.

योपसदा गच्छेच्चतुरहं मध्यमया चतुरहमुत्तमयाचितराष्ट्र-
तुरहोनानेकैकया^१ चतुरस्रतुरहोनात्मासाभ्रत्याददौ^२ चतु-
रहं प्रथमयोपसदा गच्छेच्चतुरहं मध्यमया चतुरहमुत्तमयापि
वा चतुरस्रतुर^३ एव मासानेकैकयोपसदा गच्छेदिति^४ ॥ २६ ॥

393. G. ५

अथ लोकंप्रणा इष्टका उपदधन्मासमेतीति^१ लोकंप्रणा
इष्टका उपदधन्मासं गत्वा त्रिंशत्तमस्यामहः^२ सर्वं प्रच्छादं
प्रच्छादयेदपि वा त्रिंशत्तो ऽवकाशं कृत्वा लोकंप्रणा इष्टका
उपदधन्मासमेतीति^३ कथमेतं मासं गच्छेदिति^४ष्टिः प्रथमाथ
पूर्वाञ्चिके प्रवर्ग्योपसदावयेष्टका^५ अथापराञ्चिके^६ प्रवर्ग्योपसदौ
१० मासि वसोधरिति^७ मासं पुरीषेण यन्तीति^८ कथमेतं मासं
गच्छेदिति^९ष्टिः प्रथमाथ^{१०} पूर्वाञ्चिके प्रवर्ग्योपसदावथ पुरीष-
मथापराञ्चिके प्रवर्ग्योपसदौ^{११} चतुरो मास उपसङ्गिरे-

१ Instead of इतरान् some of the MSS. again इमान्;—चतुरहोनात्
twice (as above) H, and one of my copies of the Vivarapa.

२ ? Thus (and is so to be read also supra, 308. 12 ?) M U G,
चतुरस्रतुरोनात्मासाभ्र० K, चतुरस्रतुरहोनात्मासाभ्र० Ben, चतुरस्रतुरोनात्मा-
सान्प्र० Be.

३ Thus Ben H and one copy of the Viv ; चतुर the other MSS.

४ Are these words corrupt? The Vivarapa periphrases:
विंशसमे ऽङ्गि सर्वमुपधेय येनमुपदध्यात् ।

५ Thus according to the Viv.; •धेयकामयाप० G, U Ben; the
other MSS. are incomplete.

६ अथ om. the MSS; it is given in the Vivarapa.

तीति^१ यदभुच^२ मासेन करोति तदिह दशरात्रेण करोति^३
 चतुरो मामः सुनोतीति^४ कतमे तु खन्विमे मासा भव-
 न्तीति^५ गवामयनस्य प्रथमोत्तमौ च मासौ यौ चाभितो

II. 306. 1. विपुत्रतः^६ सह वैपुत्रेण^७ वसतीवरीषु मृत्पिण्डमन्वधायेति^८
 किमर्थो^९ तु खन्वयं मृत्पिण्डो भवतीति^{१०} संतन्यर्थ एष^{११}
 भवतीति^{१२} भिक्षे कुम्भे इत्यस्मिन्कुम्भ एतं मृत्पिण्डमन्वधा-
 याप^{१३} आनयेत्तत्पक्षीसंयाजान्तं वा हृदयशूलान्तं वाहः कृत्वा
 समुपनद्य राजानं काले वसतीवरीरभिगृह्याहौनसंततिं^{१४} कृत्वा
 प्रावोवायस्य^{१५} संप्रचाल्य द्रोणकलशे दशापवित्रे समवधायाम्नीध्रं
 द्रुत्वा समिद्धारा यन्त्याहृत्य समिध आहवनीय उपसादयन्ति^{१६}
 परिहृतासु वसतीवरीष्वहतायाः सुब्रह्मण्यायाः संवेशनीयाः
 समिधो ऽभ्याधायेभ्नावर्हिः संनद्याविशिष्य^{१७} पयाः^{१८}स्युपवसन्त्यथ
 श्वो भृते सवनेष्ट्या यजन्ते^{१९} तत्र न स्रम्बयजुर्हरति^{२०} त
 एवमेवाहरहर्वसतीवरीः परिहरमाणाः संवत्सर^{२१} सवनेष्ट्या
 यजन्ते^{२२} नाग्निहोत्राणि जुहति न दर्शपूर्णमासाभ्यां यजन्ते^{२३}

१ Thus Ben and the Viv. ; उपसद उपसद्विरेतीति the other MSS.

२ Thus the Viv ; यदस the MSS

३ वैपुत्रतो. Ben.

४ Thus Be U G H M, •पिण्डमन्वधाव Ben.

५ Thus Ben ; the other MSS. om. चतुः ; Be defective.

६ Thus Be G U H ; •वरीरभिपरिगृह्या• M (sec. m.).

७ Thus M G U Be ; संनद्याविशिष्य Ben H.

८ •हरति MSS.

ऽथ संवत्सरतस्यां^१ पर्यवेतायां परिच्यतासु वसतीवरीष्वाह-
तायाः सुन्नद्धायामहरहः संवेशनीयाः समिधो ऽभ्याधा-
येष्मावर्हिः संनद्ध पयाऽसि विग्नियोपवमन्व्यथ श्वो भूते^२
ऽभिव्रितेद्दोत्तिष्ठन्ति^३ ॥ २७ ॥ सप्तदशः ॥

306. 8. ५

अथ वै भवति क्वन्द्यितं चिन्वीत पशुकाम इत्यभ्यादा-
नप्रमृतीन्मन्त्रान्साधयेदा^४ वायव्यात्^५ प्रत्यचं वायव्येन पशुना
यजेत प्रत्यचं दीचणीयचो^६त्वाप्रवृद्धनप्रमृतीन्मन्त्रान्साधयेदा
वात्सप्रविष्णुकमेभ्यः^७ प्रत्यचं वात्सप्रविष्णुकमैः क्रमिन्वा निगदे-
देवेतरान्मन्त्रान्विहरेदग्नि^८ १ रूपाणि^९ दग्नेदग्नेदिरिणं^{१०}
१० तत्र नैर्षतान्मन्त्रान्निगदेत्^{११} प्रत्यचं गार्हपत्यमुपतिष्ठेत^{१२} प्रत्यचं
प्रायणीयथा^{१३} प्रत्यचमातिथ्यथा^{१४} कार्ष्णाजिनोप्रमृतीन्मन्त्रा-
न्साधयेदा^{१५} कर्षणवपनाभ्यां^{१६} प्रत्यचं कर्षणवपने^{१७} प्रथमां

१ Thus emended, •संवत्सरतस्यां Be U H, •संवत्सरवशा G Ben.

२ Thus Ben and G (sec. m.); भूतेष्वभिव्रिते U, भूतेष्वभिव्रिते H Be, भूते इद्दोत्तिष्ठन्ति M

३ Corrected; इत्यभ्यादानं Ben, इत्यारभ्यादानं the other MSS.; The Vivarapa details देवस्य जेत्यादिनाभ्यादानं (sic), cp. X. 2: 2. 3.

४ Doubtful; G (sec. m.) reads as given in our text and cp. the Vivarana विहरेत् चिनुयादग्निम्; विहरेदग्निंवरूपाणि Ben, विहरेदग्निंवरूपाणि Be, विहरेदग्निंवरूपाणि H U, विहरेदग्निंवरूपाणि M; the comm. on the Sulba cites the passage with अग्निंवरूपाणि ।

५ Emended; नैर्षतान्मन्त्रां M Be G (sec. m.); नैर्षतान्मन्त्रां Ben U, नैर्षतान्मन्त्रां H.

६ Thus (कार्ष्णाजिनो) M Be H U (cp. X. 23: 21. 17); •जिनि- G (sec. m.) •जिनं Ben.

तीति^१ यदसुत्रं मासेन करोति तदिह दशरात्रेण करोति^१
चतुरो मासः सुनोतीति^१ कतमे नु खल्लिमे मासा भव-
न्तीति^१ गवामयनस्य प्रथमोत्तमौ च मासौ यौ चाभितो

II. 308. I. विपुवतः^२ सह वैपुवतेन^३ वसतीवरीषु मृत्पिण्डमन्वधायेति^४
किमर्थो^५ नु खल्वयं मृत्पिण्डो भवतीति^१ संतन्वर्थ एव^५
भवतीति^१ भिक्षे कुम्भे ऽन्यस्मिन्कुम्भ एतं मृत्पिण्डमन्वधा-
याप^६ आनयेत्तत्पद्मोसंयाजान्तं वा हृदयशूलान्तं वाहः कृत्वा
सनुपनद्य राजानं काले वसतीवरीरभिगृह्याहीनसंततिं^७ कृत्वा
सावोनायव्यष्टं संप्रचान्य द्रोणकलशे दशापवित्रे समवधायाम्नीध्रं
द्रुत्वा समिद्धारा यन्त्याहृत्य समिध आहवनीय उपसादयन्ति^{१०}
परिद्धतासु वसतीवरीध्वाङ्गतायाः सुवह्मण्यायाः संवेशनीयाः
समिधो ऽभ्याघायेष्वावर्हिः संनद्याविशिष्य^९ यथाःस्युपवसन्त्यथ
शो भूते सवनेष्ट्या यजन्ते^१ तत्र न स्तम्बयजुर्हरति^८ त
एवमेवाहरहर्वसतीवरीः परिहरमाणाः संवत्सरः सवनेष्ट्या
यजन्ते^१ नाग्निहोचापि जुहति न दर्शपूर्णमासाभ्यां यजन्ते^{१५}

१ Thus Ben and the Viv.; उपपद उपसद्विरेतीति the other MSS.

२ Thus the Viv; यद्व the MSS.

३ वैपुवतोः Ben.

४ Thus Be U G H M; •पिण्डमन्वधाय Ben.

५ Thus Ben; the other MSS. om अनु; Be defective.

६ Thus Be G U H; •वरीरभिपरिगृह्या• M (sec. m.).

७ Thus M G U Be; संनद्याविशिष्य Ben II.

८ •हरति MSS.

ऽथ संवत्सरतन्वा^१ पथवेतायां परिहृतासु वसतीवरौष्याङ्ग-
तायाः सुतन्वाणायामहरहः संवेगनीयाः समिधो ऽग्धाधा-
येष्वावर्हिः संनह्य पयाऽसि विगिय्योपवसन्धेय श्वो भूते^२
ऽभिजितेद्दोत्तिष्ठन्ति^३ ॥ २७ ॥ सप्तदशः ॥

106. 8. १ अथ वै भवति इन्द्रश्चितं चिन्वीत पशुकाम इत्यग्धादा-
नप्रमृतीन्मन्त्रान्साधयेदा^४ वायव्यात्स प्रत्यचं वायव्येन पशुना
यजेत प्रत्यचं दीक्षणीययोखाप्रवृञ्जनप्रमृतीन्मन्त्रान्साधयेदा
वात्सप्रविष्णुकसेभ्यः^५ प्रत्यचं वात्सप्रविष्णुकसेः क्रमिन्वा निगदे-
देवेतरान्मन्त्रान्विहरेदग्निः^६ रूपाणि^७ दर्शयेद्गच्छेदिरिणं^८
१० तत्र नैर्हतान्मन्त्रान्निगदेत्^९ प्रत्यचं गार्हपत्यमुपतिष्ठेत^{१०} प्रत्यचं
प्रायणीयया^{११} प्रत्यचमातिव्यया^{१२} कार्णाजिनौप्रमृतीन्मन्त्रा-
न्साधयेदा^{१३} कर्षणवपनाभ्यां^{१४} प्रत्यचं कर्षणवपने^{१५} प्रथमां

१ Thus emended. तान्मन्त्रान्साधयेदा Be U H, •वत्सरतन्वा G Ben.

२ Thus Ben. (m.); भूतेष्वोत्तिष्ठन्ति U, भूतेष्वोत्तिष्ठन्ति H Be,

भूते इदोत्तिष्ठन्ति तानि जानीयान्मन्त्रान्साधयेदा the other MSS.;

The Vivara. तानि जानीयान्मन्त्रान्साधयेदा (sic), cp. X. 2 : 2. 3.

४ Doubtful; G (sec. m.) reads as given in our text and cp.

the Vivara. विहरेत् चिनुयादग्निम्; विहरेदग्निं वरूपाणि Ben, विहरेदग्निं

रूपाणि Be, विहरेदग्निं रूपाणि H U, विहरेदग्निं रूपाणि M; the comm. on the

Saṅgā cites the passage with वरूपाणि ।

५ Emended, नैर्हतान्मन्त्रान् M Be G (sec. m.), नैर्हतान्मन्त्रान् Ben U,
नैर्हतान्मन्त्रान् H.

६ Thus (कार्णाजिनौ) M Be H U (cp. X. 23 : 21. 17); •जिनौ
G (sec. m.) •जिनौ Ben.

१४. ०. संवत्सरो नातीषाद^१य चातुर्मास्येषु सोमेषु पञ्चशोता सप्तशोतु
स्थानं प्रत्येत्य^२य एष चातुर्मास्यसंयोजनो निर्मग्न्य उत्सीद-
त्येष पशुसंयोजन एव^३ भवति^४ परिधौ पशून्विधुञ्जीतेति^५
१. १७. ब्राह्मणमेतद्गूपा एव तदस्माकं भवन्त्य^६ महापिद्वयज्ञे स्त्रीर्ण
१ वधिर्भवति न वेदिमालिखति न स्तम्बयजुर्हरति नाव्यानि
शृङ्गीते^७ स यत्र तृतीयसवने धिष्णियान्विहरति तदजस्रं
भार्जास्त्रीयं करोति^८ महाश्रविर्भिक्षुरित्वा समामन्त्रेवु हविःषु
गार्हपत्ये महापिद्वयज्ञश्चवीरूपि अपचिन्वा तैर्मांजास्त्रीये प्रच-
रेदोहवनीये माहृत्या प्रचरेदन्तमेवावश्वथः^९ पुरीयात्तस्य प्रथमा
१० चितिः पुरीषवती^{१०} मन्त्रवती भवतीति^{११} प्रथमैवास्य चितिः
पुरीषवती मन्त्रवती भवत्येतरास्तूपीका^{१२} यांयां चितिः
सपुरीषां भ्रुवते सामैवास्य चितिः पुरीषवती मन्त्रवती भव-
त्येतरास्तूपीकाः^{१३} ॥ २६ ॥ अष्टादशः ॥
१३. १. १ अथेम एकाहास्तेषां यान्वहान्यनादिष्टान्यग्निष्टोमा इत्येव
१४ तानि जानीयादथाहीनरात्रिसन्नेषु यान्वहान्यनादिष्टान्युक्त्या
१. १२. इत्येव तानि जानीयान्माध्यन्दिनीया एवैनं चमसा निष्टजन्तो

१ एष the MSS.

२ पशुं instead of पशून् M.

३ Thus M G U H Be; एतद्गूपा एवतस्माकं भवत्यथ Ben.

४ Thus Ben (only चरेत् instead of प्रचरेत्); चरेदन्तमेवावश्वथः G H,
चरेदन्तमेवावश्वथः U, चरेदन्तमेवावश्वथः Be, प्रचरेदन्तमेवावश्वथः M; cp. XXVI.
25 : 308. 3.

५ सपुरीषवती MSS.

यन्तीति^१ । सदस्यामीनं माध्यन्दिनीया एवैनं चमसा निम्न-

II. 344. 13. जन्तो यन्ति भक्षार्थाञ्चतुर्विंशत् एष भवति^१ शुक्रामन्विनोः

II. 345. १. स्रस्त्रावेशाभिषिञ्चतीति^१ यजमानायतन आसीनः शुक्रा-

II. 345. 9. मन्विनोः स्रस्त्रावः समानीयाभिषिञ्चति^१ चतुष्टोम एष

भवति^१ सप्त हवींषि प्रातःभवनीयाननुवर्तन्त इत्याग्नेथो ५

ऽष्टाकपालः पौष्णश्चरः सावित्रो^२ द्वादशकपालस्त्राष्टो ऽष्टा-

कपालो वारुणो दशकपालो वैशदेवश्चरुमासुतः सप्तकपाल

II. 346. १. इत्यष्टौ हवींषि प्रातःभवनीयाननुवर्तन्त इत्याग्नेथो ऽष्टाकपालः

सौम्यश्चरः सावित्रो^२ द्वादशकपालो वार्हस्पत्यश्चरुग्रीपोमीष

एकादशकपालः सारस्वतश्चरुवार्णो^३ दशकपालो द्यावापृथिव्य १०

II. 346. 17 एककपाल इति^१ यत्किञ्च राजसूयमृतेभोमं तत्सर्वं भव-

तीति^१ मासुतं चात्रैकविंशतिकपासं प्रतिषेधयत्यौपसदा-

II. 347. 1४ श्रेष्ठैरर्धचतुर्दशैरेष^४ मासैः संतिष्ठते^१ यत्किञ्च राजसूयमनु-

त्तरवेदीकं^५ तत्सर्वं भवतीति^१ द्विपशुं चाव पशुवन्धं प्रतिषेध-

II. 348. 19. यति^६ चातुर्मास्यानि चाध्यर्धनेष^७ मासेन संतिष्ठते^१ चिच्छे १५

१ इति om. M Ben U.

२ Thus G H U Be, समवनीया• M, अवनीया• Ben.

३ The words द्वादश• unto सावित्रो (incl., l. 6) are given only by Ben, which, however, reads सावित्रो दशकपा• instead of सा• द्वादश• ।

४ Thus Ben, सावित्रश्च the other MSS

Thus M Ben; •पेषर्धन्तो• Be U H, •पेषमन्तो• G.

•वेदिकं• all, but ep. T Br. II. 7. 5. 2.

Thus Be, •र्धनि the other MSS.

Thus G only; नाच• all the other MSS.

350. 14. व्याघ्र उत या पृदाकाविति ^१ किंदेवत्या उ खल्वियमाज्जति-
भवतीति ^१ ॥ ३० ॥
354. 16. इन्द्राणीदेवतेत्येव^१ ब्रूयात्सप्तदग्निना पशुवन्भेनेद्दोखाः
संभृत्य पशुग्रीषाणि च वायव्येन पशुना यजेतापि वा पुरस्ता-
५ देव तूष्णीं^२ संभृताः^३ संभृत्य मन्त्रवर्तौ मृदक्ष संभृत्य तथानु-
356. 8. प्रल्लिष्य^४ ^१ नियुनक्तुष्यस्योपयामगृहीतो ऽस्यग्रे त्वा बृहदते
वयस्यत उक्थायुवे यत्ते अग्रे बृहदयस्तस्मै त्वा विष्णवे त्वा
जुष्टं गृह्णामीति ^१ परिमृज्य सादयत्येष ते योनिरग्नये त्वोक्या-
58. 14. युव इति ^१ नियुनक्ति भ्रुवस्य मूर्धानं दिवो अरतिं पृथिव्या
१० मघवन्तमृताय जातमग्निम्^५ । कविः सघाजमतिथिं जनाना-
मासन्ना याचं जनयन्त देवाः ॥ उपयामगृहीतो ऽमीन्द्राय
त्वा मघवते जुष्टं गृह्णामीति ^१ परिमृज्य सादयत्येष ते योनि-
359. 3. रिन्द्राय त्वा मघवत इति ^१ नियुनक्ति पात्रीवतस्योपयाम-
गृहीतो ऽसि बृहस्पतिसुतस्य त इन्द्रो^६ इन्द्रियावतः पत्नीवन्तं
१५ घहं गृह्णामीन्द्रा^७ पत्नीवा^८ इति ^१ नियुनक्ति हारियोजन-

१ इन्द्राग्री- Ben.

२ तूष्णींमेव M.

३ संभृतां all, but cp. the Vivarāna · तूष्णीं संभृता उक्था संभृत्य ।

४ Thus M, तथानुपपल्लिष्य Be, तथानूपल्लिष्य G (sec. m.), तथ

Ben H U

५ जातमिन्द्रमग्निं M.

६ Thus M G U, इन्द्रो the other MSS.

७ Uncertain, •मीन्द्राश्च G (sec. m.), •मीन्द्राश्च Be, •मीन्द्राश्च

H •मीन्द्राश्च U, •मीन्द्राश्च - उ Ben, •म्ययाश्च M.

स्योपयामगृहीतो ऽग्नि रोहिदसि रोहिद्योजनो रोह्यो स्याता
 वज्रस्य भर्ता पृथ्नेः प्रेता तस्य ते देव सोमेष्टयजुष सुतसोमस्य
 प्रसोक्तस्य रोहिदन्तं वहे गृह्णामि रोहो स्य रोह्योर्धानाः
 सहसोमा अग्नये स्वारिति ' यो ऽग्निष्टुतोन्द्रसंगंस्तमुत्सादयेद्ये
 इन्द्रसुत्वग्निसंगंस्तमुत्सादयेन्नित्या अन्या देवताः ' किदेवत्यानि ३

II. 360. 10. खन्वतिरिक्तसोत्राणि भवन्तोत्याग्निनानीत्येव ब्रूयाद्यच्च^१ किंच
 राचिसुपातिरिच्यते सर्वं तदाग्निमितीन्वेकमथापरमाग्नेयं
 प्रथममैन्द्रं द्वितीयं वैश्वदेवं तृतीयं वैष्णवं चतुर्थमिति^२
 ॥ ३१ ॥ एकोनविंशः ॥

II. 366. 11. स घोमस्य जघन्याद्ःसु प्रजहितेषु^३ यवेष्विति^४ प्रमृदि-

II. 366. 12. तेष्वित्येवेदसुक्तं भवत्यधिकरणेनेत्येवेदसुक्तं भवत्युत्विजः^५ पदे-

II. 367. 1. नाज्ञापयतीति^६ तत्पूर्वं^७ वेत्येनमभवद्य पवचित्पोदानयतीति^८
 सिद्धमत्राग्निष्टोमिकं कर्म जानीयादोत्तरस्मादुपघातादेत-
 क्षिण्य काले चीपि वर्षीश्वि यजुषा कुषादौचणीयायाः

१ • यदि M.

२ • मितीन्वेकं, मितीन्वेकं, मितीन्वेकं • the MSS.

३ Thus M G (sec. m.) and the Viv. ; वृजितेषु Be, प्रजहितेषु H U G (pr. m.), प्रजितेषु Ben. ; the meaning is, acc. to the Viv., प्रपकेषु ।

४ प्रमृदि • Ben.

५ भवतीत्युत्विज Ben.

६ पदना-पयतीति Ben, पदनाज्ञापतीति Be U, पदनाज्ञपतीति G, पदना-
 जपतीति H, पदनाघौदपयतीति M, but द cancelled.

७ Conjectural reading. तत्पूर्ववत्यर्थे • Ben G (sec. m.), तत्पूर्ववत्यर्थे •
 Be H U M G (pr. m.).

प्रायणीयाया आतिथ्याया इत्यथ निर्वपेद्दोक्षणीयां प्रायणी-
 यामातिथ्यादाज्येन^१ वर्तयेद्यावद्रथा^२ आगच्छेयुः^३ सङ्घनिरुप्त-
 माज्यं तिसृषु स्वालीषु विमृह्णीयाद्या^४ दोक्षणीयायै मूल्या^५
 तया^६ दीक्षणीयाः संतिष्ठापयिषेत्^७ प्रणीताभिः प्रायणीयस्य
 ३६२. २ प्रतिपद्येते^८ एवातिथ्याया उपक्रमो भवतीति^९ त्रिविधेन
 माण्डेन वस्त्ररेण राजानं क्रीत्वोद्धातित्य निर्वपतीति^{१०} त्रि-
 ३६३. ३ द्वायणेनेत्येवंदमुक्तं^{११} भवति^{१२} कथमु खल्वस्य मन्त्रानभिनमये
 च्छिदमि^{१३} मनो^{१४} ऽमि^{१५} धीरमि दक्षिणो ऽमि यज्ञियो ऽमि
 त्रिचियो ऽस्यदितिरस्यभयतःशिराः^{१६} स नः सुप्राङ् सुप्रत्यङ्
 १० संभवेत्येकगणा^{१७} उपमदो भवन्तीति^{१८} पूर्वाञ्जिका एवेता उक्ता
 ३६६. १३ भवन्ति^{१९} खलेवाली यूपो भवतीत्येतामेवैषां^{२०} सेषीं कुर्वन्ति^{२१}

१ १ Thus Be U H व्यासाब्देन G, व्यापुषदाज्येन M, Ben utterly corrupt

२ Thus the Vivarana, all the MSS are hopelessly corrupt, G has the least corrupt reading द्यावद्रथमागच्छेयुः ।

३ Thus M G U Be, संन्याया H, सङ्घान Ben

४ Thus M G U, प्रतिपद्यद्येतेष Be Ben, प्रतिपद्येतेषपया H.

५ १ ० द्यावनेवेऽ MSS exc Ben

६ भवतीति MSS. exc M

७ ० भिषंजमवेऽ G

८ सनापि MSS exc H

९ Thus Be G U Ben, शिरा H, शीर्षमि M

१० ० मुदा MSS.

११ ० न्देनैवैषां Ben, no way to correct : ० न्देनामेवैषां (1894) - V. 11.

१२ तामेव शेषेषामार्थं कुर्वन्ति ।

- न खलेवाखौ यूपस्तस्यै कटे परमिव चषालभाजनं भवतीत्या-
 II. 369. 1. कुट्ट^१ इत्येवेदमुक्तं भवत्यथैतान्प्रशूनुपाकरोत्यग्नीषोमीयमाग्नेय-
 मनुबन्ध्यमिति^२ यमा एवैते छागाः समानयोनयो भवन्ति^३
 तेषामुक्तं चरणमथास्याः सद्यस्क्रियामनुक्रियां परिक्रियामति-
 क्रियामवभृथप्रभृत्यस्तमिते^४ यज्ञपुच्छं^५ तामां प्रथमैव सरथाः^६
 प्रथमा चित्तसोमक्रयणी प्रथमाग्निहोत्रोच्छेषणव्रताथास्याः^७
 सद्यस्क्रियामनुक्रियां परिक्रियामतिक्रियां चिन्तनद्विस्तनैक-
 स्तनव्रतस्य^८ रूपाणि^९ कुर्वन्ति^{१०} कर् उ^{११} खलेकाहे दृष्टः^{१२}
 संनिवापो भवतीति^{१३} ब्राह्मणोमे चेन्द्राम्योश्च कुलाय इत्येव
 II. 371. 5. ब्रूयादथामिन्ब्राह्मणोमे^{१४} वद्व एकमौ दौचले^{१५} ऽदौचित्ता^{१६} १.
 II. 373. 8. एवैनान्याजयन्ति^{१७} दण्डोपानद्व^{१८} शामुलाजिनमिति^{१९} शा-

१ Thus G M Ben, *कट्ट U H, *कट्ट Be; the Vis reads चाकुट्ट and details चाकुट्टस्यानं नियं कृतम् ।

२ Instead of अतिक्रियाम् here and I 7 the MSS. read अभि., अभि. or इति. ।

३ Thus corrected, सरथा Be M G, सुरथा H U, सपथा Ben

४ Corrected, *सद्यव्राह् नोमथास्यां M G U Be, *सद्यवहतमथास्यां H Ben.

५ Corrected, *कलनव्रतरूपाणि Ben H, *कहनस्य इ० M Be G U.

६ Thus M G Be U, कज H क Ben

७ इहो Ben, इह Be

८ Thus M Ben, *सैनमिन्वा the other MSS.

९ Thus M G, दौचले Be U H, एकमिन्द्रदौचले Ben.

१० दौचित... जयति H.

११ ऽ दण्डोपानद्वं G (see m) Ben, दण्डोपनद्वं G (see m), दण्डोमन-
 द्वं Be, दण्डोपनद्वं H. दण्डोपिनद्वं M

सुल्लकानामु^१ह दक्षमित्राः^२ कम्बला भवन्ति स च भवति^३
चेत^४ चौरधाजिनम्^५ । ३२ ॥

- 174 3, 4 म एष^६ ज्येष्ठानामग्निष्टोम^७ एष एव मन्कनीयसामुक्थ-
386. 6. यत्तुष्टोमं पूर्वमहर्भवति पञ्चस्तोमसुत्तरं^८ रथो^९ ष्वविधानं^१
386 8 • कुर्यात्तन्परुपसुत्तरं हविर्धानमुत्सीदंयुः शकटमन्त्रा^१ द्वौ त्रय-
स्त्रिंशो मध्यत स्तोमौ भवत इति^१ षष्ठस्तोमावेवेतावित-
द्यासुतश्च^१ प्रतिलोमो^१ भवतो^१ ऽथाभावाभ्यायां^२ प्रतिममस्य
383 10 चान्द्रमसं पिण्डपितृयज्ञं दद्यात्तं ब्रह्मणः मन्तं पर्युपविश्य
भवयन्ति यदृत मन्यन्ते तेन ब्राह्मणं^१ ब्राह्मणो वै वर्णानां
१ • श्रेष्ठो^१ ऽग्निर्देवानामित्येतेन वा भवयेदपि वा व्याचतीभि-
383 12 श्वत्तुष्टोम एष भवतीति^{१२} चतुरक्षरौय^{१३} एष^{१०} दिशां चतु-

१ Thus M Be ind Viv , शसुल्लका the other MSS

२ Corrected according to the Viv दर्भमित्रा M G (sec m), दर्भमि
Ben, नदंभमित्रा Be U H

३ भवन्ति MSS

४ चेतौ MSS

५ चोर • Ben (च चौरध धाजिनम् ।)

६ एष Ben and Viv , एव the other MSS

७ Thus M only , •सुत्तरमथा the other MSS

८ Thus M G (sec. m) Be Ben ; •नयाप्रति • U H G (pr. m.).

९ Refers acc. to the Vivasana to the दुरज (XVIII, 37).

१० Thus M Ben, श्रेष्ठो G U Be H

११ Ben om. इति, rightly ?

१२ Corrected , •नतीयादिष M G U Be, •नरोयादेष H, •नगाधारद्व

- II 393. 6. षोमो भवत्यथासिन्कानान्धयजे^१ । इन्द्रप्रमृत्त्यस्तमिते यज्ञ-
- II 395 8. पुच्छं^१ तस्य दग्धसु बहिष्यवमानः श्रते महसे । युते नियुते प्रयुते^१
 । ऽर्बुदे न्यर्बुदे समद्रे मध्ये । ज्ञे परार्धे पदे^२ पत्ने नित्यमुक्ता^३
 मनसैव सुवानो मन्यत एतावति^४ मे^५ सुतमित्यथ मह्यप्रवर्ग
- II 405. 18 एकमेवाग्निहोत्रमथासिञ्जुनस्कर्णयजे^१ तिलमिश्रमग्निवा म-
 ह्यान्वादित्वा^२ चारमाचं^३ पिबेदथ सामपथे सविशेत्स्रग्नादेव
- II 406 8 स्वप्ने गच्छति^१ राशिकृतं^२ धान्यं ददाति मरायकृतं धान्यं
- II. 407 4 ददातीति^१ मृतकृतमित्येवेदमुक्तं भवति^१ प्रचरन्ति प्राञ्चः
 प्रत्यञ्चः प्रचरन्तीति^१ यः प्रत्यङ् विहारो दक्षिणत उपचार
 एष भवत्येतेनैवापि सर्वतोमुखो व्याख्यात^१ एतेन सहस्र-^{१०}
 ग्नालो^१ ऽथैनमिह^२ पवयित्वा मुच पवयन्तीति^{१०} । मिद्धमचा-

१ काशंङ् (or कानाद् १) M

२ (Om. G U)

३ पदे G U Ben and probably also M, पद्यं Be, दे H, are we to correct here and XVIII. 43. बदे ?

४ Thus Ben, नित्यमुक्ता the other MSS

५ Thus M G U, एतावतिमेव H, एतावतीं Be, एतावतीमेव Ben.

६ स्रग्नादेव H.

७ Thus G U, •माच M, चारमाच H, चरमाच Ben, मचारमाच Be.

८ राशी• G Be U H

९ Conjectural reading, वैमिह MSS (वैमिह M). I have not been able to point out the passage in the text proper here referred to.

१० •यतीति G (see. m.) Be.

- 112 1. द्विष्टोमिकं कर्म जानीयादुत्तरस्यैव^१ शालाद्यै^२ म दौ चिराचौ^३
 कुरुत एकं च द्विरात्रमिति^४ । दौचोपमङ्गिरेवास्यैतान्यहान्य-
 भिविधत्ते^५ ऽहौनविधो^६ ऽति यज्ञं दद्यात्तदिदं^७ प्रोक्तं यद-
 कृत्वा सूत्रतः^८ मामधिकं त्वेव क्रतुयोग^९ यज्ञे यज्ञमुपलक्षये-
 २ तैति बौधायनो यज्ञे यज्ञमुपलक्षयेतिति बौधायनः^१ ॥
 ३३ ॥ वि३३ ॥

॥ इति षड्विंशः प्रश्नः ॥

। कर्मान्तः समाप्तम् ।

१ Thus the MSS , read 'दुत्तरस्यै च' २

२ द्विराचौ G U

३ चिरा• MSS exc. M

४. • Wholly uncertain, •हौनविधोति यज्ञदद्यात्तदिदं G, •हौनविधोति यज्ञं दद्यात्तदिदं U, •हौनविधोति यज्ञदद्यात्तदिदं Ben Be, •हौनविधोति यज्ञं दद्यात्तदिदं H, •हौनविधोति यज्ञं दद्यात्तदिदं M. The Viv. seems to point, at least also to the reading यज्ञं दद्यात् ।

५ Thus M G U H, क्रतुयेषं Ben, क्रतुयेषं Ben

प्रायश्चित्तसूत्रम् ॥

अथानो मन्त्रमणासातानि प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः ।
 सर्वत्रोपरिष्ठान्मन्त्रकृतं यद्यधत्तान्निपतेद्ब्रह्म प्रतिष्ठा मनस इत्ये-
 तथा प्रतिष्ठाष्वेतथैव सुवाञ्छति जुहुयाद्भुला वा^१ प्रतिष्ठापथे-
 द्भुत्वानन्तरं^२ कर्म कुर्यादेवमन्येव्यतिक्रान्तं कर्म नाद्रियेत
 यद्यर्थसुप्तं भवति^३ सर्वत्राश्रावितप्रत्याश्रावितवषट्काराणाम-
 त्यक्त्वा नुक्त्वाहीनेत्याश्रावितमत्याश्रावितमित्येतया सुवाञ्छति जु-
 हुयात्सर्वत्र देवोच्चारणेषु^४ भागिनीं देवतामनुच्चारयित्वा^५
 योन्यामुच्चारयेद्यद्देवो देवा अतिपादयानौत्येतया सुवाञ्छति
 जुहुयात्सर्वत्र देवतावाहनेषु भागिनीं देवतामनावाहयित्वा
 योन्यामावाहयेदेतथैव सुवाञ्छति जुहुयाद्यत्र क्षरेत्तदुपोत्या-^६
 धेनां मनसावाहयेदथातिरिक्तामाज्येण यथोढां यजेत^७ सर्वत्र
 प्रणीतानां प्रणीयमानानां प्रणीतानां^८ वा यदि^९ विप्रुषो^{१०}
 विपतेयुः^{११} सवेदा चमस^{१२} आपो^{१३} हि ष्ठा मयोभुव इति
 तिसृभिरङ्घ्रिः पूरयित्वा ततं म आपस्तदु ताथते पुनरिच्छे-

१ Om H

२ Thus H U C' B Vir., 'दत्तावानन्तरं' Tr.

३ Thus H U B, देवतोचरणेषु C', 'चारणेषु T.

४ देवतामुखा B

५ प्रणिहितानां H B.

६ Thus T₁, विप्रुषो यदि पतेयुः the other MSS.

७ Thus C' H, चमसं आपो U. चमसमापो B, चमसामापो T₁.

तथा सुवाङ्मतिं जुहुयात्सर्वत्र वितते यज्ञकर्मणि यदि सूर्यो
नाविर्भवत्यन्यत्रादिशादुदयं^१ तममस्यर्षुद् त्वं चित्रमित्येताभिः
सुवाङ्मतीर्जुहुयाद्यदि सूर्याचन्द्रममोर्गृहणं^२ विद्यत एतदेवाथ
यति यज्ञमानस्यर्त्विजां वा स्वप्ने रेतोविमर्गः स्यादिसं मे

१ वरुण तत्त्वा यामीत्येताभ्याः सुवाङ्मतो जुहुयात्सर्वत्र^३ हवि-
र्देवतायाञ्चापुरोनुवाक्याङ्मतीनाः ङताङ्मनक्षेषेभ्यन्तरिते विप-
र्यासे च त्वं नो अग्ने म त्वं नो अग्र इत्येताभ्याः सुवाङ्मती
जुहुयात्सर्वत्र दर्विकूर्चप्रस्तरपरिधिबर्हिर्विष्टतिपवित्रवेदोपवे-
पेभ्यद्रव्यमभाराणां^४ क्वेददाहोपघातेषु नाग्ने विनाग्ने वान्दं

१ यथालिङ्गं कृत्वा यथास्त्रिङ्गमुपमाद्य त्वमग्ने अयासि प्रजापत
इत्येताभ्याः सुवाङ्मती जुहुयात्सर्वत्र वितते यज्ञकर्मणि ॥ १ ॥

यदि पुरा प्रजाज्ञेभ्यो वह्निःपरिधङ्गारा अभिपर्यावर्तैर-

न्नाच्छाणोक्तं प्रायश्चित्तं कृत्वेम जीवेभ्यः परिधि दधामीत्येतथा

सुवाङ्मतिं जुहुयात्सर्वत्र वितते यज्ञकर्मणि यदि यज्ञभेष

१ आगच्छेदिष्टेभ्यः स्वाहा^५ वषडनिष्टेभ्यः^६ स्वाहेत्येतैरष्टाभिः^७

सुवाङ्मतीर्जुहुयात्सर्वत्र वितते यज्ञकर्मणि यदि जन्मं भयना-

१ Thus U C' Tr Viv., *न्यषदेमा* B. न्यषादशा^२ H.

२ Thus C' U Viv ; स्वर्षाचन्द्रममोर्गृ^३ B. स्वर्षाचन्द्रममोर्गृ^३ Tr H.

३ B U ma. वितते यज्ञकर्मणि ।

४ दर्वि^४ Tr C' U Viv, दर्वि^४ B H and Pray. *condemna* - ...
of *वेदोपवेपेभ्यः* T; B read वेदोपवेपे^५ ।

५ Om. T;

६ *स्वष्टाभिः* C', *स्वष्टाभिः* Tr

गच्छेद्यत इन्द्र मयामहे स्मृतिदा विश्वस्यतिरित्येताभ्याः
 सुवाञ्छतौ जुञ्जयाद्भये वा पुनर्धजेत ^१ 'मर्वत्रोपाः ७३ पश्चति
 वाच' स्थानानाः खराचरपट्टत्तभ्रेषेष्वाभिर्गीर्भिर्घदतो न
 जनमित्येतया सुवाञ्छति जुञ्जयात्सर्वचानाज्ञातप्रायश्चित्तेष्वना-
 ज्ञातं पुरुषममित इत्येताभ्याः सुवाञ्छतौ जुञ्जयात्सर्वत्रेभावरिषः
 प्रयाजानूषाजानां^२ पाकचाकर्मसु^३ यत्पाकचा मनसेत्येतया
 सुवाञ्छति जुञ्जयात्सर्वत्र स्कुन्ने भिन्ने द्विन्ने भये^४ नष्टे^५ चामे
 त्रिपर्षास उद्दाह^६ ऊनातिरिक्ते वा^७ यन्म आत्मनो मिन्दा-
 भृत्युनरग्निसुरदादित्येताभ्याः सुवाञ्छतौ जुञ्जयात्सर्वेष्वग्युप-
 घातेषु पुनस्त्वादित्या रुद्रा वसवः समिन्धतामित्येतया समिध-
 मादध्यादेतयैव सुवाञ्छति जुञ्जयात्सर्वेषु यज्ञकतुषु पत्नौः
 मंदाच्च प्राडेत्य भ्रुवामाप्याय्य भ्रुवातः सर्वप्रायश्चित्तानि जुहोति
 ब्रह्म प्रतिष्ठा मनस इत्येतेनानुवाकेन प्रत्युचमथ वै भवति
 समिष्टयजूषि जुहोति यज्ञस्य समिष्टे^१ यदै यज्ञस्य क्रूरं
 यदिलिष्टं यदत्येति यन्नात्येति यदतिकरोति यन्नापिकरोति ^{११}

१ In B U the *prāyaścitta* सर्वेष्वप्यारिषः (l. 5) is given here but cp T. Br. III. 7. 11. 5.

२ वाचि U, वाचि H

३ •जुषाजा• H Tr.

४ पाकचकर्मसु B Tr

५ Om. Tr. B; the last om. also भिन्ने द्विन्ने ।

६ उद्दाह T, उद्दाहो H, उद्दाह B U, त्रिपर्षावेपूरदाहे U' the Vis. explains as उद्देधने ।

७ Om. Tr. .

तदेव तैः प्रीणातीति ब्राह्मणमेतान्येव ब्राह्मणविधिविहितान्याप्यायनानि^१ मन्त्रवन्ति^२ भवन्तीति वौधायनो^३ मन्त्रगणाम्नातानि नैमित्तिकानौति शालीकिः^४ ॥ २ ॥ प्रथमः ॥

अथ कपालकरणे रथचक्रचित्याहुत्यश्चक्रमात्रं स्थानं कल्पितं भवति^५ संकल्पो^६ ऽधिकारः कपालवृद्धिः कपालहामो वा कपालानामनभिप्रथने व्याहृतीभिराहवनीये सुवाहुतीर्जुङ्गयाद्भुवः सुवरित्तेतावदेव नानाप्रथने चातिप्रथने चाथ हविषामश्रुतद्रवदाहोत्सेकनिसावे^७ प्रायश्चित्तिर^८श्रुते रुद्राय स्नाहेत्याहवनीये^९ सुवाहुतिं जुङ्गयाद्भवे वायवे विदग्धे^{१०} निच्येत्यै^{११} यदि दग्धं स्याद्यत्तत्र^{१२} श्रुतं स्यात्तेन^{१३} प्रचरेदथ यदि सर्वमेव दग्धं स्यात्पो ऽभ्यश्चत्य मिन्दाहुती जुङ्गयादधान्यं निर्वपेदाज्येन वा प्रचरेत्सै^{१४}व ततः प्रायश्चित्तियस्यैयस्यै^{१५} दिशुसिच्येत तस्यैतस्यै देवताये सुवाहुतिं जुङ्गयाद्यदि प्रागग्रये यदि दक्षिणतो यमाथ यदि पश्चाद्दक्षिणाय यद्युत्तरतः

१ U ins. seq. in नित्यानि. B ins प्रायश्चित्तानि नित्यानि ।

२ मन्त्रवर्षेवति B and U (sec. om)

३ संकल्पे B.

४ सावेषु Tr

५ व्याहृतीये om Tr. B.

६ Thus C Tr. and Viv., स्यात्तत्र H, स्याद्यत्तत्र B U,

७ अथ Tr ins. after स्यात् ।

८ Thus also the Vivatana

सोमायाय^१ यदि सर्वत एवोत्सिच्येतेताभ्यः सर्वाभ्यो देव-
ताभ्यः सुवाङ्गतौजुङ्गयात्तमान्येनाप्यायनौभामाप्याययत्याप्या-
यस्व सं त इत्यथ हविपासुदासनकाले पतनफालनखण्ड-
नोदर्तनमर्षणविपरीतव्यवायकरणेषु^२ व्याहृतीभिराहवनीये
सुवाङ्गतौजुङ्गयाद्भुंतः सुवरित्यान्तरेण वेद्युत्करावुदङ्गुपनि-
क्रम्या तमितोरुदङ्गुपनिःसृष्य^३ व्याहृतीरुक्त्वा व्याहृतीभिरेव
प्रतिपद्यते^४ ॥ ३ ॥

व्याहृतयस्तु^५ चतुर्प्यादा नवाऽशास षडचराः ।

चतुर्णामपि वेदानामादिमध्यावसानिकाः^६ ॥

मन्त्रोनं वातिरिक्तं वा दुरिष्टं वापि यद्भवेत् ।

व्यपोहयन्ति^७ पाप्मानं तस्माद्वाहृतयः स्मृता इति ॥

यद्युक्तो यज्ञधेष आगच्छेद्भूरिति गार्हपत्ये जुङ्गयाद्यदि
यजुष्टो भुव इत्यन्वाहार्यपचने^८ यदि सामतः सुवरित्याहव-
नीये^९ यदि सर्वतः सर्वा जुङ्गयाद्^{१०}

१ अथ om. B U

२ Instead of *दलन* B काष्ठन ।— Before संसर्षण* B U have दलनवेपन* ।

३ Before व्या* A B ms. प्रायश्चित्तं, C' प्रायश्चित्तिर् ।

४ Thus U C', *परिषृष्य H (pr m), *सृष्य Tr H (acc. m.), स्रू-
पाय B.

५ *स्यवे Tr H, *स्यवे B U C' (पविष्येत् the V17)

६ व्याहृतौच U only

७ *सानकाः H U.

८ Thus H U B C', पौष्टि च Tr.

उद्धृते तु पुरोडाशे वेपिते स्यन्दिते^१ तथा ।

भिन्ने म॒स्र्मर्षणे चापि^२ प्रायश्चित्तं कथं भवेदिति ॥

विज्ञायते

उद्धृते तु^३ कुल॒ हन्याद्वेपिते नश्यति प्रजा^४ ।

भिन्ने म॒स्र्मर्षणे चापि यजमानः प्रमौयत इति ॥

अथ^५ पतनफालनखाडनोद्वर्तनम॒स्र्मर्षणेषु^६ प्रसिद्धमुदास्य बर्हि-

षद छत्वा प्रभृतेन सर्षिपावसिच्याभिमन्त्रयते किमुत्पतसि

किमुत्प्रोष्टाः ग्रान्तः ग्रान्तेरिद्वागहि^७ । अघोरो यज्ञियो

भृत्वाघौद मदन॒ स्वमाघौद मदन॒ स्वमिति^८ ब्रह्मणे वरं

१० दत्त्वान्तर्वेशामादयेत्तस्याः स॒स्थितायाः सुरभिमतीं^९ निर्वपे-

त्तस्याः स॒स्थितायां तन्तुमतीं^{१०} निर्वपेद्^१

आयुष्यत्यस्तु कर्तव्या उत्तराश्विन्दमः^{११} कियाः ।

षविर्भेषविधिस्त्वेष^{१२} विहितस्तत्त्वदर्शिभिरिति ॥

१ स्यंदिते T. C

२ चापि U

३ Thus C' U Tr. नु H, B om

४ प्रजाः U C'.

५ Instead of अथ Tr वाच्यम् ।

६ B again •फालन• instead of •फालन• ।

७ शान्तेरि• Tr

८ ? Thus U Viv. (sec. m.), •राःइदसः H, •राश्विन्दसः C', •राइदसः

Viv. (pr. m.) Tr B.

९ षविर्भेष• T.

स्कन्धे षष्ठ्यनिर्वापे^१ द्रव्याणां चानुमन्त्रणे ।
 यस्मिन्काले विजानीयात्कुर्वात्कर्मसंस्कारे^२ ॥
 प्रणतो व्याहृतयंश्वेव^३ यज्ञ एष परो ऽवरः ।
 तस्माद्यज्ञस्य यःस्कन्नं विपरीतं च यद्भवेत् ।
 तत्सर्वं व्याहृतीभिः^४ कुर्यादन्यत्र च वषट्कृतात् ॥
 अजानङ्घ्रिः कृतं यच्च त्वरमाणैश्च यत्कृतम् ।
 व्याहृतीनां प्रयोगेण यत्कृतं कृतमेव तदिति ।
 कपालानां प्रमाणानि ब्रूयादाध्वर्यवे विधौ ।
 समानि चतुरश्राणि ब्रह्मसूत्रानि समन्ततः ॥

इविर्विकाराणां प्रमाणेन समविपमाणि^५ वर्धयन्तीति^६
 बौधायनः^७ ॥ ४ ॥ द्वितीयः ॥

अथारणितानामात्मगतानामजक्षाणामस्वाहितानां^८ स-
 वनगतानां चाग्नीनामुदातानां^९ प्रायश्चित्तिररणिभतं मथित्वा
 विहारं कल्पयित्वा गार्हपत्यं आज्यं विलाप्योत्पूय सुचि चतु-

१ षष्ठ्यनिर्वापे Tr

२ ? Thus Tr B, संस्कारेत् C', संचरेत् U H

३ Thus H Tr C', *इतिच B U

४ Thus Tr, *निभिः H C' U (pr. m.), *इतिः B, *इति U (sec. m.)

५ च ms. Tr B U (sec. m.).

६ Thus Tr U (sec. m.), वर्धयन्तीति B, वर्धयेदिति C' H U, the

Vivaraṇa periphrasis वेदयन्ति ।

७ अजक्षाणाम् om ?

८ नाग्नीः U H.

संहितं गृहीत्वाश्वगोघे संतनो^१ जुहोति मनो ज्योतिर्जुषता-
 माव्यं विच्छिन्नं यज्ञं ममिमं दधातु । या इष्टा उपसो
 निष्पुचश्च ताः संदधामि इविषा एतेन स्वाहेत्येतन्प्रायश्चित्त-
 मतुगते ऽहते ऽभ्युदिते ऽभिनिष्पुके चे^२तत्परिवित्तस्यै^३तत्परि-
 विवस्यै^४तत्परिविविदानस्यै^५तत्सोमवामिने^६ सोमातिपविताय^७
 भवान्नरितस्यै^८तद्ग्वररहितस्यै^९तत्परोष्टस्यै^{१०}तत्परियष्टुरेतदेव यस्य
 पुष्टपो रयो ऽशो गौर्मक्षिपो वराहो ऽहिर्मृगः श्वा वान्यद्वा
 श्वापदमन्तराग्नौगच्छेदेतदेव^{११} यस्याग्नेरेकदेशमपहरेयुरेतदेव
 सर्वास्वेवाग्निहोत्रस्यातिपु मनस्वत्या प्रायश्चित्तिः क्रियत^{१२} इष्टा
 वधीयान्भवतीति ब्राह्मणम्^{१३} ॥ ५ ॥ तृतीयः ॥

अथ दृग्पूर्वमासयोज्यत्वार स्रत्विजस्तोषामेकस्मिन्नविद्यमाने
 त्रयः प्रचरेयुर्द्वौ वाय^१ यद्येक एव स्यात्परा प्रयाजेभ्य आव्य-
 स्थाख्याः सुवेणोपघातमेकाध्वर्यवप्रायश्चित्तानि जुहोति जुष्टो
 वाचो भूयासं जुष्टो वाचस्तये देवि वाक् । यद्वाचो मधुमत्त-

१ Thus Tr, संतनिं C', संतनि B U, संतनि H

२ Thus (and cp Ap. IX 12 11) B, after परिविद्वस्यैतन् T₁ H C'
 J ins परिविदानस्यैतन्, T₁ reads instead of परिविविदान० परिविदान० ।

३ ० पवितस्यैतन् U C'

४ After यज्ञेत् H C' and U ins, the following passage (which
 however, is put between brackets in U) स्तदेव विष्णुव (H. C'
 वष्टावृत्) पुरोपलोचिभरेतोमासाच्छिमध्वानिध्याभ्यापानं समारोष्य मध्विना पवसा-
 टिर् (०नेद्विस्तद् U).

५ Before यज्ञ B U H C' ins अथ ।

६ ४ found only in T₁ C' and the Vivarāṇa.

म्निष्ठा धाः भरस्वत्यै स्वाहा ॥ इमामेवाश्विना यज्ञं च यदाचो
 यदुरिष्टम् । तदश्विनौ भेषजेन संदधाताः^१ स्वाहा ॥ वाता-
 रमिन्द्रमवितारमिन्द्रः इवेष्टवे सुहवः शूरमिन्द्रम् । ऊवे नु
 यकं पुरुहन्तमिन्द्रः स्वस्ति नो मधवा धानिन्द्रः स्वाहा ।
 यन्मे मनसश्चिद्भ्रं यदाचो यच्च मे हृदः । देवास्तच्छमयन्तु ।
 सर्वः भूमो वृक्षस्यतिश्च स्वाहा ॥ यद्विदाः भो यद्विदाः भो
 मुग्धाः कुर्वन्त्युत्विजः । अग्निमां तस्मादेनयः अद्वा देवो
 ष मुञ्चताः स्वाहा । यदन्तरिचं पृथिवीमुत धां यन्मा-
 तरं पितरं वा जिह्विभिम । अग्निमां तस्मादेनसो गार्हपत्यः
 प्रमुञ्चतु दुरिता यानि चक्रम करोतु मामनेहमः स्वाहा ॥^२
 ब्रह्मन्ने ह्यैव आध्वर्यव आग्नीध्रे यजमाने^३ चैक एव यज्ञे
 यत्पर्याषि^३ तन्मे^३ देवा रचन्तां प्राणान्मे मा चिःषिपुः
 स्वाहा ॥ अहं ब्रह्माहः होताहमध्वर्युरहमाग्नीध्रो ऽहं यजमान
 एक एव यज्ञे पर्याषि^३ तन्मे^३ देवा रचन्तां प्राणान्मे मा
 चिःषिपुः स्वाहेत्येकाध्वर्यवप्रायश्चित्तानि ऊत्तान्तर्वेद्यामीनः ।^४
 सर्वा देवता यजन्तीति विज्ञायते ।

अतिकान्तेषु होमेषु पर्यंस्त्राययणेषु च ।

अरण्योर्ध्रियमाणेषु कथं तन्त्रं न जुष्यते ॥

१ Thus H C', संधातारो Tr, संदधातारो B U.

२ Om. H C Tr.

३ Thus Tr B, पर्यंस्त्रायणे or तन्मे C' H U. I take पर्याषि as stand-
 ing for परिषाधि, 1st conj. प्राणेषु cp अपर्याह ।

शुचिश्च पावमानौ च तन्तुमानथ पाथिकृत् ।

एता इष्टयः^१ प्रयोक्तव्यान्ततन्त्रं न लुप्यते ॥

। शुचिः शोधयते पापं तन्तुस्तन्त्रं न लोपयेत् ।

पथिकृत्यन्यानमारोहेत्^२ पावमानौ तु पावयेदिति नु^३
 १ बौधायनस्य कल्पो ' दर्शे व्यतीते पाथिकृतौ कायां पौर्णमासे
 व्यतीते वैश्वानरी कायांभये व्यतीत उभे^४ कार्ये वडपु व्यती-
 तेचत्वारम्भणोया^५ स्यादिति^६ मालीकिः । ॥ ६ ॥ चतुर्थः ॥

अथ यद्यरणी जीर्णे स्यातां जन्तुभिर्मन्वनेन वा समाने
 नवे अन्ये अरणी आद्यत्यामावास्यायामुपोय^७ श्वो भूते दार्मे-

१० नेद्या तस्मिञ्जीर्णे शकलीकृत्य गार्हपत्ये प्रविष्य प्रज्वाल्य
 दधिणेनोत्तरारणिमादाय^८ मन्वेनाधरारणिमुपर्यग्नौ धारय-
 त्तपत्यद्बुधस्वामि प्रविशस्य योनिमन्यां देवयज्ञां वोढवे आत-
 वेदः । अरण्या अरणिमनुसंक्रमस्य जीर्णां तनुमश्रीर्णथा निरुं-
 दस्तेत्यय^९ ते योनिर्ध्वनिय इत्यरण्योरग्नीन्समारोह^{१०} मन्वन-

१ इष्टोः पदश्लोक ततः Tr

२ Thus Tr. *न्यथामारोहेत् C. *न्यथामारोहेत् B. *न्यथामारोहेत् H U

३ नु given by U C' only

४ उभवे B U'

५ *भयो Tr.

६ *सिद्धिं U.

७ *यथावास्यायामुपोय om. Tr B.

८ *रक्षोभादाय H

९ निरुं Tr. after 'दस्तेति H U' C' ms. अथ ।

१० *धि instead of *शोन् B; *राय Tr B

स्वाहृता गार्हपत्यं^१ मयित्वा^२ विहारं कल्पयित्वा गार्हपत्य
 भाव्यं विलाप्योत्पूय स्रुचि चतुर्गृह्येतं गृह्येत्वाहवनीये संतनीं^३
 जुहोति मनो^४ व्योतिर्जुपतामाज्यं विच्छिन्नं यज्ञं समिमं
 दधातु । या इष्टा उपसो^५ निघुच्य ताः संदधामि हविषा
 हतेन स्नाहेत्यथाग्रये तन्तुमते पुरोडाशमष्टाकपालं निर्वपति^६
 ग्रावं^७ दक्षिणां ददाति^८ सा प्रसिद्धेष्टिः संतिष्ठते^९ ॥ ७ ॥
 पञ्चमः ॥

अथारण्योर्थापत्तिं^१ व्याख्यास्यामो^२ ऽष्टाभिर्निमित्तैर्विन-
 श्यत्यनेधश्चाण्डालशूद्रवायसपतितरासभरजस्तलाभियु^३ स-
 र्गने ऽरण्योर्विनाशस्तयोद्भृज्य^४ समाने नवे अन्ये^५ अरणी^६
 आहृत्याग्निहमन्याधेयमरणिगतं^७ पुनराधेयं नष्टारणी^८ अणु-
 निमञ्चति^९ भवतं नः समनसावित्यथोत्तरां क्त्वा भित्वा

१ Tr om. गार्हपत्यं, B om. गार्हपत्यं ।

२ Thus T, B U, संतवि H C'.

३ All the MSS abbreviate the mantra.

४ Thus Tr C' H and the pray. candrikā; ग्रावं B U.

५ अथानोरणी. H U C' ;— अथानो. Tr

६ इमि. instead of इमि. T, B U — अण्डाल. Tr.

७ ? Thus (अणोर्) Tr C' and the Viv., अणोर् II, अणोर् B U.

८ Om. H U.

९ ? अणु. Tr C' H B and the Viv., अणु. U— अणु. Tr.—
 अणु. Tr and the Viv., अणु. C' H U अणु. B

१० निमञ्चति B C', निमञ्च Tr H B and the Viv.

शकलीकृत्य मन्यनसामर्थ्यं ममारोपणसामर्थ्यं मन्यनशेषं वा
 प्रमन्यनं^१ च कुर्यात्समस्तशस्त्रवर्जं^२ संतिष्ठते ऽरण्योर्व्यापत्तिः^३
 ॥ ८ ॥ षष्ठः ॥

अथ हविर्दीपान्व्याख्यास्वामो यथैतन्वीक्षमचिकाश्रान्तिका^४
 मत्कुण्णशैलशिरसोर्युके^५ कीटो वा पिण्डकारी स्यात्कुड्रकीट-
 मचिकापिपीलिकावर्जं^६ शमाजंरनकुक्कुटकुड्रमर्कटध्वाङ्गाखु-
 पुरीषसिक्नुपदकेगन्धतनखकुनखपूतिद्रुसखेदासृक्खेचाश्रुकासच-
 वश्यार्द्रमणैर्वापहतमन्यैर्वापहतं^७ रजस्रस्रया वा स्पृष्टं तथाप्रय-
 तेन^८ भ्रूणघ्नेन वा दृष्टं तथापपात्रेणामेधे वा देगे^९ स्तनं दुष्टं
 हविरपो ऽभ्यवहरन्ति^{१०} श्रौते^{११} भस्मानि वा निधापयति^{१२}
 मिन्दाङ्गती छत्वाथान्यन्निर्वपेदाज्येन^{१३} वा प्रचरेद्दपि^{१४} तु^{१५}

१ Thus B H and the Viv., प्रयनं U C', प्रमन्यं Tr

२ Thus (•शान्तिका : c. शामान्तिका according to the Viv.), B and the Viv., •शान्तिका H C' •शौनिका U, Tr om

३ Thus (•शैल•) U H C' and the Viv., •शैल B, •शैल• Tr.

४ •स्रवया• my conjecture, •स्रवया• Tr, •स्रवया• H, •स्रवया•

U, •स्रवया C', •स्रवया• B.; the Viv., स्रवयाः सुतः ।

५ •प्रयतेन H; स्रवयती नामाश्रुतिः the Viv.

६ शौत Tr C'

७ •संति Tr H U.

८ •यान्यदि• Tr, •यान्यदि• B, •यान्यदि• C' U, •यान्यदि• H.

९ After प्रचरेत् H U C' मन् संति तत्र प्रायश्चित्तिर् ।

१० Thus Tr C' Viv. (sec. m.), सु H U B Viv. (pr m).

सुबु चिप्रसङ्कारमाज्यं^१ ब्रुवत इति^२ मिन्दाजती जना
मनस्रतीं जुहोति^३ सैव ततः^४ प्रायश्चित्तिः^५ ॥ ६ ॥ सप्तमः ॥

अथातो ऽधौनासुदातानां प्रायश्चित्तिराहुतयः सङ्स्कारा-
रार्था दृष्टा भवन्ति^१ चतुर्होतार इत्येके^२ व्याहृतय इत्येके^३
मिन्दाजती इत्येके^४ मनस्रतीत्येके^५ महाव्याहृतय^६ इत्येके^७ ।
ॽय यदि सर्व एवोदायियुरायतनेभ्यो ऽरष्वोरग्रीभमारोह्य^८
मन्थनस्वावृता गार्हपत्यं मन्वतीतः प्रथमं जज्ञे अग्निः स्वाद्यो-
नेरधि जातवेदाः । स गायत्रिया^९ त्रिष्टुभा जगत्या देवेभ्यो
ह्ययं वद्धत प्रजानन्निति^{१०} इन्दोभिरेवैनङ् स्वाद्योनेः प्रजनय-
तीति ब्राह्मणमथ^{११} यदि मय्यमानो न जायेत यत्रान्यं पथे-
त्तत आहृत्य होतव्यमित्यथान्यमवरमाणः^{१२} पुनर्मन्वेदय यदि
जात एवोदायिभ्यमारोपणमन्त्रं जपित्वा पुनरेव मन्वेदयेनमुप-

१ *सङ्स्कारतमना* U (pr m.) Var. (acc m.), *सङ्स्कारतना* C'.

२ ततः Tr, तत U B H C'

३ H U C' add इति विश्वायवे ।

४ Om. Tr C'.

५ *रोष B U H

६ गायत्र्या MSS.

७ After ब्राह्मणम् H C' insert the passage (I. 11-12): अथ यदि... पुनरेव मन्वेत् ।

८ Instead of the words: अथान्यमवरमाणः... पुनरेव मन्वेत् (I. 11-12) H C' have (and cp Radradatta on Āp. IX. 2. 3) - होतव्यमित्यथान्यमित्यथान्यमवरमाणो मन्वेदुस्तं मन्वन्तः; the-
last two words not in C'.

- तिष्ठत दधे रथ्यै रमस्र महसे शुम्नायोर्जं ऽपत्यायेत्यथैनमुप-
 समिन्द्रे सारस्वती त्वोत्सौ समिन्धाताः सदाडमि विराड-
 मीत्यथैनमुपसमाधायान्वाहार्यपचनमाहृत्य ज्वलन्तमाहवनीय-
 मुद्धृत्य न्युष्योपसमाधाय^१ गार्हपत्ये आज्यं विल्लाषोत्पूय सुचि
 १. 'वतुर्गृहीतं गृहीत्वा दग्धहोतारं मनमानुद्धृत्याहवनीये जुहो-
 त्यन्वारथे यत्रमाने स्वाहेत्यथ प्रदक्षिणमावृत्य प्रत्यङ्गाद्रुत्य^२
 गार्हपत्ये दग्धात्मकं ब्राह्मण एकहोतेत्येतस्यानुवाकस्य दग्ध-
 सुवाङ्गतोरथ यद्यन्वाहार्यपचन उदायेद्गार्हपत्यादेनमुद्धृत्यान्वा-
 हार्यपचने चतुर्होतारं जुहोति गार्हपत्ये दग्धात्मकमथ
 १०. यद्याहवनीय उदायेद्गार्हपत्यादेनमुद्धृत्याहवनीये पञ्चहोतारं
 जुहोति^३ गार्हपत्ये दग्धात्मकमथ^४ यदि सवनगतानामग्नीना-
 माग्नीध्रीयं^५ उदायेच्छालामुखीयादेनमुद्धृत्याग्नीध्रीये पञ्चहोतारं
 जुहोति शालामुखीये दग्धात्मकमथ यद्यौत्तरवेदिक आहव-
 नीय उदायेदाग्नीध्रीयेदेनमुद्धृत्यौत्तरवेदिक आहवनीये सप्त-
 १५. होतारं जुहोत्याग्नीध्रीये दग्धात्मकम्^६ ॥ १० ॥

एतयैवावृतेकस्मिन्नुदाते द्वयोर्वा प्रतिविभज्य होतृष्णुञ्जया-
 ज्जाह्वतीश्चेद्भस्त्राः समस्तास्य जुञ्जयात्तया मिन्दाह्वती जुञ्जया-

१ These two words found in C' H U (in U they are cancelled),
 U ms. चय after *धाय ।

२ These two words om. Tr C' H

३ H B read ऊत्वा and insert जुञ्जयात् after दग्धात्मकम् ।

४ सवनगतानामग्नीनाम् om. Tr.

न्नस्रतो^१ चेदाहवनीये जुहुयात्केषाजसाणामन्वाहितानां
 सवनगतानां चाग्नीनामुद्गतानां प्रायश्चित्तिरेतदेव^२ शंसकाले
 ऽन्वाधानवर्जमथ यस्याग्निरुद्धतो^३ ऽहुते ऽग्निहोत्र उदायेदिति
 यथासूत्रं^४ वा कुर्यादपि वा गार्हपत्यादिधमादीप^५ मन्वन-
 मधिमन्वनमुपसमिन्वनमित्येतान्मन्त्रान्निगदेपि^६ वा ज्योति-
 ष्तौमिष्टिं निर्वपेदपि वा ज्योतिषतोभ्यामुग्धां पूर्णाहुतिं
 जुहुयादपि वा ज्योतिषतो^७ सुवाहुतिं जुहुयादग्नये ज्योति-
 षते स्नाहेतौष्टपूर्णाहुतिसुवाहुतीनां पूर्वपूर्वं विधिं बलीया-
 समाचार्या ब्रुवते^८ तत्रोदाहरन्ति

येये विगेषा लघवो यत्रयत्रोपसृचिताः ।

१०

कर्म तैर्न प्रसङ्गेन कुर्यादापस्तु तद्हनम्^९ ॥

विगेषान्सर्ववेदेभ्यः^{१०} प्रपक्षेनोपधारयेत्^{११} ।

कर्मणां प्रविचारार्थमापस्तु^{१२} च समाप्नुयादिति ॥

१ Thus C' H B U (pr. m.) and the Viv.; *निर्वेष Tr., *निरेवाद्य
 यदि U (sec. m.).

२ यस्याग्नि Tr.

३ Viz. according to the ritual exposed in XIII. 7 : 124. 1

४ Instead of चादीप H U उद्गत ।

५ अधिमन्वनम् found in C' Tr H U (pr. m.).

६ तद्गतं H U.

७ *रेवेभ्यः H Tr and once in the Viv.

८ प्रपक्षेनो B.

९ प्रविचारो B U.

यदि प्रसङ्गेन उतं च^१ लौक्ये^२ मुग्धैर्वा^३ वासैर्जतः^४
 स्याद्विद्वतं^५ च पत्न्या तानरक्षोरग्नीन्^६ समारोह्योदवसाय^७
 मथित्वाग्नीन्विद्वत्य पूर्णाङ्गतिस्तन्तुमती च कार्येत्यथ यद्यप्रस-
 ङ्गेन उतं च^१ लौक्ये^२ मुग्धैर्वा^३ वासैर्जतः^४ स्याद्विद्वतं
 च पत्न्या तान्व्याचनीभिर्विद्वत्य पूर्णाङ्गतिस्तन्तुमती च
 कार्यन्ति^१ ॥ ११ ॥ अष्टमः ॥

अथ वै भवति^८ निर्घृतिर्वा एतस्य यज्ञं गृह्णाति यस्या
 कस्यां च इविः क्षायति^९ यद्यवदानानि विन्दन्ति नात्र प्राय-
 क्षित्त कुर्वन्ति^{१०} दहति इ वा एषो ऽध्वर्युरवदानानि^{११}
 १० समू^{१२}हेतान्येष^{१३} तर्पयति^{१४} दहति इ वा एष य^{१५} आज्यं^{१६}

१ १ चलोक्त्वा Tr U, चलोक्त्वे C' the Viv चलोक्त्वे H, चलोक्त्वे B

२ Thus B U मुग्धैर्नवा H, मुग्धेनवा Tr U the Viv

३ विद्वते H U

४ Thus Tr and the Viv, तानारक्षो H, तारक्षो B U, तारक्षो C'

५ समारोह्योदवसाय H U, समारोह्य B, समारोह्य Tr C'

६ Thus Tr C' the Viv., वैलाक्त्वे B, स्यालोक्त्वे H, लौकिक्ये U.

७ Thus B, मुग्धेनवा H, मुग्धेनवा U C', मुग्धेनवा Tr.

८ Thus Tr B, वासैर्जतः C', वासैर्जतं H U.

९ These three words not in H Tr

१० Thus (and cp. Ap. IX 1. 17) Tr B U the Viv. क्षायति C', क्षयति H.

११ समूहेतान्येष संतर्पयति U, समूहेतान्येष तर्पयति Tr, समूहेतान्येष संत. H, समूहेतान्येष संत. B, समूहेतान्येष संत. C'.

१२ Thus Tr and the Viv, यदाज्यं the other MSS.

पुरस्ताद्भुत्वाथावदानानि जुहोत्याज्येनोपरिष्टान्नाभिघार-
यति^१ तेषां संदग्धानां न देवान्मृष्यन्ति^२ न यजमानो^३ ऽथ
हैभान्येष संतर्पयति य आज्यं पुरस्ताद्भुत्वाथावदानानि जुहो-
त्याज्येनोपरिष्टादभिघारयति^४ तेषां संदग्धानां ढ्यन्ति^५
देवान्मृष्यन्ति^६ यजमानो^७ ऽथ यथाग्नेथात्पुरोडाशादग्नीषोमौ^८
यजेताग्नीषोमौयादाग्निं यजेत नैतन्नदानमित्याहवनीये सुवा-
हतिं जुहुयाद्यद्गो देवा अतिपादयानीति^९ देवपवित्रमाग्नेय्यो
याज्यापुरोनुवाक्या देवपवित्रमैन्द्रियो^{१०} देवपवित्रं प्राजापत्या
देवपवित्रं व्याहृतय इत्यथ यदि होता याज्यापुरोनुवाक्यासु
सुह्येत सर्वाभिराग्नेयौभिर्यजेतेति^{११} विज्ञायते ऽग्निः सर्वा^{१२}
देवता इत्यैन्द्रोभिर्विज्ञायते^{१३} इन्द्रो वै सर्वा देवता इति^{१४}
प्राजापत्याभिर्विज्ञायते प्रजापतिः सर्वा देवता इति^{१५} व्याह-
तीभिर्विज्ञायते सर्वा वा अथः सर्वाणि सामानि सर्वाणि
यजूंषि यज्ञाहृतय इत्यथ यदि यजमानो याजमानेषु
सुह्येत व्याहृतौभिरेवान्तरेण वेद्युक्तरौ प्रपदन^{१६} व्याहृतौभि-

१ देवतासु० U (sec. m.).

२ Thus Tr, देवा (or देवता) सृष्यन्त्यथ यज० U (sec. m.) B, देवासु-
यति यजमानो H; C' incomplete.

३ Thus U, •विदिषो C', •मैन्द्रो Tr U the Vix., •मैन्द्रिया H.

४ After the instrumental hcto and infra some of the MSS.
ins. वा ।

५ प्रपादनं Th. C'.

रेवोपनिष्क्रमणं व्याहृतीभिरेवानुमन्त्रणं^१ विज्ञायते^१ सर्वा वा
 ऋचः सर्वाणि सामानि सर्वाणि यजूषि यद्वाहृतय इत्युपा-
 सते इ वै यज्ञं देवा^२ अन्तरिता^३ इदमु नो हविर्न ऊतं
 तद्भोष्यत^४ इत्यां स्विष्टकृत इत्येक^५ एडाया इत्येक^६ आनु-
 याजेभ्य^७ इत्येक^८ आ ग्रंयुवाकादित्येक^९ आ समिष्टयजुष
 इत्येक^{१०} ऊर्ध्वं चोसमिष्टयजुषः स्मरेत्स्वस्त्रायैतामिष्टिमन्या-
 मिष्टिमनुषवणां तन्वीत^{११} यज्ञो इ^{१२} वै^{१३} यज्ञस्य प्रायश्चित्ति-
 रिति विज्ञायते ॥ १२ ॥ नवमः ॥

अथ सांनाय्यदुषो^{१०} धयेयुषेदत्सा वायव्या^{११} यवाग्वा^{१२}

१० सायं यजेत^१यिकस्यां दुग्धायां न^२ धीतां^३ दोहयेद्दुग्धाभिः
 म^४स्त्रायैदुग्धानां^५ वत्सानपाकृत्य यः सांनाय्येन यजेत^६

१ य ins. H U C'

२ देवता H C'

३ Thus H U C', अन्तरिता Tr B

४ वस्त्रायै Tr

५ Thus, not आनु the MSS

६ वै Tr.

७ साह्यार्थांश्चो Tr, साय्यदुषो H.

८ Thus C' Tr and the Viv.; वायव्याया यवाग्वा B C', वायव्या-
 यवाग्वा C'.

९ नधीनां Tr, नधीता B, नधीतां H U C' The Vivaraṇa peri-
 phrases आनामानौष तां दोहयेत् (sic) ।

१० साय्य दुग्धानां Tr H.

सायंदोहयेदार्तिमार्कदिन्द्राय^१ प्रौचीन्निरुथोपवसेदिति यथा-
 समान्नातर्मपि वा प्रातर्दोहं दैधं कृत्वान्यतरदातच्य^२ सायं-
 दोहस्थाने क्षुर्याञ्छृतस्थान^३ इतरत्प्रातर्दोहयेदार्तिमार्कदिन्द्रं
 वा माहेन्द्रं वा पुरोडाशं निरुथ तेन दध्ना सह प्रचरेदुभयं
 चेदार्तिमार्कदिन्द्रं^४ पञ्चशरावमोदनं निर्वपेदिति^५ प्रसिद्ध-
 माग्नेयेन प्रचरेन्नेण प्रचरेत्सर्वाणि चेद्वीक्ष्यि दुष्येयुर्नग्नेयु-
 रपचरेयुवाञ्छेनेता देवताः प्रतिसंख्यायमिष्टैतानिष्टिमन्वा-
 मिष्टिसनुष्वषां^६ तन्वीत^७ यज्ञो ह वै यज्ञस्य प्रायश्चित्ति-
 रिति विज्ञायते^८ ॥ १३ ॥ दशमः ॥

अथातश्चन्दसनाघातानि^९ ऊतानुमन्त्रणानि व्याख्या-
 स्यामो^१ वैश्वधमिष्टमनुमन्त्रयत इन्द्रस्य वैश्वधस्वाहं देवयज्य-
 येद्विषाथ्यमपन्नो वीर्यवाञ्छ्रीमान्मूयासित्यमपन्नो वीर्यवान्मूया-

१ After इन्द्राय C' H U and the Viv ins. वा सचेन्द्राय वा but cp. T Br. III, 7. 1. 6.

२ *न्यतरदातच्य B U, *न्यतरदासिच्य C'.

३ क्षुर्याञ्छृतस्थान इतरत् only in H U C'.

४ *मार्तिमार्कदिन्द्रं om Tr H C'.

५ प्रतिसंख्यामि. Tr; C': प्रतिसंख्यामि.; the Viv. and B U as given in the text.

६ ऐव Tr.

७ The Prāyaścitta candrikā makes the interesting statement, that these anumantṛaṇa formulas are taken from the Kāṭhaka (कठोक्तः sic). Some of them occur indeed in the Kāṭhaka (v. i. 44. 5 sqq.).

- समिति वा^१ पर्यन्वस्थाहं देवयज्यया सुयवसो^२ भूयासः^३
 सोमस्थाहं देवयज्यया प्र प्रजया च पशुभिश्च जनिषीय
 सुरेता रेतो धिषीयेति वा^४ सवितुरहं देवयज्यया स्वस्ति-
 मान्यशमान्यासः^५ सरस्वत्या अहं देवयज्यया वाचमन्नाद्यं
 पुषेयः^६ सरस्वतो ऽहं देवयज्यया अद्भामना भूयामं^७ पूष्णो
 ऽहं देवयज्यया पुष्टिमान्यशमान्यासं^८ मरुतामहं देव-
 यज्यया प्राणैर्ऋधासं^९ विष्णेषां देवानामहं देवयज्यया प्राणैः
 सायुज्य गमेयं^{१०} शावाष्टयिष्योरहं देवयज्ययोभयोर्लोकयो-
 र्ऋधासं भूमानं प्रतिष्ठां गमेयमिति वा^{११} वाजिनामहं
 देवयज्यया रेतस्त्री भूयामं^{१२} वरुणस्याहं देवयज्यया धर्म-
 भाग्भूयामं^{१३} कस्याह देवयज्यया शविष्ठो^{१४} भूयामं^{१५} विश्व-
 कर्मणो ऽहं देवयज्यया विश्वानि कर्माण्यवरुन्धीयादित्या अहं
 देवयज्ययाऽहमो सुचेय^{१६} वायोरहं देवयज्यया रत्नभाग्भू-
 यासः^{१७} सूर्यस्याहं देवयज्यया सुदृशीको भूयाममग्नाविष्णवो-
 रहं देवयज्यया वीर्यवान्भूयामं^{१८} विष्णोरहं देवयज्यया

१ H U C' ms. पर्यन्वस्तिहमनुमन्त्रयते H U C', and thus each time farther on, mutatis mutandis, before each formula (e.g. after सुयवसो भूयासमिति सोमस्तिमहमनुमन्त्रयते सोमस्थाहं etc.). But cp. the expression (p. 312. 2.) यथादेवतमिहमनुमन्त्रयते ।

२ सुयवसो Tr only.

३ पशुमान् in Tr C' and Prāy. candrikā only.

४ शचिष्ठो Tr B

श्रिपिविष्टो भूयासमर्थम्णो ऽऽं देवयज्या सुवर्गं लोकं
 गनेयमिति । यथादेवतमिष्टमनुमन्त्रयत एवमनादिष्टानष्टा-
 कपालानाग्नेयविकारानाचरत एकादशकपालानग्नीषोमीय-
 विकारान्द्वादशकपालान्वैश्वदेवविकारानेककपालं भूमिकपालं
 च धावापृथिव्यविकारावतो ऽन्यानाग्नेयविकाराः स्रुत्सौम्य-
 विकारान्दधिपयश्चापिचापशवः* सांनाय्यविकाराः वनस्पतिः
 स्त्रिष्टकृदिकारः^१ उपाशुयाजानुपाशुयाजविकारानाचरत^२
 इत्यप्यायुदाहरन्ति^३ हविःसामान्यं देवतासामान्यं कपाल-
 सामान्यमिति हविर्देवताकपालसामान्ये हविःसामान्यं वल्लीय^४
 इत्यपि^५ वास्य यज्ञस्यागुर उदृचमग्नीषेति शर्वचिकम् । १
 ॥ १४ ॥ एकादशः ॥

॥ इति सप्तविंशः प्रश्नः ॥

१ Thus U C' Prājy. candr., स्रुत् Tr B H.

२ देवत H U C'.

३ Thus B U H Vir., विकारानवो Tr C'

४ Thus (विकारान्दधि) U C' and Vir ; विकारान्दधि Tr,
 विकारान्दधि H, विकारानिति शास्त्रीकिर B. — C' breaks off after
 पयश्चापशवः (sic).

५ Thus Tr U B, विकारान् H.

६ Thus U ; काराचरत इत्य H, कारानित्यथा Tr B.

७ Thus B H U and the Vir., वल्लीयोर्वि Tr

- अथ वै भवति यः पापयज्ञगृहीतः स्याद्यो वापस्वधेत
 देवेभ्य ऋषिभ्यः पितृभ्यो गोभ्यो ब्राह्मणेभ्य^१ स्तेनाभिगस्तो
 ऽभिगस्तमानो वा रश्स्वेष्ट्या यजेतेत्येतद्येष्ट्या यक्ष्यमाण उप-
 कक्ष्यते हिरण्यं^१ तस्याः प्रजात उपवसथो^१ ऽथ प्रातर्द्धते
 ५ ऽग्निहोत्रे पुरापां प्रणयनाङ्गार्हपत्यं श्राव्यं विलाप्योत्पूय सुचि
 चतुर्गृहीतं गृहीत्वाहवनीये जुहोत्यन्वारभ्य यजमाने येन
 देवाः पवित्रेणात्मानं पुनते सदा । तेन सहस्रधारेण पाव-
 मान्यः पुनन्तु मा स्नाहेत्यपरं चतुर्गृहीतं गृहीत्वाहवनीय
 एव जुहोति प्राजापत्यं पवित्रं शतोद्यामं हिरण्ययम् ।
 १० तेन ब्रह्मविदो वयं पूतं ब्रह्म पुनीमहे स्नाहेत्यपरं चतुर्गृहीतं
 गृहीत्वाहवनीय एव जुहोतीन्द्रः सुनीती सह ना पुनातु
 भोमः स्वस्त्या वरुणः समीच्या । यमो राजा प्रमृणाभिः पुनातु
 मां जातवेदा भोर्जयन्त्या पुनातु स्नाहेत्यथ पृथ्यां स्तीर्त्वापः
 प्रणीयाग्रये ऽहोमुचे ऽष्टाकपाक्त इति दशहविषमिष्टिं निर्व-
 १५ पति अपथितामादयति^१ तस्याः सप्तदश समिधेभ्यः^१ समि-
 धमानां च समिद्धां चान्तरेण पावकवत्यौ धास्ये दधात्यपा-
 मिदं न्ययनं नमस्तु इति द्वे^१ पावकवन्तावेवाज्यभागावग्नी^१
 रचांसि सेधति ऽक्रुशोचिरमर्त्यः । शुचिः पावक ईद इति

१ B U ms. पशुभ्य, which is neither found in the Pray. pradipa
 देवेभ्य. विद्वद्य ऋषिभ्यो गोभ्यो ब्राह्म. Tr, देवेभ्य ऋषिभ्यो ब्राह्मणेभ्यः पितृभ्य H.

१ द्वाभ्यां Tr B, द्वे H.

१ एव given by Tr only.

पुरोनुवाक्यामनूच्य यत्ते पवित्रमर्चिष्यग्रे विततमन्तरा । ब्रह्म
 तेन पुनोमह इति यजति^१ यो धारया पावकया परि-
 प्रस्यन्दते सुतः । इन्दुरथो न कृत्विय^२ इति पुरोनुवाका-
 मनूच्या कलशेषु धावति पवित्रे परिधिष्यते । उक्तैर्यज्ञेषु
 वर्धत इति यजत्यथ हविषामग्रेमन्त्रे प्रथमस्य प्रचेतस इत्ये-
 तस्मिन्ननुवाके याच्यापुरोनुवाक्याः सहमंयाज्या भवन्त्यथ^३
 पुरस्तात्स्विष्टकृतः सुवाङ्मतीरुपजुहोति पवमानः सुवर्जन इत्ये-
 तेनानुवाकेन प्रत्यृचं^४ प्रभिद्धेर्वाथान्वाहार्यमासाद्य शिरशं
 ददाति^५ समानं कर्मां पक्षोसंथाजेभ्यो^६ ऽथ पुरस्ताद्गृह-
 पतेः सुवाङ्मतीरुपजुहोति यद्देवा देवहेडनमित्येतेनानुवाकेन
 प्रत्यृचः^७ संतिष्ठत एषेष्टिः सपूर्णपात्रविष्णुकमा^८ विसृजते
 व्रतमेतदैव यजेतर्तुव्यतिक्रमे^९ दारव्यतिक्रमे ऽयोनी वा रेतः
 सिद्धीतयेव यजेत पातकोपपातकसंयुक्तो^{१०} द्वादशार्हं महा-
 पातकसंयुक्तो मासं पुण्यमिच्छन्संवत्सरमृतुं वा तामेतां महा-
 पवित्रेष्टिरित्याचवते मृगारेष्टिरिति वा रक्षसेष्टिरिति^{११}
 वैधायनः^{१२} ॥ १ ॥ प्रथमः ॥

१ Thus Tr U H, छव्य B.

२ भवन्तीत्यथ Tr

३ यजेतर्तुव्यतिक्रमे Tr

४ पातकोपपातक Tr, पातकोपातक B. Tho Vjv.: पातकोपपातक-
 महापातकानां रक्षकतानाम् ।

५ Tr B H repeat the last three words.

- यथो एतसो ऽपरिमितं प्रवसतीति^१ न संवत्सरमति
 प्रवसतीत्येवेदमुक्तं भवति स उ चेदति प्रवसेत्पवित्रेष्वा यज्ञे-
 तेत्येतयेष्वा यक्ष्यमाण उपकल्पयते हिरण्यं^१ तस्याः प्रज्ञात
 उपवसथो^१ ऽथ प्रातर्जते ऽग्निहोत्रे पुरापां प्रणयनाद्गार्हपत्य
 १ श्राब्धं विलाष्योत्पूय स्रुचि चतुर्गृहीतं गृहीत्वाहवनीये जुहो-
 त्यन्वारभ्ये यजमाने येन देवाः पवित्रेणात्मानं पुनते सदा ।
 तेन सहस्रधारेण पावमान्यः पुनन्तु मा स्वाहेत्यपरं चतुर्गृहीतं
 गृहीत्वाहवनीय एव जुहोति प्राजापत्यं पवित्रं शतोद्यामः
 हिरण्यमथम् । तेन ब्रह्मविदो वयं पूतं ब्रह्म पुनीमहे स्वाहे-
 १० त्यपरं चतुर्गृहीतं गृहीत्वाहवनीय एव जुहोतीन्द्रः सुनीती
 सह मा पुनातु सोमः स्वस्त्या वरुणः समीच्या । यमो राजा
 प्रसृणाभिः पुनातु मां जातवेदा मोर्जयन्त्या पुनातु स्वाहे-
 त्यथ षष्ठ्याः स्त्रीर्नापः प्रणीयाम्नये पवमानाय पुरोडाशमष्टा-
 कपालं निर्वपति सरस्वत्यै प्रियाया उपाःश्वाज्यमग्नये पाव-
 ११ काय पुरोडाशमष्टाकपालं निर्वपति सवित्रे सत्यप्रसवा-
 योपाःश्वाज्यमग्नये शुचये पुरोडाशमष्टाकपालं निर्वपति
 वायवे नियुक्त उपाःश्वाज्यमग्नये व्रतपतये^१ पुरोडाशमष्टा-
 कपालं निर्वपति विष्णवे त्रिपिविष्टायोपाःश्वाज्यमग्नये वैशा-
 नराय पुरोडाशमष्टाकपालं निर्वपति दक्षिणाञ्छ उपाःश्वा-

१ इति not in the MSS., but cp. III. 14 - 85. 2.

१ * नच इति Tr.

अमिति ^१ अपथित्वासादयति ^१ तस्याः मप्रदश मामिधेयः ^१
 समिधमानां च समिद्धां चान्तरेण पात्रकवत्यौ धाघ्ये दधा-
 त्यपामिदं न्ययनं नमस्त इति हे ^१ पावकवन्तावेवाज्यभागा-
 वग्नी रक्षाशसि सेधति शुक्रगोचिरनर्त्यः । शुचिः पावक ईद्व
 इति पुरोनुवाक्यामनूथ यत्ते पवित्रर्षिय्यग्ने विततमन्तरा । ^१
 ब्रह्म तेन पुनौमह इति यजति ^१ यो धारया पावकया
 परिप्रस्यन्दते सुतः । इन्दुरश्वो न क्वत्विय इति पुरोनुवाक्या-
 मनूथा कलशेषु धावति पवित्रे परिषिच्यते । उक्थैर्यज्ञेषु
 वर्धत इति यजत्यथ हविषामग्न आचूषि पवसे ऽग्ने पवस्ते-
 त्यग्नेः पवमानस्योत नः प्रिया प्रियास्विमा जुक्ताना युष्मदिति ^१
 सरस्वत्याः प्रियायाः अग्ने पावक स नः पावकेति पावकस्या
 विश्वदेवमा सत्येनेति सवितुः सत्यप्रभवस्याग्निः शुचिप्रततम
 उदग्ने शुचयस्तवेति शुचेवायुरपेग वायो शुक्रो अथामि न
 इति वायोर्नियुत्वतस्त्वमग्ने व्रतपा असि यद्वो वयं प्रमिनाम
 व्रतानौति व्रतपतेः प्र तत्ते अद्य किमिन्ते विष्णो परिचक्ष्यं ^१
 भूदिति विष्णोः श्रियिविष्टस्य वैश्वानरो न ऊत्या इष्टो
 दिवोति वैश्वानरस्य दधिक्राव्णो अकारिपमा दधिका इति
 दधिक्राव्णो ^१ ऽथ ऊतानुनन्त्रणमग्नेः पवमानस्याहं देवयज्यया
 शुचिः पूतो मेधो विपाप्मा ब्रह्मावर्षस्यन्नादो भूयासमग्नेः
 पावकस्याग्नेः शुचेरग्नेप्रतपतेरग्नेवैश्वानरस्याहं देवयज्यया शुचिः ^१

- पूतो मेधो विपासा ब्रह्मवर्चस्वजादो भूयामनित्युपाशु-
याजायामुपाशुशुधाजवदित्यथ^१ पुरस्तात्स्विष्टकृतः सुवाङ्मती-
रुपजुहोति पवमानः सुवर्जन इत्येतेनानुवाकेन प्रत्यृचमतिथि-
वत्यौ^२ दमूनवत्यौ संयाज्ये जुष्टो दमूना अतिथिर्दुरोण इमं
^३ नो यज्ञमुपयाहि विद्वान् । विश्वा अग्ने अभियुजो विद्वत्य
शुच्यतामाभरा भोजनानि ॥ सर्गाख्यो मृज्यते स्वे दमूनाः
कविप्रशस्तो अतिथिः शिवो नः । सहस्रशृङ्गो वृषभस्तदोजा
विश्वाः अग्ने महसा प्रास्वन्थानिति^४ प्रसिद्धेर्जायान्वाहार्थमा-
साद्य हिरण्यं ददाति^५ समानं कर्मा पत्नीसंयाजेभ्यो^६ इथ
^७ पुरस्ताद्गृहपतेः सुवाङ्मतीरुपजुहोति यद्देवा देवहेडनमित्येते-
नानुवाकेन प्रत्यृचः^८ मतिष्ठत एषेष्टिः सपूर्णपात्रविष्णुक्रमा
विसृजते व्रतमेतथैव यजेताभिप्रस्तो ऽभिप्रश्मानो वैतथैव
यजेतर्तुव्यतिक्रमे^९ दारव्यतिक्रमे ऽयोनौ वा रेतः सिक्त्वा^{१०}-
तथैव यजेत संवत्सरमर्धपादमेकविंशतिरात्र^{११} वा^{१२} तिर्यग्गो-
^{१३} निगताञ्जातीञ्जात्यन्तरे^{१४} वर्तमानान्दुष्कृतैरपहृद्धान्दश पूर्वा-

१ •शुधाजविकारवदित्यथ H U.

२ •सत्यो U.

३ Thus B U H and Prāy. candr.; Tr omits the passage.

४ Thus (अर्धपादस्य) H and Prāy. candr., •मूर्धपाद• U, मध्यपाद•

५ Tr B. The meaning acc. to the Vivaraṇa is: दौ नाथौ ।

६ प्राचीन Tr and the Viv. •जाताः U; B and H. om.

न्दशापरानात्मानं चेकविश्रमं पङ्क्तिं च पुनाति न^१ च^२ पुन-
रावर्तत^३ इत्यथाप्युदाहरन्ति

वैश्वानरौ^४ व्रातपतीं पवित्रेष्टिं तथैव च ।

अतावृत्तौ प्रयुञ्जानः पुनाति दग्धपुरुषमिति^५ ॥ २ ॥

द्वितीयः ॥

अथातो नक्षत्रेष्टीर्वाख्यास्यामो^६ ऽग्निर्वा अकामयतान्नादौ
देवानां^७ स्यामिति ता ब्राह्मणेन^८ व्याख्याताः^९ सा या
वैशाख्याः पौर्णमास्याः पुरस्तादमावास्या भवति स सकृत्सं-
त्सरस्यापभरणौभिः^{१०} संपद्यते तस्यामारभेतेति^{११} तस्या उप-
वसये ऽरक्षोरग्नींसमारोहोदेवसाय^{१२} मथित्वाग्नौन्विष्टत्याजसा-^{१३}
न्वापि वा^{१४} पौर्णमास्याममावास्यायां वोपपसेद्यस्यां^{१५} तल्लक्ष

१ Thus B U, विंशति H Tr and Prāy. candr.

२ These words omitted by Tr as also the following इति; the Prāy. candrikā reads न च पुन० ।

३ Thus (and cp Baudh. dhā I. 2. 17, Vas. dhā. XXII. 10) Tr B (the last only •पुरुष० and U (sec. m.) and Prāy. candr. : पवित्रेष्टिस्तावृत्तौ । अन्वारंष्टिं प्रकुर्वीथ पुनात्याविश्रमिति (or पुनाति वि०) कुष्ठ-
मिति H and U (pr. m.).

४ See T Br. III. l. 1 sqq.

५ Thus Tr B U (sec. m.) •भरणौ H U (pr. m.) Prāy. candr.

६ •रोषो० B U H Prāy. candr.

७ Om. U B.

८ उपवसेत् om. Tr.

- संपद्यते^१ तच्चैषोऽत्यन्तप्रदेशो^१ हविर्वच्छिष्टमतो^१ यजमानो^१
 भवतीति विज्ञायते ऽपि वा जन्मनश्चरे कुर्यादायुष्कामस्य^१
 यावज्जीवं^१ अवरार्धं वा प्रयोगो^१ जीवन्तावाज्यभागौ
 यजत्या नो अग्रे सुजेतुना^१ त्वष्ट सोम महे भगमित्यथ^१ -
 १ निर्वपत्यग्रे कृत्तिकाभ्यो जुष्टं निर्वपामौत्यग्निं^१ कृत्तिका
 यजेति संप्रेष्यत्याग्नेयमष्टाकपालमनुसत्यै चरमिति^१ सर्वत्रानु-
 पत्रति नचचहविर्मध्ये^१ अपचित्वासादयति^१ तस्याः सप्तदश
 सामिधेभ्यः^१ समिध्यमानां च समिद्धां चान्तरेण श्रीमत्यौ
 धाय्ये दधाति स्वाहृदा यस्य श्रियो वृत्रे ऽदाभ्यः पुरएतेति^१
 १ रयिमनौ पुष्टिमन्तावाज्यभागौ^१ यत्रत्यग्निना रयिमश्रवद्भय-
 स्फानो जमीवहेत्यथ हविषामग्निर्मूर्धा भुवो ऽनु नो ऽद्यानु-
 मतिरन्विदनुमते त्वमिति मचरयोर्थाज्यापुरोनुवाक्या^१

१ श्रवोपायो II ८

१ Om. Tr.

१ Thus reads Tr; the three other MSS. वायुष्कामस्यवरार्धं; the manuscript tradition, however, seems to be defective, the Visarāṇa runs. अपि वा जन्मनि जिवेतायुष्काम किं तत्र स्वजन्मनश्चरेत्य-
 भितिं यावज्जीवमथ वा अवरार्धं प्रयोगो^१ जन्मनश्चरेत्यभिधिं कन्मनश्चरे चिरायसं-
 वेदायुष्कामोऽत्र कर्ध्वं यथायवमायुष्कामस्य ।

१ The two mantras are given Saklapāthens in B.

१ इति om. U B H.

१ इति om. Tr B H

१ पुष्टिमनो om. Tr.

नक्षत्रविधानग्निर्नः^१ पातु छत्तिका^२ इति यथासमाह्वातमय
पुरन्धास्त्रिष्टुक्तः सुवाङ्मतीरुपजुशेत्यग्नये स्वाहा छत्तिकाभ्यः
स्वाहेति यथासमाह्वातः^३ 'स्त्रिष्टुक्त्यो^४ संघाज्ये षड्यवाक्ष
स्त्रिष्टमिति^५ संतिष्ठत एषेष्टिः सपूर्णपात्रविष्णुक्रमा^६ विसृजते
व्रतम्^७ ॥ ३ ॥

एवमुत्तरमुत्तरं^८ प्रतिनक्षत्रमुत्तरउत्तरे^९ ऽघनि यजेत^{१०}
विशेषाग्नाख्यात्यामः^{११} प्रजापतिः सवितेऽनुपाशुः सर्पभ्य
आग्नेषाभ्य^{१२} आज्ये करम्भमिति^{१३} सर्वे यवा भवन्त्यधिश्रयण-
काले तिरः पवित्रमाज्यमानौषाधिश्रित्य^{१४} तिरः पवित्रं कर-
न्मानावपति^{१५} पितृभ्यो मघाभ्यः पुरोडाशश्च षड्दपालमिति^{१६}
पैत्र्यञ्जिकेन निर्वपणप्रोक्षणाधिवपनसंबपनादीनि^{१७} व्याख्यातानि
भवन्ति^{१८} तार्तीयमवनिकेन^{१९} शौम्येन प्रचरणकृत्यो व्याख्यातो^{२०}

१ •चदिवोऽग्निः H

२ Tr gives a longer citation of the pratika.

३ Tr. ins. ऋष ।

४ •हती U H.

५ एवमेवमु० U H.

६ Thus Tr, प्रतिनक्षत्रमु० H U, उत्तरमु० B and the Vir.

७ Thus (•वि०) B and Prāy. candr. as T Br. III. 1. 4, 7; •छे०
U H Tr.

८ अधिवित्य given only by Tr.

९ Thus Tr B H and Prāy. pradipa; •मघानवपति U.

१० •संबपन० om, Tr; •संबपनादीनि the Vir.

११ •एवमेवेन Tr.

- १ श्वेतदायवे निश्चायै गृक्षौ दुग्धमिति ^१ पयसः प्रातर्दाहव-
 त्स्स्कार^१ ^१ आ^१ विशाखाभ्यामिद्धा तदानीमेव पौर्णमासी-
 माज्येन यजेताथ श्वो भूते मित्रायानूराधेभ्यश्चरमित्युत्तराभि-
 रषाढाभिरिद्धा^१ तदानीमेवाभिजिता यजेताथ श्वो भूते
 १ विष्णवे श्रोणायै पुरोडाशं चिकपालमित्युत्तरेषु प्रोष्ठपदेषु
 पुरोडाशं भूमिकपालमिति ^१ कपालमात्रं^१ भूमौ परि-
 निख्याद्धारमधिवर्तयति^१ ^१ तस्यैककपालवत्स्स्कार^१ ^१ आप-
 भरणीभिरिद्धा^१ तदानीमेवामावास्थामाज्येन यजेताथ श्वो
 भूते चन्द्रमसे प्रतीदृश्यायै पुरोडाशं पञ्चदशकपालमित्यभि-
 १ नौयैवाहनि^१ निर्वपेदुदिते चन्द्रमसि प्रचरेत्^१ एतमहो-
 रात्राभ्यां सुहं निरवपतां द्वयानां त्रीक्षीणां शुकानां च
 कृष्णानां न सवात्योर्दुग्धे श्वेतायै च कृष्णायै चेत्यभिनीयैवा-
 हनि^१ निर्वपेदसामिते प्रचरेदपि वा मन्वावेव निर्वपेत्सन्वावेव
 प्रचरेन्निरवपणन्यायेन^१ प्रचरेदथैतमुपसे चरमित्यभिनीयैव
 १ रात्रौ निर्वपेदुपसि प्रचरेदथैतसौ नचत्राय चसं निर्वपति ^१
 यथा त्वं देवानामस्येवमहं मनुष्याणां भूयासमिति निर्वपण-

१ ? Thus Tr B, *रोषावि० H, *रोषवि० U

१ *यानुराधे० Tr.

१ *मर्च Tr.

१ प्रलि० U H.

१ ? Thus B; *रोषापभ० U, *रोषभ० H Tr.

१ चरिर् ms. H.

१ निर्वपणन्यायेन प्रचरेत् in Tr only.

काले यजमानायतन आभीनो यजमानो जपत्यभिनीयैवा-
 इति^१ निर्वपेददितेषु नक्षत्रेषु प्रचरेदथेत^२ सूर्याय नक्षत्रेभ्य-
 चरमित्यभिनीयैव रात्रौ निर्वपेददिते सूर्ये प्रचरेदथेत-
 मदित्ये चरमथेतं विष्णवे चरमिति यजति^३ यज्ञो वै
 विष्णुर्यज्ञ एवान्ततः प्रतितिष्ठतीति ब्राह्मणं^४ वरो^५ दक्षिणा
 भवतीति^६ विज्ञायते ऽपाघावदा^७ प्रसिद्धः पशुः^८ पाथि-
 क्त्येष्वेष्टा दर्शपूर्णमासाभ्यां यजेत नक्षत्रक्षत्रेषु द्युतिरान-
 न्धाय^९ ज्योतिषामयनेनेष्टा पापं निर्णुद्य^{१०} ज्योतिष्मुपजायते
 ऽप पुनर्द्वयं जयतीति ४^१ स्नाह^२ बौधायनः^३ ॥ ४ ॥
 तृतीयः ॥

नक्षरेवामावास्त्रायां^४ पौर्णमास्यां^५ वा यजेत नक्षत्राभि-

१ चरि. ins. II.

२ Om. Tr.

३ वरा दक्षिणा भवन्तीति T1.

४ Thus (and cp. the Journal of the German Oriental Society), Vol. LVII, p. 742) U Tr, पाद्यावदा B, पाकदा H. The Vivaraṅga raus: अपाघावदा दक्षिणा इति शेष । यथा अपाघासु शून्ये दक्षिणाः तासु निष्ठि पत्रौषो वराण्यदास्यस्यं च लिखे चाभारः मयज्ञा इति (cp TBr. III. 12. 1. 7).

५ Tr ins ज्योतिषा ।

६ निर्मुद्य Tr.

७ Om. B.

८ Thus Tr H and the Viv., *मावास्यां पौर्णमासी वा U, नक्षरेव पौर्णमासीमवास्यां वा B, the accus. instead of the locat. also Ap. VI 30. 13.

होत्रं जुहुयादपि वाग्निहोत्रं वा नवानादयित्वा तस्याः
 पथसा जुहुयादपि वा नवानां यवाग्वा सायंप्रातरग्निहोत्रं
 जुहुयादपि वा गार्हपत्ये चतुःशरावमोदनश्च अपयित्वायघण-
 देवताभ्यः स्त्रियुक्तचतुर्थीभ्यो जुहुयादपि वा नवैरेव ब्राह्मणा-
 न्नोजयेत् एष इक्षुपचारकल्पो हरितयवप्रगौधान्नौषधि-
 वनस्पतिमूलफलशाकानामनिष्ठास्यणं याथाकामौ स्यात्पत्नि-
 वैषम्याद्ग्रीहिभिरिष्टां ग्रीहिभिरेव यजेता यवेभ्यो यवैरिष्टा
 यवेरेव यजेता ग्रीहिभ्यो ऽपि वा ग्रीहिभिरेव यवैवां
 यजेत मन्तिष्ठन्त आययणानि ॥ ५ ॥ चतुर्थः ॥

१ Thus H U and the Viv., नवैरेवा. B Tr.

२ Thus U and the Viv., वा नवानादयि. Tr. नवानादयि. H,
 नवानादयि. B.

३ Om. Tr., cp Ap. 1 c. 13.

४ Thus (as gṛhyasūtra and Har. sū. II. 8 23) Tr B, *श्यामो
 (as Āp. 1 c. 16,) H U.

५ Thus U and the Viv., *य एवैष Tr. H B om. य.

६ Thus Tr., इक्षुपचार. B U, इक्षुपचारि. H.

७ *ग्रीहो. instead of *शमी. H; *मूलमूल. instead of *मूलफल.
 U; *निष्ठासि instead of *निष्ठास्यणं (thus B U H and Viv.) Tr.

८ Thus B H, यथा. Tr U Viv.

९ Thus U and the Viv., स्यात्पत्नि. B, स्याताम्पत्नि. H, स्याताम्
 पत्नि. Tr.

१० यत्र om. Tr.

११ यत्र om B U.

अथातः पशुप्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः । स यदि पशु-
रुपाहतो वाश्वेत यदस्य पारे रजस इत्येताः ऊत्वा नैमि-
त्तिकी^१ द्वितीयां जुहोति यस्माद्भौषावाग्निष्ठास्ततो नो अभयं
कृधि । प्रजाभ्यः सर्वाभ्यो मृड नमो रुद्राय नीदुषे स्वाहेति^२ ।
यस्माद्भौषावेपिष्ठाः पलायिष्ठाः समज्ञास्याः शकृदकृथा मूत्रम-
कृथा इत्येतेषु^३ निमित्तेषु य इदमकस्तस्यै नमस्तस्यै स्वाहेति
द्वितीयाः^४ स यदि निषोदेयस्माद्भौषा न्यषद इत्येताः ऊत्वा
तं मेवावकण्डपडेनोत्थापयेदन्येतौदुम्बरेण वीर्वा उदुम्बर ऊर्कं
पशव ऊर्जेवास्मा ऊर्जं पशूनवसुद्ध इति वाङ्मणमुदुस्र तिष्ठे-
त्युचमुदयेत्यशुच्छागेति छागमुन्नेपेति सेपमुदग इति^५ ।
वर्षा^६ स उ चेन्नाक् पर्यग्निकरणान्विषयेत याश्चमेधे प्राय-
श्चित्तिस्तां कृत्वाथान्यं^७ तद्देवत्यं^८ तद्वर्णं^९ तद्वचसं^{१०} तद्रूपं
तज्जातीयं पशुमालभेत^{११} तस्योपाकरणादि सर्वभावर्तते निर्म-
न्थ्य सानिधेनोत्क्षेवाधारसंप्रैषसंमार्गप्रवरप्रयाजवर्जमथ^{१२} यदि
तज्जातीयं न विन्देताजावयो^{१३} गोश्रथा इत्यन्योन्यस्य प्रति-^{१४}

१ •सिक्तां H U.

२ रमि only in U (sec m.)

३ Thus U (pr. m.) इत्येषु B, इत्येवमेतेषु Tr, इत्येवमेतेषु H.

४ Thus (and cp. XVIII. 11 . 355. 15) Tr B ; H U om च य ।

५ तद्दे• Tr and the Viv.

६ तद्वचसं तद्रूपं H U.

७ •सानिधेजित• Tr, •सानिधेनील• H U.

८ Thus Tr, •ताजोवयो H U, •ताजावि B.

निधयो भवन्तीति^१ । तेषां ह्यगश्च^२ मेघयोपाकरणीयावलाभे^३
 स्यन्ममालभेत^४ । त्वाष्ट्रेण प्रचरणकच्यो व्याख्यातो^५ । ऽथास्य^६
 प्ररीरमसु प्रवेशयति न वा उवेतन्धियस आग्रानां त्वा विद्या
 आशा इति द्वाभ्याम्^७ ॥ ६ ॥

- १ अथ यद्यङ्गहीनः पशू रूपतो वर्णतो वाग्नेयीमाग्ना-
 वैष्णवोन्नेत्री वायव्यां प्राजापत्यामिति च ऊत्वा तमेवोपा-
 कुर्यादथ यदि वषामाह्विमणाः ऽग्नेनो ऽपहरेन्नशेदा^१
 पाश्चात् द्विरण्यमन्तर्धाय^२ चतुर्गृहीते^३ गृहीत्वाहवनीये जुहो-
 त्यन्वारभ्ये यजमान उद्यन्तुपर्णा^४ न विभाति सर्वं^५ द्विरण्य-
 १० कुचिः सप्तशिराः पुरस्तात् । सर्वेषु लोकेषु विभुः प्रविष्टो
 गातुमस्मिन्यजे यजमानाय विन्द^६ स्वाहेत्यथैतस्य^७ वपाये
 स्थाने यत्किञ्चिन्नेदोरूपमवशिष्टं^८ स्यात्तदुत्पाय्य^९ तेन प्रचरे-

१ भवन्ति B U H.

२ Partly conjectural reading, ह्यगश्च मेघयोपाकरणीयावलाभे-
 षीयादमन्यतमं • U, ह्यगश्चेदुपाकरणीया उपाकरणीयानामन्यतमं • H, ह्यगं च
 मेघं चोपाकरणीयावावाहभदमन्यतमं • Tr, ह्यगमश्चमेघयोपाकरणीयावलाभेन्यतमं •
 B. The Viv. तेषां ह्यगश्च मेघयोपाकरणीयाविति ।

३ U ins after चास्य षट्पचनभिर्विदमंयति, H ins. before चास्य :
 (शाक्यान्)रेषास्य षट्पचनभिर्विदमंयति (cp. IX. 19 296. 3)

४ Thus B Tr U ; H corrupt.

५ Om. Tr.

६ उद्यत् • H, उद्यत् • U Tr, उद्यत् • B.

७ Thus Tr, विन्दमा • B H U.

८ Thus B, • दुष्पाय Tr U H.

दध यद्येनां पुनर्विन्देत नैनामाद्रियेताय यदि वपा इविरव-
दानं वा स्कन्देदा त्वा ददे यगसे वीषाय चास्मास्त्रिषा
यूयं दधाथेन्द्रियं पय इत्यादाय जुहोति यन्ते द्रष्टो यस्त
उदर्षो दैव्यः केतुर्विशं भुवनमाविवेश । स नः पाह्यरिष्यै
स्वाहेत्यथ दधमस्थिते पशौ शकुनिदपाल उपविशेक्षपालं
प्रचान्द्य यूपं प्रीच्य तयेवान्येन जुहोत्यापवस्त वदस्व वा
भोमपौतये मातुमस्त्रिन्यजे यजमानाय विन्द स्वाहेति
॥ ७ ॥ पञ्चमः ॥

अथातश्चातुर्मास्त्रान्तरालप्रतानि व्याख्यास्यामस्तस्मैतद्भ्रतं
नानृतं वदति न माश्रममश्राति न स्त्रियमुपैति नाम् १
पन्पूचनेन वासः पन्पूलयन्त्यन्त्यमपाय्यशूद्रोच्छिष्टो स्वयं
पादौ प्रचालयते न लवणमश्राति न कौशौधान्यमन्यत्र
तिलेभ्यो नासन्त्याश्र गयीत न स्त्रियमुपेयात्काममृतौ
जायामुपेयाद्यज्ञातपुत्रः स्यादुभयोः कालयोर्मधुपूर्वं व्रत-

१ ? Thus U, वदसव H, वदद्भुवा B, वदस्यनुवा Tr.

२ Thus Tr again, विंदस्वा० B U H, विदास्वा० Prāy. candr.

३ Thus B. व्याख्यास्यामी इति अरेदिति तस्मैतद्भ्रतं Tr; after व्याख्यास्यामः
H and U have a passage which seems to be interpolated (from
XXI, 1. 69. 2, 3): नान्यश्च (these two words only in H) यावज्जीव-
प्रघोमौत्थेयं चातुर्मास्त्रानाम(स्त्र)ान्नास्त्रिदधमि प्रयते त्वेव संवत्सरे व्रतं अरेदिति ।
*... & om. Tr.

४ Thus (and ep. II. 20: 67. 1) B, श्रीमौ० H U Prāy. candr.
श्रीमि० Tr.

मुपैति^१ मध्वन्नातीति^२ ब्राह्मणं^३ हृतमित्येवेदमुक्तं^४ भवति^५ ।
 दैवं मध्विति^६ विज्ञायते ऽञ्जन्ति त्वामध्वरे देवयन्तो वन-
 स्यते मधुना दैव्येनेति^७ नान्यस्योच्छ्रष्टं भुञ्जीत^८ नान्यस्या-
 लिञ्ज्यं कुर्वीत^९ नाञ्जीत^{१०} नाग्धञ्जीत^{११} न आहुं^{१२} भुञ्जीत^{१३} ।
 न लोमानि वापयीत^{१४} न दतो धावते^{१५} न नखानि
 निकृन्तते^{१६} कामं पर्वसु^{१७} केशशश्रुलोमनखानि^{१८} वापयीत^{१९} ।
 चतुर्पुचतुर्पु मासेषु निवर्तयेतेति ब्राह्मणं^{२०} संवत्सरादूर्ध्वं
 दार्शपूर्णमासिकमेव^{२१} व्रतमुपदिशन्ति तस्य चेद्वैश्वदेवस्य कालो^{२२}
 नातीयाद्यतीयाद्ग्रथे^{२३} व्रतपतये पुरोडाशमष्टाकपालं निर्व-
 पति^{२४} सा प्रसिद्धेष्टिः संतिष्ठत आमावास्याकालादिति^{२५} ।
 व्याख्याताः^{२६} कालान्तिकमेवापदि^{२७} यजेत^{२८} ॥ ८ ॥ पष्ठः ॥

१ Thus Tr B, •र्धं वेदमुक्तं भवति हृतमित्येतद् II. • न चैवेदमुक्तं भवति
 हृतमित्येतद् U, on this passage cp Indr. on Ap. VIII. 4. 11

२ आहानि Tr.

३ Thus U H, वापयते B, चिदीति Tr.

४ Thus MSS, we expect the optat.

५ चर्वाति Tr

६ लोमनखानि om. Tr.

७ दार्शपूर्णमासिकं Tr

८ Thus is the reading of U ser. ni. U (pr m) B and Tr. on
 the words यद्यतीयान् and B has कालीतीयाद् instead of कालीनाती • ।

९ अरावं दक्षिणं ददाति U ins. on the margin.

१० •स्य कालादिति Tr.

११ Thus also the Vivarana, काला अतिक • H. (rightly ?).

अथातो ऽध्वरदीक्षाप्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामो^१ दीक्षित-
 श्वेदमृतं वदेदिमं मे वरुण तत्त्वा यामि त्वं नो अग्ने म त्वं नो
 अग्ने इति चतस्रो वारुणीर्जपेत्कृष्याजिनाद्भुवश्चिन्नो दृष्टादा
 देनाञ्चनमगन्यञ्जस्ततो मा यज्ञस्याग्नीरवतु । वर्धतां भूतिर्दधा^२
 घृतेन मुञ्चतु यज्ञो यज्ञपतिमः३ इति जपेदमेध्यमनिष्टं^४
 वा दृष्ट्वा जपतीत्युक्तेतर्दभिष्टो ऽभिष्ट्यमाणो वा^५ जपती-
 त्युक्तेतर्द्वैतयित्वाप आचम्य जपति श्रिवाः पीता भवथ यूय-
 मापो ऽस्माकं योनावुदरे सुशेवाः । इरावतीरनमौवा अना-
 गसः स्वस्ति नो भवथ जीवस इति^६ कर्दयित्वा निष्ठौव्य वा
 जपति यदथापि रषस्य मे निरषविषमन्तः^७ । अग्निष्टोमः^{१०}
 पृथिवी पुनरात्मन्धातु म इति^१ रेत स्तुत्रमनुमन्तयते
 यन्मे रेतः परीतोषात्तदर्पिय^२ । अग्निहोत्रमिव^३ सोमेन तदहं
 पुनरादद इति^४ सूचं करिष्यन्परीषं वा पृथिव्या^५ ङोष्टमा-
 दत्त इयं ते यज्ञिया तनूरिति^६ करोत्यपो मुञ्चामि न

१ दधा om. H

२ om Tr.

३ निरषविषम् B U H and the Prāy. candrikā, निरहोत्रियम् Tr and
 a prayoga of the collection Butsell;—असुत or असुत Tr B H
 and the same prayoga, असुत B and the Prāy. candrikā.

४ परीतोः Tr B, परितोः U H Prāy candrikā—•पिंथ अग्निः Tr.
 पिंथा । अग्निः prayoga Butsell. •पिंथेपिः H, •पिंथापिः U, •पिंथापिः
 B, cp Āp. X. 13. 10

५ अग्निः Tr U

प्रजाम्प्रक्षोमुचः स्वाहाकृताः पृथिवीमाविशतेति^१ लोष्टं
 प्रतिनिदधाति पृथिव्या संभवेति^२ वीभक्षा नाम^३ स्थापः^४
 स्वाहाकृताः पृथिवीमाविशतेत्यश्रुः^५ कफस्या^६ नाम स्थापः
 स्वाहाकृताः पृथिवीमाविशतेति सूहानं^७ तपस्या नाम स्थापः
 स्वाहाकृताः पृथिवीमाविशतेति खेदं^८ दुःखप्रं वृष्टा जपत्यभि-
 पर्ववर्तते^९ दुःखप्रं पापखप्रदादभूत्यै^{१०} । ब्रह्माद्यमनारं करवै न
 हि खप्रमुपग्रथं^{११} इति^{१२} खप्रे इत्वं भुक्त्वा जपति यदन्नमघते
 नक्तं न तन्नातः चुधो ऽवति । सर्वं तदस्मान्ना हिः^{१३} षीन्न हि
 तद्दृग्ने दिवेति^{१४} लोहितमुत्पतितं दृष्ट्वा कण्डूयं^{१५} वा जपति
 नमो रुद्रियाभ्यो ऽद्भ्यः स्वाहेति^{१६} न वर्धन्ति धावेद्यदि धावे-
 न्नमो रुद्राय^{१७} वास्तोष्यतय^{१८} इत्येतामृचं जपेन्नान्येन दीक्षितेन
 समेयाद्यदि समेयात्कया नसिच आभुवदित्येतामृचं जपेद्देव-

१ Thus (and cp Ap X 14. 1) Tr, नामाप स्य H U Viv and Prāy. candrikā, B om. this passage

२ Thus the prayoga Burnell, *श्री Tr, *शुपते U, H totally corrupt and B defective

३ Thus Tr, Viv and prayoga Burnell, कफे निरंते कफस्या U

४ Thus the prayoga Burnell, खेदं Tr, खेदं B and Viv, सप्या H.

५ Thus MSS., read with Av VII 100 जपति पर्ववर्तते ।

६ The original reading of Baudh. is difficult to restore. *प्राउप-
 पुष्यते B, *प्रोपुष्यते Tr, *प्रोपभुक्ति U Prāy. candr. *प्रापभुक्ते H.

७ Thus B U Tr and Prāy. candr., *प्रथ H.

८ Thus MSS.

९ वापते Tr.

यजनादन्यवाभ्युदितो ऽभिनिमुक्तो वा सूर्यो मा देवो देवेभ्यः
पाविति जपेदितौत्वा^१ इमानि^२ सर्वास्त्रेवाध्वरदीचासु प्राय-
श्चित्तानि भवन्तीति^३ बौधायन^४ आवान्तरदीचायै विसर्गा-
दिति शालीकिः^५ ॥ ६ ॥ सप्तमः ॥

अथातः सर्वयजानां प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः^१ सर्वत्र
सूत्रच्छिन्नभिन्नभग्नष्टदुष्टविपरीतशौनेपु^२ *हविःस्यन्दना-
स्त्रावितपतितस्फुटितेष्वदिजशानविडालकाकखरमृगपशुपक्षि-
मरौसृपादीनामन्यत्कौटानानृत्विजो^३ ऽग्नीनामन्तरागतानां^४
दादशगृहीतेन^५ सुषं पूरयित्वा दुर्गां^६ मनस्वतीं^७ महा-

*१ Thus Tr (reading only *न्वा), जपेदितौमानि B U H.

२ च आद ins H U

३ Thus the Prayāscittapradīpa, and H and the Viv., the last two omitting, however, *विष्टुः; सूत्रेविष्टेभिस्ते भग्नैः B U, सूत्रेभिष्टे-
विष्टेभग्नैः Tr; *शौन B.

४ हविःस्यन्दना^१ B, हविःस्यंदा^२ H, हविःस्यन्दना^३ Tr, हविःस्यन्दन^४ U.

५ One of the most difficult passages! स्फुटितेष्वदिजं U, स्फुटि-
तेषुदिज B U, *स्यदितादिज^१ Tr. The Viv reads अदिज^२ (दिजा-
तिरिक्ताः इद्रादयः) - शानवि (or वि)डाल^३ all, but the Viv. *शानोवि-
डाल^४ explaining अना शकडम्; this points to अदिजशानोविडाल^५ -
Before खर H U have इद्र^६ - *मरौसृपादिर् H U and the Viv.,
मरौसृपादि^७ Tr, मरौसृपादीनाम् H. - अन्यत्कौटानाम् (the Viv., अन्यत्कौ-
टानाम् B, अन्यत्कौटानाम् H. U. - ऽग्नीनामन्तरागतानांदा^८ U (see. m.), ऽग्नीनामन्-
तरागतानांदा^९ H U (pr. m.) ऽग्नीनामन्तरागतानांदा^{१०} B Tr, ऽग्नीनामन्तरागतानांदा^{११}
Viv.—Read perhaps instead of अनामन्तरागतानाम्: अन्तरागताने। In
the Gṛhyasūtra (IV, ७) this passage also is to be found equally
corrupt.

(Thus Tr, दुर्गामनस्वती B U H

- व्याहतीस्त्रिस्रो जुहुयाञ्जातवेदसे सुनवाम सोममरातीयतो
 निदधाति वेदः । म नः पर्षदति दुर्गाणि विश्वा नाधेव
 सिन्धुं दुरितात्यग्निः स्वाहेति^१ । कार्यविपयांसे च^२ मन्त्र-
 ब्राह्मणमात्रं^३ दर्मेभावर्द्धिःपरिधिविष्टतिपवित्रहविःकपालस्रुकु-
 ५ सुवारणिकृष्णाजिनप्रणीताम्युद्वासनेन^४ यत्किञ्चित्कार्यविप-
 र्यासः स्वाद्ये चान्ये चाज्यश्याख्याः सुवेणोपघातं प्रायश्चित्तानि
 जुहोति प्रजापतये स्वाहा हिरण्यगर्भाय स्वाहेत्यथ पितामहां
 जुहोति भृगूणां पतये स्वाहाङ्गिरसां तपसे स्वाहेत्यथ महा-
 व्याहतीर्जुहोति भूरग्नये च पृथिव्यै च महते च स्वाहा भुवो
 १० वायवे चान्तरिधाय च महते च स्वाहा सुवरादित्याय च
 दिवे च महते च स्वाहा भूर्भुवः सुवश्चन्द्रमसे च नचवेभ्यश्च
 दिग्भ्यश्च महते च स्वाहेत्यथ व्याहतीर्जुहोति भूः स्वाहा
 भुवः स्वाहा सुवः स्वाहा भूर्भुवः सुवः स्वाहेति^१ ॥ १० ॥
 ॥ अष्टमः ॥

- ११ मन्त्रहीने ऽतिरिक्ते वा दुरधीते दुरागते ।
 अनागते ऽषषद्दारे^२ अतीते^३ वापि^४ यद्गते^५ ॥

१ दुर्गां ins B.

२ च found in H Tr and the Vivaraṇa.

३ Thus B, •साच Tr, •मचभेदे च U, •माचभेदे च H.

४ This whole passage is incomprehensible to me, पतिं out.

B K. - •कपालनाम्यु • H U - •वरणी • B K U - प्रयीमानामग्युद्वासनादि
 H U

५ •दृष्टते H.

६ Thus Tr, •तीते H U, •पतीते B.

७ वापि Tr, B

८ ? •ते B Tr, •तं H U.

हविषः^१ स्यन्दिनादग्नेर्होतुर्हीनस्त्ररेण^२ च ।
 अतिदाहे च हविषां यत्किञ्चित्पात्रभेदने ॥
 ऋपाक्षनाग्ने भेदे च चतुष्पाद्यन्तरागते^३ ।
 प्रणाग्ने च पवित्रस्य^४ श्राव्यस्यैवावलोडने^५ ॥
 हविषां च विपयांस च्छित्त्विप्रथतेषु च ।
 यज्ञप्रसारणीकाले^६ द्वैधीभावे ममुत्थिते ॥
 मिन्दाङ्गती च होतव्ये व्याहृत्यः प्रणवादिकाः ।
 वारुण्यस्तन्तुमत्यश्चान्वग्निश्च^७ मनस्रती ॥
 महाव्याहृतयः सप्त प्राजापत्या तथैव च ।
 प्रसंधानाय यज्ञस्य^८ लेते^९ मन्त्राः प्रकीर्तिताः ॥ १०
 अप्रायश्चित्तिको यज्ञो ह्यसुरैः संप्रमुच्यते ।
 असुरैर्मुक्तयज्ञस्तु^{१०} देवान्दोषेण^{११} सश्रयेत् ॥

१ Thus Tr and the Viv. हविषाः U, हविषां B, हवि H.

२ होतुः Viv.

३ Thus Tr B and the Viv, स्यादन्तरागतौ U, स्यादन्तरागतौ H.

४ Thus U, चक्षुष्यः Tr H, चक्षुष्यः B.

५ ? Thus U H, प्रसारणाः Tr, प्रसारणाः B, प्रसारणिकाले यज्ञप्रसारिणि
(sic) यज्ञविष्टार the Vivarana.

६ Thus Tr H T U, सत्यश्चान्वः B

७ Thus Tr, यज्ञस्यैवे U (pr. m.) and H, स्येते U (sec. ut.)
स्यते B.

८ Thus H U B, यज्ञस्य Tr.

९ Thus Tr B, यज्ञेन U, यज्ञेन H.

अलिजो घजमानं^१ च^२ आयुषो^३ ब्रह्मवर्चमात्^४ ।

प्रच्यावयेदुरिष्टं तत्तन्नादोषान्प्रणाशयेदिति^५ ॥

॥ ११ ॥ नवमः ॥

अथातो ऽनुयज्ञान्व्याख्यास्यामः^६ । मायूहोमं चोपोदयं^७

१ जुहुयात्प्रातर्हेमं चोपास्तमयं^८ कालेन कालमनतिक्रम्य^९

कालो^{१०} दर्शपूर्णमासयोरग्निहोत्रस्य च न^{११} स्कन्दते^{१२} न व्यथत

इति^{१३} विज्ञायत । आ प्रातराहुतिकालात्प्रायमाहुतिकालो

नातीयादा मायमाहुतिकालात्प्रातराहुतिकालो^{१४} ऽथ यदि

मायू मायं दोषा वस्तोर्नमः^{१५} स्वाहेत्यहुतिः हुत्वाग्निहोत्रं

१० जुहुयाद्यदि प्रातः प्रातर्दोषा वस्तोर्नमः^{१६} स्वाहेत्याहुतिः

हुत्वाग्निहोत्रं जुहुयाद्य यदि पूर्वम्यामाहुत्याः हुताया-

१ Thus B K U (pr m.), •मानस्य Tr, नामं वा U (see m)

२ आयुषो Tr.

३ •वर्चसः Tr.

४ Thus H U, ततन्ना• B, त्तन्ना• Tr—The last words repeated in B Tr.

५ Thus Tr B and the Viv, नुक्त्वास्यामः H U

६ Thus U H, वो• B Tr and the Viv.

७ Thus H; काले U, कालेन B कालेन च Tr

८ Thus H U, नस्कन्दते B, न्कन्दते Tr; •होत्रस्य च स्कन्दनं व्यथते Viv., cp. the citation of Bhāradvāja in Radradatta's comm. on Āp IX. 7. 3

९ च ins, H U.

१० वस्तोर्दोषा U and Prāy candrikā.

नाहवनीयो ऽनुगच्छेदग्निदांरौ दारावग्निरिति वदञ्चकले^१
 चिरणं निधायोत्तरामाहुतिं जुहुयात्कालातिक्रमेण्वापह्नोम^२
 आमावास्यस्य^३ कान्नात्पौर्णमासस्य कालो नातीयादा पौर्ण-
 मासादामावास्यस्य^४ मौह्याग्रयणस्य कालाच्छ्यामाकाग्रयणस्य
 कालो नातीयादा यवाग्रयणस्य^५ कालाद्द्वीह्याग्रयणस्य^६
 ग्यामाकाग्रयणाद्यवाग्रयणस्य^७ वरुणप्रघामानां कालाद्द्वैश्वदेवस्य
 कालो नातीयादा भाकनेधेभ्यो^८ वरुणप्रघामानामा शुनामी-
 र्यात्साकमेधानामा वैश्वदेवाच्छुनामीर्यसा^९ दक्षिणायनपगोः
 कालादुत्तरायणपगोः कालो नातीयादोत्तरायणपगोर्दक्षिण-
 यनपगोरोत्तरवमन्तज्योतिष्टोमस्य^{१०} कालात्पूर्ववमन्तज्योतिष्टो-
 मस्य^{११} कालो नातीयात्संमन्तस्य संवत्सरस्या^{१२} निज्यासुत्या^{१३}
 चषयो ह स तत्प्रयोद्युगा^{१४} आसृष्टे ऽर्धमासायार्धमासायाग्नि-
 होत्रमजुह्वुः^{१५} प्रतिपदि सायं चतुर्दशगृहीतानि गृह्णाति^{१६}

१ Thus U, वदञ्च • Tr, वदेच • B H.

२ Thus Tr, •ओममामा • U, होमामा • B U.

३ Thus Tr, •पयसाद्द्वीह्याप • B H, •पयसाद्द्वीह्याप • U.

४ ग्यामाकाग्रयण • Tr.

५ Thus U, •घानी H B, •घानी कालाद्य • Tr.

६ Thus Tr, •पगोश्चरवसंत • B U.

७ Thus Tr, •सूर्ववसंतस्यज्यो • B, •सूर्ववसंतस्यज्यो • U.

८ ? Thus Tr U, •स्यरस्य चानी • B; H om this passage.

९ तत्प्रयोद्युगा Tr, प्रयोमा H and the Viv. (pr. m) तत्प्रयोमा B, प्रयोम U.
 प्रयोद्युगा Viv. (sec. m.) which explains चतिप्रयेन प्रयोमविदः ।

१० Thus Tr B, धंमासेधेसाषेदि • H U - •चमजुह्वुः Tr, •चंजुह्वु U H,
 •चंजुह्वु B; on this passage cp. Hir. pi. sū. II. 9 - 56, 11.

- मरुदुन्नयते हविरैका^१ समित्सकृद्धोमः^२ मरुदुपम्यान^३ मरु-
 त्याग्निनिमार्जनमेवं प्रातरथ पणसासानुते ऽग्निहोत्रे दर्श-
 पूर्णमामाभ्यामनिद्वापयणैद्यातुमांसैः पशुवन्धेन चाग्नये पथि
 कृते ऽग्नये तन्नुमते ऽग्नये वैश्वानरायाग्नये व्रतपतय इति^४
 १ पुरोडागाग्निहोत्राग्निहोत्रं कृत्वा^५ दर्शपूर्णमामाभ्यामिद्वापय-
 णैद्यातुमांसैः^६ पशुवन्धेन चाथ मंत्रमरुमपुते ऽग्निहोत्रे दर्श-
 पूर्णमामाभ्यामनिद्वापयणैद्यातुमांसैः पशुवन्धेन चाग्नये पव-
 मानायाग्नये पावकायाग्नये शुचये ऽग्नये पथिकृते ऽग्नये तन्नु-
 मते ऽग्नये वैश्वानरायाग्नये व्रतपतय इति पुरोडागाग्निहोत्रा-
 १० अग्निहोत्रं कृत्वा^७ दर्शपूर्णमामाभ्यामिद्वापयणैद्यातुमांसैः पशु-
 वन्धेन च^८ ॥ २० ॥

अथ हविषामयं मोहिषवौ^९ तयोरन्नाभे^{१०} प्रियद्ववः
 कोद्भवोदारत्वरक्वर्जं^{११} ग्यामाकनीवारवेणुयवान्तरमंपाककन्द-
 मूलकृत्वाभ्यापः^{१२} मरुमिति^{१३} इतमाज्यार्थं^{१४} गव्यमिति प्रथय-

- १ Thus Tr B, एकाः मरिषः म. U H
 २ H U H put व्रतपतये before वैश्वानराय ।
 ३ Tr in अग्निहोत्रं कृत्वा ।
 ४ मंथं च Tr.
 ५ Thus B Tr, the Vse and the Pray exdr : एभावे H U.
 ६ : Thus Tr H U, मोहारकः B; मोदारकमावर्जं (the Pray)
 dipkã.
 ७ Uncertain reading; मंत्रादवर्जं Tr. मंत्रावर्जं B U.
 ८ मंत्रावर्जं H, मंत्रावर्जं Pray. j-rahpa.
 ९ Thus H U, मरुमिति B मरुमिति Tr.

सुखास्त्राभे मादिषमाजं वा घनमाज्यार्थं प्रयुञ्जीत^१ भोजने-
 खविदुदं मन्यन्त^२ एके^३ तयोरलाभे तैलं प्रतिनिधिसौम्य-
 लाभे त्रितिलतैलमंतभीकुसुमसर्षपवार्चसेक्षा^४ इति^५ शिष्ट-
 प्रामाण्याद् त ऊर्ध्वमलाभे यवपिष्टानि त्रौहिपिष्टानि ग्यामा-
 कपिष्टानि वाङ्निः सष्टस्युज्यार्थं प्रयुञ्जीत^६ कुशा क्षर-
 णार्थं^७ तेषामलाभे शरमयकुतपाश्ववालमुञ्जसुगन्धितेनना-
 जुनादारदूर्वाग्रामाकाः^८ नीरवृक्षा इक्षव इत्येतेभ्यः^९ मक्षर-
 बर्हिर्विधृतिपवित्रयूपरगनाशालाकपरिक्षरणान्तर्धानामनशयन-
 न्तोचोपाकरणायाः कार्याः सर्वलणेभ्यो वा शुष्कशुण्डिनल-
 वस्वजह्न्यात्तूलदणवर्ज^{१०} पालाशः खादिरो वेभ्रस्तयोरलाभे १०
 याञ्जिकानां वा^{११} वृक्षाणामन्यतमस्तेषामलाभे ऽरुकपित्यकौ-
 विदारश्मल्लिभेष्मातकनीपनिम्बतिलकवाधकविभौतकराजवृ-

१ Thus B U, पद्युजते Tr., H omits the passage.

२ B U ins. इति ।

३ Emended; *वार्चसेक्षाशिष्ट* Tr., *वार्चावासेक्षाश्च* B, *वार्चवासेक्षा इति शिष्ट* H U.

४ *शालरणा* H U.

५ *शरमय* Tr., *शरमय* U, *शरमय* H U - *जुनादार* Tr., *जुनादार* B U, *जुनगरा* H.

६ Thus Tr (reading only शुष्क instead of शुष्क); शुष्क* H U, *श्रीर्षेविष्वक्शुष्क* B; *शुण्डिनवस्वजह्न्यात्* H, *शुण्डिनवस्वजह्न्यात्* U. Sāyana (resting in his bhāṣya on the darśanānamāsa) gives शुष्क instead of शुष्क ।

७ Om. by Sāyana in his citation

करञ्जपलाण्डुवर्जं^१ सर्ववनस्पतीनामिभ्रो भवतीत्येके^२ ।
दक्षिणानां काले गौर्धिरण्यं वामस्तोषामलाभे फलानां मूत्रानां
भक्ष्याणां^३ दद्यान्न त्वेव न यजेत^४ ।

नित्यं^५ नित्येषु युक्तः म्यात्तथैवाजस्त्रिकेषु च ।

- ५ यस्य नित्यानि नृत्नानि^६ तथैवाजस्त्रिकाणि च ॥
विषयस्यो^७ न म^८ खर्मं गच्छते पतितो हि मः ।
तन्मान्मूत्रैः फलैर्वापि^९ मधुना तरसेन^९ वा^९ ।
नित्यं नित्यानि कुर्वीत न च नित्यानि लोपयेत् ॥
न च नित्यानि लोपयेदिति ॥ १३ ॥ दशमः ॥

॥ इत्यष्टाविंशः प्रश्नः ॥

१ Thus I: and B (B reading however, शम्भलो and •पर्णाजुन instead of •पलण्डु both have •वर्षाणाम् instead of •वाचकः) Nāy in a citation agrees with the above given reading, putting only करञ्ज between कपित्थ and कोविदार, U reads नोपनिवन्ति लक्ष्मणक-विभोतकराजदृष्टशास्त्रिरत्नं (न च करञ्ज करजपिथकोविदारश्चेत्क-पलाण्डु (sec. m पर्णाजुन वर्जं, H नोपनिवन्ति लक्ष्मणकवाप्रीषकविभोतकराजदृष्ट-शास्त्रकपित्थकरजकोविदारश्चेत्पलाण्डुवर्जं) ।

२ After एके the MSS etc. Tr and the Viv. ms. यद्यदि ।

३ Thus H U, मूत्राणां B, भक्ष्याणां T ।

४ Thus B U and Viv, नित्या Tr. निष्णु H ।

५ युत्नानि T ।

६ Thus Tr B and Viv., विषयस्यो U H ।

७ सः U च Tr. ।

८ Thus U H and Viv., मूलफलैः Tr B ।

९ Thus B and Viv. तरसापिवाः Tr U H. ।

अथाभिदग्धानि^१ मदोदविधानानि समस्तदेवयजनमाह-
 तेव^२ क्रियेरन्ननाहता^३ वा^४ वसतीवरीः प्रथमं गृह्णीयादिति^५
 बाधूलकस्य मतमयेतरानानुपूर्वमित्यथ^६ यदि °भिन्नेषु कपा-
 लेषु सर्वाणि^७ निपतेयुस्तत्र यावत्तमूतं^८ पुरौषमादाय वसती-
 वरीभिः संयुत्य^९ विस्त्राय प्रचरेत्तत्र प्रायश्चित्तं यथाणामेकेन
 जुहुयादाग्नीधीयविनाश आग्नेय्यर्चा^{१०} जुहुयादग्निर्मूर्धा दिव
 दति^{११} वैष्णव्या हविधानि^{१२} विष्णो तं नो अन्तम इत्याग्नेय्या^{१३}
 सुल्लयमग्निः सहस्रिण इति^{१४} वायव्यया वायव्येषु वायो गतः
 वरीणामित्येन्द्रिया^{१५} सदमीन्द्रं विश्वा अवीदधन्निति^{१६} वैश्व-

१ अद्यानि H U and the Vīvarāga.

२ Thus Tr H U and Pāy. caudrikā, समस्तदेव B.

३ Thus Band the Viv., क्रियेरन्नाहता Tr H U, cp. Rudradatta on
 Āp. XIV. 25. 2.

४ Om. T B, given by U H and the Vīvarāga.

५ Thus Tr B, गृह्णीरदिति H U.

६ Thus B, °तरानानुपूर्वमित्यथ T₁, °तरानानुपूर्वमभवत्यथ U, °तराण्यनुपूर्वं
 भवत्यथ H.

७ Om. H.

८ कपालानि यथ ms. B, यथ ins. T₁

९ यावत्तमूतं U and Viv., यावत्तं B H, यावत्तमूतं Tr.

१० Thus U, °युव्य H B, °युव्य Tr.

११ °देव्या B U H.

१२ °र्चानं B Tr.

१३ The passage अग्नेय्या...वरीणामिति found in H U only.

१४ °ल्लयया H B °ल्लया T₁, °ल्लया U.

देव्या प्राग्ग्ने विश्वे देवाः शृणुतेमः इवं म इति ^१ सर्वेषु
 मिन्दाज्जती जुञ्जयाद्वाद्यतीर्थापि वेष्टिं निर्वपेदगारदहने
 चामवान् ^२ सर्वविनाग्ने तन्तुमती ^३ दग्धेषु ^४ सोमेषु ^५ वा नष्टेषु
 वा सोमानामुपघातापहारेषु ^६ वा यथालाभमः शून्महीत्वा
 १ वसतौवरौभिः ^७ संयुत्याभिपुत्य ^८ प्रचरेत्सर्वविनाग्ने ओषधीभि-
 रभिपुत्य प्रचरेत्तृक्त्वा ^९ पुनर्यजेतेति श्रुतिरेवमेव कुर्यात्सा
 प्रायश्चित्तिरिति ^१ ॥ १ ॥ प्रथमः ॥

अथ होत्रकाणामन्योऽन्यस्य मैत्रावरुणश्चोदयेदपि ^१ वान्यो-
 ऽन्यस्य याज्यापुरोऽनुवाक्याभ्यां ^२ यजेत ^३ तस्य प्रायश्चित्तं ^१
 १० ब्राह्मण एकहोतेत्यस्यानुवाकस्य प्रथमेन होतुर्जुञ्जयाद्वितीयेन
 मैत्रावरुणस्य तृतीयेन ब्राह्मणाच्छूचिनश्चतुर्थेन पोटुः पञ्चमेन
 नेष्टुः षष्ठेनाच्छावाकस्य सप्तमेनाग्नीध्रस्याध्वर्युः प्रधानदेवता-
 मनुच्चारयित्वा योन्यामुच्चारयेद्यदो देवा अतिपादयानीत्ये-
 तया सुवाज्जतिं जुञ्जयाद्ब्राह्मणेनाष्टमेन नवमेन पूर्वोक्तं

१ Thus Tr U Viv. •दोद्वे B H

२ Thus all the MSS. and the Vivatana.

३ Thus Tr and the Viv., मती B H U

४ दग्धेषु Tr

५ Thus Tr B, ओषधातापहारेषु U, वेष्टघातापहारेषु H

६ अरौभिसकृन्वा U, अरौ सुपून्वा H, Tr B om. these three words.

७ तम् om. H U

८ स om. U Tr

९ Thus Tr •चोदयत्यपि वा B U H and the Viv.; H om. अपि वा ।

१० Thus Tr B and the Viv., •वाक्याभ्यामपि H, •वाक्या भवति U.

प्रायश्चित्तं कुर्यादुक्त्यापर्यायिषु^१ यथाक्रमेण जुहुयाद्दशमेन
 षोडशिरात्रिण्यथिभ्यो^२ राशंतराय संधये^३ तथा त्रिपिविष्ट-
 क्षोभे वाजपेथे^४ तथातिरिक्तलोभेय्विति^५ यथाचोदितमन्यो
 यजेत्तन्मथमो^६ यजेज्जपेदा स्वयं चोदितः स्वयमेव यजे-
 द्वितीय एव^७ प्रायश्चित्तं भवेत्सोमे इत्यत्रैवं कुर्याद्धोतान्तेन^८
 यजेदन्तेनैव^९ मैत्रावरुणो वा पूर्वोक्तं प्रायश्चित्तं कुर्यात्तथा
 यान्यापुरोऽनुवाक्यास्त्रयान्यत्रायश्चित्तं^{१०} भवेद्दथाश्वमेधस्यात्र
 होमैश्चारण्यानां पशूनां सुवाङ्मत्या अनातिरिक्तपुनरुक्त-
 व्याधातेषु^{११} मित्वाङ्मती जुहुयात्तपेष्टकोपधाने^{१२} इयं दिव-
 सुवाङ् भविषामन्यद्वीजमन्यदैवतस्य^{१३} कुर्यात्तदुत्सृज्य पुनस्तथाद्य^{१४}
 यजेदतिश्रिष्टं मह यजेज्जपेदा^{१५} पूर्वोक्तं प्रायश्चित्तं कुर्या-
 दिति^{१६} ॥ २ ॥ द्वितीयः ॥

१ *य्य* H U

२ Thus B H, षोडशिरात्रिण्यथिभ्यो Tr U.

३ इति is Tr only.

४ Thus Tr U, यजेत्तन्मथमो B, यजेत्तन्मथमो H.

५ एवं H only.

६ Thus B U, यजेतान्यं देवतं Tr (H only).

७ P Thus Tr, *व्यासत्रययान्यत्राशः* B, *व्यासत्रययान्यत्राशः* H,

व्यासत्रययान्यत्राशः U.

८ P Thus Tr, अनातिरिक्तेषु पुनरुक्त्याधातेषु U, अनातिरिक्तेषु H,
 मित्वातिरिक्तेषु B

९ एवं om H U.

१० P *व्यासत्रययान्यत्राशः* B, *व्यासत्रययान्यत्राशः* Tr H, *व्यासत्रय-
 यान्यत्राशः* U.

अथ वितते यज्ञकर्मणि प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामस्त-
 चौषधं पयः पशुः सोम आच्यमित्येतेषु नूनेषु वा नष्टेषु
 वापद्धतेषु^१ वा^२ पुनस्तथाद्य गृह्णीयाद्यत्र क्षरेत्ताक् स्विष्टकृत
 उत्पादनं भवति^३ स्विष्टकृतं कर्ष्वः^४ क्षरेत्तत्सः^५ स्वायितेनैव^६
 पुनर्यजेत्सह यजेद्वाथ यदि निरूप्य क्षरेदन्यं^७ दैवतमसुभै
 लेति प्रतिविभञ्ज्याभिसृश्व^८ सर्वं जुहुयादसुभै स्वाहेति^९ यत्र^{१०}
 क्षरेत्तत्रैवमेव कुर्यादासादनादथ^{११} यद्यामाद्य क्षरेदन्वायात्य
 स्थानेषु जुहुयादन्यदा^{१२} पूर्वोक्तं प्रायश्चित्तं कुर्यादन्यासु देवता-
 स्विष्टासु^{१३} नष्टेषु दुष्टेषु वा^{१४} दोषवति^{१५} तन्त्रे प्रधानमावर्तये-
 १० सर्वेष्टिरशेषेतस्य^{१६} कः कर्मण उपक्रमो भवतीति^{१७} भागिनो
 दैवतस्य शूर्पादानप्रभृति कर्म कृत्वा अपयित्वामाद्य स्वस्थाने^{१८}

१ These two words in Tr only

२ तत् om. B H

३ अन्यदैवतं H

४ तदाभीमेव om U.

५ वा ins. B U H

६ जुहुयात् instead of कुर्यात् Tr

७ अन्यत् in U only. Is it to be cancelled ?

८ Thus B U. *शसुनेषुदुष्टेषु वा H, *सुंनष्टेषु वा Tr

९ Thus B U, क्षेपवति Tr, - पवति B.

१० H आवर्तये instead of आवर्तयेत्, *सर्वेष्टिरशेषेतस्य Tr, *सर्वेष्टिरि-

११ क्षेपेतस्य B U, *सर्वेष्टिरशेषेतस्य H; सर्वेष्टिरशेषेत gives the Vitarāṇa.

१२ स om Tr.

प्रचरेत्तत्र प्रायश्चित्तं मिन्दाहुती जुहुयाद्वाहुतीश्चैव^१ यथावुपा-
करणप्रभृत्या^२ स्त्रिष्टुतः^३ पूर्वोक्त^४ प्रायश्चित्तं^५ कुर्यादथ^६ यदि
प्रातरनुवाकमनुपाकृतमादित्यो ऽभ्युदित्यात्कथं तत्र प्रायश्चित्तं
भवतीत्युपाः केतुना जुपतां यजं देवेभिरन्वितम् । देवेभ्यो
मधुमत्तमश्वाहेति मिन्दाहुती आहुतीश्च ऋलोपाकुर्यादथ^७
यदि प्रातरनुवाके ग्रस्यमान आदित्यो ऽभ्युदियादुदथं तमस-
स्ययुदु त्वं चित्रमित्येताभिः सुवाहुती^८ जुहुयादथ यदि सोमो
नाविः स्नात्तवोनवो भवति जायमानो यमादित्या अशुमा-
प्याययन्तीत्येताभ्यां^९ सुवाहुती^{१०} जुहुयादथि^{११} सूर्याचन्द्र-
मसोर्यहणं^{१२} विद्यत एतदेव^{१३} ॥ ३ ॥

अथ यदि यद्वाग्प्रहोयमाणो भागिनीं देवतामग्दहीत्वा
योन्यां गृह्णीयात्तयामुभौ^१ स्वाहेति तदानीमेव सर्वं जुहुया-
द्भागिनीं पुनर्गृह्णीत्वा मिन्दाहुती जुहुयादपि वा यद्वाणा-
मेकेन जुहुयात्सर्वाश्चाचस्यते विधे नामन्नित्येवमादीन्पद्वा-
होचक्राणां^२ ग्रहेषु वा चमसेषु वा हविर्दोषोक्तदोषो^३ भवेत् ॥ १४

१ • व H U.

२ Thus Tr. • प्रहसितयास्त्रिष्टु • H U B.

३ Thus Tr. पूर्वोक्तं प्रायश्चित्तमथ B, षुक्तमथ H U.

४ यताभ्यां सुवाहुतीर (sic) and यदि only in Tr.

५ अथचंद्र • B U H.

६ • यादथा • H U.

७ Thus Tr. • सीवर्षा or सीहर्षा B U H.

८ Before भवेत् H U in ३ ।

नथापो^१ ऽभवच्चत्य^२ तन्नाथश्चित्त^३ जुता तथा पुनर्गृहीत्वा
 जुहुयाच्चमसेपु^४ पुनरुन्नोय जुहुयाद्भुत्वा वा तस्मिन्हिरण्यमन्त-
 र्धायाप आनीय भवयेत्सैव ततः प्रायश्चित्तिरथ यदि मवन-
 कालो ऽतिक्रामेद्भिर्मूर्धा दिव इत्येतस्यानुवाकस्य प्रथमेन
 १ गायत्रेण^५ जुहुयात्प्रातःसवने^६ तथा त्रैष्टुभेन^७ माध्यन्दिने
 सवने^८ तथा जागतेन^९ तृतीयसवने^{१०} ऽत ऊर्ध्वमतिराव^{११}
 उत्तरमहर्नाधिगच्छेद्यदि गच्छेद्यज्ञभेष आगच्छेत्तत्र प्राय-
 श्चित्त^३ सर्वान्होतृन्जुहुयादिज्ञायते ब्रह्म वै चतुर्हंतार इति
 तस्माच्चतुर्हंतृभेव जुहुयादत ऊर्ध्वमहःसंख्यां^{१०} नाधिगच्छे-
 १० देकाद्देव्यथ^{१२} मवनीयानां प्रायश्चित्तिरथ यदि पूतिगन्धः^{१३}
 स्यात्तदुत्सृज्य पुनरुवाच्य प्रचरेदपि वोष्णोदकेन प्रक्षाल्याज्ये^{१४}
 ऽवधाथ^{१५} पुनः अपथित्वा प्रचरेत्तत्रापि यदि^{१६} पूतिगन्धो
 भवेत्तदुत्सृज्य पुनरेवोत्पाद्य प्रचरेत्तथा मवनीयानां पुरो-

१ नथापठत्य Tr.

२ Thus Tr, चमसेपुवा B H U.

३ गायत्रेण Tr.

४ प्रातः सवने जुहुयात् B H U.

५ त्रैष्टुभा, जगत्या Tr.

६ तिरावात्प्रातः Tr

७ Thus H and Viv. ; सख्या B U, सख्यं Tr.

८ यदि ms Tr.

९ Thus B and Viv, पूतीगन्ध U, पूतीगन्धाः H, पूतीगन्ध Tr.

१० Thus U, *ज्येनावधाथ H, *ज्येद—B, *ज्येद, omitting खवधाथ, Tr.

११ in U only.

डाग्रानां^१ तथा मांनायानामथ यदि स्तोत्रं गन्तं प्रतिगर्
 वोत्सृजेन्मिन्दाङ्गती ऊतोपाकुपांर्दथ यद्येकाः स्तोत्रीयाः सूक्तं
 वर्चं वार्धर्चं वा प्रतिगर् वोत्सृजेन्मिन्दाङ्गती ऊत्वा जपेत्स्तोत्रो-
 पाकरणप्रभृत्या^२ शोमादाचं यच्छेद्यदि वाचं विसृजेद्वैष्णवी-
 मृचं जपेदथ यद्यात्राच्य वाचं विसृजेद्वैष्णवीमृचं जपेद्विष्णो
 त्वं नो अन्तम इति^३ पुनरेवात्राच्यं यत्वेदूनातिरिक्तपुनरुक्त-
 याघातेष्वन्येषु वान्यत्र प्रायश्चित्तं^४ मिन्दाङ्गती जुहुयात्सर्व-
 स्थानेषु मिन्दाङ्गती यज्ञशरीरमिति श्रुतिस्तस्मात्सर्वेषामाचा-
 योषां प्रशस्तमिति^५ ॥ ४ ॥ तृतीयः ॥

अथ यदि ऊताङ्गती. सोमौ मः सृष्येयातामाहवनीया-
 दुदौषो^६ ऊरानिहृष्टं^७ तेषु जुहुयाद्यज्ञस्य द्वि स्य षड्वि-
 षाविन्द्राग्नी चेतनस्य च । ऊताङ्गतस्य ऽप्यतमङ्गतस्य ऊतस्य
 च ॥ ऊतस्य चाङ्गतस्य चाङ्गतस्य ऊतस्य च । इन्द्राग्नी अस्य
 सोमस्य वीतं पिवतं जुषेथाः स्वाहेति^८ तस्य नित्यभचमनु-
 वर्तयति^९ मा^{१०} यजमानं तमो विदन्मर्त्विजो मो इमाः प्रजाः ।
 मा यः सोममिमं पिवात्सृष्टुनुभयं कृतमित्यथ यद्यन्य-

१ Thus Tr B, *स्तोत्रादानप्रभृत्या U H.

२ एवं om. Tr.

३ *तेषु Tr.

४ *यार्धर्चोदौषां Tr B.

५ Thus Tr U, *द्विर्वन्द्यं B H.

६ *वर्तयेन्मा U.

ऊताधुमसा अन्यऊतैः म॒सृज्येरन्सोमे वा सोममंभिष्टृष्टीया-
 दित्येतदेवाथ यद्यन्यवृता अन्विजो ऽन्यवृतेः म॒सृज्येरन्दी-
 चिता^१ दीचितैर्वान्यत्र प्रात्यस्तोमात्मन्नाचेत्येतदेवाथ यदि सुतः
 सोमो ऽभिवृथेत^२ तदित्यदं^३ प्रत्यसौ पिपीपत इत्येताभ्याः
 ५. सुवाङ्गतौ ऊता^४ तस्य^५ नित्यमवमनुवर्तयतीन्दुरिन्दुमवागा-
 दिन्दोरिन्द्रो ऽपात् । तस्य त इन्द्रविन्द्रपीतस्य मधुमत उप-
 ङ्गतस्योपङ्गतो भवषामीत्यथ यदि सुते सोमे यजमानो
 म्रियेत भयं वागच्छेत्सर्वाणि हवीं^६पि पात्र्याः समवधाय
 द्रोणकलशे सोमं जुङ्गामाज्यं पशुमन्यस्यामित्येकामाङ्गतिं
 ० जुङ्गयाद्ये^७ देवा येषामिदं भागधेयं बभूव येषां प्रयाजा
 उतानूयाजाः । इन्द्रज्येष्ठेभ्यो वरुणराजभ्यो ऽग्निहोत्रभ्यो देवेभ्यः
 स्वाहेति ऊतात ऊर्ध्वं पैत्रमेधिकं कर्म प्रतिपद्येताभये^८ वा^९
 पुनर्यजेत^१ जीर्णस्याग्नस्तस्य^{१०} चाग्निहोत्रचेष्टायामात्मन्यग्निममा-
 रोपणं^{११} विद्यत इत्यात्मनि समाहृटेभ्यग्निषु^{१२} न खादेन्न पिबे-

१ •दीचितो B H U

२ •इथेततददित्यद H, •इथेत्तददित्यदं B U, •इथेत्तदित्यद Tr

३ जुङ्गयात्स्य Tr.

४ जुहोमि ये Tr.

५ •पद्यतेभये Tr.

६ H. om. वा ; it is added sec. om. in U and found in B Tr.

७ Thus Tr, •क्तस्याग्निचं• H U B.—•इत्यग्निममा• Tr, •कषमा• B U H.

८ अग्निषु om Tr

त्रोपरि शय्याः^१ शयीत नाप्नु निमज्जेन्न मैथुनं ब्रजेत्कामं
 खादेत्कामं पिबेत्कामं त्रेत्रोपरि शय्याः^१ शयीत नैवाप्नु^२
 निमज्जेन्न मैथुनं ब्रजेदिति^३ प्रक्षालितपादपाणिरप आचम्य
 प्राङ्मुख उपविश्याग्निहोत्रयजुषा^४ यावन्मात्रं व्रतयित्वा तूष्णीं
 भूयो व्रतयेत्प्रजापतिं मनसा ध्यायन्वित्येवमेवोपासीता शरीर-
 विमोक्षणात्^५ ॥ ५ ॥ चतुर्थः ॥

अथ वै भवति^६ यथा वै पुत्रो जातो विधत एवं वा एष
 विधते यस्याग्निहोत्र्य उदायति^७ यन्निर्मग्न्यं कुर्याद्विच्छिन्द्या-
 द्वाहव्यमसौ जनयेत्^८ एव पुनः परीभ्यः^९ स्वादेवेनं योनेर्जन-
 यति^{१०} नासौ भ्राह्म्यं जनयतीति ब्राह्मणमुख्यसेदुदायेदप्नु
 भस्मा प्रवेशोखाः शकृत्पिण्डेन परिलिप्य पुनरेवेनां^{११} प्रवृज्य
 परिदायाडतिपादं कृत्वाथैनाः^{१२} सुवाडतिभिरभिजुहोति^{१३}
 सुवर्नं घर्मः स्वाहा सुवर्नार्कः स्वाहा सुवर्नं शक्रः स्वाहा सुवर्नं
 ज्योतिः स्वाहा सुवर्नं सूर्यः स्वाहेत्यर्कवतीभ्यामर्कसमिधावभ्या-

१ शय्यायां H B U.

२ नलेशाप्नु B U (H def.).

३ इति om. Tr.

४ Thus the Vtr., *होत्रं यजुषा the MSS.

५ *वि० om B H U.

६ See T S. V. 7. 5. 1.

७ पुनरेवेनं B, पुनरेवान्यां Tr.

८ *घर्मं Tr, *घर्मां B.

९ *अतीभि० Tr H U.

दधात्यर्कः पवित्रं पवित्रमर्को रजसो विमान इति द्वाभ्यां^१
 मुञ्चकुन्नाथप्रभृतिना कर्मणा प्रतिपद्येता कृष्णाजिनवाचनाद्य
 वै भवति तमो वा एतं गृह्णाति यस्याग्निहृत्स्य उदायति^१
 मृत्युस्तमः^१ कृष्णं वासः कृष्णा धेनुर्दक्षिणेति^१ कृष्णं वासः
 ५ कृष्णां धेनुं शतमानं^१ हिरण्यमिति ददाति^१ तममेव
 तमो मृत्युमपहते^१ ऽथो तेजो वै हिरण्यं^१ तेज एवात्मन्वत्त
 इति ब्राह्मणमथ यद्यामन्दौ शिक्वमशारं वा दद्येत वेशा-
 नरौभिः समिधो ऽभ्यादध्याद्वैश्वानरो न ऊत्येत्येतेनाष्टार्चनाय
 यदि वसतीवरीकलशः^२ पान्नेजन^३ एकधनाः^४ कुम्भेष्टकाः
 १० कचनेष्टका^५ वा परासिच्येरन्धूपो वा भिद्येत रश्मना वा विद्येत
 चषासं वा भिद्येतौदम्बरो वा भिद्येत शवा वा भिद्येत
 द्रोणकलशो वा दौर्येतान्यद्वा यज्ञे दाहमयं मृन्मयं^६ वा पात्रं
 भिद्येत तत्स्वेनैव यजुषा स्व^७ आयतने^७ निधायोपधायाभि-
 मन्त्रयते^८ भूरायुर्मे धारयत प्राणं मे धारयत प्रजां मे

१ Tr ms च ।

२ Found in Tr only and in a citation in the Mahāgnisarvasva.

३ Thus Tr, the Viv and the Prāy Candrikā, वसतीवरकलः H
U, वसतीवरः कलः B

४ Thus B and the Prāy Candrikā, पान्नेजना H, पान्नेजनौरेकः U,
पान्नेजनौरेकः Tr.

५ Thus Tr B, कचनेः U, कचनेः H.

६ मृन्मयं Tr.

७ Thus Tr. and the Viv. स्वस्त्वाने U, स्वस्त्वाने B H.

८ Thus Tr, निधायोपधायाभिः B, निधायोपधायावाभिः H U.

धारयत पशून्ने धारयत मा म आयुः प्राणः प्रजाः पशवः
 पराधिचोरन्वित्येय यदि दारुमयं पात्रमाहवनीये^१ अनुप्रहरे-
 द्य^२ यदि^३ मृन्मयमपो^४ ऽभवहरेद्भूमिर्भूमिमगान्माता^५
 मातरमथगात् । भूवास्य पुत्रैः पशुभिर्घो नो देष्टि म
 भिद्यतामिति^६ ॥ ६ ॥ पञ्चमः ॥

^१अथातो ऽग्निहोत्रस्य लौकिकविधिं व्याख्यास्यामः^१ पुरा-
 ग्निहोत्राद्गार्हपत्यादरण्योरग्नौऽनारोपयन्त्यथ^२ ते योनिर्चन्वित्य
 दत्यन्तर्वधरणी निधाय लौकिके^३ ऽग्नौ जुहुयात्सायमुद्धरति^४
 सायमाहुतिः^५ हुत्वा^६ प्रातरुद्धरति प्रातरुद्धरति प्रातराहुतिः^७
 हुत्वेति विज्ञायते^८ ऽथाग्निहोत्रं चतुर्भिलुप्यते^९ होमोपस्थानं^{१०}
 प्रतदर्शपूर्णमासैरिति^१ तन्तुमत्येषोद्वा^{१०} दर्शपूर्णमासाभ्यां यजेत^१
 संतिष्ठते विच्छिन्नप्रायश्चित्तिः^{११} ॥ ७ ॥ षष्ठः ॥

१ After पात्र H U B ins. भिद्यम् ।

२ अथ यदि om. Tr.

३ मृन्मय Tr.

४ •वहरेद्भूमि• H U.

५ The first part of this kh. differs considerably in the MSS. I have given the text of Tr, which, on the whole, agrees with the Vivarāna.

६ पुराग्निहोत्रस्य कालाद्गार्हपत्यमनारोपणी मण्डपस्था (or मण्डपस्था)एतेः मनारोपयत्यय B U H.

७. ७ लौकिकमग्निनाहृत्य सायमुद्धृत्य B U H.

८ इति.विज्ञायते ins. B U H.

९ Thus the Viv., •र्लुप्येत the MSS.

१० इत्या om. Tr.

११ Thus Tr and the Vivarāna ; अग्निहोत्रस्य लौकिकविधिः B U H.

अथापद्यग्निहोत्राणां^१ मनामस्तद्यथा राष्ट्रविभ्रमो व्याधयो
 ऽध्वगमनं गुरुकुलवासो देशकालद्रव्यानुपपत्तिरन्येद्यायोगो^२
 यासु^३ विद्यत इति^४ तस्य कः कर्मण उपक्रमो भवतीति^५
 कामं पूर्वाह्ने वापराह्णे वाग्निहोत्रवेलायां वा यथासूत्रं^६ वा
 ५ कुर्यात्प्रसिद्धं वा^७ यजमानस्या प्रमावात्प्रसूतः^८ प्रसिद्धं प्रतिपदि
 माय^९ चतुर्दश चतुर्दशैतानि गृह्णाति सोपवसथे पार्वणे
 वायेतरस्मिन्पञ्चदश^{१०} प्रसिद्धं सर्वं^{११} समित्प्रमृति कर्म^{१२}
 मन्त्रा^{१३}स्यैकवत्स^{१४}स्याप्य मायमग्निहोत्राणि^{१५} ऊत्या प्रातरग्नि-
 होत्राणि^{१६} जुहुयात्सायमुपक्रमः प्रातरपवगंः^{१७} काले^{१८} पार्वणे न
 १० यजेत^{१९} नोर्ध्वं^{२०} पाचिकात्मभासो न प्रमृजे नाश्रद्धानस्याथा-
 ष्टुदाहरन्ति^{२१}

१ Thus Tr and the Viv , अथापद्यग्नि० B U H.

२ Tr ins होम after •कालः ।

३ Thus II U. यासु Tr (grantha'), वान्यासु B

४ Instead of these four words Tr प्रसिद्धं only

५.५ Thus Tr. प्रवसत प्रसुत प्रतिपदीष्टाय U H, प्रवसत् प्रतिपदि
 माय B.

६ वा only in Tr

७ Thus U, •याया Tr B H.

८ Thus U, •यायो Tr B, •याया H.

९ कालीय H

१० Thus Tr, नोर्ध्वं B U H.

११ Thus Tr, •दधानस्य अथायु० B, •दधानस्य B •दधानेनव U (the
 last two om. अथाष्टुदाहरन्ति)

अश्रद्धा परमः^१ पाप्मा पाप्मा क्षज्ञानमुच्यते ।

अज्ञानामुच्यते धर्मो लुप्तधर्मो ऽधमः^२ कृतः ॥

अद्वया शुध्यते बुद्धिः अद्वया शुध्यते मतिः ।

अद्वया प्राप्यते ब्रह्म अद्वा पापप्रणाग्निनी^३ ॥

तस्माच्छ्रद्धधानेनाप्रसङ्गेन^४ संपन्ने^५ काले^६ तन्तुमत्या धजे-
नैवं लौकिकप्रयोग एवमज्जत एवं विध्यपराधे चाथाप्यदा-
हरन्ति न वृथाभीनुद्वासयेन्नैवानापत्सु^७ वौरश वा एष
देवानां यो ऽग्निमुद्वासयत इति^८ तस्माच्छ्रद्धधानस्याप्रासङ्गि-
कस्य^९ चान्यत्रापि^९

येवे विगेषा लघवो यत्रयत्रोपलक्षिताः ।

तेः कर्मसङ्करे^{१०} कुर्यांश्चायोपेतं यथा भवेत् ॥

स्वग्रास्त्रे विद्यमाने^{११} यः परग्रास्त्रेण वर्तते ।

भूणहत्या समं तस्य स्वग्रास्त्रमवमन्यतः ॥

आर्षेयस्य स्वग्रास्त्रस्य प्रदेशास्तदुषैः समाः ।

कर्मणां प्रविचारार्थमापत्सु च समाप्नुयादिति ॥ ८ ॥

१ परमा MSS.

२ Thus B H U, धर्मः Tr.

३ Thus Tr, *प्रणाग्निनी U, *प्रमाचनी B H.

४ ? Thus Tr (only सपन्नेन), *प्रसङ्गेन प्रसङ्गेन सपन्नेकाले U, *प्रसङ्गेन काले B H; the Viv. also has सपन्नेकाले ।

५ ? Thus H U, *धानस्याप्रसङ्गिक B, *धानेनाप्रसङ्गिकस्य Tr.

६ Thus Tr, *कस्यान्यात्रापि B, *कस्य च चान्यत्रापि U, *कस्य च H.

७ Thus B U H, *मसुरैः Tr.

८ *माने H U.

यथो एतत्सो ऽपरिमितं प्रवमति न संवत्सरमति प्रवमती-
 त्यविशेषाज्जायापत्योराहिताग्न्योरित्येवेदमुक्तं भवति । विज्ञा-
 यते चार्धो वा एष आत्मनो यत्प्रतीत्यय यदि प्रवमति
 यजमाने पत्न्याः प्रवामनिमित्तः स्यात्तद्वास्तोष्यतीत्यः ज्ञत्वा-
 १ ध्वर्युः समारोपयेद्यं ते योनिर्यत्त्विय इति । यत्र गच्छेत्त-
 चानो हरेत्तत्र प्राप्यग्निं^१ मथित्वा विष्टारं कल्पयित्वा गार्ह-
 पत्य आज्यं विल्लाष्योत्पूय सुचि चतुर्गृहीतं गृहीत्वाष्वनीये
 मंतनीं जुहोति मनो ज्योतिर्जुपतामाज्यं विच्छिन्नं यज्ञः
 ममिमं दधातु । या इष्टा उषसो निघृचश्च ताः मंदधानि
 १० हविषा हतेन स्वाहेत्यग्नये तन्तुमते पुरोडाशमष्टाकपालं
 निर्वपति । शरावं दक्षिणां ददाति । सा प्रसिद्धेष्टिः संति-
 ष्ठते । ऽय यदि यजमानश्चैव^२ पत्नी चोभौ त्वेव^३ निष्कामतो
 यामान्ते यामसीमान्ते वा वसतो^४ ऽग्निहोत्रमेव^५ जुषेता-
 विकृतमग्न्याधेयं कुर्वीतग्नीन्धरन्तो नोच्छ्रसेयुयुच्छ्रसेयुरग्नयो
 १५ लौकिकाः संपद्येरन्वो विना समारूढेष्वग्निषु^६ नाद्रियेत^७
 शम्याप्रासे^८ सन्ननिदर्शनात्^९ ॥ ६ ॥ सप्तमः ॥

१ प्राप्य only in Tr.

२ नथ H U

३ त्वेषनेय H U

४ ? Thus, B, वषातेग्निः Tr, वषेताग्निः U, वषत्यग्निः H, वषेते the Vivaraṇa.

५ अग्निषु नाद्रियेत om Tr.

६ ? शम्याप्रवामेसचनिदः Tr, शम्याप्रवामेसचेतवदः B, शम्याप्रवामेसदीपचनिदः U, शम्याप्रवामेसदीपनिदः H.

अथ वै भवति सर्वांवा पयो ऽग्नौ कामान्प्रवेशयति यो
 ऽग्नीन्वाधाय व्रतमुपैति स यदनिष्ठा प्रयायादिति^१ स
 यदनिष्ठा प्रयास्यन्भवति तद्गार्हपत्य^२ आज्यं विन्नाप्योत्पूय मुचि
 चतुर्गृहीतं गृहीत्वाहवनीये जुहोत्यन्वारभ्ये यजमाने तुभ्यं त
 अङ्गिरस्तमेति^३ यो ऽग्नीन्वाधाय व्रतमुपैति स यद्युदाय-
 तीति तत्पुरस्ताद्वाख्यातं^४ यस्माच्चिताग्नेरग्निरपचायति याव-
 च्छम्यया प्रविधेद्यदि तावदपचायेत्तः स भरेदिदं त एकं पर
 उत एकमिति^५ संश्रुत्यानुप्रहरेदग्निहोचकालेषु^६ वान्येषु^७
 वा^८ यदि परस्तरामपचायेदनुप्रयायावस्येदित्यनुप्रयायावस्ये-
 त्तद्यत्रैवावस्येत्तत्र^९ वोदासयेयुरोषधीनां^{१०} एतस्य पशून्पयः १०
 प्रविशति यस्य हविषे वत्सा अपाकृता धयन्ति^{११} तान्यदुद्ध्या-
 द्यातयासा हविषा यजेत^{१२} यन्न दुद्ध्यायजपरत्तरत्तरियादायथां
 यवागूं निर्वपेदित्यथैतेषां दोषयित्वा^{१३} तस्मिन्नप आनीय
 व्रीहिप्रमृति सिद्धमत ऊर्ध्वमथ यस्य सायं दुग्धः हवि-
 रार्तिमाच्छन्तीश्राय व्रीहीन्निहयोपवसेदिति^{१४} निर्वपणान्तं १५

१ Thus B, तदागार्हं H U, गार्हं Tr.

२ ऊ Tr. H.

३ Thus Tr U and the Viv. (only चान्येषु instead of वा); कालेषु
 वा H, कालेष्वान्येषु वा B.

४ Thus H U, वस्येत्तत्रैवावस्येदोषधी. Tr, वस्येत्तत्रैवावस्येदोषधी. B.

५ किञ्चिद् ins. Tr and the Viv.

६ निर्वपणान्तं Tr, निर्वपणान्तं Viv.

कर्म कृत्वा शो भूत आग्नेयेन प्रचर्येन्द्रेण प्रचरेच्छृतस्थानं ।
 तत्कुर्यादध^१ यस्योभय^२ हविरार्तिमार्च्छत्यैन्द्रं पञ्चशरावमोदनं
 निर्वपेदिति^३ प्रकृत्या वा निर्वपेच्छरावेण वेति^४ प्रकृत्या^५
 निर्वपेत्तथा^६ शरावपरिमाणार्थ^७ शरावमिति वदन्तस्त्रिधा^८ चतु-
 ५ प्यात्रं निर्वपेदित्यत्र पात्र्यामेव निर्वपेत्त्रांनाव्यस्थाने^९ कुर्या-
 दस्य^{१०} प्रत्ये ऽहन्यद्व्यनासमुक्ता भवति तामपरुध्य यजेतेति^१
 तामपरुधैव^२ यजेत सर्वेष्वैव यजेन यजेत^३ तामिष्टोपकथे-
 तामू^४ हमस्मौत्यृतकान्^५ उपगमनमन्त्रो^६ ऽन्यत्वाधानप्रकृत्यप-
 रुधैव यजेत तथैकाहानाम्^७ ॥ १० ॥ नवमः ॥

१० अथ यदि^१ दीचोपसत्सु^२ तथाहर्गणेखन्येखहःसु वा^३ यथा^४
 अहे पर्यवेते गोमूत्रेणोष्णोदकमिश्रेण लोहितं क्विस्वेत्युक्त्वा^५

१

१ Thus Tr and B, U and H read (after कृत्वा) येताम्नीदीचूपे
 ममुष्याद्विरभ्युष्यामजयेदथ वागते सत्सादयेत्याचणप्रभृतिना कर्मणा प्रतिपद्येत मिदमन
 कर्षुमथ यस्योभय^२ etc.

२ These three words not in Tr. ; प्रकृत्येव B

३ तथा not in Tr.

४ After निर्वपेत् Tr has न प्रकृत्या प्रसिद्धमाग्नेयेन प्रचर्येन्द्रेण प्रचरेत् ।

५ कुर्यात् only in Tr.

६ एव not in Tr.

७ येतामोदम • U and the Viv. (in. vi.) येतेत्यमोदम • Tr, 'ydr' sp.

T Br. III. 7. 1. 9.

८ यदी • Tr, यदी • B.

९ ? वाच Tr.

१० ? विन्मे • Tr, विन्मे • B H U and the Viv.

प्रक्षाद्य दर्भपुञ्जीलैः पवयतीति ^१ विज्ञायत आपो वै दर्भा-
 स्तेर्हि ^२ स्वाता भवतीति ^३ विज्ञायते ब्रह्मसृत्यायै श्लेषा वर्षे
 प्रतिमुच्यास्त इति ^४ तस्माद्भुविर्नान्वीचेत न सृष्टेदित्यथ
 सूतिकायाः दशाहे पर्यवेते यथास्नात् ष् शौचं कृत्वा पत्रौ
 कर्मसु योजयेत्तत्कर्म पुत्रो ^५ ब्रह्मचारी वा कुर्यात्तन्मन्त्रं यज-
 मानो जपेदेषा पत्न्यकुश्लौ ^६ यदि स्वादेवमेव कारयेदित्यथ
 यदि ^७ सांनाय्ये घर्मे वा प्रवृत्तायां पयो न स्याद्येन ^८ केन
 चिदुपायेन किञ्चित्पयो ^९ दोहयित्वाद्भिः स्रष्टव्यं प्रचरेन्नैवा-
 न्यत्यय आनीय कुर्यात्क्षैव ततः ^{१०} प्रायश्चित्तिरथ यदि सोमा-
 धानमारभ्य पुरा ^{११} दौक्षणीयाया अनालभ्युका भवति नाग्नि- १०
 होचं जुहोति ^१ अहे पर्यवेते ^२ ऽप्सुदौचाप्रभृति सिद्धमत
 ऊर्ध्वमथ यदि पुरा व्रतदोहनादनालभ्युका भवति अह
 हवित्यमग्नीयाद्यदि व्रते ^३ दुग्धे ^४ हवित्यमेव ^५ व्रतमपो ऽभ्यव-

१ Thus H U, दर्भा इति तैर्हि B, दर्भा इति वेन Tr.

२ Thus H •कायां Tr B U.

३ तत्पुत्रो Tr.

४ Thus Tr and U (sec. m.); कुश्लौ B H U (pr. m.).

५. ६ Thus Tr; सांनाय्य वा घर्मे वा प्रवृत्ता नान्वीचेन B, सांनाय्ये वा घर्मे वा प्रवृत्तायां पयो नान्वीचेन U, H is corr but reads at the end पयोनस्याधेन ।

६ किञ्चित्पिन् Tr.

७ तत्र B H.

८ इत्थं Tr.

९ यथास्नात् शौचं कृत्वा ins. U.

१० Thus B U H and the Viv., •न दुग्ध Tr.

११ Only in Tr.

- हरेत्^१ अहे^२ पर्यवेते गोमूत्रादि सिद्धमत ऊर्ध्वमथ^३ यदि
पुरा प्रवर्ग्यस्य^४ स्थाने^५ प्रवृत्त्याद्धविष्यप्रवृत्ति यथास्वातः^६ शौचं
कुत्वा गोमूत्रादि सिद्धमत ऊर्ध्वमथ यदि प्रवृत्ते^७ ऽनालभ्युका
भवति हविष्यमेव^८ तदहः^९ सः^{१०} स्याप्य अहे^{११} पर्यवेते गोमूत्रादि
५ सिद्धमत ऊर्ध्वमथ^{१२} दीक्षित वाचं यच्छ ब्रत्य वाचं यच्छ^{१३}
पत्रि^{१४} वाचं^{१५} यच्छेति संप्रैषादेकस्तनप्रभृत्यानालभ्युका^{१६} भवति
सिद्धमावभृथात्कृत्वा अहे पर्यवेते ऽवभृथमवयन्ति^{१७} सुत्ये ऽहनि
मार्जालीये भिक्ततोपोत्रे परिश्रित्योपविशेद^{१८} न्येव्यहःसु पत्नी-
शालायामेवोपविशेत्प्रावृत्तं^{१९} न प्रपद्येत^{२०} ॥ ११ ॥ दशमः ॥
१० अथातः प्रायश्चित्तसमुच्चयं व्याख्यास्यामः^{२१} सर्वानादिष्टेषु
मनस्रतौ मिन्दाङ्गतौ व्याहृतयो होतार इति जुहुयात्तर्वेव्य-
ब्रत्येषु^{२२} मिन्दाङ्गतौ पितृयज्ञलोपे सप्तहोतारमिति^{२३} जुहुया-
दथ^{२४} यद्यन्याधेये सर्वमौपासनमभिप्रवृजेयुः पुनस्त्वादित्या
रुद्रा वसवः समिन्वतामित्येतया म्वाङ्गतिः^{२५} हुत्वा^{२६} लौकिके

१ अहे.. ऊर्ध्वम् only in Tr

२ ? Thus U B, प्रवर्ग्यस्य न Tr, प्रवर्ग्यस्यासद्र H.

३ प्रवृत्ते MSS. and Viv.

४ Thus Tr, •यमेतदह B H U

५ Instead of अहे.. ऊर्ध्वम् Tr has only सिद्धम् ।

६ Only given by Tr.

७ Thus Tr, संप्रैषादेक• B H U

८ उपविशेत् om, H U.

९ Thus Tr, •सु ब्रत्ये B U H.

१० इति जुहुयात् in Tr only.

११ तर्हिम् ins. Tr.

ऽग्नौ गृह्याणि कर्माणि प्रयुञ्जीत^१ यद्यर्धमवशिष्येताय^२ यदि
 ब्रह्मौदनिको धारितः स्याद्दौषामनवत्स्यात्तथोदाते पाकादूर्ध्वं
 जयादींश्च जुहुयादेष यदि गार्हपत्यमनाहितमादित्यो ऽभ्यु-
 दियादादित अरभ्यान्यस्मिन्काले आदधान्मध्ये चेदग्निविनाश
 एतदेवाय^३ यदि पत्नीगृत्वियं^४ विन्देत प्राग्दक्षिणाया एत- ५
 देवात् ऊर्ध्वमपरोधो ऽग्निहोत्रे च सोमे^५ चावभृथादिषु^६
 सर्वत्रेष्टिपशुसोमेषु^७ तावन्मात्रं^८ पत्न्या वा सर्वमथ यदि गार्ह-
 पत्याहवनीयाबुदायेतामभिनिधोचेदभ्युदियादाग्न्याधेयं^९ तत्र
 प्रायश्चित्तिः । पुनराधेयमित्येके । ऽथ^९ यदि पत्नी बहिः
 सीमां पुनराधानमथ यथात्मनि समाहृढेष्वव्रत्यं वरेदरणिवि- १०
 नामोक्तदोषो^{१०} वा^{११} भवेद्ग्न्याधेयमरणिविनाशेनाग्निविनाश^{११}
 उक्तो । ऽथ यदि पाममर्यादां नदौ वाग्नीनतिहरेयुरेताने-

१ यथ in Tr.

२ Thus H U, •शिष्येदथ Tr, •शिष्येदानस्मिन्कुर्यादथ B.

३ यथ in Tr only.

४ Thus Tr, पत्न्युत्विय B U H.

५ Thus B H, सोमे चावभृथात् U, सोमेनावभृथादिषु Tr.

६ Thus Tr B, सर्वत्रेष्टि U H.—•सोमेषु Tr B, •तत्रेषु U H.

७ य in Tr only.

८ Thus Tr, चावभृतीयगाहंपत्यात् B U H.—उदायेताम् Tr.

९ In Tr only.

१० •रक्षी B U H.

११ In H U only.

१२ Tr om. अग्न्याधेयम्, rightly ?

वाग्नीन्द्रियमाणान्वारभेयातां^१ प्रवसति यजमाने न^२ यज्ञी^३
 प्रवसति^४ नात्र प्रायश्चित्तं^५ भिन्नयोनिश्चेदन्वाहार्यपचन उदा-
 येद्या^६ प्रकृतिस्त^७ आहरणं पृथगरणी वा^८ ॥ १२ ॥

अथ यद्येककपालः परावर्तते^९ प्रजापतेर्वर्तनिमनुवर्तस्त्रे-
 ४ त्यध्वर्युः स्वस्थाने प्रतिष्ठापयेत्यति च्चे प्रतिष्ठामि राद्रे
 विश्वमन्याभिवावृध^{१०} इत्येताभ्यां यजमानो ऽनुमन्त्रयते^{११}
 ऽस्कान्द्यौः पृथिवीमस्कानजनि प्राजनीत्येताभ्याः सुवाङ्मती
 जुञ्जयात्^{१२} स्थिते वैश्वानरीमिष्टिं^{१३} निर्वपेदि^{१४} जायते च यत्राङ्^{१५}
 पद्येत देवलोकमभिजयेद्यदृचिणा पितृलोकं^{१६} यत्रत्ययत्नाः^{१७} मि
 १० यज्ञः ह्यनुय^{१८}दुदङ् मनुष्यलोकमभिजयेत्प्रतिष्ठितो होतव्य
 इत्यथ यदि पशुवन्धः सोमो वा लुप्येत वैश्वानरीमिष्टा पुन-
 र्वजेत्^{१९} सर्वं चेत्पुत्र्यमश्नरतिक्रामेत्समन्वारभ्याः^{२०} प्रागुपवेशना-
 दपच्छिद्येरन्समाप्य पुनर्वजेत्^{२१} सोमेन दीक्षितो न^{२२} दद्यात्^{२३}
 जुञ्जयात्^{२४} पचेन्न जपेदित्यादित^{२५} एव विभजेदित्याङ्गप्रतो-

१ Instead of इतानेव B U H इतदेव ।

२ Thus Tr, B om. न, प्रवसति H, S प्रवसति वा U

३ Thus Tr B, वेद्यया U H.

४ Instead of मत Tr नदु ।

५ परादावर्तते Tr.

६ इष्टिम् alone in Tr.

७ प्राक् H

८ स्कान्द्येम् ins. U.

९ After •क्रामेत् U ms सर्वपे ।—Instead of •रभ्या (thus Tr.) •रभ्या
 वा U, रभ्या वा H B.

१० न जुञ्जयात् दद्यात् Tr.

११ इति om. Tr.

ऽग्नौ गृह्णाणि कर्माणि प्रयुञ्जीत^१ यद्यधमवशिष्येतांश्च^२ यदि
 ब्रह्मौदनिको धारितः स्वादौपासनवत्स्वात्तपोदाते पाकादूर्ध्वं
 जयादींश्च नुक्त्यादथ यदि गार्हपत्यमनाहितमादित्यो ऽभ्यु-
 दियादादित श्रमभ्यान्वस्मिन्काल आदध्यान्वथे चेदग्निविनाश
 एतदेवाय^३ यदि पत्नीमृत्विथं^४ विन्देत प्राग्दक्षिणाया एत-
 देवांत ऊर्ध्वमपरोधो ऽग्निहोत्रे च सोमे^५ चावभृथादिषु^६
 सर्वत्रेष्टिपशुसोमेषु^७ तावन्मात्रं^८ पत्न्या वा सर्वमथ यदि गार्ह-
 पत्याहवनीयावुदायेतामभिनिस्तोचेदभ्युदियादाग्न्याधेयं^९ तत्र
 प्रायश्चित्तिः^१ पुनराधेयमित्येके^१ ऽथ^२ यदि पत्नी वहिः
 सीमां पुनराधानमथ यद्यात्पनि समारूढेष्वत्रत्यं चरेदरणिवि-^{१०}
 नाभोक्तदोषो^{१०} वा^{११} भवेद्ग्न्याधेयमरणिविनाशेनाग्निविनाश^{११}
 उक्तो^१ ऽथ यदि घाममर्यादां नदीं वाग्नीनतिहरेयुरेताने-

१ अथ ms Tr.

२ Thus B U, •श्रियेदथ Tr, •श्रियेनानस्मिन्कुर्यादथ B.

३ अथ in Tr only.

४ Thus Tr, पत्न्युत्विथ B U H.

५ Thus B H, सोमे चावभृथान् U, सोमेनानभृथादिषु Tr.

६ Thus Tr B, सर्वेष्टि० U H.—•सोमेषु Tr B, •तत्रेषु U H.

७ अ ins. U H.

८ Thus Tr, आहवनीयगार्हपत्यावु० B U H.—उदायेताम् Tr.

९ In Tr only.

१० •रषी B U H.

११ In H U only.

१२ Tr om, अग्न्याधेयम्, rightly ?

वाग्नीन्द्रियमाणान्वारभेयातां^१ प्रवसति यजमाने न^२ पत्नी^३
 प्रवसति^४ नात्र प्रायश्चित्तं^५ भिन्नयोनिश्चेदन्वाहार्यपचन उदा-
 येद्या^६ प्रकृतिस्तत^७ आहरणं पृथगरणी वा^८ ॥ १२ ॥

अथ यद्येककपालः परावर्तते^९ प्रजापतेर्वर्तनिमनुवर्तस्त्रे-
 ४ त्यध्वर्युः स्वस्थाने प्रतिष्ठापयेत्प्रति च्चे प्रतिष्ठामि राष्ट्रे
 विश्वमन्याभिवारुध^{१०} इत्येताभ्यां यजमानो ऽनुमन्त्रयते^{११}
 ऽस्कान्द्यौः पृथिवीमस्कानजनि प्राजनीत्येताभ्याः सुवाङ्मती
 जुहुयात्^{१२} स्थिते वैश्वानरीमिष्टिं^{१३} निर्वपेदिज्ञायते च यत्प्राङ्^{१४}
 पथेत् देवलोकमभिजयेद्यदक्षिणा पितृलोकं^{१५} यत्प्रत्यगचाः^{१६} सि
 १० यज्ञः हन्युर्यदुदङ् मनुष्यलोकमभिजयेत्प्रतिष्ठितो होतव्य
 इत्यथ यदि पशुबन्धः सोमो वा लुप्येत वैश्वानरीमिष्टा पुन-
 र्यजेत्^{१७} सर्वं चेतुस्त्यमपरतिक्रामेत्समन्वारभ्याः^{१८} प्रागुपवेशना-
 दपच्छिद्येरन्ममाय पुनर्यजेत्^{१९} सोमेन दीक्षितो न^{२०} दद्यात्^{२१}
 जुहुयात्^{२२} पचेन्न जपेदित्यादित^{२३} एव विभजेदित्याङ्मतो-

१ Instead of एतानेव B U H एतदेव ।

२ Thus Tr, B om. न, प्रवसति H, S प्रवसति वा U.

३ Thus Tr B, •येद्याया U H

४ Instead of तत्र Tr नद् ।

५ परादावर्तते Tr.

६ इष्टिम् alone in Tr

७ प्राक् H.

८ एकाक्षेयु ins. U.

९ After •क्रामेत् U ins सर्पणे ।—Instead of •रभ्याः (thus Tr.) •रभ्या
 वा U, रभ्या वा H B

१० न जुहुयात् दद्यात् Tr.

११ इति om. Tr.

पेतो^१ न^१ चायान्नापो^१ इवगाहेत न वामो जह्यान्न रजः^१
 प्रज्ञावयेत्सर्वत्र यजमानस्यर्त्विजां च यावत्कर्म व्रतमुपदिशन्ति
 नर्त्विजामार्त्विज्यमन्यत्र विद्यते न महर्त्विजाः समाप्तो^२ न^१ सर्वत्र^३
 यजमानस्यार्त्विज्यमन्यत्र सत्तात्सर्वेषु^४ सोमेषु सोमापचार-
 कालातिक्रमान्तरितविपर्यासव्यवायसमासादिष्वन्येषु^५ चाज्ञा-
 तेषु^६ ज्ञातेषु च दोषेषु^६ प्राक् समिष्टयजुष आज्यस्याख्याः
 सुवेषोपघातः सर्वप्रायश्चित्तानि जुहुयाज्जयानित्येके^१ श्या-
 तानानित्येके^१ राष्ट्रभूत इत्येके^१ समात्यहोमानित्येके^१ छन्दाः-
 सीत्येके^१ सौरीरित्येके^१ तनूरित्येके^१ होतृनित्येके^१ दशा-
 त्मकमित्येके^१ पौरुषीरित्येके^१ वैष्णवीरित्येके^१ महाथाह्वती-
 रित्येके^१ थाह्वतीरित्येके^१ प्राजापत्यामित्येके^१ प्रणवमित्येके^१
 सर्वानित्याचार्यः^७ सर्वानित्याचार्यः^७ ॥ १३ ॥ एकादशः ॥

॥ इत्येकोनविंशः प्रश्नः ॥

१ व० न चायान् in U only.

२ Thus Tr, वाम B U H.

३ ? Thus reads U, समाप्तो न चापि वै (यज०) Tr, समाप्तो न सर्वत्र B, समाप्तो न सर्वत्र H. The meaning of the whole passage is unclear to me.

४ सत्तात्सर्वेषु Tr.

५ सोमोपचार० Tr.—०सादिषु चान्येषु B.

६ Thus (only वाज्ञा० instead of चाज्ञा०) Tr, वाज्ञावेषु दोषेषु B, चदोषेषु U H.

७ Thus Tr, प्राजापत्यानि० H B, प्राजापत्यानी० U.

८ ०चार्यः Tr H, ०चार्या B U

- अथेमे ऽग्निचर्यास्तेषां भूमेः परिमाणविशाराः न्याख्या-
 स्नामो^१ ऽथाङ्गुलप्रमाणं चतुर्दशाणवद्यत्तुस्त्रिःशतित्तिः पृथु-
 मः श्लिष्टा इत्यपरं^२ दशाङ्गुलं चतुर्दशं^३ द्वादशं^४ प्रादेशः^५
 पृथोत्तरयुगे त्रयोदशिके^६ पदं पञ्चदशाष्टाग्रीतिशतमीषा
 चतुःशतमक्षः^७ षडग्रीतिर्युगं^८ द्वात्रिंशज्जानुः^९ पक्षिंश-
 च्छम्बावाह^{१०} द्विपदः प्रक्रमो^{११} द्वौ प्रादेशावरत्रिरथाप्युदा-
 हरन्ति पदे युगे प्रक्रमे ऽरत्नावियति ग्राम्यायां च मानार्थेषु
 याथाकामीति^{१२} पञ्चारत्निः पुरुषो व्यामथ^{१३} चतुररत्नि-
 र्यायामथ^{१४} तुरथ^{१५} चिकीर्षन्यावच्चिकीर्षन्तावतीः रज्जुमुभयतः-
 १० पाशां कृत्वा मध्ये लक्षणं करोति^१ लेखाभालिख्य तस्या मध्ये
 शङ्कुं निहन्त्यात्स्निन्यागौ प्रतिमुच्य^२ लक्षणेन मण्डलं परि-
 लिखेद्विष्कम्भान्तयोः शङ्कुं निहन्त्यात्पूर्वस्निन्यागं प्रतिमुच्य
 पाशेन मण्डलं परिलिखेदेवमपरस्नि^३ यत्र समेयातां तेन
 द्वितीयं विष्कम्भमायच्छेद्विष्कम्भान्तयोः शङ्कुं निहन्त्यात्पूर्वस्नि-
 ११ न्यागौ प्रतिमुच्य लक्षणेन मण्डलं परिलिखेदेवं दक्षिणत एवं
 पश्चादेवमुत्तरतस्तेषां ये ऽन्याः सः सर्गान्नाथतुरथः संपद्यते^४
 ऽथापरं^५ प्रमाणाद्विगुणाः रज्जुमुभयतः पाशां कृत्वा मध्ये
 लक्षणं करोति^६ स प्राच्यर्था^७ ऽपरस्निन्नर्धं चतुर्भांगोने

१ द्वादशाङ्गुलप्रादेशं M.

२ Thus T, च not in my copies.

३ Thus throughout B U M; •स• instead of •त्र• throughout H.

४ प्रमुच्य B M H.

लक्षणं करोति । तत्रञ्चनमर्धं ऽऽमार्थं । षष्ठ्यान्तयोः पाशौ
 प्रतिमुच्य न्यञ्चनेन दक्षिणापायम्वार्धन श्रोण्यम्विर्हरेदौर्ध-
 चतुरश्रं विकीर्षन्यावधिकीर्षितावत्यां भूम्यां^१ द्वौ शङ्कुं निहन्त्या-
 द्वौद्वात्रकैकमभितः^२ । समौ^३ यावतौ तिर्यग्ज्ञानी तावतौऽ-
 रञ्जुमुभयतःपाशां कृत्वा मध्ये लक्षणं करोति । पूर्वेषामन्वयोः^४
 पाशौ प्रतिमुच्यं लक्षणेन दक्षिणापायम्व लक्षणे लक्षणं
 करोति । मध्यमे पाशौ प्रतिमुच्य लक्षणस्योपरिष्टाद्दक्षिणा-
 पायम्व लक्षणे शङ्कुं निहन्त्यात्सो ऽऽस^५ एतेनोत्तरो ऽऽसो
 व्याख्यातस्तथा श्रोणी । यत्र पुरस्तादऽऽहौधसौ मिनुयात्तत्र
 तदर्धं लक्षणं करोत्यथापरं प्रमाणादधर्धाऽ रञ्जुमुभयतः
 पाशां कृत्वापरस्त्रिऽस्तृतीये षड्भागोने लक्षणं करोति । तत्रञ्च-
 नमिष्टे^६ ऽऽमार्थं^७ । षष्ठ्यान्तयोः पाशौ प्रतिमुच्य न्यञ्चनेन
 दक्षिणापायम्वेष्टेन श्रोण्यम्विर्हरेत्समचतुरश्रस्याष्टण्यारञ्जु-
 दिन्तावतौ भूमिं करोति । प्रमाणं तिर्यग्दिक्करण्यायामस्त-
 स्याच्छण्यारञ्जुस्त्रिकरणी । तृतीयतरण्येतेन व्याख्याता नव-^८
 मम्^९ । भूमेर्भागो भवतीति^{१०} । दौर्धचतुरश्रस्याष्टण्यारञ्जुः
 पार्श्वमानी^{११} तिर्यग्ज्ञानी च यत्पृथग्भूते कुरुतस्तदुभयं करोति ।

१ Thus my copies, भूमौ T.

२ •वैकमभितः B, •वैकैकमभितः H.

३ •नमिष्टेन चार्धं M.

४ Before नव• M ins. विभागश्च तार्था ।

५ भवति M.

६ च ins. M.

तासां^१ चिकचतुष्कयोर्द्वादशिकपञ्चिकयोः^२ पञ्चदशिकाष्टिकयोः^३ मन्त्रिकचतुर्विंशिकयोर्द्वादशिकपञ्चविंशिकयोः^४ पञ्चदशिकषट्त्रिंशिकयोरित्येतासूपलभिः^५ ॥ १ ॥

नानाचतुरश्रे समस्यन्तनौयमः करणा वर्षीयसो वृधमु-
 ५ लिखेद्द्विभ्रस्योत्तणयारञ्जुः^६ समन्तयोः पार्श्वमानी भवति^७
 चतुरश्राच्चतुरश्रं निर्जिहीर्षग्यावन्निर्जिहीर्षत्तस्य करणा वर्षी-
 यसो वृधमुलिखेद्द्विभ्रस्य पार्श्वमानीमत्तण्येतरत्पार्श्वमुपसङ्ग-
 रेत्सा यत्र निपतेत्तदपच्छिन्नाच्छिन्नया निरस्तः^८ समचतु-
 रश्रं दीर्घचतुरश्रं चिकीर्षसदत्तणयापच्छिद्य भागं द्वेधा
 १० विभज्य पार्श्वयोरुपदध्याद्यथायोगमपि^९ वैतस्मिन्चतुरश्रं^{१०}
 समस्य तस्य करणापच्छिद्य^{११} यदतिश्रियते तदितरत्रोपदध्या-
 दीर्घचतुरश्रं समचतुरश्रं चिकीर्षन्तिर्यङ्गानौ करणीं कृत्वा
 श्रेष्ठं द्वेधा विभज्य पार्श्वयोरुपदध्यात्खण्डमावापेत्^{१२} तत्संपूर-

१ Found in all my copies; not given by T

२ M om. द्वादशिकयोः ।

३ चिकचतुष्कयोः M.

४ •विंशति• instead of •त्रिंशति• M.

५ इत् instead of इत् the MSS. here and infra. cp Thibaut,

Pandit X, pp. 17, 18.

६ •उपसङ्गः• M U B.

७ Thus अपि वैत• my copies, not अपि वैत•, as Thibaut reads.

८ Thus B H U, •विद्याद् M only.

९ Instead of पार्श्वयोः T: विपर्यस्येतरत्र ।; उपसङ्गः• B H U.

येत्तस्य निर्वार^१ उक्तश्चतुरश्रमेकतोऽणिमच्चिकीर्षन्नणिमतः
 करणीं तिर्यङ्गाणीं कृत्वा शेषमच्छया विभज्य विपर्यस्येत-
 रत्रोपदथाच्चतुरश्रं प्रउगं चिकीर्षन्यावच्चिकीर्षेद्विस्त्रावतीं भूमिं
 समचतुरश्रां कृत्वा पूर्वस्थाः करणा मध्ये शङ्कुं निहन्यात्तस्मि-
 न्पाशौ प्रतिमुच्य दक्षिणोत्तरयोः श्रोण्योर्निपातयेद्दक्षिण्यम-
 पच्छिन्द्याच्चतुरश्रमुभयतः प्रउगं चिकीर्षन्यावच्चिकीर्षेद्विस्त्रावतीं
 भूमिं दीर्घचतुरश्रां कृत्वा पूर्वस्थाः करणा मध्ये शङ्कुं
 निहन्यात्तस्मिन्पाशौ प्रतिमुच्य दक्षिणोत्तरयोर्मध्यदेशयो-
 र्निपातयेद्दक्षिण्यमपच्छिन्द्यादेतेनापरं प्रउगं व्याख्यातं चतुरश्रं
 मण्डलं चिकीर्षन्नच्छयाधै मध्यात्त्राचौमभ्यापातयेद्यदति-
 शिष्यते^२ तस्य सह तृतीयेन मण्डलं परिलिखेन्मण्डलं चतुरश्रं
 चिकीर्षन्विष्कम्भमष्टौ भागाञ्कृत्वा भागमेकोनविंशधा^३
 विभज्याष्टाविंशतिभागानुद्धरेद्भागस्य च षष्ठमष्टमभागोनर्नयि-
 वा पञ्चदश भागाञ्कृत्वा द्वावुद्धरेत्सैषानित्या^४ चतुरश्रकरणीं
 प्रमाणं तृतीयेन वर्धयेत्तच्चतुर्थेनात्मचतुस्त्रिंशोनेन^५ सविशेषः^६ १५

॥ २ ॥

अथान्याधेयिके विहारे^६ गार्हपत्यादाहवनीयस्यायतनं^१

१ निर्वारं B U, cp. Z D M G. LV. p. 579.

२ श्रियात्तये० B M.

३ विंशधा H M.

४ Thus U M; श्रदेत्या० H B and T.

५ Thus my copies.

६ Thus, not विहारे, my copies.

- विज्ञायते ऽथासु प्रक्रमेषु ब्राह्मणो ऽग्निमादधीतेकादशसु
 राजन्यो द्वादशसु वैश्व इत्यायामष्टतीयेन त्रीणि चतुर-
 याण्यनूचीनानि कारयेदपरस्योत्तरस्याः^१ श्रोत्र्यां गार्हपत्य-
 स्तस्यैव दक्षिणे ऽऽसे ऽन्वाहार्यपचनः पूर्वस्योत्तरे ऽऽस
 * आहवनीयो^१ ऽपि वा गार्हपत्याहवनीययोरन्तरालं पञ्चधा
 षोढा वा संभुज्य षष्ठं सप्तमं वा भागमागन्तुकमुपमस्ये^२ समं
 त्रैधं विभज्य पूर्वस्नादन्नाह्वयोर्भागयोर्लक्षणं^३ करोति^१ गार्हपत्या-
 हवनीययोरन्तौ नियम्य लक्षणेन दक्षिणापायस्य लक्षणे शङ्कुं
 निहन्ति^१ तद्दक्षिणाग्रेरायतनं भवत्यपि वा प्रमाणं पञ्चमेन
 १० वर्धयेत्तत्सर्वं पञ्चधा संभुज्यापरस्नादन्नाह्वयोर्भागयोर्लक्षणं^३
 करोति^१ षष्ठ्यान्तयोः पाशौ प्रतिमुच्य लक्षणेन दक्षिणापायस्य
 लक्षणे शङ्कुं निहन्ति^१ तद्दक्षिणाग्रेरायतनं भवति^१ विपर्यस्तै-
 तेनोत्करो व्याख्यातो^१ ऽपरेणाहवनीयं यजमानमाची भवतीति
 दार्शपौर्णमासिकाया वेदेर्विज्ञायते^१ तस्यास्त्रिभागोनं
 १५ पश्चात्तिरश्ची^१ तस्या एवार्धं पुरस्तात्तिरश्च्यैव^३ दीर्घचतुर-
 श्रमेकतोऽणिमद्विद्वत्य सक्तिषु शङ्कुनिहन्याद्यावती पार्श्वमानी

१ *दपरस्नात्तरस्त्रीत्तरस्यां B M.

२ *संभुज्युपमस्य H U.

३ Thus (and cp. Thibaut's remark) B; the other MSS. चत्वारं instead of चत्वारः ।

४ *तिरश्ची यावद् M.

द्विरभ्यस्ता^१ तावती^२ रज्जुमुभयतःपाशां कृत्वा मध्ये लक्षणं
 करोति^३ दक्षिणयोः पार्श्वयोः^४ पाशौ प्रतिमुच्य लक्षणेन
 दक्षिणापायस्य लक्षणे ग्रह्णुं निहन्त्यात्तस्मिन्पाशौ प्रतिमुच्य
 लक्षणेन दक्षिणं पार्श्वं परिलिखेदेतेनोत्तरं पार्श्वं व्याख्यातं^५
 पूर्वं पार्श्वं तथा द्विरभ्यस्तया परिलिखेदेवमपरं^६ दशपदा
 पञ्चात्तिरथी द्वादशपदा प्राचष्टापदा पुरस्तात्तिरथीति
 पाशुबन्धिकाया वेदेर्विज्ञायते^७ मानयोगस्तथा व्याख्यातो^८
 रथसंमितेत्येकेषां^९ विराट्संपवेत्येकेषां^{१०} ग्रन्थामाचौ चतुः-
 क्षक्तिर्भवतीत्युत्तरवेदेर्विज्ञायते^{११} समचतुरस्राविशेषाद्विद्वतीया
 वेदिर्भवतीति पैदक्या^{१२} वेदेर्विज्ञायते^{१३} महावेदेऽसृतीयेन
 समचतुरस्रकृतायाऽसृतीयकरणौ^{१४} भवतीति^{१५} नवमस्तु भूमेर्भागो
 भवति^{१६} यजमानमाचौ चतुःक्षक्तिर्भवतीत्येकेषां^{१७} दिक्षु स्रक्तयो
 भवन्ति^{१८} वेदिद्वितीये यजेतेति शौचामणिकीं वेदिमभ्युपदि-
 शन्ति^{१९} महावेदेऽसृतीयेन समचतुरस्रकृताया अष्टादशपदा
 पार्श्वमानी भवति^{२०} तस्यै दीर्घकरणाभेकतोऽणिभक्तकरणां च १४
 याथाकामोति^{२१} ॥ ३ ॥

१ दिस्तावती B.

२ ? Found in H M U ; B. om. Thibaut omits the word.

३ चतुष्टो the MSS.

४ पैदपश्चिकाया B, and U originally.

५ कृतायाः करणी इतीयकरणी B U, and cp. Thibaut's remark on this passage.

६ भवन्ति M U, भवती H.

७ भवतीति M.

- प्राग्शः षोडशप्रकमायामो द्वादशव्यासो^१ ऽपि वा
 द्वादशप्रकमायामो दशव्यासस्तस्य मध्ये द्वादशिको विहार-
 स्त्रिंशत्पदानि प्रकमा वा पञ्चात्तिरस्यै भवति षट्त्रिंशत्प्राची
 चतुर्विंशतिः पुरस्तात्तिरस्यैति महावेदेर्विज्ञायते^१ मान-
 योगस्तस्या व्याख्यात^१ आद्यवनीयात्पट् प्रकमान्महावेदिसंज्ञित
 एकस्मिन्सदस्तद्दशकमुदक् सप्तत्रिंशत्परत्रयो^१ ऽष्टादशेत्येकेषां^१
 ततश्चतुर्षु हविर्धानं^१ तद्दशकं द्वादशकं वा^१ मानयोगस्त-
 योर्व्याख्यातो^१ यूपावटीयाच्छङ्कोरर्धप्रक्रममवशिष्योत्तरवेदिं
 धिमिमौते^१ दशपदोत्तरवेदिर्भवतीति सोमे विज्ञायते^१
- १० मानयोगस्तस्या व्याख्यातश्चात्वालः शम्यामाचो ऽपरिमितो
 वाचोपरवाः प्रादेशमुखाः प्रादेशान्तराला^१ अरन्निमात्रं
 समचतुरश्रं विद्वत्य सन्निपु गङ्गुन्नहन्यादर्धप्रादेशेनार्धप्रादेशे-
 नैकैकं मण्डलं^१ परिस्त्रिखत्सदसः^१ पूर्वांधाद्विप्रक्रममवशिष्य
 धिष्यन्तानां^१ द्विप्रादेशो विष्कम्भस्तथान्तराला^१ आग्नीभागरस्य^१
- १५ पार्श्वमानी पञ्चारत्निरैतेन माजोत्सीयो व्याख्यातस्तस्मोदीचौ
 दारं कुर्वन्ति^१ रथाधान्तराला यूपावटा भवन्तीत्येकादशिन्यां

१ द्वादशपदव्यास० M, which omits the following words up to दशव्यास० ।

१ परिस्त्रिखत् M and U (sec. m.).

१ • तद H.

१ Thus, not धिष्यन्तानां, the MSS.

१ आग्नीभीया० T.

विज्ञायते^१ तस्या^२ दधानां च रथाचाणामेकादधानां च
 पदानामष्टाङ्गुलस्य च चतुर्विंशं भागमाददतीत^३ ष प्रक्रमः
 स्यात्तेन वेदिं विमिमतीते^४ । इयाश्चमेधे^५ विंशत्याश्च रथाचाणा-
 मेकविंशत्याश्च पदानामष्टाङ्गुलस्य च चतुर्विंशं भागमाद-
 दतीत^६ ष प्रक्रमः स्यात्तेन वेदिं विमिमतीते^७ । इय^८ प्राच्ये-
 कादग्निन्यां^९ यूपार्थं वेदेः पूर्वाधार्त्पदार्थव्यासमपच्छिद्य^{१०}
 तत्पुरस्तात्प्राञ्चं^{११} दध्यात्रात्राष्टाङ्गुलं विद्यते । न व्यतिपद्मो^{१२}
 यूपोपराणीति^{१३} यूपोपराणीति^{१४}
 ॥ ४ ॥ प्रथमः ॥

अधार्त्पदाः^{१५} पुरुषाः^{१६} प्रथमो ऽग्निरर्धनवमा द्वितीयो^{१७} ।
 ऽर्धदशमास्तृतीय^{१८} एवमुत्तरोत्तरो^{१९} विधाभ्यास एकादश-
 विधात्तदेतत्सप्तविधप्रभृत्येकगतविधान्तमंत ऊर्ध्वमेकगतविधा-
 नेव प्रत्याददतीतानग्निकान्वा यन्नरुदनाहरेदन्यत्राश्वमेधादश्व-
 मेधमप्राप्तं चेदाहरेदत ऊर्ध्वं विधामभ्यस्त्रेतरदाद्रियेतातीतं^{२०}

१ तस्यै U originally and a citation in the Mahāgnisarvasya.

२ •बीनाचाश्वमेधे M, cp. XXVI. 23: 304. 6.

३ •बीनाय again M.

४ प्राच्ये M, प्राच्यै the other MSS.; •न्या U.

५ Thus M; पूर्वाधार्त्पदार्थव्या• U, पदार्थव्या• B, पूर्वाधार्त्पदार्थव्या• H.

६ •प्राच्यां M.

७ अधार्त्पदमपुरुषाः T.

८ •नरे M.

९ •भ्यस्त्रेदन्यतरदाद्रि• M.

चेदाहरेदाद्यत्य कृतान्तादेव प्रत्याददीत^१ कथमु खलु
विधामभ्यसेद्यदन्यत्प्रकृतेस्तत्पञ्चदश भागान्कृत्वा विधायां-
विधायां द्वौद्वौ भागौ समस्येत्ताभिरधाष्टमाभिरग्निं चितु-
यादूर्ध्वप्रमाणाभ्यासं जानोः पञ्चमस्य चतुर्विंशेनैके^२ समा-
४ मनन्त्यथैक एकविधप्रभृतौनपचपुच्छाश्चिन्वते^३ तन्नोपपद्यते
पूर्वेत्तरविरोधाद्यथैकेषां ब्राह्मणां भवति श्येनचिदग्नीनां
पूर्वा ततिरित्यथापरेषां^४ न ज्यायाःसं चिला कनीयाःसं
चिन्वीतेत्यथास्माकं^५ पचौ भवति^६ न ह्यपचः पतितुमर्हत्य-
रद्विना पचौ द्राघीयाःसौ भवतस्तस्मात्पचप्रवयाःसि
१० वयाःसि^७ थाममाचौ पचौ च पुच्छं च भवतीति^८
नापचपुच्छः श्येनो विद्यते^९ न चासप्तविधस्य पचपुच्छानि
विद्यन्ते न च सप्तविधं चित्तैकविधप्रसङ्गस्तस्मात्सप्तविध एव
प्रथमो ऽग्निर्मैदान्वर्जयेदधरोत्तरयोः पार्श्वसंधानं भेदा
इत्युपदिशन्ति^{१०} तदग्यन्तेषु न विद्यते^{११} न स्त्रिक्रिपार्श्वयोः^{१२}
१५ सादृशं चिन्वीत प्रथमं चिन्वान इति^{१३} पञ्चमायां वा चितौ

१ • त्तैवेके T

२ See XXIV 5 188 14.

३ • थापर M.

४ ब्राह्मण ins. U on the margin; the brāhmaṇa is found T. S. V. 2. 5. 1.

५ विद्यते U.

६ See T. S. V. 6 8. 2.

विज्ञायते^१ तस्मा^२ दद्यानां च रथाचाणामेकादद्यानां च
 पदानामष्टाङ्गुलस्य च चतुर्विंशं भागमाददौत^३ स प्रक्रमः
 स्यात्तेन वेदिं विमिमौते^४ । इथाश्वमेधे^५ विंशत्याश्च रथाचाण-
 मेकविंशत्याश्च पदानामष्टाङ्गुलस्य च चतुर्विंशं भागमाद-
 दौत^३ स प्रक्रमः स्यात्तेन वेदिं विमिमौते^४ । इय^६ प्राच्ये- १
 कादग्निन्यां^७ यूपार्थं वेदेः पूर्वार्धात्पदार्धव्यासमपच्छिद्य^८
 तत्पुरस्तात्प्राञ्चं^९ दथाम्नाचाष्टाङ्गुलं विद्यते^{१०} न व्यतिषङ्गो^{११}
 यूपवटाः पदविष्कम्भास्त्रिपदपरिणाहानि यूपोपराणीति^{१२}
 ॥ ४ ॥ प्रथमः ॥

अर्धाष्टमाः^{१३} पुरुषाः^{१४} प्रथमो ऽग्निरध्वनवमा द्वितीयो^{१५} ।
 ऽध्वदशमासृतीय^{१६} एवमुत्तरोत्तरो^{१७} विधाभ्यास ऐकादश-
 विधात्तदेतत्सप्तविधप्रभृत्येकगतविधान्तमंत ऊर्ध्वमेकगतविधा-
 नेव प्रत्याददौतानश्रिकाम्वा यश्चकदनाहरेदन्यचाश्वमेधादश्व-
 मेधमप्राप्तं चेदाहरेदत ऊर्ध्वं विधामभ्येनेतरदाद्रियेतातीतं^{१८}

१ तस्यै U originally and a citation in the Mahāgnisarvasa.

२ •भीताश्वमेधे M, ep. XXVI. 23: 304. 6.

३ •भीताश्च again M.

४ प्राच्ये. M, प्राच्ये. the other MSS.; •न्या U.

५ Thus M; पूर्वार्धात्पदार्धव्या. U, पदार्धव्या. B, पूर्वार्धात्पदार्धव्या. H.

६ •प्राच्यो M.

७ अर्धाष्टमपुरुषाः T.

८ •नरे M.

९ •भ्यसेदन्वतरदादि. M.

चेदाहरेदाद्यत्य कृतान्तादेव प्रत्याददीत^१ कथमु खलु
 विधामभ्यस्येद्यदन्वत्प्रकृतेस्तत्पञ्चदश भागान्कृत्वा विधायां-
 विधायां द्वौदौ भागौ समस्येत्ताभिरधांष्टमाभिरग्निं चिनु-
 यादूर्ध्वप्रमाणाभ्यासं जानोः पञ्चमस्य चतुर्विंशेनैके^२ समा-
 मनन्त्यैकैक एकविधप्रभृतौनपचपुच्छाश्चिन्वते^३ तन्नोपपद्यते
 पूर्वोत्तरविरोधाद्यैकैषां ब्राह्मणं^४ भवति श्येनचिदग्नीनां
 पूर्वा ततिरित्यथापरेषां^५ न ज्यायाःसं चित्वा कनीयाःसं
 चिन्वीतेत्यास्माकं^६ पचौ भवति^७ न ह्यपचः पतितुमर्हत्य-
 रद्विना पचौ द्राघौयाःसौ भवतस्तस्मात्पचप्रव्याःसि
 १० वयाःसि^८ व्याममाचौ पचौ च पुच्छं च भवतीति^९
 नापचपुच्छः श्येनो विद्यते^{१०} न चासप्तविधस्य पचपुच्छानि
 विद्यन्ते न च सप्तविधं चित्तैकविधप्रसङ्गस्तस्मात्सप्तविध एव
 प्रथमो ऽग्निर्भेदान्वर्जयेदधरोत्तरयोः पार्थसंधानं भेदा
 इत्युपदिशन्ति^{११} तदग्न्यन्तेषु न विद्यते^{१२} न सृक्तिपार्थयोः^{१३}
 १५ सादृशं चिन्वीत प्रथमं चिन्वान इति^{१४} पञ्चमायां वा चितौ

१ ०त्तनेर्वि६ T

२ See XXIV. 5 188 14.

३ ०यापर M.

४ ब्राह्मण ins. U on the margin; the brāhmaṇa is found T. S. V. 2. 5. 1.

५ विद्यते U

६ See T. S. V. 6. 8. 2.

संख्यां^१ पूर्यद्विग्रतायेच्चिकीर्षेत्पञ्चचोडाभिर्नाकमदः^२ समान-
संख्यं^३ प्रतीयात्^४ ॥ ५ ॥

पशुधर्मो^५ ह वा अग्निर्वा^६ या ह वै पशोर्दक्षिणेषामस्थ्यां
यदक्षिणं पार्श्वं तदुत्तरेषामुत्तरं यदुत्तरेषां दक्षिणं तदक्षिणे-
षामुत्तरं यद्वाक्^७ चोर्ध्वं^८ च^९ तत्समानमेवमिष्टकानां^{१०}
रूपाण्युपदध्याद्यां दक्षिणावृत्तो लेखास्ता दक्षिणत उपदधा-
त्सव्यावृत्त उत्तरत^{११} अजुलेखाः पद्याच्च^{१२} पुरस्ताच्च भवन्ति^{१३}
त्र्यालिखिता मध्ये^{१४} ऽय या विग्रयस्या^{१५} यथा ह वै पशोः
पृष्ठवत्पशो नैवेकस्मिन्पार्श्वे व्यतिरेकेण वर्तते नैवापरस्मिन्नेवं
तासामुपधानं प्रतीयाद^{१६}थापि ब्राह्मणं^{१७} भवति प्रजापतिर्वा^{१८}
अथर्वाग्निरेव दध्नायर्वणस्तस्मिष्टका अस्यानीति^{१९} तस्माद्द-
हिस्तन्वं चेच्चितुयान्तत्रोपक्षयमधैरात्तोपक्षयमध्यात्संद्धान्नाच्च-
सेनं^{२०} चितुत इति विज्ञायते^{२१} ऽष्टन्मयीभिरनिष्टकाभिर्ना^{२२}

१ om. M.

२ •ग्रताएषे U, •ग्रताये•B.—•चोडानाकमदः M.

३ •अ H U, ष्णां M, •स्याः B.

४ •धर्मा B M U.

५ यद्वाचं M; यद्वाक् चो• B.

६ Thus H M U, पद्यात् B.

७ Thus with T; विषयं• my copies.

८ T. S. V. 6. 6. 3.

९ Some of the MSS. write (as Lātī I. 5. 7.) उपपद्य or द्वय, some (as Drāhy. II. 1. 10.) उपपद्य ।

१० •थाभिरिष्टकाभिः M B.

- संख्यां पूरयेद्विष्टकचिदा^१ अन्यो ऽग्निः पशुचिदन्य इत्येतस्मा-
 द्वाङ्मणत्पशुर्वा एष षदग्निर्योनिः खलु वा एषा पशोर्विक्रियते
 यत्प्राचीनमैष्टकाद्यजुः क्रियत^२ इति च^३ लोकवाधीनि^४
 द्रव्याष्ववटेषूपदध्यान्मण्डलमृषभं विकर्णमितीष्टकासु^५ ऋक्षाणि
 १ प्रतीयाद्विष्टकामन्त्रयोरिष्टकाव्यतिरेके लोकंपृणाः संपद्यन्ते
 परिमाणाभावादतीतानेव^६ वेष्टकागणानत्रोपदध्यात्पञ्च^७
 लोकंपृणा^८ मन्त्रव्यतिरेके ऽक्ताः शर्कराः संधिपूपदध्या-
 त्प्राचीरुपदधाति प्रतीचीरुपदधातीति गणेषु रौतिवादः^९
 प्राचीमुपदधाति प्रतीचीमुपदधातीति कर्तुर्मुखवादः^{१०} पुरस्ता-
 १० दन्याः प्रतीचीरुपदधाति पश्चादन्याः प्राचीरित्यपवर्गश्चतुरश्रा-
 स्वेवैतदुपपद्यते^{११} ॥ ६ ॥

न खण्डामुपदध्यात्^१ मित्रामुपदध्यात्^२ ऋष्यामुपदध्यात्^३
 जीर्णामुपदध्यात्^४ सङ्गणामुपदध्यात्^५ स्वयमावृणात्^६ स्वयंचिता-
 वुपदध्याद्^७ ध्वं प्रमाणमिष्टकानां जानोः पञ्चमेन कारयेदर्धेन

१ See T S. I. 5. 8. 2

२ यत इति B U, but we have one single citation: T. S. V. 2. 10. 1.

३ om. H.

४ With व my copies: T. with व ।

५ विकर्णं is, according to the Mahāgnisarvasva, विग्रासकर्णं स्त्री ।

६ Thus B U, 'नीतानेवे' M, H is incompl. T reads as M, inserting, moreover, एव after 'ननात्' ।

७ Thus H, ऋक्षामु० M U; ऋक्षामु० T.

नाकसर्दा पञ्चचोडानां च^१ यच्छोपपाकाभ्यां प्रतिहृसेत्^२
 पुरीषेषु तत्संपूरयेत्पुरीषस्थानियतपरिमाणत्वाद्भ्रायाममाचौ
 भवतीति गार्हपत्यचितेर्विज्ञायते^३ चतुरश्रेत्येकेषां^४ परिमण्ड-
 लेत्येकेषां^५ चतुरश्रं सप्तधा विभज्य तिरश्चीं वेधा विभजे-
 दपरस्मिन्प्रस्तार उदीचीरुपदधाति^६ समचतुरश्राद्येदुपदधा-
 द्भ्रायामषष्ठेनेष्टकाः कारयेच्चतुर्थेन तृतीयेनेति^७ तासां नव
 प्रथमा द्वादश द्वितीया इति पूर्वस्मिन्प्रस्तार उपदधाति^८
 पञ्च तृतीयाः षोडश प्रथमा इत्यपरस्मिन्परिमण्डलायां
 यावत्संभवेत्तावत्समचतुरश्रं कृत्वा तन्नवधा विभजेत्प्रधीःस्त्रि-
 धात्रिधेत्यपरं^९ प्रस्तारं^{१०} तथोपदध्याद्यथा प्रध्वनीकेषु सक्तयो
 भवन्ति^{११} धिष्ण्या एकचितीकाश्चतुरश्राः परिमण्डला वा^{१२}
 तेषामाग्नीध्रीयं नवधा विभज्यैकस्या स्थाने ऽग्निानसुपदध्याद्य
 होत्त्रिष्ण्यां^{१३} नवधा विभज्य पूर्वाःस्त्रिभागानेकैकं द्वेधा
 विभजेद्येतरान्नवधानवधा विभज्य मध्यमपूर्वौ द्वौ^{१४} भागौ
 समस्येद्य माजालीयं वेधा विभज्य पूर्वांपरौ भागौ पञ्चधा^{१५}
 विभजेदुख्यभक्षणं सःसृज्येष्टकाः कारयेदिति^{१६} संवत्सरभृत^{१७}
 त्वैतदुपपद्यते न राचिभृत^{१८} एवमस्य मन्त्रवती चितिकृप्तिम्ब-

१ Thus U and T; चत् H M B.

२ परस्मिन्प्रस्तारे M B.

३ धिक्लिथ H M.

४ द्वौ M.

५ Sco X. 12: 11. 13.

न्दश्चिते^१ त्रिषाहसस्य परस्ताच्चिन्वीत कामविवेकान्तस्य ह्यप्य
श्वेनाकृतिर्भवतीति^२ ॥ ७ ॥ द्वितीयः ॥

अथ वै भवति^३ श्वेनचितं चिन्वीत सुवर्गकाम इत्या-
कृतिर्द्वैविधं^४ चतुरात्रात्मा श्वेनाकृतिय^५ विज्ञायत उभयं^६
५ प्राङ्मणं^७ पञ्च दक्षिणायाः श्रोण्यामुपदधाति पञ्चोत्तरस्यां^८
वन्तो वय इति दक्षिणेऽऽम उपदधाति^९ दृष्टिर्वय इत्युत्तरे^{१०}
व्याप्तो वय इति दक्षिणे पच उपदधाति^{११} सिद्धो वय
इत्युत्तरे^{१२} पुरुषो वय इति मध्य इति चाथापरं^{१३} वयमां वा
एष प्रतिमया चीयते यदग्निरित्युत्पततां ह्याथयेत्यर्थः^{१४}
१० ममचतुरश्राभिरग्निं चिनुते^{१५} दैव्यस्य च मानुषस्य च व्यावृत्त्या
इति मैत्रायणीयब्राह्मणं^{१६} भवति^{१७} तस्येष्टकाः कारयेत्पुरुषस्य
चतुर्थेन पञ्चमेन षष्ठेन दशमेनेत्यग्निं विमिमौते^{१८} यावान्पुरुष
ऊर्ध्ववाङ्मतावदन्तराले वेषोश्चिद्रे^{१९} करोति मध्ये ततीयं^{२०}

१ See XVII. 28. 306 8. and XXVI 28 : 311. 5.

२ H adds प्रकृतिनात् and thus also T, but see the comm. :
इतिकरणः परिभाषासमाप्तार्थः ।

३ See T. S. V 4. 11. 1.

४ The first brāhmana is found T S V. 3. 1. 5. (cp. Bāudh.
X. 38: 30. sqq.) the second T. S. V. 5. 3. 2.

५ U and Mahāgnisarv. ins. पचधरेव नीर्थं दधाति ।

६ Thus my copies ; चिन्वीत T.

७ I have not been able to trace this passage in the agniciti-
brāhmana of our Maitrāyaṇī Saṃhitā.

८ Thus M ; वेषोः चिद्रे H U, वेषोश्चिद्रे B and Thibaut.

यदमुत्र स्यन्दथा करोति तदिह वेणुना करोति^१ तस्यात्मा
 समचतुरश्रश्चत्वारः पुरुषाः^२ पक्षः समचतुरश्रः पुरुषः^३ स तु
 दक्षिणतो ऽरन्निना द्राघीयान्तेनोत्तरः पक्षो व्याख्यातः^४ पुच्छः
 समचतुरश्रः पुरुषस्तमवस्ताग्रादेशेन^५ वर्धयेद्वेषु सारन्निप्रादेशा
 सप्तविधः संपद्यत^६ उपधाने पचायादुत्तरतः पुरुषपटतीयवेत्तायां
 चतस्रः पञ्चम्यस्तासामभितो देहे पादेष्टके^७ ततो ऽष्टौ चतुर्थ्यः^८
 पञ्चमेपष्ट पञ्चभागीयाभिः प्रच्छादयेद्वैतेनोत्तरः पक्षो व्याख्यातः^९
 पूर्वापरयोः पुच्छपार्श्वयोश्चतुर्भागीया उपदध्याद्विणोत्तरयोः
 पादेष्टकाः^{१०} शेषमग्निं पञ्चमभागीयाभिः प्रच्छादयेद्वेष दिशतः
 प्रस्तारो^{११} ऽपरस्निग्प्रस्तारे पचायादुत्तरतो ऽर्धव्यायामवेलायां
 तिस्रस्त्रिस्तः षष्ठ्यो देहे द्विपदे इति विपर्याभसुपदध्यान्तथोत्तरे^{१२}
 दक्षिणस्याष्ट शोण्णां नव षष्ठ्यश्चतुरश्रकृतस्तथोत्तरस्यां^{१३} नवतव
 षष्ठ्यो देहे द्विपदे इति दक्षिणादष्टमादोत्तरादष्टमादिपर्या-
 समुपदध्याच्छेगमग्निं पञ्चमभागीयाभिः प्रच्छादयेद्वेष दिशतः
 प्रस्तारो व्यत्यासे चिनुयाद्यावतः प्रस्ताराष्ट्रिकीर्षत्^{१४} ॥ ८ ॥ १५

अथापरः^१ पुरुषस्य पञ्चम्यस्ता एवैकतो ऽर्धधास्तासामर्धाः
 पाचाशौपधाने पूर्वापरयोः पञ्चपार्श्वयोरर्धेष्टका उदीचीरुप-
 ध्यान्तथोत्तरे^२ दक्षिणोत्तरयोः पुच्छपार्श्वयोश्चतस्रस्तस्रो^३
 ऽर्धधा उदीचीः^४ पुच्छस्यावस्तावतस्रो ऽर्धेष्टका उदीचीस्ता-

१ अस्तान् instead of अवस्तान् M.

२ ऽर्धधादेवमुत्तरे B.

३ पुच्छपार्श्वयोः B.

सामभितो द्वे पादेष्टके^१ जघनेन पुच्छाव्यययोरेकैकामर्धष्टका^२
 प्राचीः^३ श्रेयमग्निं पञ्चमभागीयाभिः प्रच्छादयेदेष दिशतः
 प्रस्तारो^४ उपरस्मिन्प्रस्तार आत्मसक्तिषु चतस्रः^५ पादेष्टका
 उपदध्यात्तासामभितो द्वे द्वे अर्धष्टके^६ पूर्वस्मिन्ननीके पञ्च^७
 पचापयोस्तिसस्तिसो ऽधधां उदीचीस्तासामन्तरालेष्वेकैका-
 मर्धष्टकां प्राचीः^८ श्रेयमग्निं पञ्चमभागीयाभिः प्रच्छादयेदेष
 दिशतः प्रस्तारो^९ व्यत्यासं चितुयाद्यावतः प्रस्ताराश्चिकीर्षन्^{१०}
 ॥ ६ ॥^{११}

अथ वक्रपत्तो व्यस्तपुच्छस्तस्येष्टकाः कारयेत्पुरुषस्य चतुर्थ्य-
 १० स्तासामर्थाः पाद्याश्च^१ नित्यमच्छयापच्छेदनमनादेशे^२ पादेष्ट-
 काश्चतुर्भिः^३ परिगृह्णीयादर्धपदेन पदेनाधर्धपदेन पदसवि-
 श्रेषेणेति^४ ते द्वे यथा दीर्घमद्भिष्टे स्यातां तथार्धष्टकां
 कारयेदथाग्निं विमिमीत^५ आत्मा द्विपुरुषायामो दशपदव्या-
 सस्तस्य दक्षिणादष्टमादुत्तरतो ऽधर्धप्रक्रमे लक्षणं करोत्ये-
 १५ वमपरतस्तयोरुपरिष्ठात्सत्यां नियम्याः समपच्छिन्द्यादेतेने-
 तरासाः^६ सक्तीनामपच्छेदा व्याख्याताः^७ स आत्मा^८ शिरो

१ उक्त्या० U, उपपार्श्वयो० M.

२ पादेष्ट M; T om.

३ Here ends probably the third adhyāya; no indication of it is found in my copies.

४ •चेति B U H.

५ •ष्टकांचतुर्भिः my copies.

६ Between नियम्य and अपच्छि M ins. अनुस्यन्ति ।

ऽर्धपत्रपदायामनर्धपुरुषव्याप्तं^१ तस्याऽसौ प्रक्रमेणप्रक्रमेणा-
 पच्छिन्नात्पुच्छस्य पट्पदा प्राची दिपुरुषोदीची^१ तस्य पूर्वं
 सक्ती चिभिस्त्रिभिः प्रक्रमैरपच्छिन्नात्पत्रो द्वादशपदायामो
 दशपदव्यासस्तस्य मध्यात्प्राञ्चि^१ पट् पदानि प्रक्रम्य शङ्कुं
 निबन्धाचक्षोष्णोरेकैकमथेनः सन्ध्या परिचिनुयादेन्नसन्ध-
 मपच्छिद्य तत्पुरस्तात्प्राञ्चं दध्यात्^१ निर्णाम^१ एतेनोत्तरस्य
 पञ्च निर्णामी व्याख्यातः^१ पवापयोः प्रक्रमप्रमाणानि पञ्च-
 पञ्च चतुरश्राश्चनूचीनानि कृत्वा सर्वाण्यवाप्तमक्षणयापच्छिन्ना-
 दधान्युद्धरेदेवः सारत्रिप्रदेशः सप्तविधः संपद्यते^१ उपधाने
 गिरसो ऽथवे चतुर्थीमुपदध्याद्दृश्ममुखीं पुरस्तात्पादेष्टके^१
 अभितस्तयोरवस्तादभितस्तिसस्तिसश्चतुरश्रपाद्याः^१ शेषे पादे-
 ष्टका^१ अपि वा गिरसो ऽपि दृश्ममुखीमुपदध्यात्तस्य श्रव-
 स्ताच्चतुर्थीमुपदध्यात्पादेष्टके अभितस्तयोरवस्तादभितस्ति-
 सस्तिसश्चतुरश्रपाद्याः^१ शेषे पादेष्टकाः^१ गिरसो ऽवस्तात्पञ्च
 पादेष्टका यतिषका उपदध्यात्तथा पुच्छस्य पुरस्ताद्यद्यदपच्छिन्नं^१
 तस्मिन्नर्धेष्टकाः पादेष्टकाश्चोपदध्यात्केपमग्निं चतुर्भांगीयामिः
 प्रच्छादयेत्पाद्यामिः सार्धामिः संख्यां पूरयेदेव^१ द्विशतः^१
 प्रस्तारो^१ ऽपरस्मिन्प्रस्तारे दृश्ममुखीश्चतस्रश्चतस्रमिः पादेष्ट-
 काभिः संयोजयेद्यथा दीर्घचतुरश्रं संपद्यते^१ तत्तिर्यक्

१ प्रांच M.

२ These three words not in B; T omits them.

पचायययोरेकैकामुभयीमुपदधाटेकैकामपरयोर्द्विदे शिरमः
 पार्श्वयोः^१ पुच्छम्नावस्तादध्यधाः प्राचीर्यथावकाशं^२ पार्श्वयोः पादाः
 माष्टमभागाः^३ पचयोश्चाध्यधाः मावयवाः^४ श्रेयं यथायोगं
 ययामंख्यं यथाधर्मं^५ चोपदधात्^६ ॥ ११ ॥

कश्चित्^१ एतेनात्मा पुच्छं च व्याख्यातः^२ शिरसि
 पञ्चोपदधात्तन्वाकृतिर्याख्याता^३ मप्रपञ्चाग्रदृशिणे पच उपद-
 ध्यात्तयोत्तरे^४ व्यायामेन मप्रादेशेन पचयोरपनामः^५ पञ्चम-
 भागीयार्धाभिः पट्षट् पत्राणि कुयादध्यधावग्नियते^६ तथा
 पुच्छम्नावस्तात्यादावरद्विमात्रावरव्यन्तराक्षौ प्रादेश्यासौ
 भवतस्तयोरवस्तादमितो दौदावष्टमभागौ प्राग्भेदावुपदधादेवः^७
 सारद्विप्रादेशः मप्रविधः संपद्यते^८ ऽप्येष्टकानां विकाराः^९
 पञ्चमभागोयाः मावयवाः^{१०} पादेष्टकां^{११} चतुर्भिः^{१२} परिगृह्णी-
 यादर्धप्रादेशेनार्धप्रादेशेन प्रादेशेन प्रादेशसविशेषेणैत्वध्य-
 र्धेष्टकां^{१३} चतुर्भिः^{१४} परिगृह्णीयादर्धव्यायामेन द्वाभ्यामरद्विभ्या-
 मरद्विसविशेषेणेति^{१५} ताः षट्^{१६} तासां चतुरथपादाः माष्टम-
 भागाः पादयोरुपधाय श्रेयं यथायोगं ययामंख्यं यथाधर्मं^{१७}
 चोपदधात्^{१८} ॥ १२ ॥

१ भागीयतः M.

२ यथाधर्मं my copies throughout.

३ See XVII. 28 : 207. 1.

४ शिरसो नित्या ins. M.

५ पादेष्टकाचतुर्भिः M.

अक्षजचित^१ एतेनात्मा गिरः पुच्छं च व्याख्यातं पदा-
 वपोद्गत्य^१ चिषष्टिर्दक्षिणे पत्र उपदध्यात्तयोन्तरे^१ पुरुषेण
 पत्रयोरपनामो^१ ऽपरस्मादपनामात्प्राञ्चमरत्निं मिला तस्मि-
 न्स्यद्यां नियम्यापरं पत्रपत्रापच्छेदनत्वायच्छेदेवं^१ पञ्च पञ्चम्यः
 ५ माध्या उद्गृता भवन्ति^१ पादेष्टकामपनाम^२ उपधाय तासां
 चतुरश्रपाद्याः साष्टमभागा अपोद्गत्य शेषं^३ यथायोगं
 यथासंख्यं यथाधर्मं चोपदध्यात्^१ ॥ १३ ॥

प्रउगचितं चिचौतेति^१ यावानग्निः सारत्विप्रादेःशस्ता-
 वत्प्रउगं कृत्वा तस्यापरस्थाः करण्णा दादग्निनेष्टकास्तर्ध्व्यासाः
 १० कारयेत्तासामर्धाः पाद्याश्च^१ तासां द्वे अर्धेष्टके बाह्यमविशेषे^१
 चुबुक उपदध्यादर्धाश्चान्तयोः^१ शेषमग्निं दृहतीभिः^१ प्रच्छा-
 दयेदर्धेष्टकाभिः संख्यां पूरयेदपरिभ्रस्तारे ऽपरस्मिन्ननीके
 सप्तचत्वारिंशत्पादेष्टका व्यतिषक्त्वा उपदध्याच्चुबुक एकाष्ट
 शून्धपाद्यां^१ दौर्धं चेतरे चतस्रः स्वयमाहृषावकाग उपदध्या-
 १५ दर्धाश्चान्तयोः^१ शेषमग्निं दृहतीभिः प्राचीभिः प्रच्छादयेद-
 र्धेष्टकाभिः संख्यां पूरयेत्^१ ॥ १४ ॥

१ See XVII 28 307. 4.

२ पत्रपत्रमपत्रे० M, पत्रयनापत्रे० B

३ पादेष्टकानामवनास B.

४ Thus (not येषा as T) my copies

५ See XVII. 28 : 307. 7.

६ Thus my copies ; बाह्यविशेषे T.

७ M ins. प्राचीभिः, rightly ?

८ Not given by T in the text.

शेषान्ते मन्यामहे^१ अन्यतरस्याकृतिरित्येषाग्निं विनिमीते^१
 चतुरश्र आत्मा भवति^१ तस्य त्रयः पुरुषास्त्रिभागोनाः
 पार्श्वमानी^१ पश्चात्तर्हन्वति^१ तस्वार्धपुरुषो दग्गाङ्गुक्तानि च^१
 प्राची^१ त्रिभागोनः पुरुष उदीचीत्यैव^२ मारद्विप्रादेशः
 सप्तविधः संपद्यते^१ ऽष्येष्टकानां विकाराः^१ पुरुषस्य पष्ठ्यन्ता^१
 एवैकतो ऽध्यर्धास्तासामर्धास्त्रिर्यग्भेदाः पुरुषस्य चतुर्थ्यं इति^१
 तासां त्वस्यत्रोष्णन्तरालयोः षट् पष्टौरुपधाय शेषमग्निं
 दृहतौभिः प्रच्छादयेद^३र्धेष्टकाभिः संख्यां पूरयेद^३परस्मिन्प्रस्तारे
 दक्षिणे ऽऽसे ऽध्यर्धांसुदीचीमुपदध्यान्तयोत्तरे^१ पूर्वस्मिन्न-
 नीके षड्भागीया उपदध्याद्दक्षिणोत्तरयोश्चतुर्भागीयास्तरौः^१
 पुरस्तात्पाश्र्वयोर्द्वे चतुर्भागीये उपदध्यान्तयोरवस्तादभितो द्वे
 अर्धे^४ त्रिपूची^१ तयोरवस्तान्मध्यदेशे^५ द्वे^६ पष्ठ्यौ प्राची^१
 शेषमग्निं दृहतौभिः प्राचीभिः^७ प्रच्छादयेद^३र्धेष्टकाभिः संख्यां
 पूरयेत्^१ ॥ १७ ॥^१

अथापरः^१ पुरुषस्य षोडशीभिर्विंशत्यतः^२ मारद्विप्रादेशः^३
 सप्तविधः संपद्यते^१ तामासेकामपोद्गत्य शेषाः परिमण्डलं
 करोति^१ तत्पूर्वेण रथचक्रचिन्ता व्याख्यातः^१ षोडशीं पुरस्ता-

१ Only in U.

२ इति om. U.

३ मध्येदेशे B.

४ om. B.

५ om. U.

६ End of sixth adhyāya ?

७ •विश्वमत B. विश्वनिम्न M.

द्विग्रय उपधाय तथा सङ्ग मण्डलं^१ परिस्त्रिखेष्टद्वस्तादपच्छिन्नं
 तत्पुरस्तादुपदध्यात्प्रधीनाः सप्तधा विभागः^२ प्रधिमध्यमाः
 प्रक्रमव्यासा भवन्ति^३ चतुरश्राणामर्धाभिः संख्यां पूरयेद्-
 परस्मिन्प्रस्तारे प्रधिमध्यमामोष्ठ उपधाय यद्वस्तात्तद्वेधा
 विभजेत्स^४ एष नवकरणो द्रोणचित्परिमण्डलः^५ समूह्य-
 परिचाय्यो^६ पूर्वेण रथचक्रचिता व्याख्यातौ^७ समूह्यस्य दिवु
 चालास्त्रान्खानयित्वा तेभ्यः पुरीषः समूह्योपदध्यात्परिचाय्य
 दृष्टकानां देशभेदस्तः^८ सर्वाभिः प्रदक्षिणं परिचिनुयात्^९
 ॥ १८ ॥ सप्तमः ॥

- १० अग्रानचितं चिन्वीतेति विज्ञायते^१ सर्वमग्निं चतुरश्रा-
 न्यञ्जदश भागान्कृत्वा तेषामाख्यातमुपधानं^२ त्रिभिर्भागैर्भा-
 गार्धव्यासं^३ दीर्घचतुरश्रं विद्वत्पूर्वस्थाः करणा मध्याच्छ्रीणी^४
 प्रत्यास्त्रिख्यान्यावुद्धरेत्तस्य दशधा विभागस्तानि विःश्रुतिः सर्वो
 ऽग्निः संपद्यते^५ ऽपरस्मिन्प्रस्तारे प्रजगमध्ये^६ ऽनूचीनं विभजे-
 ११ तस्य षड्धा विभागस्तै द्वे पार्श्वयोरुपदध्याद्भागद्वितीयायामाश्र-
 तुर्यव्यासाः कारयेत्तागामर्धास्त्रिर्धमभेदास्ता अन्तयोरुपधाय

१ परिमंडलं M.

२ See XVII. 29 : 309. 6, 8.

३ See XVII. 30 : 309. 1.

४ भागार्धं om. B.

५ Thus my copies (cp. the bhāṣya); चर्षाच्छ्रीणी Thibaut

६ प्रधिमध्ये B.

शेषमग्निं वृहतीभिः प्राचीभिः प्रच्छादयेदर्धेष्टकाभिः संख्यां
 पूरयेदूर्ध्वप्रमाणमग्नेः पञ्चमेन वर्धयेत्तत्सर्वं वैधा विभज्य
 दयोर्भागयोश्चतुर्थेन वा नवमेन^१ वा चतुर्दशेन वेष्टकाः
 कारयेत्ताभिश्चतस्रो वा नव वा चतुर्दश^२ वा^३ चितीरुपधाय^४
 शेषमवाञ्चमच्छयापच्छिन्द्यादर्धमुद्धरेत्तस्य नित्यो विभागो^५
 यथायोगमिष्टकानां ह्यसवृद्धौ^६ ॥ १६ ॥ अष्टमः ॥

कूर्मचितं चिन्वीत यः कामयेत ब्रह्मलोकमभिजयेयमिति
 विज्ञायते^१ दयाः खलु कूर्मा भवन्ति वक्राङ्गाश्च परिमण्ड-
 लाश्चाविशेषान्ते^२ मन्यामहे^३ अन्यतरस्त्राकृतिरित्यथाग्निं विभि-
 मीते^४ चतुरश्र आत्मा भवति^५ तस्य दश प्रक्रमाः पार्श्वमानी
 भवति^६ तस्य द्वाभ्यांद्वाभ्यां प्रक्रमाभ्यां^७ सक्तौनामपच्छेदः^८
 पूर्वस्मिन्ननीके प्रक्रमप्रमाणानि चत्वारि चतुरश्राणि कृत्वा तेषां
 ये अन्ये ते अच्छयापच्छिन्द्यादेवं दक्षिणत एवं पश्चादेव-
 मुत्तरतः^९ स आत्मा^{१०} शिरः पञ्चपदायाममर्धपुरुषव्यासं^{११}
 तस्याः^{१२} प्रक्रमेणप्रक्रमेणापच्छिन्द्यात्सत्त्वपच्छेदे^{१३} पादा-
 नुचयेत्तस्य द्विपदाच्छया तिरश्ची तद्विगुणायाममनूची^{१४} तस्य
 द्विपदाच्छया पूर्वम^{१५}समपच्छिन्द्यादेतेनेतरेषां पादाना-

१ पचमेन M

२ दर्धेरुपधाय M.

३ See XVII. 30 : 309. 6.

४ परिमण्डलांगा. U.

५ प्रक्रमेण once M.

- मपच्छेदा व्याख्याता^१ अपरयोः पादयोरपरावृत्तावपच्छि-
 न्दादेव^२ सारत्रिमादेशः सप्तविधः संपद्यते^३ तस्येष्टकाः कार-
 येत्पुरुषस्य चतुर्थ्यंशोऽशमर्थाः^४ पाद्याद्याधर्धपाद्याद्यतुभिः^५
 परिगृह्णीयात्प्रक्रमेण द्वाभ्यां पदाभ्यां पदमविशेषेणेति^६ ते द्वे^७
 यथा दीर्घम^८श्चिष्टे स्यातां तथैकां कारयेद्विपदाच्छणार्धेन
 समचतुरश्रामेकामुपधाने शिरसो ऽपि चतुरश्रामुपदध्याद्धृ-
 ममुखाववस्तात्पञ्चपञ्च चतुरश्रा द्वे द्वे पादेष्टके इति पादेषू-
 पदध्याद्यद्यदपच्छिन्नं तस्मिन्नर्धेष्टका^९ उपदध्याच्छेषमग्निं^{१०} चतुर्भा-
 गीयाभिः प्रच्छादयेदर्धेष्टकाभिः संख्यां पूरयेदपरस्मिन्प्रस्तारे
 शिरसो ऽपि च^{११}समुखीमुपदध्यात्पादेष्टके अभितस्तयोरवस्ताद-
 मितो द्वे द्वे अर्धपाद्यो^{१२} विषुचौ^{१३} तयोरवस्तादभितश्चेदस^{१४}हिते
 द्वे पादेष्टके^{१५} द्वे द्वे द्विपदे तिस्रस्तिस्रो ऽर्धेष्टका इति पादेषू-
 पदध्याद्यद्यदपच्छिन्नं तस्मिन्नर्धेष्टकाः पदेष्टकाद्योपदध्याच्छेषमग्निं
 चतुर्भागीयाभिः प्रच्छादयेदर्धेष्टकाभिः संख्यां पूरयेत्^{१६}
- १५ ॥ २० ॥ नवमः ॥

१ •रपरत्प्रासावप० M.

२ चतुर्थ्यंशा० B, but cp, XXX. 10 : 403. 9.

३ •धर्धपाद्यां चतुभिः Thibaut, but cp. XXX : 10, 403. 10.

४ om. T, but cp. 1 c.

५ Thus M; तस्मिन्नर्धेष्टकाद्योप० B, and Thibaut; तस्मिन्नर्धेष्टकाः पदेष्टका-
 द्योप० U (rightly) cp. XXX. 10 : 404. 16).

६ अधर्धपा० T.

अथापरः^१ पुरुषस्य षोडशीभिर्विष्णुग्रतः^२ सारत्निप्रादेशः
 सप्रविधः संपद्यते^३ तामां पञ्च षोडशीरपोद्गत्य गोषाः परि-
 मण्डलं करोति^४ तदुत्तरेण द्रोणचिता व्याख्यातमथ ताः पञ्च
 षोडशस्तामिरवानरद्विषु पादानुवयेच्छिरः^५ पुरस्तात्तामां
 परिकर्षणं व्याख्यातं^६ प्रधीनाः सप्रधा विभागः^७ प्रधिमध्यमाः^८ ५
 प्रक्रमव्यामा भवन्ति^९ यदतिरिक्तं संपद्यते तच्चतुरश्राणा-
 मध्वर्धाभियोयुज्येतापरस्मिन्प्रस्तारे पादानाः शिरोवदिभागः
 शिरसः पादवद्भ्यासं चिनुयाद्यावतः प्रस्ताराःश्चिकीर्षत्कूर्मस्यान्ते
 तनुपुरौषमुपदधान्मध्ये वज्रसमेतदेव^{१०} द्रोणे विपरोतमथ द्वैक
 एकविधप्रधतीप्रधगादोन्नुवते^१ समचतुरश्रानेक आचा- १०
 र्यास्तस्य करणा द्वादशेतेष्टकाः कारयेत्तामामर्धाः पाद्याद्याया-
 श्वमेधिकस्याग्नेः पुरुषान्धामो नारत्निप्रादेशानां^१ प्राकृतो^२ वा
 त्रिगुणस्त्रिस्तावो ऽग्निर्भवतीत्येकविष्णो ऽग्निर्भवतीत्युभयं
 ब्राह्मणमुभयं ब्राह्मणम्^३ ॥ २१ ॥ दशमः ॥

॥ इति शुक्लसूत्रं समाप्तम् ॥

१ •विश्रमनं B U, विश्रमन्त M.

२ Thus my copies; before मितः Thibaut reads पद्य्याष्टुः but the locat. cannot be correct and पद्य्यां would be superfluous.

३ Thus my copies; प्रधिमध्याः Thibaut, but cp. XXX. 18 : 411. 2.

४ स्व only in U and in one of Thibaut's MSS.

५ Thus H U, प्रधती B, ता M.

६ १ See XXVI. 10 : 285. 4, where, however, only the first brāhmaṇa is found.

अथातः प्रवरान्याख्यास्यामः^१ मज्ञानामृषीणामगस्त्याष्ट-
 मानो^२ पचा भवन्ति^३ त्रयः यथा भृगूणां पश्चार्षेया वत्सा
 विदा आष्टिपेणाश्विनार एवाङ्गिरसः कौमण्डा दीर्घतमा
 रौचायणा^४ गगांश्च^५ गगांणां आर्षेयो विकस्यो^६ विश्वा-
 १ मित्रपते^७ पूरणा ज्ञार्षेयाः^८ गृनकवसिष्ठा^९ एकार्षेया^{१०} अतो
 ऽन्ये चिप्रवरा भवन्त्येतेषु भृग्वङ्गिरसो भिन्नविवाह^{११} कुर्वन्ते
 न चेत्समानार्षेया वक्षः स्मरिति मतं बोधायनस्येति^{१२} ॥ २ ॥

अथात^१ ऊर्ध्वानध्वर्द्धणीते^२ ऽसुतो ऽवांचो ऽतोत्पेय
 एवोभयोः सर्वचोद्देशो^३ ज्ञार्षेयमनिपाते ऽविवाहस्त्यार्षेयाणां^४
 १ आर्षेयमनिपाते ऽविवाहः पश्चार्षेयाणामसमानप्रवरैर्विवाह^५

१ •यामात्रस्याष्ट• Bo U.

२ लेख्या• G M T.

३ •त्रय Bo U.

४ गृनकवसिष्ठा BU.

५ According to the Pravaramañsart the reading ऽमित्र• is also admissible.

६ Here ends the first k. according to Bo U; according to the other MSS. it ends after •चोद्देश (line 9); but the Pravaramañsart remarks इतिवदेषमध्यायपरिषमाश्रितोपनादम् ।

७ Thus all the MSS. and Āp. XXIV. 5. 8; १. अथ and cp. Āp. II. 16. 9.

८ इतोर्ध्वान• Bo U.

९ Thus T M; •असमानप्र• Bu G; Bo U and Pm om. the two words असमा• विवाहः; cp. Āiv. śra. paribhāṣa (p. 691 of the Calcutta edition).

एक एव छयिर्यावत्प्रवरेष्वनुवर्तते । तावत्समानगोत्रत्वमन्यत्र^१
 भृगुङ्गिरसां^२ गणादिति^३ पञ्चानां त्रियु सामान्याद्विवाह-
 क्षिपु द्वयोः । भृगुङ्गिरोगणेष्वेव शेषेष्वेको^४ ऽपि^५ वारये-
 दिति^६ ॥ २ ॥

भृगूणामेवादितो^१ व्याख्यास्थामो^१ मार्कण्डेया माण्डूका^२ ५
 माण्डूक्याः काश्यप^३ शालेखना दार्भायणाः^४ शार्कराचा^५

१ Instead of अन्यत्र Be U चते ।

२ •ङ्गिरोगणां Be U, •ङ्गिरसां गणाश्च T M G, omitting the following passage; मरुदिति Bu, equally omitting the following passage.

३ एक instead of एको Be U.

४ This śloka is found only in Be U of the MSS.; it is not treated by the author of the *Mañjari*, but we find it cited in the *Gotrapravarānirṇaya* of Raghunātha, in the *Saṃskāraratna-mālā* p. 418, the *Prayogaratna* fol. 64 C. 1, the *Nirṇayasindhu*, III, fol. 30. a. 5. Instead of एव we find I sometimes cited with एव (rightly ?). Instead of विवाह्येदिति Be U have विवाह्येदिति and the metric bhāṣya on the *Pravaraparīṣiṣṭa* of Kāty. (*Verz. der Berl. HSS.* I p. 62, 25) has निवारयेत्; Gopināthadikṣita (*Ratna-mālā* l.c.) remarks : शेषेष्वेको ऽपि प्रवरः समानश्रेणद्विवाह वारयेदित्यर्थः ।

५ भृगूणामेवादिनो Be U; एव om. Bu T Pm Pn.

६ Thus M G Bu, मांडका T; माण्डूक्या Be U Pm Pn Rm.

७ Thus G T Pn: काश्यप Pm, काश्य M, काश्य Bu; काश्या Be U Rm

८ दभां M Bu.

९ Thus G Pn; मा (or म) शार्कराच्या the other sources.

दैवतायनाः^१ श्रौतकायना माण्डूकेयाः^२ पार्षिकाः^३ साङ्गाः^४
 प्रान्तायनाः^५ पैलाः पैङ्गलायना दाभ्रेषयो^६ वाङ्गकयो^७ वैशा-
 नरयो वैहीनरयो^८ विरोहिता^९ वाङ्गा^{१०} गौडायणा^{११} यष्टेषयः^{१२}
 काशकृत्वा वाग्भूतया^{१३} ऋतभागा^{१४} ऐतिशायना ज्ञानायनाः^{१५}

१ Thus Bu U Rm Pn, देवता० or दैवता० the other sources.

२ Thus M G Rm; मण्डूकेया Bu; T om., माण्डूकेया the others.

३ Thus M G Bu Pn Pm, T om.; पार्षिका the others.

४ ? साङ्गान्तायनाः Bu (grantha), साङ्गान्ता० M G, साङ्गाङ्गा० Be U, साङ्गाः प्रजायनाः Pm, साङ्गाप्राचा० Sk, साङ्गा प्राचा० Rm, साङ्गाः प्राङ्गा० Pn (cp. gana *asvādi*)

५ ? Thus M G T Pn, दाभ्रेषय Bu, दाभ्रेषकयो U, दाभ्रेषकाकयो Be, दाभ्रेषका Sk, दाभ्रेषकयो Pn

६ वा० M Pn Be U.

७ Thus M T Rm Pn; वैहीनरा० Bu, वैहीनरयो G, वैहीनरयो Be U, विरोहिता० Sk (cp. PW. s. v. विहीनर)।

८ Thus Be U Pm Pn; विरोहिता M G T Bu, विरोहिता Sk Rm.

९ ? Thus M Pm, वाङ्गा G T, वाङ्गाः Bu, वाङ्गा the others.

१० ? Thus M G T Bu, गौडायना Pm, गौडायना Rm, कौडायना Be U.

११ Conjecturally यष्टेषय M G T, यष्टेषय० Bu, यष्टे (or यष्टे)केया Be U Pm, यष्टेय० Rm, यष्टेया० Sk, यष्टेयः Pn.

१२ ? Thus G T; वाग्भू० M, वाग्भू० Bu, वाङ्गतका Be U, वाङ्गतका Rm Pm, वाङ्गतका Sk, वाङ्गतका Pn.

१३ ऋत० Be U, ऋत० Rm Sk Pn.

१४ Thus (and cp. gana *asvādi*) T Bu Pm Pn, ज्ञाना० M, ज्ञाना० G, ज्ञानायनाः Be U Sk, ज्ञानायना Rm.

पाणिनिवांस्त्रीकि स्यौक्तपिण्डयः गैषावता^१ जिहीतयः^२
 सावर्णिवांकायना^३ बालायना सौक्ततयो मण्डवित्शौविष्टयो^४
 हस्त्याग्रयः^५ श्रौद्धकयो^६ वैकर्णा^७ श्रौपजिङ्गय^८ श्रौरग्रयः^९
 कामलोदरयः^{१०} काठोररुद्देहलिर्विरूपाचा^{११} वृकाद्या उचेर्म-
 न्यवो देवमत्या^{१२} आर्कायणा^{१३} मार्कायणाः काङ्गायना^{१४} ५

१ ? Thus M G ; गैषामिताः Bu, गौषावता T, सौषावता Be U, सौषा-
 वताः Sk Pn, सैषावता Pm, सैषावता Rm.

२ Thus Be U Pm Pn Rm ; जिहिं० T Sk, जिहृतयः G, जिहृतीयः
 M, जिगीतयः Bu.

३ Thus Be U Pm Pn Rm Sk, बाकायना T, बाकायणा G, बाकायना
 M, साकायनाः Bu ; बाकायनि Mān. sū., वामायना Laugākṣi.

४ शौविष्टययो M G T, शौविष्टययाः Bu.

५ ? Thus Be U Pm Sk ; हस्त्याग्रयः G T, गस्त्याग्रयः M, अगस्त्याग्रयः Bu,
 हस्त्याग्रयो Pn, हस्ताग्रयः Rm, हस्ताग्रयः Sk.

६ Thus M G T Sk Rm Pn ; शौ० Pm, शौद्धकयः Bu, शौद्धकयो Be U.

७ Thus Bu Rm ; the others have वैकर्णां, वैकर्ण्या, वैकर्ण्या or
 वैकर्ण्या (cp. Pān. IV. 1. 117).

८ Thus G only ; श्रौ० M T ; श्रौ० Be U Pm, श्रौ० Bu ; श्रौपजिं०
 Rm Sk, श्रौपजि० Pn .

९ Thus M G T Bu, श्रौरग्रयः all the others.

१० कांभोदरयः M G T, काभनो० Bu, कांभोदयः Be U, कांभोदरयः Sk
 Rm, कांभोदयः Pm.

११ ? Thus M G T ; काठरुद् Bu, कांभोदरुद् Be U Pn, बाकाररुद् Rm
 Sk, कठोररुद् Pm (cp. कौशर ? gaṇa śūddi).— वैरूपाचा U, वैरू-
 पाच्या Be.

१२ Thus M Bu T ; देवमत्यां G, देवमत्या Pm, इमत्या the others.

१३ Thus (as Laugākṣi) M G T Bu, आर्कायणा the others.

१४ Thus M Bu Be U Sk Pn ; काङ्गायना G, काङ्गायना T.

वायवायनिनो^१ गांकरवाः^२ कारववश्चान्द्रमसा^३ गाङ्गिया
 श्रुतेया^४ याञ्जिका^५ जावाशिवांजमित्रायणा^६ आपिश-
 लयो^७ वैष्टपुरेया लोहितायना^८ उष्टाचा नाढायनाः^९ शार-
 द्वतायना^{१०} राजितवाद्या^{११} वत्सा वात्स्यायना^{१२} इत्येते वसाम्नेयां
 ५ पञ्चार्पयः प्रवरो भवति^१ भार्गव च्यावनाप्रवानौर्व जाम-
 दग्येति होता^१ जमदग्निवदूर्ववदप्रवानत्रश्च्यवनवद्भृगुवदि-
 त्यध्वर्युः^१ ॥ ३ ॥

१ ? Thus M G Bu, वायवोद्यधनिनः T, वायव (or वा)वम्यायनाः Be U, वायवायनिनः Pn, वायनवायनिनः Rm, वायनय वायनिनः Sk, वायकावावाया-
 यिनः Pm (cp. वायवायन Mān sū).

२ Thus (with Mān. sū.) Pm, गांकरवः M G T, गांकरवः Bu, गांकर-
 राद्याः Be U, गांकरवा Rm, शार्वरवाः Sk.

३ कारवव० G, कारवव० T, कारवव Bu, कारववः M, कारववः Pm.
 Not found in any of the other MSS or nibandhas; cp perhaps
 कारवव of Āp XXIV. 9. 1, although there as Vśvāmtra.—
 •मसा Be U T Sk Rm, •मसो M Bu G Pm Pn

४ ? Thus M G T Bu, नौषेया Be U Pn, नौषेया Pm, नौषेया Rm,
 नौषेय Sk.

५ Thus M G T Bu Rm, याञ्जिया Be U, याञ्जिया the other
 nibandhas

६ Instead of जावाशिवा (cp. Āp. XXIV. 5. 14.) M G T Bu have
 पारिमण्डलिः, cp पारिमण्डलि of Laugākṣi

७ Thus Be U Pm Pn Sk Rm; आपिशालेयो or आविशालेयो M G
 T Bu.

८ रो० Be U, लौ० Pn (perhaps better).

९ See Pāṇ IV. 1. 99; नाढायनाः M G T Bu; नाढायनाः the
 others.

१० Thus all exc. T and M, which have शारव० ।

११ Thus M G Bu T; राजजितवाद्या Be U Pm, राजजितवाद्या Pm Sk.

१२ Thus Be U Pm Rm Pn Sk; वानावाद्या G, वानावाद्या M T,
 नवाद्याः Bu.

विदाः ग्रीला श्रवटाः ग्रीलाः^१ प्राचीनयोग्या^२ अभयजाताः^३
 काण्डरथयो वेदभृताः^४ पुच्छस्य^५ आकांयणा^६ माकांयणा^६
 नाष्टायणाः क्रौञ्चायना भुञ्जायना^७ जामलायना^८ इत्येते
 विदस्त्रिषां पञ्चार्थैः प्रवरो भवति^९ भार्गव च्यावनाप्रवानौर्व
 वेदेति होता विद्वदूर्ववदप्रवानवच्छवनवद्भृगुवदित्यध्वर्युः^{१०}
 ॥ ४ ॥

आर्ष्टिषेण नैरथयो^६ घाम्नायणाः^{१०} काण्डयद्यान्त्रायणाः^{११}
 प्रौढकलायनाः^{१२} सिद्धाः सुननायना गौराभिराभिरित्येत^{१३}

१ Found only in M G T and Be U.

२ योग M G T Bu.

३ Thus also (and cp. *gaṇa gargādi*) Laugākṣi and Mānava; अभयदानाः Be U and the nibandhas.

४ Thus (and cp. *gaṇa gargādi*) corrected in acc. with the Mānava text; नैत- M G T Bu, नैत- Be U and the nibandhas.

५ Thus M G T Bu; पुच्छस्य Pm, पुच्छस्य the others.

६ Perhaps these two (cp. p 418. 5), the last of which is missing in Bu, ought to be cancelled.

७ Thus M G T Bu; भुञ्जा- Be U; fails in all the nibandhas.

८ ? Thus Be U; जामला G, जाली M, जमला T, बोधाः भार्गवः Bu; नाष्टायणा Pm.

९ Thus the MSS. and Pm Pn; नैरथयो Rm Sk.

१० घाम्नायणम् Rm perhaps rightly, cp. *gaṇa tikādi* and घाम्नायणम् of Laugākṣi.

११ ? काण्डय- M T, काण्डया- G, कण्डक Bu; काण्डायना- Be U, काण्डायनाः Rm Pn, काण्डायुना Pm, काण्डायनाः Sk.

१२ Thus M G T, पाण्डकायनाः Bu, प्रौढकलायनाः Be U Pn Pm Rm, प्रौढकलायनाः Sk.

१३ Thus M T Pm; गौराभिराभि- G, गाराभि- (omitting आभिः) Be U, गौरा Bu, गौराभिः Sk Rm, गौराभिराभिः Pn.

आष्टिषेणास्तेषां पञ्चार्धयः प्रवरो भवति ^१ भार्गव च्यावनाप्र-
वानाष्टिषेणानूपेति ^२ होतानूपवदृष्टिषेणवदप्रवानवच्यावनवद्गु-
वदित्यध्वर्युर्वेत्ता विदा ^३ आष्टिषेणा इत्येतेषामविवाह ^४ एते
पञ्चावन्तिनः ^५ ॥ ५ ॥

* यस्का मौनो ^६ सूको ^७ वाधूलो वर्षपुष्यो बालेयो ^८
राजिततायिनो ^९ दुर्दिनो ^{१०} भास्करो दैवन्तायनो ^{११} वाष्कलेयो ^{१२}
माध्यमेया वाशयः ^{१३} कौग्रामेयाः कौटिल्याः ^{१४} सत्यकश्चिचसेना ^{१५}

१ Thus the pravaṇa in Be U and all the nibandhas (cp. Āp. XXIV 5 15); the four other MSS are more or less confused.

२ The words after अध्वर्यु given only by Be U T Bu Pm, but in Be U. •विवाहक्षेपां पञ्चावन्तिन इति ।

३ Thus Be U and the nibandhas, मौना G, सूको T M, ष्युन Bu

४ सूको Be सूका G, मौको Rm.

५ ? Thus T Bu M, बालायो G, भाताबाहोयो Be U, मातलयो Pm, भागलेयो Rm Sk, नामलेयो Pn.

६ Thus all (•नायिनो Be U, रातिनो Pm), the other nibandhas substitute a name from the Laugakṣi pravaraśūtra (भारग्विद्येयो) ।

७ दुर्दिनो Be U

८ ? (cp p 417. 1) Thus M G Be U Pn, देवन्तायना T, दैवन्तायना Pm, दैवजायनो Sk

९ ? Thus Be U, वाष्कलेयो T G, वाकलेय Bu, वाकलेयो M, वाकलेयो Pm, वाकलेयो Pn Rm Sk

१० Thus M Bu पाशय G T वाशय Be U and the nibandhas.

११ Thus Be U, कौटिल्याः M, काटिल्याः Bu, कौटिल्याः T, कौपिल्याः G; after this name Be U have सत्रवेयाः कौटिल्या, the last name (instead of कौटिल्या) also Rm Sk Pn कौटिल्या Pm.

१२ Instead of सत्यक (thus Be U M T Pm) सत्यकि G, सचक Bu, सत्यक्यः Pm, सत्यक्या Rm, सत्यकपयः Sk.

भागन्तयो वार्काशक्य^१ श्रौच्य^२ श्रौचचितयो^३ भागुरित्यय
इत्येते यस्कास्तेषां चार्पेयः प्रवरो भवति^४ भागव वैतहव्य
सावेतसेति^५ होता^६ मवेतोवद्वीतहव्यवद्भृगुवदित्यध्वर्युः^७ ॥ ६ ॥

मित्रयुवो^८ रौक्षायनाः^९ शायण्डिनाः^{१०} सापिण्डनाः^{११}
सुराम्बिना^{१२} माल्या^{१३} बाल्या^{१४} महाबाल्यान्नाह्यायणा^{१५}

१ Thus emended (cp. उक्तायकि of the Laugākṣisūtra); वार्काश-
क्य M G T, वार्काशक्येय Be U.

२ ? ? शौच्य M, शौच्य T, शौच्य G, शौच्यः Bu; Be U and the
nibandhas omit this name.

३ ? श्रौचचितयो G, श्रौचचितयो Be U, श्रौचचितयोः T, श्रौचचितयो M,
श्रौचः चितयोः Bu.

४ The MSS exc. Bu (which has सावेतसेति) and Pm Sk, have
all सावेदसेति ।

५ Instead of सवेतोवत् MSS, exc. Bu (which has सवेतसवत्) and
Be U (which have सवेदोवत्), all सवेदसवत् ।

६ Thus Be U and the nibandhas; मित्रयुवा M G T, मित्रायवा Bu.

७ Thus (and cp Census p. 120) Be U (after शायण्डिना, after
मित्रायुने they have रौक्षायणाः), रौक्षायनाः Rm, रौक्षायणाः Pm, रौक्षायनाः
Sk, रौक्षायणाः G, रौक्षायणाः M T, रौक्षायणाः Bu.

८ ? Thus T, शायण्डिनाः M, शायण्डिनाः Bu, शायण्डिना Be U. All
the other MSS. and the nibandhas om. this name. Be U ins.
after it (cp. foregoing note) रौक्षायणाः ।

९ ? Found only in Be U (सापिण्डायनाः) G (सापिण्डिनाः), Sk and
Rm (सापिण्डिनाः), Pn (सापेण्डिनाः) Pm (सापिण्डिताः). The Census l.c.
has sāpindana.

१० Thus T Bu, सुराम्बिना G, सुराम्बिना M, सुराम्बिना the others.

११ ? Thus Be U and all the nibandhas; बाल्या M G, बाल्या T,
बाल्याः Bu.

१२ Thus Be U, यवाल्या M, यवाल्या G, यवाल्या T, यवाल्याः Bu; all the
nibandhas om. this name.

श्रौतच्छ्रायणा^१ वाजायना^२ मादाघयः^३ कैतवायना इत्येते
 मित्रयुवस्तेषां^४ श्यार्षेयः प्रवरो भवति^५ भार्गव वाध्यश्च दैवो-
 दासेति होता^६ दिवोदासवद्वध्यश्चङ्गुवदित्यध्वर्युः^७ ॥ ७ ॥

वैन्याः पार्था वाष्कलास्तेषां^४ श्यार्षेयः प्रवरो भवति^५
 १ भार्गव वैन्य पार्थेति होता^६ शृशुवदेनवङ्गुवदित्यध्वर्युः^७

॥ ८ ॥

शुनका गार्त्तमदा यज्ञपथः^८ सौगन्धयः^९ खार्दमा-
 यना^{१०} गाङ्गायना^{११} मत्स्यगन्धाशौचाः^{१२} श्रोत्रियास्तैत्तिरीयाः^{१३}

१ ? Thus Be U ; उरच्छ्रायणा M G, उच्छ्रायणा Pn, उरुत्तमायणाः Bu, T and the other nibandhas om.

२ ? Thus Be U Pm, वाङ्गायना M G T, वाजायनाः Bu; not in the nibandhas.

३ Thus (and cp मदाघ) M G, मादापय T, मदापयः Bu, माजायना Be U, माजादाया Pm.

४ मित्रयवः M T, मित्रायणाः Bu

५ Instead of वाष्कलाः, Bu वाष्कला, T पाष्कलाः, Pm वाष्कलाः । After this name Be U add शाकला, Bu adds येना, Sk, येना, Rm and Pn श्रेता (cp Āśv XII. 10 11) In M the *vainyāḥ pārthāḥ* are left out The Census report has as fourth name *shvela*.

६ वैनः instead of वेनः MSS. exc Be U.

७ ? Thus all (perhaps better with the Laugākṣisūtra याज्ञपय) the MSS. and Pm Pn, यज्ञपथः G and Sk only.

८ ? Thus Be U Sk Pm ; सौधेकयः Bu, सपयः M T, सौपयः G.

९ खार्दः G only (खर्दमायनाः Lau., Mān.).

१० गाङ्गायनाः Bu.

११ Before शौचाः Be U have गार्गायणाः and after it शैत्रियाः ।

१२ Thus Be U Pm Sk ; *स्तित्तिर्याः M G T, *स्तित्तिरीयः Bu.

पत्न्या^१ दत्येते शुनकस्त्रिषामेकार्षेयः प्रवरो भवति^१
 शौनकेति होता^१ शुनकवदित्यध्वर्युर्गार्धमदति होता गृह-
 नदादित्यध्वर्युर्वा^१ ॥ ६ ॥ प्रथमः ॥

अङ्गिरसो व्याख्यास्थान^१ आधाम्या आणीवेयाः^१ काचा-
 चयो^४ मृडाः^५ सात्यकपत्न्यैदेहाः^{६,७} कौमारवत्याःशौण्डिर्दामि-
 र्देवकिः^८ सात्यमुपिः^९ कौवाद्या^{१०} बोध्या^{११} नैकरिः^{१२} स्वक्षैपकिः^{१३}

१ ? Thus T G, पत्न्या M, आपत्न्याः Bu, पितृन्ना Be, विमन्ना U;—
 प्रत्युषाः Sk, प्रत्युषाः Pn, both probably after the Laugākṣi—(प्रत्युषाः)
 and the Mānavasūtra (प्रत्युषाः) ।

२ After the first अध्वर्युः Bu ins., omitting वा at the end, गार्धम-
 दः नामेकार्षेयः ।

३ Conjecturally (cp. gaṇa *śubhrādi* on Pāṇ IV. 1. 123);
 अनिचेयाः M T, अनिचेयाः Bu, बोषीवेयाः G, बोषिचेयाः Be U Pm, बोषि-
 वेयाः Pn, बोषिवेयाः Sk Rm.

४ बोचा० Bu; all the nibandhas om. this name.

५ ? Thus M G T Bu, गृहवर्याः Be U, गृहवर्याः the nibandhas.

६ सात्य० M G T Bu, सत्य० Be U and the nibandhas.

७ नैदेहाः Bu, नैदेयाः T, नैन्देहाः G M; खेदेहाः Be U, खेदेहाः Sk,
 खैदेहाः Pm Pn Rm, r. perhaps तौदेयाः ?

८ Instead of शौण्डिर्दामिः (thus Be U) शौण्डिभिः M T, शौण्डिकिः G
 Bu; instead of देवकि, देवकिः Rm Sk.

९ •मुपि T, •मुप M G, •मदकि- Bu; सत्य० Be U Pm.

१० Thus (or कौवा०) Be U and the nibandhas; कौवाद्यो or
 कौवाद्या M G T Bu.

११ बोध्या or बोध्या Be U Pm Pn Rm, वैम्या Sk; बोध्या M G T Bu
 (cp. Pāṇ. IV. 1. 107).

१२ Thus (नैकरि०) MSS. exc. Bu (करि०), Rm (नौकरि०), Sk
 (नौकरिः) ।

१३ I have adopted the reading, however doubtful, of Be U,
 which is supported by Sk Rm Pn; the four other MSS. have
 (in connection with the foregoing name) नैकरिद्वैपैपिकिः (G), नैक-
 रिद्विकिः (M), नैकरिद्वैपैपिकः (T), नैकरि-द्वैपैपिकिः (Bu).

कीनालयः^१ काश्विः^२ काठोरिः काश्रीवाजाः^३ पार्थिवा
इत्येत आयास्या गौतमास्त्रिषां चार्थ्यः प्रवरो भवत्याङ्गि-
रमायास्य गौतमेति होता^४ गौतमवदयास्यवदङ्गिरोवदित्य-
ध्वङ्गुः^५ ॥ १० ॥

५ शारदता^६ अभिजिता^७ रौहिण्याः शीरकरन्धाः सौमु-
चयः^८ सौयमुना^९ श्रौपविन्दवो^{१०} राङ्गणा^{११} राणयो^{१२} मापण्या^{१३}
इत्येते शारदता^{१४} गौतमास्त्रिषां^{१५} चार्थ्यः प्रवरो भवत्याङ्गि-

१ किल्ला Bu G Pu Pa.

२ काश्वि M only; the nibandhas, however, all point to का० ।

३ काश्वि० M G T Rm Pa, after this name Be U add काश्रीवाजाः ।

४ Instead of गौतम० and अयास्य० (thus Be U) गो० and आ० the other MSS

५ Corrected; शारदन्ता T, शरदन्ता M G Bu and the nibandhas; शरदन्ती Be U, cp Pān. IV 1 102

६ Thus Rm only, अभि० all the MSS. and the other nibandhas

७ ? Thus Be U and the nibandhas, सौमुचय M G T, सौमुचयः Bu.

८ ? Thus Be U, शौषामुरा G T, शौषामुरा M, शौषामुरा Bu. Per-
haps two names शौषा, मुरा ?

९ R. श्रौपविन्दवयः ? cp. gaṇa bāhvādī; श्रौपविन्दवो Sk Rm Pa;

श्रौपविन्दवो Be U Pm, श्रौपविन्दवो M G T Bu.

१० Thus Be U, रङ्ग० or रङ्गो० the other MSS. and the nibandhas.

११ Thus (and cp. gaṇa pastādi) M G T, राणेषाः Bu, गणयो Be U
and the nibandhas.

१२ ? मापण्या Be U Pm Pn, मापण्या M G, मापण्या T, मापण्या Bu,
मापण्याः Rm

१३ शरदन्तम् Be U Bu (omitting गौतमास्य), शरदन्ता G M, शरदता T.

१४ गौतमास्य om. Be U T.

रम गौतम शरदतेति होता^१ शरद्वद्भोतमवदङ्गिरोवदित्य-
ध्वर्युः^२ ॥ ११ ॥

कौमण्डा मामन्यरेषणा^३ मासुराद्याः काष्टरेषय^४ ऊर्जा-
यना^५ वानजायना^६ वाग्नय^७ इत्येते कौमण्डा गौतमस्तिषां
पञ्चार्षयः प्रवरो भवत्याङ्गिरसौच्य^८ काशीवत गौतम ५
कौमण्डेति होता^१ कुमण्डवद्भोतमवत्कशीवददुच्यवदङ्गिरो-
वदित्यध्वर्युः^९ ॥ १२ ॥

दीर्घतमसां^{१०} पञ्चार्षयः प्रवरो भवत्याङ्गिरसौच्य^८ काशी-
वत गौतम दीर्घतमसेति^{११} होता^१ दीर्घतमोवद्भोतमवत्कशी-
वददुच्यवदङ्गिरोवदित्यध्वर्युः^{१२} ॥ १३ ॥

१ Thus Be U only, शरदतवद्भोतम. the other MSS.

२ Be U add मामन्यरेषयः ।

३ Thus M G Bu, काष्टरेषय T, काष्ट. Be U Pm, काष्टरेषय Sk,
काष्टरेषय Rm.

४ Thus (and cp. Āp. XXIV. 7. 1) M G, ऊर्जाया T, वीजायना
Bu, वीजायना Be U Pm Rm Sk.

५ ? Thus MG, वाना T, Bu om. ; याजायनाया Be U, वाजायन Pm,
वीजायनाः Sk Rm.

६ Thus Be U I G Sk, पाग्नय M Bu.

७ नच्य Be U and in the adhvaryu formula उच्यवत् ।

८ Thus Be U only. कशीवतव. the other MSS.

९ Corrected (see, however, p. 415. 3); दीर्घतमस्य Be U, दीर्घ-
तमाना the other MSS

१० Thus Be U (r. दीर्घ. ?), दीर्घतमेति the other MSS.

११ Thus Be U, दीर्घतमव. the other MSS.

श्रौतमसा दिक्षाः^१ प्रशस्ताः सुहृपावा महोदरा विग-
दकाः^२ सुबुध्या^३ निक्षिता^४ गृह्णा^५, इत्येत श्रौतमसा गौतमा-
स्तेषां श्यार्षेयः प्रवरो भवत्याङ्गिरस गौतमौशनसेति होतो^६-
शनसवद्गोतमवदङ्गिरोवदित्यध्वर्युः^७ । १४ ॥

१ कारेणुपालयो वाम्तथाः^८ श्वेतौयाः पौञ्जिष्ठ्य^९ श्रौदज्ञा-
यना^{१०} वाम्बुक्त्वा^{११} आजगन्धय^{१२} इत्येते कारेणुपालयो गौतमा-
स्तेषां श्यार्षेयः प्रवरो भवत्याङ्गिरस गौतम कारेणुपालेति
होता^१ कारेणुपालवद्गोतमवदङ्गिरोवदित्यध्वर्युः^{११} । १५ ॥
वामदेवानां श्यार्षेयः प्रवरो भवत्याङ्गिरस गौतम वाम-

१ Thus Be U G and the nibandhas, दिक्षाः M Bu, दिक्ष T.

२ ? Thus M G T, विगदका Bu, विकदता Be U and the nibandhas.

३ ? सुबुधा Be U Pm, सुबुधिया G, सुबुधन्या M, सुबुदय Bu, सुबुध्या T,
सुबुधा Sk, सुबुध्या Rm.

४ निक्षिता Be U and the nibandhas exc Rm

५ Om. Be U Pm

६ Be U add वामदेवा ।

७ Thus T, पौञ्जिष्ट्या MG, पजिष्ट्या Bu, पौजिष्ट्या Be U Rm, पौजिष्ट्या
k Pm.

८ ? (cp. श्रौदज्ञायनि gaṇa tilāḍi) श्रौदज्ञायना M G, श्रौदज्ञायना T,
श्रौदज्ञायना Bu, श्रौदज्ञायना Be U, श्रौदज्ञा the nibandhas.

९ ? Thus M G T, वाम्बुक्त्वा Bu, मधुक्त्वा Be U and the nibandhas
xc. Sk (मधु) ।

१० ? आजगन्धया Be U, राजगन्धया M G T Bu, आजगन्धया Rm,
जगन्धया Sk.

११ कारेणुपालिव Be U, कारेणुपालव the other MSS.

रस गौतम शारद्वतेति शोता^१ शरद्वद्वज्ञोतमवदङ्गिरोवदित्य-
ध्वर्युः^२ ॥ ११ ॥

कौमण्डा मामन्दरेषणा^३ मासुराचाः काष्टरेषय^४ ऊर्जा-
यना^५ वानजायना^६ वाग्रय^७ इत्येते कौमण्डा गौतमास्तिपां
पञ्चार्षेयः प्रवरो भवत्याङ्गिरसौचथ्य^८ काचीवत गौतम ५
कौमण्डेति शोता^१ कुमण्डवज्ञोतमवत्कचीवददुचथ्यवदङ्गिरो-
वदित्यध्वर्युः^९ ॥ १२ ॥

दीर्घतमसां^{१०} पञ्चार्षेयः प्रवरो भवत्याङ्गिरसौचथ्य^८ काची-
वत गौतम दीर्घतमसेति^{१०} शोता^१ दीर्घतमोवज्ञोतमवत्कची-
वददुचथ्यवदङ्गिरोवदित्यध्वर्युः^{११} ॥ १३ ॥

१ Thus Be U only, शरद्वद्वज्ञोतम. the other MSS.

२ Be U add मामन्दरेषय ।

३ Thus M G Bu, काष्टरेषय T, काष्ट. Be U Pm, काष्टरेषय Sk,
काष्टरेषय Rm.

४ Thus (and cp. Āp. XXIV. 7. 1) M G, ऊर्जाया T. वोजायनाः
Bu, वाजायना Be U Pm Rm Sk.

५ ? Thus MG, वाना T, Bu om. ; वाजायनाया Be U, वाजायन Pm,
वाजायनाः Sk Rm.

६ Thus Be U F G Sk, पाग्रय M Bu.

७ इत्येते Be U and in the adhvaryu formula उत्तथ्यवत् ।

८ Thus Be U only कचीवतव. the other MSS.

९ Corrected (see, however, p. 415. 3) ; दीर्घतमस्य Be U, दीर्घ-
तमानां the other MSS.

१० Thus Be U (r. द्वेष. ?), दीर्घतमेति the other MSS.

११ Thus Be U, दीर्घतमव. the other MSS.

श्रौशनसा दिश्याः^१ प्रशप्ताः सृष्टपाचा महोदरा विग-
दकाः^२ सुबुधा^३ निहता^४ गुह्या^५, इत्येत श्रौशनसा गौतमा-
स्तेषां अर्पयः प्रवरो भवत्याङ्गिरस गौतमोशनसेति होतो-
शनसवद्गोतमवदङ्गिरोवदित्यध्वर्युः ।^६ ॥ १४ ॥

- १ कारेणुपालयो वान्तव्याः^७ श्वेतौयाः पौञ्जिष्ठ्य^८ श्रौदजा-
यना^९ वाम्बुक्वा^{१०} आजगन्धय^{११} इत्येते कारेणुपालयो गौतमा-
स्तेषां अर्पयः प्रवरो भवत्याङ्गिरस गौतम कारेणुपालेति
होता^१ करेणुपालवद्गोतमवदङ्गिरोवदित्यध्वर्युः^{११} ॥ १५ ॥
वामदेवानां अर्पयः प्रवरो भवत्याङ्गिरस गौतम वाम-

१ Thus Be U G and the nibandhas, दिश्या M Bu, दिश्य T.

२ ? Thus M G T, पित्रकाः Bu, विकचताः Be U and the nibandhas.

३ ? सुबुधा Be U Pm, सुबुधिया G, सुबुधन्या M, सुबुधय Bu, सुबुधा T,
सुबुधा Sk, सुबुधा Rm

४ निहता Be U and the nibandhas exc Rm.

५ Om. Be U Pm.

६ Be U add वामदेवा ।

७ Thus T, पौञ्जिष्ठ्य MG, पजिष्ठा Bu, पौजिष्ठा Be U Rm, पौजिष्ठा
Sk Pm.

८ ? (cp. श्रौदजायनि *gana tāditi*) श्रौदजायना M G, श्रौदजायना T,
श्रौदजायना. Bu, श्रौदरवजायना Be U, श्रौदजा. the nibandhas.

९ ? Thus M G T, वाम्बुक्वा Bu, मधुक्वा Be U and the nibandhas
exc. Sk (मायु.) ।

१० ? अजगन्धा Be U, राजगन्धय M G T Bu, आजगन्धा Rm,
अजगन्धा Sk.

११ करेणुपालिव. Be U, कारेणुपालव. the other MSS.

रस गौतम शरद्वतेति होता^१ शरद्वद्वोतमवदङ्गिरोवदित्य-
ध्वर्युः^२ ॥ ११ ॥

कौमण्डा मामन्यरेपणा^३ मासुराचाः काष्टरेपय^४ ऊर्जा-
यना^५ वानजायना^६ वाशय^७ इत्येते कौमण्डा गौतमास्तेषां
पञ्चार्षयः प्रवरो भवत्याङ्गिरसौच्य^८ काचीवत गौतम ५
कौमण्डेति होता^१ कुमण्डवद्वोतमवत्कचीवद्वदुच्यवदङ्गिरो-
वदित्यध्वर्युः^२ ॥ १२ ॥

दीर्घतमसा^९ पञ्चार्षयः प्रवरो भवत्याङ्गिरसौच्य^८ काची-
वत गौतम दीर्घतमसेति^{१०} होता^१ दीर्घतमोवद्वोतमवत्कची-
वद्वदुच्यवदङ्गिरोवदित्यध्वर्युः^{११} ॥ १३ ॥ १०

१ Thus Be U only, शरद्वतवद्वोतम० the other MSS.

२ Be U add मासरेपयः ।

३ Thus M G Bu, काष्टरेपय T, काष्ट० Be U Pm, काष्टरेषय Sk,
काष्टरेषय Rm.

४ Thus (and cp. Āp. XXIV. 7. 1) M G, ऊर्जाया T, औजायना
Bu, आजायना Be U Pm Rm Sk.

५ ? Thus MG, वाना T, Bu om ; वाजायनाया Be U, वाजायन Pm,
वाजायनाः Sk Rm.

६ Thus Be U P G Sk, पाशय M Bu.

७ अन्य Be U and in the adhvaryu formula उच्यवत् ।

८ Thus Be U only कचीवतव० the other MSS.

९ Corrected (see, however, p. 415. 3) ; दीर्घतमसा Be U, दीर्घ-
तमानां the other MSS.

१० Thus Be U (r. दीर्घं ?), दीर्घतमेति the other MSS.

११ Thus Be U, दीर्घतमव० the other MSS.

श्रौशनसा दिव्याः^१ अग्नताः सुहृपाचा महोदरा विग-
दकाः^२ सुबुधा^३ निहिता^४ गुहा^५. इत्येते श्रौशनसा गौतमा-
स्तेषां आर्षेयः प्रवरो भवत्याङ्गिरस गौतमोशनसेति होतो^६-
शनसवद्गोतमवदङ्गिरोवदित्यध्वर्युः^७ । १४ ॥

कारेणुपालयो वाप्तव्याः^८ श्वेतौयाः पौञ्जिष्ठ्य^९ श्रौदजा-
यना^{१०} वान्मुक्या^{११} आजगन्धय^{१२} इत्येते कारेणुपालयो गौतमा-
स्तेषां आर्षेयः प्रवरो भवत्याङ्गिरस गौतम कारेणुपालेति
होता^१ करेणुपालवद्गोतमवदङ्गिरोवदित्यध्वर्युः^{११} । १५ ॥

वामदेवानां आर्षेयः प्रवरो भवत्याङ्गिरस गौतम वाम-

१ Thus Be U G and the nibandhas, दिव्याः M Bu, दिव्यः T.

२ ? Thus M G T, विगदका Bu, विगदना Be U and the nibandhas.

३ ? सुबुधा Be U Pm, सुबुधिया G, सुबुध्या M, सुबुधय Bu, सुबुधा T,
सुबुदाः Sk, सुबुधा Rm.

४ निहिता Be U and the nibandhas exc Rm

५ Om. Be U Pm.

६ Be U add वामदेवा ।

७ Thus T, पौञ्जिष्ठ्य MG, पजिष्ठा Bu, पौजिष्ठा Be U Rm, पौजिष्ठाः
Sk Pm.

८ ? (cp. श्रौदजायनि *gāṇa tilādi*) श्रौदजायना M G, श्रौदजायना T,
श्रौदजायना Bu, श्रौदजवजायना Be U, श्रौदजा the nibandhas.

९ ? Thus M G T, वान्मुक्या Bu, मधुचारा Be U and the nibandhas
exc. Sk (साधु०) ।

१० ? अजगन्धा Be U, राजगन्धय M G T Bu, अजगन्धाः Rm,
अजगन्धा Sk.

११ करेणुपालिव० Be U, कारेणुपालव० the other MSS.

देवेति होता^१ वामदेववह्नोतमवदङ्गिरोवदित्यध्ययु^१गौत-
मानाः सर्वेषामेवाविवाहः^१ ॥ १६ ॥ द्वितीयः ॥

भरद्वाजाः^२ चाम्नायणा मामण्डा^३ देवाद्या उदह्व्याः
प्राग्वृषयो वाहलया^४ वाह्योगा^५ वाग्निनायनास्तैदेहा^६
आज्ञा^७ श्रौचा^८ भूरयः पारिणद्वेयाः^९ ग्रीखेयाः^{१०} शौद्रुक्य^{११} ५
ऊहडाः^{१२} खारिणीवय^{१३} श्रौषण्यो वयोविभेदा आग्निवेश्या

१ The last three words in M T Be U only, the last two omitting एव and adding इति at the end.

२ भर० (here and infra 432, 1) U only (and Sk Pm), all the others भार० ।

३ ? Thus M G, मामया T, मामण्डा Bu; मंगदा Be, मंगदा U Pm, मेहदा Rm, मेगया Sk.

४ ? वाहलया M G T, वाहलका Bu, वाहलुवाः Sk, वदाहना Pm, वाह-
श्वा Rm, देवहला Be U

५ ? Thus Be U and the nibandhas; वन्धोगा T G, वन्धोगा M,
वण्यगा Bu.

६ (cp. वाग्निनायनि P W) वाग्निनायना० G, वाग्निना० T M, वग्निना० Bu;
वाग्निनायना० Be U, वग्निनायना Pm, वाग्निनायना Rm, वग्निनायनाः Sk.

७ ? ? Thus M G T Bu, आद्या Be U, Sk Rm, अताद्या Pm.

८ ? Thus Be U Bu Sk Rm Pm, श्रौया M, श्रौव्या G, श्रौषा T.

९ Thus Rm only, पारी० G, पारिणद्वेयाः Sk, पारिणद्वेयाः Be U M,
पारिणद्वेया T, पारिणद्वेया Pm वारिणद्वेयाः Bu

१० Thus M G T Bu, केखेयाः Be U and the nibandhas.

११ Thus M G, शौद्रिक्य T, शौक्य Bu, शौद्र्य Be U Sk, शौद्र्य
Rm Pm.

१२ Thus G T Be U Rm, ऊहदाः M, श्रौहदाः Bu, उहदाः Sk,
उहग Pm.

१३ वार० Be U Rm.

वेधाः^१ शठा^२ गौरिवायनाश्वेलका^३ स्तनकर्णा ऊरुचा^४ माण-
भिन्दव्याः^५ काण्डोदकासौज्वलयो^६ वेलाः^७ चारणादयो^८
भाद्रुडिया भाद्रुपथयः^९ भौरीभङ्गाः^{१०} शुङ्गा^{११} दैवमतय^{१२}

१ वेधाः Be U (the nibandhas om. this name).

२ Thus M Bu Pm, शठा Be U, शला T, शां G शयः Sk, शवा Rm.

३ Thus (with न) Bu G Rm; गौरिवायनाः M, गौरिवायनाः Pm,
गौरिवायनाः Sk, गौलाक्षरेखायनाः Be U.

४ ? Thus Be U T, •श्वेलका M G, श्वेलकाः Rm Sk, वेत्तकाः Pm,
शौरुकाः Bu.

५ ? Thus M G, शौरुचा Bu, उरुचा T, रच Be U, चचाः Sk
Pm Rm.

६ Thus M T; माणभिन्दवा G, माणभिन्दव्याः Bu, माणभिन्दाः Be U
Rm, माणभिन्दाः Sk (to be taken together with the foregoing
name ?).

७ ? Thus M G, काण्डोदका• T, काण्डोदकाः Bu, कण्डोदकाः Be U (which
add : काञ्जोवकाः), कण्डोदका Rm, कण्डोदका Sk

८ ? Thus M T Bu, •सौज्वलयो G, सौज्वलयो Be U, सौज्वलयो Pm,
सौज्वलायाः Sk Rm.

९ ? Thus Bu Sk Rm, वेलाः Be U Pm, वेलाः M G T.

१० Thus emended, cp gana *bāhvādi*, चारणादयो M G, •दयो T,
चारणादयोः Bu, चारणादयोः Be U, चारणादयो Pm.

११ Thus M G T, भाद्रु• Bu, भद्रुचा Be U, भद्रुपथयः Pm, भद्रुदयः
Rm Sk.

१२ ? Thus M G T, भौरीभङ्गाः Bu, भौरीभङ्गाः Be U Sk Pm, भौरीभङ्गाः Rm

१३ Thus Bu Pm Sk Rm, शुङ्गा Be U, शुङ्गा M G, शुङ्गा T.

१४ Thus, and cp. gana *lauhiatyādi*, M G T, दैवमतय Bu Be U
and the nibandhas.

दुपुमता^१ श्रौटमेघवः^२ प्रवाहणेयाः कक्षाया राजस्तम्भिः^३
 सुधूपकद्वाराशयो^४ वलभिकयो^५ उद्वंगता^६ प्राज्ञाहलयो
 देववेला^७ महावेला^८ निविद्यायना^९ धन्यायनाः^{१०} प्राक्कालयः
 प्रादूर्लयः कात्कला^{११} काक्कला^{१२} सैच्छकेलाः^{१३} क्रौडायणाः^{१४}

१ R. येपुमता ?

२ Thus, and cp. *gaṇa pailādi*, Be U Rm; श्रौटमे० Sk; बोदो-
 मेघवः M G, वैदादोदमे० T, होद मेघवः Bu.

३ Thus M G Bu T Pm, कक्षाः Be U, कक्षयः Rm Sk.

४ Thus M G T Bu, साधुपकृतयो Be U, संधीपकृतयः Sk; Rm,
 सयोधीपकृत Pm.

५ Thus (and cp. वाराह P W) M G T, पराशयो Bu, राशयो Be U,
 पराशरयो Pm Rm Sk.

६ Thus M G T, वलभीकयो Pm, वलभीकयो Rm Sk; उपलभिकयोः
 Bu, वलभयो Be U

७ ? ? Thus M G T, रन्दीयताः Bu, रद्वंगमथाः Be U Sk, रद्वंगमथा
 Pm Rm

८ Thus M G T Bu, वेदवेला Be U, वेलाः Sk, वेदवेला Rm, वेदवेला-
 यना Pm.

९ Only in M G T Bu

१० ? Thus M G, निविद्यायना T, रन्यायनाः Bu; रन्यायना Be U Pm
 Rm Sk

११ Thus (and cp. धन्यायन *gaṇa adātādi*) M G T Bu; Be U
 and the nibandhas omit this name.

१२ ? Thus G Bu, काक्कलाः T. (cp perhaps Pāp. IV. 2. 145),
 काक्कला M, काक्कला Be U, काक्कला Rm Pm, काक्कलयः Sk.

१३ ? Thus M G, कात्कलाः Bu, काक्कलाः T, वा (or वा)कलाः Be U
 and the nibandhas

१४ ? Thus G; कलाः M, सैच्छाः केन्वा. Bu, सैच्छकेलाः T, सैच्छकेलाः Be
 U, सैच्छकेलाः Sk, सैच्छकेलाः Rm, सैच्छकेलाः Pm.

१५ क्रौडाः T, क्रौडाः M G Bu, क्रौडाः Be U, क्रौडाः Pm, क्रौडाः Sk,
 क्रौडाः Bu (कोलायन Kāty.).

कौडित्वा^१ ब्रह्मस्तम्भा राजस्तम्भा अग्निस्तम्भा वायुस्तम्भाः
 सूर्यस्तम्भाः^२ सोमस्तम्भा^३ यमस्तम्भा इन्द्रस्तम्भा विष्णुस्तम्भा
 यज्ञस्तम्भा^४ आपस्तम्भा ये चान्ये स्तम्भशब्दाः^५ खिष्टा^६
 आरुणसिन्धुः^७ कौसुदगन्धिः^८ शक्तिः^९ कौशियायना^{१०} आश्वेया-
^{११} यणाः^{१२} भामण्या^{१३} धूमगन्धाः^{१४} कुकाः^{१५} कौकाचयो नेतुन्दयो
 दार्भयः श्यामेया मत्स्यक्रायाः^{१६} कौकायनाः^{१७} कारुपययः

१ ? Thus M G Pm, कौडि० T, काण्डित्वा Bu, कौडित्वा Be U
 कौण्डित्वाः Rm Sk

२ Thus Be U and the nibandhas; सोम० सूर्य० M G; Bu om
 सोम०; in the following names the order is somewhat different
 in the MSS

३ Only in M G T Bu

४ स्तम्भशब्दा Be U (cp. Āp. XXIV 7 1)

५ Om Be U and the nibandhas

६ Thus M G T, आरुणसिन्धु Pm अम (or अम)सिन्धव Be U,
 आरुणा. (or आरुणा) सिन्धव Sk Rm.

७ गन्धय Be U and the nibandhas

८ Instead of these two names Be U and the nibandhas have
 one name : शिष्टायना ।

९ Thus (and cp. gāṇa *astāda*) Be U Pm, माश्वेयायना Rm Sk,
 आश्वेयना M G T, आश्वना. Bu.

१० ? Thus Be U; भामण्या the nibandhas, भामण्या M G T, यत्-
 भामत्त Bu.

११ Om Be U and the nibandhas.

१२ ? Thus M G T, कौकाः Bu, कुका Be U Pm Rm Sk

१३ ? Thus Be U Pm Rm, भामण्या Sk, मत्स्यक्रायाः Bu, क्रायाः M
 G T.

१४ ? Thus (and cp. Āp. XXIV 7. 1) T, कौका M G, कारुपययः
 Bu, कारुपययः Be U and the nibandhas.

कारौपायणाः^१ काम्बलाः^२ इत्येते भरद्वाजाक्षिपाः^३ चार्पेयः
प्रवरो भवत्याङ्गिरस वार्हस्पत्य भारद्वाजेति होता^४ भरद्वाज-
वद्बृहस्पतिवदङ्गिरोवदित्यध्वयुः^५ ॥ १७ ॥

रौचायणानां^६ पञ्चार्पेयः प्रवरो भवत्याङ्गिरस वार्हस्पत्य
भारद्वाज वान्दन मानवचमेति होता^७ मतवचोवहन्दनव-
द्भरद्वाजनद्बृहस्पतिवदङ्गिरोवदित्यध्वयुः^८ ॥ १८ ॥

गर्गाः सांभरायणाः मखीनयो^९ गन्धरायणा^{१०} वाञ्छल-
कयो^{११} भ्राष्टका^{१२} भ्राष्ट्रविन्दवः^{१३} कौष्टुकयः^{१४} मौयामुनिर्भाजि-

१ कारौ. Ba U G Pm, कारि. the other MSS. and Sk Rm.

२ ? काम्बला Be U, काबला G T Bu, काबला M, काबला Pm Sk Rm.

३ भर. M G T Bu Be, भर. U Pm

४ रौचा. (and cp p. 415. 4) G Be U Sk Rm; रौचा. M G Bu — In Be and U of the MSS. only and in Sk Rm Pn of the nibandhas (not in Pm), a list of nine names is given finishing : रति रौचान, taken, as it seems, from the Kātyāyana pravaraśūtra, cp. Verz. der Berl. HSS. vol. I, p. 56, l. 30 sqq. The raukṣāyaṇas correspond with the ṛkṣas of Āp and Āśv. and the raukṣa-bharadvājas of the Mānavasūtra (cp. also Verz. l.c. p. 60, l. 23).

५ Thus Be U G Pn; मखीन (or न)यो the nibandhas; सांखिनयो T M, सांखिनयो Bu — After this name Be U add चर्वाध्यायना ।

६ सांभरायणा Sk Rm.

७ Thus Be U M G Pm Pn, बड. T, वाञ्छलका Bu, वाञ्छलयो Sk Rm.

८ Thus (and cp gana upakāśa) M G T Bu Pm; भ्राष्टका Be U, भ्राष्टको Sk Rm Pn.

९ भाट. M T, अट. Bu.

१० कौष्टुकय Be U Pm, कोष्ट. Rm Sk, कौष्टुकयः G T, कौष्ट. M, कौष्टका Bu.

नाचचेया^१ होचापचयः सत्यापचयः काणायना^२ श्रौपमत्क-
 टायना^३ जाणवत्पलाशशाखावन्तयः^४ संगहत्स्वा^५ वैडुहा^६
 निखोहताः^७ कारिरौतिः कैवल्या^८ राजयः^९ पौलय इत्येते
 गर्गात्तेषां पञ्चार्पयस्वार्पेयो वा प्रवरो भवत्याङ्गिरस वार्ह-
 १ स्वथ्य भारद्वाज श्रेण्य गार्ग्येति होताङ्गिरस श्रेण्य गार्ग्येति
 वा १ गर्गवच्छिनिवद्भरद्वाजवद्बृहस्पतिवदङ्गिरोवदित्यध्वर्युर्गर्ग-
 वच्छिनिवदङ्गिरोवदिति वा १ भरद्वाजानां सर्वेषामेवा-
 विवाहः^{११} ॥ १६ ॥ तृतीयः ॥

१ शौभा० G T, मौजा० Bu.

२ ? भाजिनाचचेया T, भाज० M G भाजिनाचधा Bu, भाजौनाच्यो Bo
 U, भाजिनाचयो Pm भाजिनाच्यो Pn Rm Sk

३ Be U om this and the following name In the nibandhas
 none of the following gargas is found

४ Thus (and cp Kāty Verz d Berl. HSS p 55, l 40) T
 only; श्रौपमत्कटायना M G, श्रौपमत्कटा धना Bu; r. perhaps श्रौपमत्कटा-
 यना, cp. उपमकंठ of the Mānava— and Laugākṣi sūtra

५ Thus M G T, शोषव० Bu, जनवानव० Bo U.—पचयः instead
 of •वन्तयः Bo U

६ Thus T G, •कुचो Bo U, सप्रव० M, सभव० Bu.

७ ? वैडुहा M G, वैडुहका T, वैदुहाः Bu; वैदुमरि० Bo U

८ ? निखोहताः M G, निखोतताः T, रिखोहताः Bu; शौषद (but cp. the
 last syllable of the foregoing name in these two MSS). Per-
 haps the first name ends on •रिः ।

९ Thus M G T Bu, कौचाच्यो Bo U.

१० ? Thus M G T Bu, रो (or र)कुवत् Bo U

११ The four last words only in M T (here भा०) but they are
 quoted in Pm Pn

विष्णुवृद्धाः शठमर्षणाः भद्रणाः सद्रणाः^१ शम्भुरायणा^२
 वादरायणा वासुप्रायणाः^३ मात्यकिः मात्यकायना नैतुन्द्या
 सुत्या^४ भारुष्या^५ वैहोडा^६ देवस्थानय^७ इत्येते विष्णुवृद्धाक्षेपां

† Be U begin no new adhyāya, but take adhy. 3 and 4 together as the third. Moreover, in these two MSS., the sequence of the *Kaṇḍikās* is somewhat different : here, after the *gargāḥ*, follow the *kapayaḥ*, the *haritāḥ*, *kīnvāḥ*, *rathitarāḥ*, *viṣṇu-vṛddhāḥ*, *mudgalāḥ*, *samkr̥tayāḥ* and finally again the *kapayaḥ*. Pm agrees on the whole, giving, however the *kapayaḥ* only once, at the end.

१ शठमर्षणा Be U Pm.

२ भद्रिणा MSS and Pn, सद्रणा Sk, सद्रणा Rm, भद्राण Pm.

३ भद्रिणाः M T, सदीया Bu, सन्धिणाः G, भद्राण Sk Rm, सद्राणां Pm.

४ ? Thus M G, शम्भु. T, शम्भु. Bu; शम्भु (or शम्भु)नायना Be U, not given in any of the nibandhas as belonging to the Baudh. pravara; Pn Sk mention further on शम्भुरायणा :— After this name Be U Sk have वादरायणा ।

५ मास्य. Pe U.

६ Thus Be U T and the nibandhas; सुन्द्या G Bu, सुन्द्या M.

७ Thus Be U Bu and the nibandhas; चारुष्या M, चारुष्या G, चारुष्या T.

८ Thus T and the nibandhas; वैहोडा M G, वैहोदी Be U.

९ Thus M G (and *ep. gāṇa pailīdī*). देवस्था. T, देवस्था. Bu, देव. Be U and the nibandhas.

आर्षेयः प्रवरो भवत्याङ्गिरस पौंसकुस्र चामदस्येति^१ होता^१
 वसदस्युत्पुंसकुस्रवदङ्गिरोवदित्त्वध्वयुः^१ ॥ २० ॥

कण्वा श्रौपमर्कटायना^४ वाक्कला^४ मैत्राहन्तिनो^५ मौञ्जि-
 मीञ्जयो^६ मौञ्जिगन्धा^७ वाजिवाजयो^८ वाजयवसा इत्येते
 कण्वत्तेषां आर्षेयः प्रवरो भवत्याङ्गिरसाजमौढ काण्वेति
 होता^१ कण्ववदजमौढवदङ्गिरोवदित्त्वध्वयुः^१ ॥ २१ ॥

हरिताः कौत्साः^९ ग्राह्या^{१०} दाभ्यां^{११} क्रैमङ्गो^{१२} भैमगवो^{१३}

१ Thus MSS. r. •दस्यवेति ।

२ MSS. oxc Be U वसदस्यव० ।

३ Thus G Rm Sk, •साकरायद्रा Pm, •पमाकर्णायना Be U.

४ वाक्कलाः M, बक्कला Bu, यक्कला T, cp. Census report, p 121.

५ ? Thus M मैत्राहरितो T, मैत्राहलयो G, हलनाः Bu, पौंसदान्तिनो
 Be U, पौंसदलिनो Sk, पौंसदलिनो Rm, पौंसदान्तिनो Pm, पौंसदलिनो Pn.

६ ? Thus M, वाजिवाजयो Be U, वाजिवाजयो Pm, मौञ्जिवाजयो Pn,
 मौञ्जिवाजयो Rm Sk मौञ्जिमौञ्जयो G मौञ्जिमौञ्जयो T, वाजयवाः Bu

७ Thus G Sk Pn मौञ्जि० Bu M, वाजि० T Be U, मौञ्जि० Pm,
 मौञ्जि० Rm

८ ? Thus M G, वाजि वाजय Bu, वाजिवाजयो T, वाजयवा Be U,
 वाजिवाजयो the nibandhas

९ Thus Bu, कौत्सा T, कौत्साः M G कुम्भैस्याः Be U.

१० Emended (cp. Āsv XII 12. 3), घाण्वो M G T Bu Pm, गण्व
 Rm Pn Sk, घाण्वया Be U.

११ Thus Be U, दभंः M G T, दभं० Bu, दभंय Rm Pn Sk.

१२ Thus M G, क्रैमङ्गो T, क्रैमङ्गः Bu; भैमगा Be U, भैमगाः Sk,
 भैमगा Rm Pm Pn

१३ Thus Be U Pn, भैमगवो M G T; cp. Āsv. l. c.

मनायुर्लम्बोदरो^१ महोदरो नैमिशयो^२ मिश्रोदनाः^३ कौठपाः^४
 कारोषयः^५ कौलयः^६ पौलयः^७ पौण्ड्रो^८ मान्धूपो^९ मान्धातु-
 मांद्रकारयः^{१०, ११} इत्येते हरितालिषां श्यार्वयः प्रवरो भवत्याङ्गि-
 रभाम्बरीय यौवनाश्चेति चोता^१ युवनाश्वदम्बरीषवदद्विरोव-
 दित्यध्वर्युः^१ ॥ २२ ॥

१ ? मतायुः Be U, मलायुः Pm, मतायवो Pn, मतायवाः Sk Rm,
 मवमनायुः M G T

२ ? Thus T, लाबीदरो G, लबीदरो M; मालीदरो Be U, मालीदराः
 Sk Rm, वलीदरा Pn.

३ Thus (and cp. gana *taulvalyādi*) Bu and the nibandhas,
 नैमिश्रेयो M G T, नैमिश्रयो Be U.

४ Thus Pm, विमिश्रोदनाः Be U, विवोनः Bu, मिश्रोदराः M G T,
 मिश्रोदकाः Sk Rm

५ ? Thus M, कौतपाः Be U and the nibandhas; कौठपाः T,
 काद्रुपाः Bu, कूपोदः G.

६ कारीः G Pn, कारिः M T Pm, करीः U Bu Sk Rm, करिः Be.

७ cp. p. 433. 3.

८ ? Thus M G, पौण्ड्रो Be U Pm, पौण्डुरः Bu, पौण्ड्रेयो T, पौण्ड्रा
 Sk, पौण्ड्रा Pn, पण्डलय Rm.

९ Thus G Be U, माधुयो Pm, माधुको T, माधूपो M, मधूपः Bu.

१० ? Thus M G T, मान्धातुः Bu, माधातुः Pm, मांधातुः Be U. Why
 the genitive? मान्धातारो Pn points to मान्धाता, मधातवो Sk Rm as
 from a nom. sing. मान्धातुः ।

११ Thus G T, मांद्रकारयः M, मांद्रकारः Be U, मांद्रकारयः Sk Pm Rm.

संस्तथो लमकाः^१ पौत्यन्नाण्डिः^२ शम्भुः^३ जैवगवः^४ परि-
भवन्तारकाद्या^५ हारिमीवा^६ वैतलेयाः^७ श्रौतायनाश्वारायणा^८
आयायणा^९ आर्षयश्चाण्डायणा^{१०} आपन्नापयः^{११} प्रतिमाया^{१२}
इत्येते संस्तयन्तेषां आर्षयः प्रवरो भवत्याङ्गिरस सांस्त्य
* गौरिवीतेति 'होता' गौरिवीतवसंस्ततिवदङ्गिरोवदित्य-
ध्ययुः^{१३} ॥ २३ ॥

१ ? लमका Bu, लमगा M G लमवा T मलका- Bo U Pm

२ Thus M G T पौत्यक Bu, पौल- Be U Pm

३ शम्भु Bu (शम्भु Āsv XII 12 5)

४ Thus (cp Āsv 1 c.) Bo U Pm, जैवग M G T Bu Pm

५ *भवा- Be U Pm.

६ Thus M G T Pm, *स्तारका Be U Bu.

७ ? Thus Be U Pm, हारिद्रा M G T, हारिन्द्र- Bu

८ ? Thus M G T Bu, जैवयः Be U, जेयया- Pm.

९ शौवा- Bo U T, शोवा- M G, शोवा- Bu शौवा- Pm

१० Thus Be U ; आयायणा M G Bu (T om) राया- Pm.

११ Thus M G T, आपन्नापय Bu, Be U Pm om.; आर्षि occurs also
in the Mānavasūtra

१२ In M G T Bu only

१३ ? आपन्नापय G, आपन्नपय M, आपन्नपय- T, अपन्नपय- Bu ; आप्नापयः
Be U, आप्नापय- Pm.

१४ Thus Be U Pm, *माया M G T Bu.

१५ Corrected (cp the var. lect. on Āp. XXIV. 10 8) ; गुरवीत-
Bo U M. Pm, गूर्वीत- G, गुरवीत- Bu, गूर्वीत- T.

पौष्टिका^१ माङ्गल्यः^२ शैवाश्रागलाप्तृणविन्दो^{३,४,५} भागन्तयो
 मालकुजो^६ व्याडलः^७ गान्ध्यायनाः^८ कार्मर्यायणयो^९ दाचि-
 स्तैद्वा गाणिस्यतय^{१०} शौद्दालकिट्टोणभावा^{११} गौरिपीवयो
 गाविष्ठिराः शिशुपालाः कृष्णात्रेया गौरात्रेया^{१२} ब्रह्णात्रेया
 नीलात्रेयाः श्वेतात्रेयाः श्यामात्रेया महात्रेया आत्रेया^{१३} हल्लिया^{१४} ।

१ Thus Bu Pm, पौष्टिका Be U, पोष्टिका G Rm Pn, पौष्टिका T M,
 पोष्टिका Sk.

२ ? Thus M G T Bu, माङ्गल्यः Be U Pn, माङ्गल्य Pm, भौदल्यः
 Sk, भौदल्यः Rm.

३ Thus M G Bu (T om.), शैवा Be U, शैवा Pm, शैवा Sk,
 शैवा Rm, शैवा Pn

४ Thus (and cp Pāṇ IV. 1. 17) Sk Pm Pn, श्रागः Bu, श्रागः
 M G T Be U Before this name Be U Pn have ब्रामाङ्ग and
 Sk Rm लजलाम् ।

५ विन्दु G M T Bu

६ ? Thus M G T, मालकुजा Bu, मालकुजो Be U and the
 nibandhas.

७ With ङ instead of ड M G T Bu, with ल the others.

८ Thus T and (with शो instead of शो) Rm Sk; शान्ध्यायनय
 G, शान्ध्यायनाः Bu, शान्ध्यायनयः M; शान्ध्या Be U

९ Thus (and cp Schol. on Pāṇ. IV. 1. 155) T only, कार्मर्याय
 नयो M, कार्मर्यायनयो G, कार्मर्यायण Bu; कार्मर्यायनयो Be U, कार्मा (or म)र्या-
 (or र्या)नयो Sk Rm.

१० ? Thus M T, गाणिस्यतय G, गाणिस्यतय Be U, गाचिः स्वतयः Bu.

११ Thus M G Bu and the nibandhas; शौद्दालावनः T, शौष्पिभवो
 Be U.

१२ This and the following names, up to महात्रेया are given by
 M G T Bu in the singular, the nibandhas also have the plural.

१३ In M G T Bu only.

१४ Thus (and cp. Kāty. śrs. X. 2. 21) M G Bu, हल्लिया T,
 मल्लिया Be U and the nibandhas

वाल्लेयाः^१ शौभ्रेया^२ वामरथीनां^३ वैतभावयः^४ शौद्रेयाः
 कौद्रेया गोपवनाः^५ कालपवय^६ आनीपायणा^७ आनङ्गि-
 र्मानङ्गिदौरङ्गिः^८ ९ मौरङ्गिः पुष्ययः^{१०} शैख्यः^{११} माकेतायना
 भारद्वाजायना^{१२} इन्द्रातिथिरित्येते ऽचयस्तेषां चार्पयः प्रवरो
 ५ भवत्याचेयार्चनानम ग्नावाथेति होता^१ ग्नावाथवदर्चनानम-
 वदत्रिवदित्यध्वयुः^{१२} ॥ २७ ॥

१ Thus G Bu Sk Rm Pn : रलेयाः T; M. om; वौलेयाः Be U,
 वौलेयाः Pm

२ Thus (cp Kāty. 10) T M G, शौभ्रेया Bu, ल्यौभ्रेय Pm, शौभ्रेया
 Be U, शौभ्रेया Pn

३ Thus Pm only, वामरथीना G, वामरथिना M T, वाम. रथीनर
 Bu वामरथिनो Be U, वामरथ्याः Pn

४ १ Thus M G Bu, वैतभाव T, वैतभाव Be U, वैतभावा Pm, चैतभावा-
 Sk Rm, चैतभावा Pn

५ गोपवमान M G T Bu.

६ २ कालापवय M G T, कालापवयः Bu, कालापचय Be U, काला (or ल)
 पचय(or थ) the nibandhas, कालपवयो Pn

७ ३ Thus M G T Bu, आनीलायना Be U Pm, नौलायना Pm.

८ मारङ्गि instead of आनङ्गि Bu G

९ मौरङ्गि instead of दौ. G, मौरङ्गिः Bu M, दोरङ्गिः T.

१० १ पुष्यायनः Be U (? पौष्यायनाः), शौपुष्ययः Pn (cp Kāty. in Verz
 d. Berl HSS. p. 59. 2).

११ Thus M, शैख्यः G Bu, शैख्य T, शैख्यः Pm, this name not
 found in Be U and the other nibandhas.

१२ Thus Be U Bu and the nibandhas, भारद्वाजायनय M G T.

१३ Thus MSS, we expect अर्चनानाम् instead of नानामम् ।

वाङ्मृतकानां^१ श्यार्षेयः प्रवरो भवत्यात्रेयार्चनानम वाङ्मृत-
केति^२ होता^३ वङ्मृतकवद्वर्चनानमवदच्चिवदित्यध्वर्युः^४ ॥२८॥

गविष्ठिराणां श्यार्षेयः प्रवरो भवत्यात्रेयार्चनानम गवि-
ष्ठिरेति होता^३ गविष्ठिरवद्वर्चनानमवदच्चिवदित्यध्वर्युः^४ ॥२९॥

मुद्गलाः^५ शालिमन्धय^६ शौर्षनाभयो^७ दाक्षिर्वैतवाहाः^८
शिरौषयः^९ शालिमतो ब्रीहिमतो^{१०} गौरौषितो^{११} गौरिकयो^{१२}

१ वङ्मृ and वाङ्मृ the MSS promiscue.

२ Bu, in reading सङ्गता, stands alone: nevertheless this might be a better reading (cp. Āp. XXIV. S. 14: समङ्गल), as the mudgalas it is true as a gotra of the Bharadvājas, have been treated already whichever may be the right reading, this branch answers to the atithis of Āpastamba, the pūrvātithis of Vāikhanasa.

३ ? Thus G, शालिमन्धय M T, शालिमन्धयः Pn, शालिमन्धाः Bu, शालिमन्धयो Be U, शालिमन्धयः Sk Rm, शालिमन्धयि Pm

४ Thus Pn Sk, श्यार्षेयवो Be U, श्यार्षेयवो Pm, श्यार्षेयवो M T, श्यार्षेयवो Bu, श्यार्षेयवो G

५ Conjecture, वाहा Be U, and the nibandhas भवाञ्छिकः T, भवाञ्छिकः M G, भवाञ्छिकः Bu; दाक्षि is mentioned amongst the pūrvātithis in the Mānavasūtra

६ Thus Be U and the nibandhas; वैतवाहय the other MSS

७ Thus (also the Mānavas) Be U and the nibandhas; श्यार्षेयः Bu, श्यार्षेयः M G, श्यार्षेयः T.

८ Only in M G Bu.

९ ? गौरौषितो Be U, गौरितः Rm Pn Sk, गौरितयो Pm. om. by T Bu.

१० गौरौषयो Rm Pm Pn

वायवना^१ वायुप्रटा^२ रत्येते मुद्गलाक्षेपां चार्पयः प्रवरो
भवत्याचेधारनानमपौर्वातिथेति होता^३ पूर्वतिथिवदर्चनान-
मवदन्निवदित्यध्वयुः^४ ॥ ३० ॥ पञ्चमः ॥

^१ विश्वामित्रान्वाल्याम्यामः^५ कुशिकाः पार्षजहा वारक्या^६

श्रौदरिर्माण्डिर्हृदग्निरालविर।घट्टिरापद्यपा^७ अन्तकाः^८

१ Thus Be U Pm; वावायना M G, वावायना T, वाजवत. Bu Pn
Sk, वावायना Bu.

२ Only in M G T Bu (the last वायुचूडाः) ।

३ The arrangement of the text differs for the following
adhyāyas in the MSS. Be U treat firstly of the Viśvāmitras,
then of the Kaśyapas, then of the Vasisthas, in the other MSS.
(M G T Bu) we have first the Kaśyapas, then the Vasisthas,
then the Viśvāmitras I have adopted the sequence proffered
by Be U for two reasons, the first is that the text of Baudhā-
yana seems to point to it, as treating in its paribhāsā (p. 415,
4) of the Viśvāmitras *before* the Vasisthas; the second reason
is, that Āpastamba Hiranyakeśin and Śśvalāyana observe the
same order

४ Thus Be U and the nibandhas, (amongst the Viśvāmitras a
वारक्यि is mentioned by Hiranvakeśin). पारक्या Bu, पारलुका M G T.

५ Thus M G T Bu (and cp. श्रौदरि of Kāty.), श्रौदरि Be U,
श्रौदरयो the nibandhas

६ हृददधि instead of •दधि• M G T (Bu as Be U)

७ Thus (आलनि, read perhaps आलनि) Be U; •रलवि• Pm,
आलवय, आलपय or आलुवयः the nibandhas; •राननचिं G, आलवरा-
Bu; M T om this name.

८ Thus (आपद्यः) G T, घट्टनि Bu, •रावतनि• M, •रावदि• Be U
Pm; आपद्यः or आपद्यः the nibandhas

९ ? Thus M G, •रापद्या T, आपद्यवः Bu, आपद्यवा Be U, आपद्य
(or घ)द्यः the nibandhas

१० Found in M G T only (perhaps dittogr. from the following
name ?).

कामन्तका^१ वाप्यकयश्चिकिता^२ जामकायना^३ शालङ्कायनाः^४
 शाङ्कायना^५ लौका^६ गौराः मौगन्तयो^७ यमदृता अनभिध्वता-
 न्नारकायणाश्चैवला^८ जावालयो^९ यज्ञवल्का^{१०} विट्ण्डा^{११}

१ Thus Be U Bu and the nibandhas, कामन्तयो M G T

२ ? Thus M G Bu, वाप्यकयः T^१; वदकथाः Be U and the nibandhas

३ Thus Be U, कामकायना Rm Sk, जामकायनाः Pn, जामकायनाः Pm; जामकायनाः Bu, जामकायनाः M G, जामकायनाः T.

४ Thus (cp. Āp XXIV 9 1) the nibandhas only; शालङ्कायनाः Bu, शालङ्कायनाः Be U, not found in M G T.

५ Thus Be U Pm; Pu om; कात्यायना Sk Rm; शाङ्कायना Bu, शङ्के (or को)तायना M G T

६ ? Thus the nibandhas, लौक Be U, लौका M G T Bu.

७ ? मौगन्तयो M G Bu, मौगन्तयो T, मौगन्तयना Be U, मौगन्तयाः the nibandhas

८ Thus (and cp. gana śrīrīdi) Be U, अनभिध्वताः M, अनभिध्वता अनभिध्वताः G, अनभिध्वताः T, अनभिध्वता अनभिध्वताः Bu; the nibandhas are still more corrupt.

९ Thus (नारकायना) Be U G and the nibandhas (also amongst the Viśvāmitras acc. to Hir.) नारकायनाः M—? चैलका Be U and the nibandhas, चैलकाः M G T, चैलकायनाः Bu.

१० Thus Be U and the nibandhas; जालालयो M G, जालालय Bu, लयो T. Before this name M G T in- चोदुवला, Bu वेमबलाः ।

११ Thus (cp. Āp 1 c) M G T; यज्ञवल्का Be U and the nibandhas. After this name M G T have a few names more : पदजालाः (वादजालाः), जद्वल्लोका, जालयो याज्ञवल्का ।

१२ ? Thus Be U, विट्ण्डा Pm, विट्ण्डा Sk Pn Rm, वट्ण्डा M G, वट्ण्डा T.

भौवनयः^१ सौवभ्रवय^२ श्रौपद्हनय श्रौदुम्भरिभारिष्टिकयः^{३,४}
 श्यामेयायैवेयाः शास्त्रावता^५ मयूराः सौमत्याश्चिचतन्तवो^६
 मनुतन्तवो^७ मान्तवो^८ ये चान्ते तन्तुशब्दा^९ वाभ्रव्याः^{१०} कलापा^{११}
 उत्तरय^{१२} इत्येते कुशिकाम्नेपां श्यार्ययः प्रवरो भवति ।

१ Thus M T, भौवनः G, नुवल्लय Be U and the nibandhas.

२ ? Thus M G, सौवभ्रवय T (Bu wholly corrupt), सौदुनय Be U, सौदुतया Sk, श्रौपद्हनय Rm, श्रौदुहनय Pn.

३ Thus (cp. Pān. IV. 1. 173) M G T Bu, उदपरि Be U Pm, उदपरयो Sk Rm Pn.

४ ? Thus M G T, भाटय Bu, भाटयान्धाः Be U, भाटय्याः Rm, भाटय्याः Sk Pn Pm

५ Thus (and Hir also mentions them amongst the Visvā-mitras) M G T Bu, शास्त्रावता Be U, शास्त्रावता Pm Pn, शास्त्रावता Rm Sk

६ Thus conjecturally, चिचतन्तवय Be U and the nibandhas; चिचतन्तवय Bu, चिचतन्तया M G, चिचतयो T, to which answers more or less चेतन्तयो which now follows in G only; Be U add सततायना (साततायना, स्याततायना, मयततायना the nibandhas).

७ Conjecturally, cp. the plural मनुवसुक्कवः of the nibandhas; मनुतपा Bu, मनुतयो T, मनुतपो M G; श्भ्रतन्तवो Be U.

८ Thus Be U; and the nibandhas, मान्तपो M G T.

९ Conjecturally; वेचान्तेन्दुशब्दा M, वेचान्तेनशब्दा G, यचान्तेन्दुशब्दा T, वेचान्तेन्दुशब्दाः Bu, यचान्तेनशब्दा Be U All the nibandhas corrupt

१० See Pān IV. 1. 106 वाभ्रव्य-कौशिकशब्दे (Schol.).

११ Thus Rm, कालापा Be U Pn Sk, कालापा M G, शास्त्रावता T, कालापाः Bu.

१२ ? Thus Be U and the nibandhas, उत्तराट्टकय G, उत्तराट्टकय M, उत्तराट्टकय T, वातुमरय Bu.

वैश्यामित्र देवरातौदलेति होतो^१दक्षवद्देवरातवदित्यामित्र-
वदित्यध्वर्युः^१ ॥ ३१ ॥

लोहिता दाण्डकयथाकवर्मायणा^२ अर्वायना^३ वाञ्जा-
यना^४ मादाययः^५ कैतवायनयो^६ वाग्नय^७ इत्येते लोहितान्नेषां
आर्षेयः प्रवरो भवति^१ वैश्यामित्राष्टक लोहितेति होता^१ ।
लोहितवदष्टकवदित्यामित्रवदित्यध्वर्युः^१ ॥ ३२ ॥

विश्यामित्रदेवश्रवसदेवतरसः श्रौमतकामकायनाः^८ काम-
कायनिनस्त्रेषां^९ आर्षेयः प्रवरो भवति वैश्यामित्र दैवश्रवस
दैवतरसेति होता^१ देवतरसवद्देवश्रवसवदित्यामित्रवदित्य-
ध्वर्युः^{१०} ॥ ३३ ॥

१ दडकय • Be U M Pn, नाण्डकय Bu, दडाकया • T, कुडकया • M.

२ Thus M; चाक्रवर्मायना G and the nibandhas, चार्कवर्मायना T,
चाक्रायना Be U.

३ ! missing in Be U and the nibandhas, badly corrupted
in the other copies. M. reads as given above and probably
also Bu; अर्वाणभायना G, रभरभायना T.

४ Thus Be U Pm; वाजायना Bu, चञ्जायना M G T.

५ Only in M G T (the last • मादाययाः) ।

६ (cp. gana *iktāda*). Only in M (कैतवाजायां) G (कैतवाजायो)
and T (कैतवायनायो) ।

७ Thus M G T, वग्नय Bu, वाग्नय Be U.

८ Thus T; श्रौमन्ति • the other MSS.; • कामकायनाः T M, कामकायः
Bu, G om.; कामकायना Be U, कामका • the nibandhas.

९ Thus M G T Bu and Pm; कामकायना • Be U and the other
nibandhas

१० Thus all.

रौचकाशौद्धला^{१०} रेणवाश्च^१ तेषां श्यार्पयः प्रवरो
भवति^१ वैश्यामित्र रौचक^१ रेणवेति^१ होता^१ रेणुवद्रुचक-
वद्विश्यामित्रवदित्यध्वयुः^१ ॥ ३४ ॥

०कताः मैरिन्धाः करभा^१ वाजायनाः मांहितेयाः
१ कौकत्याः गैगिरेया श्रौदुम्वरायणाः पिण्डधौवा नारायणा
नाराय्या^१ इत्येते कताक्षेपां श्यार्पयः प्रवरो भवति^१ वैश्या-
मित्र कात्याक्नौलेति होताक्नौलवल्कतवद्विश्यामित्रवदित्य-
ध्वयुः^१ ॥ ३५ ॥

धनंजयाः कारीषय आश्ववतास्तुलभ्याः^{१०, ११} मैन्धवायना

१ Thus G and the nibandhas (also the Census report, p. 120 :
raukṣak) रौचका० T M Be U, रौका वा Bu.

२ Hopelessly corrupt • श्रौदुका Be U, •श्रौदुका Rm Pm Pn,
•श्रौदुका M, •श्रौदुका G.

३ Thus G Be U, रौचक० T Bu M and the nibandhas

४ Thus G, रौचक० the other MSS.

५ रौचवेति MSS. exc. G Be U.

६ Thus (रौचक^१) Be U only, रौचक^१ or रौचक^१ the other MSS.;
instead of रौचक० (thus my emendation) the MSS. have रौचक^१
or रौचक^१ (उन्विक्त् M only).

७ The Katas and Dhananjayas are missing in Be U, the
nibandhas differ wholly from the other MSS.

८ कारभा Bu.

९ नाराय्या M Bu (T corrupt).

१० श्याया० M Bu.

११ १ तुलभ्या M, ना-सुभ्यः Bu, •ना-नासुभ्याः T, •सुभ्या (सुभ्या)सुभ्याः G.

उंश्राचा महाचा इत्येते धनंजयान्तेषां श्यार्षेयः प्रवरो भवति^१ वैशामित्र माधुच्छन्दस धानंजयेति होता^१ धनजय-
वन्माधुच्छन्दोवद्विश्वामित्रवदित्यध्वर्युः^१ ॥ ३६ ॥

अजानां^१ श्यार्षेयः प्रवरो भवति^१ वैशामित्र माधुच्छन्द-
माजेति होतांजयन्माधुच्छन्दोवद्विश्वामित्रवदित्यध्वर्युः^१ ॥ ३७ ॥^१

अघमर्षणाः^१ कुशिकास्तेषां^१ श्यार्षेयः प्रवरो भवति^१
वैशामित्राघमर्षण कौशिकेति होता^१ कुशिकवदघमर्षणव-
द्विश्वामित्रवदित्यध्वर्युः^१ ॥ ३८ ॥

इन्द्रकौशिकास्तेषां श्यार्षेयः प्रवरो भवति^१ वैशामित्रेन्द्र
कौशिकेति होता^१ कुशिकवदिन्द्रवद्विश्वामित्रवदित्यध्वर्युः^१ ॥
३९ ॥

पूरणा वारिधापयन्तास्तेषां^१ श्यार्षेयः प्रवरो भवति^१
वैशामित्र पौरणेति होता^१ पूरणवद्विश्वामित्रवदित्यध्वर्युः^१
॥ ४० ॥ यष्टः ॥

कशपाव्याख्यास्थामः^१ कशपाव्यागारयो मठरा ऐति- १५

१ Thus Be U only, आजानजाना T G, आजानजाना M, आजायनाः Bu.

२ Thus Be U, 'र्षण' कौशि० T Bu, 'र्षणकौशि०' M G

३ Thus all the mbandhas; पूरणा पारिधापयन्त० Be U, 'याः पारिधापयन्त०' G, 'याः पारिधावन्त०' M, 'याः पारिधावन्त०' T.

४ Only T adds विश्वामित्राणां मर्षणां विवाहः (sic)

५ MSS. exc. Be U G, काश० ।

६ Thus M G T Bu, 'पाटनिरयो' Be U, कशपाव्यागिरयो Pm, 'याः पाटनिरयो' the other mbandhas.

गायना आभृत्या^१ वैशिष्या धूसार^२ धूसायणा धौम्या^३ धाम्या-
यणा^४ औद्वजिरागायणा^५ वैश्वक्यः^६ प्रावाहायां^७ वृद्धोमाः^८
काश्यातपा^९ आपामानिका^{१०} मौषोतकिन्द्वागमयो^{११,१२} माप-

१ ? Thus Be U Pm आभृत्या Pn, आभृत्या Sk Rm, आभृत्या M G T, आभृत्या Bu

२ Thus Be U and the nibandhas, धूसार M G Bu, धूरा T.

३ Thus (in accordance with Hir. स्वमविकृतो धौम्याभिषेणमाठरा-
णाम्.) corrected; धौम्या Be U and the nibandhas, धौमा M Bu,
धौम्या T, धौम्यार्योमा G

४ Corrected, धाम्यायणा Be, धाम्यायणा Pm Pn, धाम्यायणा U, धौम्या-
यणा M, धौम्यायणा T, धौम्यायणा Bu, धौम्यायणा G (cp gāṇa *abvādi*).

५ Corrected (cp gāṇa *paṭādi*). औद्वजिरागायणा M G T, औद्व-
प्रकरा आपायणा Bu औद्वजिरागायणा Be U औद्वजिरागायणा Pm, औद्वजिरा-
गायणा Rm, औद्वजिरागायणा Sk (शौडवनी Kāty औद्वजिरागायणा Mānavasūtra).

६ Thus corrected acc to Pat on Pān IV. 1 97; वैश्वक्यः Pn,
वैश्वक्य Rm, वैश्वक्य M G T, वैश्वक्य Bu, वैश्वक्य Be U, वैश्वक्य Pm.

७ Thus M T, प्रावाह्या Bu, प्रावाहा G, प्रावाहा Be U Pn, प्रावाहो Rm,
प्रावाहो Pm

८ Thus Be U and the nibandhas, वृद्धोम्य G Bu, वृद्धोम्य M,
वृद्धोम्य T

९ (viz काशी आनापा ?) काश्यातपा M G, काश्यातपा T, काश्यातपा
Bu,—आतपा (without काशी) Be U and the nibandhas.

१० ? Thus M G, आपामानिका T, आपामानि- Bu (but cp. the
following), आपामानि का U, आपामानि का Be, आपामानिका Rm Pn, आपा-
यतिका Pm

११ ? Thus M G, काठमोष्टि Bu, T, om.; मेषानकिः Be U, मेषान-
क्यो Rm Pn, मेषानकिः Pm (मौषिकिष्टि Kāty., मौषिकिये Mān., मौषिकरिनि
Laug.). After this name Be U add मापमयो and M T नाम ।

१२ ? Thus T, मापमयो M, मापमयो G, मापमयो Bu; मापमयो Be U,
मापमयो Rm Pn, मापमयो Pm.

शरावयः^१ शोधवयः^२ सायस्या^३ आसुरायणा^४ आगव्याः^५
 शौनद्या^६ शौलकेययो^७ वार्धक्य^८ शौपत्या^९ लाङ्गणयः^{१०} क्रोष्टा^{११}
 शौवतयः^{१२} खार्दमायणा^{१३} लोहितायना^{१४} मितकुम्भा^{१५} पिङ्गाक्षय
 शौडलयो^{१६} मारायणा — — —^{१७} वैकर्णियाः^{१८} कौपीतकेया^{१९}

१ Thus M G T, शरावयः Bu; शोधरावयः Be U Rm Pn.

२ ? Thus Be U; शोधवयः Pm, शौववयः Rm, शौवधवयः G, but these have been enumerated already amongst the Visvāmitras, p. 445. 1, if our constitution of the text there is correct.

३ Thus Be U M G and the nibandhas; सायस्या T, सायसः Bu.

४ Thus Be U Pm Sk, आगव्याः Rm, आगव्याः M T Bu, आगव्याः G.

५ Thus M G T; शौनद्याः Pn, शौनद्याः Bu, शौनयः Pn, शौनय Rm Sk, शौनयाः Be U.

६ Thus Be U and the nibandhas; to this reading also points Bu (वार्धक्य), वार्धक्य M G T.

७ Thus M G Pm Sk Pn, शौपत्या Rm, शौपत्या Be U, शौपत्या T, शौपत्याः Bu

८ Thus in accordance with the texts of the Mān. and of Kāty.; लाङ्गणया Be U and the nibandhas, लङ्गणा the other MSS.

९ ? Thus M G T Bu; क्रोष्टो Rm Pn, क्रौष्ट Be U, क्रौष्टा Pm, क्रौष्टका Sk.

१० Thus M Bu T, खार्दुः G; खार्दायणा Be U Pm, खार्दायिषो Pn, खार्दायणा Rm, खार्दायणाः Sk.

११ ? रोहिः Be U and the nibandhas.

१२ मित्रः M G.

१३ ? Thus Be U Sk शौडलयः Pm, शौडलयो Rm Pn, शौडलयो T G (M only शौ—यो), शौडलयनः Bu.

१४ Utterly doubtful; यवय Be U, यवय Pm, यौलयो Rm Pn, यौलयो Sk, यव य M G, Bu is useless and T has a blank of three akṣaras.

१५ cp. Pāṇ IV. 1. 124 (काण्वे) ।

धूमलक्ष्णयः^१ सुरा गौरिवायणा^२ विमत्स्या^३ आग्निगर्मायणा^४
 श्रौक्यायनाः^५ कान्वरोदरयो देवयाता वेदो^६ऽम्बा वेस्तया^७
 महाचक्रेयाः पैठीनया^८ पानस्या^९ विपमणा दाचायणयो^{१०}
 भालन्दनाः शाङ्खमित्रेया^{११} हरित्याः^{१२} पाञ्चाला^{१३} जारमाण्यो^{१४}
 १५ वर्षगाणिः^{१६} सौविश्रवसो^{१७} वैगंपायनाः खैरक्तिः कालग्रय^{१८}

१ Thus M G T; •लक्षण Bu, धूमलवायनय Be U, धूमलवायणः Pm
 Pn Sk, धूमलवायणा Rm

२ Thus T only, गौरिवायना M G and all the nibandhas; गौरि-
 वायनय Be U.

३ This and the next seven (?) names in M G T Bu only.

४ Also in the Kātyāyana Laugākṣi texts

५ श्रौक्यायना M

६ Thus M G only, T om this and the following names up
 to भालन्दना, Bu बोदरवा लेला ।

७ •म्बा Be U and the nibandhas

८ ? Thus Be U and the nibandhas, पानदा M G, पानदा Bu.

९ Thus Sk only, दाचायणयो Be U, दाचायणयो Pm, दाचमाणयो
 M G Bu Pn Rm

१० Thus Be U Pn Rm Pm, श्व• Sk, शाङ्खमित्रेयो M G T,
 शाङ्खाः मित्रेया Bu

११ Thus Be U and the nibandhas, हरित्या M T Bu, हरिण्या G

१२ In M G T Bu only

१३ Conjecturally (ep gaṇa garyādi); जारमाण्यो T, जारमाण्यो Be
 U Pm, जारमन्या Pa, जा मान्या Sk, जामान्या Rm, जारमाण्यो M,
 राजमाण्यो, वारकाणा Bu

१४ ? Thus M G T, रमाणि Be U Pn, रमाणयो Pn, रमण्यः Sk Rm.

१५ Thus M G T, श्रौति• Bu; सान्निध• Be U and the nibandhas.

१६ ? Thus M G T, जालग्रय Bu; कालग्रय Be U, Pn Sk Rm
 कालग्रय Pm.

शौक्लायणिर्मांजायनाः^१ कामायना^२ दैवो होता^३ गृचयः
खरेभा श्रायस्सूषा भागुरयः पाथिकथायां^४ गौमायना^५ क्षिरण्य-
पापा^६ श्राग्निदेविस्तथासूर्या^७ सुसला^८ श्रावित्रेष्वा उत्तर-
तोगण्डमाना^९ मन्त्रिता^{१०} वैकर्ण्य^{११} स्यूक्तविन्दव^{१२} इत्येते

१ ? Thus M G, शौक्लायणिः T, शौक्लायणिः Bu; उक्लायणिः Be U, उक्लायणि Pn, उक्लायनयो the other nibandhas.

२ ? Thus M G T, Bu, मांजांलायनाः Be U. मांजांलाः the nibandhas.

३ ? Thus M G T, कामलायना Be U Pm, कामकायना Rm Pn Sk.

४ ? Thus Pm; दैवो होतुः M G T, दैवहोतुः Bu, दैवोहोता Be U, दैवा होतारः the other nibandhas.

५ Thus (and cp gana *karvādi*) M G T, पथिकथ Pm, पाथिकथो Be U, पाथिकथा Rm Sk Pn.

६ Thus corrected (cp gana *asiādi*); गौमायना Be U and the nibandhas (some गौमयना); गौमयाला G, गौमयता M, गौमयाः T, गौमयानाः Bu.

७ ? Thus M G Bu (T om. this and the following); क्षिरण्य-
वायाः Sk Rm Pm, क्षिरण्यव Pn, क्षिरण्यवा Be U.

८ Conjecturally; श्राग्निदेविः or श्रौः the MSS. and Pm, श्राग्निदे-
वयो the other nibandhas.

९ ? श्रासूर्या M G Bu, श्रासीर्वा Be U, श्राश्रीया Pm; श्रौर्वा
(without नद्यः) the other nibandhas.

१० cp. gana *gargādi*.

११ Doubtful. I have accepted the reading of M G. उत्तरतो-
गण्डमानाः Bu, उत्तरतोगण्डमदला Be U, उत्तरतोगण्डमदला Pm, उत्तरतो-
गण्डव Pn, उदली Rm Sk.

१२ Thus (cp. gana *lanvādi*) the nibandhas; श्रावित्ता Be U,
मन्त्रवतः Bu, मन्त्रवतः G M.

१३ Thus Be U and the nibandhas; वैकर्ण्यः the other MSS
(cp. p. 450. 4).

१४ Thus Be U and the nibandhas; गृचः M G Bu.

निध्रुवाः^१ कशपास्तैषां^२ श्राद्धेयः प्रवरो भवति^३ काशपावत्सार
निध्रुवेति होता^४ निध्रुवदवत्सारवत्कशपवदित्यध्वर्युः^५ ॥ ४१ ॥

रेभाणां^६ श्राद्धेयः प्रवरो भवति^७ काशपावत्सार रेभेति^८
होता^९, रेभवदवत्सार-त्कशपवदित्यध्वर्युः^{१०} ॥ ४२ ॥

१ शण्डिलाः कौहडाः^३ पाचकाः^४ पार्थका^५ श्रौदमेघाः
सौदानवः सावचमः कारेयाः^६ कौकुण्डेया^७ ऐषिकयो^८ महो-
दकयः^९ कौशयो^{१०} कामशयो^{११} मौञ्जायना^{१२} जाणवत्साः^{१३}

१ Thus Be U, निध्रुवः the other MSS.

२ काशः all but Pm

३ Thus Be U Pm only; with क instead of भ the others.

४ कौहडाः M, कौहडाः Be U, कौहडाः (or डा) the others.

५ Thus G M T Rm; पाचकाः Pm, पाचका Be U Pn, पाचकाः Sk.

६ Thus M T Bu, पार्थका G, पार्थिका Be U, पार्थिका Pm, पार्थिका
Pn Rm, तपिका Sk

७ Thus Be U and the nibandhas, कारेयः M G T; Bu om.

८ Thus T G Bu, कौकुण्डेयाः M कौकुण्डकयः Pm, कौकुण्डकयः Be U Rm
Pn Sk

९ ? Thus M G, ऐषिकय T, दैषीकय Bu, तैषिमादकयो Pm Pn,
तैषिमादकयो Sk, तैषिमादकय Rm, तैषिमादकयो Be U.

१० Thus Be U M and the nibandhas, महोदकय T महोदयः Bu,
महोदका G, but M G Bu ms. before this name one more: महोदकयो
or महाकायो ।

११ Thus M T, कौशयो G, कौशेयः Bu; कौशयो or कौशयो Be U and
the nibandhas.

१२ In M G T only.

१३ मौञ्जाः Be U Sk Pm, माञ्जयनाः Rm.

१४ ? Thus M G T, राणः Bu; जाणवत्साः Be U, जाणवत्साः Pm,
भाणवत्साः Sk Pn, भाणवत्साः Rm.

सार्वभायना^१ गार्वायना वात्सभालयो^२ गोभिला^३ वैदायना^४
 वात्स्यायना^५ वाह्यायनयो^६ वह्मदरयो^७ भागुरिः^८ गार्दभीमुखा^९
 शिरषत्राऊस्तेदेहा^{१०} गोमूत्रा वार्कखण्डा^{११} जानन्तरिर्जालन्ध-
 रिर्धन्तरित्येते^{१२, १३} ग्रण्डिलारुषां श्यापेयः प्रवरो भवति ।
 काश्र्मपावत्कारं ग्राण्डिलैति होता काश्र्मपावत्कारं देवलेति *

१ ? सार्वभायना Be U, सार्वभायना Rm Pn, सार्वभायना Pm, सार्वभायना Sk, सार्वभायना M G T, खाद. Bu.

२ ? वात्सभालयो Be U, *भालयो the nibandhas, वात्सभालयो M G, वात्सभालयो Bu, वात्सभालयो T.

३ Thus (as Kāty., Mān.) Be U and the nibandhas; गोवि (or वि)दा the others

४ वेदा. Be U and the nibandhas; वेला. M G Bu, वैला. T (वेदायनाः Kāty., Mān, वैदानव Laug)

५ Thus Be U and the nibandhas; वात्स्यायना G, वाचानयाः Bu; T M om

६ Found in M T G only (वा. G).

७ ? Thus Be U and the nibandhas, महोदरयो the other four MSS.

= Plural Be U, singular, the other four and Pm

८ Emended hesitatingly in accordance with Mān. Laug. and Kāty (Verz. d. Berl. HSS I. p 58, l. 12 from bottom); गार्दभीमुखा M T, सार्वभाभिमुखा G, खादाभिमुखा Bu, सार्वभाभिमुखा Be U and the nibandhas

९ Instead of वैदेहा Be U and the nibandhas वैदेहा or वैदेहा ।

१० ? Hesitatingly emended (cp. Gobh. gṛhs. III. 10. 8 and हृत्त्वत् of Laug.); वाक्खण्डा M G T, वाक्खण्डाः Bu, वाक्खण्डा Be U and the nibandhas

११ ? Thus M G T; जानन्ति Bu, जानन्ति Pm, जानन्तयो Pn Rm Sk, जानन्ति Be U.

१२ Thus Be U Pm Pn, जानन्ति the other four.

वा काश्यापावत्सारासितेति वा गाण्डिलासित . दैवलेति वा
 षण्डिलवदवत्सारवत्कश्यापवदित्यध्वर्युर्देवलवदवत्सारवत्कश्यापव-
 दिति वासितवदवत्सारवत्कश्यापवदिति वा देवलवदवत्सार-
 वच्छण्डिलवदिति वा^१ ॥ ४३ ॥

१ लौकाक्षयो^१ दाभायणा मैत्रवादिर्वेदेष्टाः^२ कालेयाः^३
 कापुटिस्तथा कलयः^४ काश्यापाचयस्य^५ भालकायनिर्नित्यर-
 सोविरोदकिः^६ कौनामिः^७ भौतयः^८ भैतकिः^९ मांभरिरा-

१ Thus (cp *gaṇa kārtaṅgajapādi*) M G T Bu, लौकाक्षयो Be U and the nibandhas

२ ? Thus Be U and the nibandhas; मैत्रवाङ् the other MSS.

३ ? Thus M G T, दैवव Bu, वेद्वर्त्त Be U, all the nib are corrupt After this name M adds वादिष्टे, G, वादिष्टे T, वादिष्टे ।

४ Thus (कालेयाः) G Rm Sk Pn, कालेयु M T, काल्य Bu, कलेपि Be U

५ Wholly doubtful; तथाकलय Be U Pn without तथा the other nibandhas; तथाचय M G T, तथाचय Bu

६ ? Thus M G T, काश्याय Bu, काश्या पाचय Be U, कश्याय Pn, कश्याया Rm Sk, काश्याया Pn.

७ ? Thus Be U and Pn, कापुटिका M G, कापुटिका T, भाभुका Bu.

८ Utterly doubtful. Be U read as given in the text; •यनिः समस्ताविदोदकिः M T, •दालकिः G; •यनित्यरसोविरोधकि Pn, नित्यारातादय सोदकयः Sk, नित्याराया च सोदकयः Pn. Probably the last name is सोदकिः (cp *gaṇa bāhvūdi*).

९ Thus (cp. *gaṇa bāhvūdi*) M Pn, कौनामिक G, कौनामिः Be U, कौनाम्यु Sk Bm Pn

१० Thus Be U Pn Rm, भौलय Pn, भौनमयः Sk, भैतयः M, भैतयः T; G om.

११ Partially emended with hesitation; भैतकि मांभरिरानिष्टिष्टिष्टिकिः M T G (the last only •ष्टिष्टिकि), भौतकिष्टिरभौनिष्टिष्टिकिः Be U, भौति- किष्टिभैरोनिष्टिष्टिकि Pn, भौतिकपौष्टिमैराः निष्टयः श्लेषिक्य Sk.

निष्टिरेपिकिः^१ मौसुकिश्चैरन्दिः^२ पशुभियोजपला^३ यौष-
 कालकिलोकाद्यो^४ यौषपालाजपाला^५ इत्येते लोकाद्यो^६
 ऽर्चविष्टा नाम काग्रपाक्षेयां चार्धैः प्रवरो भवति^७ काग्र
 पावत्सार वासिष्ठेति होता काग्रपावत्सारामितेति वा^८
 वसिष्ठवद्वत्सारवत्काग्रपवदित्यध्वर्युरमितवद्वत्सारवत्काग्रपव-
 दिति^९ वैतेषामेवाविवाहः^{१०} ॥ ४४ ॥ सप्तमः ॥

१ Partially emended with hesitation; सैतकिः सांभिरानिष्टिरेपिकिः
 M T G (the last only सैतकिः), मौसुकिश्चैरनिष्टिरेपिकिः Be, U चीनि-
 क्षिष्टिभेतेनिष्टिरेपिकिः Pm, चीनिकषीष्ठिरेः निष्टय रेपिकयः Sk.

२ Thus Be U Pm, मौसुषिकः Rm, मौसुनिकयः Sk, मौसुकिनः Pm,
 मौषदिः M, मौभदिः G T.

३ ? Thus Be U, सैरप्रयः Sk Rm, सैरिप्रयः Pn, सैरिद्रः M, सैरिद्रः G,
 सैरिद्रः T, चरदिः Pm.

४ I have accepted the reading of G, which is, however,
 highly doubtful; पशुभियोजपलाययौषकालकिलो M, and thus also T
 (only चौषलाय instead of चौषपलाय); यौषपायौषकालकिलो Be U,
 चौषपायौषकालकयो Sk, चौषपयः कालकयः Rm, चौषपायौषकालकिलो Pm.

५ लोकाद्यो M G T and with क here also Be U (लोकाद्यो),
 लोकाद्यो Pm.

६ Thus again G M, यौषपायाः T, राजपालयः Bu, वाचयाजया Be
 U Pm.

७ Instead of अमित and अमितवत् Be U; काग्रप and काग्रपवत्,
 rightly !

वसिष्ठानेकार्पेयान्व्याख्यास्यामो^१ वैकलिर्वाराटकिः^२
 माखला^३ गौरिश्रवमा^४ आश्वलायनाः कापिष्ठाः^५ गौचिदृचा
 वैयाघ्रपदा^६ वाद्यकायनिवांटव्या^७ जादूकर्णा^८ श्रौडुलोमिः^९
 कौभोजिः कौलायनाः सुन्दरहरिताः^{१०} काण्डेविद्धिः^{११} शौधव-

१ वसिष्ठा. MSS. exc. Be U.

२ ? Thus M T Bu, वैतरकि. Be U, वैतलकि. Pm, वैतालकवयो (cp. वैतालकि of the Visṇupurāṇa ?) G Rm Pn Sk.

३ Thus (cp. gāṇa gāhādi) M T, वाटालकिः Bu, वाटारकिः Be U, वाडरकिः Pm, रकयः G Rm Pn, करकवय Sk.

४ ? Thus Be U Pn, शावत्याः Sk, शरवला Rm, शशला M G, शशवा Bu, शारला T.

५ Thus the nibandhas, •वम the MSS

६ Thus the MSS. and Pm, कपिष्ठ(or ष्ठा) the other nibandhas.

७ Thus emended; व्याघ्रपदा Be U, •पादो Pm, •पादा Pn Rm Sk, व्याघ्रपादयो M G T Bu

८ वा. all (cp. gāṇa tākādi)

९ ? Thus M G T. Instead of this single name all the other sources present two: श्रौपवना श्रौपवगा Be U (and precisely so Laugākṣī), नायनेनीपत्या Pm, नायनयो नवत्याः Sk Rm, नायनयोनायात्या Pn.

१० Thus Pn, •तुकर्णा M T G Bu, •तुकर्णा Be U and the nibandhas.

११ Thus (cp. Pān. IV. 1. 85, Vārtt. 8, Schol.) G T Bu (only •मः), श्रौडुलोमिः M; the other MSS. and all the nibandhas corrupt.

१२ Thus Be U, सुन्दररितिः Pm, सुन्दररितः M G T Bu, सुदाधारितः Pn, सुदाधारितः Sk, सुदाहाधारिताः Rm.

१३ Thus (as also Mān., Kāty.) corrected; कण्डेविद्धिः Be U Pm, काण्डेविद्धिः T G M.

मायना^१ आसन्मायना लौमायत्याः^२ स्वत्याः कर्षिताः^३
 पार्श्वकायनास्यौडकायनाः^४ पार्श्ववल्का^५ देवना^६ गौरयाः^७
 आविद्यायना^८ वाहकयत्र^९ आविचितयो^{१०} श्रव्याजयाः^{११} पूति-
 मायाः सप्तवैला^{१२} वामिष्ठा^{१३} इत्येते वामिष्ठान्नपानिकायैः
 प्रवरो भवति वामिष्ठेति होता^१ वामिष्ठवदित्यध्वर्युः^१ ॥ ४५ ॥^१

१ Thus G, शोषवसायना Pm, शोषवत्सायनाः Rm Sk, शोषवत्सायना Pn, शोष० T, (•इदि)शपवत्सायना Re U.

२ Hesitatingly emended (cp. *gana kusajvādi*), लमन्ताः Be U Pm Bu, लोमन्त्याः M T G, लोमायत्याः Sk, Pn, लोमायनाः Rm.

३ ? Thus (or कर्षिता) Be U and the nibandhas; कारिरविनाः G. कारिरिष्यविना M, कारीष्यः विनाः T, कारवत्क Bu.

४ पार्श्व० Be U Pm, पार्श्विका० the other nibandhas.

५ In M G T Bu only

६ Thus the nibandhas; पार्ष्ववल्को M G Bu, परिष्ववल्को T, पार्श्व-
 वल्को Be U, पार्श्ववल्को Pm

७, ८ ? Thus the nibandhas; देवगौरयाः Be U, देवाकोदिया M G, देवाकोदीया T, देवतकायना Bu.

९ Thus (as also Kāty.) M G T Bu; दविद्यायना Pm, अदविद्या-
 यना Be U, विद्यायना Sk Pn. After this name M G T Bu have
 again मुददिति ।

१० Only in Be U G and the nibandhas (वाहकाया G).

११ Thus M T G, आवि० Bu, आविक्रियो the others.

१२ ? श्रव्याजयाः Be U, श्रव्याज्य M G T, श्रव्याज्य Bu, श्रव्या (or श्रा-
 जया the nibandhas.

१३ Thus M G T, सप्तवैलाक Bu, सप्तवैला Pm, सप्तवैला Pn, सप्तवैलाः Be U, सप्तवैला Sk, सप्तवैलाः Rm.

१४ Thus M G T Bu (the last वसि०) and Pn, missing in the
 other nibandhas; वामिष्ठा Be U, इतिव्याहर Pm

कुण्डिना शोहायना^१ गुग्गुलिरौपवस्त्रिवैकर्णयो^{२-४}
 ऽस्मरथा^५ वाहवः^६ क्रौञ्चोक्थाः^७ मामङ्गलिनः^८ कापटवः^९
 पैठका^{१०} नवयामा^{११} चिरण्णाचायणाः^{१२} पैष्पलादयो भाचिर्माथ्यं-
 दिनाः^{१३-१४} शान्तिः शौपतिथिरित्येते^{१५} कुण्डिनास्त्रिषां चार्धयः

१ शोहितायना G only.

२ Thus T, गुग्गुलुः Bu, गुग्गुला G, गुग्गुलयो Be U and the niban-
 dhas exc. Pm, which, reading 'गुग्गुलि', points to the sing

३ Thus hesitatingly emended after the Mānava text; शौप-
 थयि० M G, शौपथयि० T, शय्य० Be U Rm, चयय्य० Pm, यत्रा Pn.

४ Thus (and cp Schol on Pān. IV, 1. 124 : वैकर्णयः कायपयेत् ।
 वैकर्णिरयः) Be U Pn, वैकर्णय Rm; Sk Pm om The names follow-
 ing after this name I am unable to restore; in Be U we read
 one only - आविषा (or अ)दय (अविषलदये Pm), in M G भिन्दव आवला
 (or ला)वदते, in T हृदभिन्दव आवलवदते, in Bu भिन्दवः विल्ववदरः, in
 Rm शौपवस्त्रा, in Pn, शौयस्त्रा ।

५ शया Be U and the nibandhas, शय the other MSS.

६ Thus M G T Bu and all the nibandhas, वाहवयः Be U.

७ ? Thus Be U, क्रौञ्चोक्थ Pm, क्रौञ्चोक्थाः the other nibandhas,
 क्रौञ्चोका M G, क्रौञ्चोका T, क्रौचोका Bu

८ ? Thus M G T Bu, मामङ्गलिनः Be U, चाङ्गलिनः Pm, चाङ्गलिनः
 the other nibandhas

९ Thus Be U M and the nibandhas; कापटः Bu, कार्पटवः G T.

१० Thus (cp gana *śiṭādi*) G Be U, पै० the nibandhas, पठनो
 T, पैठया M, पैठः Bu.

११ शय्या M T G.

१२ Thus (r. ई० ?) Be U and all the nibandhas, चिरण्णाचिः M G,
 चिरण्णाचाः T, चः Bu.

१३ ? Thus M G T Bu, भाञ्चयि० Be U Pm.

१४ शान्तिः M G T, शनः Bu, शन Be U Pm, शना the other niban-
 dhas.

१५ ? Thus M G T, शौपथियः Bu, शौपथि० Be U, शौपथि० pm,
 शौपथ(or थ)यः the other nibandhas.

सन्धायनयोः^१ गोपयः^२ काल्कयः^३ श्वातयातयः^४ ।

वाक्पिरेषां पञ्चम एते ऽदृषाः पराशराः ॥

भानुश्या वादरिचैव^५ काङ्गायनाः^६ कौकुशल्यः^७ ।

चैमित्तिरेषां^८ पञ्चम एते नोन्नाः पराशराः ॥

लृष्णाग्निनाः कापिशुभ्राः^९ श्वाभानयः^{१०} श्वेतघृण्यः^{११} ।

पोष्करसादिरेषां^{१२} पञ्चम एते श्वेताः पराशराः ॥

१ Thus (r. सन्धायनः ?) T M G, सन्धायनः Bu, सन्धायनयो Be U Pm ; सन्धायन the Mānava text

२ Thus T Pn Rm, गोपयः Pm, गोपियाः Sk, गोपययः G M Bu, गोपनयः Be U.

३ ? Thus Bu ; काल्कयः G, कल्कयः M, काल्कयः T ; Be U and the nibandhas omit this name, काल्कय the Mānava text.

४ ? Thus M Bu, श्वाभयाः G, श्वाभयाः T ; श्वातयो Be U, श्वात (or न) यो Sk Rm Pm, श्वाभयो Pn.

५ वादरिः Be U and the nibandhas.

६ Doubtful ; thus Be U M G, काङ्गायना Pm, काङ्गायनाः Rm, काङ्गायनाः T, काङ्गायाः Bu.

७ Equally doubtful, thus reads G, कौकुशल्य Bu, केकौकुशल्यः T, केकौकुशल्यः M, कौकुशल्य Be U, कौकुशल्यः Pm कौकुल्य Rm, (Kāty कौकुवाद्या, Laug. : कौकुषादयः) ।

८ Thus M G, चैमित्तिः T, चैमित्तिः Bu, कौमित्ति Be U, कैमयेः Pm, कौमित्य Pn, कैमित्य Sk, कौमित्य Rm.

९ ? Thus M G, कापो ऽदृषाः Bu, कापिशुभ्रः T ; परिशुभ्राः Be U, का- (or क)पिशुभ्रा the nibandhas.

१० ? Thus Bu ; श्वाभानयः Be U Pm, श्वाभानय M, श्वाभानया T, श्वाभाः G, श्वाभानयः Rm Sk.

११ श्वेतघृण्यः Be U only.

१२ पोष्करः M T.

वाग्यायनयो^१ वार्ष्णेया^२ श्वाभेयाः^३ श्रौतिभिः^४ सह ।

चौक्षिरेषां पञ्चम एते श्वानाः परागराः ॥

हृष्या^५ गौरा अरुणा नीलाः श्वेताः श्वाना ये परा-
गरास्तेषां^६ चार्षेयः प्रवरो भवति^७ वामिष्ठ गात्र परागर्थति

होता^८ परागरवच्छक्रिवदमिष्ठवदित्यध्वर्युः^९ ॥ ४८ ॥ अष्टमः ॥

अगस्तौन्यास्यास्यामो^{१०} ऽगस्तयो^{११} विशालाद्या^{१२} स्काञ्चा-
यना^{१३} श्रौपद्दनयः^{१४} कल्माषदण्डिधांवरिंलांवरिंलंवाबुंदो^{१५}

१ Uncertain . वाग्यायनयो M G, पाग्यायनयो T, मा (भा)ग्यायनयो Be U
गार्ग्यायनयो Pm, गार्ग्यादयः the other nibandhas.

२ Thus M G T, तार्ष्णेयाः Rm, नार्षेयाः Sk, वार्षेयः Be U Pm

३ Thus (cp note 15 on p 460) Be U Pn, श्वानभेयाः M G
श्वानभेया T.

४ ? श्रौतुभिः Be U, श्रौतिभिः M, श्रौतिभिः G, श्रौतिभिः T श्रौतुदयः (or
•दयः) Pn Sk Rm (Pm om)

५ Thus Be U and Bu (the last, however, omits, as do also M
G T, ३); in M G T this enumeration (हृष्या . . परागराः) is given at
the end of the adhyāya, after the kandikā and adhyāya number

६ Thus Be U and the nibandhas; गच्छवोधिः गच्छाद्याः M G T,
वधिशालाः दां Bu.

७ ? Thus Be U Pm Pn. (r. perhaps स्काञ्चायना), स्काञ्चा Rm,
काञ्चा Sk, काञ्चायना M G, काञ्चयना T, क्लिञ्चायना Bu.

८ Thus Be U M G and the nibandhas; श्रौपद्दनय Bu,
श्रौपदनया T.

९ Thus MSS. and op. the Laugākṣa text : कल्माषदण्डिना ।

१०-११ धावर्दि^{१०} found in MG T Bu only; for the following I
have adopted the reading of G; the last name only is uncertain;
•स्कावर्दिस्कावर्दयो Be U, स्कावर्दयो (स्कावर्दा Pm) स्कावर्दयो the niban-
dhas, स्कावर्दिस्कावर्दयो M, स्कावर्दिस्कावर्दयो T, स्कावर्दा वदः Bu.

वेरिणयो^१ बुद्धदोरयः^२ श्रैवपथयः^३ गान्धावता^४ मौञ्जकयः^५
पाण्डुददा^६ शरिणीवयो^७ रौहिष्या^८ मौसल्य^९ इत्येते ऽगस्त्य-
स्तेषां अर्थयः प्रवरो भवत्यागस्य दार्ढ्युतेभवाहेति होतृभ-
वाहवदृढ्युतिवदगस्तिवदित्यध्वर्युः^{१०} ॥ ४८ ॥

सोमवाहानां^{१०} अर्थयः प्रवरो भवत्यागस्य दार्ढ्युत ५

१ Thus (and cp. वैरिणि of Kāty) G om, वैरिणो the other sources.

२ ? Thus M G, बुद्धोरय Bu, बुद्धदोरदरय T; बुद्धोरया Be U, बुद्धो Pm, बुद्धो Pn, बुद्धो Rm, बुद्धो Sk.

३ Thus (cp. श्रैवपथा of Kāty.) all exe Be U (नैकप०) and Sk (श्रैवपथः) ।

४ ? Thus M G T Bu, गान्धावता Be U Rm, गान्धावता Pm, गान्धावता Sk, गान्धावता Pn.

५ Thus M Bu; माञ्ज G, माञ्ज T, मौञ्जकयः Be M, मौञ्जकता Sk, Rm, मौञ्जकय Pn, मौञ्जकरा Pm.

६ ? Thus M G, षडदा T, पन्थाः ददा Bu, पाण्डोददा Be U, पाण्डोददा Pm, पाण्डोददा Pn, पाण्डोददा Rm.

७ Thus M G T, षीवा Bu Sk, षीवा Be U Pm, षीवा Rm Pn.

८ ? Thus M G Pn, रौहि—T, रौहिष्या Rm, रौहिष्या Bu, रौहिष्या Be U Pm.

९ Thus (and cp. gāṇa yargādi) Be U M G, मौञ्जकयः Bu.

१० Between k. 49 and 50 M G T Bu have one more : संभवाहानां अर्थयः प्रवरो भवत्यागस्य दा. संभवेति होता सं (or सं) भवाहव. etc. Moreover in M G T the sequence is: *Sāmbhavāha*, *Yajñavāha*, *Somavāha*. It is highly probable that these *Sāmbhavāhas*, who are neither mentioned in Pm, have originated ditto

सौमवाहेति^१ होता^१ सोमवाहवहृदच्युतिवदगस्तिवदित्यध्वयुः^१
॥ ५० ॥

यज्ञवाहानां श्यर्षेयः प्रवरो भवत्यागस्य दार्ढच्युत् यज्ञ-
वाहेति^१ होता^१ यज्ञवाहवहृदच्युतिवदगस्तिवदित्यध्वयुः^१
॥ ५१ ॥ नवमः ॥

वचियाणां श्यर्षेयः प्रवरो भवति^१ मानवेष्ट^१ पौरुवरसेति
होता^१ पुरुरवोवदिडावन्ननुवदित्यध्वयुः^१ ॥ ५२ ॥

वैश्यानां श्यर्षेयः प्रवरो भवति^१ भालन्दन^१ वासप्र^१
माङ्गिलेति होता^१ मङ्गिलवदक्षप्रवद्वलन्दनवदित्यध्वयुः^१ ॥^१
॥ ५३ ॥

नाराग्नमान्यास्यास्याम^२ श्यर्षेयवाथ्यशवाधुस्तवमिष्ठ-
कलशुनकमङ्कनियस्कराजन्यवेग्ना^३ इत्येते नाराग्नमाः प्रकी-

graphically in the Somavahas as there must be 49 gotras, the last of which is that of the Yajñavāhas, cp Pm fol. 59, a :

वशादीनां यज्ञवाहानाःभानेकीवशाग्रध्वयुः etc

१ Thus Pm only, नाम. all the MSS.

२ Thus T Pm only, यज्ञ. the other MSS.

३ वैश. Be U with ८ the others.

४ रक्षा. Be U, रक्षा the others

५ Thus Be U, पालन्दन and पालन्दनम् M G T.

६ Thus Be U, वाङ्मयम् and वाङ्मयम् M G T.

७ See Bṛadh. X. 11 : 10, 11 (T S. IV. 1. 8).

८ Instead of 'मङ्कनियम्' Be U read मङ्क. and Pm मङ्क.

तितास्तूनूपादितरेषां^१ चत्रियवैश्यानां^२ पुरोहितप्रवरो^३
 भवतीति विज्ञायते^४ मनुवदिति वा सर्वेषां गोवाणां^५
 मानथो हि प्रजा इति विज्ञायते^६ सगोत्रां गत्वा चान्द्रायणं
 चरेद्भूते^७ परिनिष्ठिते ब्राह्मणीं न त्यजेन्मात्वद्भगिनीवद्भूमिं^८
 न दूयति^९ कश्यप^{१०} इति विज्ञायते^{११} इयं मंनिपाते^{१२} विवाहः ॥

१ Thus Be U Pm, *तास्तूनूपादीनन्येषां गोवाणाम् M G T.
 probably after Baudh. X 11, but an accus. would here be
 unaccountable.

२ Thus Be U Pm, उभयेषाम् M G T

३ M G T ins. (probably after Āśv. XII. 15 4) राज्ञी ।

४..५ Om. M G T, found in Be U and Pm (fol. 57. b), cp.
 T S. V. 1. 5 6

६ उपदिष्टेन (instead of चरेत्) M G T, कृष्यात् Pm (thus also
 Govindasvāmin on Baudh dhś. II. 1 38.

७ त्यजन्ते (instead of त्यजेत्) M G T.—भाद्रवद्भगिनीवत् । विन्द्यादिति
 शेषः Govindasvāmin l.c.

८ Uncertain: thus read Be U Pm and Govindasvāmin l.c.;
 दुष्यत इति काश्यप M G T; perhaps, though, काश्यप in the better
 reading, cp. Schol. on Kāty. śrs. IV. 1. 2 and Pm fol. 59. a : स
 गर्भः सगोत्राणामुत्पन्नो ऽपि न दूयन्त्यगोत्रो ऽपि सन् कश्यपो भवतीति विज्ञायते ।

९ This sentence (up to विज्ञायते p. 467. 2.) is not given by Be
 U, neither is it found in the quotation of the last *kaṇḍikā* given
 by Pm, but nevertheless in the discussion of this k., it is
 mentioned and commented upon by the author of the Pm; the
 text given above is that of Pm.

१० Thus Pm, शक्तिः the three MSS.

सुदध्याथ^१ वर्जयेद्बौधायनस्य तत्प्रमाणं हि कर्तव्यं^१ मानव्यो
हि प्रजा इति च विज्ञायते^१

गोत्राणां तु महस्वाणि प्रयुतान्यवेदानि च ।

जनपद्वाग्देवेषां प्रवरा अघिदर्शनात् ॥

विश्वामित्रो जमदग्निर्भरद्वाजो ऽथ शैतमः ।

अचिर्वसिष्ठः कश्यप इत्येते सप्त अधयः ॥

तेषां^२ सप्तर्षीणामगस्त्वाष्टमानां^३ यदपत्यं तद्गोत्रमित्यु-
च्यते^४ न^५ भवत्ययाजनीयो यः प्रवरान्स्वान्वरांश्च^६ विजा-
नान्ति^७ मन्वो ब्राह्मणं वेद इत्याचक्षते^८ तस्मात्प्रवरज्ञाने
१० यन्नो^९ महाद्भिजैः कार्यः^{१०} श्राद्धविवाह अन्विजो^{११} देवा^{१२}
स्तोत्रं^{१३} भोचमूलानि च^{१४} महाप्रवरे^{१५} संतिष्ठते^{१६} नित्यं पर्वणि-

१ विवाहसुदध्याथै Pm, M reads चाग्निपाताथ वा वैवास्वाय वर्जये, the whole passage is obscure to me.

२ Thus Be U, instead of तेषां सप्तर्षीणां T and Pm सप्तानां सप्तर्षीणां, M G om. these two words

३ Thus M G T Pm. In Be U this passage runs : भवत्ययाजनीयो यः प्रवरान्स्वान्वराः ।

४ विजा. Be U Pm. जानानि M G T

५ यत्सु M G T, read 'विज्ञाने, to obtain a śloka ?

६ Thus M T G, इदयो Pm, श्राद्धविवाहादिदिविधयो Be U.

७ Thus Be U Pm, न देवान् M G, देवाश्च T.

८ स्तोत्रं Be U.

९ Not found in Be U Pm.

१० Thus Be U Pm, महाप्रवरेषाः M G T.

११ Thus all, r. 'सुते ? But the whole passage is not clear to me. After संतिष्ठते Be U in- य इदं विजानानि ।

एवमि साध्यायी^१ ब्रह्मलोके महीयते ब्रह्मलोके महीयत
इति^२ ॥ ५४ ॥ दशमः ॥

॥ इति प्रवरप्रश्नः ॥

१ । Thus M G T, साध्याय Pm, साध्याये निविद्ये Be U.

२ Be U om. इति । After इति M G T ins. इत्याह भगवतोऽप्राथम्यम् ।
but the repetition marks the end of the prāsna.

I. INDEX OF PROPER NAMES.

(a) NAMES OF SĀMANS.

- अधोर्द्ध्वदयम् X. 49 : 50. 16.
अरण्ये गेयानि सामानि XVI. 4 : 250. 3.
रहादोषीयम् IX. 16 : 289. 6.
उदत्तुभीयम् XVIII. 15 : 360. 6.
अनुभवायज्ञायज्ञियम् X. 49 : 50. 18.
कथरयतरम् XVIII. 7 : 349. 13.
कालेयम् XVIII. 15 : 359. 15.
नायवम् XIV. 25 : 196. 19.
गौरिवीजम् XIV. 25 : 196. 18.
जराकोषीयम् XVIII. 15 : 360. 4.
नीधमम् XVIII. 15 : 359. 14.
प्रजापतेर्द्ध्वदयम् X. 49 : 51. 1.
हृत् II. 17 : 63. 4, X. 49 : 51. 1 and elsewhere
मद्रम् XVI. 22 : 268. 4.
भासम् XVI. 13 : 261. 17.
यज्ञायज्ञियम् X. 59 : 61. 10, 11, XVI. 3 : 247. 13.
यानम् XV. 28 : 232. 9.
रयतरम् X. 49 : 50. 17, XIV. 4 : 157. 17 and elsewhere.
रैवतम् XVIII. 15 : 359. 15.
वाजिनाट् सान XI. 8 : 77. 1, 5.
वामदेव्यम् II. 17 : 62. 4; X. 49 : 51. 1, XIV. 12 : 174. 8, XVIII.
15 : 359. 12.
वारवन्तोयम् X. 49 : 50. 17, XII. 18 : 114. 11.
वाषांशारम् IX. 16 : 289. 5.
निकचंम् XVI. 13 : 261. 17.
वैश्वानसम् XVI. 24 : 270. 1.
वैराजम् XVIII. 15 : 359. 11.
वैश्वम् XVIII. 15 : 359. 14.
प्राक्तरम् XVIII. 15 : 359. 12.
श्वेतम् II. 17 : 63. 5; IX. 16 : 289. 18; X. 49 : 50. 18.
वायव्यम् XII. 18 : 114. 11.

भौद्विषम् XVIII. 15 : 360. 5.

द्विष्यद्विषयम् XVI. 24 : 270. 3.

द्विषयविषयम् XVI. 24 : 270. 2.

(b) NAMES OF PEOPLES AND LOCALITIES.

शरत् XVIII. 13 : 357. 6 (शरत् XVIII. 44 : 397. 11, but here the reading is not wholly certain), also dhś. 1. 2. 14.

करम्बर XVIII. 13. 357. 6, ep. dhś. l.c. (where the MS. Haug has also कर० not कर०) and Āp. XXII. 6. 18. (a var. with कर०)

कलिह II. 3 : 40. 9, XVIII. 13. 357. 7.

कामिविदेह XVIII. 44 : 397. 10

कुरुपञ्चाल XVIII. 44 : 397. 10

कुरुक्षेत्रम् XVIII. 25 : 374. 8.

माभार XVIII. 13 : 357. 6; XVIII. 44 : 397. 11 (?).

पञ्चाल XVIII. 25 : 374. 9; XVIII. 38 : 389. 3.

महावर्ष II. 3 : 40. 7, ep. महावर्ष AV. V. 22. 4. 5 and Sat. Br. Kāṇva text IV. 2. 3. 10 (कुरुक्षेत्रम्).

भूमवन् II. 3 : 40. 8; VI. 14 : 172. 2.

विदेह II. 3 : 40. 7

शरत् XVIII. 13 : 357. 9

भौद्विष XVIII. 13 : 357. 5

शरत् (1) II. 3 : 40. 7.

शरत् (1) XVIII. 44 : 397. 11

कुनक्षेत्र XVIII. 45 : 399. 11, XVIII. 47 : 403. 12.

शरत् प्रथम XVII. 18 : 298. 6

शरत् प्रथम XVI. 29 : 276. 5, XVI. 30 : 276. 14.

शरत् (plur.) XVIII. 45 : 399. 11.

शरत् (plur.) XVIII. 49 : 407. 14.

शरत् (plur.) XVIII. 45 : 399. 11.

(c) RITUALISTIC AUTHORITIES

शरत् YII. 4 : 205. 4, XI. 2 : 66. 5; XIV. 15 : 180. 8; XX. 2 : 7. 2, etc.

शरत् XXI. 21 : 108. 11, 12

शरत् XXI. 16 : 99. 9.

- श्रीपमन्यव XIII 1-119. 12 and *passim* in *Dvaidha* and *Karmānta*.
 श्रीपमन्यवोपुत्र *passim* in *prāśna* XX
 कात्य II. 15 : 57. 15; VII. 4 : 205. 4; XI. 2 : 66. 6; XX. 4 : 12.
 12; XX. 5 : 15. 13; XX. 16 : 35. 13; 36. 10.
 कौषपतन्त्रि XX. 13 : 30. 1.
 गौतम XXI. 3 . 74 15; XXIII. 19 . 184. 2
 आशान् कात्यायन XXIII. 7 : 158 5
 दक्षिणाकारा राधोत्तर. XX. 11 . 26 1
 दौर्धवास्त्र XX 10 . 23. 5; XXI. 20 : 107. 2; XXI. 22 : 109. 10;
 XXIII. 19 : 182. 8
 बोधायन VII 4 . 205. 3; XI. 2 . 66 4; XIV. 15. : 180. 7 and
passim in *Dvaidha* and *Karmānta*
 मद्रञ्ज XXIV 2 . 186 3 name of an ūcārya according to Venk.
 and according to स्कं in the *Viv* , see मद्रञ्ज in the *Index* of
 words
 मेचय XX 1 4 3, XX. 24 53 8
 मोद्गम्य XVI 13 261 16 XVIII 2 344. 2, XX. 1 3 13;
 XX 13 29 14, etc
 राधोत्तर VII 4 205. 5, XX 1 4 5, XX 5 14 8 etc
 राधोत्तर plur XX 16 33. 8, XX 18 38 12
 वाधूलक XXIX 1 368 3.
 शाक्तोक्ति *passim* in *Dvaidha* and *Karmānta*

(d) PROPER NAMES OF MYTHICAL, LEGENDARY AND
 HISTORICAL PERSONS OUTSIDE THE PRAVARA-PRAŚNA.¹

- अद्विरम् (plur) II 16 60 6
 अवि XVI 28 274 3
 अनासहु XVIII 44 397 8, 11, son of Purūravas.
 आञ्ज (आञ्ज, आद ?) III 20 103 7
 आद्वेध VIII. 6 241. 7, 10, 11; XV. 37 : 242 3.
 आयु XVIII 44 . 397. 8, 9, son of Purūravas.
 आरुणि XVI. 27 : 273. 8
 उर्वरो XVIII. 44 : 396. 2
 उग्रनाः कात्य. XVIII. 46 . 402. 1 sqq.

¹ The names of the serpents XVII 18 have been omitted.

- शत्रुघ्नः भाद्राश्विनः XVIII. 13 : 337. 8.
 शोषोदिति गौपलायनः विषाप्रपद्यः XVIII. 26 : 374. 8, 17 ; 375. 4.
 कानाथ वाधुसः XVIII. 41 : 392. 6 ; 393. 5.
 केचिन् XVII 54 : 334 3.
 कशी दाम्ब्यः XVIII 26 : 374. 12 ; XVIII. 38 : 389. 1.
 कौल VI. 14 : 171 10 ; VI. 15 : 172. 12 sqq.
 कौलाय याम्कः XVI. 27 : 273. 7
 काशिक XVII 54 : 334 3.
 कान्धवायणः बालेय चाप्रिवेद्यः XVIII. 26 : 374. 15.
 कोबाल XXIII. 13 : 170 4.
 कलक XXIII. 13 : 169. 13
 जयन्ती XVIII 46 : 403 2, a daughter of Indra (r. जयन्दा च).
 जैम्वः कश्यपः XVIII. 45 : 401 6
 जार्दिन् XVIII. 49 : 408 5.
 पुकरः मेघः XVIII. 44 : 396 1.
 पूर्वदिशि XVIII. 45 : 397. 13. an *apsaras*.
 प्रयोद्युग XXVIII. 12 : 364 12. (proper name ?)
 वृषः मौस्यः XVIII. 28 : 374. 7
 भरत XII 9 99. 15 : XVI 32 : 278. 8 ; XXVI. 20 : 300. 10, 11.
 भार्गव XII 18 : 114 11.
 अजु (plur.) II. 16 : 60. 6.
 अङ्गु वैवस्वत XVIII. 47 : 405. 1.
 अश्वकः गर्वः XVI 27 : 273. 8.
 औदिकेयः कौशिकः XVI. 27 : 273. 6
 वसिष्ठ (plur.) X. 11 : 11 11 ; (sing.) XIV 20 : 157. 4 sqq. ; XVII.
 54 : 334 2.
 बालेय II 3 : 36 8, acc. to the Viv. (see Index of words) no
 proper name.
 बिकि शौमीनरः XVIII 49 : 407 9 sqq
 ग्रन्थकर्षः मैत्रः XVIII. 48 : 405. 18.
 गार्ग्येनि XVII. 54 : 334. 4.
 सुदेनस्त XVIII. 13 : 358 2.
 पुरयः मैत्रः XVIII. 19 : 365 19.
 गन्धर्वः XVIII. 46 : 402. 4, a *gandharva*
 भौदास XVII. 54 : 334. 2.
 बालेय II. 3 : 36. 8, acc. to the Viv. (see Index of words) no
 proper name.

(c) PEOPLE NAMES IN THE PRAVANA-PRAŚNA.¹

- अर्षिन् page 403. line 6, 101. 1.
 अर्षिस्तथ 431. 1, a bhāradvāja
 अश्वमेध 418. 6, a viśvāmītra.
 अश्विन् 421. 4 seq.
 अज 118. 4, 5, a viśvāmītra.
 अजमीर 435. 5, 6. son of aṅgīras.
 अश्विस्त 117. 4. son of kātā.
 अश्वि 439. 8, etc.; 467. 6
 अश्विपान 411. 2. a kuśika viśvāmītra
 अश्व 421. 2, son of rśiṣena.
 अश्वान 419. 6, son of ayavana
 अश्वजात 120. 1, a vīḍa bhṛgu
 अश्वव्य 439. 6, son of aṅgīras
 अश्वरोष 136. 1, son of aṅgīras
 अश्वाम् 425. 3, son of aṅgīras
 अश्वानेय 440. 4, an atri
 अश्वानाम 441. 5, son of atri
 अश्व 120. 1, a vīḍa bhṛgu
 अश्वार 453. 2, 456. 5, son of kaśyapa
 अश्वरथ 459. 2, a kundina vaśiṣṭha
 अश्वक 146. 4, son of viśvāmītra
 अश्वित 155. 3, 156. 5, son of avatsāra
 अश्विदेवि 452. 3, a nidhruva kaśyapa
 अश्विवेद्य 428. 6 a bhāradvāja
 अश्विरभयश्च 151. 1, a nidhruva kaśyapa
 अश्वपथ 437. 3, a saṅkṛti bhāradvāja; 419. 2, a nidhruva
 kaśyapa
 अश्वोरेय 424. 4, an ayāśya gotama
 अश्वेय 440. 5; 465. 11 an atri.

¹ Those names only have been given, which are more or less certain: some of them, being wholly doubtful, have been omitted. To each name have been added the names of the gotra and sub-gotra, designed, for convenience's sake by the unchanged proper names; strictly spoken, I ought to have written e.g. not 'a garga,' 'a bhṛgu' but 'a gargya,' 'a bhārgava.'

- चावेयाय 431. 4, a bharadvāja, cp. gaṇa śvādi (चावेय भरद्वाज) on
 Pāṇ. IV. 1. 110.
 चावृत्ति 441. 2, an atri
 चाजोपाय 441. 2, an atri.
 चाधन्य 431. 3, a bharadvāja.
 चाधिगनि (•घालेय) 419. 2, a vatsa bhṛgu.
 चानरदम् 461. 3, son of indrapramada.
 चाभिजित 425. 5, a śāradvata gotama.
 चाग्नि 420. 8, an ṛṣiṣeṇa bhṛgu.
 चायन्तू 452. 2, a śaṅḍila kaśyapa.
 चायान्त 424. 4, 425. 2, an ayāśya gotama.
 चाक्यन्ति 431. 4, a bharadvāja.
 चाक्यय 418. 5, a vatsa bhṛgu; 420. 2 (f), a vata bhṛgu.
 चाधि 437. 3, a samkṛti bharadvāja.
 चाधिपेय 416. 1; 420. 7, 421. 3 a bhṛgu.
 चासन्धान 458. 1, a vasiṣṭha.
 चासवि (r. चासन्नि f, cp. gaṇa gaurādi) 443. 5, a kuśika viśvā-
 mitra.
 चालेयन 416. 6, a vatsa bhṛgu.
 चावित्ति 458. 3, a vasiṣṭha.
 चावित्रेय 452. 3, a nidhruva kaśyapa
 चावलायन 457. 2, a vasiṣṭha.
 चायवत 447. 9, a dhanamjaya viśvāmitra
 चापुताय 450. 1, a nidhruva kaśyapa
 रत्ना 495. 7, daughter of manu.
 रद्भवत् 464. 3, son of ṛḍhaoyuta
 रन्द्रकौशिक 448. 9, a kuśika
 रन्द्रभद्र 461. 3, son of vasiṣṭha
 रन्द्रवत् 431. 2, a bharadvāja
 रन्द्रानिधि 441. 4, an atri.
 रघुमन 430. 1, a bharadvāja.
 रघव्य 426. 6, son of aṅgiras.
 रघुमन्तु 418. 4, a vatsa bhṛgu.
 रघुन 446. 1, son of devarāta.
 रघुवत् 428. 3, a bharadvāja.
 उपनम् 460. 3, 461. 2 a vasiṣṭha
 उपमय 430. 6, son of amahayya.

- उशनस (sic) 427. 4, son of gotama.
 उष्ट्राच 419. 3, a vatsa bhṛgu; 448. 1, a dhanamjaya viśvā-
 mitra.
 जक 428. 6 : a bharadvāja gotama.
 कर्मायन 426. 3, a kumaṇḍa.
 कर्ब 419. 6, son of apnavāna.
 कृतभाग 417. 4, a vatsa bhṛgu
 कृष्ण 438. 7, a mudgala bharadvāja.
 कृष्णायण 438. 7, id.
 कृष्णभ 438. 7, a mudgala bharadvāja.
 कृष्टिपेच 421. 2, son of apnavāna.
 रेतिमायन 417. 4, a bhṛgu; 439. 3, a kapi bharadvāja; 448.
 15, a nidhruva kaśyapa.
 रेपिकि (?) 456. 1, a lokākṣi kaśyapa.
 शैक्यायन 451. 2, a nidhruva kaśyapa
 शोडलि 450. 4, id
 शोडुलोनि 457. 3, a vasiṣṭha
 शौद्रजायन 427. 5, a kāreṇupāli gotama
 शौद्रमेघ 453. 5, a śandila kaśyapa.
 शौद्रमेघि 430. 1, a bharadvāja
 शौद्रि 443. 5, a kuśika viśvāmitra
 शौद्रजि 449. 2, a nidhruva kaśyapa
 शौद्रम्बरायण 447. 5, id.
 शौद्रम्बरि 445. 1, a kuśika viśvāmitra
 शौद्रान्मानि 460. 5, an upamanyu vasiṣṭha
 शौद्रान्तिकि 440. 3, an atri.
 शौपमव (?) 460. 3, an upamanyu vasiṣṭha.
 शौपजिकि 418. 3, a vatsa bhṛgu.
 शौपद्रुनि 445. 1, a kuśika viśvāmitra; 463. 7, an agastī.
 शौपविन्दु 425. 6, a śāradvata gotama.
 शौपसत्कटायन 433. 1, a garga bharadvāja.
 शौपसर्कटायन 435. 3, a kapva bharadvāja.
 शौपय 450. 2, a nidhruva kaśyapa
 शौपशि 428. 6, a bharadvāja.
 शौरशि (•शि) 418. 3, a vatsa bhṛgu.
 शौर्यनाभि (?) 442. 5, a mudgala atri.
 शौर्यनघ 427. 1, 2, a gotama.

10 INDEX OF PROPER NAMES IN THE BAUDHĀYANASŪTRA.

- कधीवन् 426. 0, son of ucathya.
 कण्ड 435. 3, 5; 465. 12, son of ajamidha.
 कत 447. 4, 6, son of viśvāmitra.
 कपि 439. 3, 5, a bharadvāja.
 कपिकेश 401. 2, an upamanyu vasiṣṭha.
 करभ 447. 4, a kata viśvāmitra
 करभिल्ल 439. 4, a bharadvāja.
 करेणुपाल 427. 8, son of gotama.
 कर्माप 430. 1, a bharadvāja.
 कल्पादण्डि 463. 7, an agasti.
 काश्यप 448. 15, sqq.; 466. 5.
 काचाचि 424. 4, an ayāśya gotama.
 काठोरि 425. 1, id.
 काशयन 433. 1, a garga bharadvāja.
 काण्डेविदि 457. 4, a vasiṣṭha.
 काण्डरथि 420. 2, a vinda bhṛgu.
 काण्डु 459. 2, a kuṇḍina vasiṣṭha.
 कापिहल 460. 3, an upamanyu vasiṣṭha.
 कापिष्ठ 457. 2, a vasiṣṭha.
 कापुदि 455. 6, a lokākṣi kaśyapa.
 कामकायन 446. 7, a viśvāmitra
 कामकायनिन् 446 7, id.
 कामनक 444 1, id
 कामरोदरि 451. 2, a nidhrava kaśyapa.
 कामलोदरि (?) 418. 4, a vatsa bhṛgu.
 कां(का)बल्य 432. 1, a bharadvāja
 कारिरौति 433. 3, a garga bharadvāja
 कारी(रि)पायण 432. 1, a bharadvāja.
 कारीभि (कारिचि) 436 2, a harita bharadvāja; 447. 9 a dhanup-
 jaya viśvāmitra.
 कारचि 425. 1, an ayāśya gotama.
 कारुपयि 431. 6, a bharadvāja.
 कारेणुपालि 427. 3, 6, a kareṇupāla gotama.
 कारेय 453. 6, a śaṅḍhla kaśyapa.
 कामर्यायणि 440. 2, an atri.
 कालपयि (?) 441. 2, id.
 कालाप (?) 445. 3, a kuśika viśvāmitra.

- कालिय 455. 5, a lokākṣi kaśyapa.
 कान्दि (?) 162. 1, an aruna-parāśara vasiṣṭha.
 काशहस्त्र 417. 4, a vatsa bhṛgu.
 कार्शीवाज 125. 1, an ayāśya gotama.
 काष्टरिपि 426. 3, a kumaṇḍa gōtama.
 काष्ठायन 418. 5, a vatsa bhṛgu; 462. 3, a nīla-parāśara vasiṣṭha.
 कीर्त्तानि 425. 1, an ayāśya gotama.
 कुक्ष 431. 5, a bharadvāja.
 कुण्डिन 459. 1, a vasiṣṭha; 460. 2, a son of mītā-varuṇa (1).
 कुण्डोदराय 460. 6, an upamanyu vasiṣṭha.
 कुमण्ड 426. 6, son of gotama.
 कुम्भिक 443. 4; 445. 4, a viśvāmītra; 448. 6, son of aghamarṣana.
 कृष्णाञ्जिन 462. 5, a nīla-parāśara vasiṣṭha.
 कृष्णात्रेय 440. 4, an atri.
 केतवायन 423. 1, a mitrayu bhṛgu.
 केतवायनि 446. 4, a lohita viśvāmītra.
 कीर्त्तानि 431. 5, a bharadvāja.
 कीर्त्तन्य 447. 5, a kata viśvāmītra.
 कीटिन्य 421. 7, a yaska bhṛgu.
 कील्य 435. 7, a harita bharadvāja.
 कीर्त्तय 441. 2, an atri.
 कीर्त्तानि 455. 7, a lokākṣi kaśyapa.
 कीर्त्तय 424. 6, an ayāśya gotama.
 कीर्त्तानि 457. 4, a vasiṣṭha.
 कीर्त्तय 415. 3, 426. 3, 4, a gotama.
 कीर्त्तय 424. 5, an ayāśya gotama.
 कीर्त्तयानि 431. 4, a bharadvāja.
 कीर्त्तयानि 161. 7, a gaura-parāśara vasiṣṭha.
 कीर्त्तयानि 157. 4, a vasiṣṭha.
 कीर्त्तयानि 421. 7, a yaska bhṛgu.
 कीर्त्तयानि 131. 1, a bharadvāja.
 कीर्त्तयानि 150. 1, a nidhruva kaśyapa.
 कीर्त्तयानि 132. 8, a garga bharadvāja.
 कीर्त्तयानि 453. 5, a śaṅghila kaśyapa.
 कीर्त्तयानि 430. 3, a vīda bhṛgu.
 कीर्त्तयानि (?) 131. 4, a bharadvāja.
 काम्याय 428. 3, id.

12 INDEX OF PROPER NAMES IN THE BAUDHĀYANASŪTRA.

- चीरकरभ 425. 5, a śśradvanta gotama.
 चैमिति 462. 4, a nila-parāśara vasiṣṭha.
 खरेभ 452. 2, a nidhruva kaśyapa.
 खत्वायनि 462. 1, an aruṇa-parāśara vasiṣṭha.
 खारकादि 429. 2, a bharadvāja.
 खारि(खार)पीवि 428. 6, a bharadvāja.
 खादंमायन 423. 7, a śunaka bhṛgu; 450. 3 (?), a nidhruva
 kaśyapa.
 मन्वरायण 432. 7, a garga bharadvāja
 मं 415. 4, a bharadvāja; 432. 7, sqq. son of śini.
 मविष्टिर 442. 3, an atri; 442. 4, son of arcanānas.
 माद्रायन 423. 8, a śunaka bhṛgu; 454. I, a śaṇḍīla kaśyapa.
 माद्वेय 419. 1, a vatsa bhṛgu.
 मार्त्तमद 423. 7, a śunaka bhṛgu.
 मार्दभीमुख 454. 2, a śaṇḍīla kaśyapa.
 माविष्टिर 440. 4, an atri
 मुण्डलि 459. 1, a kuṇḍīna vasiṣṭha.
 मुब 427. 2, an uśanas gotama.
 मत्त्वमद 424. 2, son of śunaka.
 मोतम 425. 3, son of ayāśya.
 गोपवन 441. 2, an atri.
 गोपालि 461. 6, a kṛṣṇa-parāśara vasiṣṭha.
 गोपि 462. 1, an aruṇa-parāśara vasiṣṭha.
 गोभिल 454. 1, a śaṇḍīla kaśyapa.
 गोयूत् 454. 3, id.
 मोतम 425. 2, 467. 5.
 मोमायन 452. 2, a nidhruva kaśyapa.
 मोर 444. 2, a kuśika viśvāmītra.
 मोरात्रेय 440. 4, an atri.
 मोरात्रि 420. 8, an ṛṣiṣeṇa bhṛgu.
 मोरिक्कि 442. 6, a mudgala atri.
 मोरिपीवि 440. 3, an atri.
 मोरिवाथष 451. 1, a nidhruva kaśyapa.
 मोरिवीत 437. 5, son of samkṛti.
 मोरिचचष 457. 2, a vasiṣṭha.
 पात्रायण 420. 7, an ṛṣiṣeṇa bhṛgu.
 पाकनमायण 446. 3, a lohita viśvāmītra

- चान्द्रमस 419. 1, a vatsa bhṛgu.
 चान्द्रायण 420. 7, an ṛṣiṣeṇa bhṛgu; 437. 3, a saṃkṛti bharadvāja.
 चारायण 437. 2, a saṃkṛti bharadvāja.
 चिकित 444. 1, a kuśika viśvāmītra.
 चित्रतन्तु (?) 445. 2, id.
 चित्रसेन 421. 7, a yaska bhṛgu.
 चेलक 429. 1, a bharadvāja.
 चैवेय 445. 2, a kuśika viśvāmītra.
 चौच 423. 8, a śunaka bhṛgu.
 चौडकायन 458. 2, a vasiṣṭha
 चौलि 463. 2, a śyāma-parāśara vasiṣṭha.
 चवन 419. 6, son of bhṛgu
 चामरि (?) 448. 15, a nidhruva kaśyapa.
 चागल 440. 1, an atri.
 चागलि 439. 5, a kapi bharadvāja
 चामव्य 450. 1, a nidhruva kaśyapa
 चान्दोगि 439. 8, an atri.
 जमदग्नि 419. 6, 467. 5, son of ūrva
 जातुकर्ष 457. 3, a vasiṣṭha.
 जानायन 417. 4, a vatsa bhṛgu
 जावालि 444. 3, a kuśika viśvāmītra, 419. 2, a vatsa bhṛgu.
 जामालायन (?) 420. 3, a vīda bhṛgu
 जारनाथ (?) 451. 4, a nidhruva kaśyapa.
 जिह्वीनि (?) 418. 1, a vatsa bhṛgu.
 जीवनि 450. 3, a nidhruva kaśyapa.
 नखि 437. 1, a saṃkṛti bharadvāja
 नरसिन् 439. 3, a kapi bharadvāja
 नख (?) 438. 8, a mudgala bharadvāja
 नाथिन 439. 4, a kapi bharadvāja.
 नरेण्य 437. 2, a saṃkṛti bharadvāja
 नारकायण 444. 3, a kuśika viśvāmītra
 नाक्षत्रायण 422. 5, a mitrayu bhṛgu.
 इषविन्दु 440. 1, an atri.
 तैत्तिरीय 423. 8, a śunaka bhṛgu
 तैदेह 428. 4, an ajāśya gotama; 440. 3, an atri; 451. 3, a
 sandila kaśyapa

14 INDEX OF PROPER NAMES IN THE BAUDHĀYANASŪTRA.

- वपुक्षु 435. 2, son of purukutsa.
 वैवर्ण 100. 4, an upamanyu vasiṣṭha.
 दाषायणि 451. 3, a nidhruva kaśyapa.
 दाक्षि 440. 2, an atri; 442. 5, a mudgala bhṛadvāja.
 दाषडकि 446. 3, a lohita viśvāmitra.
 दाषेपि 417. 3, a vatsa bhṛgu.
 दाभीयण 416. 6, a vatsa bhṛgu; 455. 5, a lokākṣi kaśyapa.
 दाभिं 424. 5, an ayāśya gotama; 421. 6, a bhṛadvāja.
 दार्भ 435. 7, a harita bhṛadvāja.
 दिवोदास 423. 3, son of vadhyāśva.
 दिग्न 427. 1, an uśanas gotama.
 दीर्घजङ्घ 438. 8, a mudgala bhṛadvāja.
 दीर्घतम (*वमष्) 415. 3; 426. 9, son of gotama.
 दुर्दिन 421. 6, a yaska bhṛgu.
 हदन्धुत 465. 1, son of agastī.
 देवकि 424. 6, an ayāśya gotama.
 देवतरण 446. 7, 9, son of devaśravasa.
 देवयात 451. 2, a nidhruva kaśyapa.
 देवरात 446. 1, son of viśvāmitra.
 देवल 455. 2, son of ayatsāra.
 देवयवस 446. 7, 9, son of viśvāmitra.
 देवाय 428. 3, a bhṛadvāja.
 देवनायन 421. 6, a yaska bhṛgu (? perhaps जैवः, cp. Pṛj IV. 1. 103.)
 देवमनि 429. 4, a bhṛadvāja.
 देवमत्य 418. 5, a vatsa bhṛgu
 देवम्यानि 434. 3, a वःपुवृद्धा bhṛadvāja.
 दीरहि 441. 3, an atri.
 द्रोणभाव 440. 3, id
 धनंजय 447. 9, a viśvāmitra; 448. 2, son of madhucchandasa.
 धन्वन्तरि 454. 4, a śāndīla kaśyapa.
 धान्याघन 430. 3, a bhṛadvāja.
 धाम्यायिण 449. 1, a nidhruva kaśyapa.
 धूमगन्ध 431. 5, a bhṛadvāja.
 धूष 449. 1, a nidhruva kaśyapa.
 धृषायण 449. 1, id.
 धौम्य 449. 1, id.

- नवपात्र 459. 3, a kuṇḍina vasiṣṭha.
 नाडायन (?) 419. 3, a vatsa bhṛgu.
 नारायण 447. 5, a kata viśvāmitra.
 नाट्टायण 420. 3, a vida bhṛgu.
 निधुव 453. 1, a kaśyapa; 453. 2, son of avatsāra.
 निधिन (?) 427. 2, an uśanas gotama.
 नीलात्रेय 440. 5, an atri.
 नैकरि 424. 6, an ayāśya gotama.
 नैतिरुचि (?) 438. 1, a rathitara bharadvāja.
 नैतुन्दि 431. 5, a bharadvāja.
 नैतुन्व्य 434. 2, a viṣṇuvṛddha bharadvāja.
 नैमिचि 436. 1, a harita bharadvāja.
 नैरयि 420. 7, an ṛṣṭiseṇa bhṛgu
 पतद्वल्ल 439. 3, a kapi bharadvāja.
 पराशर 461. 5, a vasiṣṭha; 463. 5, son of śakti.
 परिभु 437. 1, a samkṛti bharadvāja
 पल्लामशाखवन्नि 433. 2, a garga bharadvāja
 पाद्माल 451. 4, a nidhruva kaśyapa
 पाणिनि 418. 1, a vatsa bhṛgu.
 पाथिकार्य 452. 2, a nidhruva kaśyapa
 पारिषदेय 428. 5, a bharadvāja
 पारिमण्डलि (var) 419. 2, a vatsa bhṛgu
 पार्ष्णकायन 458. 2, a vasiṣṭha
 पार्ष्णजङ्घ 443. 4, a kuśika viśvāmitra
 पार्ष्णवल्क 458. 2, a vasiṣṭha
 पार्य 423. 4, a vena bhṛgu
 पार्थिव 425. 1, an ayāśya gotama
 पावक 453. 5, a śaṇḍila kaśyapa
 पिडाचि 450. 3, a nidhruva kaśyapa
 पिण्डपौत्र 447. 5, a kata viśvāmitra
 पुरुकुल 435. 2, son of angiras.
 पुरुवरु 465. 7, son of idā.
 पुलनि 420. 2, a vida bhṛgu.
 पूतिनाय 437. 3, a samkṛti bharadvāja; 458. 3, a vasiṣṭha.
 पूरुष 416. 5; 448. 12, a viśvāmitra; 448. 13, son of viśvāmitra
 पूर्वातिचि 443. 2, son of areanānas.
 रघु 423. 5, son of vena.

- वृषद्वय 438. 5, son of virūpa.
 वैद्वन्नायन 417. 2, a vatsa bhṛgu.
 वैदक 459. 3, a kuṇḍina vasiṣṭha.
 वैदीनन 451. 3, a nidhruva kaśyapa.
 वैष्णवादि 459. 3, a kuṇḍina vasiṣṭha.
 वैल 417. 2, a vatsa bhṛgu.
 वैश्विष्ठि (?) 427. 5, a kārenupāli gotama.
 वैष्वत्त (?) 436. 2, a harita bharadvāja.
 वैलि 433. 3, a garga bharadvāja; 436. 2, a harita bharadvāja.
 वैष्णवादि 462. 6, a śveta-parāśara vasiṣṭha.
 वैष्वि 439. 5, a kapi bharadvāja.
 वचापेय 430. 1, a bharadvāja.
 वसन्त 427. 1, an uśanas gotama.
 वासुधुमि 428. 4, a bharadvāja
 वाचीनधोम्य 420. 1, a vīda bhṛgu.
 वात्सायन (?) 417. 2, a vatsa bhṛgu.
 वारोहि 461. 7, a gaura-parāśara vasiṣṭha
 वाचि 461. 7, id
 वादरायण 434. 2, a viṣṇuvṛddha bharadvāja.
 वादरि 462. 3, a nila-parāśara vasiṣṭha.
 वाधय 445. 3, a kuśika viśvāmitra.
 वालायन 418. 2, a vatsa bhṛgu; 460. 4, an upamanyu vasiṣṭha.
 वाष्कल 423. 4, a vena bhṛgu, 435. 3, (?), a kaṇva bharadvāja.
 वाष्कलैय 421. 6, a yaska bhṛgu
 वाञ्ज 459. 2, a kuṇḍina vasiṣṭha
 वाञ्जनिवायव 419. 2, a vatsa bhṛgu.
 वाञ्जलि 432. 7, a garga bharadvāja.
 वाञ्जकि 417. 2, a vatsa bhṛgu.
 वाचीन (?) 428. 4, a bharadvāja.
 वृषद्वय 443. 5, a kuśika viśvāmitra.
 वैम्बकि 449. 2, a nidhruva kaśyapa.
 बोधायन, 415. 7; 467. 1.
 बोध 424. 6, an ayāśya gotama
 वृषसन्त 431. 1, a bharadvāja.
 वृष 434. 1, a viṣṇuvṛddha bharadvāja
 भरद्वाज 428. 3, 432. 1, 2; 467. 5, son of bṛhaspati.
 भस्वत्त 465. 9.

- मञ्जुदकि 453. 6, a śāndila kaśyapa.
 मञ्जुदर 427. 1, an uśanay gotama; 436. 1, a harita bharadvāja.
 माणभिरुद्व (?) 429. 1, a bharadvāja.
 माणि 443. 5, a kuśika viśvāmitra.
 माण्डलेखि 169. 3, an upamaṇyu vasiṣṭha.
 माण्डव्य 416. 6, a vatsa bhṛgu.
 माण्डुक 416. 5 id.
 माण्डुकैय 417. 1, id.
 मादाधि 423. 1, a mitravu bhṛgu; 446. 1 (?) a lohita viśvā-
 mitra
 माद्रकारि (?) 436. 3 a harita bharadvāja.
 माध्वदिन 459. 3, a kuṇḍina vasiṣṭha.
 माध्वनेय 421. 7, a yaska bhṛgu
 मानडि 441. 3, an atri
 मानु 445. 3, a kuśika viśvāmitra
 मात्स्यतु (?) 436. 2, a harita bharadvāja
 मात्स्य 436. 2, id
 मास्यरेषण 426. 3, a kumanda gotama
 मार्कण्डेय 416. 5, a vatsa bhṛgu
 मार्काण्डेय 418. 5, a vatsa bhṛgu, 420. 2 (?), a vinda bhṛgu.
 मार्षण्य (?) 425. 6, a śāradvata gotama
 माणशरावि 449. 3, a nidhruva kaśyapa
 माणुराच 426. 3, a śāradvata gotama
 मितकुम्भ 450. 3, a nidhruva kaśyapa.
 मिनाच 438. 7 a mudgala bharadvāja.
 मित्रयु 422. 3 423. 2, a bharadvāja.
 मुद्गल 438. 7, 439. 1. son of bhrmvaśva; 442. 5, 443. 1, (1), an atri.
 मुसल 452. 3, a nidhruva kaśyapa
 मूक 421. 5, a yaska bhṛgu.
 मुद 424. 5, an ayāśya gotama.
 मेजवादि 455. 5, a lohikṣi kaśyapa
 भौञ्जकि 464. 1, an agastī
 भौञ्जायन 453. 7, a śāndila kaśyapa.
 भौञ्जि (?) 435. 3, a kaṇva bharadvāja
 भौञ्जिन्य 435. 4, id.
 भौन 421. 5, a yaska bhṛgu.

- भौषीतकि 139. 5, a kapi bhāradvāja; 119. 3 (?), a nidhruva
 kaśyapa.
 भौमलि 461. 2, an agastī.
 यज्ञपि 123. 7, a śunaka bhṛgu.
 यज्ञवल्क 444. 3, a kuśika viśvāmitra
 यज्ञवाच 465. 3, son of dṛḍhacetyutī
 यज्ञस्तम्भ 431. 3, a bhāradvāja
 यमदूत 144. 2, a kuśika viśvāmitra
 यमस्तम्भ 431. 2, a bhāradvāja.
 यम्भ 421. 3, 422. 2; 465. 12, a bhṛgu
 युवनाथ 436. 4, son of ambarīṣa.
 रघोत्तर 138. 1, a bhāradvāja; 138. 4, son of viṣṇu
 राषि 425. 6, a śāradvata gotama
 राजस्तम्भ 431. 1, a bhāradvāja
 राजस्तम्भि 430. 1, id.
 राजिनतापिन् 421. 6, a yaska bhṛgu
 राजिनवाच 419. 4, a vatsa bhṛgu
 राष्ट्रगण 425. 6, a śāradvata gotama
 रुचक 447. 2, son of viśvāmitra
 रणु 447. 2, son of ruksaka
 र्भ 453. 3, 4, son of avatsara
 रथ 447. 1, a viśvāmitra
 रोचक 447. 1, id.
 रोचायण 415. 4, 432. 4, a bhāradvāja.
 रोद्यायन (?) 422. 4, a mitrayu bhṛgu
 रौहिण्य 125. 5, a śāradvata gotama
 लक्ष्मि 459. 2, a nidhruva kaśyapa
 लक्ष्मण 460. 6, an upamanyu vaśiṣṭha
 लक्ष्मणायन 444. 1, a kuśika viśvāmitra
 लोकादि 455. 5, 456. 2, a kaśyapa
 लोहायन 459. 1, a kuśika vaśiṣṭha.
 लोचिन 446. 3, a viśvāmitra, 446. 6, son of aṅṅaka.
 लोचिनायन 419. 3, a vatsa bhṛgu; 459. 3, a nidhruva kaśyapa.
 लोह 444. 2, a kuśika viśvāmitra.
 लोमायन 458. 1, a vaśiṣṭha.
 वक्ष 415. 2; 419. 4, 421. 3, a bhṛgu.
 वक्षप्र (sic) 465. 9, son of bhāradvāja.

- बह्नुतक 412. 2, son of arcasūnas.
 बभ्रुश्च 423. 3, son of bhṛgu.
 बन्दन 422. 5, son of bharadvāja.
 बयोधिमेद 428. 6, a bharadvāja.
 बभेपुष्य 421. 5, a yaska bhṛgu.
 बलभिकि 430. 2, a bharadvāja.
 बनिष्ठ 457. 1, sqq.; 467. 7.
 बाजन्ति 461. 3, a kṛṣṇa-parāśara vasiṣṭha.
 बाजयन् 435. 4, a kaṇva bharadvāja.
 बाजायन 447. 4, a kata viśvāmitra.
 बाञ्जि 435. 4, a kaṇva bharadvāja.
 बाञ्जायन (?) 446. 3, a lohita viśvāmitra.
 बाणुप्रायण 434. 2, a viṣṇuvṛddha bharadvāja.
 बाण्ड्यायन 454. 2, a śaṇḍila kaśyapa
 बाह्नुतक 442. 1.
 बाभ्रुश्च 421. 5, 465. 11, a yaska bhṛgu.
 बाभ्रुश्च 465. 11.
 बाबाजायन 426. 4, a kumaṇḍa gotama.
 बाभद्व 427. 9, a gotama; 428. 1, son of gotama.
 बाभरचि 441. 1, an atri
 बाभुपूट 443. 1, a mudgala atri
 बाभुस्तथ 431. 1, a bharadvāja
 बाभक्य 443. 4, a kuśika viśvāmitra.
 बाभटकि 457. 1, a vasiṣṭha.
 बाभरचि (?) 430. 2, a bharadvāja.
 बाभिरापयन् 448. 12, a pūṛaṇa viśvāmitra
 बाभरि 462. 2, an aruṇa-parāśara vasiṣṭha.
 बाभक्यण (?) 454. 3, a śaṇḍila kaśyapa.
 बाभक्यकि 422. 1, a yaska bhṛgu; 461. 1, an upamanyu vasiṣṭha
 बाभकि 450. 2, a nidhruva kaśyapa
 बाभर्य 463. 1, a śyāma-parāśara vasiṣṭha.
 बाभरिश्च 460. 3, an upamanyu vasiṣṭha.
 बाभय 441. 1, an atri.
 बाभरीकि 418. 1, a vatsa bhṛgu.
 बाभि 421. 7, a yaska bhṛgu; 426. 4, a kumaṇḍa gotama; 446. 4, a lohita viśvāmitra.
 बाभिनायन 428. 4, a bharadvāja.

- वास्तव्य 427. 5, a kāteṇupāli gotama.
 वासकस्य 458. 3, a vasiṣṭha.
 वास्यकायनि 457. 3, id.
 वाश्यायनि 454. 2, a śaṇḍila kaśyapa.
 विद् 420 1; 420. 5; 421. 4, a bhṛgu.
 विसह्य 451. 1, a nidhruva kaśyapa.
 विह्व 438. 5, son of angras.
 नि(वे)वृषाक्ष 418. 4, a vatsa bhṛgu
 विश्वामित्र 443 4, sqq.; 467 5.
 विषमण्य 451. 3, a nidhruva kaśyapa.
 विष्णुदत्त 434 1, 3, a bharadvāja.
 विष्णुसुत 431. 2, id.
 वीतद्वय 422. 3, son of bhṛgu
 वकाश 418. 4, a vatsa bhṛgu
 वेध (?) 429 1, a bharadvāja
 वेन 423. 5, son of bhṛgu
 वैकथं 418 3, a vatsa bhṛgu
 वैकर्षि 452 4, a nidhruva kaśyapa, 459 1, a kundina vasiṣṭha.
 वैकर्ष्य 450. 4, a nidhruva kaśyapa
 वैकलि (-वेय) 461 7, a gaura-parāśara vasiṣṭha
 वैतभाषि 441 1, an atri
 वैतल 430. 3, a kapi bharadvāja
 वैतवाच 442 5, a mudgala atri
 वैदभ्यत 420. 2, a vīda bhṛgu
 वैव्य 423 4, a bhṛgu
 वैमतायन 461 5, a kṛṣṇa-parāśara vasiṣṭha
 वैयात्रपद्य 457 3, a vasiṣṭha.
 वैशपायन 451 5, a nidhruva kaśyapa.
 वैशिप्र 449. 1 id
 वैश्वानरि 417. 2, a vatsa bhṛgu.
 वैष्टपुर्य 419 3, id
 वैहलि 418. 4, a vatsa bhṛgu
 वैश्वीनरि 417. 3, id.
 व्याडि 440. 2, an atri.
 व्रीहिमत 442. 6, a mudgala atri.
 शक्ति 431 4, a bharadvāja; 463. 5, son of vasiṣṭha.
 शठ 429 1, a bharadvāja.

- बभ्रुवर्ष 431. 1, a viṣṇuvṛddha bharadvāja.
 बभ्रुवर्ष 453. 5, a kuśyapa; 455. 2, son of avatsāra.
 बभ्रु 437. 1, a saṃkṛti bharadvāja.
 बभ्रुवर्ष 426. 1, son of gotama.
 बभ्रुवर्ष 419. 1, a vatsa bhṛgu; 439. 4, a kapi bharadvāja.
 बाह्ययन 444. 2, a kuśika viśvāmītra.
 बाह्ययन 451. 4, a nidhruva kaśyapa.
 बाह्य 435. 7, a harita bharadvāja.
 बाह्य 459. 4, a kuṇḍina vasiṣṭha.
 बाभ्रुवर्ष 440. 2, an atri.
 बभ्रुवर्ष 434. 1, a viṣṇuvṛddha bharadvāja.
 बभ्रुवर्ष 425. 5, 7, a gotama.
 बभ्रुवर्ष 419. 3, a vatsa bhṛgu; cp. Pāṇ. IV. 3. 102.
 बाह्ययन 416. 6, id.
 बाह्ययन 430. 4, 5 bharadvāja.
 बाह्ययन 444. 1, a kuśika viśvāmītra.
 बाह्ययन 436. 3 a bharadvāja.
 बाह्ययन 445. 2, a kuśika viśvāmītra; 464. 1, an agastī.
 बाह्ययन 430. 2, a bharadvāja.
 बाह्ययन 442. 6, a mudgala atri.
 बाह्ययन 433. 6, 7, son of bharadvāja.
 बाह्ययन 442. 6, a mudgala atri.
 बाह्ययन 440. 4, an atri.
 बाह्य 429. 35, a bharadvāja.
 बाह्य 452. 1, a nidhruva kaśyapa.
 बाह्य 423. 7; 424. 1; 485. 12, a bhṛgu.
 बाह्ययन 415. 5.
 बाह्य 420. 1, a vīda bhṛgu.
 बाह्ययन (?) 438. 1, a rathātara bharadvāja; 460. 4, an up-
 manyu vasiṣṭha.
 बाह्य (?) 440. 1, an atri.
 बाह्ययन (?) 437. 1, a saṃkṛti bharadvāja.
 बाह्ययन 464. 1, an agastī.
 बाह्ययन 447. 5, a kata viśvāmītra.
 बाह्ययन 457. 2, a vasiṣṭha.
 बाह्ययन 441. 1, an atri.
 बाह्ययन (?) 428. 5, a bharadvāja.

- शौनकायन 417. 1, a vatsa bhṛgu; cp. Pār. IV. 1. 102.
 शौचेय 441. 1, an atri.
 श्यामाचेय 440. 5, id.
 श्यामेय 431. 6, a bharadvāja; 445. 2, a kuśika viśvāmītra,
 463. 1, a śyāma-parāśara vasiṣṭha
 श्यावाय 441. 5, son of arcanaśnas
 शविष्ठायन 458 3, a vasiṣṭha
 श्रोत्रिय 423 8, a śunaka bhṛgu.
 श्रोतायन 437 2, a saṅkrtī bharadvāja
 शौनस 446 7, a viśvāmītra.
 श्वेतगुप्ति 462 5, a śveta-parāśara vasiṣṭha.
 श्वेताचेय 440, 5, an atri.
 श्वेतोय 427 5, a kāreṇupāli gotama
 शक्ति 437 1. 4; 465. 12, a bharadvāja, 437 5, son of nāgiras.
 शयचतुर्व्य 433 2, a garga bharadvāja
 शयक 421 7, a yāśka bhṛgu.
 शयापचि 433 1. a garga bharadvāja
 शयवैश्व 458 4, a vasiṣṭha
 श्वेतम् 422 3, son of vitahavya.
 शाण्डिलेय 447 4, a kata viśvāmītra
 शाकंतायन 441 3, an atri
 शाल्यकायन 434 2, a viśnuvṛddha bharadvāja.
 शाल्यकि 424 5. an ayāśya gotama, 434 2, a viśnuvṛddha
 bharadvāja
 शाल्यगुप्ति 424 6, an ayāśya gotama
 शालिष्यन (?) 422 4, a mitrayu bhṛgu
 शाभरायण 432 7, a garga bharadvāja
 शयस्य 450 1, a nidhruva kaśyapa
 शयवचन 453 6, a śaṇḍila kaśyapa
 शयर्षि 418 2, a vatsa bhṛgu.
 शिद 420 8, an ṛṣi-ṣeṇa bhṛgu.
 शुब्रध (?) 427. 2, an uśanas gotama.
 शुभनायन 420. 8, an ṛṣiṣeṇa bhṛgu.
 शुर 451. 1, a nidhruva kaśyapa.
 शुराचर 460. 4, an upamanyu vasiṣṭha.
 शुष्पाच 427. 1, an uśanas gotama.
 सूर्यसप्त 431. 2, a bharadvāja.

- षच् e निम् (निरुष्ट) XV. 1 : 205. 1; XV. 7 : 212. 10; XVIII. 11 :
 354. 12, cp. Sat. Br. XIII. 4. 2. 5.
 अच XXX. 1 : 389. 5, a measure, cp. रघाच ।
 अचधुर् XXI. 14 : 95. 8, 9
 अचपात्ति I. 5 : 7. 7; XX. 5 : 15. 10. अचपम् ।
 अचिकट XVIII. 9 : 353. 1.
 अक्षयामान (probably one word) VI. 22 : 182. 1, 7; VI. 25 : 185.
 13; X. 19 : 17. 15. 19; XXVI. 10 : 285. 5.
 अक्षय II. 3 : 36. 13. अभिप्रदन्मथपितोष्ठं च Venk.
 अभिप्रचय II. 1 : 34. 13; XXIII. 19 : 150. 7; XXV. 3 : 231. 11;
 XXV. 27 : 259. 5; XXX. 1 : 389. 1. A manner of build-
 ing the 'agni'
 अभिदीक्षणीय X. 12 : 12. 6; XV. 13 : 217. 11; XXIV. 33 :
 220. 5.
 अभिदीक्षाङ्गि X 12 · 12 11.
 अभिपद् XX 17 : 37 5
 अभिपरिचर XXVI 5 · 276 11. अभिपरिकर्मि ।
 अभिप्रद्यम X 27 : 26 12. *प्रद्यमा* अश्वत्थव्याघ्रपत्तः उन्मा ।
 अभिप्रयोजन XX 23 · 51. 21
 अभिप्रयुत् XVI 35 280 14, XVIII. 12 358. 3; XXIII. 18 : 178.
 15, XXVI. 31 316 4
 अभिप्रोभायन XXVI. 12 280 6
 अभिप्रयोजन fem *नी XXIII 9 162 13
 अभिस्पर्श XXVI 31 · 316 6
 अग्निहोत्राच्छेषवदत II. 20 67. 4, XII 20 · 116. 11.
 अग्न्यगारिक XX 25 55. 10.
 अग्न्यभिहार XXIV 9 · 192 13 अग्निप्रचुर Venk.; cp. यदभिहार ।
 अयव उप्वृत् XX 16 · 33 13
 अद्विरचामयन XVI. 13 · 262. 15; XXVI. 17 : 296. 11.
 अच् e वि-उत् X. 25 · 24 8 अचामव नृद्वचनि and the following :
 यथाश्व यथाश्वत्थस्य अश्व ते बलीवर्दाश्वस्यैवोक्षुजन्ति । अनहुवा या नति
 श्वैव युगलादश्वत्थवत्तथायाम् । यदाश्वयोःश्वस्यैव यदि कस्य चित्तोर्वा श्वस्यैव
 युगलादश्व माधारणमेव । (cp. also Pt. Sū. I. 15 : 22. 15); XV.
 8 : 212. 15, 17; XVIII. 29 : 377. 10.
 e नि VI 31 : 196. 17. दक्षिणा न्यचति । नीचैर्गन्तमश्नुतिं करोति ।
 c. धम् XV. 16 : 220. 12.
 अचमय XXV. 19 : 250. 10.

- अनायम् XV. 14 : 218. 6, XV. 19 : 223. 10 (meaning ?).
 अच्युत XXIII. 1 : 147. 16.
 अजस्रग XIV. 15 : 179. 6. अजा चाभौ भवति वया च। XX. 25 : 55.
 7. (cp. T.S. III. 4. 3. 2); XXIII. 7 : 158. 4.
 अजिह्व XXIV. 8 : 192. 7.
 अजानि III. 12 : 82. 8, 19 (T.S. V. 7. 2. *d-h*); XVI. 29 : 276. 3 ;
 XVI. 30 : 276. 12; XX. 22 : 48. 16; XXIV. 33 : 219.
 6. 11.
 अक्षुभ्र XXVI. 3 : 274. 7 (r. अक्षुभ्र ?), a var. of the *tājasūya*.
 अक्षुभ्रकारिण XIII. 40 : 148. 6, XXIII. 4 : 151. 11, a var. of
 the *kārtiṣṭi*.
 अकिन्नाम VIII. 6 : 242. 2; XIV. 20 : 187. 15 (T.S. III. 5. 3 *a-c*);
 अकिन्ता XVIII. 23 : 371. 1, XXIII. 18 : 179. 8; XXVI. 32
 318. 4. 7. a var. of the *sadya-sarī*.
 अकिन्नुम् XXVI. 12 : 290. 2 'too difficult'.
 अकिन्दिग्वा XXV. 4 : 232. 7.
 अकिन्दिग्वा XII. 8 : 97. 10 भूमिर्दंडते यावत् तावदा गृह्णीता ।
 अकिन्दिग्वा (sc. अग्नि) XXV. 4 : 228. 8.
 अकिन्दिग्वा XXV. 11 : 325. 7.
 अकिन्दिग्वा (nom. act. to अकिन्दिग्वाति) XXIV. 14 : 198. 14 cp. II.
 16. 11. 4.
 अकिन्दिग्वा XXV. 5 : 233. 1.
 अकिन्दिग्वा XV. 7 : 211. 18 XV. 20 : 230. 9. an extra sprinkling'.
 अकिन्दिग्वा XVI. 2 : 248. 1.
 अकिन्दिग्वा XXVI. 9 : 284. 4.
 अकिन्दिग्वा XVIII. 15 : 360. 4.
 अकिन्दिग्वा XXIV. 12 : 195. 13, 196. 2 अनात्य वदन्तम्।
 अकिन्दिग्वा XXI. 11 : 89. 9 अनात्य नदन्तम् cp. दिग्वा।
 अकिन्दिग्वा XVIII. 48 : 405. 15, name of an *ekaha*.
 अकीकाम IX. 11 : 281. 10 अकीकामन अकीकामन।
 अकीकाम II. 11 : 52. 13; VIII. 6 : 242. 2; XIV. 20 : 188. 16,
 XXIII. 8 : 160. 5 (T.S. III. 5. 4. *a-f*).
 अकीकाम XIV. 20 : 187. 11, XXIV. 4 : 180. 3. प्रागुक्ताप्रिष्टीम वन
 योरिष्टीमा अकिन्दिग्वादिप्रिष्टीम Venb.
 अकीकाम XXVIII. 3 : 349. 1.
 अकीकाम XXI. 21 : 108. 3.
 अकीकाम XX. 12 : 27. 10; XX. 30 : 65. 12.

अन्यायमन XXII. 1 : 117. 19, नयनम् MS.

अन्यायावप XX 23 : 62. 4.

अत्रिक्रिणु II. 3 : 36. 7 अयः किराभिक्रियाः । त्रिक्रिया तेषां ते त्रिक्रिणुः ।
यथा । आवातक्रियाः सकमुपनिमित्तं आम्कोटक्रियाः । दूतामननिमित्ता
गुण्यक्रियाः । इन्द्रिदमननिमित्तां प्रैवेयक्रियाः ।

अक्षक XXV. 13 : 243 5.

अयर्वरिरप् XXII. 7 : 126. 13 sqq.

अदिदिदेवत XXIV. 11 : 194. 7. अदिदिदेवता रथां ते अदिदिदेवताः । The
eighteen varus here mentioned are . 1. अन्दाधिवे, see Baudh.
II. 19 : 66 9; 2. चातुर्मास्ये, see Baudh. V. 17 : 153. 6; 3.
प्रायश्चीयायाम्, see Baudh. VI. 10 : 167. 4; 4. उदयनोयायाम्,
see Baudh. VIII. 21 : 282. 12; 5. अग्निदोषायाम्, see Baudh.
X. 12 . 12. 7; 6. राजसूत्रे रविनीये (thus to be read ?), see
Baudh. XII. 5 : 91. 16; 7. राजसूत्रे प्रमुर्जे, see Baudh. XII
19 : 116. 7, 8; 8. Baudh. XII. 19 : 115 11; 9. एक रटिकन्वे,
see Baudh. XIII. 8 : 125. 8; 10. एकौ ब्राह्मणो, see Baudh.
XVIII 25 . 373. 16, 11. अयमेधे, see Baudh. XV. 37 243.
7 (cp T.S. VII. 5. 14); 12 ib. (cp T.S. V. 5. 20); 13. ib.
(cp. T.S. VI. 6. 18); 14. ib. (cp. T.S. VI 6. 19); 15, 16. दो
षीवामण्यां क्रीकित्याम्, this kind of sautrāmaṇī is not found in
our texts of Baudh., cp. Āp. XIX. 5. 5 and XIX. 10. 10;
17 आदित्याशिवंश नवामयने, see T.Br. 1. 2. 5. 2; 18. तवेव
पञ्चादिन्व यो गृह्यत इति (sic). 11. *

अधस्यद्म् adv. VI. 28 : 191 7, X. 2 : 2. 17; XV. 6 : 210. 4,
XXI. 16 . 90. 12.

अध-सर्वेहित् III. 13 : 83. 16; XVIII. 24 : 371. 7; XXIV. 33 :
219 17; XXV. 20 : 263. 2.

अधिकक्ष्ण adj. XI 6 . 73 5; XII. 7 : 93. 15.

अधिकरण adj. fem. षी IX. 1 : 265. 5, 18; X. 1 : 1. 5, 10. ह्यम-
धिकरणेम् । उपरिदादुष्वाक्रियायोग्याम् MS ; subst. neutr. XX 2 :
8. 4; XXV. 3 : 230. 11; XXVI 32 : 316. 12; XXIV. 12 :
196. 8 : षी अधिकरणान्यथाव्याख्यानव्याहानि भवन्ति Venk., XXIV.
2 : 180. 2 : अधिकरणानि अधिक्रियन्त अन्याद्यन्ते षैतान्यधिकरणानि साधन-
इति Viv. and Venk.

अधिञ्च XXII 5 : 123 17.

अधिद्वय XIV. 17 : 182. 11, 14; XXIV. 8 : 191. 7.

- अधिद्वय XIV. 20 : 188. 9 : उक्तं यद्भान्विनोरधिद्वयम् (T.S. III. 6. 3. d, e) see Baudh. VII. 13 : 221. 13 — XXII. 4 : 121. 18 ; XXIII. 15 : 174. 2.
- अधिद्वयन XXVI. 6 : 270. 9. अधिद्वयणम्; cp. इत् ।
- अधिमन्यन nomen act XXIII. 1 : 140. 2;— (sc. मन्त्र) XXVII. 11 : 336. 5.
- अधिवर्तन in अग्राधिवर्तनी मन्त्र XX. 8 : 19. 11.
- अधीवाक्या XVIII. 24 . 372. 8.
- अधीवास XII. 14 . 107. 10 : अधीवासम् विहारिकाम् । XV. 26 : 232 8 : क्वचिच्चाधीवास च, in T Br. III. 9. 20. 1 one word कञ्चधीवास (loc.).
- अध्वदानीव X. 59 : 62. 1 : सहावदानीया । XVII. 56 . 336. 9, XVII. 62 : 342 6, XXII 12 . 135. 1, 2.
- अध्वमान XIV 1 : 153. 4 . उक्तमध्वमानस्य see Baudh. VI. 9 : 166. 5 — XXI. 7 . 70. 5, XXI 11 . 88 17, XXII 3 . 121. 11.
- अध्वानम् adv XV. 19 . 224 2 'in the 'body' of the agni' (1).
- अध्वहन XX 6 . 17 4, XXV 16 . 247 9, XXV. 31 . 261. 14.
- अध्वगत XXIV 22 . 207 1, XXIV. 23 . 207 7
- अध्वरकन्या XIII 16 . 128 18 XXIII 2 . 150 8, XXIV 193 8, XXVI. 5 . 278 1, name of an istri.
- अध्वरदोषा XXV. 6 . 234 3
- अध्वरदोषाङ्गति XV 13 : 217 17
- अध्वराङ्गति X 52 . 54 17
- अध्वर्युतः XIV 4 . 157 15 इतीन्वा अध्वर्युतः । एतावद्वाध्वर्यवे ससवे विद्यन् (—XVI 10 . 257 6
- अध्वर्युपय XVI 9 . 256 6, 7.
- अध्वरिजि X 12 . 11 14 दीर्घाध्वरिजि काङ्गावधि ।
- अन् c अप III 27 . 99 6, X 46 . 46. 12, XIV 10 . 170 9 : उच्युसिति ।
- c. अनु-अप VII 6 . 209. 5.
- c. अनु-प्र X 31 . 29 5 . अनुपाङ्गिति । वायु नामिकाङ्गा निष्क्रामयति ।
- c. नि X. 39 . 37. 19 . अन्याम् । प्राण्यापानिति स एव आनः see the text.
- c. अभि-वि XIV. 12 . 174 9 . अभिव्यनिति । प्राण्यापानिति ।
- अनन्तमद्र IV 1 : 108. 2 अनन्तमद्रं विन्द्यात् । अद्यो यावति म्याधौ न सस्यवे तावति विन्द्यात् । प्रकटस्य गच्छन्तोऽधीत्य यथा म्याणुर्भवतीत्यर्थः ।
- अनन्तमिद्र I. 4 : 6. 12; XXIV 25 . 210 7

- अनग्रिचय XXVI. 12 : 290. 3 : चित्तभावे ।
 अनङ्घ्रत्त XVIII. 38 : 388. 9 ; XXIII 18 . 179. 17.
 अनतिहृत्त I. 13 : 20. 7 : बर्हिस्त्वोत्थ यथा वेदिम् हृत्तये तथा मृषानि ।
 अनतिपातयेत् XX. 11 : 25. 17 : अनतिक्रम्य पातयेत् Sāy.
 अननुष्टुभ XVI. 6 . 252. 10.
 अनन्तरायम् absol XXVI. 11 : 287. 2 : अथवधानेन ।
 अतन्तर्गम् XX. 11 : 26. 3.
 अतपोब्ध XIII. 42 : 149. 15 : अनपोब्धो जायते । अत्रुभिरप्रपृथ्य अत्यदात् ।
 अभिहित XII. 2 . 87. 6, see अभिहित ।
 अनर्थ्य XII 8 : 97. 10 : अनर्थ्याः निष्प्रयोजनाः बहन्त्यादयः ।
 अनवदानौच XI. 5 : 71. 5 ; XI 11 : 79. 9 ; XI. 13 : 83. 12 (cp. T Br. I 8. 8 . 4) : अनवदानौचम् अवदानेभ्यो यदन्तु मांष इदम् पशुम् ।
 अनवसर्षत् VI. 28 : 192. 12 : अनवसर्षणाय असंचलनाद्यम् ।
 अनवानम् absol XIV 12 : 174. 8
 अनादिष्ट XXIV. 8 . 191. 6 अनादिष्टो ऽग्निरिति । आदिष्ट दिशपविधिः । तद्विहितो ऽनादिष्टः । यत्र विगिष्यहोमाधिकरणे न विहितं तत्राग्निरिति आनीयादिति Venk
 अनादिष्टदक्षिण XIII. 1 . 120. 5 ; XXIV. 20 : 214. 13.
 अनादिष्टम्यान XIII. 1 119. 4.
 अनायुक्त XXVI 5 276 11 . अविहान् ।
 अनातं XXIV. 22 206. 11 . अनातां . देवता । आतां (r. आतिं)-विनाग्निनी ।
 अनतंष्टि XIII. 1 119. 5 : अनतंष्टयः काम्येष्टयः ।
 अनित्य XXX. 2 392. 14 . मूल ('gros-,' Thibaut).
 अनिधायम् absol. to निधायति VI. 2 . 158. 5 , XXI. 8 : 82 9 : अयत्तिवर्तयन् ; cp. T.S. VI. 1. 1 6
 अनिरत्न XXIV 32 . 218. 17, 33 . 219 8 : यद्योपपदमेव ।
 अनिष्क्रीर्ण part. to निष्क्रीयति IX. 5 271. 1 : अकुषिष्टः ।
 अनिष्टनिष्टकृत् adj. XI 7 : 74. 3, XII. 10 . 100 12
 अनुष्ठी a variation of the सद्यस्की XVIII. 23 : 370. 9 ; XXIII. 18 : 179 8 ; XXVI. 32 : 318 4.
 अनुष्ठा name of the ṛk T.S. IV. 1 2. k, II 13 . 55. 4 — 'vedic authority,' equivalent to ब्राह्मणम्, XX. 16 . 33. 10, XXI. 22 : 109. 3, cp. al-o pl. sū I 10 : 15. 15 ; cp. एतदनुष्ठा, किमनुष्ठा ।
 अनुष्य XXVIII. 12 . 363. 4.
 अनुष्ण्डन् part. II. 14 : 56. 11 ; XV. 3 : 207. 9 : अनुष्ण्डन्निवानु-क्रमेण विभज्यतिव आचारण्येनेत्यर्थः ।

- अनुच्छिद्यीक VI. 12 : 169. 18.
 अनुत्तर्यम् absol. XVI. 16 : 262. 11.
 अनुदेशप्रतिच्छेदा (viz. गौः) XXIV. 31 : 217. 2 : चत्वार्यङ्ग (var.
 दत्तादात्र, मत्तादात्र) करणादि लभ्यायै नवथादभोजनदक्षिणायै वा ।
 अनुनिष्कमण् XXI 11 : 89. 11. (cp. VI. 12 : 169. 15, where with
 T.S. VI 1. 8. 1, we ought to read अनुनिष्कामति).
 अनुनिष्कान्तर XXIV. 24 : 209. 10 : 'more easy to be followed (to
 be stepped in).'
 अनुनिधायम् absol. XIV. 15 : 180. 8
 अनुनिर्वपण XXIII. 16 : 176. 1.
 अनुपदायिन् XV. 1 : 204. 6, XXIV. 14 : 198. 9.
 अनुपयाम् XXVI. 15 : 294. 12. 'without the formula उपयाम-
 ट्छेतांति.'
 अनुपरिचरण XXI. 25 : 114. 11
 अनुपसारिषम् adv. IV 6 117 6. परिचरण प्रति परिगमन यथासम्भवम् ।
 अनुपहित XXV 5 232 11
 अनुपोत्र VII 2 202 8, VII 7 211 16 अनुपोत्रे मृदानेन ।
 अनुप्रकल्पन XXI 20 197. 3, XXI 22 199 11, XXI 23 : 111. 8.
 अनुप्रकारम् absol. to अनुप्रकरति, XVII. 24 303. 8 and probably
 XVII 31 311. 1
 अनुप्रवपण XXIII 11 . 167. 12.
 अनुमताच्च (?) XII 15 . 109. 15. the *viv* in wanting.
 अनुमति XXIV. 20 204. 14, XXIV 29 214 17 . पूना पोर्णमास्यो ।
 अनुमपल XVIII 29 378 1
 अनुवतिन् XXIV. 33 220. 4
 अनुवाचनत XXIII. 3 151 16.
 अनुवेष XV. 14 218. 10.
 अनुवाहार XXVI. 7 . 281 4.
 अनुमपुषण XXV. 30 264. 9.
 अनुमकरम् adv. XVII. 29 : 307. 15, 308. 10
 अनुवतिन् XXI 10 . 87. 3.
 अनुमप्रश्ना subst XXI 11 : 94. 12, XXIII. 11 : 169. 8.
 अनुमपुषण XXI. 2 : 71. 4
 अनुमरसति adv XXVI. 21 : 301. 8.
 अनुमवन्मद्य VII. 17 . 229. 2 and often : अनुमताः सवनभयमन्त्र ।
 अनुवचनम् adv. XXIII. 18 : 277. 18; XXIII. 19 : 183. 3; XXV.
 16 ; 247. 5, 8.

- अनुसामिधेनि adv. XX. 3 : 9. 6 : 'in accordance with the (number of the) sāmīdhenī verses.'
- अनुसन्ध्यम् adv. VI. 22 : 182. 2; VI. 24 : 183. 18; VI. 25 : 187. 1; X. 19 : 18. 1.
- अनुस्तरणीप्रतिट्टीता (viz. गौ.) XXIV. 31 : 217. 2.
- अनुच्य VI. 10 : 106. 14. X. 12 : 11. 10 : अतिनावापि गौपांश्चनूच्यानि (r. probably गौपण्य, cp. Śāṅkh. Śr̥s. XVII. 2. 8) । अरविनावापि गावापि । गौपांश्च गावानि । अनुच्यानि उपर्यधीभावेन स्यापितानि । अनुद्वेग्य XXIV. 13 : 197. 6 see crit. note.
- अनेद XVIII. 48 : 406. 5 'without (at the end. the word) idā,' cp रेद ।
- अनन II. 3 : 36. 8 - अननाः प्रसिद्धदेशगताः । उपलीपतय इत्यन्ये । XXIV. 13 : 197. 8 . अन्तगमनदेशं प्रत्यनदेशे संश्लेषदेशमिति यावत् or अन्तवर्षं गच्छति प्रदक्षियं गच्छति Venk ; प्रत्यन मतवान् Viv.
- अन्त-पक्षसम् adv. XI. 7 . 76. 6 : अन्त-पक्षमनेना (sc. कायां) कृत्वा । चक्र-योर्मध्ये एनामधोऽर्वा कृत्वा ।
- अन्तपरिक्रमिन् XXV. 6 : 234. 12; 235. 1 : अन्तगमनधर्मागौ ।
- अन्तरेवसाविन् X. 33 : 30. 15 : तस्यान्तरेवसाविषी द्वे सुवाञ्छन्ती अङ्गोति । मित्रनापूर्णायासुखायां दक्षिणोत्तरपार्श्वसमीपे यथा द्युत प्रविमत्येका दक्षिणे पार्श्वे एकाम् Viv ; अन्तरेव यथा आञ्छन्तिषाःपन्नभूतपृथे खवन् न तु उघाया वद्धिः तथा अङ्गोति MS.—X. 48 : 48. 10 : अन्तः अन्तरेव. विद्वन्मस्या-लौन्दनान्तरेवसावी MS. (= अन्तर्दिद-).—XIX. 4 : 422. 1.
- अन्तराङ्गनम् adv. IX. 11 : 230. 16 (आङ्गनम् has apparently the same function as the absol. अङ्गनम्, cp. Āp. XV. 11. 6) : अथैनमन्तराङ्गनं मन्त्रमे परिधी सःसृष्टृष्ट् मादयति । अथैनमन्त्रमादेप्रदेशं मन्त्रस्य परिधेर्यथात्तर्भवति तथा मसृष्ट मादयति । cp. अन्तराङ्गनम्, अर्ध्वाङ्गनम्, अधिराङ्गनम् ।
- अन्तर्द्वयः XXV. 24 : 235. 10 : अग्निष्टोमे आद्ययथानन्तरनुष्यो मृष्टान्ते षोऽन्तर्द्वयः ।
- अन्तर्द्वयपसक्तः XXV. 28 : 262. 2, 4 . दीक्षाधामन्तं उपमदो यस्य षोऽन्तर्द्वयपसक्तः ।
- अन्तर्द्विरपसक्तः XXV. 28 . 262. 3, 7 . दीक्षानोऽर्धनुपमदो अधिर्यस्य षोऽन्तर्द्विरपसक्तः ।
- अन्तर्द्विर्विराजः XXIV. 33 : 219. 14, 16, see under अन्तर्विराजः ।
- अन्तर्मियुनः XXI. 1 : 69. 3; XXV. 1 : 227. 8.
- अन्तर्वर्तः VI. 27 : 189. 16 : अन्तरालेषु वक्ष्यन्त्यास्यति द्वे अन्तर्वर्ता इत्युच्यते ।
- अन्तर्वासः XVIII. 44 : 397. 2, 3; XVIII. 45 : 398. 7, 399. 8.

- अन्तर्विराज (viz अग्न्युपस्थानम्) XXIV. 33 : 219. 13 : नयं प्रजामित्याद्यो
(T Br. I. 2. 1. 25 sq., Baudh. III. 14 . 81. 16) विराज । वेधा
भेदाः । ते मध्ये वा वहिर्विभयतो वा । सयमेव विशयति (in the following
passage) । नित्यो मम नामति (T.S. I. 5 10. 1, Baudh. III. 13:
83. 13) The antarvājam upasthānam thus consists of
the upasthāna with the विराजक्रम enclosed by the नित्यः । cp.
अन्तर्वहिविराज, वहिविराज ।
- अन्तर्दण्डम् part XX. 1 : 5. 11, XX 5 : 15. 2, not explained by
Bhavasvāmin or Sīyapa.
- अन्तर्द्विं IX. 8 : 276. 18 . अन्तर्द्विंते परिचिते, cp IX. 13 : 284. 11.
- अन्तर्द्विरण् XI. 2 . 64 9 ; XXV 33 . 268. 12, 13.
- अन्तःशर्करम् adv X 20 . 18 13, X. 23 . 22. 7 ; XVII. 29 . 307.
15, etc.
- अन्तःशालम् adv VI 30 194 11, XIV 9 167. 15. अन्तःशालम्
प्राग्धे ।
- अन्तःशालीक XXVI 28 . 312 3
- अन्तश्चित XXIII 7 158 9 पान्शक्ति (sic).
- अन्तस्सन्धः XXX 10 404 5 '(a square) enclosed by the cord'
(Thibaut)
- अन्तस्याद् VI 26 187 15, 188 1 प्रादंशान्तस्यादान् प्रादेशान्तरालान् ।
- अन्तःसदसम् adv VI 29 193. 12
- अन्तःसाराकार (or अन्तःसारा, thus probably better) XX. 5 15. 5 ;
XXIII. 15 173 9
- अन्तयज (var अन्तज) II 3 36 8 अन्तये जानाः । अन्तरपुल्लिन्दादिषु ।—
XXIV 13 198. 1 प्रत्यन्तजान् or शूद्रा मतवान् । तस्यां (शूद्रायां)
प्रदत्त इत्यन्ये ।
- अन्नपत्नीया (viz. समित्) X 16 15. 14, 17, XXII. 3 120. 9 a piece
of wood put on the fire with the mantra अन्नपतेःअस्य नो देहि
(T.S. IV 2 3 a).
- अन्तर्नोतिराव XXVI. 12 289. 4.
- अन्तर्-मद् VIII 13 252 5 ; XXI. 23 : 111 6 एवन्तो-मदनुपरिष्ठान् ।
शोया मोद् इवेति अस्य प्वाते मदा मोद् इवेति ।
- अन्तर्माधारण XVII 27 : 306. 5.
- अन्तर्धेय adj. fem. XV 1 : 205 2 ; XV 5 : 208. 18 ; XXVI. 10 :
285. 12, 14.
- अन्तारम्भ II. 21 : 67. 18 : अन्तारभ्येते अनेन दशपूर्वभाषावित्यन्तारम्भः । अन्तार-
रम्भाधीत्यर्थः ।—XIV. 20 : 187. 3 : अन्तो अन्तारम्भः । याग आरभ्यते

जनेत्यन्वारयो ज्वारमवावर्त्ये । प्रथमो ज्वारक इत्यर्थः । (T.S. III. 5. 1)
see Baudh. II. 21 : 67. 18 sqq.

अन्वारयोश्चि XX. 18 : 39. 9 ; 40. 13.

अन्वारोश्चि X. 31 : 29. 8 ; X. 39 : 38. 1 ; X. 46 : 46. 15, designation
of the different mantras indicated in each passage ;—XIV.
6 : 161. 12, 19 : पञ्चमानानामन्वारोश्चि viz. T.S. III. 2. 1. sqq.

अन्विष्टकम् adv. IX. 17 : 292. 8 ; X. 19 : 18. 9.

अपरचिति XVIII. 38 : 359. 2, name of an ekāha.

अपरच्छेद् subst. masc. XXVI. 21 : 301. 13 ; XXX. 11 : 405. 11.

अपरच्छेद्म् absol. XX. 12 : 26. 12 ; XX. 30 : 60. 8 ; XXII. 15 :
139. 8 ; XXIII. 13 : 171. 15.

अपदाति XV. 1 : 205. 6.

अपददन्त् XXIV. 38 : 225. 1.

अपदानम् XXX. 11 : 405. 12 ; XXX. 12 : 406. 7 ; XXX. 13 : 407.
3, 5, = निषांभि ।

अपदायि XXIV. 26 : 211. 5.

अपरांषि VI. 9 : 165. 15 : परिद्वयं मन्त्रमश्रवणः । XXI. 10 : 88. 6 ;
XXII. 3 : 121. 6 ; XXVI. 21 : 301. 10 : मध्ये मर्दि वज्रदिवः
मन्त्रमश्रवणः MS ; stands for अपरिप्राय, cp. पर्याय, पर्याय ।

अपर्यायश्रुत् XXII. 8 : 129. 3.

अपराय् XXIV. 23 : 208. 3.

अपराय्क XXVI. 17 : 296. 8.

अपराय्यां II. 5 : 39. 4 (meaning ?).

अपराय् X. 19 : 17. 12 ; 18. 2, 10 ; X. 35 : 32. 9 ; XVII. 28 : 306.
12 ; XIX. 1 : 416. 2 : not istakās proper but शक्रेत् ।

अपराय्यायि XXIV. 19 : 204. 4.

अपाया XIX. 8 : 429. 12, see crit. note.

अपायावन्त् XXVIII. 4 : 352. 6, see crit. note

अपायनीय XII. 8 : 97. 7 ; XXVI. 2 : 272. 8.

अपालम्ब VII. 15 : 223. 19 ; VII. 17 : 229. 9 and often ; अपालम्बः
पयादशमीपार्श्वे वदा रज्जुबंधित्वां धारणायां । अपालम्ब Ap.

अपाय् XIV. 3 : 156. 5 : उक्तमपायानां अपरायम् । प्रजानाम् इत्यादि (T.S. III.
1. 4. c—g) see Baudh. IV. 6 : 117. 6—9 ;—XIV. 5 : 160
11 ; XXVI. 7 : 281. 1

अपिमित् XXIV. 21 : 205. 11 : अपांशम् Veñk.

अपि VI. 30 : 195. 3 ; VII. 3 : 203. 14 ; VIII. 9 : 216. 11 ; XIV

- 7 · 163. 7, 17; 164. 8 sqq.; XVIII. 15 : 250 2; XXI. 17 : 100. 7 : विन्दुः or स्तोकः ।
- अतोर्धाम (a-stem) XIV. 20 : 187. 13, 14; XVIII. 25 : 359. 7; XXIV. 4 : 188. 4 sqq.
- अप्य XXX. 9 : 403. 1; XXX. 10 : 404. 10; 404. 1; XXX. 11 . 406. 1 : 'joining point.'
- अप्रज्ञानवन्तु XXIV. 28 : 213. 9.
- अप्रताप V. 1 : 129. 10 : अप्रतापे उष्णरहितदृश Kes.
- अप्रतिच्छिन्नाय I. 4 : 6. 12.
- अप्रत XII II : 102 9, XVIII. 17 362. 20.
- अप्रत्यवरोद्दिन् XVIII. 2 : 344. 10.
- अप्रयत्न XXVII. 9 : 333 8 (see crit note); XXVIII. 11 : 362. 5.
- अप्रसक्त XI. 7 76. 7 : अननुज्ञाना ।
- अप्रसक्त X 59 · 61. 11 : एक्याप्रसक्त भवति । अन्याया सोचीकायाः प्राक् प्रजावात् ।
- अप्रानुद्वा XVIII. 35 : 385 4, cp. रामद्वा ।
- अनुदीक्षा XXV. 6 : 233 15
- अनुषोम (thus probably to be read with the Viv.) VIII. 17 : 258 12
- अनुषोमान् XXII. 21 145 15, XXIII 13 169 12.
- अनीष्टका (i.e. अनिष्टका) XIX 10 431 1, 6.
- अनाक्षय XVI. 33 279 1 6, XVI 34 279 13; XVI 35 · 281. 3, XVI. 36 281 6, XVII 30 309. 6, 9 : 'for which there is no brāhmana, 'not treated in the brāhmana.'
- अमदुर XXV 5 232 11 (also pa sū I 4 7 14) : न मज्जते । मृदितकपाल न भवति ।
- अभिगर II. 3 37 1 प्रतिगरस्य स्मरयिना ।
- अभिषेचन XXVI. 9 284. 1
- अभिषेखीयशिव्य XIV. 20 187 15 . अन्यानि लोचिताण्योषादि ।
- अभिलक्षण XX. 20 : 43 6.
- अभितोःवमर्षण X. 33 : 30. 6
- अभिददि VIII. 14 : 253. 15 (cp T.S VI 6. 7. 2) : उपरिदानम् ।
- अभिदग्ध XII. 8 : 97. 10; XXVI 2 272. 10.
- अभिनिमुक्ता (viz इष्टि) XIII. 1 . 119. 7, see XIV. 24 : 193. 17.
- अभिप्रवजन XXV. 31 : 264. 13.
- अभिप्रोक्षयत XVIII. 11 : 354. 14 sqq.
- अभिभूत III द्विरप्याभिभूतरजन XVIII. 23 . 370 J—5.

- अभिभूति XIV. 4 : 157. 3, 158. 3 - an āhuti offered with the formulas अवेगाय वा, etc. (T.S. III. 1. 7. 1).
- अभिभयंन masc. I. 17 : 25. 12, see under उपम्यान ।
- अभिवाद्या adj. XV. 1 : 204. 7.
- अभिहृदि XXVI. 6 : 279. 13.
- अभिषेक XII. 10 : 101. 10; XII. 11 : 102. 3. पावान् अभिषेकायां ।
- अभिषमारेण XXVI. 9 : 283. 8 : अभिमुख्येनाविषेपयास्त्रानादप्रकरेणार्थी-
तत्वादित्यर्थः ।
- अभिहार्ये adj. XV. 1 : 201. 8.
- अभिहित्वा (thus, in one word, to be read) III. 27 : 90. 4.
- अभिहित XII. 2 : 87. 3 : अभिहितो रथः वसोभिच्छत्रः किञ्चन्वादिना वा ।
- अभिदोम XXI. 1 : 71. 1; XXI. 15 : 96. 1; XXII. 6 : 125. 19;
126. 1.
- अभीनामम् absol. XX. 18 : 39. 11 (see crit. note); XXIII. 19 :
181. 9
- अभीषु XX. 12 : 27. 6, see crit. note
- अभय ? III. 28 : 101. 10 . यद्य वा अभयया वषट्कारः स्युः । येयजामवषट्कार-
प्रथममन्त्रा उपर्युपरि वषट्कारः स्युः प्रयाजादियु ।
- अभ्यञ्जन XVIII. 48 : 406. 9, 407. 1, name of an ekāha
- अभ्यर्थांश्च XI. 5 : 71. 5; XIV. 14 : 178. 9; XVIII. 40 : 391. 7
(thus is probably to be read instead of *र्थांश्च); XX. 2 : 7.
19; 8 : 2, XXII. 11 : 133. 10 इत्यर्क् ।
- अभ्याकारम् absol. XX. 10 : 22. 8 अभ्याकारमिति प्राचक्षते अत्रपात्युन
पुनश्चैरेव समार्जनमिति Sāy.
- अभ्युदिता (viz इष्टि) XIII. 1 : 119. 7, see XIV. 24 : 194. 9.
- अभ्युदितेष्टि XX. 1 : 5. 1.
- अभ्युदुता (viz इष्टि) XIII. 1 : 119. 6 see XIII. 7 : 123. 21.
- अभ्युपाकारम् absol. XIV. 26 : 198. 2, XV. 6 : 211. 2; XV. 21 :
225. 8; 11; XV. 24 : 228. 12
- अभ्युष्ट XV. 1 : 205. 2; XV. 6 : 210. 7, 11 corresponding with
उदूष् of T. Br. III. 8. 4. 3 and Āp. XX. 3. 16—XX. 6 : 17.
7; XX. 8 : 19. 16.
- अभाषुषाग्निं III. 13 : 83. 16; XVIII. 24 : 371. 16; XXIV. 33 :
219. 17; XXV. 29 : 263. 2.
- अभामथ XVIII. 25 : 373. 3, 5.
- अभाम्यहोम II. 11 : 52. 6, 12; II. 13 : 55. 2; XXIX. 13 : 388. 8 :
यदेवा देवश्चिदभिमत्याद्य- ।
- अमन्त्रयथाग्निं II. 20 : 66. 19; XXVIII. 8 : 356. 11.

- अमंत्रमपत्र XIV. 15 : 179. 6 : मेघरक्षितान्यहानि । न भवियन्ति मेघा इति ।—
XXVI. 9 : 283. 6 : मेघवर्जितम् ।
- अयोर्द्वौ X. 18 : 16 19; 17. 2.
- अरण्ये ऽनुवाक्यां गणः X 53 : 56. 1 : अरण्ये सन्त्येव उपयय भुनियेत्यादि (Taitt. Ār. IV. 25) —XII. 10 . 109. 9 भुनियेत्यादिना (Taitt. Ār. IV. 24).
- अरण्ये ऽनुवाक्येन सन्त्येव XXI. 21 . 108. 2 . भ्रुवः सुवसं इत्यादिना (probably Taitt. Ār. IV. 21).
- अवणपिशङ्ग XVII. 1 . 283. 1; XVII. 3 285. 15; XVII 5 : 286. 14 : सन्त्यावर्णे गौरोचनवर्ण वा तासवर्णे वा ।
- अव्यं XII. 8 . 97 9 . अव्यतिः सप्रयोजना उपयागार्हाः पयोद्ध्याज्यमिधुमिति ।
- अर्धवेला VI 14 171 14; VI. 21 180. 2; VII. 5 : 205. 17, VII. 10 231. 17, VIII 9 248 6 अर्धमात्रम् ।
- अर्धशौर्यं IV 5 115 17 दक्षिणमध्यर्धशौर्यम् is equivalent to दक्षिणे ऽर्धशिरसि of Āp VII. 13 8.
- अमकपाल IX 1 265. 4, 16 IX 3 268 4, X. 1 1. 4, 15; X. 5 5 1 शून्यपामकपालानि Viv , नदीपुल्लिनेषु विशुद्धपद्मस्य कपालानि इत्यन्तं तानि । विभट्टप्रामग्यगतानि वज्रलो ऽभिवर्णयेन गुह्यानि कपालानि वा Kes
- अर्म masc. II 5 39 3
- अर्धं XIV 4 156 15 (cp TS III 1 7 1) अर्धं अन्नपक्तु ।
- अर्धन्तु XXIV 1 185 14 अर्धन्तं मन्वादीनाम् Viv and Venk
- अलकर्मिणः XX 2 6 12, XX 20 44. 6, cp al-o pi. sū I 1 . 3. 11 (thus to be read instead of अल कर्मिणे), II 5 9 1 (ed. Raabe) The word is hitherto known only from the grammarians (Pān V 4. 7).
- अलजचित् XVII. 28 307. 4, XXX 13 407 1
- अलकाश VII 8 213 17, VIII. 2 236. 16; VIII 11 : 248 11; XIV 8 165 11, XXV 18 249 11. अलकाशैश्चरति । अवेच-
पोपलक्षितैर्मन्त्रैश्चरणमुपस्थानम्, TS III 2 3. b-r —IX. 8 : 276. 14 Taitt Ār IV. 7 १-१०
- अवगध XVII. 48 328. 11, 15; 329. 9; XVII 51 . 332. 5; XVII 52 . 333. 1; XVII 53 . 333 16; subst. from the verbal root गध् निशोकरणे ?
- अवपादजः XX, 6 : 16. 9; XXI. 8 : 82. 16 : अवष्टम्भावष्टम्भ ।
- अवघ VIII. 17 : 258 12, cp. निघ्न ।
- अवघ्नमच्छ XXI. 2 : 71 9, XXI. 21 . 108 1.

अवप्रापण XXII. 12 : 134. 13; XXIII. 12 : 168. 6; XXV. 31 : 265. 8.

अवधवण XXII. 4 : 121. 10; XXIII. 15 : 171. 2, 6.

अवधवन XX. 6 : 16. 10; 17. 4; XXIII. 4 : 154. 9; XXV. 9 . 237. 14; XXV. 31 . 204. 14 : nom. act. to अवधुनीति ।

अवनेत्र XVII. 13 : 324 . 11 (also gr̥hyasūtra 1. 2)

अवभृथ VIII. 19 : 259. 11; VIII. 20 : 261. 6 : अवभृथमवभृथार्थानि वक्ष्यामाणाणि ।

अवभृथाञ्जति XXV. 24 : 257. 5.

अवरण XXIV. 12 : 195. 13, 196. 2 : वरणाभावः Venk.

अवशीर्षगव XXIV. 18 : 203. 2 : शीर्षः जीर्षः इदः Venk.

अवपदुर्ह VII. 11 : 216. 18.

अवहन्ती *nom ag. fem. I. 6 . 9. 20* : अवहननकर्त्री । पत्नी दासी वा । दासी पित्रष्टि पव्यवहन्ति । विपरीतमित्येके Sāy.

अवाह्यनपिष्ट V 5 : 133 . 8, IX. 1 : 265. 5, 17; IX 3 : 268. 4; X. 1 : 1. 4, 15; X. 5 : 5. 2. अवाह्यनपिष्टाः शृङ्खलपिष्टाः Viv.; चुबपिष्टाः Kes , अह्यनादपि सूत्रेण पिष्टाः Ms.

अवाह्यनम् IX 4 : 270 . 15; IX. 17 : 290 . 16; X. 8 : 7. 20; X. 13 : 13. 6 (also pi. sū. I. 13 . 18. 4) अवाह्यन पिष्टा शृङ्खलपिष्टाः पिष्टाः ।

अवान्तरकोश XXVI. 8 . 283. 1.

अवान्तरदिशा *fem NV. 19 : 224. 5* (also *Maitr. S. III. 14. 7 : 173. 12*)

अवान्तरदीक्षा VI. 19 . 178. 12 . अवान्तरदीक्षानुपनयति । पूर्वदीक्षाया उपति प्रादयति अन्वयुक्तपदिशतीति ।—VI. 31 : 196. 19; IX. 19 : 294. 4.

अवान्तरगण X. 3 . 3. 1, 3 : दक्षिणैवान्तरगणे । पदान्तानुरन्थानि Viv.; पदस्थाने गणस्थानस्य द्वेषा विभक्तस्य दक्षिणार्थ इति तावत् Ms.

अवान्तरैवा III. 18 : 90. 19; III. 28 : 102. 1, XIII 23 . 134. 5 : क्षीतुर्दक्षे वेत्ताभिराम् ।

अविवाह *Subst. pravara-praśna 415. 9 and passim.*

अविशोष XIX. 10 . 431. 1.

अविश्यादिति or अद्याप्यं XXV. 5 . 232. 11 (*cp. pi. sū. I. 3 : 7. 13*), विप्रलक्ष्यदरण न भवति, see also the *crit. note*.

अवाहित II. 13 : 56. 3 : दुर्बला समन्तीति ।

अवेष्टि in दिशामवेष्टि XII. 10 . 115. 6, XIII. 1 : 120. 2; XVIII. 5 : 317. 10; XVIII. 6 : 318. 14.

अव्याप्तयजन् XXI. 21 . 108. 12 . अव्यवहित प्रतिवचन (*सू. 1. वधवन*).

- अचवेन XXIV. 30 · 215. 13.
 अचापत्र XX. 1 : 5. 3, 4, 8; XX. 25 : 56. 15.
 अचापत्राद् II. 3 · 36 12; XXIV. 12 · 196 3. अचिकलाद्ः ।
 अत्रत्यपायसिन् IX 20 : 297. 7.
 अहनया XVII. 18 : 299. 3 'hunger,' also Ant. Br. VII. 15. 6.
 अह्राद्वाच्छिन् II. 20 : 66. 19; XXVIII. 8 · 356. 11.
 अहनेजनी XV. 15 : 219. 13; XV. 31 · 237. 15; XV. 34 : 239. 14;
 XV. 35 : 240. 8, 10.
 अहपदिक II. 7 : 44. 10 = आहवनीय ।
 अहवत्र XV. 1 : 204. 13
 अष्टापत्र XII. 14 . 107. 7, cp. चतुरपत्रम् ।
 अष्टापिलक (?) XXVI 8 : 282 13, cp. पिलकावन् and अष्टापू ।
 अष्टाष्ट XVII 15 359. 16
 अष्टापू XIV 14 177. 18. अष्टापूद्विरण्यम् अष्टापुलक विरण्यम्, cp. अष्टापिलक
 and पिलकावन्, the corresponding expression of the Ka-
 thaka is अष्टाष्टष्ट विरण्यम् (XIII. 10 192. 7, 8).
 अष्टम् Subst neutr. XV 16 226 6, XV 19 221. 7, seems to
 be a kind of receptacle for food
 अष्ट (अष्टानि) c अन् VIII. 16 257 15 अष्टम्यन्ने प्रतिपन्नि मुञ्जं; XV. 2 :
 206 12.
 c. परि ष्व X 57 60 10, XI 7 71 10, XII. 10 101. 6;
 XVIII 1 313. 13, etc
 c परि नि IV 1 114 15 यावदुपर तावन्प्रीयेष प्रश्चादयति; VI
 27 189 7 अन्नमननतिरिक्तं कला भूमिममं न्ययति ।
 c. प्र XV 29 233 17 प्राय्यं केमान् seems to be equivalent to
 विषय्यं के० ।
 c. प्रति मम् XXVI 33 319 7.
 अमवत्पुत्र XXII. 3 119 22 अमवत्पुत्रमभियाय M+
 अमपुत्रव XXIII 5 155 13, 14
 अमपुत्रावन XXIII, 7 · 158. 12, see crit. note.
 अमकाश् III. 13 · 83 16. अमकाशो अग्निधिः । यावति न दग्धं अमकाव ।
 अमपन्नं II. 14 56. 7; XV. 3 : 207. 6; XVIII. 8 : 350. 12 :
 अमपन्नम् ।
 अमघर VI. 28 . 191. 9, XX. 10 . 22. 12; XX. 28 · 63. 1 : अनुया
 यन् न मघरन्नि न्नम् । VII. 15 : 225 13; अमघरे अग्निष्मद्मघमार्त्तम् ।
 अमनोय II 10 : 51. 6, 10 : अमनोययोग्यम् ।
 अमभिल्ल XXIV. 8 : 192. 6.

- अमनुदिनं XV. 6 : 210. 8; XV. 9 : 211. 8; XVIII. 5 : 317. 1;
 XVIII. 6 : 318. 6; XIX. 5. 121. 18; XXIV. 28 : 214.
 2; XXV. 3 : 231. 8; XXVI. 1. 271. 9; for the meaning
 see the last citation, usually the Samvāda is the colloquy
 between the adhvaryu and the āgādhr̥ta : I. 19 : 29. 6.
- अमभिन्दन् VI. 26 : 188. 1
- अमभिद्व V. 5 : 133. 14: विद्भिष्ट ।
- अमित्तु XVIII. 29 : 377. 14.
- अमिषय XV. 30 : 255. 9 (T.Br. III. 9. 6. 1).
- अम्लोच XXV. 21 : 253. 11.
- अम्युपायिन् III. 13 : 83. 16, XVIII. 24 : 371. 8; XXIV. 33 :
 219. 17, XXV. 29 : 263. 2.
- अम्य I 19 : 28. 1; XX. 25 : 53. 10
- अम्यिर्भ XXVI. 8 : 283. 1
- अम्यवशार्थं XXV. 30 : 264. 2 . यवति वै मा ताण्डु मवन्नाभिति (T.S. v. 4.
 10 3) दोषनिवृत्त्यर्थो पुनश्चिन्ति ।
- अम्यच्छिन्ति XXIII. 15 : 174. 4.
- अदीनविधि XVIII. 51 : 411. 15.
- अदीनमंतति XV. 18 : 223. 7; XV. 32 : 238. 6; XV. 36 : 241. 8;
 XVI. 3 : 247. 11, XXVI. 12 : 290. 4; XXVI. 13 : 290.
 13; XXVI. 18 : 298. 8, XXVI. 25 : 307. 1; XXVI.
 27 : 310. 8.

आ ।

- आकुट्ट XXVI. 32 : 318. 1 आदत्तव्यान निष्कृतम् ।
- आकृत्तव XVIII. 48 : 406. 10
- आचीय XIV. 13 : 175. 1; XXIII. 11 : 166. 15, see crit. notes.
- आचीयन् XVI. 16 : 262. 12—14, XVII. 18 : 298. 7; XXIII. 11 :
 167. 1, 5; XXVI. 17 : 296. 11—14; equivalent to आच्यन्
 of the other texts
- आचान् XV. 10 : 87. 9 : भिद्वज्जातीयम् ।
- आचिपावमान III. 8 : 76. 18; 77. 13, 14; III. 21 : 93. 18; XX.
 20 : 45. 5 sqq.
- आशीभीयम्यन XIV. 27 : 199. 1
- आशादी (or •टि) XVI. 20 : 266. 9; XVI. 21 : 267. 9; 268. 2;
 XXVI. 17 : 297. 1.

- आधारपथ XX. 13 · 29 12.
 आच्छादन XX. 1 : 5. 0 : आभिसृष्टेन प्रमनसु, cp. इ c. आच्छ ।
 आच्छेदन I. 2 : 2. 15 ; XX. 2 : 7. 16 ; 'the stubbles' equivalent to
 आलवः of Āp.—*nom. act. to आच्छिनति* XX. 1 : 5. 13.
 आश्वप्रीच X 27 : 26. 1, 10 ; X 50 : 51. 15 ; X. 51 : 53 18 ; 54
 4, XXII 9 : 131. 8 ; see पथ-प्रीच ।
 आश्वव्रत XVIII. 32 · 382. 6 ; XVIII. 33 · 382. 15.
 आश्ववेचकाश्च XXIV. 36 : 222. 11 : आश्ववेचपथम् ।
 आश्विन XVIII. 48 406 9 ; 407. 1, name of an ekāha.
 आश्विनम् IX. 11 : 80 · 18, 281 2, 1. तथान्नराश्विनम् and तथैवान्नराश्विनम् ।
 आश्विनन् XI 6 : 73. 5 ; XII 7 . 95. 15 · सर्वमाश्विनन् युज्यते । आश्विनन् ।
 अद्यान्ने चक्रधारवार्धं शङ्कराणि । तद्द्रव्यं शकटं युज्यते । तथा विभिक्षिभिः
 शकटानि वल्लीवर्दः ।
 आदित्यानामपन XVI. 16 · 262. 13.
 आधवन XXIII 6 157. 6.
 आधाष्ट XXII 19 143 11
 आधाव plur XIV 12 173 12 designation of the formulas T S.
 III 3 3. *ā—p*, *smg* XVI 3 248. 11, cp Drāhy. IX. 1 3
 आधि XXII 7 · 127 6 आधिसाधीयते क्षयंत इत्याधिः क्षुत्तमिष्टकानप-
 मुपदध्यान् । यदा क्षयंते तदा उपदध्यादिति यावन् । cp perhaps उपधि ।
 आनन्दिन् XVIII 29 378. 9 . 379. 2.
 आपरदारिक XXI. 9 : 86. 7, XXI. 19 . 103. 6.
 आभिरुच्य XXIV 6 189. 17, 190 2 आभिरुच्येष वा । आभिरुच्यः समर्थः । तस्य
 भाव आभिरुच्यं सामर्थ्यं लिङ्गमिति यावन् Venk., मन्त्रलिङ्गाभिरुच्यम् Viv
 आधाग्निं VI 26 188. 4 ; VI 29 . 193. 7, IX. 1 265. 14 ; IX.
 5 271. 14 sqq., X 1 1. 13 ; उज्ज्वलं शोभायुक्तम् Viv ; प्रकार-
 वन्तम् Ms.
 आमध्यदिनम् adv XVII. 39 319 3
 आमपक्ष XIII 37 145 13.
 आमाल्य II. 8 : 46 9 ; II 12 52 6 ; XXIV 22 207. 2, 4 ·
 लौकिकाग्निः ।
 आभावसुव XVIII. 44 : 397. 12 · 'from Amāvasu.'
 आनुकुम्भिक (?) XV. 18 · 222. 11, cp. Āp. XX. 7. 8.
 आश्विणी (viz. वाक्) XVIII. 42. 391 13.
 आयतिगव II. 14 : 56 5 : आयन्ति गवो यजिष्काले तदायतिगवम् । तिष्ठन्नुग्रभति-
 तान् (cp. gana तिष्ठन्) अश्वीभापलाश्च उपकम् ।
 आयव XVIII. 44 : 397. 10 'from Āyu.'

- आद्यातन nom. act. to आद्यातयति XX 11 : 25. 7; XXI. 10 : 105. 3; XXI. 24 : 112. 10, XXII. 8 : 128. 1; XXII. 10 : 132. 3; XXII. 15 : 138. 6 : आद्यातम् ।
- आद्यकेतुक XIX. 10 : 431. 1; 435. 4.
- आर्तिज XXIV. 16 : 200 11 : आर्तिः उपवति आर्तिप्रयुक्तानि आभिषोडितपुष्प-कर्मव्यानि Venk.
- आर्तिष्टि XIII. 1 . 119. 6 : आर्तिष्टय प्रायश्चित्तायाः ।
- आवर्त्यिक XXVI. 10 : 285. 12 : अवर्त्यार्थः ।
- आवाजश्च XXII. 5 : 124. 14 : प्राचीं पीनीं पीत्वा पुनः प्रत्यानीय प्राचीं पुनस्तथैव आवाजसो वजेमंत्ययस्य ।
- आवापज XXIV. 3 . 187. 2 : आवापजानि भेदेन छतानि Viv. ; आवापजान्या-हतिजन्यानि आवापनीयाहानि । कानि चिदिनि श्रेयः Venk.
- आविद् XII. 9 : 99. 13, name of the formulas T.S. I. 8. 12. g.
- आविष्ट XII. 2 : 87. 4, seems to be the counterpart of अक्षक ।
- आव्य XIV 10 . 170. 1 . आव्यम् अवर्णं देहे रचचीय आभिः, cp. T.S. III. 2. 9. 4 and II. 2 6. 3.
- आव्यदन IV. 1 : 108. 4; XXIV. 8 : 191. 8.
- आव्यदनञ्च XXVI 23 . 304. 1 : an offering with the formula वनक्ष्यते महवदमः (T.S. I. 3. 5. h) on the आव्यदनम्, cp. IV. 1 . 108. 3.
- आव्य V. 13 : 147. 4; V. 14 : 149. 1; X. 7 : 7. 11; X. 10 : 9. 13; XX. 12 . 27 1; XXI. 2 : 71. 4.
- आव्यतिकर XXVII 9 : 333 4 (cp. Taitt. Ār. I. 8. 7) : a kind of vermin.
- आव्यप्रतिगतिन् XIV. 10 : 107. 7 : आव्यप्रतिगती न स्यादिति । पूर्वव्याख्यात-तत्कृतप्रतिगतरः आव्य पूर्वस्य पश्यते व्रजन्तः तदाकाले करणम् (sic).
- आविरोदनयनम् XIV. 9 : 169. 3 (T.S. III. 7. 8. e-m), see Baudh. VIII. 10 . 247, 11.
- आविम् XXIV. 1 : 185. 17 ; as an example the Viv. cites : अविरोद देवयज्या प्रजावाक्यवाचम् (T.S. I. 6. 4. 1).
- आवीर्षद् VI. 25 : 185. 15.
- आवीर्षयोजन XXV. 6 : 234. 5.
- आव्यक XXVI. 11 . 288. 1.
- आव्यविष्ट XV. 30 : 235. 6; XXVI. 11 : 288. 1.
- आव्यधिक (?) XXI. 7 : 80. 3.
- आव्यिन XXVI. 10 . 285. 3, a measure of distance.
- आव्यङ्ग, see उपवापङ्ग ।

- आसन्य VII. 1 : 201 8; XIV. 4 : 156 17; XXVI. 7 : 281, 5, an offering with the formula आसन्यान्ना (T.S. III. 1. 7. 1).
 आसपुत्र XI. 1 . 63. 6, equivalent, to उपपुत्र ।
 आसुरप्रीति V. 15 : 150. 8 : आसुरपादेव प्रीतिर्यज्ञ तदासुरप्रीति ।
 आसुर्त्वं XXI. 7 : 80. 4
 आहार्यं XXV. 27 : 260. 4. *sqq.* : द्वितीयाहारनिमित्तम् ।
 आहित XXIV. 31 : 217. 1 : आहिता (गौः) । आहितृचीना (thus both copies of the Viv.); ग्रभिषीत्यन्ते ।
 आञ्जन XXIV. 4 : 187. 14 ; a kind of pākayajña : यद्बुला दन्ना आदीयते स आञ्जत उपनयनादि Viv.; आञ्जत । ह्यते दीयते आदीयते यत्र स आञ्जनः । उपसर्गेवादानादिरूपार्थलाभ । होमदानात्मकः कर्मविशेष आञ्जन इत्यर्थः Venk.
 आञ्जनिषाद् IV. 3 : 111. 14; X. 52 54. 17 : आञ्जनियोग्य कृत्वा । नक्षयित्वा ।

दु ।

- दु ० आश्व (sic) I 1 1. 7, XXIV 23 207. 8 पर्यशाखामाच्छेति । आभिमुख्येन पर्यशाखां गच्छति आशु ना । आकार प्रसादपाठ इति ज्ञेयम् । आभिमुख्यायत्वादाच्छैत्याप्रार्थनादाभिमुख्येनाशु गच्छतीत्यर्थः । वृष्टिं शैत्यादिषु नोभय विवक्षित मर्यादाश्चां वा । आ शाखाया गन्तव्यमित्यर्थप्रारभिति वेदनदूले ऽपि न प्रतिनिधिरिति ।
 ० उप-अति I 20 30. 14 III 13 83. 17; III. 21 93. 6 and often
 ० अपि XIV 14 177. 5 . अपियन्तम् । गां गच्छन्तम् 'to cover.'
 ० अति-परि IX. 17 200 18.
 ० वि VIII 4 . 238. 16 आश्वत्थ एव ज्ञेति । भिद्यत इत्यर्थः 'there is a difference'
 दृष्टुन IV. 1 107. 6, IV. 8 122 2, 15, XI 5 . 70. 12; XV 31 . 236. 15; XVI. 20 : 267 6; XVI. 21 . 268 4; XX. 29 : 64. 7; XXV. 23 : 254. 12; XXV. 32 : 265. 12 : दृष्टा कृदिका वैदली । दृष्टा कृत्वा; cp. दृष्टुन of the Śatap. Brāhmaṇa.
 दृष्टेध XVII. 52 : 332. 6; XXIII. 17 177. 15 . a kāmya darśa-pūrnamāsa.
 दृष्टान IV. 8 : 122. 12 : दृष्टापचम् ।
 दृष्टोपचवन adj. I. 18 : 26. 20 . दृष्टोपचयते द्विद्वितीतोपचवनं पाचम् Śāy.; equivalent to दृष्टापचम् ।

- इदोपकृत XII. 16 : 110. 8.
 इपद् XVII. 31 : 309. 15; XVII. 32 : 311. 5; इपद् घटाधारक
 अक्षिर्भषडलाकारम् ।
 इत्यगोत्र VI. 5 : 161. 14.
 इदानीन्तन XXVI. 24 : 306. 8.
 इत् c. उप I 8 : 12. 5; V. 1 : 129. 4.
 इन्द्रघोषवन् IV 2 : 110. 11, 15; XXIV. 36 : 222 : 14, cp. IV.
 3 : 110. 17.
 इन्द्रतुरीय XII. 4 : 89. 14; XXVI. 3 : 274. 80.
 इन्द्रवज्र XVIII 36 : 386. 8; XVIII. 48. 405. 17 (twice men-
 tioned): name of an ekāha.
 इन्द्रवृत् XVIII 14 : 348. 9; XXIII. 18 : 178. 15; XXVI. 31 :
 316. 5 : name of an ekāha.
 इन्द्रलोम XVI. 35 : 280. 15.
 इन्द्रस्यर्गं XXVI 31 : 316. 4
 इन्द्रान्योः कुलाय XXVI. 32 : 318. 9.
 इन्द्रानस XV. 14 218 11; XV. 19 : 224. 4; XV. 22 : 225.
 18; 226. 1, 4.
 इन्द्रामिहार XXIV. 9 . 192. 14, see यद्मिहार ;
 इपु XVIII 36 386 5 name of an ekāha.
 इपुजित (?) XV. 37 : 242. 6.
 इष्टकावत् adv. XXII. 8 : 120. 4.
 इष्टकोत्र XXII. 2 . 119. 7. इष्टकोकृमिष्टकासु शब्दितम् अन्वयमवस्थान्य वा MS
 इष्टं XIV. 4 : 146. 14, 15, XXVI. 7 . 281. 2 (cp. T.S. III. 1. 7.
 1): इष्टो वा इति । इर्वीरिति केचित् । अत्रात्कर्मण्यर्थं काष्ठमित्यन्ये ।
 अनुकमित्यन्ये ।
 इष्टिपथ XXIII. 1 247. 5.

ई ।

- ईत् c. परा caus. IV. 4 : 113. 11.
 ई. मम् with instrum. VIII. 13 : 251. 17 : ईवा समीक्ष्य भवाद
 कुला आगतो ऋषीति ।
 ईर्षं VI. 12 : 169. 15; XXI. 9 : 84. 12.
 ईरा XXX. 1 : 389. 4, name of a measure.

उ ।

- उक्तमर्थे XXV. 18 : 219. 10.
 उपश्रयिष्य XXI. 19 : 103. 8 *sqq.*; XXV. 23 : 254. 15.
 लक्ष् ०. प्रति I. 13 · 19. 18
 उच्येत् XVIII. 10 : 391. 2, 7 (also in the Śatap. Br.).
 उच्यामन्दी X. 12 · 11. 15.
 उय XV. 5 : 209. 11 and elsewhere; XXI. 10 : 86. 15, *sq.*;
 XXVI. 10 : 286. 2.
 उषार (in प्राङ्पार) II. 20 : 67. 1.
 उच्छेषीय XXIV. 15 · 199. 10 उच्छेषार्थं. Viv., ब्रह्मोद्गोच्छेषं ममिष
 अम्यथायावाधीयन् इत्युच्छेषीयशब्देन ममिदाधानान्त उच्यते । ममिदाधानान्त
 एको ब्रह्मोद्गनप्रकार इत्यर्थं Venk
 उच्छ्रायी VIII. 19 · 259. 11; X. 27 · 25 · 18, XV. 17 : 222. 5 :
 उच्छ्रायां कटे Viv , उच्छ्रायते जन्यत्युच्छ्रायी आर्यादिः MS.
 उक्ता VII. 4 · 203. 20 · उक्ताग्नेति प्रकार गच्छति ।
 उक्तवी X 9 9 1, see crit. note.
 उक्त्वन XXI 5 78 1
 उक्तपनीय (viz. अग्निः) II 7 44 2, II 13 54 16; XVIII. 8 :
 350 7, XVIII 16 361 8, XVIII 40 391. 5, XXIV.
 8 191 12 कपालादिमत्तापज Viv , कपालाग्नौ दर्भमुष्टिमादीप्य तन्निप्रग्नौ
 मुष्टान्तरमादीप्य इतोयमुष्टिमत्ताग्रावुक्तपनीयाच्छौर्ध्वं देहिकं जुञ्जयादिति
 Venk , ep pi sū I 2 . 5 10
 उत्तरत सेविन् XXV 21 259 2.
 उत्तरदण्ड XXII. 1 117 14 Ms, after the words of X. 3 : 3.
 10 तदुपरिष्ठात्कृष्णाजिने निषाद्य, continues उत्तरदण्डमिति शेषः । इय
 वै कृष्णाजिनमसौ पुष्करपर्णमाभ्यामेवैवमुभयतः परिष्टकान्तीति दर्शनात् (T.S.
 V 1. 4 3) । ईधं सूत्रपक्षोपन्यासे उत्तरदण्डत्वानुसादनात् । तथा च पुष्कर-
 पर्णेनोत्तरदण्डेन मृत्सृष्ट्वातीति सूत्र बोधायनस्य यद्योत्पन्नेव मृत्सृष्ट्वातीयादिति
 मालौकि । यद्योत्पन्नं उच्यन्तिसमयं यथा क्षिप्तं तथा मृत्सृष्ट्वातीयात् । अथर-
 दण्डेनेति यावत् ।
 उत्तरद्युम XX. 26 · 57. 1, XXX. 1 389. 4, designation of a
 measure.
 उत्तरर्चं XX. 7 : 18. 7 : अथ विज्ञसम्प्रदर्श- Sāy.; equivalent to
 अथरलोम ।
 उत्तरलक्ष्मन् LX. 17 · 292. 3; X. 32 : 30. 1; X. 33 · 30. 4 : उत्तर-
 लक्ष्माणम् उपरिर्लक्षाम् ।

- अक्षरवर्ग XII. 12 : 104. 2; XIII. 38 : 146. 9; XXIII. 3 : 152.
 1 : अक्षरासङ्ग ।
 अक्षरा ततिः XXV. 13 : 243. 5; XXV. 19 : 250. 15.
 अक्षरासङ्ग XVII. 41 : 321. 5
 अक्षुष I. 6 : 9 14 अक्षुष Sāy.
 अक्षितकाल XXIV. 12 : 195. 9; XXV. 4 : 231. 14 : प्राप्रकाल Vcñk.
 अक्षुष XVII. 30 : 309. 7, 9.
 अक्षुषिर्हामयन XVII. 22 : 301 7.
 अक्षुषक XVII. 31 : 310. 10 : अक्षुषवये ।
 अक्षुषराजि III 29 : 103. 7 : अक्षुषधारा ।
 अक्षुषम् VI. 26 : 187. 12, see प्राक्षुषम् ।
 अक्षुषपुष्पता VI. 29 : 193. 14 (read here also *सुपुष्पताया instead of
 *सुपुष्पताया); VII. 8 : 214. 3; VII. 10 : 216. 4; VII. 11 :
 216. 10, 17; 217. 6.
 अक्षुष VI. 34 : 198. 19; 299. 4; VII. 6 : 208. 3; VII. 7 : 212.
 4; VIII. 9 : 245. 14; VIII. 10 : 247. 7; XXV. 18 : 248.
 18, 249. 2 : अक्षुषनान् अक्षुषनान् ।
 अक्षुषन् I. 3 : 5 11
 अक्षुष XXV. 18 : 249. 4.
 अक्षुषवन् XXIII 5 . 155 11, see crit. note
 अक्षुषनीय XIV. 21 : 190. 8 : अक्षुषनीयस्य (viz. आङ्गतिः) T.S III.
 5. 5. g) see Baudh. VIII. 21 : 262. 14.
 अक्षुषनीय XIV. 21 . 189. 19 . अक्षुषनीयस्येति. (T.S. III. 5. 4. 3-4)
 see Baudh. VIII 22 . 263. 3.—XXIII. 12 : 109. 7.
 अक्षुषचारमिष XXIII 7 : 159. 11.
 अक्षुषयन XX. 28 . 63. 5; XXI 8 . 83. 9; XXI. 23 : 112. 4
 अक्षुषन XXI. 22 : 110. 4.
 अक्षुष XXI. 11 : 89. 7.
 अक्षुषीनसुपुष्पता XXI. 15 : 97. 3, 5; XXI. 18 : 102. 13, 15.
 अक्षुषन XX. 11 : 25. 1.
 अक्षुष XXI. 7 . 80. 4, see crit. note.
 अक्षुष XXVII. 2 : 324. 8.
 अक्षुषफलक VI. 10 : 166. 10; 167. 11; VI. 21 . 184. 2 : अक्षुषीतस्य
 फलकस्योद्वेगम् Kśā.
 अक्षुषन XIV. 21 : 190. 8 : अक्षुषादित्यपक्षुषोदनम् (T.S. III. 5 5.
 c, d) see Baudh. VIII. 10 : 246. 14.
 अक्षुष XXI. 10 . 183. 1; XXVI. 8 : 282. 6 : name of an akṣuṣa.

उद्यस्त्राम् XVI 28 : 274. 1; XXIII. 12. 168 10; XXVI. 20 : 300. 11.

उद्योगान्तरम् XXV. 22 : 251. 2.

उपकारम् XV. 18 : 223. 14, cp. Āp. XV. 18. 13.

उपघातम् XXVI. 32 : 316. 13 : चांनरम्नादुपघातान् । अनास्त्रा एतद्विद्विच्छिष्ट-
मित्यादि (XVIII. 20 : 367. 5) ऐतस्मादेव । तैवदपवादः । उपचन्यते
प्रकृतः कामो येन वैकृतेन स उपघातः ।

उपचारतः XI. 4 : 69. 5 : चाद्येय उपचारतः । आदाद्युपचारणीयं स उपचारो
विशिष्यते आद्येयमेवाध्वर्युरित्यादि, XV 28 : 232. 4; XVII 14 :
295 13 . स्वार्थीकृष्टमित् (cp. Pān. V. 3 7) निवारणमीपचारी भवति
दक्षिणो भवतीति यावन् Ms.

उपदोहः XXIV. 20 : 214. 5 अग्निहोत्रार्थं श्वान्वा दुग्धा पुनरित्यत्र दुग्धम् ।

उपधान in सुवर्षोपधान XVII. 39 317 4

उपधानरञ्जुः XXVI 5 278. 10, XXVI 10 285. 15 : उपधानरञ्जुरारम्भे
विमानस्य ।

उपधि I. 8 : 11 18 - उपधिः कौषधेव सधमद्वयपूर्वार्थं क्रमधे मवन्निचंन-
मित्यर्थः Sāy

उपनिषद्द्वयं XXI 12 90 13.

उपनिषाधम् absol XXI 20 206 1 - उपनिषाद्योपनिषाद्य ।

उपनिषयनं XXI 5 78 10; XX 26 60. 5, XXI 12 : 89. 17,
XXII 4 123 5, XXII 5 124 3, XXII 16 140. 3.

उपनिषद् XVII. 21 301 2

उपन्युत्तसभार XVII 17 297 6.

उपपक्ष XVII 40 319 15, XVII 41 321 5, equivalent
to मोदान ?

उपपातकं XXVIII. 1 : 344 13.

उपसोचनं XXI. 5 . 123. 14.

उपयमन adj., fem स्त्री II. 17 : 62. 2; IV. 2. 109. 11; X. 51 :
53. 2, 14 - उपयम्यते इन्द्रियाभिः (सृष्टि) व्यापयित् इति । पुटीष प्रपयनेऽ-
धारणार्थम् ।

उपयमनीहारः XXV. 2 229. 1.

उपयाम subst masc. XI. 1 : 63 7; XI. 3 : 67. 4, 8 : उपयामान-
ह्वरकालान् (?).

उपरिष्ठास्त्रावाहतिः XXIV 36 : 223. 3.

उपरिष्ठास्त्रं XXVI. 4 : 276. 5

उपर्यर्धं III. 10 : 79. 18; VII. 6 : 208. 3; VII. 7 : 211. 18; VII.
13 : 220 9, 10; VIII. 2 : 235 14; XXV. 17 . 247. 13.

उपनधि XXX. 1 : 391 3.

उपनसद्यगवि० XXIV. 15 : 199. 9 : गोपिष्टयज्ञ Veñk., cp. II. 8

उपन्याहरण II. 1 : 34. 1 : प्रारिष्टितस्य कर्मण्य आरक्षमर्षीषे वचनम् ।

उपन्युषम् XIV. 30 : 203 11; XX. 1 : 3. 2 : उपसर्गादि ।

उपप्लुय XXX. 6 : 398. 12 sqq., cp. पचीपयन ।

उपसन्न XXIII. 3 . 152. 4 see crit. note.

उपसन्नय adj. ('subsidiary, supplementary') IX. 5 . 272. 4 : IX.

15 . 286. 15; XV. 14 : 218 8; XV. 15 : 219. 16; XV. 23 :

226 14; 227. 9; XVII. 11 : 292. 2; XVII. 13 : 294. 16;

XVII. 14 : 295. 8 . एकादशयूपाना समीपे यं गवे म उपसन्नयः Ms. ;

XXIII. 14 : 172. 3, 6; XXVI. 24 : 305. 7.

उपससाहम् absol. VI. 13 : 170. 3.

उपससाधान XXIV. 31 : 216. 14 लल्लनम् ।

उपससासम् absol. IX. 8 . 276. 7 . उपससासमुन्द्रकानि । एतितान्युन्द्रकानि
पुन पुनः प्रविपन्त ।

उपसमिन्वन (viz. सन्त) XXVII. 11 : 336 5.

उपसन्ना subst fem. VI. 6 : 163. 3 : अतिथीनानुपसन्नामेति । अतिथीना-
मागतानां श्राव्यधानामुपसन्नामुपसन्नामेति । तैः सद्य समस्यन्त इत्यर्थः ।

उपसन्वान masc. I 17 : 25 22 . पुत्रिद्विनिर्देशाश्चान्यसः । केषांश्चित्याः समानो-
पसन्वान. समानाभिभर्शन इति । अस्मिन् पाठे समान उपसन्वानो मन्तो यस्य

पुरोडाशस्येति । एव समानाभिभर्शन इति समानप्रत्यङ्ग इति च Sāy

उपसन्वान् XV 14 218. 7, XV. 22 226. 10; XVII. 12 : 293.
9; XXVI. 23 . 304 6, XXVI. 24 . 305. 9, 10 : उपसन्वावानौ

अग्निह्वयसमीपवर्तिनी इतिथोत्तरो यूपौ MS

उपसव VI. 18 . 177. 18 and often . देवपसवमिदृ। सर्वेषामध्यर्थादीनाम-
ध्ययमुपसवस्येत्यादि कर्मनामधेयेनोपसवमिदृ।

उपसव्य XVIII. 28 . 376 3, name of an ekāha; also XVI. 3 .
277. 19? the reading of XXI. 20 . 106. 7 is uncertain.

उपसवाह (?) XVIII. 46 : 402. 5; instead of उपसवाह्य आस r. perhaps:
उपसवाह्यास; in this case the word is उपसवाहिन; the meaning
is आस ।

उपाधुश्रावधुसम् absol. to उपाधुश्रावधुमति VII. 17 : 228. 12.

उपाधुश्रान्तयोन्धोरनुमन्त्रणम् XIV. 10 : 171. 5 (T.S. III. 2 10- l, m),
see Baudh. VII. 5 : 207. 8 and VII. 6 : 209. 6.

उपाकरण VII. 8 : 213. 1; VIII. 2 : 236. 9; VIII. 11 : 284.
4; XIV. 11 : 172. 17 : designation of the formulas T.S.

III. 3. 2. a; XIV. 3 : 156. 4 : प्रज्ञानमुपाकरणस्य (क्रिया) प्रज्ञापवे-

- श्रायमाना इत्यादि (T.S. III. 1. 4. a, b) see Baudh. IV. 5. 115. 5.
 उपाकरणीय XIV. 14 : 177. 9; XIV. 15 · 179. 9; XXIII. 6 · 157. 17. the two ṛks are again T.S. III. 1. 4 a, b
 उपान्न masc. VI. 24 : 185. 5.
 उपाधाय्यपूर्व्य XIII 20 : 131 5, 9, XXVI. 5 · 278. 8; पार्श्वयो-
 दत्तयोर्वा रत्नानि वा नीलानि वा सूत्राणि वस्त्रस्य तद्वस्त्रम् ।
 उपाधिगमनकाल XIII. 1 · 119. 6 : *कालाः । अत्यन्तिसमीपकालाः ।
 उपोत्तरण. adv. XXVI 21 · 301. 12
 उपोदन nom. act. to उप-ऊदति XX. 6 · 17 6, XX 7 : 17 14 ;
 XX 16 · 35 10, XXV 31 · 264. 15.
 उपासन nom act to उपास्यति XIV. 15 179 18 उपासने बर्हिषपास्यति
 श्रद्धया मन्त्रं पादोति, see Baudh IV 6 117. 16;—XXIV
 14 198 14 उत्तरतो द्विरण्यमन्त्रमुपास्यतीति, see Baudh 11
 16 61 3
 उपासनवन्त VIII 12 251 1 उपासनवन्त । उपास्यत इत्युपासन उपोडाश-
 खण्डा वक्ष्यमाणा सामान्येनीषन्ते । ते तद्वन्त-।
 उज c प्रति IX 5 272 13 प्रत्युजति ऋगलम् । ऋगल कर्करमपि (r बर्क० ?)
 कटेन घटयति VI: वेपुकटेनाच्छादयति । कटादिना ज्ञागाग्निं षाद-
 यति Kes.
 उभयतःप्रउत XVII 28 307 9, XXX 15 408 1
 उभयत युक्त VII 13 220 14, 17, VIII 15 225 5,7. XXI
 15 96 6 XXV 17 247 11
 उभयतोऽतिरात्र XXVI 12 289. 3, 4
 उभयतोऽभिपतन (?) XVIII 40 391 4, 7
 उभयतो मद [-मोद] VIII 13 252. 7, VIII 15 255 14, XVII.
 4 285 20, XXI 23 112 6
 उभयनीत XXIII 16 174 12 सोमवामी विरक्तय (r अतिरिक्तय ?), नीत
 is apparently part. from न्नेति ।
 उभयशु XXV 22 174 12
 उभाकाऽशुक्लवच (?) XII. 2 · 87. 3, see crit. note.
 उर्वसि in उर्वसिमात्र XXIV. 25 210 2 (with उ०, not ज० as Āp.
 XVI 13 6), see crit. note.
 उवक्ष (or ज० ?) II 5 : 30. 9; 40. 5, meaning ?
 उवृकी IX. 18 : 293. 6
 उवृक्षलवृष XXIII. 12 · 269. 1.
 उवृक्षप्रथम IV. 6 : 117. 10: उवृक्षलमाग्रीभ्रमयतः कृत्वा

उष् c अभि-उष XIV. 26 : 198. 8.

c. परि-उष XX. 31 : 67. 18.

उषसा XXI. 12 : 90. 1, name of the Soma-plant, cp. उशना
Śat. Br.

उषष्टु XI. 1 : 63. 6.

उष्याप XXVI. 7 : 281. 3 : दवीं वा उषकं वा ।

उषय nom act. to उषयति XXI. 26 : 115. 8.

उषय् XXI. 26 : 115. 8 : उषयेन् । उषय्येनाभिदधान् ।

ऊ ।

ऊतीकस्तम् IX. 1 : 265. 4, 10 ; IX. 2 : 267. 6 : पूतीकस्तम् शूकदूर्वा वा ।
ऊर्ध्वचित् X. 20 : 18. 20 ; X. 26 · 25. 13 : उर्ध्विताः शर्करा मन्त्रगुधार्य
सर्वाभ्युपगन्ति ।

ऊर्ध्वज्ञानम् IX. 11 : 281. 5, cp अन्तराज्ञानम् ।

ऊर्मिकारम् VIII. 9 · 246. 13 उदन्धूमिकारमविषिदन् । ऊर्मिर्यथा भभयति न
विश्वे च सोमो वदिस्यथादति ।

ऊष् c. अभि-निः XV 19 : 224. 2

c. अनु-नि X. 20 · 19. 2, 4 ; X. 26 : 25. 15 ; XIX. 2 : 417.
2, 4. अनुयूहति । संभारान् शर्करस्थानेषु प्रकीर्य घमं करोति ।

c. प्रति-नि XXVI. 15 : 293. 3. प्रतियूषामः । प्रतियूषं प्रत्यह
विभाह करिष्यामः ।

ऊ ।

ऊजीष VII. 6 : 208. 10 · ऊजीष किदिसम् ।

ऊतपय XVIII. 32 : 381. 14.

ऊतायु III. 14 : 84. 14 · ऊतायुः अविनष्ट यज्ञमिच्छन्तः ।

ऊतुदीचा XV. 13 : 217. 17, 19, 20 ; XV. 20 : 224. 16.

ऊतुदेवत XXV. 21 : 253. 5.

ऊतुपर्यायम् adv XV. 38 : 244. 2.

ऊतुपय्य XV. 38 : 244. 2 ; XXVI. 11 : 288. 12.

ऊतुपतिक्रम XXVIII. 1 : 344. 12 ; XXVIII. 2 : 347. 13.

ऊतुषव XVIII 4 : 346. 13.

ऊतेषव XXIII. 15 : 173. 9.

ऊतेसाचाकार XX. 5 : 15. 4 ; XXIII. 15 : 173. 8.

- अदिपुनराधेय (thus to be read) III. 3 . 71. 11 : अद्यर्थम् । अतोतीति वाक्येष्वान् ।
 अथम् X. 5 . 6. 2; X. 6 : 6. 8 sqq. and often in praśna X ;
 XXII 2 . 119 5; XXII. 7 : 127. 3; XXX. 6 : 399. 4,
 a kind of istakā : अथभेटकाः उल्लप्रकारा अपरि अथभाकार इत्या ।
 अधिनामधेय (†) XXIV. 38 : 224. 16.

ए ।

- एकमथ XXVI 32 : 317. 10.
 एकचर XIV. 3 : 156 4 एकचर निष्कटे ।
 एकचर XX 8 18. 13
 एकचित्तीक XXII 4 . 122 4; XXX 7 . 400 11.
 एकचिक XVIII 34 . 384 10, 12, name of an ekāha
 एकनारायणसुस XXV 22 254 1.
 एकयाजिन् XIV 4 158 2 इति म्वेकाद्याजिनः (thus or इतोन्वा
 एकाद्याजिन is to be read, cp XIV. 26 198. 11) । एवदेकादममवे ।
 एकराशेय XVIII 1 343 7.
 एकवद्भूत XVI. 1 245 8
 एकविंशतिगर्भं XXVI 16 295 10
 एकवेदस् adj XVIII 33 383 6, cp त्रिवेदस ।
 एकचर VI 10 . 166 15, X 12 12 1 एकगुण ।
 एकचक IX 18 292 15 एकचक एकचरः सग्राह ।
 एकम्य adj IV 2 110 13, X. 51 58. 15 (एकस्या लभ्या) ।
 एकादशिनो XVII 11 202 1; XXX 4 395. 16.
 एकापम्भाव XV 2 . 206 4
 एकाष्टका XIV 13 176. 5, 7, XVI. 13 : 260. 6, 8. साधकस्याष्टमी ।
 एकाद्याजिन् XIV. 26 198. 11, see also एकयाजिन् ।
 एतत्सृष्टि adj XXIV. 38 224. 16.
 एतदग्नि adj XXIII. 7 . 159. 6.
 एतदनुध adj. XXIV. 10 . 193. 16 : एतद्वाच्य, cp. अनुध्या ।
 एतदनुदिष्ट VI 18 : 165. 5. आदौ यां प्रत्यनुदिष्टा एतद्वानुदिष्टमन्याः भा
 एतदनुदिष्टा । स एवानुदेशः । न भूयो जुदेष्ट्येत्यर्थः ।
 एतद्वभृथ adj. XIV. 27 : 199. 16.
 एतन्नामधेय adj. XXIV. 27 : 212. 5.
 एरकीपवर्द्धणे dvandva dual, II. 8 : 45 9; III. 10 : 79. 12, 14.

रे ।

रेकादमिनपय adj. XXIII. 11 : 167. 6.

रेकादिक XXII. 3 : 120. 2 : रेकादिकस्त्वेवापि नादीनमन्त्रेषु Ms.

रन्द्रापयय adj. XXIII. 11 : 166. 10.

श्री ।

श्रीकारान्त XXV. 9 : 237. 6.

श्रीदनमव XVIII. 8 : 349. 15.

श्रीह XXX 18 . 411. 4, a certain kind of iṣṭakā in the dronaicit.

श्री ।

श्रीदुम्बर XII, 13. 104. 8, XII. 14 . 106. 7. तास्य तास्येषु प्रच्छन्न वा ।

श्रीदुष्य VI. 4 160. 3 ; X 13 : 12. 15 ; XXI. 8 : 84. 9 ; XXIV.

33 : 230 7, the offering with the formula T S. I. 2. 2. a

श्रीपमान्यवीथ XXVI 21 301 7

श्रीपयजिक IV 11 126 14 : उपयत्प्रधाजन्ते ऋषिः ।

श्रीपशद XVIII 45 400 10 sqq, name of an ekāha.

श्रीपशय VII 12 . 219 8, 21 . VII 18 . 230 13 ; VII. 19 : 231.

17, VII 20 : 233 1, VIII 4 . 238 13 ; VIII. 8 : 245 3 ;

VIII. 9 : 246 1, XXV 13 . 243 1

श्रीपासन XXI 22 : 110. 15 sqq, XXIV. 8 : 191. 12, cp. Journ. of the German Or Soc LVIII, 508

श्रीरधाजिन XXVI 32 . 319 2

श्रीर्य XII. 8 : 97. 8 : अग्निर्भ्यो ऋषीणाः ।

श्रीमानव XVIII. 47 403 12, XVIII. 47 : 405. 3.

क ।

कद्विध्व् XVII. 28 . 307 1 ; XXX. 12 : 406 5.

कद् XXIII. 7 : 159. 12, replaces the vasat at certain abhicāra offerings

कटिन XVII 31 : 310. 9 . कटिकं (sic) धमनापयानाम् ।

- कण्डूकन XVI. 24 : 270. 6; XXVI. 18 : 298 2, equivalent, apparently, to उपध्वजा of Āp. XXII. 15. 8
- कदम्ब्यु XVII. 45 : 326. 8.
- कद्रु XXIV. 38 : 225. 2, cp. T S. II. 1. 4. 2
- कनीयसामुक्त्य XVIII. 26 · 374 4.
- कपाल XXIV. 13 . 198 2 : य कपालान्युपहन्ति । य कपालान्युपहत्य मयद् ददाति Venk. ; दारित्यं विन्द्यान् Viv
- कमण्डलुगत XX 4 : 11. 10
- कयाद्यमीय XIV. 4 : 158. 2, cp. T.S. VII. 5. 5. 2.
- करण I 11 15 7 , VI 23 · 182. 15 and often : करण उपतीर्त्तां नराः कण्ठेति करणमन्त्रो ऽदृष्टार्थां उपतीति वचनात् ।
- करौय IX. 1 · 265 3 . X 1 1 2 . यद् करौयाम् करणयोग्याम् ।
- कर्करीका XVI 20 · 266 10 . XVI 21 267 9 . 268. 3 ; XXVI. 17 : 297 1, 3
- कर्कश subst masc II. 5 40 3, meaning ?
- कर्ण in प्राचीनकर्ण VI 25 186 6 , VI 27 . 189. 3, 11 . प्राक्पश्चिम-विशाखा ।
- कर्माभ्यावर्तिन् XXIV 6 189 12, 13 कर्म प्रत्याभिमुख्यनावर्तनशीलम् Viv., कर्माभिमुख्यनावर्तनशीलम् : कर्मभेदनिबन्धनार्थमिदमिति यावत् Vtāk.
- कन्व XI 11 80 5 कन्वे । कल्पशब्दवर्द्धिमन्त्रे (T S I. 7. 9 d)
- कशिपु V 11 143 19 , etc शयनम्योपरि विसारिका Kes
- कम् c परि cau· XIV 21 190 4 see crit. note
- काकपिच्छक IX 18 293 4 मद्गु ।
- काजव II 11 52 12, see crit. note.
- कानाश्वयज्ञ XXIV II 194 6 . XXVI. 33 320. 1.
- कार subst masc XXIII 12 169 1 क्रियन्त रति कारा कर्तव्याः मन्त्राः प्रचालनादयः ।
- कारविश XV 3 206 15; XVIII 18 361. 10 . कारविशः are probably 'the manufacturers and the vaiśyas,' or 'the vaiśyas, who are manufacturers'
- काल II. 13 : 55 15; IV. 1 : 108. 10, and often. This word, equivalent to स्थानम्, occurs at least 34 times in our text.
- कालायमकृत् XV. 15 : 219. 6
- कान्य XX. 1 : 5. 2, 4, 8.
- काश्यामन XXII. 14 : 137. 20.
- किङ्करावतान XVIII. 24 : 372. 3. If Whitney is right in render-

ing AV. VIII. 8. 22 किंकरा by 'the attendant', 'the reading
किंकरायतना might, after all, be better.

किबर्भन् XXVI. 14 : 292. 1.

किगत XXIV. 12 : 195. 13 : किगते किप्रकार Viv. ; किप्राप्तं कीदम्भमंभविने
भाष्ये Venk

किदक्षिण XXIV. 20 : 214. 4 ; XXVI. 20 : 300. 4.

किदशपूर्वमास XXV. 16 : 246. 17.

किदेवत्य XXIV. 36 . 222. 12 and often in the Dvaidha and
Karmānta

किमिद्विज्ज XXV. 16 : 246. 14.

किननुष्य XXIV. 10 : 293. 13 : किनाश्रय, cp. अनुष्य ।

किमभिधारित XXIV. 27 . 212. 7.

किमुपक्रमभाष XXV. 6 . 234. 5, 13, 235. 2 : किमारभष ।

किमुपन्न XXIV. 2 : 186 3 : किमुपन्नः । उपन्ना आश्रानम् । प्रदमीपक्रम इति
पर्यवसितो ज्यैः । का उपन्ना यस्य किमुपन्नः । किमुपक्रमः किमारभ्य इति
यावत् । कि प्राथमिकमहमिति प्राञ्चार्यः Venk. : किमुपन्नः किमारभ्यो यन्न
Viv. ; cp. यदोपन्न ।

किमोपसद XXV. 16 : 246. 14.

किंपूत XXIV. 25 : 210. 6

किप्रसुत XXV. 16 : 246. 14

किप्रोक्षित XXIV. 25 : 210. 10

कीड XXVI. 7 : 281. 16 (कीडावपन्न XIV. 9 : 167. 5), probably
'aut.'

कुण्डपायिनामघ्न XVIII. 20 . 299. 10 ; XXVI. 25 . 306. 10.

कुमार्य्-XVIII. 46 . 402. 8 . कुमार्यो चक्रे, known hitherto only
from Dhātupāṭha X. 331 (ed Böhtl.) . क्रीडायाम् ।

कुम्ब VI. 1 : 156. 6 ; VI. 4 . 160. 8, VI. 5 . 161. 2 ; XXV. 4 :
232. 1 (and see the next word) : बभ्रविदन्न जाह्नव्ये मेदिभूतम् ।

कुम्बकुरीर VI. 5 : 161. 2 ; XV. 15 . 219. 17, cp. Āp. X. 9. 5, 7,
and infra कुरीर ।

कुम्भतः IV. 9 : 123. 13 ; XX. 30 : 65. 8 ; XXV. 32 . 266. 8 ;
267. 3, 9 : म्भत यामवसूद्धान Viv. : मूलप्रद्वयन Kcs.

कुम्भा (f) XVIII. 24 . 372. 7.

कुम्भमिष XXI. 24 . 113. 12.

कुम्भो X. 28 : 27. 6 : म्भनाः कुम्भा. म्भनाः कुम्भाः Ms.

कुम्भेष्टका X. 27 : 26. 3 ; XXII. 6 : 125. 11.

- कुरीर VI 1 : 156 6; VI 4 : 160. 9; XXV 4 : 232 1 : शानम् ।
 see also कुम्भकुरीर ।
- कुम्भविन्द XXIV. 5 : 189 6
- कुम्भत्य XXIV. 5 : 189 4.
- कुम्भपिनी IX. 17 : 202 4, 5, name of a certain śṭakā.
- कुम्भोरमुषिर XXIV 14 : 198 10
- कुम्भ c. उन् X 10 9. 13 : उन्कुम्भ प्रनाथ रामाणि इम्भ्या ।
 c. अभि-उन् (?) X 10 . 10 1
- कुम्भ XXIV. 20 : 205. 2. XXIV 29 214. 17 : उन्प्रनाथाया ।
- कुम्भर XII 12 : 103 8; XII 13 105 16; XVIII 24 . 372. 2.
- कुम्भश्चिन् XVIII 30 309 9; XXX 20 . 412 7
- कुम्भप्रथम् X 50 . 52 13. 14 कुम्भप्रथम् । कुम्भविन्दचित्तं कुम्भप्रथमर्थम्
 (viz. बह्यमाद्यप्राञ्चयेन)
- कुम्भाप्य II 11 52 12.
- कुम्भ (करोति) c प्रति वि XXIII 18 178 16 प्रतिविद्ध्यु ।
- कुम्भानुकर XXV 2 229 9
- कुम्भिका XXV 5 233 3, XXV 30 264 1
- कुम्भ c नि XXIV 23 208 3 see crit note
- कुम्भगुष्प XII 1 85 12 86 3, XIII 37 145 12; XXVI. 1 :
 271 5 . कुम्भदन्तम् ।
- कुम्भबल्लव VI 10 166 9, VI 14 170 13, XVIII 24 371. 9 :
 कुम्भा च बल्लघो च कुम्भबल्लव्यो ।
- कुम्भमधु XXVI 6 280 4
- कुम्भस्य XI 1 63 3, XI 9 79 9, 18, XIII 23 and 24 passim :
 कुम्भलानि गुह्यप्रमाणानि Viv , कुम्भप्रमाणानि Kes and elsewhere
 the same author कुम्भस्य कुम्भपरिमाद्य गुह्यस्यकुम्भम् ।
- कुम्भ c अनु-प्र IV 2 109 22 , cp also अनुप्रकारम् ।
 c. मम्-प्र XV 19 224 1, XXV 2 230 2
- कुम्भप्रथमोय XII 20 . 117 1, 12, XXVI 2 . 273 4, 8; XXVI. 3 :
 274. 15 , 275 5
- कुम्भोद्य (1) XXVI 17 : 297. 2.
- कुम्भनिय XIV. 14 : 179. 4 : कुम्भादिकम् । चिरण्योष्वाववासादि ।
- कुम्भ XX. 6 : 15 17 . कुम्भ- Viv. ; कुम्भापयः शकटः Sily.
- कुम्भपापिनी (plur) XXIV 4 : 189. 2 : कुम्भपापिनीनामपयम् ।
- कुम्भपापिनीय XXIII. 14 : 173 3.
- कुम्भपापिन्य neutr XXI 1 : 69. 11.

- ऋतुकरष XXI. 17 : 100, 9; XXII. 11 - 134, 7; XXII. 13 : 136
10; XXIV. 4 : 189 5 : अग्निष्टोमस्य ऋतुकरष यत्तदत्यग्निष्टोमस्य यमश्च
इति (T.S. I. 3. 13. 2) ज्ञोति । — XXVI. 22 : 302, 7, 11.
- ऋतुयोः XXVI 33 : 321 4
- ऋत् c. अभि-श्च X 28 : 20, 14 : दक्षिणमण्डपमभ्यवक्रामन्तम् । दक्षिणम
दक्षिणपूर्वकोशादवनन्तम् ।
c. सम्-ञ् 1V. 7 : 120, 13; XV. 31 : 236, 11.
c. वि-परि (' to change places ') V. 13 : 147, 3 and elsewhere.
c. वि VIII. 16 : 257, 11 • विक्रम्य विगतौ पादौ कृत्वापत्तः प्रसृतय ।
- ऋद् c. निम् caus VIII 1 : 234, 14 . निर्युक्तायन्ति । पादावानुगिच्य
नीचैः पतन्तो रट्ठीला ऋदयन्त इवाभियन्ति ।
- ऋत् XIV. 18 - 184 3 : यद्वाचः ऋत् तेन वपद्दतीति । भावाकारस्थाने खट् फटे
इत्यादीनि तिङ्शब्दैकैकमन्वाद्यु (sic) चतस्र्युक्तक्रमेण ज्ञोति वा मयांसु इदिति
वा ।
- ऋत्पदनन XX 2 • 7 7
- ऋद्यु II 5 : 39, 11, meaning 4
- ऋयनेष्टका XXIX 6 377 10
- ऋ c. श्व XIII 7 - 124 5; XIV 28 200 15, 16; XIV. 19 :
186 10 : श्वचाशानि उरुकानि ।
- ऋमकाथ II 14 . 56 14 V 10 142, 5, 0, XXI. 25 : 114, 7.
- ऋप् c. सम्-श्च XXII 14 137 19 with obj श्वान्, ' to lay the
whip upon '
- ऋप्रमण्डकार XVII 9 173 17, XXIV 9 : 192 11.
- ऋद् c. परि V 11 : 144, 11, XIII 25 136 2; — c. सम्-श्च caus.
ममश्चुरा चकार XVIII 41 393 1
- ऋद्पद VI 22 - 182 5, 6; XXX. 1 369 3, name of a measure.
- ऋकरीचदेव XXV 31 - 263 13 (cp Paṇ VI. 2 30)

ख ।

- खम् c. खति XXIV. 24 . 209, 11.
- खलि XXII. 1 - 117, 10 : यद्यिन् लोकं यद् यस्मान्ति, cp. Āp. II 2. 3
- खलेवाञ्छी XXVI. 32 : 317, 11; 318, 1.
- खारी IX. 4 : 269, 14 ; 270 17; X. 7 : 7, 5; X. 8 . 8. 3 : खारीम्
वेवदिषीषष्टनी विनीक्षिका वा ।
खारीविषय XVI. 30 : 276, 13.

- स्वारीविवधिम् XVI 30 . 276. 7.
 स्वारीशोस XV. 20 : 225. 4.
 सुर adj., fem. सुरौ XVIII 24 . 371. 13, cp perhaps सुर in gāṇa
 bahvādi.
 स्या c. सम्-वि-ञ्च XIV. 11 : 173 2.

ग ।

- गथा XIII. 37 : 146 17.
 गन्धर्वयजुम् IX 16 . 289 18
 गन्धर्वाङ्गति X. 50 52 5
 गम् c उप-ञ्चि II 16 . 59 4, 16, 22, VI 6 . 163. 4 ; VI. 9 : 165
 13, 15 . IX 18 . 293 10
 c वि-ञ्च II 9 48 11 इयक् कुर्वन्ति । व्यपगमन व्यच्छेदः ।
 c चमि caus XIII 28 138 12 (TS II 3 6 2), XIII. 42 .
 149 13 (TS II 4 11 5) सर्वेषामभिगमयद्भवत्यति । एकैकमवदान
 पुनपद्याया जयायां गृहीत भवति तद्यावत्यति ।
 c सम्-ञ्च desid XVII 40 390 10
 c परि desid XVI 29 275 5
 गन्धिष्ठ X 50 59 4 चपां गन्धिष्ठम् । गन्धीरे श्रद्धे ।
 गर्गचिराच XVI 27 273 11 XXVI 18 298 5
 गद्युति XVIII 20 367 7 the half of a yojana two krośas.
 गामुक XVIII 15 360 8 चन्त गामुक । विनाशममनशील ।
 गार्चपत्यचिति XXX 7 400 3
 गुप् c नि XXI 13 93 1 . निगुप्तम् सुरचितम् ।
 गुन्धकन XI 2 . 66 5, XI 3 67 1 गुन्धकतान् सञ्चिनाम् ।
 गु c. चमि-प्रति XIV 10 . 170 6, 8 (TS III 2 9 5) ; यदभिप्रति-
 गृहीयान् चनागत श्वासप्राप्तोपरिप्रतिगृहीयान् ।
 गैर्य XV 16 220. 13, 'living on the mountains.'
 गौदचिष XIII 1 : 120. 5 ; XXIV. 29 : 214. 13.
 गोदोहन adj IX. 5 . 270. 21 ; 271. 12 ; 272. 9 . IX. 13 . 284. 4 .
 स्रूषा गोदोहनौ । गौरुञ्चते यस्यां यदा सा गोदोहनौ ।
 गौधूमकलापी XI 1 63. 5 ; XI. 2 : 65. 5 : •पीम् । अभयतःपीकां समाप-
 नाज्ञाम् ।
 गोत्याच XXII. 17 : 141. 12, see crit. note.
 गोवसद्मराच XXIII. 13 : 170. 4.

गोभाज्जम् 11. 11 : 52. 5 : गोभाज्ज इति मां भजन इति गोभाजा । प्रत्यक्षमिति
 बोधार्थे स्तार्थे वा । यद्य चस्य यजमानस्य गोदातार इत्येके । Many other
 attempts to explain this expression follow.

गोव्यस्य XII. 15 : 10s. 16 : गोव्यस्यः ।

गोषव XVIII. 7 : 349. 1.

यद् X. 20. 18. 11 and often : शाकन्यग्रि मृद्धीदे । शाक्योयमग्रिभाक्यन्वेष
 मदीरे मृद्धीते शाक्यति । शाक्यामीत्यवधार्य मन्त्रम् (viz T.S. v. 7. 9.
 a, b) उच्चारयति ।

c. श्व XI. 7 : 76. 6 : मयानवमृष्ट्य दक्षिणैरनुपरिवर्तयाथै । मयान्दौदौ
 युक्तान्वारयित्वा दक्षिणैः पर्यावर्तते (sic) एक चक्रमन्त्रः (var. चक्रमन्त्रः)
 क्त्वा अपरेष दक्षिः पर्यावर्तन्धम् । But to मयान् (and दक्षिणै) we
 must rather supply अभीष्टम्, cp. Lāṭy. II. 8. 12, Drāhy.
 IV. 5. 12, 13.

e. नि-श्व XXIII. 3 : 152. 8, 10 : विभज्य मृच्छीतानि ।

e. नि VI. 18. 177. 12 : विच्छिदा मन्त्रेष भ्रूवाया मृच्छति ।

c. उप-नि VI. 25. 186. 11 ; VI. 27 : 190 3 : द्वावांद्दौ कुम्बस-
 उपनिमृष्ट्य । तस्या मूलतः कुम्बुष्टि शब्द म्बुवया मृच्छति । X. 5 : 5. 6 :
 उपनिमृच्छति । विष्णवतीत्यर्थः Ms. ; II. 15 : 57. 20 : उपरमि
 स्तेपयति ।

c. श्नि-प्र XV. 8. 213. 1 ; XV. 9 : 214. 4.

c. उप-प्र VII 15 : 224. 6

पामषीषव XVIII. 4 346 13.

पामन्याय XXIV. 1. 185 14. पामन्यायम् स्नानन्यायमिति यावत् स्नानप्रमाद्य-
 विनियोज्य चत आचामेदित्यादि Venk

पामघोनि XX 1 : 3. 9 ; XXIII. 4 : 154. 15 ; XXIII. 19 : 181. 13.

पामाग्रि XX. 17. 37. 13, XXI 3. 74. 13 ; XXI. 5 : 77. 16 ;
 XXII. 2 : 119. 7 ; XXII. 16 : 139. 18. लौकिकाग्रिः Ms.

पाम्यवादिन् XIII. 21 : 132. 8 : चन्ने चास्य (sic) वचनज्ञायो (sic) भवति
 प्रधान इत्यर्थः ।

पाद्मलोक XXI. 21 : 107. 9.

पावोवाप्य dvandva neutr. VI. 30 : 195. 14 ; XXI. 24 : 113. 14 ;
 XXV. 12 : 241. 5, 6 ; XXV. 14 : 244. 6 ; XXV. 15 : 245.
 11 ; XXVI. 13 : 290. 13 ; XXVI. 18 : 298. 8 ; XXVI. 19 :
 299. 8 ; XXVI. 25 : 307. 2 ; XXVI. 27 : 310. 9

पीशातः XX. 7 : 18. 4.

पुमुष्टि IX. 13 : 283. 16, IX. 16 : 289. 2 ; X. 50 : 51. 16 : पुमुष्टिः
 ममया दर्भमुष्टिः Vir. ; शूलापो दर्भमुष्टिः । शूलापवमो मुष्टिर्वा । ममपो
 शूलतः विश्रः Keś ; शूला दर्भमुष्टिः । उच्चारणोपन्यायम् Ms.

घ।

- घर्मदुषा IX 5 : 271. 5 (घर्मदुषे dual), IX 5 : 272. 11; IX. 8 : 277. 7 (घर्मदुषः gen.), IX. 9 : 277. 4 and elsewhere (घर्मदुषम् accus.).
 घर्मदृका IX 17 : 292. 4.
 घर्मोच्चिष्ट XVI. 2 : 246. 14.
 घातय् c. परि XVIII. 2 · 365 9
 घास XXII. 8 : 127. 13.
 घासोक्त XXI. 2 · 72. 13
 घृतपिण्ड XXII. 8 128. 16
 घृतेष्टका X 45 : 43. 21; XXII 8 : 128 14
 घ्रा c अत्र inf अवप्रातोः XV 27 231 1

च।

- चच् c चा with instr XVIII 42 393 10, 'to call after.'
 चतुश्चर XXIV 5 189 3, 10 चत्वार्यश्चराण्युत्तराण्यधिकानि येषां तानि चतुश्चराणि ।
 चतुश्चरीय XXVI 10 : 286 13, XXVI 33 · 319 11.
 चतुश्चदय XXVI 16 · 295 9
 चतुरपसाव XII 14 107 7 चतुरपसावम् । चतुष्पनादौकमुभयतो द्वे । चतु-
 क्षममप्यपमित्यन्वे ।
 चतुरधत्तिन् XX. 5 15 12
 चतुर्धाकरण XXIV 28 213 13, XXIV 29 214 9
 चतुष्पल XVII 63 333 3, 64 · 333 17; XXIII. 17 177. 15 : a
 kāmya darśapūrṇamāsa
 चतुष्टय XXIV 1. 185 16 . चतुष्टयेन । चतुरवयवेन षसुदायेन । चतुर्धा मन्त्रा
 वर्तन्ते इत्यर्थे Viv , चतुर्भिः प्रकारिर्मन्त्रा वर्तन्ते कर्मसूत्रपुस्तकेन इत्यर्थः
 Venk.
 चतुष्टय V. 16 . 161 12; XXIV 8 · 191 8.
 चतुष्पान् XII. 7 : 96 5; XII 16 : 110. 3 · चतुष्पान्शेषम् पदानि चत्वारि
 निवर्तनानि (cp. BR. s.v. निवर्तनं i) चत्वारि ।
 चट् c. वि-चति absol XXV. 1 : 228. 5.
 c. वति XVII. 15 : 296 9; XVII. 16 : 296 12, 15, 18 : वषावा-
 प्रतिचरति । वषाप्रचारस्थाने चाश्वेन प्रचरतीत्यर्थः Ms.

चरत् *adj.* I. 7 : 11. 2.

चरमुक् XX. 8 : 19. 4 ; XX. 22 : 48. 7 ; चरप्रथमः ।

चरत् *c.* अनु-प्र *caus.* IX. 28 : 293. 14.

चपालहोमीय X. 50 : 51. 18 : चपालहोमीयम् । होहवदनात्पुत्रं चपालवद्वृष-
तीति चपालमुच्यते । मुषहोमार्यमित्यर्थः Viv. ; चपालहोमीयं रथमुषहोमार्यं
रथचपालवद्वीहवदं रथायं चपालमुच्येतीत्यर्थे । तत्र क्रियमाणा होमाद्यथान्त-
होमाः । तदर्थो रथचपालहोमीयः Ms. (cp. X. 54 : 57. 2).

चातुष्पाग्न्य XX 6 : 15 16 : चातुष्पाग्न्यापतुष्पाग्न्यार्थं गृह्यत इति रथाया
आत्थ्य ।

चान्नालसारिन् XXV. 5 : 233. 1.

चामंपल *adj.*, fem. *दी XII. 16 : III 6, 7 ; XVIII. 16 : 361. 4 ;
XVIII. 19 : 365. 7 ; the Viv. (corrupt!) ; चामंपल्लोवाचद-
मैचमी ।

चि *c.* चि VI. 2 : 157. 20 : विचितम् । अन्वयं च चरुमो विभक्तम् ।

चितिकृति X. 36 : 34. 10 ; X. 38 : 36. 18 ; X. 40 : 39. 7 ; XVII.
17 : 297. 11 ; XIX. 4 : 421. 4, 5 ; XXX. 7 : 400. 17.

चितिप्रथयनीय XXIV. 18 : 203. 5 : चित्या चयननिष्पन्नं चित्तिक्रियेने ऋषिः
प्रथीयते ऋनेति च्युत्या चितिप्रथयनीयमुच्येतीतिरथमुच्यते Venk. ; प्रथय-
नीयचित्तो प्रथीयते ऋषयेनाप्रतिरथ Viv

चिविय II 12 : 53. 7 ; II 6 : 42 11 ; XXIV 14 : 198. 11 :
चिवियस्य पामादधिकभूतस्य अयत्यस्य ।

चुक्क VI. 25 : 185. 13 ; 186 2 ; VII. 8 : 214. 4 ; VIII. 2 : 236.
19 ; VIII. 11 : 248 14 : चुक्के मुच्ये ।

चूर्णकत XVII. 31 : 309 13, cp. 311 1 माषचूर्णम् ।

चु *c.* प्र *caus.* IV. 8 : 121. 10.

छ ।

छ *c.* मृ-प्र II 7 : 44. 1 ; II. 13 : 54 15 and often.

छन्दित् XVII. 28 : 306. 8, 9 ; XXVI. 28 : 311. 5 ; XXX. 7 :
400 17

छन्दोग XVI. 28 : 274. 2, 7 ; 275 4 ; XVIII. 15 : 359. 16.

छन्दोगतः XIV 4 : 157 15 ; 158 1 . अथ छन्दोगतः । उद्गाहसकाशादिभिः ।
छन्दोगवृत्तं XIV. 26 : 197. 11 ; XXIII. 8 : 161 6, 8 ; XXIII
11 : 165. 15, XXIII. 18 : 178. 16.

छन्दोगवृत्तं XVI. 10 : 257 7.

बन्दीमन्नाद्य II. 2 : 35. 20, cp. Saḍviṃśabrahmaṇa II. 10. 22-24 ed. Eelsingh; XXIII. 5 : 156. 20, see crit note.
 बिद् c. प्र II. 9 : 48. 6 : प्रश्निति इयक् कृतीति ।

ज ।

- अधन्वबाण (?) XVIII. 20 . 366. 8
 अधन्वाद् XVIII 20 . 366 11
 अधन्वीदक XVI 29 : 275 11; XVI 30 : 276. 8; Āp XXII. 12
 5 has उपमज्जने ;
 जनकसप्तयात्र XXIII 13 . 169 13
 जन्व XII 9 . 99 8 इद् ।
 अरन्कद्रथ XVIII 25 373 4, 7, cp. कद्रथ Kaus br 1. 5.
 अरन्वीमबिल V 16 151 7 . जीर्षसमुद्भि ।
 अरन्वुवा XV 1 . 205 2, XV 5 208 19, XXVI. 10 . 285. 14 ;
 'an old pūrṇā.' with pūrṇā corresponds वेम्व् of Āp. XX.
 3 9
 अरन्वुयोग्य XVIII 25 373 5, 7
 अरन्वा subst lem II 5 40 11
 जिन see 'निर्ग' ।
 जा c. अनु caus XXIV 12 195 10 with obj अद्यानि शान्त्वनादिना
 उत्तमापानुज्ञा लभेत्यर्थ Venk
 c अप XXIII 14 173 1 अपजानीयान् चौचः (sic), the mean-
 ing probably is to have a bad meaning about some-
 thing.'
 c प्र desid XXIV 6 189 16
 c वि desid. med XIV 13 : 176 6, XVI 13 . 260. 4, 8.
 c सम् desid med XIII. 20 131 14
 ज्येष्ठरन्ध्र XIV 18 . 184. 13; XVIII 14 . 359 5 : ज्येष्ठो बभूवु ज्येष्ठरन्ध्र ।
 मनामो मयूरज्येष्ठकादिषु (Pāṇ 11. 1 72 and the corresponding
 gāna) इष्टम् ।
 ज्येष्ठानामग्रिष्टोम XVIII. 26 . 374. 3
 ज्योतिरुतिरात्र XVII 61 . 340. 17.
 ज्योतिरथन XVII. 59 : 339. 3.
 ज्योतिषामयन XXVIII. 4 : 352 8.
 ज्योतिषमो (viz. इष्टि) XXVII. 11 : 336 5

त ।

- तच् c. ष्व XXIV. 35 : 221. 16
 तच् c. ष्व-ञ्च XII. 5 · 91. 7. 15 ; 92. 10. ; XXIII. 9 : 163. 12.
 तज्जातीय XVIII. 11 · 355. 16 ; XXIV. 35 · 222. 1, XXVIII.
 6 : 354 13, 15.
 तन्प्राञ्छेद्य adj. XIV. 19 : 186. 4 : तन्प्राञ्छेद्यां पर्यनयात् सुवि ।
 तन्प्राञ्चयोजनायाम् (तनाप० or तनाच० my two copies of Viv.).
 The same expression occurs Pi. Sū. I. 8 : 13. 1 : तन्प्राञ्छेद्येन
 पर्यनयेन सुवेच (so I now read with the best MSS). Perhaps
 we ought to divide : तन्मृति ('expressly for this purpose')
 प्राञ्छेद्येन ('to be manufactured'), but then in the aupānu-
 vākya-passage we expect *प्राञ्छेदायाम् instead of *प्राञ्छेद्याम् ।
 तदभिहार see यदभिहार ।
 तदग्रज्ज adj. XVIII. 44 · 397 1
 तदचक्षान XVII 39 · 318 9, see crit. note.
 तनुत्सीष X 21 · 19 14, X 37 · 35.1 ; X. 46 : 45. 15, XIX. 4 -
 421 9 ; XXX 21 · 414. 9 · यदु उत्तीषम् । यथा इहकामन्त्रिनं
 ह्यहते । 'loose soil'
 तनू II 18 62 2, तन्व the formulas designated by the follow-
 ing ; घोराश्वत् 1b 64 9, synonymous to तनूचवीट्पि XX
 19 : 41 12.
 तनूचविष् II 7 · 44. 13.
 तन्वचर XXI. 1 : 70 12 ; XXII. 12 : 135. 3.
 तन्वन्त I. 9 · 13. 1 : तनूचो यस्मि स तन्वन्तः ।
 तन्वस्मान् XXIV. 3 · 187. 2 : तन्वस्मान् भजन्ते । तन्वन्त योमपद्य प्रतिपद्यन्ते
 Viv. ; तन्वचर भजन्ते । तन्वन्त इच्छन्तीति घावत् Pēthā.
 *तपन् fem. *नी (भाम्नायतपन्मौ व्याख्यौ) I. 3 · 4. 4, 8.
 तपसिनामयन XVII. 23 · 302. 8.
 तपादेवत subst. n. neutr. III. 6 : 74 14, 19 ; X. 21 · 19. 11. and
 often : the murmuring of the formula : तथा देवतयाहि-
 र्ब्रह्मः कीद ।
 तपौ subst., plu. तपः XVII. 31 : 310. 7, 10 : भङ्गनष्टुष्ठाः the
 word seems to be a byform to तपरी 'dried out' (sterili-),

op. धेनुष्टौ Matr. S. II. 5. 1. 52 II, Kāth. XIII 6 : 187. 17, तयमेवैवाणु वाचं करोति Matr. S. I. c. 13, सरीकरोति Kāth. I. c. 20

तत्परूप XXVI 33 : 319. 5 . खट्वा नदम् ।

ताण्डिनामयन XXIII. 19 . 183. 1.

तानूनपाती (sc. ऋक्) X. 11 : 10. 11 ; 11 I. viz. T S IV 1. . 6.

तापयित (sc. ऋग्) IX 12 . 283. 11.

तास XXVI. 5 . 278 9.

तार्य XI 11 : 79. 11, 14 ; XII. 9 . 98 13, 99 10, 11 ; XIII. 41 . 148. 15, XIII. 42, 149 14, XV. 28 . 232. 9; XV. 29 : 234 8, XXII. 15 138 4, XXV 34 270. 4 . तार्यम् ।

शास्त्रेन ह्यत्र वास' कौशेयं च ।

तिलकवल्गु XV. 37 242. 3, XVIII 1 . 343. 6

तिलकवल्गु XVI 20 . 267 4, XVI 22 268. 5

तौत्रता XVIII 30 : 379 10, 14

तौत्रसुतु XVIII 41 . 393 6

तौत्रसोम XVI 31 277 18, XVIII 29 379. 2

तूपर XI. 1 63 5 . तूपरम् । समच्छेदायम् Vii , चण्डालान्तरहितम् Keś. .

तूष्णींश्लोम XVI 7 254 2, XVI. 8 . 255 6, XXVI 14 . 292.

5, 10

तूष्णीमग्निहोत्र XXIV 17 201 5

दणवर्त VI. 27 . 189 17, see अन्तर्वर्त ।

दणोदक dvandva VI 9 165 14 दणोदकाय । दणार्थमनदुहोः । उदकार्यं वा सर्वेषाम् ।

दत्तौयमाधानम् III 3 71 12 (thus to be read), 17

दत्तौयवृक्षा VII. 18 . 230 14, VIII. 9 246 1 देहाभ्यः प्रमाद्यवचनः ।

दत्तौषाधेय XXIV 19 . 204 2

दप् c. सु-सम् caus. I. 14 21 15 (सुसतर्पयति), I. 18 27. 4 (सुसद्वम्)

दप XXV. 34 : 270. 5

दिकिपिन् XXIV. 13 : 197 8 त्रय किषा यस्य स विकिपी । किषा आघातादिका दृढगतानि चिह्नानि । अत्रत्यनिकिषमब्दस्य मङ्गयुषसन्नचार्य-मकोटनत्र्याघातभारादिवहनैरत्यन्तः किषा विवक्षिता । एतादृशकिषत्रयमध्ये एकेनापि किषेन युक्तं न याजयेदित्यर्थः Venk. ; आकिष आसोदनकिषः पैवेयकिषः कापदप्रथमसदस्तिपका त्रिभिष (त्रिचेय var.) इत्यन्ये Vii.

दिग्ध XIII. 37 . 145. 13 ; XXVI. 6 : 280. 5 : चक्रस्नानयोरुभे काह-मच्छित्य तिर्यङ्गाह एवं तथा प्रथमे श्यतश्च तत्तिग्धम् । त्रिच्छदिर्वा इयो. पचयोर्दं उपर्येकम् ।

- त्रिचद्विष्ट XXVI. 6 : 280. 6.
 त्रिवलि XXI. 7 : 91. 9.
 त्रिवलीक XXVI. 6 : 280. 5
 त्रिवेदस् XVII. 30 : 300. 11 ; XVIII. 32 : 382. 11 ; XVIII. 33 :
 382. 15 : 'knowing the three vedas ; being at the same
 time hotṛ, adhvaryu and chandoga.'
 त्रिगुण XVIII. 1 : 343. 4, 6.
 त्रिषेणि XI. 3 : 67. 13, 15 ; XXI. 14 : 137. 1.
 त्रिबंदुक्त XII. 4 ; 90. 4, XXVI. 3 : 274. 10.
 त्रिस्तान XXVI. 10 : 285. 9 ; XXX. 21 : 414. 13, cp. द्विस्तान।
 त्रैत XXIV. 39 : 225. 8 (cp. T.S. II. 1. 1. 6) ; BR - 'dreizahl.'
 but cp. the expl. of the Karmānta itself.
 त्रैधानवीथ (•या, viz. इष्टिः, •यम् sc. षक्तिः) XI. 20 : 118. 6 ; XIII.
 41 : 148. 12 ; XV. 38 : 244. 6 ; XVIII. 5 : 347. 13 ; XVIII.
 6 : 348. 18, XXVI. 2 : 274. 4 ; XXVI. 3 : 275. 9
 त्रैविध्यमत XXI. 11 : 88. 18 ; XXV. 5 : 233. 8 : त्रिविधभावस्यैविध्य
 विद्वत्तेचित्यर्थे i.e. probably विद्वत्तेश्चिद्विषु।
 त्रलीक XXVI. 16 : 296. 4.
 त्रवराध्यं XXVIII. 3 : 349. 3.
 त्रालिखित IX. 17 : 292. 3 ; X. 32 : 30. 1 ; XXX. 6 : 398. 8 : an
 istakā : त्रिषो रेखा उपरिहता।
 त्रद्वय XXVI. 16 : 295. 9.
 त्रुदि X. 5 : 5. 14, 15 : त्रिषु उदयो यस्मा उवाचाः ना त्रुदिः उन् पूर्वादातोः।
 उपसर्गो धोः किरिति (Pān. III. 3. 92)। कि (or क) प्रत्ययः। इयञ्छा-
 देश्चान्दसः Ms and partly Viv.
 त्रुपसक्त XXV. 27 : 254. 5, 6 ; 260. 1 ; 261. 4.
 त्रुत्तथासेचन XX. 16 : 33. 12, 14.
 त्रुषिन्तु XXVI. 8 : 282. 0 (cp. XVIII. 39 : 389. 11 sqq.) ;
 name of an ekāha

६।

- दृष्टुमीयं XVII. 18 : 298. 8, r probably दृष्टुमीयं।
 दृष्ट adj. XXI. 24 : 112. 13, see crit. note.
 दृष्टिवापण XXI. 21 : 108. 4
 दृष्टिवापण X. 25 : 24. 8 ; XVI. 1 : 245. 2 ; XVII. 27 : 306. 6, 7 :
 दृष्टिवापता एकादेन षतीदेन वा (in oppos. to ...)

- दक्षिणोत्तरिन् III. 28 : 100. 13; III. 31 : 100. 5 : दक्षिणं पादं स्यस्यो-
परि कृत्वा । VI. 19 : 178. 8; VI. 21 : 180. 15 : स्य पाणिमुत्तमं
कृत्वा तस्योपरि दक्षिणं बाह्वं न्यस्य च प्रागायतमङ्गलिं कुर्वन्ति Kés.
- दध्नीयान्वयम् dvandva XXVI. 32 : 318 11.
- दधिपच XIV. 22 : 190. 11 : उक्तो दधिपचः (T.S. III 5. 8) see Baudh.
VII. 4 : 204. 9 sqq.
- दधिघर्म XIV. 9 . 166. 11 . उक्तो दधिघर्मं (T.S. III. 2. 6. b) see
Baudh VIII. 3 : 237. 5.
- दन्तधावन XVII. 39 : 317. 1 . ' a piece of wood used for cleaning
the teeth ' (f).
- दध्मिय XXVI. 32 . 319 1 . ग्रामुलकानामु च दध्मियाः कम्मला भवन्ति ।
ग्रामुलकानामूर्धाभिरीयन्मियाः शोताः (r. प्रोवाः) कम्मला भवन्ति । ग्रामवर्षा
दध्मिकाषामूर्धाभिः कृताः कम्मला इत्यन्ये । ग्रामुलशब्दार्थे एषो ऽजिनशब्दार्थः ।
- दर्भण subst. VI. 25 186. 11; VI. 27 : 190 3 : दर्भणम् सूचिम् ।
- दर्भनाडो VI. 12 : 169. 3, 4, XII 9 : 97 12, 15 : दर्भशूलम् ।
- द्वं XV. 19 224. 11
- दर्विद्धीमाकारम् adv. X. 53 55 16 सर्वाद्दर्विद्धीमधर्माङ्गला ।
- द्वगपय XII. 18 115 4, XXVI. 3 . 274 14; 275 4
- द्वगसास्य XVI. 16 262. 12
- द्वशद्विम् (sc रटि) XV 17 221 10, XXVIII. 1 343. 14.
- द्वगात्क XXVII 10 . 335 7 sqq , XXIX. 13 388. 9.
- दा e उन्-त्र VI 30 194. 12, absol to उन्नुयश्चति ।
- दाक्षायणशयनं XVII 51 . 331 7 , XXI 1 69 11; XXIII. 17 : 177.
7; XXIV 4 188 1, XXVI 22 303. 11, a kāmya
darsapūrnāmāsa
- दारयतिमम XXVIII. 1 344. 12; XXVIII. 2 : 347. 13.
- दारणमयुत IX 6 273. 14 . दारणमयुतानि पिष्टानि मयुत्य । अरभवर्तिमानि
पिष्टानि मयुत्य the Vivaraṇa ; it is more probable that दारणम-
- is equivalent to मयुतानि, cp. gaṇa lāsthādi on Pāṇ. VIII.
1. 67.
- दार्षद्वेच XXII 5 . 124. 10 , XXI. 6 : 126. 6; XXII. 13 : 135. 11 :
दार्षेन युक्तो दृष्टस्य विकारो दार्षद्वेष आदिरारिः ; we expect rather
दार्षद्वेष or दार्षद्वेष ।
- दावाचित XV. 14 : 218. 5; XV. 19 : 223. 18; XVIII. 40 : 391.
2, 6.
- दागतय XXIV. 13 : 198. 2, see RS. IV. 18. 13; XXV. 4 : 232.
8, see RS. X. 47. 6.

114. 15; XV. 18 : 223. 10; XV. 36 : 241. 11; XVII. 2 : 284. 13; XVIII. 22 : 369. 8 : स्त्रे धामन् । स्रग्धाने ।
 धात् c. षभि caus. XV. 5 : 209. 6 ; XV. 6 : 210. 2 ; XV. 24 : 228. 8.
 c. षत्ति-ष्ठा XVI. 3 : 248. 7.
 c. षम्-प्र VI. 2 : 157. 16 ; VI. 3 : 159. 1 : संप्रधाय शोषयित्वा ।
 धू c. उत् IX 18 : 293. 16, see crit. note.
 धूमन् XX. 3 : 10. 7.
 धेनुकरण XXV. 30 : 264. 6.
 धौरियग्न्या XX. 26 : 57. 11.
 धुवगोप II. 3 : 37. 2 ; XVII. 18 : 298. 4 ; XVII. 19 : 299. 2 :
 धुवस्य रक्षिता ।
 धुववन् XVII. 2 : 284. 17 and elsewhere : धुववद्विश्चरित्वा । धुववद्वद्वष्टै-
 चरित्वा ।
 धुवस्य षर्या XIV. 9 : 169. 3 : उक्ता धुवस्य षर्या (T.S. III. 7. 8. n-s) see
 Baudh. VIII. 14 : 254. 18 ; VIII. 15 : 255. 16. sqq.
 ध्वत्स् c प्र caus med. (obj. रक्षो) IV. 11 : 126. 18 ; 127. 1, 5 ;
 XIV. 13 : 176. 1
 ध्वाङ्गावच्छ XIV. 9 : 167. 8.
 ध्वान् XX. 15 . 32. 12.

न ।

- नचत्रपथ X. 46 : 45. 8.
 नचत्रप्रयोग V. 1 ~ 128. 2
 नचत्रपथ XXVIII. 4 : 352. 7.
 नचत्रेष्टि XXVIII. 3 . 348. 6.
 नचत्रत् XV. 13 : 218. 4 ; XV. 16 : 220. 6.
 नचत्रिभिन्न XXVI. 6 : 279. 5.
 नभ्यश्च VI. 25 : 185. 13 : नभ्यस्त्वयोः । नभ्येन चित्रयोः । नभ्यम् अघो यक्षित्
 फलके प्रोक्तः । नभ्यसम् ।
 नम् c. षव caus. IX. 3 : 267. 18 : षवनाम्य सुष्ठानि । षव्यतो सुष्ठानि क्त्वा ।
 नलद्द XXIV. 14 : 199. 2 : नलद्दश्च षवकाश्च इत्यर्थः । नलदो माक्षेत्यन्यः ।
 सतानामेष तदुच्यते ।
 नष्टार्षीक III. 3 : 72. 1 ; XX. 19 : 42. 7 ; XXIV. 19 : 204. 4.
 नाकचद् X. 45 : 43. 3 ; XXX. 5 : 398. 1 ; XXX. 7 : 400. 1.
 नागदन्त XXII. 19 : 143. 16.
 नानाशुशित् XII. 15 : 109. 3, 9.

नानाप्रदन् XXVII. 3 : 325. 7.

नानावर्षिष् XII. 2 : 86. 16; XIII. 1 : 119. 13.

नानादृष्ट (Var. •दृष्टीय) II. 7 : 41. 7; II. 18 : 63 : 16; X. 12 : 12. 4; X. 14 : 14. 4; X. 50 : 51. 14; X. 62 : 65. 2, 3; XII. 9 : 98. 13; XVII. 31 : 309. 13; XVII. 8 : 350. 4.

नानाशाम XI. 4 : 69. 2, 3 : नानाशापाः । नानास्वधितयः ।

नानास्वर् XI. 4 : 69. 2.

नाराज्प्रुष pravare : 465. 11.

नाराज्प्रुषो (so. षक्) X. 11 : 10, 11, 11. 1 : T.S. IV. 1. 8. c.

नारिष्ट (so. षोम dual) XXIV 29 . 211. 17, ep. Āp. II. 20. 6.

•निकोत in स्वयमादृष्टानिकोत X. 27 : 26. 5, XXV. 30 : 263. 12 ; द्विरष्टकामष्टलेष्टका रेत-मिगिति (cp. X 31 : 29. 9-14) Viv. ; स्वयमादृष्टाद्विरष्टयप्रुषवार्थचक्षु प्रोचन्नाष्टयुष्माष्टयमिष्टिदृष्ट्य पदमस्वयमपत्रमप्र-
श्चिद्रवति Ms

निच् c. उप II. 9 . 49. 1 (also gr̥hs. I 1 : अथ यच्छूलेषूपनिष्पन्नानि यदयन्ति स गृह्युत्तमव) The author of the Vivaraṇa, who seems to read उपनोक्ष्य (as do also some of the MSS of the gr̥hs) explains उपनिष्पन्न निवेक्ष्य । निवेक्ष्यार्थं ईक्षतिर्द्रष्टव्यः । अनेकार्था धात्व इति, Āp VII. 22 9 has प्रवीक्ष्य ।

निघाभ VII 6 208. 4 sqq

निघाभ्य VII 5 205 7 निघाभ्याद्यु (अद्यु) निघाभवतीषु ।

निघाभ्याद्यु वाचनम् XIV 4 158 5 उक्तं निघाभ्याद्यु वाचनम् (T.S. III 1. 8 a) see Baudh. VII 5 . 205 7

निघ्न I 18 27 6, I 20 30 15, V 15 149. 4; cp. अघ्न ।

नित्यवत्स V 10 142 8 . नित्यवत्स्यै जीववत्स्याया । अन्ये आत्मार्थे एव वक्षी यस्याः सा नित्यवत्सेति ।

निदान XVIII 30 . 379. 8; XVIII. 45 : 400. 2, XVIII. 47 . 405. 1, 3; XIX 6 425. 5; XXVI 29 : 312. 5.

निपत् subst VI 6 . 163 9 : निपत्तः काले । निपत्तन निपत् मपदादिपाठान् भावे क्विप् (Pāṇ III 2. 61) श्यदनस्य काल इत्यर्थः ।

नियतवान XX 16 . 35. 13 see crit. noto.

निरमथ XV. 1 . 203. 1; XV. 7 : 212. 4, cp. Śatap. Brāhm. XIII. 4. 2. 5.

निरयवन्त् XIX. 10 : 432 7, designation of the istakās laid down with Taitt Ār. I. 8. 5-6 (१४-१०).

निर्वास XXX. 10 : 464. 6, 7 : 'the bending (of a wing).'

निर्जय adj. XII. 12 : 103. 12; XII. 16 : 110. 6 : निर्जयेन जेतयन ।

- निर्दंष्ट्र fem. XXIII. 1 : 149. 5 : 'a woman, for which the ten days of āśauca are passed' : अशुभदिवसेषु अतिशान्तेषु ।
- निर्दंष्ट्र XXIV. 1 : 183. 17 ; as an example the Vivaraṇa cites : अप्रये स्वाप्रोषीमाभ्याम् (T.S. I. 1. 8. /) ; शुभश्च देव्याय कर्मणे देव-यज्ञायै (T.S. I. 1. 3. a)
- निर्वाष (एकविंशतिनिर्वाष) X. 12 : 12. 4 : एकविंशतिप्रसक्तम् ।
- निर्नन्त्या adj. XX. 17 : 37. 13 and elsewhere.
- निर्वाह (var. निर्वाष) XXX. 2 : 392. 1.
- निर्वेद्या XII. 8 : 97. 10 ; XXVI. 2 : 272. 9 : निर्वेद्याः स्त्रावरा ।
- निष्क XI. 1 : 63. 7 ; XII. 2 : 87. 5, 7 ; XV. 2 : 205. 8 ; XV. 4 : 208. 4, XV. 15 : 219. 14 ; XV. 38 : 243. 14 ; XVIII. 38 : 383. 9 ; XXIII. 18 : 180. 1 निष्कान् । अर्धचन्द्रादूर्तोनाभरण-विधेयान् ।
- निष्करञ्जु XI. 6. 72. 5 ; 73. 7, XII. 7 : 95. 4, 16 : निष्कसहिता रञ्जुः ।
- निष्काष V. 9. 9. 140. 10 ; VIII. 21 : 262. 7, XXV. 2 : 230. 1. - निष्करीष XXVI. 5 : 276. 8 - निर्देतपुरीष । यज्ञप्रसक्तस्यार्थमेतत् ।
- निष्कन्दनवन्तु IX. 5 : 271. 18 : निष्कन्दनवन्तम् । उदकनिर्गमनक्षार्गवन्तम् । XIV. 26. 198. 12 : परिष्कन्द निष्कन्दनवन्तं कृत्वा तदेन निनयन्ति । परि-ष्काकारं कृत्वा मध्ये अग्निना परि[तः] सर्वतः प्रथव(त. प्रवय ?)सार्गवन्तं कृत्वा मध्ये निनयन्ति (thus, singular, the Viv.) ।
- निह्वनन XX. 28. 62. 17, XXI. 14. 95. 11, nom. act. to निह्वन्ति ।
- नी c. उप-अति XVII. 14 : 295. 11
- c. वि-अव XI. 12 : 81. 10 ; XI. 13 : 83. 11 ; XXV. 20 : 252. 1 ; XXVI. 14 : 291. 14.
- c. अति-आ XXVI. 24 : 306. 2.
- c. उन्-आ IV. 6 : 118. 7 ; XXII. 8 : 127. 14 ; XXII. 20 : 144. 10 ; XXIII. 9 : 163. 3, 4 ; XXVI. 32 : 316. 12.
- c. वि-उन् XII. 20 : 92. 14 (obj. दिग्).
- c. अनु-भि XXIII. 3 : 162. 2.
- c. उप-नि II. 9 : 48. 2.
- c. वि VIII. 1 : 234. 13 : तदेव अह्विनयन्ति । पूर्वमेव मन्त्रं विह्वल्य नयन्ति । desid. act. XVIII. 45. 401. 2.
- नीन part. to न्येति XVIII. 30 : 379. 13 ; XVIII. 41 : 393. 7 ; see also अभयनीन and the next word.
- नीनदक्षिण XXIV. 13 : 197. 7 : न नीनदक्षिणं याज्येत् । दक्षिणानयमानन्तरं पश्च कक्षं चिदग्निनां ऽनुपपत्तौ अस्यां तस्यालिङ्गं न कुर्यादित्यर्थः Venk. ;

दक्षिणादानोत्कालम् Viv.; but नीत probably is part. not to नयति but to न्येति; cp the foregoing word.

नीतमिदं XIV. 29 : 202. 6; the word is explained by the Sūtra-kāra him-self, see the following passage.

नु c. प्र XIV. 10 : 170 9 : प्रचोति । यदा चोता प्रथम करोति ।

नुद् ० उप-चर XII. 18 : 114. 2 : वारयन्ति ।

नेदीयम् II. 19 : 68. 10 : ग्रहे नेदीयमि वा । उदक एव ग्रहतप्राये ।

नेहानिदं XVII. 44 : 325. 7, here and equally in grhs. I. 3, corrupt; the mantra was originally : निह आविह हस्तामि, cp. Drāhy. XII 1. 19 with the comm. of Dhanvin.

नेमाजंन XVIII. 2 : 344. 4.

नेष्टयन XVII 45 326. 8 sqq., XXV. 24 256 18.

नेष्ट XVIII 19 407 11, 13

नीमण्ड XVIII 16 402. 9 'ship-board' (?)

न्यघ्न XXX 1 390 1, 2, 11, 12

न्युत्न XXIII 10 165 3

प ।

पचन XI 7 75 8, XVIII 10 551 5; XVIII 17 363. 3; XVIII 24 372 2, XXV 34 270 1 : रचन् पचधी । रचन्ने ।—XXVI. 16 296 4, XXVI 17 296. 7 'hall.'

पचोपग्रह X 24 22 11, 13, 15 पचोपग्रहे पचान्त; probably the correct reading is पचोपग्रह, cp उपग्रह supra and पग्रह, अग्रग्रह in PW

पचन IX 3 : 268 22, 269 5, 7, X 6 6 5, 11, 15; XXII 2 : 119 5 - पचन कवीणादि Viv, पचते जेनेति पचन कवीणाहादि Mv.; 'fuel'

पचचिनीक XXII 4 122. 1, 3.

पचचोड X 45 43 5; XXX 5 398. 1; XXX. 7 : 100. 1 : a kind of i-stakā.

पचतय XXIV. 1 : 185 1 : पचतयेन पचावयवा अथ वध्यमावय्य मनुदायय्य पचतय Viv.; पचावयवा यथ म पचतयमेन पचतयेन पचावयवयुतेन मनुदायेन पचमि आपनैरिति वाक्यं Veāk.

पचरुग्मानिचिनीक XX. 18 : 39. 4; XX. 22 : 19. 3; XXIII. 1 : 117. 2; XXVI. 4 : 275 11.

पचविज (viz. च) XXIV. 27 : 213. 1, 3.

- पद्मलि XXI. 7 : 81. 10.
 पद्मार्दीय XVIII. 11 : 354. 11; XXIV. 10 : 193. 13, name of
 an akāṣa.
 पद्मविष् (viz. रक्षि) XXVI. 26 : 308. 6.
 पद्मवन्तिन् XX. 5 : 15. 13; XX. 7 : 17. 11; XX. 13 : 29. 8; XX.
 29 : 85. 2, 3.
 पद्मिक XXVI. 22 : 303. 6.
 पद्मेधीय XII. 4 : 88. 17; XXII. 16 : 140. 16.
 पद् c. उत् caus. XXVIII. 7 : 355. 12.
 पद्नीम XV. 15 : 220. 5; XV. 38 : 244. 1.
 पद् c. ऋमि caus. VI. 2. 158. 11; XXI. 8 : 83. 5 : अदेनए मयं
 पाषावमिपात्य । एवं यजमानमात्मनः मये पाषावमिपात्य मयं पाषि प्राहयिला
 Viv.; आधारेणेन प्राहयिलेत्यर्थः Kes; cp. Śatap. Brāhm. V. 3
 3. 11. अदेन दक्षिणे वाहवमिपात्य ।
 पद्म XXVI. 11. 288. 9. पृषत उ पद्मः । उपतः गुह्यपक्षयोः पद्म
 आमीनस्य न गुह्यत्वम् । उग्रयो निपात । एक इत्यर्थः ।
 पद्मक XXVI. 3. 275. 7 a modification of the rājasūya.
 पद्मनाडी X. 47. 47. 11; XIX. 2. 417. 12. पक्षिपक्षदुग्दुपिरेणु ।
 पद्मीयजुम् XIV. 22 : 190. 10 उग्रानि पद्मीयजुषि (TS. III. 5. 6), see
 Baudh. VI. 5. 169. 19, VI. 3. 159. 5 sqq.; I. 20 : 31.
 10; VII. 3. 203. 1, VII. 3. 203. 10; VIII. 14 : 253. 5
 पद्मीशब्द VI. 1. 156. 13 etc., always as a neuter; once fem. :
 XXIX. 11. 385. 8
 पद्मीयोजक adj. XX. 10. 23. 9.
 पद् c. सम् caus. XVII. 31 : 311. 1. मपादयति । अहूकरोति मयादीन्वपि
 प्रियम् ।
 पदाक्षया XIX. 1. 415. 5. 7.
 पदाग्र्य VI. 13. 170. 10; X. 2. 20. पदस्थानम् ।
 पदरथ adj. VI. 10. 166. 12; VI. 12. 169. 9; VI. 13. 170. 4 :
 छात्री पदरथी । पदपास्तुधारथी ।
 पद्म XVIII. 43 : 395. 9; XXV. 33 : 320. 3 : a certain very high
 number, r. perhaps दद ?
 पद्मश्री X. 27 : 20. 1. 8; XXII. 6 : 125. 8 : पद्मश्रीच आम्पश्रीच च ।
 पद्मश्रीच च श्रीचपार्थे ।
 पद्मीशब्द XXIV. 30 : 216. 3.
 पद्मेव II. 3 : 36. 9. आरजानः Viv.; परचेवे आरिषोत्पद्मः Venk.; prob-
 ably the reading of Tr. पा. is preferable.

- परिह्वय XVII. 29 : 308. 3, 5, 9, 13.
 परिकेष्ट XVIII. 1 : 343. 5.
 परिक्रौ XVIII. 23 : 370 13; XXIII. 18 : 179. 8; XXVI. 32 :
 318. 4, 7 : a var. of the sadyaskri
 परिष्कान्तिज्ञान II. 3 : 33. 7; XXIV. 13 : 197. 8 परिष्का मर्यादाः ।
 अतिज्ञानमर्यादाः । अन्ये समुद्रयापिन रति Viv. ; समुद्रयापी Venk.
 परिष्टेष्टवन् X. 51 . 54. 1 . परिष्टेष्टवन्वती (TS. IV 6. 3. 1, 2).
 परिषर्ग IX 5 : 271. 11; IX. 12 . 282. 9; IX. 13 . 284 3;
 XVIII. 24 : 371. 10 . प्रसंख्य परिप्तो वर्तमान महावीरादि प्रसंघम् ।
 परिष्ठाप्य XVII. 29 . 308. 9, 12; XXX. 18 : 411. 6, 7 : a
 manner of building the 'agni'
 परिधान XIV. 4 . 156. 13 : उक्तनौदुम्नराणां महापरिधीनां परिधानम् ।
 युनय्मि वे इत्यादि (TS. III 1 6. c, b) see Baudh VII. 1 :
 200. 17.
 परिनिष्ठवम् adv. XX. 1 3 2 परिगतनक्षत्रमतिरोहितनक्षत्रावस्थायाम् ।
 परिप्लव adj VI. 6 163 8 . तस्यैते यजुषो परियवे चावर्तते निमित्तपरिधाने
 (मनिपाते Keś) 'returning'
 परिप्लु VII 7 . 211. 18, VII. 8 . 212 12, VII. 16 . 228. 4, VIII
 2 : 235 14, VIII 7 242. 15, XVIII. 36 385 15 .
 द्रोणकल्लये परिस्रु पात्र प्रास्य परिष्ठवमान तस्मिन्निष्ठतोति श्रीमद्रथार्थ दास्यमय
 पात्र; Āp . परिष्ठाप ।
 परिभोजनीय I 2 3 10 सर्वत्रोपभोगादांश्चि Sāy
 परिषद् XXVII 5 329 6
 परिवर्षण XX 16 . 30. 13
 परिवहण XXI 12 91. 7
 परिव्राट् XVIII 34 . 384 11.
 परिविण, परिविन्न, परिविदिदान XXVII 5 329 4, 5
 परिग्राहण XX 6 16 13, XXI 13 93 14, nom act. to
 परिग्राहयन्ति; the meaning here and dhs I. 14. 7 is not
 'vollständiges Untertauchen' (thus the Petersb. Dict.) but
 'keeping, preserving'
 परिव्यथ V. 11 : 143. 19; V. 12 : 146 5; V 15 . 150. 12; VIII.
 9 : 245 9; VIII. 20 : 262. 4; XV. 22 : 226. 4; XV. 30 :
 235. 5 : परिव्यथेते जनेति परिव्यथ वल्लकठकिल्लिञ्चादि ।
 परिववण XX. 2 : 7. 12, nom. act. to परिवीति : लयादि (r. कुमादि ?)-
 क्षान्तस्याथपथादिना परिषदः ।
 परिषेवण XVIII. 24 371. 15.

- परिष्कन्दम् absol. XVIII. 24 : 372. 6.
 परिष्कन्दम् absol. XIV. 26 : 193 12 : see under निष्कन्दवन्त् ।
 परिष्कारत्न IV. 1 : 108. 9 : पराकाष्ठापरिष्कारः Viv. ; एकद्वयः परिष्कारः
 Kes.
 परिमजिन् XVIII. 1 : 343. 3, 4.
 परिहारस्तु XXIV. 38 : 225 5 : परिहारस्तुदित्यस्या अर्धमुत्तरं (•त्यग्यायं
 न• another copy) स्तुत्वापरिमज् प्रदपते । अन्य आङ्गैकमिदं प्रमाने-
 कमिन् स्त्रीबलां यस्याः चेति ।
 परिदोम XX. 19 : 42. 1 ; XXI. 15 . 98. 8 ; XXI. 25 : 115 4 ;
 XXII 12 . 134. 12 • the offering on both sides (i.e. before
 and after)
 परीक्षा XXI. 23 . 111. 13 ; XXV. 22 . 254. 5.
 परीक्ष 31 14 . 56 4, V. 1 129. 10 . परीक्षेन सर्वतो ऽग्निना ।
 परीक्षोपस्थान XXIV. 30 : 216. 6.
 पर्यन्तु XXIV. 25 210 14
 पर्यवेन V 11 143. 19, V. 15 . 149 7 ; 150. 12 ; XIV. 13 : 176.
 9, 12 : पलाशदन्त ।
 पर्यवहोपम् absol VI. 20 : 170. 1 एकदेशमेकदेश गृहीता ।
 पर्यवेतराणि adj XVIII. 44 397 7
 पर्याञ्च XXI 13 93. 7 परिगतं याञ्च याग वा प्रधानं यागमवन्तम् । stands
 for परियाञ्च, cp the next word.
 पर्याष subst. neuter XXI 10 . 87. 3, stands for परियाष, cp.
 अपर्याष ।
 पर्यारिन् XV. 7 211. 14 : 'going round' (according to the course
 of the sun, in opposition to अस्त्यया)
 पर्यारिन् XXIV 38 225 5, cp. TS. II 1 4. 7
 पर्युपस्तारम् absol X. 53 55 16.
 पर्युपोषण XIV. 13 175. 12 . उक्तं पर्युपोषणम् (TS. III. 7. 8. b) see
 Baudh. IV. 11 126. 14.—XX. 31 87. 18. .
 पत्न XVIII. 43 : 395. 9, XXVI. 33 . 320. 3 • a certain very
 high number.
 पत्न XX. 6 : 15. 17 : पत्नान्नलितदपर्युपरि वेष्टितं Viv. ; पत्नं निवृत्तद्विद्विद्विद्य
 ग्दयम् Sdy. ; also pi. sū. 1. 14 : 20. 14.
 पवमान VII. 8 : 212. 16 ; VIII. 2 : 236 6 ; VIII. 11 : 248. 1 ;
 XV. 17 . 222. 4 : उदद्या ऽग्निं पवमानस्तु सर्पन्ति । उदङ्म्याः पवमानमग्निं
 पवमानलितं देशम् आस्तायं मञ्चन्ति ।
 पवित्र XXVI. 3 : 275. 1, name of an ekāha (in the rājasūya).

- पविचष्टि XXVIII. 2 : 345. 2; 348. 3.
 पशुबन्धयाजिन् XXIV. 11 : 195. 5.
 पशुवपण VI. 29 : 193. 17.
 पशौक्षी VII. 4 : 205. 4 and elsewhere : गर्भयोग्या अष्टद्वीतमर्भा ।
 पाञ्चक XVII. 31 · 310. 9 : पाञ्चके चतुष्टयवक्रे । काञ्चिकायां वा ।
 पात्रोवत XIV 21 : 190 7 : उक्त पात्रोवतस्य त्रयणम् (TS. III. 5. 5. b) see
 Baudh. VIII. 14 · 254. 6
 पादकिण्ड XXVI. 22 : 303. 6.
 पापाय XVIII. 26 · 375. 4
 पाप्यं XVIII 49 : 408 5, name of an ekāha.
 पाशुवन्धिक fem. ंकी IV. 1 . 103 13; XXI. 6 : 79. 4; fem. ंका
 XXX. 3 394 7.
 पिह्वा XXIV 21 205 9, see crit note
 पिच्छोला XVI 20 266 9; XVI. 21 267. 9; 268. 2; XXVI.
 17 297 1, 2.
 पिच्छी subst. XIII. 38 . 146 15, XIII. 39 147. 5; XIII. 40 :
 148. 9.
 पितापुत्रोव XXV. 13 . 242. 8
 पितामहा (viz आश्रति) XXVIII. 10 361. 7.
 पिन्त् caus IX. 9 277 15, 278. 1 पिन्वयति दग्धि ।
 पितृकावन्त् VII 6 209 18 : पितृकावन्त् पुलकवदित्यर्थः, cp. अष्टापितृक
 and सपितृक ।
 पिप् ० उन्त् XV 30 235. 18.
 पिष्टोदपनी I 4 6. 5
 पुष्टरिन्धजिन् XII 17 112 11, XXII 20 144. 10.
 पुत्रिकापुत्र II 3 . 36 8, here probably a subdivision of the
 Ātreyas is meant, cp the Laugākṣīpravara · पुत्रिकापुत्रान्या-
 ष्टाश्रानो बालेयबालेयकौद्रेयवानरथ्यः, and thus also the Mānavapra-
 vara. The word has the usual meaning XXIV 32
 218. 5
 पुनराद्यस्य XXVI. 12 . 290. 7.
 पुनराद्यस्य XXVI 12 : 290. 7; XIV. 9 169. 12 : यन्नस्य पुनराद्यस्यः
 TS. III. 2 7. m.
 पुनराद्य रम् absol. I. 12 : 18. 13 . अनुद्यच्छ्रेण पुनराद्यत्वाद्द्वयोद्यच्छ्रिति ।
 पुनराद्यस्य III 1 : 69. 5, III. 3 : 70. 17 . अथ (var. वि) गीर्षं दीर्घान्यात् ।
 पुनराद्यस्य III. 1 : 69. 4; III 3 : 70. 16; XXIV. 18 : 202 10 :
 नन्मभि पुनर्निष्कृतम् ।

पुनर्निष्कृत III. 1 : 69. 4; III. 3 : 70. 16; XXIV. 18 : 202. 9 :

श्रीचं पुनः संस्ततम् Viv.; पुनः संस्ततः सिधिलीभूतो रयः Venk.

पुनश्चिन्ति XVII. 17 : 297. 4; XVIII. 14 : 89. 29.

पुरश्चरथ II. 6 : 41. 8.

पुरस्तात्साधाकृति adj. XXIV. 36 : 223. 2.

पुरस्ताद्गाम VI. 14 : 171. 1 : पुरस्ताद्गामशब्दान् मन्त्रो याच्छक्विषु ताः पुर-
स्ताद्गामाः ।

पुरस्तात्कृत् XXVI. 4 : 276. 4.

पुष्यमेध XXIV. 11 : 194. 5.

पुष्यस्य XVIII. 36 : 385. 11; XXIII. 18 : 179. 11, cp. AV.
v. 31. 9.

पुतोदक II. 2 : 26. 3 . प्रातुदकम् ।

पुतोदितप्रवर XXIV. 28 : 213. 8.

पू; The optat. पुनयात् is remarkable XX. 6 : 16. 8; XX. 10 : 23.
15, 17 and often in the Dvaidha and Karmānta.

पू c सम् caus. XVII. 33 : 312. 4 . सपवय्य मान्दयिन्ना ।

पूगणः XI. 6 : 73. 7; XII. 7 . 95. 16 . सषणः ।

पूनिदृष N. 13 . 13. 1; XIV. 13 . 176. 9, 12 : पूनिदृषानि जीर्षदृषानि
Ms.; पूनोक्तृषानि Viv.

पूषंदर्च or पूषंदर्च V. 10 . 142. 5; XV. 10 : 215. 14; XVII. 57 :
337. 7, XXI. 3 . 74. 14; XXI. 6 : 79. 8; XXIV. 17 : 201.
3; after all पूषंदर्च seems to be the best attested form, see
the various readings.

पूषंवाद् II. 12 : 53. 9; XXIV. 14 : 198. 12 : पुषा ।

पूषंसृष्ट XXIV. 10 : 193. 16 . पूषंस्य ताः सस्याश्च पूषंसंस्तः Venk.;
and elsewhere : प्रधानयात्रात्पूर्वं क्रियमाणाः प्रयाजाः वै पूषंसंस्तः ।

पूषां subst see जलपूर्वा ।

पूषांभिः XVIII. 8 : 350. 7; XVIII. 16 : 361. 8; XVIII. 40 :
391. 5

पूषांहिक IX. 6 : 273. 21; IX. 12 : 283. 4; read with B : पो. ?

पूषंदु काल adj. XX. 1 : 4. 11.

पृञ् c. षधि I. 9 : 12. 20; I. 10 : 13. 6; V. I : 120. 5; V. 11 :
144. 14; XIII. 25 : 136. 4; XIII. 33 : 143. 7; XXVI. 5 :
277. 2; षधिशयति is equivalent to षधिवयति; Śāyana gives
as equivalent द्वापयति, as the Śatapatha Brāhmaṇa uses in
this sense always षधिशयति, we are tempted to regard the
form षधिशयति of Baudhāyana as a corruption; but षधिशय

and अभिष्ट्यात् (XXVI. 5), and cp. Āp. XII. 28. 1 इष्टिः, prove that the root is इष्ट्; cp. P.W. vol. IV, col. 570.

c. अनु XV. 5 . 208. 18, here probably equivalent to अनुष्टुप्तिः ।

इष्ट V. 5 : 133. 14; XXX. 1 : 389. 4 : name of a measure : XXI. 9 . 85. 1 : 'the palm of the hand.'

इष्टिसव XVIII. 6 : 347. 16; XXIV. 11 : 194. 6, name of an ekāha.

इष्टुबुध XI. 1 . 63. 7 : इष्टुबुधान् विस्त्रोर्धसूत्रान् ।

इष्टात् II. 5 : 39. 11, Tr. reads correctly इष्टाकुनि ।

इष्टि X. 50 . 51 15; X 51 53. 18; 54. 2 : इष्टिसमग्लानम् ; इष्टविन्दुभिश्चिन(r. च)समग्लानम् ।

इष्टाच्च XIV 9 166. 11 . उक्त इष्टाच्चस्य...पदवम् (TS. III. 2. 6. a) see Baudh. IV. 3 : 112 13 sqq.

इष्टित in इष्टितभात् XX. 26 59 9, partic. to इष्ट् ?

इष्टसमनोश्च XVI 9 . 257 1; XVI. 23 269 9.

पृ (इष्टानि) XXIV 32 218 1 निष्टुयात्, as Lāṭy. III. 2. 11 and Drāhy VII 2. 11.

पय plur XVIII 51 410 15, 16; 411. 1, 14.

पेष्टलायनिवाङ्मण II 7 45. 1.

पोष्टतौक XVI. 32 278 4 name of an ahīna, also Āp. XXII 24 6

पौत्तिक XXVI. 6 280. 4

पौ c. अभि IX 9 279. 22, 280 5 अभिपोषयत्. । अग्रेष्वपरि पोषयत्. सावयत् ।—अनुदिशम् आत्मानमभि आत्माना अभिमुख मन्वावीर कला अनुदिश-सम्रावेव पोषयति सावयति ।

प्रष्टमचित् XVII 28 307 7, XXX. 14 . 407. 8; XXX. 15 . 408. 2.

प्रष्टमवेला X. 30 28. 12, X. 31 29. 11, X. 33 30 12, 17 . प्रष्टमवेलाया प्रष्टमभाचदेशे Ms.

प्रष्टानन XX. 29 : 63 17; XXI. 23 : 112. 8, nom. act. to प्रष्टावयति cp IV. 8 : 121. 10.

प्रष्टाद् XXV. 30 264 4; XXVI. 27 : 309. 6 : प्रष्टारः ।

प्रष्टनन II 6 . 43. 3 . a part of the nedrill : the hole, the पोनि in the अष्टारश्चि; this meaning also in Lāṭy. II. 5. 5 (Drāhy. IX. 1. 5), Mān. śrs. I. 7. 1. 39; cp. प्रतोचोनप्रष्टनन ।

प्रष्टानि IV. 5 : 115. 10, designation of the following mantras.

- प्रज्ञापरिचयन XVI. 16 : 262. 14 sqq.; XXVI. 17 : 296. 14.
 प्रज्ञात X 54 : 56 19 and often : प्रज्ञात निश्चयः परिकर्मिणो ज्यो वा
 यथा जानन्ति तथा निदधातीति । गुणम् the Viv. elsewhere.
 प्रञ्च XXIV. 12 : 195 7; XXV. 4 : 241. 13 : प्रञ्चमात्मानं कुर्वीत । प्रञ्चं
 प्रगतञ्च धनुः स्वकापञ्चनम् । तथा स्वप्रञ्चमात्मानं कुर्वीत । कार्ययोग्यमिति
 प्रवीणादिशब्दवत् परित्यक्तशुद्धिलद्योग्यत्वे वर्तते नियमप्रज्ञादिभिर्योग्यम् Viv. ;
 प्रञ्च मञ्च मनञ्चमिति यावत् । तादृशमात्मानं कुर्वीत कार्यानुष्ठानमभ्यासा
 भवेदित्यर्थः Venk.
 प्रञ्चोति † XVIII. 40 : 391. 7.
 प्रद्वेषम् absol. to प्रश्नोति VII. 17 . 228 12.
 प्रथोद XVIII. 48 : 405. 9, name of an ekāha.
 प्रतिनारकम् adv. XXI. 8 : 129. 10.
 प्रतिदुह XVIII. 7 : 349. 1, 6 (neuter); the last passage presents
 the var. r. प्रतिप्रथम्, cp. TS. II. 5. 3. 3
 प्रतिनिर्वाह्य VII. 12 . 217 8; 219 7, 11, 20; 220. 2; XXI. 19 :
 104 9; XXV 20 : 251. 11, 252 1 : तस्य प्रतिरूप तदेवत्य निष्कृष्य
 (var. निष्कृष्य) गृह्णातीति. see also the etymology given by
 Rudradatta on Āp XII 20 19 . प्रति निष्कृदा गृह्णाति इति ।—
 XIV 10 . 171 5 अत्र प्रतिनिर्वाह्याया प्रद्वेषम् (TS. III. 2 10. a—
 b), see Baudh VII. 12 . 218 9, etc., VII. 12 : 219. 8, 21.
 प्रतिनोद XVIII. 48 . 405 13 name of an ekāha.
 प्रतिपत्क in षाण्णभागप्रति. VIII 21 . 263 6; XXIII. 14 : 173. 3, 4;
 XXV. 2 : 230. 3; XXV. 26 : 250. 1.
 प्रतिपरिचरण XX. 30 : 65 10
 प्रतिपशु adv. XXVI. 11 : 287 12.
 प्रतिभञ्च XXI. 20 : 106. 11.
 प्रतिभञ्चम् absol. X 6 . 6. 3 : प्रतिस्त्रियप्रतिस्त्रिय Ms.
 प्रतिवचनीय V. 9 : 140. 10; VIII. 19 : 259. 13; VIII. 20 . 201.
 15; XII. 4 : 89. 6 : प्रतिवचनीये वाचपी आला परिधानार्थम् ।
 दीक्षाकाष्ठान्यवञ्च छवे वाचपी प्रतिवचनीये वाचपी Kes.
 प्रतिवेश adj. XXVI. 5 : 277. 9 : भूयन्तारः । XXVI. 12 . 289. 12 :
 परस्परं चनिष्ठः । XXI. 3 : 74. 12; V. 10 : 142. 5 : प्रतिवेशम्
 स्त्रीकुमारैश्च पचति । अरेः प्रतिवेशं विशतीति वेशं मनुष्य स्त्री च प्रतिवेशः ।
 प्रतिवेशः स्त्रीकुमारैश्चो ऽपि भवति । यावानोदनस्त्रावन्न पचनीत्यर्थः ।—प्रतिवेशम्
 seems to be adverb XXIV. 32 : 218. 2 : चनीये ।
 प्रतिव्यञ्च XXVI 15 . 293 5 : विभञ्च ।
 प्रतिव्यञ्च XVII. 39 : 319. 1 : 'senm.'

- प्रतिसमेधनीय X. 21 · 19. 19 : दक्षिणतो आस्यमानं निहितमाश्वनीयम् Viv. ;
 प्रतिः सादग्रे सादग्य च आश्वनीयत्वेन उख्यायेः प्रतिभयंन समेधनीयम्
 Ms —प्रतिसमेधनीया XXII. 3 : 120. 10, sc. समित् : a piece of
 wood put on the fire with the mantra वे देवा ज्योतिषो ।
- प्रतिसोमम् adv VII. 13 : 203 15 : सोम प्रति । यावन्तः सोमास्तावत्कूलः ।
 चतुष्टोमो ज्योतिष्टोम इति दर्शनार्थमुक्तम् ।
- प्रतिहित XII. 11 : 102. 4 sqq ; XII 12 · 103 7 sqq. ; XII. 13 :
 105. 14 sqq. ; XV. 24 : 228. 16 , XV. 25 : 229. 4 ; XV. 29 :
 234 1 ; XV. 30 · 235. 10 ; XXVI. 10 : 286. 1, also pi. sū
 I 5 : 9. 12 : प्रतिहितस्य युवराजस्य मन्त्रिषीपुत्रस्य राज्ञो जनरस्य. The
 meaning seems to be . he who is nearest to someone, qua-
 lified to take his place substitute, remplaçant. In this
 meaning also Āp. and Kānva recension of the Śat. Br.
 (VII. 3. 2 8)
- प्रतीचीनप्रजनन II 16 . 60 4 प्रत्यणर्ताम्, cp प्रजमन supra.
- प्रतीचीनसोम XII 20 117. 1, 12 ; XXVI 2 273. 3, 7 ; XXVI.
 3 274 15, 275 4
- प्रतीक्षा XX. 30 65 14.
- प्रत्यक्षवत् adv. XXI 12 90 6
- प्रत्यगाशो XX 2 7 16, cp Āp IV 1. 3.
- प्रत्यघ्नन masc 1 17 23. 13, see under उपप्यान ।
- प्रत्यनोक्त XX 26 58 11.
- प्रत्यभिमतं XXI 20 106. 13
- प्रत्यय XXI 2 118 10 पुनश्च्यतिप्रकारज्ञानम् Ms , XXIII. 12 · 169.
 7 प्रत्यय प्रतीयते उत्पान यन निमित्तं न स प्रत्यय ; XXIV 1. 185 1, 12 ·
 प्रतीयते ज्ञायते विशेषा ज्ञेन स प्रत्यय प्रमाथम् ।
- प्रत्ययमन्त्र XXIII. 10 165. 8, meaning ? The Viv is useless
 प्रत्ययरोक्षयन XI. 12 : 81. 2 (see crit. note) , XVIII 17 · 36. 11 ;
 XXII. 15 138. 10.
- प्रत्ययमान XXI 26 : 116. 9 , XXII 17 · 141. 7 'returning to
 one's home'
- प्रत्ययवृत्तिरिक्त् XXI. 7 . 127. 4.
- प्रत्ययन XXI. 3 . 73 5 ; XXIII. 16 : 175. 17.
- प्रत्यानयन XXI. 12 : 91. 3.
- प्रत्यपस्यान XXI. 12 : 91. 9.
- प्रत्युदपुरोप X. 48 : 48 10 : *रूपया चपनीतपुरोपया ।

- प्रदक्षिणीक X. 2 : 2. 10 ; X. 4 : 4. 13 : प्रदक्षिणी वैश्वं कुर्वते । प्रदक्षिणीकुर्वते
वैश्वम् । बान्धसप्रयोगानुक्रमणत्वात् व्यवधाने ऽपि न दोषः ।
- प्रदाश IV. 11 : 126. 16 : प्रदाशं तस्मिन्दीप्ते ऽग्नी । XIV. 13 : 175. 14
16 ; XIV. 26 : 198. 9 ; XX. 31 : 63. 2.
- प्रदाश XV. 6 : 210. 8 ; XV. 9 : 214. 9 : designation of the man-
tras contained in TS. VII 1. 13 ; उद्दान Āpastamba.
- प्रधि XXX. 7 : 400. 9 ; XXX. 21 : 414. 5 ; XXX. 18 : 411. 2 :
'segment' ; XXX. 16 : 408. 9, 14 : चक्रस्थान्क ।
- प्रधी (or अप्रधी ?) II. 5 : 39. 9.
- प्रपथ III. 13 : 83. 18 ; III 14 : 85. 2 ; IV. 11 : 126. 10 ; V. 9 :
140. 14 ; VIII. 20 : 261. 19 ; XVII. 28 : 316. 10 : प्रपथं
मनिहृष्टे देवे or अर्धपथे ।
- प्रवाचन XXI. 24 : 113. 14 ; XXI. 25 : 113. 18.
- प्रवाचक I. 16 : 24 17 ; VII. 2 : 202. 4 ; XX. 13 : 29. 1, 2 : समान-
चाने Veāk ; समम् Viv.
- प्रवाचम् XVIII. 24 : 372. 4 ; XVIII. 45 . 398. 3.
- प्रवक X. 54 : 56 8 ; XI. 7 : 74. 6 ; XII. 8 : 98. 9 ; 99. 9 ; XII.
11 : 102. 8 ; XVIII. 18 364 12 : equivalent to चंपान, cp.
Āp. XVII. 19. 4.
- प्रवलाट X. 30 : 28. 15 : दक्षिणे प्रवलाटे । दक्षिणाम्बुजात्तो ज्ञानार्कम् ।
प्रवकल probably adj. XV. 14 : 218. 5, of unknown meaning.
- प्रवर्ग IX. 1 : 265. 1 ; IX. 6 . 273. 2, 9 . प्रवर्गद्वयम् ।
- प्रवर्ग XIII. 31 : 140. 18 sqq. ; XVII 39 : 317. 4 ; XVII. 41 :
321. 12 ; 322. 3 ; XVIII. 8 . 319. 16 ; 351. 1, 3 ; XVIII.
9 : 352. 15 : कृपकल कर्षालकारम् ।
- प्रवसथाञ्जति XX. 23 : 50. 1, 7.
- प्रवान IX. 3 : 268. 20 ; X. 6 : 6. 3 : प्रवाते निवाते ।
- प्रविदानकल्प XXIV. 32 : 218. 8, 11 not explained in the Viv.
- प्रहृष्टश्च XXIII. 5 : 157. 4.
- प्रहृष्टश्च XXII. 2 : 119. 1 : अचटे स्थापनम् Ms
- प्रहृष्टश्चति VII. 9 : 214. 19 ; XIV. 5 : 160. 15 (TS. III. 1. 10. a,
b) ; XIV. 21 : 189. 20 (TS. III. 5. 5. a), cp. Baudh. VII.
9 : 214. 19.
- प्रवेण XXVI. 5 : 278. 8.
- प्रवाज neuter subst. XVIII. 44 . 397. 10.
- प्रवि XX. 13 : 29. 11 : प्रदीरेष देवे समस्थाने Viv. ; प्रदीः प्रधानभूताञ्जतीर्जङ्ग

यथा प्रधानमानुपूर्ववाङ्मतीर्त्तना सर्वाणामाङ्मतीर्त्तना पूर्वार्थे भिद्यत अङ्गया-
दिति Say. ; XX. १० : 44. 9 ; XXV 33 : 268. 6.

पट्टिवाचिन् XXII. 17 : 140. 19

प्रयुत subst. masc. XI. 1 64. 13 ; XII. 1 : 83. 3 and very often
elsewhere

प्रयुमय V. 1 128. 7 ; XXI. 1 : 70. 1.

प्रवेक X. 50 . 51. 12 ; X. 54 . 56. 8, 12 ; XV 35 . 239. 17 ; 240
7 ; XXII. 10 : 132. 3, 7 ; प्रमिष्यते षभोर्धांरादेनेति प्रवेक ।

प्रयन्तन XXI. 17 . 100. 7 ; XXIV. 33 . 219. 7 ; XXV. 8 : 236.
6 ; XXV 9 . 237. 12, XXV. 25 . 257. 15 ; XXV 31 .
165 1

प्रत्यपरिधि dvandva neuter IV. 10 125. 9 ; V. 4 132 1 ; V. 9 :
140 3, V 15 150. 17 ; VIII. 16 . 257 3

प्रत्य masc XXIII 5 . 155 13 प्रत्ययोरेष भीमालरितयो ?) ; XXVI.
24 306 3

प्रत्यान XX 14 32 3, see crit. note.

प्रजत XXIV 4 157 11 प्रजत । यदुला दीयते जातकर्मादि स प्रजतः
Viv . ज्यते दीयते यव स प्रजत । प्रकर्षार्थकोपमर्षेष दानकपार्थविशेष-
जाम । होमदानमावाहक क्षमेविद्यथ प्रजत इत्यर्थः Venk

प्राकशम VI 26 187 11 अयमुद्यत् बल को भावनुभास इति यथाहित ममः
स देय इति, cp अदकशम ।

प्राथोनपुच्छत् XX 14 31 10 XX 16 33 13, 15

प्राथकादशिली XXX 4 396 5

प्राथपष्ट XXV 17 248 12

प्राथाङ्गति XIV 4 157 6, 158 4, offerings with the formulas
(T.S. III 1 7 1) प्राथापालो etc.

प्राथवीथ XIV 21 190 8 उज्जा प्राथवीथस्य सुवाङ्गतिः (T.S. III. 6. 5.
f) see Baudh VI. 10 167. 6

प्राथमिक (sc यथा) XX. 2 : 6 6

प्राथङ्ग XVIII 35 385 3, XXVI. 11 : 287. 13 : द्वितीयाद्यं युनेषु
च युनेषु ।

प्राथकवच XV 7 . 212. 11, equivalent to पर्यन्तक . ।

पुष् c. वि XIV. 13 : 176 8, see crit. note and cp. also the read-
ing of T. at IX. 20 : 298. 1.

पुषवस् X. 55 : 58 3 ; X. 59 : 61. 9 ; XI. 13 : 82 10 ; XII. 16 :
111. 4, etc. : निवृत्तानित्यर्थः ।

पुष XV. 26 : 230. 8.

प्रोक्षतम् X. 10 : 10. 2, see crit. note.

प्रोक्षणीधान IV. 5 : 116. 3 ; XI. 3 : 63. 8.

प्रोक्ष XVII. 31 : 310. 8 : बह्दकम् ।

प्रोक्ष XXIV. 6 : 189. 17, 190. 4 - प्रोक्षः कर्मसाधनः कल्पसाधनो वा प्रकार-

गुणमान तेन बुध्यते संबन्धो ऽस्येति Viv. ; प्रोक्षेण वा प्राप्नुयेंष वा Venk

श्रु c. परि-चा VI. 10 : 166. 7 ; X. 19 : 17. 11 : 'to come round.'

c. चानु-परि caus. I. 9 : 12. 15 ; XVII. 41 : 321. 9 ; 322. 10.

फ ।

फाल्गुन XXIV. 1 : 185. 16, name of a plant.

फाल्गुनपाच adj., fem. षी, XVIII. 8 : 350. 4 ; XVIII. 9 : 352. 6,

'made from (a kind of wood).'

व ।

वह् XIV. 30 : 203. 11 : वह्नीति कवेत् ।

वन् c. उप-नि VI. 25 : 185. 16 ; 186. 1 ; VI. 29 : 193. 2.

वधुकर्ष XX. 25 : 55. 7, cp TS II. 1. 8. 2.

वर्द्धिर्लवन XXIV. 7 : 190. 10 . लूयदे ऽनेनेति लवनां वर्द्धिर्लवनाद्यो मन्त्रः Venk.

वर्द्धिर्लवां II. 19 : 66. 1 ; XX. 3 : 9. 16 ; 10. 3, nom. agentis to

वर्द्धिर्लुनाति ।

वल्कल XVII. 36 : 314. 9 : वल्कलस्य सुकिहस्य ।

वदिराञ्जनम् IX. 11 : 281. 7, cp चन्दराञ्जनम् ।

वदिरवपसत्क XXV. 28 : 262. 3, 5 - द्वािचाध्ववत्कत्वादुपसदो यस्य स द्वािचाभ्यो

वदिरवपसत्क ।

वदिविंराज (so. चान्युपस्थानम्) XXIV. 33 : 219. 13, 16, see under

चान्विंराज ।

वदिवर्कट X. 25 : 24. 15 sqq. . वदिवर्कटात् वदिरद्वेः ।

वदिसन्ध XXX. 2 : 392. 5, 9 : '(a square) lying outside the cords.'

वदि-सदसम् adv. VII. 10 : 215. 10 ; VII. 11 : 216. 8, 15 ; 217. 3.

वद्लोयधि XXV. 5 : 232. 12.

वाचवन् X. 23 : 21. 20 ; 22. 5 : धनुर्वाचवत् धनुर्वाचसहितम् ।

वाङ् XXX. 1 : 389. 6 : designation of a measure.

वाङ्मथविशेष XXX. 14 : 407. 10.

वदस्युह XXV. 254. 8.

- दृष्टस्मृतिमव XVIII. 1 : 343. 1; XXIII. 18 : 177. 18; XXVI. 8 :
282. 6 : name of an ekāha.
 ब्राह्मचर्यवन् XXI. 1 : 69. 4
 ब्राह्मज्यता XV. 4 : 207. 12, 13; 208. 1.
 ब्राह्मणज XX. 1 : 5. 3 (a compos. of the same kind as कल्पज).
 ब्राह्मणवन् IV. 1 . 108. 9, plur. 'those who follow the authority of
the brāhmaṇa'; XVI. 19 : 265. 12, 14 : 'mentioned in the
brāhmaṇa.'
 ब्राह्मणसप्तत्र XIV. 8 : 165. 10; 166 4; ब्राह्मण उक्ताः ।
 ब्राह्मोदिक X. 50 . 51. 17.

भ ।

- भक्षत XX. 21 . 47 15
 भक्षानुवाक XIV 8 166. 10 . उक्ती भक्षानुवाकः (T.S. III. 2. 5) see
Baudh. VII. 15 224 13 and passim.
 भ्र XVIII 36 385. 14, 15, equivalent to भ्र of Āp. XII. 11.
10, 15 R.V IX 61 13 to be compared ?
 भृ c. प्रति-वि XXVII 11 335 16 . XXIX 3 371. 6.
 भवेदक IX 18 203. 4 रक्तदृष्टरोमा भेष । अश्वेर इति प्रसिद्धः ।
 भरतद्वादशाच XVI 32 278 8; XXVI. 20 300 10, 11
 भ्रत XXIV. 14 198 7 भ्रतवत्त्वना Viv , भ्रतरासिपदमलेमाद्भत
इति भ्रतः । भ्रतपदगा र्व्यर्थः । भ्रतवत्त्वले भिदीकरणे ऽपि पिपीकरण-
योग्या वे अदविद्यया Venk
 भागदुष (nom भागभृक्) XII 15 108. 12, equivalent to भागदुष,
which occurs XXVI. 1 . 272 1.
 भागनाभिन् XXVI 1 272 2
 *भाजन in ब्रह्मभाजन XII 17 : 112. 13, 15; XVIII. 20 . 368. 4, 6;
XXII. 20 144 14, 15; XXIII. 18 179. 5, 6; in चपास-
भाजन XVIII. 21 : 368. 14
 भाषविस्तीम XVIII. 27 : 357 7.
 भावित IX 1 : 265. 3; X. 1 . 1. 2, 7 : वृद् भावितं कृत्वात्तयै षडाद्यर्थ-
लेन सञ्ज्ञिताम् Ms.
 भृज् c. भृ IV 4 : 113. 16 . वि भृज्य चिनुष उक्ता ।
 भृ c. षप XIV. 17 : 183. 1; XIV. 18 : 184. 13; XVIII. 14 : 369
5 : षपभृतो निरुद्धः and elsewhere प्राधान्याद्बरोपितः ।

- भूमिकपात्त XXIV 10 : 193 15; XXVII. 14 : 342 4; XXVIII
4 : 351. 6.
•भूय in प्रसरभूयम् XX. 24 : 54. 6; in चावापभूयम् XXIV. 3 : 187
4 : चावापत्वम् Venk.
भृ c. सम् X. 5 : 5. 4 : मभरति नृद्वाति Viv. and Ms.
c. अभि-सम् I. 2 : 3. 4.
धूमक XXV. 8 : 236. 16 : चत्तरेषु धूमके धुवोर्मध्ये; cp. gṛhs. I. I. eud :
अथैनामन्तरेषु धूमके दर्भेषु समाति ।

म ।

- मण्डूकः XXV. 32 : 266. 8; 267. 3, 9 : कुम्भत द्यम्याचो मण्डूकः ।
मण्डूक्या (or चमण्डूक्या I) subst. II. 5 : 39. 9.
मच्च XIX. 10 : 434. 6.
मच्छरवत् VI. 5 : 161. 4 : छादच्छपाश्वत् ।
मच्छलाकारम् XX. 13 : 29. 13.
मच्छलीकम् XXVI. 24 : 306. 3.
मच्छलेटका X. 5 : 6 2; X. 6 : 6. 9, sqq.; X. 31 : 29. 11; X. 39 :
38. 4; X 46 46. 17; XXII. 2 : 119. 5 : उपरिष्ठतमच्छला, cp.
XXX. 6 : 399 4
मतस्यो dual : IV 8 : 121 6 (var •सु); XXV. 32 : 266. 5; मतसू
II. 9 : 49. 1; मतस्य sing II. 10 : 50. 2; II. 11 : 52. 3.
मथ c. वि XIV. 29 : 202. 6 : विमथितम् सानुकर्माधर्ममथितम् ।
मथ XVIII. 42 : 395 2; XVIII 43 395. 9, a certain very high
number, cp. Āp. XVI 31. 1
मनाश्चमन्त XII. 15 : 109. 7 : ईपत् संसृष्टान्ताम् ।
मनामपनत XVII 28 : 307. 6
मनामुपतप्त V. 5 : 133 8 : ईपत् अद्याः ।
मनात्पूर्वीयश्च VI. 10 : 166. 15 : ईपदुषतराम् ।
मद् c. प्र caus., with obj. मिर XVIII. 19 : 365. 10; XII. 20 :
116. 11 : न प्रमन्दयते । न अद्वायां घेते न केशान्विशिष्यते ।
मदन्तो sing I 4 : 6. 8 : 'the vessel for hot water.'
मदस्रन् (मनस्रतो आस्रति) XVIII. 10 : 187. 11; XXVIII 11 :
302 8.
मन्त्रशपाश्चात् XXVII. 1 : 322. 1; XXVII. 2 : 325. 2 : तानि (प्राय-
श्चित्तानि) द्विविधानि मन्त्राश्चातानि शपाश्चातानि च । मन्त्रलिङ्गेनायातानि

मन्त्राभ्यातानि । आभिर्गीर्भिरित्यादीनि । गणेनाभ्यातानि दिन्द्रादिगणादीनि
Prayogacandrikā.

मन्त्रघृण XXII. 8 : 123. 15

मन्त्रानुदिगम् adv. XX. 26 : 58. 7; XXII. 9 . 131. 9.

मन्त्रानुपूषम् adv. II. 6 : 42. 3; मन्त्रक्रमेणेत्यर्थः । इतोयार्थे ज्यषीभावः ।

मन्त्रानुलोकम् adv. XX. 26 . 58. 7; XXII. 9 : 131. 9.

मयस्तान् XV. 13 : 218. 3; XV. 14 : 219. 1 : 'leather-worker.' (1)

मराय XVIII. 48 : 406. 7, 9, name of an ekāha.

मरायकृत XVIII. 48 : 406. 9; XXIII. 18 : 180. 2; XXVI. 33 :
320. 7.

मरुण in उत्तरमरुणम् XII 14 . 107. 9, cp. crit. note.

मरु c. उन् I 6 . 8 16, I. 13 19. 10 . उन्मरुयन्निति । उच्छब्द ऊर्ध्वभावे
मरुयतिष्ठ पूजार्थे । मुच स्वोद्यमन यथा देवताभ्यो यूपदौ न इक्ष्णापामुच्छेष-
पम् । एना इति सर्वासां कर्मलेन यवपादक्षेत्रोच्छेषे तदभावादुष्वाहनमिति ।
अन्य मन्त्रमेव केवल जपतीत्यथा पूजति Viv ; उष्वाहयन् Kes.; it is
equivalent to उद्दिहयति of the White Yajurveda (Śat. Br. I.
1 3 7, Kāty II. 3 35)

महाकीश XXVI 8 283 1

महायज्ञ XXV 13 . 243 10

महाविनि X 27 25 18 . महाचित्यर्थाद्रथापि ।

महानस XV 14 218 12

महानसिक XXVI 1 272 1, equivalent to मानदुष ।

महापरिधि VI 34 109 2, VII 1 200. 17; XIV. 4 : 156. 13;
XXI 16 99 1.

महापरिधि XXVIII 1 344. 14.

महापात्र XXVI 12 289 13

महायज्ञ XIV 8 . 164 15, 20, 165 1, XVII. 61 . 340. 17.

महाचन XVII 10 291. 1, see crit. note.

महाय् XI. 11 79 9 . महायमाना आसते । पूजयन्तो ज्योन्वम् । अन्येन वा
पूजमाना आसते Viv ; यज्ञमान वाग्भि. पूजयन्ति Kes.

महेन्द्रेया XXIII. 17 . 176. 12, 13

मानप्रवाह XVIII. 25 : 373 4, 6.

मादल XXIV. 2 . 186 3 According to Venk. and रुक् mentioned
in the Viv., name of an Ācārya : इति मादल आचार्यो भवत्ये धेति
केचित् । अन्ये मा मन्त्रोति मानदल तत्र (instead of these two words
मानतन् another copy) प्रयुजो यज्ञ उच्यत इति । सर्वे च मन्त्रधर्माणि

यदाप्रयुक्तम् । अतो यज्ञो हीति; if the name of an ācārya was meant, we could hardly miss an रति after यदोपज्ञः ।

मान XVII. 31 : 310. 11 : कुडवादिना (sic.) मानम् ।

मानुष XXIV. 12 : 195. 12 subst. neuter : मानुषेषु अनुषुषाधारणेना-
दिगादिशौचादिना धर्मेषु Veñk.

मानुष XIV. 18 : 183. 10, 11; this passage is not commented upon

मासत XI. 10 : 79. 2; XXV 34 : 270 3 : मासताः । मासतां मन्त्रयन्तो
(means ?) यथा निशस्यामूताः स्यतयामय उपपन्ते; according to
Keś., whose text, however, has here some gapings, the
आजिह्वतः of line 1 are स्यतयामय, the मासताः are the अच-
यस्यहीनारः ।

मार्त्तिक XXIII 18 178. 9

मासत XVII. 31 310. 11; XXIII. 16 175. 16 : तत्र यत् सुदतपुलान्
(r • लानां ?) सकलतपुलान् (r • लानां ?) सावय त मासत इत्याचक्षते ।

मासमव XVIII. 3 345. 18

मासिष्ठ XVI. 15 202 9

मादानस fem शी• XV 25 229 9

मादावतिक XXIII. 11 167 10

मिन्दाञ्जति XXI 24 . 113 1 sq ; XXV. 24 : 256. 16; and passim
in the prāyascitta-prāśnas

मिर्मिर XVIII 1 343 4, 5, see the text itself

मिथ XIV 13 . 175 13 मिथमिथ । बुद्धिपूर्वक पापसद्यष्टम् ।

मीव् c. उप VII. 14 . 255. 9, XV. 5 . 209 19; 210. 1 : उपमीवति
सज्ञां करोति ।

मुञ्जकुलाय II. 6 . 42. 15, II. 12 53 7; II. 16 : 60. 4; X. 12 :
12. 2; X. 13 . 13. 12 . कुटिलो मुञ्जकुलः । रपौकतूखानीत्यन्ते । मुञ्जा-
कुलाया यस्येति मुञ्जकुलायः the Viv, and elsewhere : मुञ्जकुलाय
मीर्यान्मुञ्जान् । मुञ्जैर्षयश्च यस्येति वा; मुञ्जदण्डैः पचिविद्येपनिर्मित मीडम् Ms.
मृतकार्ये 1. 2 : 3. 14. : धान्यनिधानार्थः दण्डपुञ्जमनिवेमविद्येयो मृतः । नदन्कार्यो
मृतकार्यः Sāy

मृतकत XXVI. 33 : 320. 8

मृतत'पुष्कर XX. 16 : 33. 15.

मृगाखर XV. 8 . 213. 6; XXIV. 10 : 193. 15.

मृगारेष्ट XXVIII. 1 . 314 15.

मृगवद्य XXIV. 31 : 217. 1.

सन्निपट XXVI. 27 : 310. 4, 5.

सत्युद्देवत्य XXIV. 36 : 222. 13.

सत्युत्सव XVIII. 16 : 361. 3; XXIII. 18 : 179. 3; XXIV. 11 : 179. 3.

सद् c. प्र (प्रसदित) XXII. 17 : 141. 12, see crit. note; XXVI. 32 : 316. 10 : उपक्षेपे ।

सद् c. प्रति-श्चभि IV. 1 : 108. 6; III 21 . 93. 13; and often.

c वि-श्चभि XX. 5 : 15. 10; XX. 8 : 20. 9, 12; XXII. 11 : 133. 1; XXV. 16 : 247. 6

मेवायथोयप्राणस्य XXX. 8 : 401. 11.

मौस्य XV 25 229. 1 . 'a fragrant substance extracted from the *musta*,' मौस्यक Āp.

स्वा c. सम्-प्र VI 2 : 157. 20 : सप्रखाय सद्दित्वा ।

य ।

यञ्चयुञ्ज् XI 7 75. 4, XI 9 : 79 11, 16 equivalent to यञ्चयुञ्ज् ।

यञ्चपरिभोजन XII 5 90 14 यञ्चोपकरण इद्राययोग्य इर्भेष्वाच्यमौष्ठादि ।

यञ्चपुच्छ XXV 26 259 3, XXVI 12 289. 12, XXVI 32 : 318 5, XXVI 33 320 1

यञ्चवास्तु XXVI 7 . 281. 6

यञ्चसम्पदि I 21 32. 10

यन् c श्चभि-श्चा caus XI. 11 80 2 . सञ्चेपयति ।

c परि-श्चा caus XIV 32 191 10, 17

यतउच्चार X 30 28 17 श्चपि वा यतो अनपदस्य जन्य जननिमित्त भय यत उच्यद्यत इति मन्थते तस्यां दिश्युपवधानीति ।

यथाकर्म XXIV 12 196. 7 . ऋष्यादिषु यस्मिन्स्मिन्वृते तप्तकाले कर्म चलति तत कर्मानुगततया पूर्वमुत्तर वा दृषीतेत्यर्थः Venk ; कर्मानुक्रमेण वरवपत्ते आदावन्ते वा च इति Viv.

यथाकृतु XIV. 4 . 158 4 यथाकृत्वेष यन्ति । यद्यग्रिदोम सोम इत्यादि, cp. T S. III. 1 7 3—XXI. 17 . 100. 9, XXII. 11 : 134. 7.

यथाञ्च्येष्टम् XXIV. 12 : 196. 5 : ञ्चेष्टमनतिक्रम्य । यो ञ्चेष्टस्य प्रथम दृषीतेत्यथ Venk.

यथाधविचम् XXIII. 6 . 157. 7.

यथाधिकरणम् XXIV. 2 . 185. 19 . यथाधिकरणं मन्त्रा दृष्टाः । यथाधिकरणं प्रत्यधिकरणं मन्त्रा दृष्टाः । तादर्थ्यव्यवस्था मन्त्रा उपदिष्टाः Venk.

- यथानिर्भेदम् XXII. 18 : 142. 11 : यथापठित पाठे सुषिरावि यथा वा जायन्ते
भेदेन नचा Veñk.
- यथान्यत्र adj. VII. 8 : 214. 1; *त्रम् adv. *ib.*; XXV. 19 : 250. 2.
- यथाप्रकृतम् (*कृतम् the Viv.) XXIII. 18 : 178. 15.
- यथाप्रयोगम् XXI. 1 : 69. 5.
- यथाध्यायप्रविधि XXIV. 1 : 185. 2 . आध्यायस्य प्रविधिः अभिधान तदनभिक्रम्य
वेदोक्तक्रममनतिक्रम्येति यावत् Veñk ; यथान्यायस्य प्रविधेः प्रविधान क्रम
यदा यदर्था स्मितास्तत्रैव द्रुत्यादिभिरवित्युक्तान्त्रान्त्रान्विनियोजयेत् Viv.
- यथावकामम् XX. 13 : 29. 10; XX. 18 : 39. 12; XXI. 21 : 108.
5, etc.
- यथावेदम् VII. 9 : 215. 1; VIII. 2 236. 5; VIII. 11 : 247. 20.
- यथाशकंरम् X. 20 : 19. 3; X. 26 · 25. 17; XIX. 2 : 417. 4.
- यथाशतम् XXI. 5 : 76. 15.
- यथाशददक्षिण XXVI. 20 : 300. 6.
- यथाशमुदितम् VIII. 6 : 241. 18 · समुदितानुरूप विद्या(var. विद्या*)-
दीनाम् ।
- यथासुष्ठु X. 17. 16. 10, X. 20. 19. 3, X. 26 · 25. 16; XIX. 2 :
417. 4; XX. 3. 8. 18, also pi. sū. I. 15 : 23. 8.
- यथास्यम् XXIV. 22. 206. 13, XXVII. 11 : 336. 4.
- यथोत्पन्नेन XXII. 1 : 117. 15, see under उत्तरदक्ष ।
- यथोपपन्नेन (instr.) XXI. 4 : 76. 9
- यदभिहार XXIV. 9. 192. 13 यदभिहार तन्त(ए स्यात्तदभिहार कुर्यात् ।
तन्त्र प्रयोगः । यदभिहार यत्पुर स्यात्तदभिहार तत्पुर तन्त्र कुर्यात् Veñk. ;
यदभिहारं यद्द्वयस्त्वेन विभक्तिं तन्त्रे ब्रह्मण यस्य तदभिहार तद्ब्रह्म तत्प्रधान
कुर्यात् Viv
- यदमन adj. VII. 15. 225. 18; VIII. 4 : 240. 4; VIII. 12 : 251.
4 : यदमना । यदुपनस्यीमे ऋनि मुक्ते तद्भक्ते । इविष्यम् ।
- यम् c. अप VII. 5 : 207. 4; VII. 6 : 209. 15
- c. आ XIV. 10 : 170. 5, 6 (T.S. III. 2. 9. 5) . यथा वा आधतां
प्रतीचते । आधताम् आभिमुखेन ब्रह्मन्नीभिद्यु कश्चिदप्रमत्तो योधः प्रतीचते ;
this explication is different from, and, doubtless partly
better than the one given by Sayana.
- c. इति-आ XXII. 1 · 117. 20 : अत्यायच्छेत् । आनयेत् ।
- c. अनु-आ XXIV. 11 : 194. 13 : अन्वायतानि । अनुवृत्तानि अनुमता-
नीति यावत् Veñk. : अनुमत्तानि Viv.
- c. अनु-उत् VII. 17 : 228. 19; VII. 18 : 231. 4, and passim
in VII and VIII; XI. 8 : 77. 3.

e. उप-उत् V. 11 . 144. 9, VII. 2 : 201. 18; XIII. 25 : 135. 18; XIII. 41 : 149. 1, all with obj. यवान् : उपोद्यच्छन्ने यवान् । पुरोडाशीयावपनकाले यवान्ममीप उद्यम्य तिष्ठन्ति ।—VII. 14 : 222. 11 with obj. चमसान् ।—IV. 9 : 124. 12; VII. 14 : 224. 5; VIII. 4 : 239. 14; VIII. 12 : 230. 10; all with obj. रडाम् : ममीपे उद्यच्छन्ने ।—IX. 8 . 276. 11 with obj भविष्यापि ममीपे ऊर्ध्वं धारयन्ति ।

c उप XXIV. 32 : 217. 12, 218. 1 : with obj. दापम् ।

c. उप-नि II 8 : 45. 12 : उपनियत्य ममीपे लप्रानि उद्यम्य ।

c अति-प्र II. 17 . 62. 4, etc.

c उत्-प्र I. 12 : 16. 14 sqq.; VI. 11 : 168. 12; VI. 24 : 185. 6; VI 30 . 194. 12; VII 6 . 208. 8, 10; VIII. 1 : 234. 15, 235. 3, VIII 9 . 245. 15, 17, IX. 8 . 276. 1, 4; XXV 12 . 241. 3

c वि-उत्-प्र VI 16 . 152. 2, XI 8 . 78. 18 विभज्यविभज्योऽप्युपच्छति ।

यपपुरोप adj XVIII 21 . 368. 5

यववर्द्धिष adj. XVIII 21 . 368. 7

याजप XXII 1 . 118. 7 एतस्यै याजुष्ये (117 रुद ।। एतस्यः यजुःसभताया रुद सकाशात् VI 8

यायावर XXIV 31 . 216. 11

यायावरधर्म XXIV 31 . 216. 10, 12

यावत्सिद्ध XIII 1 . 119. 8.

यु (योति) c. सम् उत् चा VI 8 . 164. 21; XVII. 40 . 320. 16, XVII. 44 . 325. 8; XVIII. 41 . 393. 1. XXVI 8 . 283. 2 : मनुदायुत् । मिययित्वा or मद् हत्वा ।—X. 25 . 24. 10; X. 54 . 56. 16; XI. 7 . 74 . 4 मनुदायुत् भवति । स्कीकृत्य मियित् भवति ।

a. सम्-प्र II. 16 . 59. 7, 18, II 13 . 60. 1, IV. 2 : 109. 19; V. 15 . 149. 6; VII. 5 . 206. 2; VIII 1 . 234. 11; X. 20 : 18. 17; XV. 19 : 223. 18; XIX. 2 : 415. 5 : मिययति, चान्दोडयति ।

c प्रति VIII. 20 : 261. 17 . अपानन् प्रतिपेति । उपरप्रथवादभ प्रतीपमपः प्रेरयति ।

युग XXX. 1 : 389. 5, 7, designation of a measure.

युगलान्तम् dvandva X. 24 . 23. 13; XXII. 5 : 121. 10, 13 . युग ध लान्त च ।

- युञ् c. नि IX. 9 : 277. 12 : नियुञ्च । क्वं नोः पादे नियुञ्च वडा Kesī.
 c. उप-नि act. XI. 6 : 73. 4 ; XII. 7 : 95. 13 ; XV. 24 :
 227. 15.
 यूपविरोहणीय XXIV. 18 : 203. 5 : यूपविरोहणे यूपे पङ्क्तो द्रुमे (sic) निमित्तं
 नैमित्तिकस्वाद्यः पद्यविहितः । सो ऽप्युपाद्युक्तं कर्तव्यः Kesī.
 यूपस्योपस्थानम् XIV. 21 . 190. 9 : उक्तं यूपस्योपस्थानम् (T S. III. 5. 5. h.)
 see Baudh. IV. 11 : 127. 8.
 यूपवटीय VI. 22 : 181. 16, 18 ; 182. 2, 6 ; X. 19 : 17. 16 ; X. 23 :
 22. 6 ; XIX. 1 : 415. 12 ; XXII. 5 : 123. 17
 यूपम् IV. 8 : 121. 9 ; 122. 15 ; IV. 9 . 123. 7 ; instr. यूप्या IV. 9 :
 123. 2 ; loc. यूपम् IV. 9 : 123. 2, XXV. 32 : 266. 13 sqq
 योग्यहत VI. 15 : 173. 4 ; VI. 24 : 184. 1 : बह्वनसमर्थम् ।
 योयपन XX. 9 : 22. 1, nom. act. to योययते ।

र ।

- रक्षोपहनन XX. 2 : 7. 5.
 रज्जुदाम dvandva IX. 5 . 271. 7 रज्जुश्च दाम च ।
 रज्जुद्रव्य IX. 15 : 287. 13.
 रथकार II. 13 . 61. 2 ; II. 12 . 53. 17, XXIV. 16 : 200. 5.
 रथचक्रचित् XVII. 29 : 307. 13 ; 308. 3 ; XXX. 16 : 408. 8 ; 409.
 12 ; XXX. 18 : 410. 17 ; 411. 6.
 रथचक्रनिनि XXIII. 15 : 174. 7.
 रथनालो (or. *नालो) XIV. 17 . 183. 5 ; XXIII. 7 : 159. 5 ; XXIV.
 8 : 191. 8.
 रथतश्च XXV. 22 : 254. 7.
 रथधेय XI. 8 : 78. 5 : रथवैकल्यम् ।
 रथमुञ्च XIV. 17 : 182. 16 ; XVIII. 24 : 371. 15 ; XXIV. 8 : 191.
 7 : रथमुप्ये ।
 रथयुग XX. 25 : 57. 1, a measure, cp. युग ।
 रथयुक्तं नाथ XXIV. 24 : 209. 9 : चक्रभागस्य विद्यारप्रमाणम् ।
 रथवाहन XI. 2 : 64. 14 ; XI. 6 : 71. 9 ; 72. 9 ; XII. 7 : 95. 8 ;
 XII. 14 : 107. 3, 4 ; XII. 19 : 116. 5, 8 ; XXV. 33 : 269.
 1, 3 : रथश्चाह्वनी याम्नां एकटाभ्यामिति रथवाहने । तदर्थेलाडविधानं
 रथवाहने हविर्धानविधेयम् । सहीविधेयथासम्भवात् समाननिर्देशो ऽपि ।—
 रथवाहने रथमकटे elsewhere.

- रथवाहनवाच XII. 19 : 116. 5, 8 : रथवाहनमकटस्य दक्षिणधुति नियुक्त ।
 रथविमोचनीय XI. 8 . 78. 6 ; XII. 14 : 107. 1.
 रथाद्य XVII. 11 : 292. 4, 6 ; XX. 25 : 56. 18 ; XXVI. 10 : 285.
 7 ; XXVI. 23 : 304. 4, 7 ; XXX. 4 : 395. 16, a measure,
 cp अद्य ।
 रथेया XX. 25 : 56. 18, a measure, cp. रथा ।
 रथ्ण XXV. 7 . 235. 8 : प्रति रथ्ण कटिप्रदेम प्रति ।
 रराटी VI. 25 . 186 . 7 : रराटीम् । विदलीं तोरण्यानीयां वन्दनमाज्ञाम् ।
 दभंमयीमित्यन्ये ।
 रथस्येष्टि XXVIII 1 . 344. 16.
 राका XXIV. 20 . 205. 1 ; XXIV. 29 . 214. 16 . उभरा पौर्यभासी ।
 राजगृह plur. XV 3 . 206. 15 ; XVIII. 18 . 364. 9 ; 365. 3,
 probably 'the king's wives.'
 राजयज्ञ XXIV 11 . 191 . 5 . 'राजकर्तव्यज्ञा' Venk
 राजहृत् XXVIII 13 . 366 . 12.
 राजश्रुयज्ञ XII 10 . 100 . 10, dual, the formulas 'T.S. I. 8. 13
 f and g.
 राजासन्धी VI 10 . 166 . 13 VIII 19 . 259 . 13
 राज्जुदास्र XV. 14 . 218. 7, XXVI 10 . 286 . 8, 9 and elsewhere.
 रात्रिकर्मिन् XV 19 . 224 . 6, XV 22 . 225 . 15, 226 . 3.
 रात्रिभृत् X 12 . 11. 13, XXX 7 . 400. 17.
 रात्रिसत्त XIV 22 . 192 . 1 द्वादमादादाःस्य यावत्सद्वनरात्रम् ।
 रात्रि IX 12 . 283 . 12 ; X 59 : 62 . 9, XXV. 32 . 268. 2 : न रात्रि-
 मुर्येयात् । रात्रिः रमयासिब गृह्णीता न धर्माय । इन्द्रासंतदेव ज्ञापयति ।
 रात्रि XVIII 48 . 406 . 7, 8, name of an ekāha
 रात्रिहत XVIII 48 . 406 . 8, XXIII 18 . 180 . 2 ; XXVI. 33 :
 320 . 7
 राद्यावत्परिधीविन् VII. 6 . 209 . 12 राद्यावन् मेघभृदिव परिगता पीवा या
 (var. पीवायां परिगतपीवा या) भा परिपीवा । न यन्धामि तन्परिपीवि,
 cp राद्याव Śat. Br. IV 1 5 19
 रिष् c. उप-चति XVIII. 15 : 360. 11.
 रश् X. 54 . 57 . 3 ; रश् designation of the offerings poured into
 the fire with the three formulas T.S. V. 7. 6. 3-4 (d).
 रश् c. वि सन्-श्च caus. XXVI. 12 : 289. 8, 10 : रश्क् समारोप्य ।
 रशीय XV. 1 . 204. 14
 रत-विष् X. 31 . 29 . 12 ; X. 39 : 38. 5, X. 46 : 46. 18.

ल ।

- लक्ष्य adj. XXX. 7 : 399. 13 (Thibaut reads लक्ष्यम् but cp. Āp. XVI. 13. 9) 'marked.'
- लम् c. प्रति-उप med. VII. 3 . 202. 21; VII. 13 : 220. 16; VIII. 4 : 238. 15; XIV. 12 . 174. 5 : प्रत्युपलम्बम् । प्रतिपालय or उदीचस्व ।
- लाङ्गल्य XVIII. 20 : 366. 5; XVIII. 21 : 368. 13, 14, 'destined for a lāngala.'
- लिप् c. अभि-परि XXIII. 14 : 172. 9.
c. सम् caus. XXIV. 18 . 202. 9 : यज्ञपाचाणि नलेख्येत् । तद्यथा-दिना नवीकुर्यात् Venk.
- लिप् c. अव caus. IX. 1 . 265. 9, X. 1 : 1. 8.
c. अनु-प्र XXVI. 31 : 315. 5.
- लिद् c. प्र caus. XXIII. 1 . 149. 6, 7
- लुप् c. सम्-अव IV. 7 . 120. 3. XV. 5 : 70. 10; XV. 31 : 236. 13 : समवलुम्पन् । एकीकृत्य मृद्धान् ।
c. सम्-उत VI. 19 . 178. 6; VI. 21 : 180. 14 : समुज्ज्य । आहव्य Viv ; मृद्धीला Keś.
c. सम्-प्र I. 21 . 33. 6; XX. 15 : 33. 4 . 'to take away.'
- लोक VI. 25 . 186. 3, 4 equivalent to लोम (= लोट), also Taitt. Ār. VI. 7. 1
- लोकवाचिन् XXX. 6 . 399. 3
- लोकाग्नि XX. 26 : 57. 7 sqq , XXI. 14 : 94. 4; XXII. 5 : 123. 12; XXIII. 19 . 182. 7, XXIV. 35 : 222. 7 : लोकाग्नि-रिति विद्-रग्निर्नम इति (T.S. I. 2. 12. 6, cp. VI. 2. 7. 3 : य एवैषु लोकेष्वग्रयः); XXIV. 7 : 190. 15; on this passage . लोकाग्नीष्टु-य तेषामुपप्लव्य Venkatesvara remarks : तेषां निरुद्धपशुबन्धं विद्-रग्निर्नमो भावाग्ने अद्विर इत्यादि (see Baudh. IV. 2 : 109. 8 sqq.) मन्त्रेनो-त्तरवेद्यां आवाञ्जगतपुरीषनिवपमाना लोकाग्न्याश्चानां यथायामुपप्लव्य समीपे भूति कृत्वा यथार्थमपि विद्-रग्निरिति मन्त्र सक्तदुक्ता लोकाग्निं नावतयेत् किन्तु प्रतिलोकाग्निमावतयेदित्यर्थः ।
- लोमस्क XXIV. 23 : 208. 2.
- लोहितवाचम् XXIII. 1 : 148. 8.
- लोहितोष्णीष XXIII. 1 . 148 : 8.

व ।

- वक्रपच XXX 10 : 403. 9 : कुटिली पत्नी यन्व ।
 वक्राद् XXX 20 . 412 S : कुटिलाद्गानि यन्व ।
 वच् c. अति caus VI. 2 : 158. 10 ; VI. 18 : 177. 16 ; VI 19 : 178. 3 ; VI. 21 : 180. 11 ; IX 10 : 279. 13, XXI 8 83. 4 .
 अन्वयुंयंजमानमतिवाचयति is equivalent to यजमानो जुपजति; अति-
 वाचयति अतिरिक्तमित्यर्थः 'to cause to recite extra (at)'.
 वद्व XXIV. 39 . 225. 9 (cp T S. II. 1 S. 3, 4)
 वद्वचिति XVII 24 303. 9, 10; XVII. 25 304. 8, 10; XVII. 26 . 305 4. 7, cp वद्व ।
 वद्वञ्जु I 2 3 4 ग्रथितवत्कञ्जानुसद्वम् Viv and Sāy
 वद् c अधि med I. 7 10 5 (see crit. note); VII. 7 . 211. 1, 14 :
 अधिनदनम् अधिविच्छिद्योपरि मन्तवचनम् ।
 वध्र XI. 1 63 12, XXII. 13 135 12, with वध्रैर्युत cp. वध्र्युत
 Śat Br V 4 4 1
 वनखंभ (?) XVIII 28 37b. 15
 वनिष्ठुम्व XVIII 40 390 16. 391 1
 वप् c वि आ VIII 16 257 14 इयक्प्रथक् ददाति ।
 c. अभि-नि XXIV. 3 186 14
 वप् (shave) c प्र VI 2 157 11, 'to begin shaving'
 वयम् VI. 14 172 4 मृचद्वयाणि यैस्त्वा मच्छति सोमहाणि वयासि ।—XI
 1 63 10 वयसोवयसो वा । सप्तदश पाण्डानिकादारभ्य षण्मासद्वया अर्ध-
 यज्ञान् पाण्डासिकैकदायनश्चिदित्यवाटपद्याभिविबन्धतुर्यंवाटपट्टवाडुधमानदु-
 चाश्च वयासि. cp Āp XVIII. 3 9.
 वसंमनइनीय XV 24 228 2 (viz TS IV. 6 6. a-o)
 वच् c. अति caus III. 6 75 4, 8 ; VI. 11 . 108. 12, 13 ; VI. 19 :
 178 11 ; VI 21 181. 1 अतिवाच्य उपरि नीत्ता ।
 वसमिद्दु XXIII. 19 : 183 1, name of an ekāṣha.
 वस IV. 2 : 110. 14, VI. 30 . 195. 5 . होतुर्वसं यन्ति । मनेमंश्चन्ति ।
 वषट्कारपथ XVI. 9 . 256. 3, 4 (thus also to be read f. 5).
 वप् c. प्रति-मम् XXIV 12 . 196. 7 : इष्टेन धनेनर्लिजः प्रतिमवधीत । इष्टेन
 निवृष्टेन त्यजेन दत्तेनेति यावत् । 'अलिज' प्रतिमवधीत वासयेत् । अथैव प्रवथा-
 मनी यथा तिष्ठन्ति तथा कुर्यादित्यर्थः Venk. ; इष्टेन धनेन यद्धार्येनर्लिज
 प्रतिमवधीत सच्च वसेत । अथ इष्टेन धनेन नार्लिज प्रातमवकाल (sic) तथा
 यत्कवीवनाहामयेदित्यर्थः Viv. (partly corrupt).

वसतीवरीकलम XVI. 3 : 247. 8; XXIX. 6 : 377. 9.

वसिद्वयञ्ज XVII. 54 : 334. 1.

वदल XXIV. 31 : 217. 1 : (गौ) वा वदति ।

वदस् subst neuter II. 13 : 55. 15; XV. 25 : 229. 3, 5 : वदसः काले । षष्ठे धीवायां वा; occurs repeatedly also in the Kāṇva Śat. Br. e.g. I. 2. 3. 23.

वा c वति XV. 8 : 213. 8 : यद्यभिवानि, the subject must be वदः, it follows from our Baudhāyana-passage that वभिवानि Lāṭy. VIII. 5. 3 must be derived also from वानि, not from वयति as the Petersburg dict. has it

वाग्देव्य XXV. 8 . 236. 15.

वाचोयम XXI. 9 . 86. 3.

वाचोयम्य XXVI. 12 . 290. 6

वाञ् c उष caus. I. 5 : 22. 16; 23. 4; I. 19 : 28. 3; IV. 6 : 116. 5; V 30 : 130. 18; V 7 : 136. 12; V. 13 : 146. 11; VI 20 : 179. 18; XI 4 68 11 : उपवाजयतीति वीजनमेव वाजवम् Śāy.

वाज XVIII 51 410. 15, 16, 411. 1, 14; 412. 7, name of an ekāha

वाजपेयिक XXII. 13 . 130. 3, XXII. 14 . 137. 8.

वाजप्रसवीय X. 54 : 56. 17.

वाजयाजिन् XVIII. 51 410. 14, 15

वातम् c. उष IX. 3 . 268. 21; X. 6 . 6. 3, 4 : उपवातयति शोषयति Viv and Ms, उपवातेषु शुष्केषु ।

वातवन्ध XXV. 7 : 235. 4 (cp T.S. VI. 1. 2 6).

वान्या XXIV. 31 217. 2 वान्या (गौः) । अपरबन्धेन दुह्यतेः वने चरतीत्यन्ते ।

वान्यवध XXIV. 31 : 217. 2 . वान्यवन्धा (गौः) । वने चरति यदा यदा वान्याया वन्धो यस्याः (thus the two copies of the Viv)

वायसपुष्प XX. 16 : 34. 4.

वाल XI. 1 : 63. 7; XI. 3 : 67. 2 . गोवालं पवित्रं सद्गम् । आविक-मित्यन्ते ।

वालेय II. 3 : 36. 8 : ऊर्षादिवालविक्रयिषः; probably it is a proper name, cp. Kāty. X. 2. 21.

वासतीवर adj. XXI. 17 : 100. 8.

वाशिष्ठीय XXIII. 7 : 160. 2. (cp. T.S. III. 5. 2).

वाशोद्विष XIII. 1 : 120. 4; XXIV. 29 : 214. 12.

- बाह्योप्यतीथ (viz. दोन) XXIV. 17 : 201. 3, with the two stanzas
T.S. III. 4. 10 a, b.
- बासु XXIV. 5 : 189. 6 : बासुवम्, a wild herb
- बासिन् XXIV. 31 : 217. 1 : बासिनी (गौ) । वहाश्टेन वरति (sic)
- बिकट XV. 37 . 242. 4, perhaps equivalent to दन्तुर ।
- बिकर्ण XVII. 24 : 303. 13; XVII. 25 . 304. 14 XVII. 26 :
305. 11.
- बिकर्णी X. 46 : 47. 2; XXX. 6 : 399 . 4, name of a peculiar
iṣṭakā, cp the crit. note on the last passage
- विशर्भ XXII. 3 : 221. 8 : तामुखां विशर्भा भस्त्रयद्वा (r °श्रत्या ?) न कुर्यात् ।
गर्भशब्देन उच्यते इति शक्यते । गर्भे वा एष यदुच्यते इति ।
- विश्वाम् absol. VII. 17 : 228 13, 16; opp पततम् ।
- विश्विष्णुवन्ति ? VIII 21 262 16 . समापवन्ति ।
- विजाता (viz इष्टिः) XIII 1 : 119 7, see XIII. 8 124. 7
- विततवचस्य XV 7 212 11 cp. Śāṅkh. śrs. XVII. 5 1
- वितराम् adv V 12 145 16 विप्रकृततराम् ।
- वितष्टि X 50 51 12 परिमण्डलविन्ता अपरिहोना मुक् ।
- वितृष्णी XI 1 63 12, XXII. 13 . 135 12 इदपादा आश्रन्ती, cp.
Śat Br V 4 1 1
- वितृष्णीय adj XXVI 25 308 1.
- वित् c अति caus VI 12 169 13, XXI 11 . 89 9 . अतिवितृष्णन्ति ।
अतीत्य गमयन्ति or अतिनयन्ति, cp अतिवितृष्णन् ; probably equivalent
to विश्व, which occurs in the Kāṇva Śat. Br. and Āp
and Hir
- विधवन XV. 15 220. 2, XV. 29 233. 17 : 'fan'
- विधानी adj fem XIV 13 . 176 5, 7 (cp. T.S. III. 3. 8. 4) . अज्ञं
विधान्याम् । अज्ञा सुभिक्षदुर्भिक्षबोधनिमित्तानां विधानी ।
- विधु IX. 4 : 270 11; IX. 17 290 13; X. 8 : 7. 18 . विधुः बिद्मः or
बिद्मम् ।
- विनाड XXII. 17 : 141. 9, 14 : बहनाडो, cp. विनाड of the Śat. Br.
- विनाल XVIII. 20 : 366. 11, 367. 10 probably the same as the
foregoing word.
- विनिधि masc II. 8 : 46. 5; the पाप्मनो विनिधिषु are the formulas
mentioned in II. 5 : विनिधीन् । विभिष्य निधीयन्ते पाप्मानि देवां येषु
वा तान् विष्वादिस्वभ्यान्वन्वानित्यर्थः Keś.
- विपद्य XXIV. 16 : 200. 12 sqq. : विपद्य अपरात्रकाले अपवर्षि प्राक् पौर्णमास्या

युक्तपक्षे । नयेवापचीयमाक्षपक्षे प्रागसावाम्यायाः Viv. ; विपक्षे अर्षवकाले
Venk.

विषय XII. 16 . 110. 3 sqq. ; XV. 37 : 242. 5 ; XV. 38 : 244 2 :
भिद्रमामंगकटमित्यर्थः ।

विपरीतनामधेय XXIV 33 : 219. 17 . अस्तनामधेयत्वात् प्रयत्नवता भवि-
तव्यमिति ।

विबाध XVIII. 48 . 405. 11, name of an ekāha.

विभक्ति III. 2 : 70. 4 ; III. 3 . 70. 17, designation of the imme-
diately following mantras ;—X. 23 : 21. 21 ; X. 24 : 23. 6
and often in prasna X ; विभक्तिमन्त्रत्वादित्येका विभक्ति । अग्र आयादि
वैतथ इति प्रथमा विभक्त्यनाधि० Ms

विमते ? XVIII. 24 372. 7.

विमथीक XI. 11 : 79. 10 : तत्समुत्क्रुथ विमथीकुर्वते । तदुभयं (viz. अजिह्वत
and मावताः) समुत्क्रुथ बलान्तो नदन्तो विमथीकुर्वते असमभ्रमेनाच्छिन्दन्ति
Viv ; असमअसभीपपेन आच्छिन्दन्ति Kes. ; cp. T.Br. I. 3 8. 4 and
Sāyana on this passage in Taitt. S. (ed Calc.) Vol I, p
1050, l 2 from bottom ; cp also Āp. XVIII 7. 8.

विषय IV. 8 122 11 . शययूपम् ।

विराजक्रम II 18 . 61 11 ; XXIV 33 : 219 14, the mantras begin-
ning with नयं प्रजाम् T Br. I. 2. 1. 25 sqq. : विराज षज्जान्ता य
यन्मन्त्रैः प्रजापतिना क्रमेण परिगृह्येतेत्यात् cp. see T Br. I. 1. 10.
1 —विराजक्रम Apastamba

विलेख्य adj. XXIV. 10 : 193. 14 : विविध लेखितयानि विना कपालैः Viv. ;
विलेखनीयानि भृश्यां लेखनेनैव सजाताः सजातानि । ते तानि । भोचलाश्रित्वांश्च
विलेख्यानि Venk.

विवाजिन V. 1 : 129. 10 : विगतवाजिनाम् ।

विष्ट IV 6 : 119. 3 : विष्टतमनु लक्षणे वा अनु Viv., आवाप्तं हृदिते प्रदेशे
उपाहतयोरन्यत्र त्रिहितमादाय तन्निन्देद्ये Kes. ; note the reading of
Tr. . विष्टतमनु ।

विष् c. वि-प्र XXIV. 21 : 206. 5.

विश्व V. 2 : 130. 15 ; V. 6 : 136. 9 : वेदि च गार्हपत्य चान्तरा विश्व—
XXX. 6 : 398. 8 ; XXX. 10 . 405. 2, 5 ; XXX. 18 : 411.
1 : 'the middle.'

विश्वसन adj. (viz. मन्त्र) XXIV. 7 : 190. 12 : विश्वस्यते चिंस्यते जेन
मन्त्रेयेति विश्वसनः Venk.

विश्रावक XXIV. 25 : 209 14, see crit. note.

विश्रालयूप XV 14 : 218. 9 : XV. 37 : 243. 3.

- विशासन XXVI. 12 : 290. 6, nom. act. to विशासि 'the giving of the different directions.'
- विश्वरूप (viz. चक्षुः) XXV. 21 : 252. 13.
- विश्वलोप X. 4 : 3. 15; XXI. 2 : 72. 14 : विश्वलोपिन । द्वयैः कुशादिना Viv. : द्वयैर्भूमिविशोधनपर्याप्तुमिच Kes.; अष्टपूरुषसमर्थेन दृषादिना Me.
- विश्वदृजामयन XXVI. 12 : 289. 6 ; XXVI. 24 : 306 7
- विषम XXIV. 39 : 225. 10, 11, cp. T.S. II. 1. 3. 1.
- विषूचीनशाल XVIII. 48 . 407. 2, name of an ekāha
- विष्वान्त XXIV. 27 : 212. 10
- विष्वस्मितमंजर VII. 11 : 217. 6; XXV 19 . 250. 7 : अस्मात्ते निर्गमनप्रवेशनमार्गः ।
- विस्मिन्नि III. 1 . 69. 5, 14 : कलापः ।
- विस्मृत्वाच् I 3 . 5 5; XXIII. 11 . 166 4, XXIV. 23 : 208. 8, opp to वाचयन ।
- विस्वृष्टिका XXII. 16 . 139. 19; XXIV. 8 : 192. 3, also pi. sū. I. 4 : 8 4, name of a kind of plant.
- विस्वय XIV 4 168 1 (विस्वयत् मस्यम् cp T.S. III. 1 7. 3; VII 5. 5. 2), plur XX 1 3 5 the peas in T.S. IV. 7. 14
- वी (5 वी of the P.W.) c आ XIV 10 170. 2 : आवीवेरत्रिति (cp T.S. III. 2 9 5), आधिता अयुर्मन्त्ररपि समवति त्रिति ।
- वीडित II 13 56 2; VI 32 197 8; XXV 13 242 11 . हृत् ।
- वृ (हृषीने) c अति XXIV 12 . 195 11, XXIV. 13 197. 6 : तानेव नानिहृषीत नानतिक्रम्यान्वाग्र हृषीत । तानेव हृषीतेत्यर्थः Venk.
- वृकल subst masc. XVII 39 : 317. 1, XVII 40 : 320 10, probably equivalent to वृकल or वृकल, 'a thin piece of wood, a splinter,' cp वृकले dual neuter Kāṇva Śat. Br. III. 1. 12. 3, पुरोडाशवृकलम् ib. V. 3. 2. 1.
- वृत् c वृत्-आ VI 21 : 180. 17 ; IX. 6 . 274. 2 : समाहृत्य निधाय ।
- c. प्रति-नि caus. XIV. 14 : 178. 3.
- c. अनु-परि caus XI. 7 : 76. 6, see under वृत् c. अत्र; XVII. 41 : 322. 1.
- c. प्र XIV. 7 : 162. 19 sqq. : प्रहने लुटिवे ।
- वृत्तिप्रेच XXIV. 13 : 198. 2 : वृत्तिप्रेचे वर्तमाने । वृत्तिं जीवनोपाय प्रेचने वृत्ति प्रेचः । तद्विन्वर्तमाने याजके तथाभूते अथान्यनपि वारिद्र्यपरिहारार्थं याजवेदित्यर्थः Venk. ; यद्य वृत्तार्थमवर्तमाने वर्तमाने कवचपीडायां च Viv. वृत्तिप्रेच XIII. 43 : 151. 2; XIV. 16 : 180. 14, 181. 12 and often : औक्किवापिः ।

दद्यात्तन् XXVI. 9 : 285. 1 : दद्यात्तन्मग्निहोत्रादि ।

दृष्टि VII. 5 : 206. 6 ; VIII. 1 : 234. 12 : दृष्टिर्लङ्गे कन्तः (T.S. III. 1. 8. 2).

दृष्टिञ् XXV. 30 : 264. 3.

दृष् c. षति-प्र XX. 1 : 5. 8 ; XXVI 2 : 272. 13

दृप् XXX. 2 : 391. 4, 5, 7.

दृष्य dual. दृष्यौ IV. 5 : 115. 8 ; XVIII. 36 : 385. 11 ; XXIII. 18 : 179. 11 : मन्त्रलिङ्गात् दृष्यावित्युक्तम् । यूपशकलौ (cp. T.S. I. 3. 7. 1) ; 'the two blades of grass (or pieces of wood) used at the agnimanthana', cp. Āp. VII. 12. 12 and Kāty. VIII. 7. 5.

दृषारब् I. 6 : 9. 12 ; XX. 7 : 17. 12 ; XXIV. 25 : 210. 15, also pi. sū. I. 6 : 10. 19 : पापायः Viv., Say. ; Āpastamba I. 20. 2 uses अग्ना ।

दृष्टिवाचस्य XVIII. 10 : 301. 5, XVIII. 19 : 365. 8.

दृष्ट्वा II. 8 : 46. 10 : भाविष्ठानम् ।

दृष्ट् c. षा caus. XI 8 : 77. 5 : षावेष्टयति धमयति चक्रम्, equivalent to or corrupt for षाचेष्टयति ।

c. प्रति-निष् caus. med XXV. 2 : 228. 11.

दृष्ट् XVI. 24 : 270. 5 ; XVI 25 : 270. 19 ; XXIII. 12 : 168. 3 ; XXIV. 38 : 225. 6

दृष्ट्थ XXVI. 8 : 232. 6

द्वैराज III. 14 : 84. 15. द्वैराजमुपस्थानम्, the upasthāna with the virājakrama formulas ;—XXII. 3 : 119. 22, the द्वैराजीर्दीचाः here mentioned refer to T.S. V. 6. 7.

द्वैशम्व XVIII. 3 : 345. 18

द्वैशकर्मण XIV. 9 : 169. 2 : उक्तानि द्वैशकर्मणानि (T.S. III. 2. 3. c-g) see Baudh. VIII. 6 : 242. 1 ; XIV. 20 : 188. 10.

द्वैशानरमात्तल X. 51 : 53. 1, cp. 4 and X. 52 : 53. 10, 11.

द्वैशर्जनं XXI. 15 : 98. 4.

द्वैशचारम् absol. XXI. 2 : 72. 1 ; XXIII. 6 : 167. 6.

द्वैशद्वम् absol. XI. 3 : 67. 11.

द्वैष् c. षव IX. 3 : 268. 14.

द्वैशिमर्शं XX. 8 : 20. 9, 11.

द्वैशपुच्छं XXX. 10 : 403. 9 : विलीयं पुच्छं यम् ।

द्वैशपानीयं XXVI. 12 : 289. 11.

द्वैशति XXIV. 23 : 208. 2 : वक्षिपलाशः ।

- वतदुष् plur. वतदुष्ः XXIII. 9 : 163. 12; acc. sing. *दुष्म् XVI. 2 : 246. 13; loc. dual. *दुष्पयोः VI. 1 : 157. 4; VI. 9 : 165. 10.
वतन VI. 7 : 164. 12 nom. act. to वतयति, also in वतनवेला VI. 9 . 165. 13; in VI. 19 : 178. 16 it designs according to the Viv. (करणशासने वतन मन्त्रमुत्सृज) the vratanamantṛa.
वतययस् masc. VI. 6 : 162. 18; XVI 1 : 245. 5, 8, 10 . अन्वा-
चार्यपचने ।
वतोपायनीय II. 12 . 54. 11 : भोजनार्थमुपेतय भोज्यमित्यर्थः; VI. 1 : 157
4; XV. 2; 206. 10; XXIV. 21 : 205. 10; XXIV. 34 : 220.
14; XXV. 6 : 234 : 3, 6
वतोपेत I. 1 : 1. 7; XXIV. 23 : 207 8, XXIX. 13 . 387. 14.
वात्यपन XVIII. 25 . 373 8.
वात्यसोम XVIII. 24 . 371. 5; XXVI. 32 . 318 14; XXIX , 3 :
375. 3

श ।

- शकलान् XVIII 21 368 14, here in opposition to स्रवंत् ।
शलत्पिण्ड XXIV 22 206 9
शम् c. वि-श्च caus XII 1 . 85 .8 व्यवशातयन्तो विविध पतयन्तो, cp.
Āp XVIII 8 11
शन (?) XVIII 8 350. 6, XVIII 10 . 354 3, 7; XVIII 16 361
7; XVIII 17 362 1; 363. 10; XVIII 18 . 364. 5
शलत्कण्ठला (viz इष्टि) XXVI. 6 : 279 6.
शलपल्ल XV 15 , 219 14; XV 17 . 221 10; 222. 1; XV. 18 :
222 11, XV 28 232. 8, XV 38 ; 243. 13 . 'weighing
hundred palas'
शद् c अनु-वि caus IX. 14 . 286 7; IX 16 288. 17 : अनुविमाद्य
विकीर्य Viv , अवकीर्य Keś.
शद् XVIII. 45 : 399. 2 sqq , name of an ekāha.
शल IX. 5 : 271. 1; 272. 1; IX. 6 : 274 1; IX. 9 : 278 14;
IX. 14 : 286. 8; IX. 15 . 287. 4, 11 : शपो दीर्घकाष्ठे परस्पर
सल्लेषिते । तयोर्मध्ये यथा सुषिरं भवति तथाभूते ।
शलपोपयमनम् dvandva IX. 5 : 271. 1 : शपो च उपयमन च; cp.
शलपोपयमान् IX. 9 : 278 3.
शम् c. शम्-श्च caus. act. and med. IX. 12 : 282. 10 : समवशमयन् ।
निदधन्; IX. 15 : 287. 14 : समवशमयति । निदधति; XIV. 19 :

185. 15 : समवगमयन्ते । देन प्रयोजनं नदग्निष्ठे त्रिदधानि; XV. 31 : 237. 13 : समवगमयतान्; XVI. 29 : 276. 1; XVIII. 25 : 373. 8 : समवगमन्तम्; cp. Śat. Br. VII. 3. 2. 1, 2.

समरथे XVI. 13 : 269. 5; XVII. 43 : 324. 6. The same word occurs Kāthaka XXXII. 3 : 21. 16 Drāhy. V. 4 : 11, Baudh. gṛhs. IV. 4 (अथ यदि बलवता समरथः स्यात्), in the Bhāradvāja gṛhyasūtra II. 29, and cp. समरथभाजुक TBr. I. 3. 5. 4, see on this word Śaṅgā in the Calc. ed. of the Taitt. S. vol. I. p. 1008. The meaning seems to be 'a quiet chariot,' the counterpart of अथरथे ।

सम्या XXX 1 : 389. 5, 7; XXX. 3 : 394. 8; XXX 4 : 395. 10, name of a measure.

सम्यान्वाद्य XII 17 : 112. 1 sqq.; XVI. 29 : 276. 2; XVI. 30 : 276. 12.

सम्यापरिधि adj XIV. 17 : 182. 2 sqq.; XXIII. 7 : 159. 1 : सम्या एव परिधयः । सम्याः परिधयोः स्त्रिविनि ।

सम्याप्रत्याध XI 7 76 4; XII 12 : 103. 12; XII. 17 : 111. 14 : सम्याप्रत्येपे ।

सराव XXIV. 29 : 214. 5 सरावप्रमाथ तच्छुद्धादि पुरूपतृपल्लवधमेतत् ।
सरीरवन् XVII 28 . 306. 10 . सरीरवद्यजुः, cp. सरीरवद्भायवम् Jaim. érs 4 . 5. 17 ed. Gaastra, and its counterpart अररीर in Jaim. up brāhm III. 30. 2, III. 38. 10.

सरीरमपुच्छमिन् XXIV. 19 . 203. 12

सकलिमत्तं XV. 30 : 235. 6; XXVI 11 : 287. 13.

सवान् XVIII. 36 : 385. 10; XXIII 18 . 179. 11, 12.

सखामक्ति XXV. 21 : 252. 12-14

सखिन् XVI. 21 : 267. 6; XXVI. 17 . 297. 3.

सायुलक XXVI. 32 : 318. 11.

सायुलजिन XXVI. 32 : 318. 11 but सायुला • XVIII. 25 : 373. 8.

सालीन XVIII. 8 : 350. 7; XVIII. 16 . 361. 8; XVIII. 40. 391. 6.

साश् c. वि IV. 8 : 121. 4, 5; VI. 17 : 175. 18 : नामअर्थुर्विमाह । विविधं सास्ति कुर्वन्तोऽभवेति वा; XI. 2 : 66. 6 : and often : पयापुषि विशिष्य refers to VI. 34 init.; XXVI. 13 : 291. 4 etc. : 'to give different directions about something.'

सास XXVI. 11 : 287. 11.

सिपिविष्ट II. 3 : 36. 14 : दुयर्ना Viv. . कैमरचित्तमिराः Venk

श्रिपिविष्टवन्त् XXV. 34 : 270. 7.

श्रिल्व XVI. 3 : 248. 8 etc. ; XVIII. 30 : 386. 5 etc. ; XXIII. 11 : 167. 10 etc.

श्रिष्यवन्त् VI. 18 : 175. 20 ; 176. 1 : श्रिष्यवत् विशेषवत् प्राठतात् कार्ययंभ-
यादिना विशेषेण विशेषवत् ; XVII. 9 : 290. 6 : श्रिष्यवन्त इव । श्रिषिल
प्रयत्ना इव अलरभाषा इव ; XXV. 13 : 242. 3.

श्री (शेते) c. परि XXIII. 2 : 151. 11 ; caus. IX. 2 : 267. 16 ; XII.
8 : 98. 11 ; XVIII. 22 : 369. 5 ; XX. 4 : 13. 5 ; XXIII. 2 :
150. 10 ; XXV. 16 : 247. 6 ; cp परिभाषण ।

श्री (श्रीयते) c उष XVIII 45 : 401 1, counterpart to अवश्री० ।

श्रीनीक I. 3 : 5 7 ; VI. 6 : 162. 16, 19 ; XIV. 27 : 199. 5,
XXVI. 9 . 284. 10.

श्रीनीभू XXVI 9 284. 7.

श्रीपय II. 5 . 40 7 ; meaning ?

श्रुवन्त् X 22 20 3 श्रुवन्तौ परित्तापवतो ।

श्रुष्टि XXVIII 13 . 366. 9

श्रुनक्ष्त्रयज्ञ XXIV. 11 194 6, XXVI 33 320 5

श्रुष्ठाभिवव XXV 22 254 6

श्रुद्रगवी XXIV 31 . 216 14

श्रुलपादा XXX. 14 407 14, name of a particular *īṣṭakā*

श्रुलीभूत XVII 11 293 3 : स्थाशुभूता ।

श्रुतानद्वा VI. 34 198. 17 ; VIII 9 245. 10, 246. 4 ; XXI. 22 :
100 2 अतश्च इत्यानद्वा श्रुत च नदानद्वा च । अपथिता नद्या आतकम् ।

श्रुमानचित् XVII 30 : 309. 1, 6 ; XXX. 19 : 411 10

श्रुनुमन्त् XXI 12 . 91. 13 . कूर्चवान् ।

श्रुन XVIII 36 386. 4, name of an *ekāha*

श्रुनचित् XVII. 28. 306 14 ; 307. 1 ; XXIV. 5 188. 14 ; XXX. 5 :
397. 6 ; XXX. 8 : 401. 3.

श्रुपयज्ञ XXIV. 2 : 186. 3 . यद्धारणः Viv., Venk. ; cp कनुपयज्ञ ।

श्रुपच subst. neuter. I. 8 : 12. 6 : श्रुपन्ते इवीऽप्येभिरिति श्रुपचानि
काष्ठानि Sāy.

श्रुमच XVI. 30 : 276. 7.

श्रि c. अनु-उन्त् VI. 2 : 157. 10 : अनु-उन्त्यति अर्धांशं निदधाति Kś.

c. अभि-नि XI. 10 : 79. 2 ; XII. 12 : 103. 9 ; XII. 13 . 105
16 : अभिनिवयधम् । अनियमेन वयधम् ।

c. उष-नि active. XXIV. 19 : 204. 3.

यिति XI. 1 : 63. 4; XI. 11 : 80. 1; XXII. 15 : 138. 6 : यितिम्
नियेषीम् (var. *पिसु).

यु c. चति-च्चा caus. IV. 6 : 116. 13; XX. 28 : 62. 4.

येषिगतं VI. 26 : 187. 13, see crit. note.

येष्टिन् X. 56 : 58. 16; XII. 9 : 99. 15 : येष्टी प्रधानः ।

इत्थक XII. 2 : 87. 7.

द्विप् c. घम्-च्चा caus. XIII 26 : 136. 10, 11 : चाघेयस्य च सौम्यस्य चैवं
घमाद्येपरेदिति । अद्याभिरुदेषु चावयवयोगात् षष्टीति चाघेयस्य अर्षं सौम्यस्य
कतिपर्यांस्तुष्टलानैर्दे प्रक्षिपति ।

c. अनु-उप I. 15 : 21. 1.

श्रीष (?) XV. 1 : 204. 12.

श्रम्यश् II. 5 : 39. 8; meaning ?

श्रम्यश् II. 5 : 40. 10, cp. perhaps श्रल् of the Dhātupāṭha.

श्रम् c. उप caus. (obj. दुन्दुभीन्) XV. 24 : 223. 5.

शानघ्रात XIV. 9 : 167. 8.

श्वेतक XIV. 29 : 202. 1 श्वेतकानाम् । पलाशप्रुष्यमर्धे वक्रधनुर्वयश्चेदक
पलाशपत्रदग्मत्वा ।

घ ।

घडुयाम X. 12 . 12 1 : घडुयामा यस्य तत् घडुयामम् ।

घडुपसक्त XXV. 27 : 259. 5, 12; 260. 8.

घोडग्रतय XII. 8 : 96. 10 (घोडग्रतय्य चापी) ।

घोदा XXX. 3 : 393. 6 against घडुधा XXX. 19 : 411. 15.

स ।

सयवन XX. 8 : 20. 6, nom. act to सयीति : उदकपिष्टयोः सयोजनम्
S3y.

सयवनीय I. 8 : 12. 0 : पिष्टसयवनीया चापः । सदनोरित्यर्थः ।

सयान XIV. 1 : 153. 14 : प्रघातसपात् सयानस्य विधिः । अथ यदापर्याषा
इत्यादि see VI. 9 : 165. 14.

सयीजन in सुष० and पशु० XX. 26 : 59. 14.

सवत्सरमर्ष XXVI. 20 : 300. 9 : यद्यैतद्वतसो वै प्रजाहावा (T.S. VII. 2. 6)

इत्येष सवत्सरमर्षे सक्तादशरात्रपद्मावर्षवत्सरमर्षे इत्यन्ये ।

सवत्सरस्य XXVI. 26 : 308. 9; XXVI. 27 : 311. 1.

सवत्सरदन् X. 12 . 11. 13; XXX. 7 : 400. 16

संबद्ध XX. 29 : 64. 9.

सर्वेगनीय XXVI. 13 : 291. 3

सपुत्रात् II. 3 : 37. 2 : प्रातःसवने षड्वारादिकबोधयिता काष्ठादिना Viv.; Venk. reads सपुत्रात् and comments संखापयति पाचयति घोमादि षड्वारादिकालबोधनेन ऋषी चारयतीति सखावः । अध्वर्यांषड्वारादिसमय-
बोधिता सखावः ।

सपुत्रव XIV. 27 : 198. 14 . उक्तः सपुत्रवः (T.Br I. 4 6 1-5) see Baudh. XIV. 4 : 157. 1. sqq

सपुत्रत XXIV 12 : 169. 4 . सपुत्रततमः चित्ततमः Venk., विद्यादिना दूज्यमानः Viv.

सपुत्रता ep. उदक्षसपुत्रता and उदीनोनसपुत्रता ।

सपुत्रा XII. 1 . 86. 6; XII 4 89. 14; XV 37 : 242 11 : सपुत्रां करति । संखापयति ।

सपुत्रावत् XXIV. 1 . 185. 2, 15 सपुत्रावद्येन । सखा सनातिः । यथा प्राच्य समाप्यते तथा कर्तव्यम् Viv ; सनातानुरोधेन सनातार्थम् Venk.

सपुत्रार्थक XXVI 23 . 304 2 सपुत्रार्थः (thus MS. text and bhāṣya) यूपसंबन्धावयने क्रियमाणः सन्तुष्टसपुत्रकार्थः ।

सपुत्रान XX 9 . 21 6 (and 7 ?), nom act to सपुत्रति ।

सपुत्रदामयन XXVI 21 302 1

सपुत्रावस्थापिधानम् XIV 10 : 171 5 उक्तप् सपुत्रा० (T.S III. 3 8. c-f), see Baudh. IV 11 . 126 16 sqq.

सप्तमकाथ VI. 12 168. 19; VIII 21 : 262 8, XXI 25 114. 7

सप्तद्वैसंज्ञ VIII 18 . 259 1 . तानुनप्रथमयविमोचनम् ।

सप्तधाभावतिन् XXIV. 6 . 189 12, 14 सप्तधाभिमुखोनावर्तनशीलम् । सप्तधा-
सपत्तिनिवन्नावर्त्तिसदिति यावत् Venk

सप्तकाल XX 1 4 9, 13.

सप् med with accus IV 6 . 119. 6; VII. 5 : 206 9, 14, 18 : 207. 1; VIII. 1 : 234 12, VIII 17 : 257. 19 : ऋत्या

षासयति or ऋत्यान्तरालेषु सयति or इष्ट एव स्यापयति (this refers to VIII. 17).

सजनीय XIV. 4 . 158. 1, cp. T.S. VII. 5. 5. 2.

सजुष्ट XXI. 18 : 101. 12; XXI. 23 : 111. 4; XXII. 14 : 136. 15, accompanied by the formula अनुष्ते वा जुष्टम् etc.

सचरी (subst. fem.) XXV. 20 . 151. 4 (see crit. note); XXVI. 24 : 305. 9; see also सचारी ।

सचरिन् XXVI. 23 . 304. 2 : प्रतिरूपमावर्त्तते Ms.; प्रत्येकमावर्त्तते Viv.

सचारी XVIII. 50 : 408. 16, read probably सचरी with L. .

सचिताञ्जति X. 37 : 35. 11 and passim in praśna X; XXV. 27 : 259. 7. sqq.

सञ्ज c. वि XVII. 31 : 310. 9 : विपञ्जति शोषयन्ति ।

सञ्जग्राञ्जति XI. 4 : 69. 12; XV. 29 : 233. 7.

सञ्जानी (viz. रश्मिः) XIII. 20 : 131. 13; XVIII. 25 : 373. 11.

सञ्जानति XXIV. 3 : 187. 7; XXVI. 5 : 278. 10; XXVI. 6 : 280. 1.

सत II. 13 : 55. 17; II. 17 : 61. 10 and passim : सवे; कृष्ये वा
मारवे वा or सतं दृष्ट्वाप्यम् Keś., or सतम् कुक्षम् ;

सतानूनग्रिन् XX. 16 : 35. 15.

सद् c. श्चति XVIII. 15 : 360. 1, see crit. note

c. उञ् caus. (obj. उत्तरनाभिम्य) V. 5 : 134. 12; V. 10 : 143. 7;
VI. 23 : 183. 3 and often : उञ्चैर्रां कृत्वा; (obj. राजानम्, चर्म,
हृत्तोयम्) VII. 5 : 205. 19; VI. 28 : 190. 15; VIII. 9 :
245. 19 : स्थापयति or चादयति ।

c. उञ् XVIII. 20 : 367. 11 : सक्तीतमुञ्चिदति 'is being secreted';
XV. 36 : 241. 7. उञ्चन्न 'falling forth, excluded,' not 'anti-
quated', as compared with XV. 18 : 223. 7, XV. 32 :
238. 6

c. सद्-उप caus. VI. 30 : 195. 14 : समुपसाद्य । एकत्र समीपे
स्थापयित्वा ।

सदस्य XV. 1 : 204. 14; XV. 8 : 213. 11.

सदसा (the 17th. ṛtvij) II. 2 : 35. 9; II. 3 : 36. 11, 14; 37. 2,
9; II. 4 : 38. 7; VII. 1 : 200. 3; VII. 11 : 216. 18; 217.
4; VII. 14 : 222. 18, VIII. 12 : 249. 20; XVI. 1 : 246. 1;
XVI. 2 : 246. 8; XVII. 18 : 298. 2, 7; XVII. 19 : 298.
13; XXI. 22 : 109. 3; XXV. 13 : 243. 3.

सद्यस्कार्यं XVIII. 20 : 367. 1.

सद्यस्त्राजं XXIV. 16 : 200. 10.

सद्यस्त्री XVIII. 20 : 366. 4, XXIII. 18 : 179. 8; XXV. 13 : 242.
5, 6; XXVI. 32 : 318. 4, 7, name of an ekāha.

सद्यसा XVIII. 20 : 367. 11.

सद्योयज्ञं XX. 25 : 55. 5.

सनीहारं VI. 7 : 164. 12; XXI. 10 : 86. 15.

सतति or सतनी III. 14 : 84. 9; III. 15 : 86. 2, 8; XII. 3 : 87. 9,
10; XIV. 5 : 160. 12 : श्चिः प्रातःसवनं इत्यादि (T.S. III. 1. 9.
b-d); and passim in Dvaidhā and Karmānta.

सतराम् V. 12 : 145. 16 : सनिष्ठतराम् ।

- मनर्षण XIV 9 . 169 2 . उक्तं चोक्तकाण्डं मनर्षणम् (T.S. III. 2. 8. a-b), see Baudh VIII. 12 : 249. 16 sqq.
- मदपुत्र XVIII. 26 . 386. 6, name of an ekāha
- मदाव IX. 4 : 269. 13; X 7 : 7 4 . अग्नमदावम् । अग्नचूर्णम् ।
- मदिग्धपुरोडाश XXIII. 4 . 154. 6 : उपचितपुरोडाशः ।
- मदीक्षित XXVI 12 . 289. 12 . मद् दीक्षिता ।
- मधिनोक्षीर XXV 2 : 230. 5 . मायदुग्धायाः क्षीरम् ।
- मनखमात्र XXIV 25 . 209. 14 नखयोर्मुष्टौ परस्परमसंस्पर्शा यावतावन् ।
- मनिवाप XV 17 220 15; XXII 4 . 122 12; XXIII. 9 . 102. 11
- मपिलक XIV 29 202. 6 अपिलकम् मधुद्दम्, cp पिलकावन्, अष्टापिलक ।
- मपूर्णापात्रविष्णुकर्म II 19 . 66 8, 16, II 20 . 67 10, 16; III. 3 71 4, 9, III 12 . 82 14; 83 5, 10, XXIII 2 : 150. 12; XXIII 14 . 173 5, XXVIII 1 344 11; XXVIII 2 : 347 11
- मभ्रगु XXV 4 232 7
- मभ्रदग्धामिधेनीक XX 18 39 6, XX 22 49 5, XXIII. 1 . 147 3, XXVI 4 275 11
- मभ्ररेक XI 11 79 7 मभ्ररेकान् अग्नेषान्; XVII 35 313 5, XVII 36 314 2
- मभ्ररीक्ष II 6 42 10, 12, II 12 53 8
- मभ्रयाहुलि XXV 10 239 3, see crit note
- मभ्रन्दानयन XX 31 68 7; XXI 15 : 97 13
- मभ्रपक्षपुच्छ X 19 17 17
- मभ्रभिदासन III 24 96 17, XXV 16 . 247 4
- मभ्रयाविकित XVII 3 285 13, XXVI 22 302 7 . मभ्रयावन्दो ऽर्धपयांश्च मभ्रयाधेनं ब्रूवतीति । विकितं विबद्धं । अर्धविकितो ऽर्धविबद्धः । अर्धंश्चमित इत्यर्थः ।
- मभ्रवक्षेपण XXII. 14 137. 18
- मभ्रस्रक्षोम XXIV 31 216 10
- मभ्रानवर्द्धिम् XIII 1 120 1
- मभ्रानयोनि XXVI 11 . 288. 11.
- मभ्रानसव्यान XXV. 7 235 6 . एकसव्यानः ।
- मभ्रानस्रश्च XI. 4 . 69 2
- मभ्रानाहुशिल् XII. 15 . 109. 4, 8
- मभ्रारथ XXIV 1 . 185 14 : मभ्रारथम् Viv and Venk.
- मभ्रारथम् XI. 13 83. 13 . मभ्र विभ्रम् ।

- समिद्धार XVI. 7 : 253. 10 ; XXVI. 13 : 291. 1 ; XXVI. 18 : 298. 9 ; XXVI. 19 : 299. 9 ; XXVI. 25 : 307. 3 ; XXVI. 27 : 310. 10.
- समुच्च XVII. 29 : 308. 6, 9 ; XXX. 18 : 411. 5, 6, a manner of building the 'agni.'
- समुद्दि XXII. 1 : 117. 4, designation of the mantra असा सोमसु सनर्षय (T.S. III. 1. 10. b).
- समोदक II. 13 : 56. 3 . समोदको युक्तोदकः समलवण इति ।
- संप्रत्याहारम् absol. XXII. 5 : 124. 14.
- सप्रसर्पण XIV. 8 : 166. 9 : उद्गृह्य सप्रसर्पणम् (T.S. III. 2. 4. c. sqq.) see Baudh. VII. 10 : 215. 10 sqq.
- समरणी VII. 6 : 208. 8, VIII. 1 . 234. 15 ; VIII. 9 : 245. 14 : समरण्याम् कलये ।
- समरणीय VIII 1 : 234. 14 : समरणीये द्वितीये वर्गे ।
- संभार VI. 18 . 176. 18 : संभारान् अग्रियंजुभिर्वित्यनुवाकम् Taitt. Ār. III. 8.
- सवाडासन्दी VI 10 . 166. 15, IX. 5 : 270. 20 and passim in pr. IX
- सवादुद् VI. 34 198 15.
- सयज्ञपुच्छ XXVI 19 : 300. 1.
- सर्पाणामयन XXVI. 24 : 306 7.
- सर्पिरासेचन II 14 56 7 ; V 10 . 141. 21 ; XV. 3 : 207. 7 ; XV. 4 : 208. 2 ; XVIII 8 . 350. 12.
- सर्वतःप्रसवण XV 1 . 204 5
- सर्वतोमुख XXIII. 19 180 5 sqq., XXVI. 33 : 320. 10, name of an ekāha.
- सर्वतोमुख adj. X 35 : 33 12 ; X. 38 : 36 15 ; X. 40 : 39. 4, etc.
- सर्वद्वह (viz. इति) XIII. 29 : 138 20 ; XXIV 6 : 189. 14 : अत्र सर्वद्वहामन्देन सर्वद्वहास्यकास्येद्विद्वय उरोवाशो अभिधीयते (Baudh. XIII. 29, 30) । तत्रानेकदेवताकमेव द्वय वाद्यतरेन्द्रादिदेवताभेदेनावर्तत इति देवताभ्यावर्ति Venk
- सर्वभक्ष adj. VIII. 8 : 244 15 ; VIII. 15 : 256. 13 ; XI. 12 : 81. 12 ; XI. 13 : 83. 15 ; XII. 16 : 110. 12 . XVII. 5 : 287. 3, etc.
- सर्वनेध XXIV. 11 : 194. 5.
- सर्वसृष्ट्या VIII. 21 : 263. 4 ; X. 11 : 11. 8 : सर्वसृष्ट्यां पशोः कुर्वन्ति । सृष्ट्याञ्जित्यन् समापयन्ति ।

- सर्वसुरभिषिष्ट XVII. 39 : 317. 2; XVII. 40 : 320. 16
 सर्वाभिप्रायिक XXIV. 11 : 194. 17 : सर्वाभिप्रायिकाणि सर्वाभिप्रायप्रयोज-
 नानि सर्वफलानीत्यर्थः Viv.; सर्वकामफलानीति यावत् Venk.
 सर्वायुष XV 21 : 225. 12.
 सव्यस्र XXVI 28 : 312 2, cp. वषट्चित्ति ।
 सवनीय XXIV 22 : 206. 8; meaning ?
 सवनेष्टि XXI. 6 : 79. 14.
 सवाती (dual सवात्यौ, gen. dual सवात्योः; the nom. सवात्य given by
 the P.W. is false, cp also T.Br. III. 1. 6. 2) V. 10 : 142.
 7; XII. 5 . 92 7 : एकेन वस्त्रेन स्रतवत्या जीवत्या च ये दुष्टेते ते
 सवात्यौ, and elsewhere : एकेनैव वस्त्रेन स्रतवत्या च समाता च दुष्टेते
 सवात्यौ ।
 सविष्टुश्च XV 18 . 222 14; XVIII 34 : 384 1.
 सविशेष subst XXX. 2 : 392 15; XXX. 10 : 403 11; XXX.
 12 406 13, 15, XXX 20 : 413 4
 सव्योत्तत्त्वि VI 21 181 5 ; सव्यस्रमुपरि कृत्वा ।
 सशस्त्र XI 3 . 66 11 सशस्त्राम् । शोपकरणां सतवाल्लक्षणीषयमादि; XVII.
 33 312 4 सशस्त्राम् । सतवाल्लक्षणेनपत्तशतादृशादिषडिताम् ।
 सशवित्र XXII 2 118 11 सश मावित्रै । सावित्रहोममारभ्य ।
 ससिद्धकृत् XX 19 42 2, XXVI 6 279 11
 सदृष्टुष X 16 15 13; X 17 16 10 with the stanza दृष्टुषः
 सृष्टिषत् TS IV. 2 1 ॥
 सदकारिप्रत्यय II 2 35 16, XXIV 18 203 6 The Vivaraṇa
 of the first passage (35 14-17) runs thus चादित् कर्मारभकाले
 घात्वोदेत्य गृह्यादयो धर्मा आ कर्मसमाप्तेः । सदकारिप्रत्यय इतरैर्षदितिभिः
 सश्रु सवाद कृत्वात्कीय पदार्थमा चतुर्थाच्चतुर्थेन सश्रु क्रियमाधादारभ्य ब्रह्मो
 ब्रह्मव्याप्य पाणिममर्शनकाले परिस्रष्टव पावसादनकाले प्रह्वण उपवेशनमेव-
 भानाद्दिदिकानि कर्माणि सर्वाणि प्रयोजयेत्; for आ चतुर्थांत्वमेष' op. also
 Āp I 2. 11, for which passage perhaps Āp. IV. 1 2 is to
 be compared The Vivaraṇa of the second passage runs
 according to Venkateśvara . सश्रु कुर्वन्तीति सदकारिषो होत्रादयस्त्रेषां
 प्रत्ययान् तत्प्रमाथानुषारादाश्रयानादिष्टवानुषारादिति यावद्भवन्ति । उपाष्टु-
 युषमंकर्माणि भवन्ति, acc. to Bhavasvāmīn : सदकारिषो होत्रादय-
 स्त्रेषां यथा तथा भवन्ति ।
 सदज्ञानि XVIII. 46 . 402. 8
 सदय्याजमान XX. 2 . 6. 9.
 सदसद्वचिण XXIV 13 : 198 5.

- महत्त्वञ्च XXVI. 33 · 320. 10, name of an ekāha
- सा c. अधि-श्च VI. 10 : 167. 2; XII. 5 : 91. 1, 13; XXII. 3 : 121. 12; XXV. 5 : 233. 13; XXVI 2 : 273. 14; XXIV. 17 : 201. 11, 15.
- c. वि-उत्-श्च XXVI. 12 . 289 11 : युद्वनाय । इत्ययुद्वनाय ।
- c. परि-श्च XII. 5 : 90. 12
- c. प्रति-श्च XXI 26 : 116 9; XXII. 17 · 141. 7.
- साकप्रस्थायीय XVII. 48 · 328. 15; XXIII 17 : 176. 7.
- साग्निचय XXVI. 12 : 290. 4.
- सांकाग्नि VII 8 : 214. 4; VIII. 2 : 237. 1; VIII. 11 : 248. 15 :
सांकाग्निनेन यथा । दर्शनमार्गेषु अङ्गुना इत्यामार्गेषु (because it is possible to look from the sadas or the havirdhāna-shed in easterly and westerly directions all over the vihāra, doors being made justly above the pṛsthya-line.
- सांप्रदयी (viz. इति) XIII 30 : 140. 8; XV. 3 : 207. 2.
- सातिशेष XXI 4 : 74. 17.
- सात्तायणिक XXIII. 5 : 156 3.
- साल्यदूत XII. 19 : 115. 15; XXII. 21 : 146 7.
- सादन XIV. 4 : 156 13 उद्गच्छु सुचात् सादनम् । युनञ्जि तिज इति (T.S. III. 1. 6 b) see Baudh VII. 1 : 200. 20
- सादस्य II 3 : 37 9, the function of the sadasya
- सादिन XXIV 12 : 190 1, see crit. note
- सादाश्चालम् adv XXIV 16 . 200. 14 sqq
- साध् desid from caus XVIII 45 . 400. 13 : सिद्धाधयिषन् viz वित्तम् ।
- c. सम् caus. III. 11 : 81 14 . ससाधन स्वस्नाननयनम् उद्गापनम् ।
- साधस्यादा VI. 17 : 175. 17 : अधः पादयोर्निहितमधस्यादाम् । मह अधस्यादोर्न साधस्यादाः Viv.; धोपनक्त Keś.
- साधोवास XVII. 39 : 319. 1; XVIII 16 : 361. 3.
- साधुयुत XXIV. 26 · 211. 12.
- सान्त्वकरण XXIV. 15 : 199. 10
- सान्त्वयदुर् XXIV. 23 : 208. 5; XXVII 13 339. 9
- *साम (a-stem) in प्रश्नसामम्, अग्निष्टोमसामम् XII. 18 : 114 11, 12; XVI. 13 : 261. 17; XXVI. 14 . 292. 7.
- सामपथ VII. 15 . 166. 5; XXVI. 33 : 320. 6 · सामपथे । उद्गातुर्दंभन-पथे and औद्गुम्नरीषकाथे ।
- सामपिक XXVI 33 321. 4 : समये भवम् । सिद्धान्तम् ।

- मायक XV. 15 . 219. 6, XV. 30 : 235 15, XV. 32 . 238 13
 मार adj. XXX 16 . 408. 9; 409 12 : मारविषेण इति माराधि
 (viz. रथचक्राधि).
 मारस्तमयन XXVI. 12 : 289. 6
 मार्वाचैष्टुभ XXIV 37 . 224. 1, 3, 8.
 मालाशकौ IX. 18 : 293 5 : शिवाजुः शिवायुः the Ms
 मिच् c. वि-ञ्चति X 22 : 20. 17, XII. 1 . 86. 3; XII. 4 . 89 13 :
 अपो यतिषिथ । उदकधारायवधानं कृत्वा ।
 c. ञ्चि-ञ्चि XVIII 2 : 345. 2
 c. प्रति-ञ्चि XXIII 18 . 178. 5.
 मिषिमकन्दोदक (?) XV. 15 219 6
 मिष् c. ञ्चि XX. 27 : 60. 17 . ञ्चिषिधेत् ।
 मिनीवाली XXIV 20 . 205. 1, XXIV 29 214. 16
 मुञ्जन्तु VII. 5 205. 10 . मुञ्जन्तुत्वि शोभनक्रिमिसृष्टम् आयत एकतो ऽस्मिन् ।
 क्रोशकारक्रिमिसृष्टम् इत्यन्ये ।
 मुष्पित IX 3 269 3, X 6 6 7
 मुष्पलीकृत XX 21 46 15
 मुष्पि II 15 57 12, नत्र (var कत्र) सर्वजनम् । जेद् इत्यथो विधौ भोजन
 देय प्रभूतमित्यर्थः Viv , द्राण्यभोजनं विना दुर्भिक्षं भवति नष्पात्प्रभूतमाद्य
 देयम् Kes , XXV 6 234 6 कत्रः ।
 मुराय XX 24 . 54 3, 7
 मुराशोम XVII 31 310 2, 4, XVII 33 312. 3 . मुराञ्च-शोमो
 यश्च म मुराशोम मर्यादि ।
 मुविचित VI 14 171 1
 म्र (मौति) c प्र X 36 34 8, cp. X. 38 . 36. 16, X. 40 . 39. 5;
 X 46 . 46 2, XIX 4 421. 2 प्राच्याप सौकश्याया प्रथीत्यग्नि
 प्राचीभिः सप्रश्नादयन्ति । ञ्चम्या चित्तो प्रागपवर्गाभिर्नोःकश्याभिः सप्रश्नादयन्ति
 यथैवाध्वर्युषः प्रकृतं तथाध्वर्युषजमानप्रतिप्रश्नात्तारः; elsewhere प्रथीति is
 explained by अनुजानाति ।
 म्रतराजन्तु XXV. 34 270 2
 म्रतवशा XVIII 5 : 346 16; 347 1.
 म्रतमव XVIII. 4 . 346 1.
 म्रददोषस X 21 : 19. 12 and often.
 म्रपपादय adj. XX. 1 . 1. 3 : म्रम्युपपादनं म्रपपादः । म्रपपादं यान्तिनि
 म्रुक्षविभुजादिनात्प्रत्ययः ।
 म्रपवन्तु XX. 16 . 35. 5 . म्रपवन्तु वाचनवन्तम् ।
 म्रयंश्च (viz. ञ्चि) XXV. 34 : 269 12

- ४ c. उप XIV. 22 : 192 2; XVIII. 48 : 406. 6 : उपहतः । भूतोपहतः
(the Viv., however, reads : •दृष्टः). The same meaning, as
it seems, in Kauṣ. Br. VI. 12.
- दृञ् c. उप-अव (obj. वत्सम्) XXIV. 24 : 208. 12.
- दृष् c. अधि-उत् XVIII. 9 : 352. 11.
c. उप-निष् VII. 7 : 212. 9; VIII. 2 : 236 1; VIII. 10 :
247. 17; XXVII. 3 : 326. 6.
c. सम्-प्र XI. 6 : 71. 8 and often.
- दोष्य X. 18 : 17. 1 : दोष्या । उष्यसद्विनाः ।
- दोदचन VI. 34 : 199. 5.
- दोद्रेष्टक VII. 7 : 211 12
- दोपनाम XIII. 1 : 119. 9 : सद उपनाम्ना । समीपे ङ्यः चत्कनाम तदुपनाम ।
तेन सद दोपनामा । ननु दोपनाम् इति भवितव्यं डाबुभाभ्यामन्यतरस्यामिति
(Pāṇ. IV 1. 13), the remaining is too corrupt to be cited.
- दोपयाम XXII. 14 . 136 14, XXV 34 : 269 13 : accomp by
the formula उपयामस्तृतीतो ऽसि ।
- दोपवचय XX. 25 . 55. 4; XXIV 34 220. 12.
- दोपशय VII. 2 . 202 6, 7; VIII 10 247. 8 . उपशयदूर्ध्वपावम् ।
- दोमक्रयस् masc. VI. 15 172 19 . क्रोयते दोमो यैस्ते ।
- दोमसव XVIII 5 : 346 15
- दोमातिपवित XIII. 25 . 135 8, 9; XVII 34 . 312. 9; XVII.
35 . 313 12; XVII 38 314 15
- दुन्ध्या X. 27 . 26 5 दुन्ध्या सघातरूपा सद्वर्तिन्धः; X. 32 : 29. 15
(the ten skandhyās are here enumerated) . passim in
praśna X; XVII. 24 303 11, XVII. 25 . 304. 12; XVII
26 : 305. 9.
- दुत्थ nom. act. to दुत्थते XVII. 48 328 14
- दु c. परि XVIII. 15 : 359 11 sqq.
- दुति XXIV. 1 : 185. 16. As an example the commentators cite :
निवेशन-सममनो वदन् (T.S. IV. 2. 5 m) Vcāk. ; लभ्ये दुभिः (T S
IV. 1. 2. w) Viv.
- दु c. परि-उप XX. 24 : 54. 5; XXIV 33 : 220 8, ep. पर्युपहारम् ।
- दुकीय IV. 7 : 119. 20 against दोष्य XXIV. 37 : 223. 16.
- दुचभक्ति XXV. 21 : 252. 12, 13; 253. 10.
- दुपतिषव XVIII 3 : 345. 6, name of an ekāha.
- दुविमतः VIII. 9 : 246. 8 : दुलप्रदेशेन ।
- दु c. वि-श्वा caus. IX. 7 : 274. 15 : श्वास्य प्रादेशेन दिग्मे चाम्वापयति ।

महावीरस्य प्रादेशेन दिग्गो ब्याम्वापयति दिक्षु प्रादेशं करोतीत्यर्थः but अस्य refers rather to the yajamāna, or it is altogether superfluous, cp. Āp. XV. 7. 6.

c. परि-निष् caus. 'to finish' XX 4 : 12. 5; XX 8 : 21. 1; XX. 10 : 23. 2 and often in Dvaidha and Karmānta.

स्यस्यमन्त्रम् dvandva XXV. 4 : 232. 1 : स्यात्स्यस्यमन्त्रायि च ।

स्त्विति XVI. 6 : 252. 10; 253. 8, XVI. 16 : 263. 7 in the expression नैतदाद्रियेवेति स्त्वितिः ।

दूषन् XXVIII 9 . 359 4.

स्वप्रकार XX. 25 . 55. 9.

स्वविषय VII. 9 : 215. 6; XXI. 14 . 94. 5, 7; XXV. 19 : 250.

6 . स्वविषयान् । नञ्चचननिर्देशात्स्वविषयोरपि षट्त्वम् cp. T.S. III.

2. 4;—XIV. 8 . 166. 9 . उक्तं स्वविषयानामुपस्थानम् (T.S. III. 2 4 a, b) see Baudh. VIII 9-10 : 215. 5-10

अयम् II 5 40 1

स्वन्द c अभि-वि caus IX. 4 270 9 उपरि विवृति; X. 8 : 7. 16; XIV 27 , 197 14 sqq

साव subst ? XV 8 : 213 9

सुगादापन III 28 . 101 6 सुगादापनेन घृतवतीमित्यनेन ।

सुसोपधान XXI 25 114 1, see crit note

स्रधा XIV 7 163 3, 12; 164 3, 12 स्रधाम् । अवशिष्टम्; XIV 9 : 167 2 स्रधाम् । स्रधप्रयोगम् ।

स्रप्रधान II 3 37 2 Venkateśvara, who reads प्रधाना instead of स्रप्रधाना and स्रप्रधाना instead of अस्रप्रधाना, comments: तेषां दक्षिणाकाले परिगणनाभावाद्दुक्तदक्षिणातो ज्येद्यात् । न च कियदेशमित्युक्त्वाद् । प्रधाना । प्रधानमस्य नमुसकत्वात् सिद्धमित्यर्थः । सर्वे अभि-गरादयः प्रधानभूताः । तथा च प्रधानस्य सदस्यस्य या दक्षिणा सा दक्षिणा देवेत्यर्थः । स्रप्रधाना इत्येकं । प्रधानेन स्र च वर्तन् इति । स्रप्रधानाः सदस्यः प्रधानभूताः । अभिगरादयस्तदपेक्षया उपसर्जनीभूताः । तथा च द्वितीयद्वितीय-चतुर्थपर्यायित्वेन स्रप्रधानस्य सदस्यमित्यर्थः ।

स्यमाहवा X. 28 . 27. 7 and passim in praśna X : स्रयद्विद्वां मकराम्; XXX. 7 . 399. 13.

स्यमाहवीय X 24 . 23 8 : स्यमाहवीयं गृह्णन्मुद्गं मानकाले मध्ये निश्चितं यद्गमपनीय ।

स्यस्युपाज adj. XVI 5 : 250. 9; XXVI 13 : 291 11 : 'where the ṛtuyājas are offered by the participants themselves.'

स्यचित्ति X. 20 : 18. 12; X 37 : 34. 18, etc. : T.S. V. 7. 8. 1.

- स्वयम् in स्वयवृत्ते, स्वयमयित, स्वयमवपन्न, स्वयहन, स्वयदिन XII. 6 : 92. 12—
15, according to the Viv. does not mean : 'by itself' but
'by himself' : यजमानने चात्मैव ।
स्वयपाप XIII. 13 127 16; XXVI. 5 : 277. 10 : स्वयमकार्यकारी ।
स्वरथ XI. 6 · 73. 12; XII. 16 : 110. 5; XIV. 17 : 183. 4; XV.
14 : 219 1; XV. 24 : 227 13; 218. 13.
स्वरथनम् dvandva IV 4 : 113. 6, 7; XX 26 : 59. 12; XX. 27 :
62. 1; XXI. 18 · 103. 3.
स्वयमास dvandva plur. XI. 4 : 69. 1.
स्वर्नम् IV. 4 : 113. 21 and passim through the whole text . स्वर्नम्
यूपमुज्जति । स्वर्नमिति यावत्कला यूपं विहृजति । एतस्मादेव गम्यते
ऽन्नप्रभृत्यैतन्नाथं सुहृतीति and elsewhere · स्वर्नम् । स्वरौरवगुह-
नानम् ।
स्वाश्वेषु LX 4 : 270. 9; X 8 · 7. 16
सिन् partiele XXIV. 33 220 1.
सिद् c उन् VIII. 21 : 262 8 : अस्मिद्य भोदक कला नापयिला ।
सिद्धकचतुर्णं adj., fem ऽर्णो XXIV 33 · 219 10; XXVIII. 5 :
353. 4.
सिद्धवन् XIII. 43 150 12, containing the word सिद्ध ।

इ ।

- इष्टमुचप्रवेचन XX 16 · 34 4
इष्टमुचो XXX. 10 : 404 10, 12, XXX 20 413. 6, 10, a parti-
cular ṛṣṭakā.
इतमनस् XXVI. 5 : 277. 10 : निहृषाहः ।
इन् c. उत्-चा XXI. 22 : 110. 4.
c. अग्नि-वि XI. 10 : 79. 4; XVI. 20 . 266. 14; XVII 39 :
318. 10; XVIII. 18 : 335. 5; the Viv. of the first
passage, विमिताभ्यां मध्यपाश्यामभिविघ्नानि । परस्परामिमुचो (viz
आग्निहृत. and माहनान्) दाभ्यां परित्ययन्ति ।
इरिप्यक XVIII 46 · 402. 13.
इरिप्यक XXII 2 . 119 7 : इरिः इन्दोक्तम् Ms
इरिप्यक XXV. 20 : 251. 1
इरिप्येयी I. 7 : 11. 1; XII. 1 : 85. 7.
इरिःसुखारी XXIV. 25 : 210. 15, see crit. note
इरिःदा I. 20 . 30. 15 : इरिःशब्दात्पात्रीमपाकरोति Sāy

चम्योष्ठ XX. 16 : 34. 3.

चालेय II 3 : 36. 8 : चालिका; probably it is a proper name, cp. Kāty. X. 21. 2 and चालेय ।

चिरण्मुष VIII. 6 241 13; XI. 6 : 73 10; XII. 7 · 96 2 :
चिरण्मुष .ददाति । चिरण् पूर्व दत्त्वा ।

च० परि XXI. 15 98 8; XXI. 25 115. 4; XXII. 12 : 134
12; XXII. 14 · 137. 13

c प्रति XXIV. 31 · 217. 6.

ऊत XXIV. 4 187. 14, a kind of pākayañña · ऊतः । यद्भूयते विवाहादि
Viv. ; केवलं भूयते यस्मिन् ऊतः । होममावाक्यकः कर्मविशेष इत्यर्थः. Venk.

इ० उप-श्चति IV 7 · 119 17; IV 8 122. 14; VII 4 · 204. 4;
VII 5 · 205. 19, VIII 9 245 18; XXVI. 7 280 13

c वि-श्चत (obj. च्चानि) XXIV 12 . 195 10 · दद्यात् ।

c उन्-श्चा desid XXIV 36 223 1

c चनु-वि-श्चा IX 18 293 12, 13

c उप-वि-श्चा II 6 41 10, cp उपव्याहरण ।

c चनु-परि XXI 25 114 11

c प्रति परि XX 30 65 10, 11

c वि XV 37 242 3 विद्धत, denoting a quality of the ātreya

c मम् (not caus) XXIV 21 206 4, with obj लोमानि ।

हैमवत XIV 29 202 1

होतत XIV 4 158 1 · होतत. । मल्लेषु ।

होवा. XXI 22 110 12, equivalent to होवका ।

- स्वयम् in स्वयमूर्तं, स्वयमपित, स्वयमवपद्म, स्वयकृत, स्वयदिन XII. 6 . 92. 12—15, according to the Viv. does not mean : 'by itself' but 'by himself' : यजमानने चायमेव ।
- स्वयपाप XIII. 13 : 127. 16; XXVI. 5 . 277. 10 : स्वयमकार्यकारिः ।
- स्वरण XI. 6 . 73. 12; XII. 16 : 110 5; XIV. 17 . 183. 4; XV. 14 : 219. 1; XV. 24 : 227. 13; 218. 13
- स्वररसनम् dvandva IV 4 . 113 6, 7; XX. 26 : 59. 12; XX 27 : 62 1; XXI. 18 : 103. 3.
- स्वरसाध dvandva plur. XI. 4 : 69 1.
- स्वर्ण IV. 4 . 113. 21 and passim through the whole text : स्वर्णं यूपमुत्सृजति । स्वर्णमिति यावत्कृत्वा यूपं विष्टजति । एतच्छादेव गम्यते ऽश्ननप्रभृत्येनम्नाय मुञ्चतीति and elsewhere 'स्वर्णम् । स्वरोत्सृज-नानाम् ।
- स्वाश्रुष IX 4 . 270 9; X 8 . 7. 16.
- स्वित् particle XXIV. 33 220 1
- स्विद् c उत् VIII 21 . 262 8 . उन्विद्य मोदक कृत्वा नापयित्वा ।
- स्विष्टकथनम् adj, fem अर्थे XXIV 33 : 219 10; XXVIII. 5 : 353 4.
- स्विष्टवन् XIII 43 . 150 12, containing the word स्वित् ।

ह ।

- हृत्पुत्रमुत्सृज्येचन XX. 16 . 34 4
- हृत्पुत्रमुखी XXX. 10 404 10, 12, XXX. 20 . 413. 6, 10, a particular *īṣṭakā*.
- हतमनम् XXVI. 5 . 277 10 : निरुत्साह ।
- हन् c. उत्-च्चा XXI. 22 : 110 4.
- c. हन्-वि XI 10 : 79 4; XVI 20 . 266 14; XVII. 39 . 318 10; XVIII. 18 : 365. 5; the Viv. of the first passage, विमिताभ्या मप्यपाभ्यामभिविद्यन्ति । परस्परविमुखौ (viz चाजिह्वन् and सावतान्) द्वाभ्यां परित्यजन्ति ।
- हरिगृह XVIII. 46 . 402. 13
- हरिवत्स XXII. 2 : 119. 7 : हरि' शब्दोक्तम् Ms
- हरिष्यत् XXV. 20 : 251. 1
- हरिविधौ I. 7 . 11. 1, XII 1 : 85. 7
- हरि मत्स्यकारौ XXIV. 25 . 210 15, see crit. note
- हस्तंदा I. 20 : 30. 15 : हस्तशब्दात्प्राचीमपाकरोति Sāy

वस्योष्ठ XX. 16 : 34 3.

वालेय II. 3 : 36 8. वल्लिका; probably it is a proper name, cp. Kāty. X. 21. 2 and वालेय ।

द्विरण्मुञ्च VIII 6 . 241. 13; XI 6 . 73 10; XII. 7 : 96. 2 :
द्विरण्मुञ्च ..ददानि । द्विरण्य पूर्व दत्ता ।

उ० परि XXI. 15 . 98. 8; XXI. 25 : 115 4; XXII 12 : 134. 12; XXII. 14 : 137. 13

० प्रति XXIV. 31 217 6.

उत XXIV 4 187. 14, a kind of pākayañña 'उतः । यदुच्यते विवाहादि Viv.; केवल इयते यस्मिन् उत । होममात्राद्यकः कर्मविशेष इत्यर्थे' Venk.

उ० उप-ञ्चति IV 7 119 17; IV 8 . 122. 14; VII 4 . 204. 1 ;
VII 5 205 19; VIII. 9 245 18, XXVI 7 280. 13

० वि-ञ्च (obj) अचानि) XXIV 12 195 10. दद्यान् ।

० चन्-ञ्चा desid XXIV 36 223 1

० चन्-वि ञ्चा IX 18 293 12, 13

० उप-वि ञ्चा II 6 41 10, cp उपस्थाहरण ।

० चन्-परि XXI 25 114 11

० प्रति परि XX 30 65 10, 11

० वि XV 37 242 3 विद्मन्, denoting a quality of the ātreya

० चम् (not caus) XXIV 21 206 4, with obj होमानि ।

होमथत XIV 29 202 1

होतत XIV 4 158 1. होतन् । मन्त्रेषु ।

होवा XXI 22 110 13, equivalent to होवका ।

CORRECTIONS AND ADDITIONS.

- I 18 : 27. 2 read द्वितीयमवदानानि ।
- I. 18 : 27 6 and I. 20 : 30 15 r निघ्नेष instead of जिघ्नेष ।
- II. 3 : 36. 9 r. probably with Tr. •पारघेच• instead of •परघेच• ।
- II. 5 : 39. 11 r. with Tr. 'इदाकुनि' instead of •खुनि ।
- II 6 : 42 15 r या ते अग्र instead of या त अग्र ।
- II 7 : 43 12 r. प्रत्यागच्छति instead of प्रत्यन• ।
- II 7 : 44. 3 r. सर्वं instead of सर्व ।
- II. 7 . 44. 7 r. here and everywhere in Vol. I. नानादृश्य instead of •दृचीय ।
- II. 7 45 4 better perhaps with Tr. कामदुषा अवदग्ने ।
- II 10 49 10 Tr reads •दृताम्नाभुरन्योवपयतां ।
- II 10 . 50 13 r इत्य च instead of इत्य'च ।
- II 14 57 5 r निदुग्नी instead of निदुग्नी ।
- III 1 69 11 r वक्षोदनः instead of व• ।
- III 3 71 10 r सतिष्ठते पुनराधेयमिति नृदिपुन• ।
- III 3 71 12 r with Y and Tr द्वितीयमादान instead of द्वितीय आधान ।
- III 3 71 17 r विद्यन्तु instead of वि• ।
- III 12 . 83 4 r विद्वस्त्र instead of विद्वस्य ।
- III 24 96 7 r with Tr •सम्भवयुषि द्विपमाय instead of •यजुष्याश्रिय• ।
- III. 27 99 9-10 I now prefer to read this passago, with Tr and C¹ in the following manner : स आहवनीय प्रथमाय आसे प्रहीता वोभया दान्तरिणं वेति वेति वा वीक्षते, cp. the Vienna Oriental Journal XXIII. 67
- III. 30 . 104 6, 10 r कवचमसि instead of कवचामसि ।
- III. 30 : 105. 1 r प्रादादत्त instead of •दत्त ।
- III. 30 : 105. 13; instead of इत्येतस्यैव Tr. reads इत्येव इवेत्या जया ; r. perhaps इत्येते न्वेव जया ।
- IV. 1 : 107 13 here and each time आदेदि is to be corrected into आदेदि (i.e. आद रदि); the MSS. read either thus or आदेदि ।

- IV. 1 : 108. 12 r. ललावाचयत्या वा हारयत्योद्य ।
 IV. 4 : 112. 19 r. प्रोक्ष्यो० instead of प्रक्ष्यो० ।
 IV. 5 : 115. 18, correct the interpunction : मद्धानि¹ धर्मा मानुषानिति
 नि० ।
 IV. 6 : 118. 7, instead of उदकमण्डलमुदाय Tr. reads उदकमण्डलु-
 मुदाय, which perhaps is preferable The Viv. : वाहयित्वा ।
 IV. 9 : 123 7 r. वनिष्ठुमिति पाठ्यात् instead of वनिष्ठुमितीडपाठ्यात् ।
 V. 1 : 129 5 r. विष्टानि instead of इष्टानि ।
 V. 2 : 129 18 r. •विर्दि० instead of •वर्दि० ।
 V 2 : 130 12 r. मारुतादय instead of मारुतादय ।
 V. 5 : 133. 12 r. •मिध्म० instead of •मिध्म० ।
 V. 12 : 145. 10 r. प्रदक्षिण० instead of प्रदक्षिण० ।
 VI 6 . 163. 4; instead of म यद्यु दामेध्म० Tr. and some of the
 other MSS. read म यद्युदामेध्म०, which reading is preferable.
 The same correction is to be made VII. 8 : 214. 1; VII.
 13 220. 9, cp XIV 3 : 155 11; XIV. 7 : 163. 5, 15;
 164 6, XIV 27 . 199. 3; XIX 4 : 421. 17 and my
 remark in the Vienna Oriental Journal XXIII, 68.
 VI 11 . 168. 5 r वषट्कृत० instead of वर० ।
 VI 12 . 169 16 r निक्रामति instead of निष्क्रामति ।
 VII 18 . 176 18 r चतुर्दोवा० instead of च तुर्दोवा० ।
 VI 20 . 178 20 r •धिययेद्यु० instead of •धिययैद्यु० ।
 VI 20 : 179 2 r पूर्व instead of पूर्वं ।
 VI. 21 181 4 r आपरा० instead of अपरा० ।
 VI. 26 : 187 11 r प्राक्षो instead of प्रक्षो ।
 VI. 27 190. 11 r. •तस्योर्दोर्ची instead of •तस्योर्दी ।
 VI. 29 : 193 14 r. उदक्ष्यत्स्यताया instead of •स्यताया ।
 VII. 8 : 212. 16 Tr. also instead of धुवान. reads धुवान, which
 might be better, cp XIV 5 : 161. 2, XV. 29 : 233 17
 VII. 12 : 218. note r r. 'without r' instead of 'without y.'
 VII 14 : 223 8 r. दिर्भासीति instead of दिग्भु० ।
 VIII 17 : 258 12 r. probably •यासुषोमान्, instead of •यासु संमान्,
 cp. Index of words in voce.
 VIII. 22 : 264. 4 r. धाच एव instead of धाचे ।
 IX. 5 : 271. 18 r निवपति instead of निववति ।
 IX. 5 . 272. 17 r. परि० instead of पर० ।
 IX. 11 . 280 18 r. probably तथान्तराद्भन instead of तथैवाद्भन ।

- IX. 11 : 281. 2 r. probably तथैवान्तराद्यन् instead of तथैवाद्यन् ।
 IX 20 : 298. 1 probably विप्रुप्ति is preferable to विप्रोप्ति, see
 Index of words in voce प्रुप् ।
 X. 22 : 20. 8 r. तद्गः instead of तद्ग ।
 X. 32 · 30. 2-3 r. देवानामग्नेयी० ।
 XI. 5 · 70. 12 r. द्विरभिधारय० instead of द्विरभिधारय० ।
 XII. 8 · 96. 10 r षोडशतय्य instead of षोडशतयं ।
 XII. 12 : 103 11 r. षट्त्रि० instead of षट्त्रि० ।
 XII. 13 : 104 4 r ०न्वारब्धे instead of ०न्व ।
 XIII. 1 : 120 6. As all the MSS. have दृष्टीर्वाच्याताः I now be-
 lieve this to be the correct reading, the acc. on -īs occurs
 elsewhere also as nomin. दर्शनयोः III 1 : 69. 14; पराचीः X.
 11 10 7; ०सारिणीः XV 5 120 2; तावतीः XXIV. 10 ·
 194 4, ०मात्रीः XXIV 25 . 210 4
 XIII 1 120 6 As the plurality of the MSS reads इतीन्वा इमा
 (or इतीन्विमा) it is possible that we ought to read इतीन्वा
 इमा i.e इति। इत्। नु। वै। इमा.।, the same is to be observed
 XIV 4 157 15, 158 2, XVII 9 290. 5, cp. also
 XXIII 4 154 17, XXIV 37 224 8, XXIV 39 : 226
 2, XXVIII 9 360 2, but X 21 19 15 all the MSS
 have इतिन्वा, without इत् ।
 XIV 4 158 2 r एकादश्याजिनो instead of एकयाजिनो ।
 XIV 12 173 9 r वदास्वा instead of वदास्वा ।
 XIV 13 176 note s, r 'exc' instead of 'etc'
 XIV 15 180 11 r ०नयेको instead of ०नयेका ।
 XIV 18 184 1 I propose to read अर्वाचो instead of अर्वाचो,
 this word belonging syntactically to राष्ट्रभृते ।
 XIV 20 187 4 r अर्वा० instead of अर्वा० ।
 XIV 20 187 15 r अतिक्रामापा० instead of अतिक्रामाणा० ।
 XIV 27 200 1 r. एतदकथ्य उदेवैव भवति (instead of उ१ देवैव१),
 i.e उ। एव। एव।, we have here the same sandhi, which
 sporadically occurs in the Taitt. Samhitā and the Taitt.
 Brāhmana, cp Taitt prāśāṅkhyā IX 16; to the examples
 cited by Whitney (स उवेक० IV. 3. 3 2; अदन्धुवेवा० II 3. 7.
 4, न वा उवेतन्विषये IV 6 9. 4) may be added स उदेवेन्द्र T.Br.
 1 2. 2. 5 The same sandhi is found in Baudhāyana in
 the following passages : XVI. 20 : 206. 6, 11; XVI 33 .

279. 1, 6; XVI. 34 . 279. 13; XVI. 35 : 281. 3; XVI. 36 : 281. 6; XVII. 23 : 303. 3; XVII. 60 : 340. 16. This sandhi is not uncommon in the Kāṇva-recension of the Śatapathabrāhmaṇa.

XV. 15 : 220. 5 r. पद् instead of पद् ।

XV. 22 : 226. 5 r. सुवर्षमये ।

XV. 30 : 236. 1 r. विग्रासते instead of विगसते, 16. note २ • वृत्त instead of • वत्त ।

XVI. 6 . 256. 5 r. यदपद्वारपद्यो instead of • पन्वो ।

XVII. 1 : 283. 3 r. एकधर्मादीक्षते ।

XVII. 18 : 298. 8 r. probably द्युग्नीष्यां instead of द्युग्नीष्यां ।

XVII. 19 : 299 note ४ r. तदियु instead of तदियु ।

XVII. 21 : 303. 8 r. मुष्टिनो ङुप्रकार instead of मुष्टिनो ङु प्रकार ।

XVII. 40 . 320. 6 r. दमं instead of दमां ।

XVII. 42 : 323. 17 r. रथान instead of राथाम ।

XVII. 45 : 326. 14 r नाभिर्नीभिर्धे instead of नाभिर्गो ।

XVII. 61 : 341. 1 r. पौर्यन्मास्यै instead of पौर्यन्मास्यै ।

XVIII. 12 : 356. 11 r विद्येयां ।

XVIII. 15 : 360. 1 r इतिशेदु instead of इतिशेदु ।

XVIII. 20 . 366 note ६ r. क्षुरि instead of क्षुरि ।

XVIII. 24 . 372 3; on किकिरावताना cp Index of words in voce.

XVIII. 25 . 372. 11 r दीक्षितावकौष्यां instead of • कौष्यां ।

XVIII. 29 : 378 1 r प्रजापतेरनु रूपत्वाय instead of • त्वाय ।

XVIII. 33 : 382. 14 r. तदद्य instead of तद्य ।

XVIII. 38 : 389. 2 r. तद्रो नामनी instead of न नो नामानि ।

XVIII. 46 : 402. 8 r. probably हिरण्यया instead of हिरण्यया ।

XVIII. 46 : 403. 2 r. जयन्त्या च instead of जयन्त्याच ।

XVIII. 48 : 406. 8 correct the interpunction : • चचले चतुष्टोत्रे राशि ।

XVIII. 50 : 408. 16 r. probably with I. • सचरी instead of • सचारी, cp Index of words in voce.

XVIII. 50 . 409. 18 r. • वधयेन instead of • वधयेन ।

XVIII. 52 : 413. 1 r. सर्वांशमेव ।

XIX. 5 : 424. 6, the nomin. एकविद्युत्तिदंशिषा ददाति is found in the Brāhmaṇa also ; T.Br. III. 12. 5. 7.

XIX. 9 : 430. 8 r चेदधीने instead of चेषधीने ।

XIX. 10 : 434. 4 r. लोकश्चयैव instead of लोक इव ।

XX. 6 : 16. 13 r. परिग्रयो० instead of परिग्रयो० ।

XX. 18 : 39. 9 r. न्वारभेष्ट्यामिति ।

XXIII. 7 : 158 9 r. सप्त्स्त्रापयेदेवाय ।

XXVI 10 : 286. 13 r. चतुष्षत्तरीय ।

प्रवरे ४१ : 450. 3 r. जीवन्मयः ।

प्रवरे ४२ : 453. 1 r. निम्नुवाः ।

प्रवरे ४८ : 462. 6 r. पौष्कर० ।

प्रवरे ५४ : 466 note ७, r. " is the better reading."

BIBLIOGRAPHICAL APPENDIX.

Now that this edition of the Baudhāyana-śrautasūtra is complete, it may be of some use to students of Vaidic literature, to add, at the suggestion of Mr J. van Manen, General Secretary to the Asiatic Society of Bengal, a complete bibliography of the texts belonging to the Black Yajurveda, of which our Sūtra forms a part, as far as these texts are extant, either in print or in manuscript.

It would be logic to commence with the *oldest* texts. But, as no conclusive investigations have yet been made regarding the chronological sequence of the majority of these texts, it will, for the present, be advisable to treat of them in alphabetic order

1 The *Kātha* texts. Of this group two Samhitās are known, that of the Kapisthalakathas and that of the Ārāvanīya- or Caraka-kathas

(a) The *Kapisthalakathas*. We know only of their Samhitā, of which a large fragment is preserved at the Benares Government Library. This Samhitā is very nearly related to the Kāthaka as printed by L. von Schroeder (see under *b*). The two Samhitās, differ, first,

ly in their division, the
into Astakas, each Aṣṭaka

is a task for the future to examine the relation of this Samhitā to the Kāthaka

(b) The *Caraka-* or *Ārāvanīya-kathas*. Their Samhitā is the one which has been published by L. von Schroeder in three volumes *Kāthakam, die Samhitā der Kātha-çākhā* (Leipzig, Brockhaus, 1900, 1909, 1910). To this text R. Simon composed a very useful Index Verborum (Leipzig, Brockhaus, 1912). But the Kāthaka must once have contained much more than is handed down to us; there must have existed a Brāhmaṇa and an Āraṇyaka. Of this Brāhmaṇa only some fragments are known at present. Cp. my paper "Brāhmaṇa- en Sūtra-aanwinsten" in *Versl. en Meded. der Kon. Akad. v. Wet., Afd. Lett., Ve R., IVe deel, page 467 ff.* Of the Āraṇyaka, von Schroeder himself has published many fragments in his paper: "Die Tübinger Kātha Hss." in *Sitz. Ber. der Kais. Ak. der Wiss., Wien, Phil. hist. Kl., Band CXXXVII (1898)*. From the Sūtras of the Kathas the Yajñasūtra (or Vaitānika- or Śrauta-sūtra) seems to have perished (perhaps somewhere in Kāśmīr copies still

may be extant); only an extensive fragment of the Paribhāṣā sūtra and of the Śulba-sūtra are known to me; the Gr̥hya-sūtra, however, is preserved and is actually being printed at Lahore with extracts from three commentaries. This Gr̥hya-sūtra presupposes a special collection of Mantras, a kind of Mantrasamhitā, in which the Mantras were handed down with their accents, cp. the above-mentioned paper "Brāhmaṇa-en Sūtra-aanwinsten," page 465 ff.; as a whole this text seems to have perished.

2. The *Maitrāyaṇīyas* or *Mānavamaitrāyaṇīyas* Their Samhitā has been published by L. von Schroeder in four parts: Maitrāyaṇī Samhitā, Brockhaus, Leipzig, 1881, 1883, 1885, 1886. But this śākhā must equally have possessed an Āraṇyaka, which has been lost. The Sūtra has partly been edited by F. Knauer: "Das Mānavasrautasūtra," St. Petersburg, 1900, 1901, 1903, giving Books I—V. After the lamented death of Knauer the task undertaken by him has been taken up by Miss Dr. J. van Gelder, who published the Cayanaprasna ("Opbouw van het hoogaltaar naar de overlevering der Mānavas," printed by Kreysing, Leipzig, 1921). The Gr̥hyasūtra of the Mānavas has equally been published by Knauer (St. Petersburg, 1907). Whether the Vāśīṣṭha-sūtra (cp. 1. 1. 1. R. Sama Sast.)

Central Libra

samhitā (the

other Samhitā

Schroeder (the Vāśīṣṭha-sūtra) s for

. this

. It

is to be hoped that it may also be made publici juris.

3. The *Taittirīyas*. Their Samhitā appeared in the Bibliotheca Indica under the title: The Samhitā of the Black Yajurveda with the commentary of Mādhavācārya (ed. Roer and Cowell, Calcutta, 1860-1899) in five volumes. Their Brāhmaṇa is contained in the same collection of edita (the Taittirīyabrāhmaṇa of the Black Yajurveda, Calcutta, 1859 etc.) in three volumes, as also their Āraṇyaka (Calcutta, 1872). Samhitā and Brāhmaṇa were also published at Poona and Mysore with the commentary of Bhaṭṭa Bhāskaramiśra. The best critical edition of the Samhitā is that of A. Weber (published as Volumes XI and XII of the Indische Studien, Brockhaus, Leipzig, 1871, 1872). Since 1914 we possess a translation with ample introduction by A. B. Keith: "The Veda of the Black Yajus school entitled Taittirīyasamhitā" (Cambridge Mass., 1914) in two volumes.

According to Mahādeva in his introduction to the Vaijy-

anti (i.e. an edition of the text of Hīraṇyakeśi-śrautasūtra with commentary) the Taittirīyas are divided into six schools (caraṇas), that of (a) the Baudhāyanīyas, (b) the Bhāradvājīns, (c) the Āpastambīns, (d) the Hīraṇyakeśas, (e) the Vādhūlīas and (f) the Vaikhāṇasas

(a) Of Baudhāyana the Śrautasūtra is known, now printed; the Gṛhyasūtra lies before us in two editions both uncritical and calling for better work: (1) Baudhāyana-smārtasūtra (containing the Gṛhya-, the Pitr̥medha-, the 1905, in Grantha, (no. 32 of the Pitr̥medha-sūtra of Baudhāyana has appeared separately in a work: The Pitr̥medhasūtras of Baudhāyana, Hīraṇyakeśin, Gautama, by W. Caland (Abh f d Kunde des Morgenl. X. Band, Leipzig, Brockhaus, 1896), whilst under the title: "Bijdrage tot de Kennis van het hindoesche doodenritueel" Miss Dr. Raabe published the second and third praśna of this text (Leiden, Brill, 1911) From the Gṛhyasūtra selections were published and translated by Dr P Harting, Valkhoff, Amersfoort, 1922 The Dharmasūtra was published twice by A Hultsch Abh f d Kunde des Morgenl. VIII. Band, Leipzig, 1884 and ib XVI Band, Leipzig, 1922 (Brockhaus) It is contained also in the Government Oriental Library Series of Mysore with the commentary of Govinda-svāmin, Mysore, 1907 An excellent translation was given by G. Buhler in Sacred Books of the East, Volume XIV, Oxford, Clarendon Press, 1882 Of the minor texts which help us to understand Baudhāyana there may be mentioned here the Śrautapadārthanirvacanam, Benares, Samvat 1944, and Venkateśa's Śaunīyaprayogamālā in three parts, Bombay, Śāka 1808.

(b) Bhāradvāja's Śrautasūtra is extant in Europe (a large fragment only) in a Munich and a Berlin ms; whether complete mss are extant in India is unknown to me The Bhāradvāja-gṛhyasūtra has been published by Miss Dr. H. Salomons Het hindoesche huusritueel volgens de School van Bhāradvāja, Leiden, Brill, 1913.

(c) The Āpastamba-śrautasūtra is known from the excellent edition by R. Garbe in the Bibliotheca Indica, 1882-1902, with the commentary of Rudradatta for the first two volumes The first seven books have been translated by Vandenhoock to appear at Amsterdam; the last volume is nearly ready for printing

BAUDHĀYANA ŚRAUTA SŪTRAM.

PROGRESS AND COLLATION STATEMENT FOR LIBRARIANS.

Vol. I.

Fasc. I. (New Series, No 1067), 1904.

Title, dedication, index, preface, corrigenda, pp xvi,
text, pp. 1-96 [Title page dated 1904]

Fasc. II. (New Series, No. 1072). 1904

Text, pp. 97-192.

Fasc. III. (New Series, No 1113), 1905.

Text, pp. 193-298 One page of errata, unnumbered,
verso blank.

Vol. II.

Fasc. I. (New Series, No. 1163), 1907.

Title, preface, pp. ii, vi, text, pp. 1-96.
[No heading to text; title page dated 1907.]

Fasc II (New Series, No. 1196), 1908.

Index, pp ii; text, pp. 97-192.
[Index to be bound after preface and before text, p. 1.]

Fasc. III (New Series, No. 1223), 1910

Text, pp 193-288

Fasc IV (New Series, No. 1282), 1911.

Text, pp 289-384.

Fasc V (New Series, No. 1322), 1912

Text, pp 385-435 corrigenda on p 436

Vol. III.

Fasc I (New Series, No 1379), 1914

Title, index, preface, pp. xii; text, pp 1-84
[Section-heading to text, title page dated 1913]

Fasc II (New Series, No. 1415), 1917

Text, pp 85-160

Fasc III (New Series, No 1428), 1919.

Text, pp. 181-276.

Fasc IV (New Series, No. 1445), 1921.

Text, pp 277-372.

Fasc. V (New Series, No. 1453, mistakenly printed as
1553), 1923.

Text, pp. 373-468.
[End of text.]

Fasc. VI. (double number). (New Series, No. 1460), 1923

Indexes, pp. 1-114; Corrections and Additions, pp. 115-
120; Bibliographical Appendix, pp. 121-126; Progress
and Collation Statement, pp. 127-128.

[End of the work.]